

The Karl Weinhold
Library. Presented
to the University
of California by
John D. Spreckels

[illegible]

3. Aufl. 1882.

OLDNORDISK LÆSEBOG

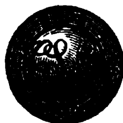
MED

ANMÆRKNINGER OG ORDSAMLING.

Af

LUDV. F. A. WIMMER.

ANDEN OMARBEJDEDE UDGAVE.

KØBENHAVN.
CHR. STEEN & SÖNS FORLAG.
I. COHENS BOGTRYKKERI.
1877.

Forord.

Denne udgave stemmer i én henseende, nemlig i valget af læsestykkerne, aldeles med den første (1870). Jeg tillader mig her at gentage, hvad jeg den gang ytrede med hensyn til dette punkt, en mening, som jeg endnu fastholder, og som det derfor glæder mig, at mange lærere, der senere har haft lejlighed til at benytte bogen, har billiget, uden at nogen, så vidt jeg véd, har udtalt sig derimod: „Hvad læsebogens indhold angår, har jeg søgt at vælge sådanne stykker, om hvilke jeg antog og til dels gennem personlig erfaring som lærer vidste, at de var passende og tiltalende både fra indholdets og formens side. Da jeg ansér det for en fejl i en sådan læsebog at stræbe efter at give en udsigt over hele literaturen, eftersom den kun skulde danne en forberedelse til selvstændigt og fyldigere studium af denne, har jeg med forsæt holdt mig til de sider af oldliteraturen, som jeg ansér for mest karakteristiske, og hvori den nordiske ånd viser sig i sine ejendommeligste former. Efter et par fortællinger af Nordens gude- og heltesagn og nogle stykker af de historiske sagaer, navnlig af Snorres mesterværk, har jeg fuldstændig optaget sagaen om Gunløg ormstunge, da jeg véd, hvor begærlig disciplen er efter snart at komme til at læse en hel saga i sammenhæng. Da den norske udgave, som jeg i de senere år i reglen har ladet mine disciple bruge, i længre tid har været udsolgt, og man vanskelig i hele denne art af sagaliteraturen finder noget mere helstøbt fra formens side, har jeg ikke betænkt mig på at foretrække denne fortælling i sin helhed for et udvalg af de andre islandske slægtsagaer, især da jeg håber, at den, der først har læst Gunløgs saga, derved vil få lyst til også at göre sig bekendt med Njáls, Egils og de andre ypperste værker af denne literatur i sammenhæng. Efter de prosaiske stykker følger et par digte af den ældre Eddas gude- og heltekvad samt Hákonarmál, der endnu står den gamle digtning så nær i ånd og tone, og endelig til slutning nogle træk af de gamle Nordboers livsvisdom, som den har fundet sit udtryk i tankesprogene i Hávamál.“

II

Da bogen har haft det held at finde indgang i så godt som alle lærde skoler, hvor oldnordisk ved lov af 1ste april 1871 blev indført som undervisningsfag, måtte jeg naturligvis, da der blev spörgsmål om en ny udgave, overveje, hvor vidt bogens indhold fra skolens standpunkt kunde ansés for passende og tilstrækkeligt. De lærere, som jeg i den anledning har rådført mig med, har alle udtalt deres tilfredshed med de ældre læsestykker, men et par, på hvis dom jeg lægger særlig vægt, har tillige fremsat det ønske, at den nye udgave måtte blive noget udvidet, for at lærerne ikke skulde sé sig nødsagede til hvert år at læse det samme pensum. Jeg havde i henhold hertil allerede valgt forskellige stykker, som jeg agtede at föje til denne udgave, da adjunkt Hoff i Sorø meddelte mig, at han havde fattet den plan at udgive nogle småhæfter med oldnordiske læsestykker, der kunde slutte sig til min læsebog, og derfor foruden teksten kun skulde indeholde sådanne oplysninger, som ikke fandtes i min bog. Disse småhæfters antal kunde da efterhånden forøges, og de lærere, der ønskede afveksling i læsningen, vilde derved få et större stof at vælge imellem. Da jeg ganske billigede denne plan, og da min læsebog desuden af andre grunde vilde blive betydelig udvidet i den nye udgave, har jeg ikke ansét det for hensigtsmæssigt at forøge dens störrelse yderligere ved optagelse af nye læsestykker. Sådanne foreligger nu i de af B. Hoff og J. Hoffory udgivne „Oldislandske læsestykker til skolebrug I—II“, hvori de samme regler for retskrivningen, som følges i denne udgave af læsebogen, er gennemførte.

Afsét fra valget af læsestykkerne fremtræder denne udgave derimod i en væsenlig ændret — og jeg håber at kunne sige forbedret — skikkelse. Hvad for det første de enkelte stykkers tekst angår, har jeg på ny underkastet dem en omhyggelig kritik og er derved på ikke få steder afvegen fra de tidligere udgaver. I stykkerne af Snorra Edda har jeg oftere forladt codex regius (og den arnamagnæanske udg.), som langt fra altid frembyder de bedste læsemåder; navnlig tör det fastholdes som sikkert, at codex Wormianus og Uppsala-Edda i reglen har det rette, hvor de i forening står lige over for cod. reg. Grundene til afvigelserne fra håndskrifterne i de to af Völsunga saga og Hervarar saga optagne stykker vil man for det meste finde antydede i noterne til Bugges udgaver af disse skrifter. For stykkerne af Heimskringla er Ungers udg. lagt til grund, men de øvrige recensioner er jævnførte dermed, og navnlig er flere læsemåder optagne fra codex Frisianus (Fríssbók); især ved hjælp af dette fortræffelige håndskrift håber jeg, at det også er lykkedes mig at give en tekst af Hákonarmál, der står det oprindelige nærmere end de tidligere

udgaver. Stykket om „Olav den hellige og hans halvbrødre“ er jævnført med den större Olav den helliges saga, stykkerne af Jómsvíkinga saga (Fms. XI) og Morkinskinna med recensionerne i andre håndskrifter. I stykket om Knud lavard navnlig dets slutning (fra 68[19] ok sóma), *hvortil der ikke mere findes noget gammelt håndskr., er flere i udgaven (Fms. XI) optagne yngre former rettede. Endelig har jeg i Gunløgs saga på nogle steder forladt cod.* A *(og udgaven i Ísl. sög. II) og optaget* B's *læsemåde, hvor den syntes mig afgjort at burde foretrækkes*).*

Med hensyn til versene i Gunløgs saga bemærkede jeg i første udgave: „Jeg behøver vel ikke at göre opmærksom på, at det ikke er min mening, at den, der første gang i denne læsebog læser Gunløgs saga, skal medtage de vanskelige skjaldevers, til hvis rette forståelse der hører et så overordenlig nöje kendskab til hele den side af den gamle literatur; men da på den anden side disse viser danner en så væsenlig og vigtig bestanddel af sagaen, at de umulig kan udelades, har jeg forsøgt i de foran ordsamlingen tilföjede anmærkninger at gengive dem i oversættelse, for at læseren kunde få meningen, hvorimod jeg ikke har villet forøge ordsamlingens störrelse ved at optage de herhen hørende former i denne.“ Jeg finder anledning til her at gentage disse ord, da jeg også nu fra skolens standpunkt vilde finde det urigtigt, hvis en lærer lod sine disciple anvende lang tid på at l æ r e *disse vers. Derimod lader de (eller enkelte af dem) sig jo meget vel benytte til at give disciplene et indblik i skjaldedigtningens ejendommeligheder; jeg har derfor også efter et fra forskellige sider ytret ønske ikke blot gengivet dem i prosaisk omskrivning og oversættelse ligesom tidligere,*

---

*) *Det følger af sig selv, at ingen rettelse er foretagen vilkårlig, men at de alle er grundede på det i håndskrifterne foreliggende materiale med anvendelse af de principer, som længe har været anerkendte ved behandlingen af græske og latinske forfatteres tekster. En og anden ændring, som jeg ikke betragter som* n ø d v e n d i g *i og for sig, er dog foretagen af hensyn til, at det i en bog som denne måtte ansés for rigtigt at lade sproget fremtræde så rent og nöjagtigt som muligt; s.* 31[20] *har jeg derfor indsat* af *foran* sólargeisla *(i overensstemmelse med* 27[23]*), fordi det blotte* sólarg. *vilde være meget tvetydigt, da det ikke blot kunde opfattes på samme måde som s.* 27[23] *(så at* at *måtte underforstås dertil fra det foregående), men hf.* sólarg. *også kunde tages i samme betydning som* i brenna loga *(sml.* ganga skykkjum *og lign.); ligeledes har jeg s.* 43[36] *indsat* í *foran* munninn *(med Flatøbogen I,* 165[2] *og i lighed med Fms. XI,* 64[17]: at örin . . kom fram í munninn*), skönt gf. uden forholdsord kunde stå i betydning 'ud ad munden'.*

men (fornemmelig til brug for læreren selv) forklaret de enkelte ord, som ikke er optagne i ordsamlingen. — Medens jeg altså må ansé det for urigtigt at göre versene i Gunløgs saga til genstand for undervisning i skolen, tror jeg, at disciplene i langt höjere grad, end det hidtil i reglen har været tilfældet, kunde bringes til at læse noget af Eddadigtene og Hákonarmál, da disse digte jo uden sammenligning hører til den nordiske literaturs skönneste frembringelser, hvoraf disciplene dog burde få et indtryk i skolen (som i græsk af Homer), når faget skal have nogen virkelig betydning udenfor det rent sproglige og den dermed følgende erkendelse af forholdet til modersmålet (hvad jeg ganske vist med det ringe timeantal, der kan afsés til dette fag, betragter som hovedsagen). Jeg antager heller ikke, at læsningen af disse digte i fremtiden vil volde særlige vanskeligheder efter de oplysninger, der i denne udgave er meddelte både i anmærkningerne og i ordsamlingen; desuden frembyder digtene jo også — og de er netop valgte med det hensyn for öje — tilknytningspunkter til prosastykkerne, Þrymskviða til den første fortælling om Tor, Vegtamskv. til stykket om Balders død, Helgakv. Hund. I til fortællingerne om Völsungerne, Hákonarmál til stykket om kong Håkon i slaget på Rastarkalv. Vafþrúðnismál er stillet først, fordi jeg havde tænkt mig, at det kunde benyttes som udgangspunkt for en kort udsigt over den nordiske mytologi; at jeg har valgt dette digt og ikke Völuspá, som i så mange henseender hæver sig langt over Vafþ., er begrundet i de store vanskeligheder, der knytter sig til forståelsen af det sidste.

Ved behandlingen af de i håndskrifterne overordenlig forvanskede viser i Gunløgs saga har jeg ikke blot som i første udg. haft god hjælp af Jón Thorkelssons tolkninger i program fra Reykjavík 1868, men jeg skylder også min ven Sophus Bugge i Kristiania tak for de værdifulde bidrag, han har meddelt mig dertil. Forståelsen af strofen s. 81, sidste halvstrofe s. 99^{8-11} og s. 100^{20-23} skylder jeg ham foruden flere enkeltheder (hljótöndum 87^{11}, auðveitis 87^{14}, hárr 89^{21}, líkn getra og rógþyrnis 96^{3-4}, den i anmærkningerne givne forklaring af sverða s. 105^{25}). Også i den form, hvori disse viser er gengivne hos mig, indeholder de dog endnu flere steder, der utvivlsomt trænger til rettelse*), ligesom

---

*) 97^{3} kan hölðr, som jeg har optaget efter cod. B, næppe bruges i sådanne omskrivninger, og herðir, som Thorkelsson foreslår, giver linjen en stavelse for meget, hvis man ikke tillige vil stryge enn foran hvíti; sml. også anmærkningen til sidste strofe s. 97; på det sidste af de der nævnte steder kunde man dog ved den læmpelige rettelse þryms for þeys — Thorkelsson foreslår hlyms — få det manglende rim.

adskillige af de optagne ændringer og tolkninger naturligvis i höjere eller ringere grad kan være tvivl underkastede. Foruden til versene i Gunløgs saga skylder jeg også Bugge et par værdifulde rettelser til de optagne Eddadigte, nemlig Vafþ. 19 goðspeki (*således læser Bugge nu i cod. reg.* (R) *for det tidligere* geðspeki), *Vgt.* 2 niflheima (*for at undgå det ildeklingende* niflheljar — helju), *H. H. I,* 43 hreina, 44 *udeladelsen af* vart *efter* gullbitluð, 53 *opfattelsen af* Reginþinga *som navn. Også den i ordsamlingen under* ljómi *udtalte formodning* (bar *for* brá *i H. H. I,* 15) *tilhører Bugge; han har ligeledes meddelt mig, at* R *i Sig. Fáfn. II,* 18 *ved nöje eftersyn viser sig at have* gladdac *med* a *underprikket og* c *rettet til* e, *altså* gladde; *Hildebrand har følgelig haft ret i at optage 3dje pers., der således findes i alle håndskrifter, og som jeg også har indført i strofen s.* 21. *Ændringen H. H. I,* 30 á stag stjórnmörum *for* stagstjórnmörum *er foreslået af Vigfusson i Oxforderordbogen.*

Den störste afvigelse ikke blot fra de almindelig benyttede tekster, men også fra den tidligere udgave af denne bog, vil man imidlertid finde i retskrivningen. En stor mængde principspörgsmål har jeg her optaget til fornyet omhyggelig overvejelse og jeg ansér det derfor for nødvendigt at dvæle noget nærmere ved dette punkt og begrunde min opfattelse, så meget mere som de samme spörgsmål vil rejse sig ved en hvilken som helst 'normaliseret' udg. af oldnordiske skrifter, samt ved ethvert leksikalsk og grammatisk arbejde over Nordens oldsprog. Det var nu ikke tvivlsomt for mig, at der i en læsebog som denne (ligesom i en grammatik og ordbog) burde gennemføres en ensartet sprogform, og da naturligvis den, som kunde fastsættes for skriftsprogets klassiske periode (omtrent 1300 og noget tidligere). Her møder os imidlertid mange vanskeligheder: håndskrifterne fra denne tid bruger i den tilbagevirkende form af udsagnsordene i reglen -z *for det ældre* -sk; *for ældre* þeira (*ef. flt. til* sá) *o. s. v. skrives som oftest* þeirra, -ð *i 2. pers. flt. af udso. er hyppig fortrængt af* -t (*medens omvendt* ð *oftere findes for opr.* t *i udlyd*)*), *ikke at tale om, at de islandske håndskrifter endnu langt tidligere har opgivet adskillelsen mellem det gamle* æ (*i-omlyd af* á) *og* œ (*i-omlyd af* ó), *som bægge er faldne sammen i* æ. *I alle disse tilfælde (så vel som i adskillelsen af* ö *og* ø) *har jeg i denne ligesom i forrige udgave af sproghistoriske og pædagogiske grunde*

---

*) *Også de ældste håndskr. (sé s. VI, not. 2) frembyder eksempler herpå, ligesom vi i dem jævnlig finder* þeirra *o. s. v. ved siden af* þeira (*i* AM 237 fol. *er disse former med* rr *endogså regel, ligesom det ældste stykke i Reykjaholts máldagi har* þeirre).

ansét det for nødvendigt at gennemføre de ældre former).* — *Om et andet væsenligt punkt har jeg i fortalen til første udg. udtalt mig således: „Hvor vidt jeg burde optage* ð *på flere steder i steden for det i udgaverne almindelig brugte* d *eller* t (*fort.* valða *o. lign. for* valda, dýpð *o. lign. for* dýpt), *har længe været mig tvivlsomt; dog har jeg her, for ikke at opstille en regel, hvorfra der dog måtte göres en hel del undtagelser, overalt beholdt de nyere former, som også lader sig forsvare ved gode håndskrifter, uagtet jeg tror, at man med tiden vil komme til at vælge* ð *i mange af disse tilfælde.“ Dette skridt har jeg ment at burde göre nu, da* ð *i disse former (ɔ: svarende til oprindeligt* þ *og* d *med foregående selvlyd) ikke blot er eneherskende i de ældste islandske håndskrifter (i alm. skrevet* þ), *men også i mange tilfælde har holdt sig langt ned i tiden. De regler, jeg her har gennemført, er de samme, som jeg har fremstillet i min större oldnordiske formlære (sé navnlig den svenske udg. § 21, a; jfr. §§ 134 ff.), nemlig:*

a) *Efter* l *og* n *står* ð, *når rodstavelsen er* *k o r t*, *men* d (*i nogle ord* t), *når den er* *l a n g*. *Denne regel følges så godt som uden undtagelse i de* *æ l d s t e* *islandske håndskrifter (omkring 1200)**)*

---

*) *Hvor stor forvirring det vilde fremkalde i undervisningen at sammenblande* æ *og* œ, *vil sikkert stå klart for enhver lærer. — Også ved at optage* z *for* sk *i middelarten vilde de tydelige forskelligheder mellem formerne på mange punkter udviskes; et eksempel herpå frembyder H. H. I, 39, hvor* R *har* qvaztv, *hvilket udgiverne, skönt de ellers gennemfører* sk *i middelarten, har beholdt; de har altså opfattet formen som 2. pers. handleart (stemmende med nyisl.); herimod taler dog ikke blot betydningen på dette sted, men også skrivemåden i* R, *som i 2. pers. ent. handleart af de 'stærke' udso. følger samme regel som de øvrige ældre håndskrifter, nemlig* tt *af* ðt, *men* zt *af* tt; z *i* R *betegner altså her som ofte middelartens endelse, hvorimod det i handleart vilde have* qvattv (qvatt þv). *I overensstemmelse med denne regel skriver jeg derfor også* þú reitt 63[14] (*Frissbók* reiðt, *en etym. skrivemåde, som ikke sjælden forekommer*), þú bautt 101[9] (*sål. både* A *og* B). *Ved en uagtsomhed er derimod* léttu (*i Bugges udg.*) *for* léztu *blevet stående s.* 23[27] (*sml. min fornn. forml. § 108, d*).

**) *De håndskrifter, der anføres i det følgende, er navnlig de to blade* AM 237 fol., *indeholdende et brudstykke af et meget gammelt — vistnok det ældste bevarede — isl. håndskr., omtr. samtidig med det første (sandsynligvis mellem 1179—93 skrevne) afsnit af Reykjaholts máldagi, desuden den stokholmske homiliebog* (St. h., *udg. af Wisén), det ældste brudstykke af Elucidarius* (E., *udg. af Gislason i Annal. f. nord. oldk. 1858, s. 53 ff.), Íslendingabók* (Íb., *kun bevaret i afskrift, af-*

og kan (med forskellige overgange til den senere brug, der kræver d, *også hvor rodstavelsen er kort) påvises langt ned i tiden. Medens vi altså i de ældste håndskr. uden undtagelse finder f. eks. 3. pers. ent.* talþe, valþe, hulþe, skilþe, þolþe, unþe *o. s. v.* (*af* telja, velja, hylja, skilja, þola, una) *eller no.* fjolþe, *mængde,* vanþe, *vane,* ynþe *o. s. v., skrives lige så regelmæssig* deilde, fel(l)de, reynde, ken(n)de *o. s. v.* (*af* deila, fella, reyna, kenna). *Afvigelser herfra er meget sjældne (således af og til i forskellige af de ældste håndskr.* hvílþ (*no.*), hvílþe *ved siden af* hvíld, hvílde, *oftere* girnþ (*no.*), girnþesc *ved siden af* girnd, girndesc; *andre lignende former er mere enestående). Som ordene med lang rodstav. behandles også* selja *både ved omlyden og ved* d, *altså* selde, seldr (*ofte også skrevet* sellde, selldr, *aldrig* selþe, selþr). — *Da oprindeligt* ld *og* nd *derimod altid bevares også efter kort selvlyd, frembyder skrivemåden i de ældre håndskrifter således en vigtig adskillelse i etymol. henseende, som det nyere sprog ikke kender* (*sml.* valda, *'volde', med* valða, *jeg valgte,* vandi, *'vanskelighed', med* vanði, *'vane', o. s. v.*).

b) *Efter* m *og* mb *står* ð, *både når rodstav. er lang og kort, uden undtagelse i de ældste håndskr. og langt ned i tiden.*

c) *Efter* k *og* p *har de ældste håndskr. ligeledes regelmæssig* ð, *både når rodstav. er lang og kort; men i første tilfælde indtræder dog temmelig tidlig det yngre* t, *så at man kunde fristes til her at indføre samme adskillelse som under* a. *Da imidlertid former som* hleypða, kip(p)ða *o. s. v.* (*af* hleypa, kippa) *længe var samtidige med* reynda, fel(l)da *o. s. v., har jeg ansét det for*

---

trykt i Ísl. sög. I, s. 362 ff.), *brudstykker fundne i det norske rigsarkiv af Olav d. helliges saga* (O. s., *aftrykte i udg. af Olav d. helliges mindre saga, 1849, s. 90 ff., og et par senere fundne blade hos Storm, Snorres historieskrivning, 1873, s. 233—35*) — *alle fra omkring 1200; hvad der gælder disse håndskrifter, finder også anvendelse på en række andre, som er samtidige med dem* (AM 645 *og* 677 4to, *den ældste hånd i cod. reg.* 1812 4to *o. s. v.*) *eller lidt yngre* (*indtil henimod midt. af 13. årh.,* AM 623 4to *o. s. v.*). *Af særlig vigtighed er* St. h., *ikke blot på grund af sin störrelse, men navnlig fordi den så overordenlig hyppig og nöjagtig betegner de lange selvlyd ved længdetegn (i den henseende er det utvivlsomt det mærkeligste af alle bevarede håndskrifter). — Yderst sjælden findes i yngre håndskr. (fra slutn. af 13. og beg. af 14. årh.) en konsekvent brug af aksenterne efter de ældre regler; så godt som enestående i denne henseende er cod. reg.* 2087 4to *(de såkaldte 'Annales regii'), som af den grund burde udgives på ny, da den ældre udg. (i Script. rer. Dan. III) foruden andre mangler udelader aksenterne og derfor er ubrugelig ved nöjagtige sproglige undersøgelser.*

rigtigst i alle tilfælde at beholde ð *efter* k *og* p (*ligesom efter* m)*), *så meget mere, som jeg herved opnåde den fordel, at de samme regler med hensyn til brugen af* ð, d *og* t, *der var fulgte i prosastykkerne, da også kunde anvendes i digtene. Med* t *skrives derimod også i de ældste håndskr.* keypta, keyptr, *der bruges som fort. og tf. til* kaupa (*sml. got.* kaupon); *men disse former hører uden tvivl til én ubrugelig nutids navnef.* keypta (*sml. got.* kaupatjan) *og er altså regelmæssig dannede* (*som* skipta *o. s. v.*).

De under a—c *anførte regler har jeg gennemført konsekvent og har følgelig også i Þrymskv. 24 rettet den enestående skrivemåde i* R gvllhyrnþar *til* -ðar, *som* R *selv bruger H. Hjörv. 4* (*de regler, der lader sig uddrage af de ældste håndskrifter, vilde i ethvert tilfælde kræve en form* gollhyrnðar).

Også i et andet tilfælde har jeg både i digtene og i prosastykkerne (ligesom i min mindre formlære) gennemført en fra de almindelige normaliserede udgaver afvigende skrivemåde, i det jeg har udeladt længdetegnet over de ved en oprindelig fordoblingsstavelse dannede fortider, som har 2 medlyd efter selvlyden (fell, helt, fekk, gekk *o. s. v., for det almindelige med nyisl. udtale stemmende* féll, fékk *o. s. v.*). *Selvlydens korthed i disse former bevises nemlig: 1) af rimene i gamle digte; 2) af den i gamle håndskrifter hyppige skrivemåde* gingum, fingum (*ligesom i tf.* ginginn, finginn), *der også lader sig påvise i digte, ved siden af* gengum, fengum**) *(sml. fornn. forml. § 126, anm. 2); 3) deraf, at* St. h., *der, som foran bemærket, anvender længdetegnet meget nöjagtig og meget ofte, aldrig har aksent over disse former på de særdeles mange steder, hvor de forekommer, men altid skriver* feck, geck *(til de forskellige måder, hvorpå* kk *er betegnet, tager jeg her intet hensyn), flt. og forest. m.* fengo, fengi, gengo, gengi *(vekslende med de meget hyppige* fingo *o. s. v.), så vel som* heck, fell, helt, *men derimod regelmæssig bruger* é *i* réþ, lét, grét, hét *o. s. v.* (*ligesom* ó *i* iók, hlióp, hió, bió). *Samme regel følger de andre ældre håndskr., der bruger længdetegnet, så vel som* 2087 4to. *Uagtet jeg således ikke er i tvivl om, at disse oldislanske former bör skrives uden længdetegn, er det dog dermed*

*) *I stykket om 'Olav den hellige og hans halvbrødre' har håndskriftet af större Olavs saga netop* kipði *og* hnycði (*læsebogen s.* 54^{13-14}). *Den sprogform, som lader sig uddrage af dette udmærkede håndskrift, stemmer i det hele taget med den, der er fulgt her i læsebogen.*

**) *Formerne med* i *stemmer med de gl. svenske og danske; en skånsk runesten (en af de bekendte Hällestad-stene) har* kiku (*tidligere urigtig læst* kaku), *hvilket jeg forstår som* gingu (*ikke* gengu).

ingenlunde min mening tillige at erklære fell *o. s. v. for fællesnordiske; tvært imod viser ældre (og yngre) former af disse ord i de forskellige nordiske sprogarter, at de til grund liggende fælles former har udviklet sig på forskellig måde i de forskellige sprogarter, og vi kan her sikkert påvise en meget gammel dialektforskel (ligesom når fællesnord.* *singvan, *sinkvan *o. s. v. i oldnorsk-isl. blev* syngva, *sekkva, søkkva, *men i svensk-da.* siunga, siunka *o. s. v.), et forhold, som jeg her dog kun er i stand til løselig at antyde.*

Medens jeg i de nu omhandlede tilfælde altså har fulgt samme skrivemåde i digtene og i prosastykkerne, er der enkelte hyppig forekommende former, hvor jeg i modsætning til første udg. har ansét det for nødvendigt at indføre den forskel, at de ældre aksentuerede former kun beholdes i digtene, medens de yngre uaksentuerede indføres i prosaen. Disse former er:

1) *Ejestedo.* mínn, þínn, sínn. *At* í *længe har holdt sig langt i alle former af disse ord (ikke blot som nu foran enkelt* n *og foran* ns *i ef. ent., men også foran* nn *og* tt), *ses af rimene i gamle digte (f. eks. læsebogen s.* 95[34] þínn — mínu) *og bevidnes for ef. flt.* mínna *udtrykkelig af forfatteren til den ældste ortografiske afhandling i Snorra Edda (omkring midt. af 12 årh.); når imidlertid* AM 237 fol. *i overensstemmelse hermed oftere bruger aksent over disse former* (mínna, sínne, sínnar), *kan dette ikke bruges som bevis for selvlydens længde på den tid, da dette håndskrift ofte anvender aksenten over* i *(ligesom over* y *for det ellers alm. punkt) som blot grafisk tegn (sål. oftere i* tvínnr, *gammel form for* tvennr, *og over afledsend.* -ing, -ingr). *Tidlig er forkortelsen foran* nn *og* tt *i ethvert tilfælde indtrådt; den findes ikke sjælden i digte, og* St. h. *bruger på de utallige steder, hvor disse ord forekommer, aldrig aksent foran* nn *og* tt*), *men over-*

---

*) *Jeg vover at sige aldrig, da ef. flt.* síɴa 56[13] *er så enestående, at det må ansés for en ligefrem fejl, der kan være fremkaldt af det foreg.* skírn, *i det afskriveren først har tænkt på gf. ent. hu.* sína. *En lignende fejl findes på et enkelt sted i et andet hyppig forekommende ord, i hvis böjning og skrivemåde ligeledes den mærkværdige konsekvens i dette håndskrift viser sig, nemlig ejesto.* várr, *som i formerne med enkelt* r *(i udlyd eller efterfulgt af selvlyd) lyder* ór- *eller sjældnere* vár- *(meget sj. med omlyd* vór-), *f. eks. nf. og gf. flt. hu.* órar *(eller* várar), *hf. flt.* órum *(meget sj.* vórum), *medens det foran 2 medlyd altid har* vá- (várr, várn, várt, várs, várra *o. s. v.); herfra findes kun én undtag., nemlig* brióst kirkio órrar 102[13], *hvilket er en simpel skrivfejl for* brióstkirkior órar, *som står på det tilsvar. sted i* AM 237 fol. (*den gl. norske homiliebog har ligeledes rigtig* b. várar 135[19] *i*

ordenlig hyppig foran enkelt n *og foran* ns *i ef. ent. Omtr. år 1200 tör forkortelsen antages at være gennemført.*

2) *Hvad der er anført under* 1, *gælder også ik.* gott (*af* góðr) *for ældre* gótt. St. h. *skriver altid* gott (*f. eks.* 12[16], 65[2], 90[19] *o. s. v.*), *men* góþr 9[20], góþo 7[13], 12[15] (*ved siden af* gott) *og mange andre steder. Også i dette tilfælde kan forkortelsen sikkert antages at have været alm. ved år 1200, uagtet* AM 645 4to *et par steder har* gótt.

3) *Det samme gælder bio.* utan, utar *o. s. v., samt to.* ytri, yztr. St. h. *skriver uden aksent* utan (*oftere*), ytre (*meget alm.*), ytste 116[14] (*men* út *og* úti); *ligeledes har* 2087 4to *regelmæssig* utan, utanferð *men* út, útkváma. *Derimod findes både* útan *og* ýtra *i* AM 237; *men da dette håndskrift, som foran bemærket, jævnlig bruger aksenten over* y *som grafisk tegn, og det samme kan finde sted ved* u (*f. eks.* hlúta, biþlúnd), *tör dets skrivemåde af disse ord ikke betragtes som afgörende.*

4) *3. persons personl. stedo.* hann *har sikkert oprindelig haft langt* a; *derpå tyder ikke blot* nn (*som i* steinn, vænn *o. s. v.*), *men det fremgår også af hf., der i gamle digte ofte kan påvises i formen* hánum. *I denne form måtte* á *imidlertid ved en omlyd, som kun er gennemført i de ældste håndskrifter, blive* ó (ɔ: *langt å, skrevet* o *med aksent og krølle under*), *og således findes det også i* AM 237*), *ligesom* O. h. *en enkelt gang har* hónom 95[10] (*men ellers* honom). *Tidlig er denne form imidlertid forkortet til* honum (*således meget ofte i* St. h., *der ikke på et eneste sted bruger længdetegn over* o). — *Hvad her er sagt om forholdet mellem* hánum *og* honum, *gælder også hunkönsformerne* hón *og* hon; St. h. *skriver aldrig* hón (*derimod* AM 237 *på det eneste sted, hvor det forekommer*); *også cod. reg.* 2087 4to *har uden*

Ungers udg.). — *Når vi derfor én gang finder* sín *i* E̜. 68[25] = sinn (*gf. ent. ha.*), sítt *en enkelt gang i* AM 645 4to *og* mítt *i* O. h. 91[17], *må aksenten ikke opfattes som tegn på selvlydens længde; den er enten urigtig tilföjet (netop det anførte sted i* E. *har* són sín *for* son sinn, *altså 3 fejl i disse to ord), eller — hvad der jo især senere er meget alm. ved* i — *rent grafisk (som ofte i* AM 237; *sé ovenfor).*

*) *Aldeles afgörende for udtalen er dog skrivemåden i* 237 *heller ikke i dette tilfælde, da netop* ó *selv i de håndskrifter, der ellers bruger aksenten med stor nöjagtighed til at betegne selvlydenes længde, fra de allerældste håndskrifter og ned i tiden kan forekomme som tegn også for det korte å (u-omlyden af* a, *der nöjagtig skrives* o *med krølle under); dette er hyppig tilfældet i* 237, *som skriver* hófþinge, sóngue *og lign.* = höfðingi, söngvi (*ligeledes bruger det* eó *både* = œ *og* ø, *f. eks.* geórasc = gørask, góþgeórníngom (!) = góðgørningom).

aksent hvn ɔ: hun (*den yngre form med* u *for* o = *nyisl.* hún). *Forkortelsen i* hónum *og* hón *er vel indtrådt samtidig (omtr. 1200), hvorimod den er ældre i formerne med 2 medlyd* (nn *og* ns) *og måske i* hana (*for* hána) *ved indflydelse fra hf. og ef. (?). Jeg har i digtene gennemført* hánum *og* hón, *men i prosaen brugt* honum *) *og* hon. — *Forkortelse af selvlyden findes også i* oss (*gf. og hf. flt. til* ek) = *got.* uns, unsis. *Ved siden af* oss *skriver* St. h. *og* AM 645 4to *meget ofte* øss *i gf. og hf., hvor* ø *synes at være levning af omlyden, som vi efter got. skulde vente i* okkr *og* oss; *har nordisk måske opr. haft to former* (ós = *got.* uns *og* œss = *got.* unsis), *hvoraf ved gensidig udjævning den ene form* oss *fremgik?*

Mod den under 1—4 begrundede skrivemåde kunde der dog rejses en tilsyneladende vægtig indvending. Det lader sig nemlig ikke nægte, at yngre håndskrifter, der s p o r a d i s k bruger længdetegnene, men dog i det hele nöjagtig — f. eks. cod. reg. (R) *af den ældre Edda og cod. Holm.* 7 4to *(beg. af 14. årh.), hvorefter Cederschiöld med stor omhyggelighed har udgivet Jómsvíkinga saga —, også af og til kan have aksent over flere af de i 1—4 omtalte former* (R *har sål. ikke blot* hánum *Hým. 11, Atlam. 89, men endogså gf. hu.* hána *Völuspá 23 (Bugges udg. s. 14); cod. Holm.* 7 4to *har ofte* mínn, mítt *o. s. v.*). *Dette betragter jeg dog hverken som bevarelse af ældre former (hvad der jo var tænkeligt navnlig i* R), *eller som lutter skrivfejl og urigtig anvendelse af aksenterne. Tvært imod tror jeg, at disse udenfor de enkelte tilfælde, hvor de k a n og undertiden må betragtes som rent grafiske (hvilket dog væsenlig er indskrænket til* í *for* i,

---

*) *Den strængt regelmæssige form vilde ganske vist have været* hönum, *i det* o *i* honum *må betegne den korte å-lyd, ikke o-lyden (hvorfor vi også finder* honum *skrevet med* o *med krølle under eller med sammenslynget* a *og* o); *men jeg har med forsæt ikke villet indføre denne form, ikke blot fordi den sikkert vilde vække alt for stort anstød, men også fordi jeg i det hele taget tror, at* ö *som tegn for det opr. korte å* (*u-omlyden af* a) *om ikke meget lang tid vil blive fortrængt af* o *med krølle under (eller et andet passende tegn), og derfor ikke har villet indføre det (og dermed tillige en for det gamle sprog urigtig udtale) i en så almindelig forekommende form. — Den forvirring, der kan opstå ved brugen af tegnet* ö, *bliver dog mindre, når man, som jeg har gennemført i formlæren og læsebogen, indskrænker det til at betegne u-omlyden af* a, *medens* ø *bruges for de lyd, som i da. skrives* ö (søkkva, søk(k)ða, *sænke*) *og* ø (søkkva, sökk, *synke*), *i det heller ikke de ældste oldnord. håndskrifter i dette tilfælde skælner mellem den åbne og lukkede lyd.*

hvorved former som minn o. s. v. forklares), har deres gamle oprindelige betydning som længdetegn, og det selv i former som hón, útan o. s. v., hvor selvlyden, som jeg foran har påvist, i en tidligere periode var kort. Dette forhold forklarer jeg imidlertid således, at vi heri ikke må sé selvlydenes gamle fra oldtiden bevarede længde, men netop en rystelse af de gamle regler for tidsmålet og et gennembrud af den nye kvantitetslov. I følge denne betragtning bliver de såkaldte urigtige aksenter i mange håndskrifter altså at opfatte på en ganske anden måde, end man plejer. Når således Bugge om deres anvendelse i R ytrer (fort. s. VI): „Streger (aksenter) over vokaler er brugte meget unöjagtig, både over lange og korte vokaler, ja endog undertiden over ubetonede vokaler i slutningsstavelser (f. eks. hanóm, ofán, ísá, vná, scíní)“, tror jeg, at denne unöjagtighed — afsét fra ganske enkelte virkelige fejl, som naturligvis kan findes i alle håndskr., f. eks. ísá — er fuldt regelbunden, når vi blot lægger mærke til: 1) at aksenten over i kan være blot grafisk (scíní); 2) at aksenten over o (og de andre ensbetydende tegn) fra den ældste tid kan findes også til betegnelse af det opr. korte å, u-omlyden af a (sml. foran s. X, not.); 3) at aksenten, som jo meget ofte skrives således, at det er vanskeligt at afgöre, over hvilket bogstav den snarest må siges at stå, kan være rykket lidt for langt til höjre (altså hanóm for hánom, ofán for ófan, vná for úna, for her at forklare alle de af Bugge nævnte eksempler). Heldigvis har B. ikke blot i sin tekst gengivet aksenterne over de 'lange' selvlyd, men også i noterne anført, hvor de står over de 'korte'. Undersøger vi da forholdet mellem de 'rigtige' og de 'urigtige' aksenter f. eks. i det første i læsebogen optagne digt, Vafþrúðnismál, vil vi finde, at R på 43 steder bruger aksenterne 'rigtig' (heri ikke medregnet de 4 steder, hvor de står over tvelyden ei), i tilfælde, hvor ikke blot den gamle, men også den nyere udtale kræver de oprindelig lange selvlyd. De 'urigtige' aksenter finder vi derimod på 12 steder, nemlig i mán 35, váli (?) 51, mícil 10, kómir 4, drópa 14, scópvþ 29, iótvns 5, 21, ligesom over å-tegnene i mön 12, röc 38, 55 og börn 32; her er nu ganske vist aksenten urigtig efter den oprindelige gamle oldnord. udtale, men i de 11 af disse tilfælde har det nyere sprog lang selvlyd; kun i börn er den derfor måske urigtig, men denne fejl hører da ind under undtag. 2 (hvor hen jo også scópvþ, iótvns, mön, röc kan, men efter min opfattelse ikke bör regnes). Ellers findes aksenten intetsteds, hvor både den gamle og den nye udtale har kort selvlyd. Det samme forhold viser sig også i de andre digte; det her optagne H. H. I skriver således ved siden af de 'rigtige' aksenter også sát 5, hvár 47 (i

Bugges udg. = hvars 49 *hos mig*), vál(giórn) 13, bána, báni 20 (21 *hos mig*), 53 (55), néra 4, kílir 28 (29), vína 9, íþgnogan 21 (22), kóni 23 (24), spórvitnir 51 (53), rým 17 (18), *ligeledes aksent over å-tegnet i* lög 21 (22), trönueyri 24 (25) — *alt i overensstemmelse med de de nyere kvantitetsregler; under undtag. 2 kan henføres aksenten over å-tegnet i* Sinfiótli 33 (34), nóccoþ 5 (= nekkvat *hos mig*), (vál)giórn 13, (blá)svórt 50 (52) *(dog har afskriveren sikkert udtalt selvlyden lang i det mindste i nogle af disse ord); under undtag. 3 endelig henfører jeg* bloþórm (*for* blóþorm) 8, ofárr 29 (30), yþrár 44 (46), sogín 36 (38), rikía 56 (58) *(de 2 sidste eks. kunde jo også ligesom* vilía 37 (39) *henføres under undtag. 1). Heraf slutter jeg da med den höjeste grad af sandsynlighed, at det sprogtrin, som* R *(og andre gode håndskrifter, der gör sig skyldige i de samme 'fejl') fremviser, ikke længer har bevaret det i oldsproget gældende tidsmål for selvlydene, men at de nyere kvantitetsregler, der fordrer lang selvlyd foran enkelt medlyd, kort foran dobbelt, er trængte igennem, at afskriveren altså netop har brugt aksenterne rigtig, stemmende med sin egen udtale, som i alt væsenligt har fulgt de samme kvantitetsregler, der gælder for de nyere nordiske sprog. Denne formodning bliver for mig til vished, når jeg betragter udviklingen af det tilsvarende fænomen i disse sprog, og det er så heldigt, at navnlig dansk her giver os en fuldt pålidelig vejledning til fastsættelse af det tidspunkt, på hvilket de nyere regler for selvlydenes tidsmål er indtrådte, hvilket netop falder sammen med den tid, til hvilken cod.* R *må henføres, slutn. af 13. årh. I nogle af de ældste danske håndskrifter, der alle kan henføres til omtr. år 1300 (sé min afh. om navneordenes böjning i ældre dansk s. 3 ff.), finder vi nemlig oftere fordobling eller et eget tegn over selvlyden brugt for at betegne længden. Medens runehåndskr. af skånske lov ikke anvender noget af disse midler, og det hadorfske håndskrift af samme lov ligesom Flensborghåndskr. af jyske lov kun i et par tilfælde bruger* aa *(det første også en enkelt gang* ææ*), er selvlydsfordoblingen stærkt fremtrædende i lidt yngre håndskr. af jy. l., f. eks.* 453, 12mo, *hvor den kan bruges ved alle selvlyd; det samme er tilfældet i håndskr. af Flensborg stadsret (også i 'Harpestræng' forekommer den ikke sjælden). Mærkeligst i denne henseende er imidlertid hovedhåndskriftet af de sællandske love* (AM 455, 12mo), *i det vi her ikke blot finder selvlydsfordobling (undert. således, at de to sammenhørende selvlyd rykkes nær til hinanden eller slynges sammen i ét tegn), men også et ejendommeligt tegn, en art krølle, over selvlydene for at betegne længden. Det er dette tegn, hvori Rask trode at finde oprindelsen til det*

senere svenske å, men sikkert med urette; ti krøllen i de gl. håndskr. er ikke blot forskellig fra det lukkede tegn over å, men bruges over alle selvlyd, ja skrives også enkelte gange over en medlyd i steden for at skrive den dobbelt (således over n i han Eriks l. 2, 43, over r i quær V. l. 3, 10 = oldn. kvirr, oftere over r i ar, også skrevet arr, = oldn. örr ik. ɔ: ørr, sml. øʀen, arrene St. h. 216[13]). Det synes således oprindelig at være et forkortelsestegn, der brugtes över selvlydene (i steden for den også anvendte fordobling) for at betegne deres længde (sjælden over medlydene i steden for dobbelt medlyd ɔ: for at betegne, at den foreg. selvlyd var kort). Den regelmæssige anvendelse af krøllen eller dobbelt selvlyd viser nu, at ældre dansk (ved år 1300) har haft lang selvlyd, ikke blot svarende til oldsprogets tvelyd og lange selvlyd (sten, dom = steinn, dómr; i det sidste tilfælde har nydansk forkortelse), men også foran oprindelig enkelt medlyd svarende til kort selvlyd i oldsproget. Det samme er som bekendt tilfældet med nyislandsk og for största delen med nysvensk. Hele denne udvikling er altså parallel i de nyere nord. sprog, og når nydansk i flere tilfælde har kort selvlyd foran opr. enkelt medlyd (altså stemmende med det oprindelige fællesnord. standpunkt), er det senere overgange; ti vore ældste håndskr. bruger fordobling eller krølle over selvlyden ikke blot i tilfælde, hvor vi nu har lang selvlyd (saak = sök), men også, hvor den nu er kort (f. eks. over a i samæ, sal, war, stath, over o i hol, over u i brut o. s. v. = nyda. samme, salg, var (fort.), sted, hul (no.), brudd (no.) o. s. v.). Overgangen af opr. kort selvlyd til lang foran enkelt medlyd er altså gammel i dansk, i det den med sikkerhed kan eftervises i vore ældste håndskrifter; men omtrent samtidig må disse overgange også være indtrådte i islandsk og svensk, som vi ser af den sporadiske anvendelse af længdetegnet i de islandske og af fordoblingen i de svenske håndskrifter i tilfælde, hvor oldsproget havde kort selvlyd foran enkelt medlyd. Medens de opr. korte og opr. lange selvlyd således har fået samme tidsmål i de nyere nordiske sprog foran enkelt medlyd, er lydenes beskaffenhed ofte bleven forandret, idet den opr. lange selvlyd har bevaret sin egen lyd, medens den opr. korte er bleven hævet til en mere åben lyd (da. liv (no.) med i-lyd = oldn. líf, men leve (udso.) med e-lyd = oldn. lifa; da. sid (to.) = síðr, men sæd (no.), flt. sæder = siðr, siðir). Det er sandsynligt, at en hertil svarende forskel har været tilstede allerede i ældre dansk, så at f. eks. opr. i, u, y dér har haft en mere åben lyd end opr. í, ú, ý, skönt bægge regelmæssig (som til dels endnu) skreves med i, u, y; enkelte spor af e (æ), o, ø svarende til opr. kort i, u, y

findes dog allerede i vore ældste håndskr. På samme måde gör den nyisl. udtale det sandsynligt, at der har været en forskel i udtalen af f. eks. lífi *(hf. af* líf, *nu med lang i-lyd) og af* ek lífi (*nu med lang e-lyd,* = *oldnord.* lifi). *Den her fremsatte mening, som jeg for flere år siden har haft lejlighed til udførlig at fremstille og begrunde i forelæsninger over dansk sproghistorie, har jeg ansét det for rigtigt at fremdrage ved denne lejlighed ikke blot for at afvise de indvendinger, der kunde hentes fra skrivemåden i gode håndskrifter mod min anvendelse af korte selvlyd i visse former, men også af hensyn til den vigtighed, som hele det her berørte spörgsmål har for undersøgelsen af forholdet mellem den ældre og nyere udtale i alle nordiske sprogarter.*

Medens jeg i de sidst omtalte tilfælde kun beholder de opr. lange selvlyd i digtene, har jeg overensstemmende med den gamle udtale og håndskrifternes vidnesbyrd også bevaret dem i prosaen i flere former, hvor de sædvanlige udgaver (for största delen i henhold til den nyere udtale) i reglen bruger kort selvlyd. Jeg skriver derfor ór (*fho.*) *efter de utallige vidnesbyrd i håndskr. (den i Oxforderordb. udtalte tvivl om kvantiteten er således ganske ubegrundet; selvlyden har i dette ord næppe nogen sinde været kort)* *); *i* lítill *beholder jeg* í *også i de sammentrukne former, hvor det nyere sprog har* i (*sml.* lítla St. h. 57^{36} *og oftere, ligeledes på flere steder* lítlo, lítlom, lítlir *o. s. v.,* lítt) **). *Ligeledes skriver jeg* 17^{25} íðn (*med* St. h. 154^{27}), stígr (St. h. 56^{19}, 186^{10}), Óláfr (St. h. 159^{12} Oláfr, *der ligeledes jævnlig forekommer i den gl. norske homiliebog, sé Ungers udg. s. 146 ff.*); *også i det fremmede navn* Jórdán *burde jeg have beholdt den ældre form (sé navnelisten), som f. eks. findes i* AM 623 4to (St. h. *har med omlyd* Jordón 13^{4}, $79^{12.29}$, *som også bruges i* AM 645 4to). *I* dróttning *har jeg ligeledes beholdt aksenten, skönt den forkortede*

---

*) *Foruden formen* ór, *forekommer i de ældste håndskr. også* úr (vr *regelmæssig i* Ib.) *og* ýr (*alm. i* AM 237 *og af og til i andre håndskr., f. eks.* AM 645 4to, St. h. $48^{12.17}$, $101^{8.9}$ *o. s. v.*); *denne sidste form har altså bevaret den omlyd, som det af opr.* z (*got.* s) *opståede* r *øver på en umiddelbar foreg. selvlyd (fornn. forml. § 12, anm. 2)*; *medens det uomlydte* ór (úr) *senere blev eneherskende, bevaredes omlyden i forstavelsen* ør- (*med forkortet selvlyd; meget sjæld. findes formen* ør *som fho., f. eks.* St. h. 86^{32}, *i hvilket tilfælde* ø *altså må være langt som i* ór, ýr).

**) *Derimod havde det måske været rettere at skrive* ymiss *uden længdetegn i prosaen, i alt fald i de sammentr. former (altså* ymsa 46^{1} *for* ýmsa); St. h. *bruger hverken aksent over* ymsa 33^{5} *og et par andre steder, eller over* ymisconar 95^{1}, ymissa (*cf. flt.*) 204^{21}.

form kan påvises tidlig i dette ord, hvilket dog snarest må betragtes som en uregelmæssighed, da det skrives med længdetegn ikke blot i St. h. 134[32], 137[36] (*sml. hermed den hyppige brug af aksent over de sammentrukne former af* dróttinn *i samme håndskr.*) *og i* O. h. 95[23], *men også i* 2087 4to *og i cod. Holm.* 7 4to. — *Med hensyn til de med* Þór- *sammensatte navne har jeg været i nogen tvivl; når jeg har fulgt den nyere regel (sé navnelisten), ligger det i, at forkortelsen foran en medlyd sikkert er gammel:* O. h., *som hyppig anvender aksenten, har således* Þorbergr, Þorfiðr, Þorleifr, Þormoþr (*meget alm.*), *men derimod* Þórir, *og* 2087 4to *skriver regelmæssig* Þorbjörg, Þorfinnr, Þorgeirr, Þorgils, Þorgrímr, Þorkell, Þorlákr, Þorleifr, Þorsteinn, Þorvarðr *o. s. v. (også* Þordísar (*ef.*), *som således måske ikke har dannet nogen undtagelse), men* Þórálfr, Þórarinn, Þórhallr, *ligesom* Arnþórr, Bergþórr, Halldórr, Þóra, Þórir, Þórðr. — *Et par ord har jeg i prosaen skrevet med lang, men i digtene med kort selvlyd, nemlig* skáld, *hvor* a *tidlig er forlænget* (St. h. 37[18], 56[31], 75[18] *o. s. v.; i* O. h. *skrives det med aksent ikke blot i prosaen, men endogså i et vers, hvor rimet kræver den korte selvlyd:* allvaldr gefa scáldi 93[10]); *ligeledes har jeg optaget* fjándi *i prosaen med de ældste håndskrifter* (*f. eks.* AM 237, St. h. 45[23], 57[15] *o. s. v.*, fiándmaþr 64[13]), *hvorimod jeg i H. H. I,* 13 *skriver* fjanda *og i Hákonarmál* 12 fjandmenn, *da de gamle digte efter Gislasons påvisning udelukkende bruger* fjandi *(som dog næppe kan være den oprindelige form). Også* vándr, *slem, ond, har i de ældste håndskr. lang selvlyd* (St. h. vándr 165[37], vánder 6[7], *ik. ft.* vónd 21[4] *og mange andre steder*) *). — *Hvor jeg ellers i henseende til selvlydenes kvantitet er afvegen fra den sædvanlige skrivemåde, har denne hverken støtte i den gamle udtale eller i håndskrifterne (i det jeg for øvrigt henviser til 'ordsamlingen', anfører jeg her blot eksempelvis, at jeg skriver* illr, *ond, ikke med Oxforderordb.* íllr, roðra *stemmende med sanskr.* rudhira *o. s. v.*, fani *i* gunnfani = *got.* fana, *oht.* fano *o. s. v.)* **).

---

*) St. h. *skriver en enkelt gang* snørosc (*fort. af* snúa) *med aksent over ø* 169[34] *og ligeledes* sére (*fort. af* sá) 36[23]; *men da længdetegnet ellers ikke bruges over disse former* (sneore (eo = *ø*) 63[28], 191[16], sneoresc 205[36], snøresc 58[27], 178[7], misnøro (ɔ: missnøro) 116[32], søre 144[34]), *kan aksenterne på de anførte steder måske betragtes som fejl (også 2087 4to har* sneruz *uden længdetegn); dog er en gammel forlæng. af selvlyden foran* r *ikke umulig (meget tidlig er jo i andre tilfælde selvlyden bleven forlænget foran et umiddelbart følg.* r; *sml.* mér, þér, sér *og fl.).*

**) *I H. H. I, 53 har jeg skrevet* raukn (*ikke* rökn) *efter Snorres udtale i Háttatal (Snorra Edda I, 694), hvorpå Gislason har gjort opmærksom; ordet* kan *måske stå i forb. med*

Med hensyn til andre punkter vedrørende retskrivning og sprogformer bemærker jeg endvidere følgende:

1) *u-omlyden er som bekendt i de ældste håndskr. ikke indskrænket til overgangen* a—ö *(ɔ: kort å), men også gennemført med hensyn til* á—ó *(ɔ: langt å); denne overgang har jeg kun beholdt i et par ord, hvor den gjorde sig gældende langt ned i tiden* (nótt, ambótt *ved siden af* nátt, ambátt). *Skönt den efter* v *holdt sig længer end ellers* (vóru, kvóðu, vón *o. s. v.* = váru, kváðu, ván *o. s. v.*), *har jeg dog nærmest af pædagogiske grunde heller ikke i dette tilfælde villet indføre den i læsebogen.*

2) *Det bestemte kendeord har i de ældste håndskrifter regelmæssig formen* enn (*hu.* en, *ik.* et); *men ved siden heraf findes tidlig* inn *og ved to. (noget senere) også* hinn. *Alle disse hyppig forekommende. former har jeg beholdt i prosaen, medens jeg i digtene har gennemført det ældre* enn, *der også stemmer med got.* jains, *hvor jeg opfatter* ai *som tegn for den korte lyd (ik.* et, it *er dog næppe fra først af samme ord som ha.* enn, *hu.* en, *men snarere = got.* ita, *hvorved det enkelte* t *i nord. forklares; også andre levninger af et til got.* is *svarende ord kan påvises i oldnord.; derimod står vistnok både det påpeg.* hinn *og* hinn *som ko. i forbindelse med stammen* hi- *i got.* hina, himma, hita, *hvilket dog ikke kan udvikles nærmere på dette sted). — Andre ord, som i de gamle håndskr. fremviser en stor mangfoldighed af former, og i hvilke jeg derfor heller ikke har ansét det for rigtigt i prosaen at gennemføre en enkelt bestemt form, er de ubestemte stedo.* nökkurr, *der er den regelmæssige form i de normaliserede udg., og* engi *(sé fornn. forml. s. 92 f. og s. 96—98). De i læsebogen forekommende former af* engi *vil næppe volde nogen vanskelighed. Derimod bemærker jeg følgende med hensyn til* nökkurr: *den ældste form, der er bevaret af dette ord, er* nekkverr (*böjet som* hverr), *hu.* nekkver, *ik.* nekkvert *som to. og* nekkvat *som no.* (*sål. har* AM 645 4to byrgi neqvert, St. h. necqvert tácn 17[6] *og ofte* necqvat, neqvat *som no.; denne form, der også findes i* AM 237, *er derfor indsat H. H. I, 5;* nekkvert *forholder sig til* nekkvat *som* eitthvert *til* eitthvat); *tidlig blev ik.* nekkvat *ved en art ligedannelse til* nakkvat (*meget almindelig i de ældste håndskr.*), *og denne hyppig forekommende form, der også*

---

rjúka, *i hvilket tilfælde* au *også vilde være etymol. berettiget (sml. forbindelsen hos Brage* svát af rennirauknum rauk); *men det synes dog snarere at måtte sammenstilles med de digt. benævnelser for 'okse'* rekinn *og* rekningr, *i hvilket tilfælde* rökn *vilde være den opr. form, hvortil* raukn *kunde forholde sig som det hyppige* haulðr *til* hölðr *og lign.*

tidlig findes brugt som to. (AM 645 4to nacqvat afbrigþ, O. h. 234[19] *hos Storm* scip nacqvat), *virkede også på ha. og hu., så at de ældre former med* e *efterhånden fortrængtes af former med* a. *Som den regelmæssige böjning i sprogets bedste periode kan vi derfor opstille* nakkvarr, *hu.* nökkur, *ik.* nakkvat *(både som no. og to.; en adskillelse mellem* nakkvat *som no. og* nakkvart *som to. findes for sjælden til at den bör optages i normaliserede tekster; i hf. ent. ik. fortrænger omvendt* nökkuru *både* nekkverju *to. og* nekkvi *no.); disse former har jeg gennemført i de fleste prosastykker, hvor håndskrifterne selv ikke havde endnu ældre former (de meget hyppige overgangsformer* nökkvor *i nf. ent. hu. og i nf. og gf. flt. ik. — sål. skal der læses i min större forml. i steden for* nakkvar —, *der ligesom* nökkvoru, nökkvorum *i hf. regelmæssig svarer til* nakkvarr, *og som i forening med* v'*ets omlydende ævne også virkede på de ældre former med* a, *så at vi tidlig finder en ny række former:* nökkvorr, *hu.* nökkvor, *ik.* nökkvot, *gf.* nökkvorn, *hu.* nökkvora *o. s. v. (hyppig i Morkinskinna), hvoraf ved bortkastelse af* v *den senere alm. böjning* nökkurr, *hu.* nökkur, *ik.* nökkut *o. s. v. er fremgået, har jeg derimod ikke villet optage, da de strider mod den bekendte oldnord. lydregel, som kræver, at* v *bortfalder foran* o (u), *en regel, som naturligvis ikke længer var levende, da former som* nökkvor *og lign. dannedes, hvorfor* v *på den tid også i andre tilfælde ved analogi kunde føres tilbage til former, hvor det tidligere var bortkastet; sml. fornnord. forml. § 24, C, c, hvortil jeg föjer, at allerede* E. *ved siden af* þó *(fort. af* þvá) *en enkelt gang bruger* þvó 72[5]).

3) *I 1. pers. ent. af udso. bruger jeg overalt de ældre former og skriver derfor f. eks.* hefi *s.* 28[31], 29[6] *for* hefir *i håndskr. (Hauksbók); ti rigtig nok kan formen for 3. pers. navnlig i visse ord tidlig trænge ind i 1ste (fornnord. forml. § 107, anm. 4); men at det lader sig påvise allerede i de ældste håndskrifter, ansér jeg for mer end tvivlsomt; det enestående* ec býþr *i* St. h. 115[6] *betragter jeg nemlig som en af det følgende* yþr *fremkaldt skrivfejl for* ec býþ, *som står lige foran, og* ec heiter Are *i slutningen af Íslendingabók tilhører sikkert ikke Are, men afskriveren, som på denne måde har gengivet det oprindelige* ec heitec (*sml.* ek spyrk þik E. 54[17], ec ætlac St. h. 66[5], ec ætlaþac at ec vera óbyria; en nu er víst at ec emc . . St. h. 129[33] *og flere lignende former i dette og andre gamle håndskr., navnlig ofte i* AM 645 4to). *Derimod kan 3. pers. tidligere findes indtrængt i 1ste i norske håndskrifter (cod. Upsal. af Olav d. helliges mindre saga fra 1ste halvdel af 13. årh. har sål.* þat vænter ec at þa er ec kœmr aftr *s.* 6[14] *i udg.). — Om*

den regel, der er fulgt i 2. pers. ent. frems. fort. af de 'stærke' udso. har jeg talt foran s. VI, not. 1. I 2. pers. ent. frems. nut. bruger jeg overalt den ældre form vill, *som ved sammensmæltning med stedordet både skrives* villdu (*læseb.* 55^{3} *efter större Olavs saga*) *og* villtu (*hyppig i Morkinskinna, f. eks. på de 4 steder i læseb.* 56^{2-8}, *ligesom* 57^{26} (*men* þv vil), *medens* uilldv *står* 59^{13}); *denne sidste form har vel banet vej for det yngre* vilt, viltu (*på samme måde lader den uregelm. böjning af nut.* em, est (ert), es (er) *sig forklare, i det* est *kan være opstået af* es þú, estu). — *I 1. pers. af middelarten har jeg i prosaen gennemført formerne på* -mk *både i ent. og flt.* (*stemmende med det alm. forhold i de ældste håndskr., hvor* -mk *også i flt. er hyppigere end* -msk); *i digtene bruger jeg derimod* -msk *i flt., men* -mk *i ent., da formen på* -msk *her er så overordenlig sjælden også i de ældste håndskr., at den må betragtes som en ren undtagelse, skönt jeg ansér den for oprindelig også i ent. (sé fornnord. forml. § 157 slut.).*

4) *Til slutning samler jeg endnu under ét forskellige enkeltheder:*

*Da jeg har gjort mig til hovedregel kun at optage sådanne former, som støttes af gode håndskrifter fra den ældste tid til henimod år 1300, har jeg også i andre tilfælde end de allerede nævnte i denne udg. endnu oftere end i 1ste ombyttet yngre former, der først kommer ret i brug i løbet af 14. årh. (eller i den ældre tid væsenlig er indskrænkede til norske håndskr.) med de ældre**).

---

*) *Hvor gamle håndskr. kunde lægges til grund for de optagne stykker, har jeg i det hele taget beholdt deres former, også hvor de står på et lidt ældre trin end den sprogform, der ellers er gennemført i læsebogen (således i stykket af Morkinskinna de ældre former af* nökkurr (*sé* nakkvarr *i ords.*) *og* umbráði 55^{8}; *med större Olavs saga har jeg skrevet* glíkt 54^{36} *og* kanpinn 54^{14}; *ligeledes er* 42^{23} *håndskriftets* gingu *beholdt væsenlig af hensyn til de tilsvarende former i ældre dansk, sml. foran s. VIII, not. 2). Et par former, som i og for sig har stor sproglig interesse, men som efter min mening ikke hører hjemme i læsebogen, sét fra skolens standpunkt, fordi deres rette betydning dog ikke vilde blive disciplene klar, har jeg derimod ikke ansét det for rigtigt at optage, således* en *i cod. reg. af Snorra Edda for* er 11^{5} *og* veyk *i samme håndskr. for* veik 36^{32} (*omlydsformen* veyk *er jo fremkaldt af det bortkastede* v *og svarer altså regelmæssig til de gamle former* ýkva — *naturligvis ikke* ykva, *som Oxforderordb., der i det hele synes at være i stor forlegenhed med disse former, angiver* —, ykvinn); *derimod har jeg ikke betænkt mig på at optage det med* veyk *analoge* ey (= ei) *og* ofveykr 51^{24} *(med Frissbók), da forklaringen af disse former ikke behøver at meddeles i skolen, hvilket derimod vilde være*

Jeg har således rettet syni *til* sonu 28[3], *skriver overalt i fort. flt.* hljópu *o. s. v. for det yngre* hlupu, *ligeledes* œxi (*forest. fort. af* vaxa) *for* yxi; mun *er gennemført for* man, *som er meget alm. i norske håndskr.* (*bægge former udgår fra ældre* mon). *Af sto.* þessi *(i nf. ent. ha. og hu. også af og til* sjá *som altid i de ældste håndskr. og ikke sjælden langt ned i tiden) bruges de kortere former* þessi, þessar, þessa *for de senere alm.* þessar(r)i, þessar(r)ar, þessar(r)a; *jeg skriver i gf. ent. ha.* einnhvern *med de ældre håndskr., ligeledes i nf. ent. ha.* hvárgi (*ikke* hvárrgi, *da* -gi *kræver, at* r *i nf. bortfalder;* St. h. *har* hvárge 117[18], hverge 116[4] *og oftere, og det samme er regel i andre ældre håndskr.; efter denne regel forklares også den ellers næppe forekommende nf. flt. hu.* hverjagi *i* St. h. 143[21], *der kan tilföjes i min fornn. forml. s. 95 ved siden af* hverigar); *formerne* fjogur *i nf. og gf. ik.,* fjogurra *i ef.* (*af talo.* fjórir) *støtter sig ligeledes til skrivemåden i de ældste håndskr.* (fiogor AM 237, St. h. 100[29], 180[23], fiogorra St. h. 18[30], 35[13], 180[20]; *ligeledes i andre gamle håndskr. ved siden af* fiogur, fiugur *og* fiogurra, fiugurra). — *I den hyppig forekommende hf. ent. ik. af* mikill *bruger jeg med håndskr. ikke blot det ældre* miklu, *som jeg har beholdt i digtene* (*H. H. I, 47, sml. rimet* bliks — miklu *s.* 107[17]), *men også* myklu (*i* St. h. *veksler* miklo *med* myklo, *medens de andre former kun har* i); y *i* myklu, myklum *må være fremkaldt af endelsens* u *ved en yngre overgang, medens tidligere kun* v *havde denne virkning på det foreg.* i *(sml. fornn. forml. § 11, d og § 13 slut.); fra formerne med* u *i end. kunde* y *også senere overføres til de øvrige former af ordet (tidlig i norske håndskr., sål. meget ofte i den gl. norske homiliebog). Ligeledes følger jeg håndskrifterne i at skrive* mart (*ik. af* margr), morni (*hf. af* morginn) *og lign.*

---

nødvendigt ved veyk, *som jo afviger fra den regel, disciplen har lært for ordene efter 4de klasse. — Yngre former, som jeg ikke har omtalt i min mindre formlære, har jeg kun undtagelsesvis beholdt, når de var særlig vigtige, og en lille bemærkning i ords. syntes mig tilstrækkelig til deres forståelse; derfor skriver jeg* 6[25] berandi borð *med cod. reg. af Snorra Edda og* 7[25] kerlinguna *med samme håndskr.; formerne på* -i *for ældre* -a (*og i hf. flt. for* -um) *af höjere gr. og nutids tf. optræder nemlig tidlig (særlig i norske håndskr.) og bliver senere for en stor del eneherskende, og gf.* kerlingu *kan tjæne til at oplyse gf. på* -u *i kvindelige egennavne som* Ingibjörg *o. s. v. (sml. navnelisten). — Om hensigtsmæssigheden af at optage en og anden af de her omtalte former vil der naturligvis altid kunne være delte meninger; til underretning for lærerne har jeg her villet göre opmærksom på disse få afvigelser fra den regelmæssige sprogform.*

(vats 54[34] = vaz *i håndskr. af större Olavs saga), som bruges alm. allerede i den ældste tid. I digtene har jeg derimod optaget de oprindeligere former* margt *o. s. v.; ligeledes skriver jeg her efter reglen i de ældste håndskr.* bindum vér *Þrymskv. 15,* áttum vit *H. H. I, 41, hvor* R *har* bindo ver, atto viþ*).

Nærmest under retskrivningen henhører følgende tilfælde: med støtte i de ældste håndskr. adskiller jeg en, *1) 'men', 2) 'end' fra* enn, *'endnu' (sml. rimet* vil ec enn meþ þér kennir O. h. 93[8] *(og 47[2]) i en vise, som dér tilskrives skjalden Ottar);* ellstr *har jeg gennemført som den etymologisk rigtige form, der svarer til* ellri, *uagtet allerede de ældste håndskrifter har formen* ellztr, *i det* z *meget ofte bruges for* s *efter* t, d, ð *og efter* nn, ll**); *jeg skriver derfor også* alls *Vafþ. 1, 11, 13 o. s. v. for* allz *i* R. *Af etymologiske grunde skriver jeg ligeledes enkelt* k *i* ragnarøkr 14[26] *med cod. reg. (ligeledes* R *Lokasenna 39) og i* Hyrrokin 11[12, 16] *med cod. Upsal. og cod. Worm. på det sidste sted (efter den i navnelisten anførte sandsynlige betydn.). — I tvivl har jeg derimod været med hensyn til* Mjöllnir, *som jeg efter den regelmæssige brug i* R *så vel som i cod. reg. og cod. Worm. af Snorra Edda skriver med* ll, *medens cod. Upsal. i alm. har enkelt* l *(sé Snorra Edda II, 281, 288, 292;* 293[4], *hvor dette håndskr. afvigende har* miollni, *bruger cod. reg. netop omvendt formen med enkelt* l); *ti vistnok kunde* l *tænkes at være skrevet dobbelt foran* n, *som det jo er alm. foran* d *og* t *også i de ældste håndskr.; men da* R *sjældnere bruger fordoblingen i disse tilfælde og ikke foran* n *(sml.* Fjölnir *o. s. v.), tör man ikke uden tvingende grunde ændre dens skrivemåde, som altså vilde forudsætte en nordisk grundform* *mellunir, *ikke* *melunir. *Noget lignende gælder skrivemåden* Gullnir *H. H. I, 45.*

I langt höjere grad end i prosaen, hvor jeg i det hele med de foran nævnte undtagelser har kunnet gennemføre den sprogform, som findes i de bedste håndskrifter fra slutn. af 13. årh., har jeg naturligvis i digtene måttet lade de praktiske hensyn til

---

*) *sml. hermed* öðrum megin, *som jeg har optaget* 100[11] *for det yngre* öðrumegin (*Vigfussons forklaring af disse former i Oxforderordb. s. 689, sp. 2 under* vegr IV, *i følge hvilken* öðrumegin *skulde være ældre end* öðrum megin, *er urigtig*).

**) *f. eks.* vatz = vats (*af* vatns, *ef. til* vatn), landz = lands, mannz = manns, illz = ills (*ef. til* illr) *o. s. v. Allerede* St. h. *skriver f. eks.* cristz 15[17], fiNzk 8[3], faNzc 8[14], allz 3[23] *o. s. v.* = krists, finnsk, fannsk, alls *og i lighed hermed* ellztr 96[34], 154[12] (*men* ellre 86[31], 124[7], 200[32]), *og lignende former er alm. i alle de andre ældste håndskr.*

skolernes tarv råde. Det princip, man efter min mening burde opstille for og gennemføre i en udgave af Eddadigtene, var at gengive disse digte i den sprogform og med den retskrivning, som kan faststilles navnlig ved hjælp af de ældste islandske håndskrifter og den ældste ortografiske afhandling i Snorra Edda — altså for selvlydenes vedkommende det system, der er fremstillet i min fornnord. forml. s. 4 (altnord. gram. s. 3), hvorhos man tillige kunde indføre to tegn (f. eks. ö *og* ø*) for de to lyd, der i håndskrifterne betegnes ved* ø *(sml. foran s. XI, not.). Vi vilde herved på de fleste punkter få en sprogform, der tillige kan betragtes som f æ l l e s n o r d i s k, og som på det nærmeste vilde stemme med sproget i runeindskrifterne fra omtr. 800—950, når de enkelte tegn gengives med de lyd, de har udtrykt, således som jeg har forsøgt i tillæget til 'Runeskriftens oprindelse og udvikling i Norden' s. 213 ff. At optage alle de ændringer, som en konsekvent gennemførelse af dette princip vilde kræve, i denne bog, vilde jeg imidlertid for tiden ansé for meget upraktisk og derfor urigtigt; det har stået klart for mig, at den sprogform, som disciplen var bleven fortrolig med i de prosaiske stykker og i formlæren, så vidt muligt også måtte anvendes i digtene. De ændringer, jeg har indført, angår derfor også kun enkelte hovedpunkter, som næppe vil volde nogen som helst vanskelighed. Foruden den allerede omtalte brug af aksenter over* mínn *o. s. v., indskrænker afvigelserne fra de i prosastykkerne forekommende former sig væsenlig til følgende punkter:*

1) *De ældre former med* s *for* r *er gennemførte i udso.* **vera** (vesa *også som no.* 132 b[18]) *og i det henvisende* er.

2) *Den nægt. forstav.* ú- *er i overensstem. med de ældste håndskr. og med* R *ombyttet med* ó- *(i prosaen har jeg derimod navnlig af hensyn til overensstem. med da.* u- *regelmæssig beholdt formen* ú-, *som jo også er alm. i håndskr. fra sprogets bedste tid; sml.* ú- *i ords.).*

3) *For* um, *som i* R *veksler med* of, *har jeg overalt indført det ældre* of *(på et par steder* umb, *hvor jeg anså dette for oprindeligt; en enkelt gang, hvor det kan være tvivlsomt, om* of *el.* umb *er det oprindelige, har jeg valgt det første (Þrymskv. 16 og 20* of höfuð typpa); *allerede i de ældste håndskr. er brugen af disse to ord i flere forbindelser vaklende). Som 'udfyldende' partikel er* of *oftere udfaldet i håndskr., da det jo kun tilhører de gamle digte og det alleræIdste prosasprog*); dog har jeg kun*

---

*) *Et interessant eksempel på, hvorledes dette* of *efterhånden fortrænges, frembyder* St. h., *som i et stykke, der også i andre henseender har et meget gammelt præg — retskrivning,*

på et par steder indsat det mod håndskr. (*nemlig Vafþ. 32* of gat, *Þrymskv. 30* of biðja, *Hávam. 34* of farinn (134 a[24]) *og Hávam. 76* of getr (135 b[18]); *Hákonarm. 20 har Fríssbók bevaret* of fara), *hvorimod jeg ikke har ansét det for rigtigt at afvige fra den overleverede form, hvor dets berettigelse kunde synes mere tvivlsom* (*H. H. I, 50 har måske opr. lydt* hjálmi of faldinn — *jfr.* skjaldi ub fatlaðr *på Røkstenen — og Vafþ. 30* hvaðan A. of kom).

4) *Som biord har jeg indsat* fyrir *for* fyr *Vafþ. 9, Þrymskv. 27 og 29, Hávam. 7* (132 a[13]). *Omvendt er* fyrir *rettet til* fyr *(fho.) i Hákonarm. v. 6 og 8 (også* 32[27] *er* fyr sjónum *vel det oprindelige udtryk).*

5) *Efter anvisningerne i de ældste håndskr. og i* R *har jeg gennemført sammensmæltningen til ét ord*

a) *af udso.s 1. pers. ent. på selvlyd med følg.* ek (deildak, mæltak, mundak, áttak, hefik; *efter den almindeligste skrivemåde i de ældste håndskr. bruger jeg* k, *ikke* g, *i disse former*); *ender udso. derimod på medlyd, har jeg kun brugt de sammentrukne former, hvor de findes i håndskr. (f. eks.* emk *Vafþ. 8 o. s. v., men* kveð ek, gef ek, fór ek, hygg ek, vil ek *o. s. v. på mange steder; uagtet også disse former sikkert i de fleste tilfælde har været sammentrukne til* kveðk, gefk, fórk, hykk *o. s. v., synes de dog på nogle steder at måtte læses som to ord, og en form som* vilk (*af* vil ek) *har jeg ikke villet optage, da den næppe har hørt hjemme i disse digte, der vistnok har brugt* viljak; *sml. nedenfor)*;

b) *af det påpeg. og spörg. sto. samt af bio.* þá, þar *og* hvar *med følg. henvis.* es (sás, sús, þats, þanns, þeims, þærs, þaus, þeirar's, þeira's; hveims; þás, þars, hvars); *derimod skrives* es *som nut. af* vera *naturligvis adskilt fra disse ord* (sá es, *'den, han er'*, þat es, *'det er' o. s. v., ligeledes* þó es *H. H. I, 26)*;

c) *af* svá *med følgende* at (svát *alm. i gl. håndskr.*); *derimod skriver jeg* því at *Vafþ. 2, ikke* þvít;

d) *af* erum *og* eru *med et foreg. ord på* r (þeir'ru, hverjar'ru; *for konsekvensens skyld bruger jeg* u *i disse former af udso., skönt* o *er regel i håndskr.*); *i andre tilfælde skrives derimod de fulde former* (í heimi eru *Vafþ. 49,* hveim eru *Vgt. 6*).

---

sprogformer o. s. v. gör det nemlig muligt at skælne mellem forskellige kilder til de enkelte dele af St. h. —, *oftere bruger* of *'udfyldende' ved udso., nemlig* 5[17. 25], 6[7. 8. 14. 27. 29]; *på alle disse steder mangler* of *i det tilsvar. stykke i den gamle norske homiliebog, som dog i alder står* St. h. *meget nær.*

Derimod har jeg lige så lidt i digtene som i prosaen optaget u-omlyden af á *(sml. foran s. XVII, 1), uagtet jeg ansér denne form af omlyden for* f æ l l e s n o r d i s k *lige så vel som u-omlyden af* a, *og derfor ikke vilde betænke mig på at gennemføre den i en udgave af Eddadigtene. Ligeledes har jeg ansét det for upraktisk at optage* øy *for det senere* ey, *samt en række andre former, som jeg i overensstem. med de ældste håndskr. vilde indføre i en normaliseret Eddaudg.* (mon *o. s. v. for* mun, skolum *el.* -om *o. s. v. for* skulum, goll *for* gull *og lign.; måske* auk *for* ok, *i alt fald som bio.,* an *for* en, *i det mindste i betydn. 'end', i hvilket tilfælde det jævnlig bruges i de ældste håndskr., hvorimod* an *for* en *i betydn. 'men' kun forekommer ganske undtagelsesvis, f. eks.* St. h. 113[16], batri, baztr *for* betri, beztr, *af hvilke det første er meget sjældent, men* baztr *meget alm. i de ældste håndskr., o. s. v.), ikke at tale om* e *og* o *i böjnings- og afledningsendelser i mange tilfælde for det nu brugelige* i *og* u.

Alle de forandringer, jeg her har omtalt, vil det efter min mening være forbeholdt en kommende Eddaudgiver at gennemføre; hvad Hildebrand har forsøgt i denne retning, er kun småting (det væsenligste, men jo kun af rent grafisk betydning, er opgivelsen af tegnet ö), *som tilmed lider af stor inkonsekvens (sål. indførelsen af* ð *i visse af de foran nævnte tilfælde; også hans adskillelse af* o *med krølle under og* ø *er oftere urigtig). Det er åbenbart et for øvrigt meget forståeligt og meget undskyldeligt ubekendtskab til de ældste islandske håndskrifter, hvoraf enkelte først i de senere år er fremkomne i udgaver, som kan lægges til grund for indgående studium, der har hindret ham i at gå videre på den rigtige vej, han har betrådt.*

Foruden de her omtalte forhold er der imidlertid et andet væsenligt punkt, som må blive genstand for de omhyggeligste overvejelser af en Eddaudgiver, men hvor jeg tror, at man kun med den allerstörste varsomhed tör forlade det i håndskrifterne af de gamle digte overleverede grundlag, nemlig æ n d r i n g i s e l v e d e g r a m m a t i s k e f o r m e r e l l e r i o r d f o r r å d e t; *på intet punkt vil man nemlig lettere end her komme ind på de störste vilkårligheder. Jeg nærer således, for kun at nævne enkelte eksempler, ingen tvivl om, at man i nordisk oprindelig kun har brugt forest. måde* vilja (= *got.* viljau), *og at adskillelsen mellem* vilja *og frems. m.* vil *er yngre; det er ligeledes sikkert, at den gl. fort. af* þekkja *var* þátta (= *got.* þāhta), *og at a-stammerne i hf. ent. ha. overalt endte på* -i (-e). *At rette alle de former i Eddadigtene, som strider mod disse og lignende iagttagelser (altså f. eks. i Vafþ. 3* vil ek *til* viljak, *Þrymskv. 9* Þór *til* Þóri,

Hávam. 52 (134 b[24]) hleif *til* hleifi *) *o. s. v. o. s. v.), vilde jeg mildest talt betragte som meget dristigt, så længe det ikke er lykkedes endogså blot tilnærmelsesvis at bestemme disse digtes alder (og selv om i alt fald enkelte af dem i deres første tilblivelse må sættes meget langt tilbage i tiden, gælder dette selvfølgelig ikke den form, hvori de er komne til os, og som for de flestes vedkommende viser hen til samme tid), hvortil endvidere kommer, at forskellige ældre og yngre sprogformer meget længe kan have bestået ved siden af hinanden (jeg tænker ikke blot på sådanne dobbeltformer som* gumar *og* gumnar, *gf. ent. ha.* hverjan *og* hvern *o. s. v.* **); *men selv* þekða *kan tidlig være indkommen ved siden af* þátta, *hf.* þór, hleif *ved siden af* þóri, hleifi *o. s. v. — i* St. h. *finder vi ofte hf.* heim *ved siden af* heimi, *og flere lignende former kan anføres fra de ældste håndskr.; på hf.* þóri *findes intet eks. i prosa, skönt* Bergþóri *og lign. er alm., og i gl. digte kun i det Brage tilskrevne vers Snorra Edda I, 504). Endnu dristigere vilde det naturligvis være, hvis man, støttende sig til ganske enestående former i gamle digte eller håndskrifter, vilde gennemføre* ð *i fortider som* fellða *og lign., eller optage*

---

*) *Derimod er hf.* Álf *H. H. I, 54 berettiget på grund af det følg.* enum, *ligesom f. eks.* mund (*for* mundu) *Völuspá 55 på grund af det følg.* um (*ældre* mund of *af* mundo of). — *I hak.-ordene med kort rodstav., af hvilke de fleste meget tidlig blev overførte til eller blandede med i-stammerne (sé navnlig fornn. forml. § 46 med anm. 2), mangler allerede de ældste håndskr. regelm.* -i (-e) *i hf. (hf.* dali *af* dalr *flere steder i* Íb. *er temmelig enestående), og man vilde derfor næppe falde på at rette f. eks. hf.* ham (*af* hamr) *Vafþ. 37 til* hami, *skönt denne form står Völuspá 40, ligesom vi finder hf.* mari (*af* marr, *hest) Vafþ. 12,* grami (*af* gramr, *fyrste) H. H. I, 7 og Hákonarm. 14. Stemmende med formerne uden* i *bruger* St. h. *omvendt ikke sjælden hf.* dag (*f. eks.* 25[26], 26[1] *og oftere,* 48[37]) *ved siden af det ellers eneherskende* degi (*med omlyd som i* dreginn *o. s. v.).*

**) *Jeg beholder derfor også med* R *hf.* kvæn *Þrymskv. 8, men* kván *11, 23; det opr. forhold i disse ords böjning, hvor omlyden tilhørte nf. og gf., den uomlydte form ef., spores nemlig kun i de af enkelte ord bevarede dobbeltformer (sml. det langt senere forhold mell.* nótt *og* nátt), *og det kan netop for hf.s vedkommende være tvivlsomt, om den har haft omlyd eller ikke. — Det er jo et fra alle sprog bekendt forhold, at ældre former i enkelte forbindelser kan holde sig meget længe, efter at de er forsvundne i det alm. sprog; den ellers kun fra gamle digte kendte gf. ent. ha.* hverjan *findes således endnu en enkelt gang i* AM 645 4to *i forbindelsen* á hverjan veg (*sml. Vafþ. 18), medens ellers det yngre* hvern *gennemgående er regel også i de ældste håndskr.*

former som brinna, rinna for brenna, renna*), eller i Vafþ. 26 rette ik. varmt sumar til ha. varmr sumarr efter Arnors vers i Snorra Edda II, 100. Var man først kommen ind på den art vilkårligheder, vilde det være vanskeligt at sige, hvor man skulde standse; så burde man vel konsekvent optage også det sammesteds i Snorra Edda efter Glum anførte hvaðarr for hvárr, og den, der vilde skrive fellða o. s. v., måtte vel også med støtte i runeindskrifterne ændre reista (fort. af reisa) og lign. til reisða; men hvorfor da ikke også optage former som þannsi, þatsi o. s. v. fra disse indskrifter i steden for þenna, þetta?

Den farlige vej, som man her let kommer ind på, vil næppe kunne undgås uden ved at følge den regel, at vi i gengivelsen af Eddadigtene i alt væsenligt må holde os til den i R overleverede sprogform, når denne i skrivemåden tillæmpes efter de (omtr. 100 år ældre) ældste håndskrifter**). Jeg har derfor også i de optagne digte indskrænket mig til at rette håndskrifternes sprogformer i sådanne tilfælde, hvor jeg trode at kunne göre det med fuld sikkerhed efter de ældste håndskrifters anvisning: hróðrbaðm for -barm Vgt. 9, nekkvat for nóccoþ H. H. I, 5, flóið for flóð Vgt. 6, byggva for byggja Vafþ. 51; ligel. har jeg i Hákonarm. 1 rettet Valhöll til Valhöllu og 13 ríka til ríkja i lighed med H. H. I, 58***); af hensyn til rimet har jeg endelig skrevet vreiðr for reiðr Þrymskv. 1 (som følge heraf også vreið for reið 13) og vreka for reka Vafþ. 53.

Samme skrivemåde, som jeg har fulgt i Eddadigtene og Hákonarmál, har jeg for störste delen også gennemført i viserne i Gunløgs saga; s for r i formerne af vera og i det henvis. er har jeg dog ikke villet optage. Selv om flere af disse viser nemlig kan være meget gamle og skrive sig fra Gunløg selv, er der andre, som i følge deres sprogformer o. s. v. må tilhøre en langt

*) I disse ord ansér jeg nemlig formerne med i for fællesnordiske ligesom i *singvan o. s. v. (sé foran s. IX); dette er et af de få hovedpunkter, hvori jeg ikke kan være enig med Leffler i hans undersøgelser om omlyden.

**) Jeg havde ønsket som prøve herpå at gengive Þrymskviða i den sprogform, som efter min mening bör gennemføres i disse digte; dette må jeg dog af mangel på de nødvendige typer opgive; ved at følge de ovenfor givne antydninger vil man vel også let kunne göre forsøget.

***) ligeledes skriver jeg sterkjum 81[8], derimod ikke feigjum for feigum Vafþ. 55, da allerede de ældste håndskr. intet eks. frembyder på j i dette ord således som i de andre. — Når jeg Vafþ. 38 har indsat vasat med cod. A, er det, fordi jeg ansér varðat i R for stridende mod den ældre brug i nordisk af vera og verða ved lideart.

senere tid, i alt fald i den skikkelse, hvori de er overleverede til os (man mærke sål. hnakk *for* knakk 99[8], yngri 94[10] (*i helrim med* lyngs) *for det gamle* œri (*af* *(j)ōhira = *got.* jūhiza), *der bruges af forf. til den ældste ortografiske afh. i Snorra Edda og ikke er sjældent i de ældste håndskr., rimene* linns — kindar 81[15] *og* lands — gunnar 100[22] *i en strofe, hvis første halvdel sikkert må ansés for ægte, da den anføres i Snorra Edda under Gunløgs navn). Man må under disse forhold være varsom med sine rettelser, og jeg har derfor heller ikke ansét det for rigtigt f. eks. i den Tord Kolbensön tilskrevne vise s. 103 at ændre ordene* Gunnlaugr með hjör þunnum *til* G. hjörvi þ., *som vel snarest må ansés for det oprindelige udtryk. Hvor derimod en meget læmpelig formel rettelse kunde tilbageføre de regelmæssige 6 stavelser i linjen, har jeg enten optaget denne i teksten (sål. sammensmæltningen af udso. med det følg. sto. på flere steder,* hefk, hefr*) *for* hefi ek 87[11], hefir 89[20], bláar *for* blár 89[25]), *eller gjort opmærksom derpå i anmærkningerne.*

Om anmærkningerne og ordsamlingen kan jeg udtale mig kort. Mit ønske om, at digtene i 4de og 5te afsnit måtte i höjere grad end hidtil blive gjorte til genstand for undervisningen i skolerne, har ledet mig til at udvide anmærkningerne dertil betydelig, ligesom jeg langt udførligere end tidligere har forklaret de digteriske ord og udtryk i ordsamlingen. Dens udvidelse skyldes dog navnlig behandlingen af de almindeligst forekommende ord, i det både private henvendelser til mig om forståelsen af enkelte steder og min virksomhed som censor ved de lærde skolers afgangseksamen har overbevist mig om, at det især var den rette opfattelse af disse ords forskellige betydninger, hvorpå det i mange tilfælde skortede. En afvigelse fra første udgave ligger deri, at ordenes böjning nu er angivet i ordsamlingen, medens den tidligere var betegnet ved henvisning til vedkommende § i formlæren; jeg tror herved at have efterkommet et almindeligt ønske hos lærere og disciple. Den lærer, der ønsker fuldstændig underretning om

---

*) *Disse former bruges oftere i* R, *således i de her optagne digte H. H. I,* 38, 7 *og Hávam. 40* (133 b[22]); *skönt de er gamle (fornn. forml. s. 142, not. 3), har jeg dog af hensyn til den ensartede sprogform skrevet* hefir *på disse steder, så meget mere som* R *i bægge de nævnte strofer har denne form sammen med* hefr.

alle forekommende former, må jeg dog ved siden af oplysningerne i ordsamlingen henvise til min större formlære (navnlig i den svenske udg.). For at antyde ordets rette böjning har jeg undert. i ords. måttet anføre former, hvorpå jeg intet eksempel kender fra den gamle literatur, men som med fuld sikkerhed kan sluttes af andre lignende ord (sål. under glymr, gnýr og lign., hvor jeg regelmæssig har anført flertalsformerne, da vi f. eks. finder gf. flt. dyni, ef. flt. hlymja o. s. v.). Et par rent hypotetiske former, hvorunder de andre måtte indordnes, har jeg sat i klammer, nemlig [hvå] og [knega]; med hensyn til den første af disse, som stemmer med nf. ent. ha. så af det påpeg. sto. og svarer til da. hvo, men hvorpå intet eksempel findes i den oldnorsk-isl. literatur (medens hwa er alm. i gl. svensk-dansk), vil jeg her for at forebygge misforståelse bemærke, at hvå (og ikke hvar, som man kunde vente efter got. hvas) tör betragtes som den oldnord. form, da jeg har fundet den på en af de gamle skånske runestene (i slutningen af indskriften på den bekendte Glemminge-sten, som man hidtil har læst og tolket urigtig). Hvor andre former, som ikke stemmer med de i ordbøgerne anførte, optages i min ordsamling, er de hentede fra den gamle literatur selv; som eksempel herpå skal jeg indskrænke mig til at nævne Norvegr som ældre form for Noregr og höggvinn som fort. tf. til höggva, fordi bægge disse former udtrykkelig nægtes i Oxforderordb.; Norvegr (men ikke Noregr) findes imidlertid netop i St. h. 159^{12}, 212^{37}, i O. h. 90^{1}, $94^{27.29}$, (hos Storm) $235^{13.15}$ og i Íb. (ef. Norvegs 2 gange, hf. Norvege og -vegi 9 gg., så at det enestående Noreg 370^{21} vel skyldes afskriveren), og med hensyn til höggvinn må Vigfussons angivelse tilskrives en öjeblikkelig uagtsomhed eller forglemmelse, da netop denne form (og ikke det af V. anførte högginn) så utallige gange findes fuldt udskreven både i de ældste og i yngre håndskr., at jeg ansér det for overflødigt at anføre eksempler derpå *); når jeg under svimma har tilföjet en henvisning ved fort. svam, som findes i Fríssbók på det anførte sted, er denne så vel som enkelte andre henvisninger nærmest fremkaldt ved fejlagtige angivelser i Oxforderordb.**) Det følger imidlertid

---

*) Derimod har den gl. norske homiliebog Noregr; i dette som i så mange andre tilfælde er udviklingen altså foregået tidligere i Norge end på Island. Også i höggva kan v senere findes udstødt både i fort. tf. og i navnef. (cod. reg. 2087 4to har således ikke blot hálshögginn, men også handhögga, fóthögga).

**) Overhovedet indeholder dette i flere retninger meget fortjænstlige værk med hensyn til det rent grammatiske særdeles mange unöjagtigheder og fejl; skönt dette for en del både

af sig selv, at jeg i de fleste tilfælde ikke engang har kunnet antyde grundene til de afvigende angivelser hos mig; når jeg således har stillet brúðhlaup, *som efter Vigf. næppe findes i meget gamle håndskr., som hovedform, er det ikke blot, fordi* brúðlaup, brullaup *udgår derfra, men også fordi alle disse former virkelig findes også i de ældste håndskr.* (bruþhlaupe St. h. 79[15], brullaupe 60[24]; *også det ensbetydende* brúðkaup *bruges her* 134[1]); *ligeledes finder man hos mig* „hvatvetna (*også* hot-, hvet-)“, *medens det i Oxforderordb. hedder* „hvatvetna . . . (hvetvetna *is a false form*), *in old* MSS. *often spelt* hótvitna“; *her er* hót- *naturligvis fejl for* hot- (*ligesom* hórvetna *under* hvarvetna *for* hor-), *og* hvetvetna *er ikke en 'falsk' form, men er opstået ved ligedannelse på grund af* e *i* -vetna *ligesom* hvervetna *for* hvarvetna, *og ligesom* nekkvat *under indflydelse af det sidste* a *blev* nakkvat (*sé foran s. XVII*) *eller omvendt under indflydelse af* e *i første stavelse og ved tilslutning til* nekkverr *o. s. v.* nekkvet, *som ligeledes kan findes i de ældste håndskr.; netop formen* hvetvetna *optræder meget ofte i de ældste håndskr.* (*f. eks. i* St. h. 45[10], 216[17], *hvor vi også finder* hotvetna 60[30], *men ikke* hvatvetna).

At enkelte artikler i ordsamlingen er blevne meget större end i forrige udgave, beror ikke alene på den udvidelse, de har modtaget, men er også fremkaldt derved, at jeg mere end i første udg. har samlet behandlingen af forskellige sammenhørende former under ét ord; således findes hvat, hví, hveim *under* [hvá], því, þeir *o. s. v. under* sá. *Ligeledes er de uægte sammensætninger henførte under det ord, hvis ef. danner første led. Også de ægte sammens. kunde jeg nu ønske at have stillet sammen under hovedordet efter de uægte. Endelig er hyppige sammensætninger med forskellige forstavelser samlede under én rubrik (sål. ordene på* al-, all-, ú- *o. s. v.); dette er sket dels for at vinde plads, dels for at lette overblikket og forståelsen af ordene. Omvendt er naturligvis ord, der formelt er faldne sammen på grund af det oldnord. sprogs lydregler, men er forskellige i oprindelse og betydning, adskilte*), hvor det etymologiske forhold er klart; det*

---

kan undskyldes og forklares, når der tages hensyn til den forholdsvis meget korte tid, hvori arbejdet er blevet udgivet, er det dog höjst beklageligt, netop fordi denne bog så overordenlig hyppig uden al kontrol lægges til grund for grammatiske undersøgelser.

*) *Af praktiske grunde har det dog undert. været nødvendigt at afvige fra disse regler. Ikke blot fra et pædagogisk, men også fra et specielt nord. standpunkt syntes det mig rigtigst at skille* at *ved navnef. fra fho.* at, *skönt det opr. er samme ord (sml. got.* du, *ty.* zu), *og at indordne det under samme*

følger derfor af sig selv, at det digt. ne (= *got.* ni) *er skilt fra* né (= *got.* nih), *det til got.* varjan *svarende* verja *fra det, der svarer til* vasjan; *af de to ord* þýða, *der sammenblandes i Oxforderordb., er det første afledet af* þjóð, *got.* þiuda, *folk, det andet = got.* þiuþjan, *velsigne, af* þiuþ *ik., det gode (sml. 'navneordenes böjn. i ældre dansk' s. 44 not.); også* ørendi (-indi) *bör på grund af oprindelse og betydning skilles i to ord, hvad der ikke sker i ordbøgerne, hvor heller ikke de to betydninger af* ørindi, *'ærende', holdes ude fra hinanden, hvilket for en del også er tilfældet med lignende betydningsudviklinger i andre ord.*

Når jeg har delt mál *i tre ord, af hvilke det første svarer til got.* maþl, *'torv'* (maþljan, *tale = oldn.* mæla, lt), *medens de to andre svarer til de to betydn. af got.* mel, *1) tid og 2) skrift, ligger det ikke blot i, at det i ethvert tilfælde syntes rigtigt fra nordisk standpunkt at adskille disse ord, men også i, at jeg på grund af betydningen ansér det for rimeligt, at to ord af forskellig oprind. er faldne sammen i got.* mel. *Jeg skal endnu kun bemærke, at de 'stærke' fortidsformer* fló, *flt.* flugu, *der et par steder i gl. digte — ent.* fló (*skrevet* flu) *også i to skånske runeindskrifter — står som minde om den opr. stærke böjning af* flýja (flœja) = *got.* þliuhan (þ *yngre end nord.* f), *er henført under dette og ikke som i ordbøgerne under* fljúga, *med hvis fort. vi kun har en formel lighed (med samme ret kunde man henføre de to ord* ríða *o. s. v. under ét).*

Kun undtagelsesvis er en ordform eller betydning, hvorpå intet eksempel findes i læsebogen, anført i ords., når det syntes mig nødvendigt eller ønskeligt for forståelsen af de forekommende ord eller betydninger, eller for forholdet til nyere dansk, hvorpå jeg lægger særlig vægt, hvorfor jeg også af og til, hvor betydningen er forskellig i oldsproget og nydansk, har tilföjet det danske ord, som etymologisk svarer til ordet i oldsproget.

---

rubrik som det opr. helt forskellige bo. at *ved frems. og forest. m. Ligeledes er bo.* alls, *skönt det egenlig er samme ord som ef. ik.* alls (*sml. got.* allis), *skilt derfra og opført for sig selv. — Det er også nærmest praktiske hensyn, der har bestemt mig til at henføre ef.* ragna *og hf.* rögnum *under den meget tidlig optrædende form* rögn, *ikke under* regin, *skönt* rögn *er en nyere dannelse, netop fremkaldt af* ragna, rögnum, *ligesom hf.* magni *fremkaldte formen* magn *i steden for det gamle* megin (magni, ragna *forholder sig jo til* megin, regin *som f. eks. hf.* Agli *til* Egill, *ef.* lukla *til* lykill; *ved siden af* megin *fik man ikke blot en form* magn, *men også* megn, *hvormed kan sammenlignes* rögna *i ef. ved siden af* ragna, *fornn. forml. § 37, anm. 1*).

Da jeg har gjort den erfaring, at böjningen af egennavnene ikke sjælden har forvoldet vanskeligheder, håber jeg, at den tilföjede navneliste og de enkelte deri meddelte sproglige og reale oplysninger vil være en velkommen forøgelse af bogen. Et kort til oplysning af lokaliteterne i Gunløgs saga havde jeg oprindelig tænkt at tilföje; men da det ikke uden at få en uforholdsmæssig störrelse vilde blive tilstrækkelig tydeligt og omfattende, har jeg senere opgivet det, så meget mere som jeg antager, at enhver lærer vil have adgang til kortet i Ísl. sögur I, på hvilket han ved hjælp af de i navnelisten meddelte oplysninger let vil kunne finde sig til rette. Kort i större målestok for denne egns vedkommende vil nu også kunne findes i det fornylig udkomne første bind af K. Kålunds fortræffelige topografi over Island.

Jeg har anset det for nødvendigt så udførlig at begrunde de ændringer, jeg har foretaget i denne udgave, for at de ældre, som ikke har haft lejlighed til at følge den nordiske filologis raske udvikling i den senere tid, ikke skulde skræmmes af det nye eller betragte det som lærd pedanteri og vilkårlige påfund. Lige over for mine yngre venner og tilhørere, af hvilke nogle er, og flere rimeligvis med tiden vil blive lærere i oldnordisk, har jeg så ofte haft lejlighed til nærmere at udvikle mange af de spörgsmål, som jeg her for en del kun løselig har kunnet berøre, at de fleste af mine bemærkninger vistnok vil forekomme dem overflødige; jeg håber dog, at også de hist og her vil finde et vink eller en anvisning, der kan anspore til nærmere undersøgelse og til videre studium.

Juni og November 1877.

L. W.

INDHOLD.

I. Fortællinger af Nordens gude- og helte-sagn.

---

1. Tors færd til Udgårdeloke.

þat er upphaf þessa máls, at Ökuþórr fór með hafra sína ok reið, ok með honum sá áss, er Loki er kallaðr; koma þeir at kveldi til eins búanda ok fá þar náttstað. En um kveldit tók þórr hafra sína ok skar báða, eptir þat váru þeir flegnir ok bornir til ketils; en er soðit var, þá settisk þórr til náttverðar ok þeir lagsmenn. þórr bauð til matar með sér búandanum ok konu hans ok börnum þeira; sonr búanda hét þjálfi, en Röskva dóttir. þá lagði þórr hafrstökurnar utar frá eldinum ok mælti, at búandi ok heimamenn hans skyldu kasta á hafrstökurnar beinunum. þjálfi, son búanda, helt á lærlegg hafrsins ok spretti á knífi sínum ok braut til mergjar. þórr dvalðisk þar of nóttina; en í óttu fyrir dag stóð hann upp ok klæddi sik, tók hamarinn Mjöllni ok brá upp ok vígði hafrstökurnar; stóðu þá upp hafrarnir, ok var þá annarr haltr eptra fœti. þat fann þórr ok talði, at búandinn eða hans hjón mundi eigi skynsamliga hafa farit með beinum hafrsins; kennir hann, at brotinn var lærleggrinn. Eigi þarf langt frá því at segja; vita megu þat allir, hversu hræddr búandinn mundi vera, er hann sá, at þórr lét síga brýnnar ofan fyrir augun; en þat er sá augnanna, þá hugðisk hann falla mundu fyrir

sjóninni einni samt; hann herði hendrnar at hamarskaptinu, svá at hvítnuðu knúarnir. En búandinn gerði, sem ván var, ok öll hjúnin, kölluðu ákafliga, báðu sér friðar, buðu, at fyrir kvæmi alt þat, er þau áttu. En er hann sá hræzlu þeira, þá gekk af honum móðrinn, ok sefaðisk hann ok tók af þeim í sætt börn þeira, Þjálfa ok Rösku, ok gerðusk þau þá skyldir þjónustumenn Þórs, ok fylgja þau honum jafnan síðan.

Lét hann þar eptir hafra ok byrjaði ferðina austr í Jötunheima ok alt til hafsins, ok þá fór hann út yfir hafit þat it djúpa; en er hann kom til lands, þá gekk hann upp, ok með honum Loki ok Þjálfi ok Röskva. Þá er þau höfðu lítla hríð gengit, varð fyrir þeim mörk stór; gengu þau þann dag allan til myrkrs. Þjálfi var allra manna fóthvatastr; hann bar kýl Þórs, en til vista var eigi gott. Þá er myrkt var orðit, leituðu þeir sér til náttstaðar ok fundu fyrir sér skála nakkvarn mjök mikinn, váru dyrr á enda ok jafnbreiðar skálanum; þar leituðu þeir sér náttbóls. En of miðja nótt varð landskjálfti mikill, gekk jörðin undir þeim skykkjum, ok skalf húsit; þá stóð Þórr upp ok hét á lagsmenn sína, ok leituðusk fyrir ok fundu afhús til hœgri handar í miðjum skálanum ok gengu þanneg; settisk Þórr í dyrrin, en önnur þau váru innar frá honum, ok váru þau hrædd, en Þórr helt hamarskaptinu ok hugði at verja sik; þá heyrðu þau ym mikinn ok gný. En er kom at dagan, þá gekk Þórr út ok sér, hvar lá maðr skamt frá honum í skóginum, ok var sá eigi lítill; hann svaf ok hraut sterkliga. Þá þóttisk Þórr skilja, hvat látum verit hafði of nóttina; hann spennir sik megingjörðum, ok óx honum ásmegin; en í því vaknar sá maðr ok stóð skjótt upp; en þá er sagt, at Þór varð bilt einu sinni at slá hann með hamrinum, ok spurði hann at nafni, en sá nefndisk Skrýmir; »en eigi þarf ek«, sagði hann, »at spyrja þik at nafni, kenni ek, at þú ert Ásaþórr; en hvárt hefir þú dregit á braut hanzka minn?« Seildisk þá Skrýmir til ok tók upp hanzka sinn; sér Þórr þá, at þat hafði hann

haft of nóttina fyrir skála, en afhúsit þat var þumlungrinn hanzkans. Skrýmir spurði, ef Þórr vildi hafa föruneyti hans, en Þórr játti því. Þá tók Skrýmir ok leysti nestbagga sinn ok bjósk til at eta dögurð, en Þórr í öðrum stað ok hans félagar. Skrýmir bauð þá, at þeir legði mötuneyti sitt, en Þórr játti því; þá batt Skrýmir nest þeira alt í einn bagga ok lagði á bak sér; hann gekk fyrir of daginn ok steig heldr stórum, en síðan at kveldi leitaði Skrýmir þeim náttstaðar undir eik nakkvarri mikilli. Þá mælti Skrýmir til Þórs, at hann vill leggjask niðr at sofna; »en þér takið nestbaggann ok búið til nótturðar yðr«. Því næst sofnar Skrýmir ok hraut fast; en Þórr tók nestbaggann ok skal leysa; en svá er at segja, sem útrúligt mun þykkja, at engi knút fekk hann leyst ok engi álarendann hreyft, svá at þá væri lausari en áðr. Ok er hann sér, at þetta verk má eigi nýtask, þá varð hann reiðr, greip þá hamarinn Mjöllni tveim höndum ok steig fram öðrum fœti at þar, er Skrýmir lá, ok lýstr í höfuð honum; en Skrýmir vaknar ok spyrr, hvárt laufsblað nakkvat felli í höfuð honum, eða hvárt þeir hefði þá matazk ok sé búnir til rekkna. Þórr segir, at þeir munu þá sofa ganga. Ganga þau þá undir aðra eik. Er þat þér satt at segja, at ekki var þá óttalaust at sofa. En at miðri nótt þá heyrir Þórr, at Skrýmir hrýtr ok sefr fast, svá at dunar í skóginum. Þá stendr hann upp ok gengr til hans, reiðir hamarinn títt ok hart ok lýstr ofan í miðjan hvirfil honum; hann kennir, at hamars muðrinn søkkr djúpt í höfuðit. En í því bili vaknar Skrýmir ok mælti: »hvat er nú? fell akarn nakkvat í höfuð mér? eða hvat er títt um þik, Þórr?« En Þórr gekk aptr skyndiliga ok svarar, at hann var þá nývaknaðr, sagði, at þá var mið nótt, ok enn væri mál at sofa. Þá hugsaði Þórr þat, ef hann kvæmi svá í fœri at slá hann it þriðja högg, at aldri skyldi hann sjá sik síðan; liggr nú ok gætir, ef Skrýmir sofnaði fast. En lítlu fyrir dagan þá heyrir hann, at Skrýmir mun sofnat hafa, stendr þá upp ok hleypr at honum, reiðir þá hamarinn

af öllu afli ok lýstr á þunnvangann þann, er upp vissi; søkkr þá hamarrinn upp at skaptinu. En Skrýmir settisk upp ok strauk of vangann ok mælti: »hvárt munu fuglar nakkvarir sitja í trénu yfir mér? mik grunaði, er ek vaknaða, at tros nakkvat af kvistunum felli í höfuð mér; hvárt vakir þú, Þórr? Mál mun vera upp at standa ok klæðask, en ekki eigu þér nú langa leið fram til borgarinnar, er kölluð er Útgarðr. Heyrt hefi ek, at þér hafið kvisat í milli yðvar, at ek væra ekki lítill maðr vexti, en sjá skulu þér þar stœrri menn, er þér komið í Útgarð. Nú mun ek ráða yðr heilræði: láti þér eigi stórliga yfir yðr, ekki munu hirðmenn Útgarðaloka vel þola þvílíkum kögursveinum köpuryrði; en at öðrum kosti hverfið aptr, ok þann ætla ek yðr betra af at taka. En ef þér vilið fram fara, þá stefni þér í austr, en ek á nú norðr leið til fjalla þessa, er nú munu þér sjá mega«. Tekr Skrýmir nestbaggann ok kastar á bak sér ok snýr þvers á braut í skóginn frá þeim, ok er þess eigi getit, at æsirnir bæði þá heila hittask.

Þórr fór fram á leið ok þeir félagar, ok gekk fram til miðs dags; þá sá þeir borg standa á völlum nökkurum ok settu hnakkann á bak sér aptr, áðr þeir fengu sét yfir upp; ganga til borgarinnar, ok var grind fyri borghliðinu ok lokin aptr. Þórr gekk á grindina ok fekk eigi upp lokit; en er þeir þreyttu at komask í borgina, þá smugu þeir milli spalanna ok kómu svá inn; sá þá höll mikla ok gengu þannig; var hurðin opin; þá gengu þeir inn ok sá þar marga menn á tvá bekki ok flesta œrit stóra. Því næst koma þeir fyrir kununginn, Útgarðaloka, ok kvöddu hann, en hann leit seint til þeira ok glotti um tönn ok mælti: »seint er um langan veg at spyrja tíðinda, eða er annan veg, en ek hygg, at þessi sveinstauli sé Ökuþórr? en meiri muntu vera, en mér lízk þú; eða hvat íþrótta er þat, er þér félagar þykkizk vera við búnir? Engi skal hér vera með oss, sá er eigi kunni nakkvars konar list eða kunnandi um fram flesta menn«. Þá segir sá, er síðast

gekk, er Loki heitir: »kann ek þá íþrótt, er ek em albúinn at reyna, at engi er hér sá inni, er skjótara skal eta mat sinn en ek«. Þá svarar Útgarðaloki: »íþrótt er þat, ef þú efnir, ok freista skal þá þessar íþróttar«; kallaði utar á bekkinn, at sá, er Logi heitir, skal ganga á gólf fram ok freista sín í móti Loka. Þá var tekit trog eitt ok borit inn á hallargólfit ok fylt af slátri; settisk Loki at öðrum enda, en Logi at öðrum, ok át hvárrtveggi sem tíðast, ok mættusk í miðju troginu; hafði þá Loki etit slátr alt af beinum, en Logi hafði ok etit slátr alt ok beinin með ok svá trogit; ok sýndisk nú öllum, sem Loki hefði látit leikinn. Þá spyrr Útgarðaloki, hvat sá inn ungi maðr kunni leika. En Þjálfi segir, at hann mun freista at renna skeið nökkur við einnhveru þann, er Útgarðaloki fær til. Hann segir, Útgarðaloki, at þetta er góð íþrótt, ok kallar þess meiri ván, at hann sé vel at sér búinn of skjótleikinn, ef hann skal þessa íþrótt inna; en þó lætr hann skjótt þessa skulu freista. Stendr þá upp Útgarðaloki ok gengr út, ok var þar gott skeið at renna eptir sléttum velli. Þá kallar Útgarðaloki til sín sveinstaula nakkvarn, er nefndr er Hugi, ok bað hann renna í köpp við Þjálfa. Þá taka þeir it fyrsta skeið, ok er Hugi því framar, at hann snýsk aptr í móti honum at skeiðs enda. Þá mælti Útgarðaloki: »þurfa muntu, Þjálfi, at leggja þik meir fram, ef þú skalt vinna leikinn; en þó er þat satt, at ekki hafa hér komit þeir menn, er mér þykkir fóthvatari en svá«. Þá taka þeir aptr annat skeið, ok þá er Hugi er kominn til skeiðs enda, ok hann snýsk aptr, þá var langt kólfskot til Þjálfa. Þá mælti Útgarðaloki: »vel þykkir mér Þjálfi renna; en eigi trúi ek honum nú, at hann vinni leikinn, en nú mun reyna, er þeir renna it þriðja skeiðit«. Þá taka þeir enn skeið; en er Hugi er kominn til skeiðs enda ok snýsk aptr, ok er Þjálfi eigi þá kominn á mitt skeiðit; þá segja allir, at reynt er um þenna leik. Þá spyrr Útgarðaloki Þór, hvat þeira íþrótta mun vera, er hann muni vilja birta fyrir þeim, svá miklar sögur sem menn hafa gørt um stórvirki

hans. Þá mælti Þórr, at helzt vill hann þat taka til, at þreyta drykkju við einnhvern mann. Útgarðaloki segir, at þat má vel vera, ok gengr inn í hǫllina ok kallar skutilsvein sinn, biðr, at hann taki vítishorn þat, er hirðmenn eru vanir at drekka af. Því næst kemr fram skutilsveinn með horninu ok fær Þór í hǫnd. Þá mælti Útgarðaloki: »af horni þessu þykkir þá vel drukkit, ef í einum drykk gengr af, en sumir menn drekka af í tveim drykkjum, en engi er svá lítill drykkjumaðr, at eigi gangi af í þrimr«. Þórr lítr á hornit, ok sýnisk ekki mikit, ok er þó heldr langt, en hann er mjǫk þyrstr; tekr at drekka ok svelgr allstórum ok hyggr, at eigi skal þurfa at lúta optar at sinni í hornit. En er hann þraut ørindit, ok hann laut ór horninu ok sér, hvat leið drykkinum, ok lízk honum svá, sem alllítill munr mun vera, at nú sé lægra í horninu en áðr. Þá mælti Útgarðaloki: »vel er drukkit, ok eigi til mikit; eigi mundak trúa, ef mér væri sagt frá, at Ásaþórr mundi eigi meira drykk drekka; en þó veit ek, at þú munt vilja drekka af í ǫðrum drykk«. Þórr svarar øngu, setr hornit á munn sér ok hyggr nú, at hann skal drekka meira drykk, ok þreytir á drykkjuna, sem honum vannsk til ørindi, ok sér enn, at stikillinn hornsins vill ekki upp svá mjǫk, sem honum líkar; ok er hann tók hornit af munni sér ok sér, lízk honum nú svá, sem minna hafi þorrit en í enu fyrra sinni; er nú gott berandi borð á horninu. Þá mælti Útgarðaloki: »hvat er nú, Þórr? muntu nú eigi sparask til eins drykkjar meira, en þér mun hagr á vera? Svá lízk mér, ef þú skalt nú drekka af horninu inn þriðja drykkinn, sem þessi mun mestr ætlaðr; en ekki muntu mega hér með oss heita svá mikill maðr, sem æsir kalla þik, ef þú gerir eigi meira af þér um aðra leika, en mér lízk, sem um þenna mun vera«. Þá varð Þórr reiðr, setr hornit á munn sér ok drekkr, sem ákafligast má hann, ok þreytir sem lengst á drykkinn; en er hann sá í hornit, þá hafði nú helzt nakkvat munr á fengizk, ok þá býðr hann upp hornit ok vill eigi drekka

meira. Þá mælti Útgarðaloki: »auðsét er nú, at máttr þinn er ekki svá mikill, sem vér hugðum; en villtu freista um fleiri leika? Sjá má nú, at ekki nýtir þú hér af«. Þórr svarar: »freista má ek enn of nakkvara leika, en undarliga mundi mér þykkja, þá er ek var heima með ásum, ef þvílíkir drykkir væri svá lítlir kallaðir. En hvat leik vili þér nú bjóða mér?« Þá mælti Útgarðaloki: »þat gera hér ungir sveinar, er lítit mark mun at þykkja, at hefja upp af jörðu kött minn; en eigi mundak kunna at mæla þvílíkt við Ásaþór, ef ek hefða eigi sét fyrr, at þú ert myklu minni fyrir þér, en ek hugða«. Því næst hljóp fram köttr einn grár á hallargólfit ok heldr mikill; en Þórr gekk til ok tók hendi sinni niðr undir miðjan kviðinn ok lypti upp, en köttrinn beygði kenginn, svá sem Þórr rétti upp höndina; en er Þórr seildisk svá langt upp, sem hann mátti lengst, þá létti köttrinn einum fœti, ok fær Þórr eigi framit þenna leik. Þá mælti Útgarðaloki: »svá fór þessi leikr, sem mik varði; köttrinn er heldr mikill, en Þórr er lágr ok lítill hjá stórmenni því, sem hér er með oss«. Þá mælti Þórr: »svá lítinn sem þér kallið mik, þá gangi nú til einnhverr ok fáisk við mik, nú em ek reiðr«. Þá svarar Útgarðaloki ok litask um á bekkina ok mælti: »eigi sé ek þann mann hér inni, er eigi mun lítilræði í þykkja at fásk við þik«; ok enn mælti hann: »sjám fyrst, kalli mér hingat kerlinguna, fóstru mína Elli, ok fáisk Þórr við hana, ef hann vill; felt hefir hon þá menn, er mér hafa litizk eigi ústerkligri, en Þórr er«. Því næst gekk í höllina kerling ein gömul. Þá mælti Útgarðaloki, at hon skal taka fang við Ásaþór. Ekki er langt um at gera: svá fór fang þat, at því harðara er Þórr knúðisk at fanginu, því fastara stóð hon; þá tók kerling at leita til bragða, ok varð Þórr þá lauss á fótum, ok váru þær sviptingar allharðar, ok eigi lengi, áðr en Þórr fell á kné öðrum fœti. Þá gekk til Útgarðaloki, bað þau hætta fanginu ok sagði svá, at Þórr mundi eigi þurfa at bjóða fleirum mönnum fang í hans höll; var þá ok liðit á nótt,

vísaði Útgarðaloki Þór ok þeim félögum til sætis, ok dveljask þar náttlangt í góðum fagnaði.

En at morni, þegar dagaði, stendr Þórr upp ok þeir félagar, klæða sik ok eru búnir braut at ganga. Þá kom þar Útgarðaloki ok lét setja þeim borð; skorti þá eigi góðan fagnað, mat ok drykk. En er þeir hafa matazk, þá snúask þeir til ferðar. Útgarðaloki fylgir þeim út, gengr með þeim braut ór borginni; en at skilnaði þá mælti Útgarðaloki til Þórs ok spyrr, hvernig honum þykkir ferð sín orðin, eða hvárt hann hefir hitt ríkara mann nakkvarn en sik. Þórr svarar, at eigi mun hann þat segja, at eigi hafi hann mikla úsœmð farit í þeira viðskiptum; »en þó veit ek, at þér munuð kalla mik lítinn mann fyrir mér, ok uni ek því illa«. Þá mælti Útgarðaloki: »nú skal segja þér it sanna, er þú ert út kominn ór borginni, ok ef ek lifi ok megak ráða, þá skaltu aldri optar í hana koma; ok þat veit trúa mín, at aldri hefðir þú í hana komit, ef ek hefða vitat áðr, at þú hefðir svá mikinn krapt með þér, ok þú hafðir svá nær haft oss mikilli úfœru. En sjónhverfingar hefi ek gert þér, svá at fyrsta sinn, er ek fann þik á skóginum, kom ek til fundar við yðr; ok þá er þú skyldir leysa nestbaggann, þá hafðak bundit með gresjárni, en þú fannt eigi, hvar upp skyldi lúka. En því næst laust þú mik með hamrinum þrjú högg, ok var it fyrsta minst, ok var þó svá mikit, at mér mundi endask til bana, ef á hefði komit; en þar er þú sátt hjá höll minni setberg, ok þar sáttu ofan í þrjá dali ferskeytta ok einn djúpastan, þat váru hamarspor þín; setberginu brá ek fyrir höggin, en eigi sátt þú þat. Svá var ok of leikana, er þér þreyttuð við hirðmenn mína, þá var þat it fyrsta, er Loki gerði; hann var mjök soltinn ok át títt; en sá, er Logi hét, þat var villieldr, ok brendi hann eigi seinna slátrit en trogit. En er Þjálfi þreytti rásina við þann, er Hugi hét, þat var hugi minn, ok var Þjálfa eigi vænt at þreyta skjótfœri við hann. En er þú drakkt af horninu, ok þótti þér seint líða, — en þat veit trúa mín, at þá varð þat undr, er ek munda

eigi trúa, at vera mætti; annarr endir hornsins var út í hafi, en þat sáttu eigi; en nú, er þú kemr til sjávarins, þá muntu sjá mega, hvern þurð þú hefir drukkit á sænum«. Þat eru nú fjörur kallaðar. Ok enn mælti hann: »eigi þótti mér hitt minna vera vert, er þú lyptir upp kettinum, ok þér satt at segja, þá hræddusk allir þeir, er sá, er þú lyptir af jörðu einum fœtinum; en sá köttr var eigi, sem þér sýndisk: þat var Miðgarðsormr, er liggr um lönd öll, ok vannsk honum varliga lengðin til, at jörðina tœki sporðr ok höfuð; ok svá langt seildisk þú upp, at skamt var þá til himins. En hitt var ok mikit undr um fangit, er þú fekkzk við Elli; fyrir því at engi hefir sá orðit, ok engi mun verða, ef svá gamall er, at elli bíðr, at eigi komi ellin öllum til falls. Ok er nú þat satt at segja, at vér munum skiljask, ok mun þá betr hvárratveggju handar, at þér komið eigi optar mik at hitta; ek mun enn annat sinn verja borg mína með þvílíkum vélum eða öðrum, svá at ekki vald munu þér á mér fá«. En er Þórr heyrði þessa tölu, greip hann til hamarsins ok bregðr á lopt; en er hann skal fram reiða, þá sér hann þar hvergi Útgarðaloka, ok þá snýsk hann aptr til borgarinnar ok ætlask þá fyrir at brjóta borgina; þá sér hann þar völlu víða ok fagra, en enga borg. Snýsk hann þá aptr ok ferr leið sína, til þess er hann kom aptr í Þrúðvanga.

(Af **Snorra Edda**.)

---

2. Balders død.

Þat er upphaf þessar sögu, at Baldr enn góða dreymði drauma stóra ok hættliga um líf sitt. En er hann sagði ásunum draumana, þá báru þeir saman ráð sín, ok var þat gert at beiða griða Baldri fyrir alls konar háska; ok Frigg tók svardaga til þess, at eira skyldu Baldri eldr ok vatn, járn ok alls konar málmr, steinar, jörðin,

viðirnir, sóttirnar, dýrin, fuglarnir, eitr, ormar. En er þetta var gert ok vitat, þá var þat skemtun Baldrs ok ásanna, at hann skyldi standa upp á þingum, en allir aðrir skyldu sumir skjóta á hann, sumir höggva til, sumir berja grjóti. En hvat sem at var gert, sakaði hann ekki, ok þótti þetta öllum mikill frami. En er þetta sá Loki Laufeyjarson, þá líkaði honum illa, er Baldr sakaði ekki. Hann gekk til Fensalar til Friggjar ok brá sér í konu líki; þá spyrr Frigg, ef sú kona vissi, hvat æsir höfðusk at á þinginu. Hon sagði, at allir skutu at Baldri, ok þat, at hann sakaði ekki. Þá mælti Frigg: »eigi munu vápn eða viðir granda Baldri; eiða hefi ek þegit af öllum þeim«. Þá spyrr konan: »hafa allir hlutir eiða unnit at eira Baldri?« Þá svarar Frigg: »vex viðarteinungr einn fyrir vestan Valhöll; sá er Mistilteinn kallaðr; sá þótti mér ungr at krefja eiðsins«. Því næst hvarf konan á braut; en Loki tók Mistiltein ok sleit upp ok gekk til þings. En Höðr stóð utarliga í mannhringinum, því at hann var blindr. Þá mælti Loki við hann: »hví skýtr þú ekki at Baldri?« Hann svarar: »því at ek sé eigi, hvar Baldr er, ok þat annat, at ek em vápnlauss«. Þá mælti Loki: »gerðu þó í líking annarra manna ok veit Baldri sœmð sem aðrir menn; ek mun vísa þér til, hvar hann stendr; skjót at honum vendi þessum«. Höðr tók Mistiltein ok skaut at Baldri at tilvísun Loka; flaug skotit í gegnum hann, ok fell hann dauðr til jarðar, ok hefir þat mest úhapp verit unnit með goðum ok mönnum. Þá er Baldr var fallinn, þá fellusk öllum ásum orðtök ok svá hendr at taka til hans, ok sá hverr til annars, ok váru allir með einum hug til þess, er unnit hafði verkit; en engi mátti hefna: þar var svá mikill griðastaðr. En þá er æsirnir freistuðu at mæla, þá var hitt þó fyrr, at grátrinn kom upp, svá at engi mátti öðrum segja með orðunum frá sínum harmi. En Óðinn bar þeim mun verst þenna skaða, sem hann kunni mesta skyn, hversu mikil aftaka ok missa ásunum var í fráfalli Baldrs. En er goðin vitkuðusk, þá mælti Frigg ok spurði, hverr sá væri

með ásum, er eignask vildi allar ástir hennar ok hylli, ok vili hann ríða á Helveg ok freista, ef hann fái fundit Baldr, ok bjóða Helju útlausn, ef hon vill láta fara Baldr heim í Ásgarð. En sá er nefndr Hermóðr enn hvati, son Óðins, er til þeirar farar varð. Þá var tekinn Sleipnir, hestr Óðins, ok leiddr fram, ok steig Hermóðr á þann hest ok hleypði braut.

En æsirnir tóku lík Baldrs ok fluttu til sævar. Hringhorni hét skip Baldrs, hann var allra skipa mestr; hann vildu goðin fram setja ok gera þar á bálför Baldrs; en skipit gekk hvergi fram. Þá var sent í Jötunheima eptir gýgi þeiri, er Hyrrokin hét; en er hon kom ok reið vargi ok hafði höggorm at taumum, þá hljóp hon af hestinum, en Óðinn kallaði til berserki fjóra at gæta hestsins, ok fengu þeir eigi haldit, nema þeir feldi hann. Þá gekk Hyrrokin á framstafn nökkvans ok hratt fram í fyrsta viðbragði, svá at eldr hraut ór hlunnunum, ok lönd öll skulfu. Þá varð Þórr reiðr ok greip hamarinn ok mundi þá brjóta höfuð hennar, áðr en goðin öll báðu henni friðar. Þá var borit út á skipit lík Baldrs; ok er þat sá kona hans, Nanna Neps dóttir, þá sprakk hon af harmi ok dó; var hon borin á bálit, ok slegit í eldi. Þá stóð Þórr at ok vígði bálit með Mjöllni; en fyrir fótum hans rann dvergr nakkvarr, sá er Litr nefndr; en Þórr spyrndi fœti sínum á hann ok hratt honum í eldinn, ok brann hann. En at þessi brennu sótti margs konar þjóð: fyrst at segja frá Óðni, at með honum fór Frigg ok valkyrjur ok hrafnar hans; en Freyr ók í kerru með gelti þeim, er Gullinbursti heitir eða Slíðrugtanni; en Heimdallr reið hesti þeim, er Gulltoppr heitir; en Freyja köttum sínum. Þar kemr ok mikit fólk hrímþursa, ok bergrisar. Óðinn lagði á bálit gullhring þann, er Draupnir heitir; honum fylgði síðan sú náttúra, at hina níundu hverja nótt drupu af honum átta gullhringar jafnhöfgir. Hestr Baldrs var leiddr á bálit með öllu reiði.

En þat er at segja frá Hermóði, at hann reið níu

nætr døkkva dala ok djúpa, svá at hann sá ekki, fyrr en hann kom til árinnar Gjallar ok reið á Gjallarbrúna; hon er þökð lýsigulli. Móðguðr er nefnd mær sú, er gætir brúarinnar; hon spurði hann at nafni eða ætt ok sagði, at hinn fyrra dag riðu um brúna fimm fylki dauðra manna; »en eigi dynr brúin minnr undir einum þér, ok eigi hefir þú lit dauðra manna; hví ríðr þú hér á Helveg?« Hann svarar, at »ek skal ríða til Heljar at leita Baldrs, eða hvárt hefir þú nakkvat sét Baldr á Helvegi?« En hon sagði, at Baldr hafði þar riðit um Gjallarbrú; »en niðr ok norðr liggr Helvegr«. Þá reið Hermóðr, þar til er hann kom at Helgrindum; þá steig hann af hestinum ok gyrði hann fast, steig upp ok keyrði hann sporum, en hestrinn hljóp svá hart ok yfir grindina, at hann kom hvergi nær. Þá reið Hermóðr heim til hallarinnar ok steig af hesti, gekk inn í hölliua, sá þar sitja í öndugi Baldr, bróður sinn, ok dvalðisk Hermóðr þar um nóttina. En at morni þá beiddisk Hermóðr af Helju, at Baldr skyldi ríða heim með honum, ok sagði, hversu mikill grátr var með ásum. En Hel sagði, at þat skyldi svá reyna, hvárt Baldr var svá ástsæll, sem sagt er; »ok ef allir hlutir í heiminum, kykvir ok dauðir, gráta hann, þá skal hann fara til ása aptr, en haldask með Helju, ef nakkvarr mælir við eða vill eigi gráta«. Þá stóð Hermóðr upp, en Baldr leiðir hann út ór höllinni ok tók hringinn Draupni ok sendi Óðni til minja, en Nanna sendi Frigg ripti ok enn fleiri gjafar, Fullu fingrgull. Þá reið Hermóðr aptr leið sína ok kom í Ásgarð ok sagði öll tíðindi þau, er hann hafði sét ok heyrt.

Því næst sendu æsir um allan heim ørindreka, at biðja, at Baldr væri grátinn ór helju; en allir gerðu þat, menninir ok kykvendin ok jörðin ok steinarnir ok tré ok allr málmr; svá sem þú munt sét hafa, at þessir hlutir gráta, þá er þeir koma ór frosti ok í hita. Þá er sendimenn fóru heim ok höfðu vel rekit sín ørindi, finna þeir í helli nökkurum, hvar gýgr sat; hon nefndisk Þökk. Þeir biðja hana gráta Baldr ór helju. Hon svarar:

»Þökk mun gráta
þurrum tárum
Baldrs bálfarar;
kyks né dauðs
nautkak karls sonar;
haldi Hel því es hefir!«

En þess geta menn, at þar hafi verit Loki Laufeyjarson, er flest hefir ilt gert með ásum.

(Af **Snorra Edda**.)

---

3. Lokes straf.

Þá er guðin váru orðin Loka svá reið, sem ván var, hljóp hann á braut ok fal sik á fjalli nökkuru, gerði þar hús ok fjogur dyrr, at hann mátti sjá ór húsinu í allar áttir. En opt um daga brá hann sér í lax líki ok falsk þá þar, sem heitir Fránangrs fors. Þá hugsaði hann fyrir sér, hverja vél æsir mundu til finna at taka hann í forsinum. En er hann sat í húsinu, tók hann língarn ok reið á ræxna, svá sem net er síðan gert; en eldr brann fyrir honum. Þá sá hann, at æsir áttu skamt til hans, ok hafði Óðinn sét ór Hliðskjálfinni, hvar hann var. Hann hljóp þegar upp ok út í ána ok kastaði netinu fram á eldinn. En er æsir koma til hússins, þá gekk sá fyrst inn, er allra var vitrastr, er Kvásir heitir; ok er hann sá á eldinum fölskann, er netit hafði brunnit, þá skilði hann, at þat mundi vél vera til at taka fiska, ok sagði ásunum. Því næst tóku þeir ok gerðu sér net, eptir því sem þeir sá á fölska, at Loki hafði gert. Ok er búit var netit, þá fara æsir til árinnar ok kasta neti í forsinn; helt Þórr enda öðrum, ok öðrum heldu allir æsir ok drógu netit. En Loki fór fyrir ok leggsk niðr í milli steina tveggja; drógu þeir netit yfir hann ok kendu, at kykt var fyrir, ok fara í annat sinn upp til forsins ok kasta út netinu ok binda

við svá þungt, at eigi skyli undir mega fara. Ferr þá Loki fyrir netinu; en er hann sér, at skamt var til sævar, þá hleypr hann upp yfir þinulinn ok rennir upp í forsinn. Nú sá æsirnir, hvar hann fór; fara enn upp til forsins ok skipta liðinu í tvá staði, en Þórr veðr þá eptir miðri ánni, ok fara svá til sævar. En er Loki sér tvá kosti: var þat lífsháski at hlaupa á sæinn, en hitt var annarr at hlaupa enn yfir netit, — ok þat gerði hann, hljóp sem snarast yfir netþinulinn. Þórr greip eptir honum ok tók um hann, ok rendi hann í hendi honum, svá at staðar nam höndin við sporðinn, ok er fyrir þá sök laxinn aptrmjór. Nú var Loki tekinn griðalauss, ok farit með hann í helli nakkvarn. Þá tóku þeir þrjár hellur ok settu á egg ok lustu rauf á hellunni hverri. Þá váru teknir synir Loka, Vali ok Nari eða Narfi; brugðu æsir Vala í vargs líki, ok reif hann í sundr Narfa, bróður sinn. Þá tóku æsir þarma hans ok bundu Loka með yfir þá þrjá steina; stóð einn undir herðum, annarr undir lendum, þriði undir knésbótum, ok urðu þau bönd at járni. Þá tók Skaði eitrorm ok festi upp yfir hann, svá at eitrit skyldi drjúpa ór orminum í andlit honum; en Sigyn, kona hans, stendr hjá honum ok heldr mundlaugu undir eitrdropa. En þá er full er mundlaugin, þá gengr hon ok slær út eitrinu, en meðan drýpr eitrit í andlit honum; þá kippisk hann svá hart við, at jörð öll skelfr; þat kalli þér landskjálfta. Þar liggr hann í böndum til ragnarøkrs.

(Af **Snorra Edda**.)

---

4. Fortællinger om Völsungerne.

1. Sigurds æt.

Sigmundr Völsungsson var konungr á Frakklandi. Sinfjötli var ellstr hans sona, annarr Helgi, þriði Hámundr. Borghildr, kona Sigmundar, átti bróður, er hét . . . . .

En Sinfjötli, stjúpson hennar, ok . . . . báðu einnar konu báðir, ok fyr þá sök drap Sinfjötli hann. En er hann kom heim, þá bað Borghildr hann fara á braut; en Sigmundr bauð henni fébœtr, ok þat varð hon at þiggja.

En at erfinu bar Borghildr öl; hon tók eitr mikit horn fult ok bar Sinfjötla; en er hann sá í hornit, skilði hann, at eitr var í, ok mælti til Sigmundar: »geróttr er drykkrinn, ái!« Sigmundr tók hornit ok drakk af. Svá er sagt at Sigmundr var harðgerr, at hvárki mátti honum eitr granda utan né innan; en allir synir hans stóðusk eitr á hörund utan. Borghildr bar annat horn Sinfjötla ok bað drekka, ok fór alt sem fyrr. Ok enn it þriðja sinn bar hon honum hornit ok þó ámælisorð með, ef hann drykki eigi af. Hann mælti enn sem fyrr við Sigmund. Hann sagði: »láttu grön sía þá, sonr!« Sinfjötli drakk ok varð þegar dauðr.

Sigmundr bar hann langar leiðir í fangi sér ok kom at firði einum mjóvum ok löngum, ok var þar skip eitt lítit ok maðr einn á; hann bauð Sigmundi far of fjörðinn. En er Sigmundr bar líkit út á skipit, þá var bátrinn hlaðinn. Karl mælti, at Sigmundr skyldi fara fyr innan fjörðinn. Karl hratt út skipinu ok hvarf þegar.

Sigmundr konungr dvalðisk lengi í Danmörk í ríki Borghildar, síðan er hann fekk hennar. Fór Sigmundr þá suðr í Frakkland til þess ríkis, er hann átti þar. Þá fekk hann Hjördísar, dóttur Eylima konungs; þeira son var Sigurðr. Sigmundr konungr fell í orrostu fyr Hundings sonum; en Hjördís giptisk þá Álfi, syni Hjálpreks konungs. Óx Sigurðr þar upp í barnœsku. Sigmundr ok allir synir hans váru langt um fram alla menn aðra um afl ok vöxt ok hug ok alla atgervi. Sigurðr var þó allra framastr, ok hann kalla allir menn í fornfrœðum um alla menn fram ok göfgastan herkonunga.

(**Af den ældre Edda.**)

---

2. Sigurd hævner sin fader og dræber Fåvner.

Reginn hét fóstri Sigurðar ok var Hreiðmars son; hann kendi honum íþróttir, tafl ok rúnar ok tungur margar at mæla, sem þá var títt konungasonum, ok marga hluti aðra. Eitt sinn spurði Reginn Sigurð, er þeir váru báðir saman, ef hann vissi, hversu mikit fé faðir hans hefði átt, eða hverir þat varðveittu. Sigurðr svarar ok segir, at konungar varðveittu. Reginn mælti: »trúir þú þeim allvel?« Sigurðr svarar: »þat samir, at þeir varðveiti, þar til er oss haldkvæmisk, því at þeir kunnu betr at gæta en ek«. Annat sinn kemr Reginn at máli við Sigurð ok mælti: »kynligt er þat, er þú vill vera hestasveinn konunga.eða fara sem hlauparar«. Sigurðr svarar: »eigi er þat, því at vér ráðum öllu með þeim, er oss ok heimult þat, er vér viljum hafa«. Reginn mælti: »bið hann gefa þér einn hest!« Sigurðr svarar: »þegar mun þat, er ek vil«. Sigurðr hittir nú konunga; þá mælti konungr við Sigurð: »hvat villtu af oss þiggja?« Sigurðr svarar: »einn hest viljum vér þiggja oss til skemtanar«. Konungrinn mælti: »kjós þér sjálfr hest ok slíkt, er þú vill hafa af várri eigu«. Annan dag eptir fór Sigurðr til skógar ok mœtir einum gömlum manni með síðu skeggi; sá var honum úkunnigr; hann spyrr, hvert Sigurðr skyldi fara. Hann svarar: »hest skyldum vér kjósa; ráð um með oss!« Hann mælti: »förum ok rekum til árinnar, er Busiltjörn heitir«. Þeir reka hrossin út á djúp árinnar, ok leggjask at landi nema einn hestr, hann tók Sigurðr; hann var grár at lit ok ungr at aldri, mikill vexti ok vænn; engi hafði honum á bak komit. Skeggmaðrinn mælti: »þessi hestr er kominn frá Sleipni, ok skal hann vandliga upp fœða, því at hann verðr hverjum hesti betri«; maðrinn hverfr þá. Sigurðr kallar hestinn Grana, ok hefir sá hestr beztr verit; Óðinn hafði hann hittan. Enn mælti Reginn til Sigurðar: »oflítit fé eigu þér; þat harmar oss, er þér hlaupið sem þorpara sveinar, en ek veit mikla féván at

segja þér, ok er þat meiri ván, at þat sé sómi at sœkja ok virðing, ef þú næðir«. Sigurðr spyrr, hvar væri, eða hverr varðveitti. Reginn svarar: »sá heitir Fáfnir, er hér liggr skamt heðan á brott, þat heitir Gnítaheiðr; ok er þú kemr þar, þá muntu þat mæla: aldri sáttu meira fé í gulli í einum stað, ok eigi þarftu meira, þóttu verðir allra konunga ellstr ok frægstr«. Sigurðr svarar: »kann ek kyn þessa orms, þótt vér sém ungir, ok hefi ek spurt, at engi þorir at koma á mót honum fyrir vaxtar sakir ok illsku«. Reginn svarar: »þat er ekki; sá vöxtr er eptir hætti lyngorma, ok er gert af miklu meira, en er, ok svá mundi þótt hafa enum fyrrum frændum þínum; ok þótt Völsunga ætt sé at þér, þá muntu eigi hafa þeira skaplyndi, er fyrst eru talðir til alls frama«. Sigurðr svarar: »vera má, at eigi höfum vér mikit af þeira kappi eða snild, en eigi berr nauðsyn til at frýja oss, er vér erum enn lítt af barns aldri; eða hví eggjar þú þessa svá mjök?« Reginn svarar: »saga er til þess, ok mun ek segja þér«. Sigurðr mælti: »lát mik heyra!«

»Þat er upphaf sögu þessar, at Hreiðmarr hét faðir minn, mikill ok auðigr; son hans hét Fáfnir, en annarr hét Otr, ok var ek enn þriði, ok var ek minstr fyrir mér um atgervi ok yfirlát; kunna ek af járni gera ok af silfri ok gulli, ok af hverjum hlut gerða ek nökkvat nýtt. Otr bróðir minn hafði aðra íðn ok náttúru; hann var veiðimaðr mikill ok um fram aðra menn ok var í otrs líki um daga ok var jafnan í ánni ok bar upp fiska með munni sér; veiðiföngin fœrði hann feðr sínum, ok var honum þat mikill styrkr; mjök hefir hann otrs líki á sér, kom síð heim ok át blundandi ok einn saman, því at hann mátti eigi sjá, at þyrri. Fáfnir var miklu mestr ok grimmastr ok vildi sitt eitt kalla láta alt þat, er var. Einn dvergr heitir Andvari — segir Reginn —; hann var jafnan í forsinum, er Andvarafors heitir, í geddu líki ok fekk sér þar matar, því at þar var fjöldi fiska í þeim forsi. Otr bróðir minn fór jafnan í þenna fors ok bar upp fiska í munni sér ok lagði einn senn

á land. Óðinn, Loki, Hœnir fóru leiðar sinnar ok kómu til Andvarafors. Otr hafði þá tekit einn lax ok át blundandi á árbakkanum. Loki tók einn stein ok laust otrinn til bana. Æsir þóttusk mjök hepnir af veiði sinni ok flógu belg af otrinum. Þat kveld kómu þeir til Hreiðmars ok sýndu honum veiðina; þá tóku vér þá höndum ok lögðum á þá gjald ok fjörlausn, at þeir fyldi belginn af gulli ok hylði hann utan með rauðu gulli. Þá sendu þeir Loka at afla gullsins; hann kom til Ránar ok fekk net hennar, fór þá til Andvarafors ok kastaði netinu fyrir gedduna, en hon hljóp í netit; þá mælti Loki:

»Hvat es þat fiska,
es renn flóði í,
kannat sér við víti varask?
höfuð þítt
leystu helju ór,
finn mér lindar loga!«

»Andvari ek heiti,
Óinn hét mínn faðir,
margan hefik fors of farit;
aumlig norn
skóp oss í árdaga,
at ek skyldak í vatni vaða«.

Loki sér gull þat, er Andvari átti; en er hann hafði fram reitt gullit, þá hafði hann eptir einn hring, ok tók Loki þann af honum. Dvergrinn gekk í steininn ok mælti, at hverjum skyldi at bana verða, er þann gullhring ætti, ok svá alt gullit. Æsirnir reiddu Hreiðmari féit ok tráðu upp otrbelginn ok settu á fœtr; þá skyldu æsirnir hlaða upp hjá gullinu ok hylja utan; en er þat var gert, þá gekk Hreiðmarr fram ok sá eitt granahár ok bað hylja. Þá dró Óðinn hringinn af hendi sér Andvaranaut ok hulði hárit. Þá kvað Loki:

»Gull es þér nú reitt,
en þú gjöld hefir
mikil míns höfuðs;
syni þínum
verðra sæla sköpuð,
þat verðr ykkarr beggja bani«.

Síðan drap Fáfnir föður sinn — segir Reginn — ok myrði hann, ok náða ek ǫngu af fénu. Hann gerðisk svá illr, at hann lagðisk út, ok unni ǫngum at njóta fjárins nema sér ok varð síðan at enum versta ormi ok liggr nú á því fé. Síðan fór ek til konungs ok gerðumk ek smiðr hans; ok er þessi rœða til minnar sögu, at ek missa föðurarfsins ok bróðurgjaldanna«. Gullit er síðan kallat otrsgjöld, ok hér dœmi af tekin. Sigurðr svarar: »mikit hefir þú látit, ok stórillir hafa þínir frændr verit. Ger nú eitt sverð af þínum hagleik, þat er ekki sé jafngott gert, ok ek mega með vinna stórverk, ef hugr dugir, ef þú vill, at ek drepa þenna enn mikla dreka«. Reginn segir: »þat geri ek með trausti, ok muntu mega drepa Fáfni með því sverði«.

Reginn gerir nú eitt sverð ok fær í hönd Sigurði. Han tók við sverðinu ok mælti: »þetta er ilt smíði, Reginn!« ok hǫggr í steðjann, ok brotnaði sverðit; hann kastar brandinum ok bað hann smíða annat betra. Reginn gerir annat sverð ok fær Sigurði; hann leit á. »Þetta mun þér líka, en vant mun yðr at smíða«. Sigurðr reynir þetta sverð ok brýtr sem et fyrra. Þá mælti Sigurðr til Regins: »þú munt líkr vera enum fyrrum frændum þínum ok vera útrúr«; gekk nú til móður sinnar; hon fagnar honum vel; talask nú við ok drekka. Þá mælti Sigurðr: »hvárt höfum vér rétt til spurt, at Sigmundr konungr seldi yðr sverðit Gram í tveim hlutum?« Hon svarar: »satt er þat«. Sigurðr mælti: »fá mér í hönd! ek vil hafa«. Hon kvað hann líkligan til frama ok fær honum sverðit. Sigurðr hittir nú Regin ok bað hann þar gera af sverð eptir efnum. Reginn reiddisk ok gekk til smiðju með sverðsbrotin, ok

þikkir Sigurðr framgjarn um smíðina. Reginn gerir nú eitt sverð; ok er hann bar ór aflinum, sýndisk smiðjusveinum, sem eldar brynni ór eggjunum; biðr nú Sigurð við taka sverðinu ok kvezk eigi kunna sverð at gera, ef þetta bilar. Sigurðr hjó í steðjann ok klauf niðr í fótinn, ok brast eigi né brotnaði; hann lofaði sverðit mjök ok fór til árinnar með ullarlagð ok kastar í gegn straumi, ok tók í sundr, er hann brá við sverðinu; gekk Sigurðr þá glaðr heim. Reginn mælti: »efna muni þér heit yður nú, er ek hefi gert sverðit, ok hitta Fáfni«. Sigurðr svarar: »efna munum vér, ok þó annat fyrr, at hefna föður míns«. Sigurðr var því ástsælli, sem hann var ellri, af öllu fólki, svá at hvert barn unni honum hugástum.

Gripir hét maðr ok var móðurbróðir Sigurðar; en litlu síðar, en sverðit var gert, fór hann á fund Gripis, því at hann var framvíss ok vissi fyrir ørlög manna. Sigurðr leitar eptir, hversu ganga mun ævi hans; en hann var þó lengi fyrir ok sagði þó loksins við ákafliga bœn Sigurðar öll forlög hans, eptir því sem eptir gekk síðan. Ok þá er Gripir hafði þessa hluti sagða, sem hann beiddi, þá reið hann heim. Ok brátt eptir þat finnask þeir Reginn; þá mælti hann: »drep Fáfni, sem þér hétuð!« Sigurðr svarar: »gera skal þat, ok þó annat fyrr, at hefna Sigmundar konungs ok annarra frænda várra, er þar fellu í þeiri orrostu«.

Nú hittir Sigurðr konunga ok mælti til þeira: »hér höfum vér verit um hríð, ok eigum vér yðr ástsemð at launa ok mikla virðing; en nú viljum vér ór landi fara ok finna Hundings sonu, ok vilda ek, at þeir vissi, at Völsungar væri eigi allir dauðir; viljum vér hafa þar til yðvarn styrk«. Konungar kváðusk alt vilja til fá, þat er hann beiddisk. Er nú búit lið mikit ok alt vandat sem mest, skip ok allr herbúnaðr, svá at hans ferð væri þá vegligri en áðr. Sigurðr stýrir dreka þeim, er mestr var ok ágætligastr; segl þeira váru mjök vönduð ok ítarlig at sjá. Sigla þeir nú góðan byr; ok er fá dœgr váru liðin, þá kom á veðr

mikit með stormi, en svá var sjárinn, sem í roðru sæi. Eigi bað Sigurðr svipta seglunum, þótt rifnaði, heldr bað hann hæra setja en áðr. Ok er þeir sigldu fram fyrir bergnös nakkvara, þá kallaði maðr upp á skipit ok spyrr, hverr fyrir liðinu eigi at ráða. Honum var sagt, at þar var höfðingi Sigurðr Sigmundarson, »er nú er frægstr ungra manna«. Maðrinn svarar: »allir segja þar eitt frá honum, at engir megi konungasynir jafnask við hann; vilda ek, at þér feldið seglin á nökkuru skipinu, ok tœki þér við mér«. Þeir spurðu hann at nafni. Hann svarar:

»Hnikar hétu mik,
þás hugin gladdi
Völsungr ungi
ok vegit hafði;
nú máttu kalla
karl af bjargi
Feng eða Fjölni,
far vil ek þiggja«.

Þeir viku at landi ok tóku karl á skip sín; þá tók af veðrit, ok fara, unz þeir koma at landi í ríki Hundings sona; þá hvarf Fjölnir. Þeir láta þegar geisa eld ok járn, drepa menn, en brenna bygðina ok eyða, þar sem þeir fara; stekkr fjöldi undan á fund Lyngva konungs, ok segja, at herr er kominn í landit ok ferr með meira geysingi, en dœmi finnisk til; kváðu Hundings sonu eigi laugsýna, þá er þeir sögðusk eigi mundu hræðask Völsunga, »en nú stýrir þessum her Sigurðr Sigmundarson«. Lyngvi konungr lætr nú fara um alt sitt ríki herboð, vill eigi á flótta leggjask, stefnir til sín öllum þeim mönnum, er honum vilja lið veita; kemr nú á mót Sigurði með allmikinn her, ok brœðr hans með honum; teksk þar en harðasta orrosta með þeim; mátti þar á lopti sjá mart spjót ok örvar margar, exi hart reidda, skjöldu klofna ok brynjur slitnar, hjálma skífða, hausa klofna ok margan mann steypask til jarðar. Ok er

orrostan hefir svá staðit mjök langa hríð, sœkir Sigurðr fram um merkin ok hefir í hendi sverðit Gram; hann høggr bæði menn ok hesta ok gengr í gegnum fylkingar ok hefir báðar hendr blóðgar til axlar, ok stökk undan fólk, þar sem hann fór, ok helzk hvárki við hjálmr né brynja, ok engi maðr þóttisk fyrr sét hafa þvílíkan mann. Þessi orrosta stóð lengi með miklu mannfalli ok ákafri sókn; ferr þar, sem sjaldnar kann henda, þá er landherrinn sœkir til, at þat kom fyrir ekki; fell þar svá mart fyrir Hundings sonum, at engi maðr vissi töl á. Ok er Sigurðr var framarla í fylkingu, þá koma á mót honum synir Hundings konungs. Sigurðr høggr til Lyngva konungs ok klýfr hjálm hans ok höfuð ok brynjaðan búk, ok síðan høggr hann Hjörvarð, bróður hans, sundr í tvá hluti, ok þá drap hann alla Hundings sonu, er eptir lifðu, ok mestan hluta liðs þeira. Ferr Sigurðr nú heim með fögrum sigri ok miklu fé ok ágæti, er hann hafði fengit í þessi ferð; váru nú veizlur gørvar í mót honum heima í ríkinu. — Ok er Sigurðr hefir skamma stund heima verit, kemr Reginn at máli við Sigurð ok segir: »nú munu þér vilja steypa hjálminum Fáfnis, svá sem þér hétuð, því at nú hefir þú hefnt föður þíns ok annarra frænda þinna«. Sigurðr svarar: »efna munu vér þat, sem vér höfum þar um heitit, ok ekki fellr oss þat ór minni«.

Nú ríða þeir Sigurðr ok Reginn upp á heiðina á þann farveg, er Fáfnir var vanr at skríða, er hann fór til vatns, ok þat er sagt, at sá hamarr var þrítugr, er hann lá at vatni, þá er hann drakk. Þá mælti Sigurðr: »þat sagðir þú, Reginn! at dreki sjá væri eigi meiri en einn lyngormr, en mér sýnask vegar hans æfar miklir«. Reginn mælti: »ger gröf eina ok sezk þar í; ok þá er ormrinn skríðr til vatns, legg þá til hjarta honum ok vinn honum svá bana; þar fyrir fær þú mikinn frama«. Sigurðr mælti: »hversu mun þá veita, ef ek verð fyrir sveita ormsins?« Reginn svarar: »eigi má þér ráð ráða, er þú ert við hvatvetna hræddr, ok ertu úlíkr þínum frændum at hughreysti«. Nú

ríðr Sigurðr á heiðina, en Reginn hverfr í brott yfrit hræddr. Sigurðr gerði gröf eina; ok er hann er at þessu verki, kemr at honum einn gamall maðr með síðu skeggi ok spyrr, hvat hann gerir þar; han segir; þá svarar enn gamli maðr: »þetta er úráð; ger fleiri grafar ok lát þar í renna sveitann, en þú sit í einni ok legg til hjartans orminum!« Þá hvarf sá maðr á brottu; en Sigurðr gerir grafar eptir því, sem fyrir var sagt. Ok er ormrinn skreið til vatns, varð svá mikill landskjálfti, svá at öll jörð skalf í nánd; hann fnýsti eitri alla leið fyrir sik fram, ok eigi hræðisk Sigurðr né óttask við þann gný. Ok er ormrinn skreið yfir gröfina, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bœxlit vinstra, svá at við hjöltum nam. Ok er enn mikli ormr kendi síns banasárs, þá laust hann höfðinu ok sporðinum, svá at alt brast í sundr, er fyrir varð. Þá hleypr Sigurðr upp ór gröfinni ok kippir at sér sverðinu ok hefir allar hendr blóðgar upp til axlar. Ok er Fáfnir sér banamann sinn, spurði hann: »hverr ertu, eða hverr er þinn faðir, eða hver er ætt þín, er þú vart svá djarfr, at þú þorðir at bera vápn á mik?« Sigurðr svarar: »ætt mín er mönnum úkunnig, ek heiti göfugt dýr, ok á ek engan föður né móður, ok einn saman hefi ek farit«. Fáfnir svarar: »ef þú átt engan föður né móður, af hverju undri ertu þá alinn? ok þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadœgri mínu, þá veiztu, at þú lýgr nú«. Hann svarar: »ek heiti Sigurðr, en faðir minn Sigmundr«. Fáfnir svarar: »hverr eggjaði þik þessa verks, eða hví léttu at eggjask? hafðir þú eigi frétt þat, hversu alt fólk er hrætt við mik ok við minn œgishjálm? enn fráneygi sveinn! þú áttir föður snarpan«. Sigurðr svarar: »til þessa hvatti mik enn harði hugr, ok stoðaði til, at gert yrði, þessi en sterka hönd ok þetta et snarpa sverð, er nú kendir þú, ok fár er gamall harðr, ef hann er í bernsku blautr«. Fáfnir segir: »veit ek, ef þú œxir upp með frændum þínum, at þú mundir kunna at vega reiðr, en þetta er meiri furða, er einn bandingi hertekinn skal þorat hafa at vega at mér, því at fár hernuminn

er frœkn til vígs«. Sigurðr mælti: »bregðr þú mér, at ek væra fjarri mínum frændum; en þótt ek væra hernuminn, þá var ek þó eigi heptr, ok þat fanntu, at ek var lauss«. Fáfnir svarar: »heiptyrði tekr þú hvatvetna þat. er ek mæli, en gull þetta mun þér at bana verða, er ek hefi átt«. Sigurðr svarar: »hverr vill fé hafa alt til ens eina dags, en eitt sinn skal hverr deyja«. Fáfnir mælti: »fátt vill þú at mínum dœmum gera, en drukna muntu, ef þú ferr um sjá úvarliga, ok bíð heldr á landi, unz logn er«. Sigurðr mælti: »seg þú þat, Fáfnir! ef þú ert fróðr mjök: hverjar eru þær nornir, er kjósa mögu frá mœðrum?« Fáfnir svarar: »margar eru þær ok sundrlausar, sumar eru ása ættar, sumar eru álfa ættar, sumar eru dœtr Dvalins«. Sigurðr mælti: »hvé heitir sá hólmr, er blanda hjörlegi Surtr ok æsir saman?« Fáfnir svarar: »hann heitir Úskaptr«. Ok enn mælti Fáfnir: »Reginn, bróðir minn, veldr mínum dauða, ok þat hlœgir mik, er hann veldr ok þínum dauða, ok ferr þá, sem hann vildi«. Enn mælti Fáfnir: »ek bar œgishjálm yfir öllu fólki, síðan ek lá á arfi míns bróður, ok svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott, at engi þorði at koma í nánd mér, ok engi vápn hræddumk ek, ok aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at ek þœttumk eigi miklu sterkari, en allir váru hræddir við mik«. Sigurðr mælti: »sá œgishjálmr, er þú sagðir frá, gefr fám sigr, því at hverr sá, er með mörgum kemr, má þat finna eitthvert sinn, at engi er einna hvatastr«. Fáfnir svarar: »þat ræð ek þér, at þú takir hest þinn ok ríðir á brott sem skjótast, því at þat hendir opt, at sá, er banasár fær, hefnir sín sjálfr«. Sigurðr segir: »þetta eru þín ráð, en annat mun ek gera; ek mun ríða til þíns bóls ok taka þar þat et mikla gull, er frændr þínir hafa átt«. Fáfnir svarar: »ríða muntu þar til, er þú finnr svá mikit gull, at gert er um þína daga, ok þat sama gull verðr þinn bani ok hvers annars, er þat á«. Sigurðr stóð upp ok mælti: »heim munda ek ríða, þótt ek mista þessa ens mikla fjár, ef ek vissa, at ek skylda aldri deyja, en

hverr frœkn maðr vill fé ráða alt til ens eina dags; en þú, Fáfnir! ligg í fjörbrotum. þar er þik Hel hafi«; ok þá deyr Fáfnir.

Eptir þetta kom Reginn til Sigurðar ok mælti: »heill, herra minn! mikinn sigr hefir þú unnit, er þú hefir drepit Fáfni, er engi varð fyrr svá djarfr, at á hans götu þorði sitja, ok þetta fremðarverk mun uppi, meðan veröldin stendr«. Nú stendr Reginn ok sér niðr í jörðina langa hríð; ok þegar eptir þetta mælti hann af miklum móði: »bróður minn hefir þú drepit! ok varla má ek þessa verks saklauss vera«. Nú tekr Sigurðr sitt sverð Gram ok þerrir á grasinu, ok mælti til Regins: »fjarri gekktu þá, er ek vann þetta verk, ok ek reynda þetta snarpa sverð með minni hendi, ok mínu afli atta ek við orms megin, meðan þú látt í einum lyngrunni, ok vissir þú eigi, hvárt er var himinn eða jörð«. Reginn svarar: »þessi ormr mætti lengi liggja í sínu bóli, ef eigi hefðir þú notit sverðs þess, er ek gerða þér minni hendi, ok eigi hefðir þú þetta enn unnit ok engi annarra«. Sigurðr svarar: »þá er menn koma til vígs, þá er manni betra gott hjarta, en hvast sverð«. Þá mælti Reginn við Sigurð af áhyggju mikilli: »þú drapt minn bróður, ok varla má ek þessa verks saklauss«. Þá skar Sigurðr hjartat ór orminum með því sverði, er Riðill hét. Þá drakk Reginn blóð Fáfnis ok mælti: »veit mér eina bœn, er þér er lítit fyrir: gakk til elds með hjartat ok steik, ok gef mér at eta«. Sigurðr fór ok steikði á teini; ok er freyddi ór, þá tók hann fingri sínum á ok skynjaði, hvárt steikt væri; hann brann ok brá fingrinum í munn sér; ok er hjartablóð ormsins kom á tungu honum, þá skilði hann fuglarödd; hann heyrði, at igður klökuðu á hrísinu hjá honum: »þar sitr Sigurðr ok steikir Fáfnis hjarta; þat skyldi hann sjálfr eta, þá mundi hann verða hverjum manni vitrari«. Önnur segir: »þar liggr Reginn ok vill véla þann, sem honum trúir«. Þá mælti en þriðja: »höggvi hann þá höfuð af honum, ok má hann þá ráða gullinu því enu mikla einn«. Þá mælti

en fjórða: »þá væri hann vitrari, ef hann hefði þat, sem þér höfðuð ráðit honum, ok riði síðan til bóls Fáfnis ok tœki þat et mikla gull, er þar er, ok riði síðan upp á Hindarfjall, þar sem Brynhildr sefr, ok mun hann nema þar mikla speki, ok þá væri hann vitr, ef hann hefði yður ráð ok hygði hann um sína þyrft, ok þar er mér úlfsins ván, er ek eyrun sá«. Þá mælti en fimta: »eigi er hann svá horskr, sem ek ætlaða, ef hann vægir honum, en drepit áðr bróður hans«. Þá mælti en sétta: »þat væri snjallræði, ef hann dræpi hann ok réði einn fénu«. Þá mælti Sigurðr: »eigi munu þau úsköp, at Reginn sé minn bani, ok heldr skulu þeir fara báðir brœðr einn veg«; bregðr nú sverðinu Gram ok høggr höfuð af Regin; ok eptir þetta etr hann suman hlut hjartans ormsins, en sumt hirðir hann; hleypr síðan á hest sinn ok reið eptir slóð Fáfnis ok til hans herbergis ok fann, at þat var opit, ok af járni hurðirnar allar ok þar með allr dura-umbúningrinn, ok af járni allir stokkar í húsinu, ok grafit í jörð niðr. Sigurðr fann þar stórmikit gull ok sverðit Hrotta, ok þar tók hann œgishjálm ok gullbrynjuna ok marga dýrgripi. Hann fann þar svá mikit gull, at honum þótti ván, at eigi mundi meira bera tveir hestar eða þrír; þat gull tekr hann alt ok berr í tvær kistur miklar ok klyfjar þar með Grana; tekr nú í tauma hestinum Grana; hestrinn vill nú eigi ganga, ok ekki týr at keyra. Sigurðr finnr nú, hvat hestrinn vill, hleypr hann á bak ok lýstr hann sporum, ok rennr sjá hestr, sem lauss væri.

(Af Völsunga saga.)

---

5. Sværdet Tyrving og holmgangen på Samsø.

Konungr hét Sigrlami; svá er sagt, at hann væri son Óðins. Hans son hét Svafrlami; hann tók ríki eptir föður sinn; hann var enn mesti hermaðr.

Ok einn dag, er konungr reið á veiðar, ok hann varð einn sinna manna; hann sá einn stein mikinn við sólarsetr ok þar hjá dverga tvá. Konungr vígði þá utan steins með málasaxi; þeir beiddu fjörlausnar. Konungr mælti: »hvat heiti þit?« Annarr nefndisk Dvalinn, en annarr Dulinn. Konungr mælti: »af því at þit eruð allra dverga hagastir, þá skulu þit gera mér sverð, sem bezt kunni þit; hjöltin ok meðalkaflinn skal vera af gulli; þat skal svá bíta járn sem klæði, ok aldri ryðr á festask; því skal fylgja sigr í orrostum ok einvígjum, hverjum er berr«. Þessu játa þeir. Konungr ríðr heim. En er stefnudagr kemr, þá ríðr konungr til steinsins; eru þá dvergarnir úti ok fengu konungi sverðit, ok var et fríðasta. En er Dvalinn stóð í steinsdurum, þá mælti hann: »sverð þitt, Svafrlami! verðr manns bani, hvert sinn er brugðit er, ok með því skulu unnin vera þrjú níðingsverk; þat skal ok verða þinn bani«. Þá hjó konungr sverðinu til dverganna, hljópu þeir í steininn; höggit kom ok í steininn, ok fal báða eggteina, því at dyrrnar lukusk aptr á steininum. Konungr kallaði sverðit Tyrfing ok bar hann jafnan síðan í orrostum ok einvígjum ok hafði jafnan sigr. Sú náttúra fylgði Tyrfingi, at hvert sinn er hann var ór slíðrum dreginn, þá lýsti af sem af geisla, þó at myrkt væri, ok hann skyldi slíðra með vörmu mannsblóði; ekki lifði þat ok til annars dags, er blœddi af honum; hann er mjök frægr í öllum fornsögum. — Konungr átti dóttur, er hét Eyfura; hon var kvenna vænst ok vitrust.

Arngrímr var þá í víking í austrveg um Bjarmaland; hann herjaði í ríki Svafrlama konungs ok átti orrostu við hann, ok áttusk þeir vápnaskipti við, ok hjó konungr til hans. Arngrímr kom fyrir sik skildinum, ok tók af skjaldarsporðinn, ok nam sverðit í jörðu staðar. Þá hjó Arngrímr af konungi höndina, ok fell þá niðr Tyrfingr; Arngrímr þreif sverðit Tyrfing ok hjó með konunginn fyrst ok síðan marga aðra. Tók hann þar herfang mikit, ok flutti brott með sér Eyfuru, konungs dóttur, ok flutti

hann hana heim til bús síns í Bólm. Hann átti með henni tólf sonu: Angantýr var ellstr, þá Hervarðr, þá Hjörvarðr, Sæmingr ok Hrani, Brámi, Barri, Reifnir, Tindr ok Búi ok tveir Haddingjar, ok unnu þeir báðir eins verk, því at þeir váru tvíburar ok yngstir; en Angantýr vann tveggja verk, hann var ok höfði hæri en aðrir menn. Allir váru þeir berserkir ok um fram aðra menn at afli ok áræði. En þó at þeir fœri í hernað, þá váru þeir aldri fleiri á skipi en tólf brœðr. Þeir fóru víða um lönd at herja ok váru mjök sigrsælir ok urðu enir frægstu. Angantýr hafði Tyrfing, en Sæmingr Mistiltein, Hervarðr Hrotta, ok allir höfðu þeir ágæt hólmgöngusverð. En þat var siðvenja þeira, þá er þeir váru með sínum mönnum einum, at þá er þeir fundu, at berserksgangr kom at þeim, fóru þeir á land upp ok brutusk við skóga eða stóra steina; því at þeim hafði þat orðit, at þeir höfðu drepit menn sína ok hroðit skip sín; stórar sögur fóru af þeim ok mikil frægð.

Einn jólaaptan í Bólm þá strengði Angantýr heit at bragarfulli, sem siðvenja var til, at hann skyldi eiga dóttur Yngva konungs at Uppsölum Ingibjörgu, þá mey er fegrst var ok vitrust á danska tungu, eða falla at öðrum kosti ok eiga enga konu aðra. Eigi er sagt af fleirum heitstrengingum þeira.

Þat sumar fóru þeir brœðr til Uppsala í Svíaríki ok gengu inn í höllina fyrir konung, ok segir Angantýr honum heitstrenging sína ok þat með, at hann vill fá dóttur hans; allir hlýddu, er inni váru. Angantýr bað konung segja, hvert þeira erindi skyldi vera. Í því sté fram yfir borðit Hjálmarr enn hugumstóri ok mælti til konungs: »minnizk, herra! hversu mikla sœmð ek hefi þér unnit, síðan ek kom í yðvart ríki, ok í mörgum lífsháska fyrir yðr verit; ok fyrir mína þjónustu bið ek, at þér giptið mér dóttur yðra; þykkjumk ek ok makligri mína bœn at þiggja en berserkir þessir, er hverjum manni gera ilt«. Kon-

ungr hugsar fyrir sér, ok þykkir þetta mikill vandi, hversu þessu skal svara, svá at minst vandræði mætti af standa, ok svarar um síðir: »þat vil ek, at Ingibjörg kjósi sér sjálf mann, hvárn hon vill hafa«. Hon segir: »ef þér vilið mik manni gipta, þá vil ek þann eiga, er mér er áðr kunnigr at góðum hlutum, en eigi þann, er ek hefi ekki af annat en sögur einar ok allar illar«. Angantýr mælti: »ekki vil ek hnippask orðum við þik, því at ek sé, at þú elskar Hjálmar; en þú, Hjálmarr! kom suðr á Sámsey til hólmgöngu við mik, ella ver hvers manns níðingr, ef þú kemr eigi at miðju sumri at ári!« Hjálmarr kvað sik ekki dvelja at berjask. Fóru Arngríms synir heim til föður síns ok sögðu honum svá gert; hann kvezk ekki fyrr hafa óttazk um þá en nú.

Váru þeir heima um vetrinn; ok um várit bjoggusk þeir heiman ok fara fyrst til Bjartmars jarls, ok tóku þeir þar veizlu. Ok um kveldit beiddisk Angantýr, at jarl gipti honum dóttur sína; ok þetta sem annat var gert eptir þeira vilja, at brúðlaup var gert; ok síðan bjoggusk Arngríms synir brott. Ok þá nótt, áðr þeir fara, dreymði Angantý draum, ok sagði jarlinum: »ek þóttumk vera staddr í Sámsey ok brœðr mínir; þar fundu vér marga fugla ok drápum alla, er vér sám; ok síðan þótti mér, sem vér snerim annan veg á eyna, ok flugu móti oss ernir tveir, ok gekk ek móti öðrum, ok áttum vit hart viðrskipti saman; ok um síðir settumk vit niðr ok várum til enkis fœrir; en annarr arinn átti við ellifu brœðr mína ok vann alla þá«. Jarl segir: »þar var þér sýnt fall ríkra manna«.

En er þeir brœðr koma heim, búask þeir til hólmstefnu, ok leiðir faðir þeira þá til skips ok gaf þá sverðit Tyrfing Angantý: »hygg ek«, segir hann, »at nú muni þörf vera góðra vápna«; hann biðr þá nú vel fara; eptir þat skiljask þeir.

Ok er þeir brœðr koma í Sámsey, sjá þeir, hvar

tvau skip liggja í höfn þeiri, er Munarvágr hét; þau skip hétu askar. Þeir þóttusk vita, at Hjálmarr mundi þessi skip eiga ok Oddr enn víðförli, er kallaðr var Örvaroddr. Þá brugðu Arngríms synir sverðum ok bitu í skjaldarrendr, ok kom á þá berserksgangr; þeir gengu þá sex út á hvárn askinn; en þar váru svá góðir drengir innan borðs, at allir tóku sín vápn, ok engi flýði ór sínu rúmi, ok engi mælti æðruorð. En berserkirnir gengu með öðru borði fram en öðru aptr ok drápu þá alla; síðan gengu þeir á land upp grenjandi. Hjálmarr ok Oddr höfðu gengit upp á eyna at vita, ef berserkirnir væri komnir; ok er þeir gengu ór skóginum til skipa sinna, þá gengu berserkir út af skipum þeira með blóðgum vápnum ok brugðnum sverðum, ok var þá genginn af þeim berserksgangrinn; en þá verða þeir máttminni en þess á milli sem eptir nökkurs kyns sóttir. Þá kvað Oddr:

»Þá var mér ótti
einu sinni,
er þeir grenjandi
gengu af öskum
ok emjandi
í ey stigu
tírarlausir,
váru tólf saman«.

Þá mælti Hjálmarr til Odds: »sér þú nú, at fallnir eru menn okkrir allir, ok sýnisk mér nú líkast, at vér munum allir Óðin gista í kveld í Valhöllu«; ok þat eitt segja menn at Hjálmarr hafi mælt æðruorð. Oddr svarar: »þat mundi mitt ráð vera, at vit flýðim undan á skóg, ok munu vit ekki mega tveir berjask við tólf, er drepit hafa tólf ena frœknustu menn, er váru í Svíaríki«. Þá mælti Hjálmarr: »flýjum vit aldri undan óvinum okkrum ok þolum heldr vápn þeira; fara vil ek at berjask við berserki«. Oddr svarar: »en ek nenni eigi at gista Óðin í kveld, ok skulu

þessir allir dauðir berserkir, áðr kveld sé, en vit tveir lifa«. Þetta viðrmæli þeira sanna þessar vísur, er Hjálmarr kvað:

»Fara halir hraustir
af herskipum.
tólf menn saman
tírarlausir;
vit munum í aptan
Óðin gista
tveir fóstbrœðr,
en þeir tólf lifa«.

Oddr svarar:

»Því munk orði
andsvör veita:
þeir munu í aptan
Óðin gista
tólf berserkir,
en vit tveir lifa«.

Þeir Hjálmarr sá, at Angantýr hefir Tyrfing í hendi, því at lýsti af sem af sólargeisla. Hjálmarr mælti: »hvárt villtu eiga við Angantý einn eða við brœðr hans ellifu?« Oddr svarar: »ek vil berjask við Angantý; hann mun gefa stór högg með Tyrfingi, en ek trúi betr skyrtu minni en brynju þinni til hlífðar«. Hjálmarr mælti: »hvar kómu vit þess til orrostu, at þú gengir fram fyrir mik? því villtu berjask við Angantý, at þér þykkir þat meira þrekvirki; nú em ek höfuðsmaðr þessar hólmgöngu; hét ek öðru konungs dóttur í Svíþjóðu en láta þik eða annan ganga í þetta einvígi fyrir mik, ok skal ek berjask við Angantý«; ok brá þá sverðinu ok gekk fram í móti Angantý; ok vísaði hvárr öðrum til Valhallar. Snúask þeir í móti Hjálmarr ok Angantýr ok láta skamt stórra höggva á milli.

Oddr kallar á berserki ok kvað:

»Einn skal við einn
eiga, nema sé deigr,
hvatra drengja,
eða hugr bili«.

Þá gekk fram Hjörvarðr, ok áttusk þeir Oddr við hart vápnaskipti; en silkiskyrta Odds var svá traust, at ekki vápn festi á, en hann hafði sverð svá gott, at svá beit brynju sem klæði, ok fá högg hafði hann veitt Hjörvarði, áðr hann fell dauðr. Þá gekk til Hervarðr, ok fór sömu leið, þá Hrani, þá hverr at öðrum; en Oddr veitti þeim svá harða atsókn, at alla feldi hann þá ellifu brœðr. En frá leik þeira Hjálmars er þat at segja, at Hjálmarr fekk sextán sár, en Angantýr fell dauðr. Oddr gekk þar til, er Hjálmarr var, ok kvað:

»Hvat es þér, Hjálmarr!
hefir þú lit brugðit,
þik kveð ek mœða
margar undir;
hjálmr es þínn höggvinn,
en á hlið brynja,
nú kveð ek fjörvi
of farit þínu«.

Hjálmarr kvað:

»Sár hefik sextán,
slitna brynju,
svart es mér fyrir sjónum,
sékat ek ganga;
hneit mér við hjarta
hjörr Angantýs,
hvass blóðrefill
herðr í eitri«.

Ok enn kvað hann:

»Hvarf ek frá fögrum
fljóða söngvi
útrauðr gamans
austr með Sóta;
fõr skundaðak,
ok fórk í lið
hinzta sinni
frá hollvinum«.

»Hvarf ek frá hvítri
hlaðs beðgunni
á Agnafit
útanverðri;
saga mun sannask,
sú es hón sagði mér,
at ek aptr koma
eigi mundak«.

»Drag þú mér af hendi
hring enn rauða,
fœr þú enni ungu
Ingibjõrgu!
Sá mun henni
hugfastr tregi,
es ek eigi køm
til Uppsala«.

»Áttak at fullu
fimm bú saman,
en ek því aldri
unða ráði;
nú verð ek liggja
lífs andvani,
sverði undaðr
Sámseyju í«.

»Drekka í höllu
húskarlar mjöð
menjum göfgir
at míns föður;
mœðir marga
mungát fira,
en mik eggja spor
í eyju þjá«.

»Hrafn flýgr austan
af hám meiði,
flýgr hánum eptir
örn í sinni;
þeim gef ek erni
efstum bráðir,
sá mun á blóði
bergja mínu«.

Eptir þat deyr Hjálmarr.

Oddr segir þessi tíðindi heim í Svíþjóð; en konungs dóttir má eigi lifa eptir Hjálmar ok ræðr sér sjálf bana. Angantýr ok brœðr hans váru lagðir í haug í Sámsey með öllum vápnum sínum.

(Af **Hervarar saga ok Heiðreks.**)

---

6. Rolv krake.

Konungr einn í Danmörk er nefndr Hrólfr kraki; hann er ágætastr fornkonunga, fyrst af mildi ok frœknleik ok lítillæti. Þat er eitt mark um lítillæti hans, er mjök er fœrt í frásagnir, at einn lítill sveinn ok fátœkr er nefndr Vöggr; hann kom í höll Hrólfs konungs; þá var konungrinn ungr at aldri ok grannligr á vöxt. Þá gekk Vöggr fyrir hann ok sá upp á hann. Þá mælti konungrinn: »hvat

villtu mæla, sveinn! er þú sér á mik?« Vöggr svarar: »þá er ek var heima, heyrðak sagt, at Hrólfr konungr at Hleiðru var mestr maðr á norðrlöndum, en nú sitr hér í hásæti kraki einn lítill, ok kalla þeir hann konung sinn«. Þá svarar konungrinn: »þú sveinn hefir gefit mér nafn, at ek skal heita Hrólfr kraki; en þat er títt, at gjöf skal fylgja nafnfesti. Nú sé ek, þik enga gjöf hafa til at gefa mér at nafnfesti, þá er mér sé þægilig; nú skal sá gefa öðrum, er til hefir«; tók gullhring af hendi sér ok gaf honum. Þá mælti Vöggr: »gef þú allra konunga heilastr, ok þess strengi ek heit at verða þess manns bani, er þinn banamaðr verðr«. Þá mælti konungr ok hló við: »lítlu verðr Vöggr feginn«.

Annat mark var þat sagt frá Hrólfi kraka um frœknleik hans, at sá konungr réð fyrir Uppsölum, er Aðils hét; hann átti Yrsu, móður Hrólfs kraka. Hann hafði úsætt við þann konung, er réð fyrir Noregi, er Áli hét. Þeir stefndu orrostu milli sín á ísi vatns þess, er Vænir heitir. Aðils konungr sendi boð Hrólfi kraka, mági sínum, at hann kvæmi til liðveizlu við hann, ok hét mála öllum her hans, meðan þeir væri í ferðinni; en konungr sjálfr skyldi eignask þrjá kostgripi, þá er hann køri ór Svíþjóð. Hrólfr konungr mátti eigi fara fyrir úfriði þeim, er hann átti við Saxa, en þó sendi hann Aðilsi berserki sína tólf: þar var einn Böðvarbjarki ok Hjalti hugprúði, Hvítserkr hvati, Vöttr, Véseti, þeir brœðr Svipdagr ok Beigaðr. Í þeiri orrostu fell Áli konungr ok mikill hluti liðs hans. Þá tók Aðils konungr af honum dauðum hjálminn Hildisvín ok hest hans Hrafn. Þá beiddusk þeir berserkir Hrólfs kraka at taka mála sinn, þrjú pund gulls hverr þeira, ok um fram beiddusk þeir at flytja Hrólfi kraka kostgripi þá, er þeir køri til handa honum; þat var hjálmrinn Hildigöltr ok brynjan Finnsleif, er á hvárigu festi járn, ok gullhringr sá, er kallaðr var Svíagríss, er átt höfðu langfeðgar Aðils. En konungr varnaði allra gripanna, ok eigi heldr galt hann málann; fóru berserkirnir braut ok unðu illa sínum hlut, sögðu svá

búit Hrólfi kraka, ok jafnskjótt byrjaði hann ferð sína til Uppsala, ok er hann kom skipum sínum í ána Fyri, þá reið hann til Uppsala, ok með honum tólf berserkir hans, allir griðalausir. Yrsa, móðir hans, fagnaði honum ok fylgði honum til herbergis ok eigi til konungs hallar; váru þá gørvir eldar stórir fyrir þeim, ok gefit öl at drekka. Þá kómu menn Aðils konungs inn ok báru skíðin á eldinn ok gerðu svá mikinn, at klæði brunnu af þeim Hrólfi, ok mæltu: »er þat satt, at Hrólfr kraki ok berserkir hans flýi hvárki eld né járn?« Þá hljóp Hrólfr kraki upp ok allir þeir. Þá mælti hann:

»Aukum enn elda
at Aðils húsum!«

tók skjöld sinn ok kastaði á eldinn ok hljóp yfir eldinn, meðan skjöldrinn brann, ok mælti enn:

»Flýra sá elda,
es yfir hleypr«.

Svá fór hverr at öðrum hans manna, tóku þá, er eldinn höfðu aukit, ok köstuðu þeim á eldinn. Þá kom Yrsa ok fekk Hrólfi kraka dýrshorn fult af gulli ok þar með hringinn Svíagrís ok bað þá braut ríða til liðs síns. Þeir hljópu á hesta sína ok ríða ofan á Fyrisvöllu; þá sá þeir, at Aðils konungr reið eptir þeim með her sinn alvápnaðan ok vill drepa þá. Þá tók Hrólfr kraki hœgri hendi gullit ofan í hornit ok søri alt um götuna. En er Svíar sjá þat, hlaupa þeir ór söðlunum, ok tók hverr slíkt, er fekk; en Aðils konungr bað þá ríða ok reið sjálfr ákafliga. Sløngvir hét hestr hans, allra hesta skjótastr. Þá sá Hrólfr kraki, at Aðils konungr reið nær honum, tók þá hringinn Svíagrís ok kastaði til hans ok bað hann þiggja at gjöf. Aðils konungr reið at hringinum ok tók til með spjótsoddinum ok rendi upp á falinn. Þá veik Hrólfr kraki aptr ok sá, er hann laut niðr; þá mælti hann: »svínbeygt hefi ek nú þann, er ríkastr er með Svíum«. Svá skilðusk þeir. Af þessi sök er gull kallat sáð Kraka eða Fyrisvalla.

(Af **Snorra Edda.**)

II. Fortællinger af Nordens historie.

1. Slaget på Rastarkalv.

Þá er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði konungr verit í Noregi tuttugu vetr, kómu sunnan ór Danmörku synir Eiríks blóðøxar ok höfðu allmikit lið. Þat var mikit lið, er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Danaherr, er Haraldr konungr Gormsson hafði fengit þeim í hendr. Þeir fengu hraðbyri mikit ok sigldu út af Vendli ok kómu utan at Ögðum, heldu síðan norðr með landi ok sigldu dag ok nótt. En vitum var ekki upp skotit, fyrir þá sök at sú var siðvenja, at vitar fóru austan eptir landi, en austr þar hafði ekki orðit vart við ferð þeira. Þat bar enn til, at konungr hafði viðrlög mikil, at vitar væri rangt upp bórnir, þeim mönnum, er kunnir ok sannir urðu at því, fyrir þá sök at herskip ok víkingar fóru um úteyjar ok herjuðu, ok hugðu landsmenn, at þar mundu fara synir Eiríks; var þá vitum upp skotit, ok varð herhlaup um land alt; en Eiríks synir fóru aptr til Danmerkr ok höfðu engan Danaher haft nema sitt lið; en stundum váru þat annars konar víkingar. Varð Hákon konungr þessu mjök reiðr, er starf ok fékostnaðr varð af þessu, en ekki gagn. Bœndr töluðu ok at fyrir sína hönd, er svá fór. Ok var þessi sök til, er engi njósn fór fyrir um ferð Eiríks sona, fyrr en þeir kómu norðr í Úlfasund. Þeir lágu þar sjau nætr, fór

þá sögn hit efra um Eið ok nórðr um Mœri. En Hákon konungr var þá á Norðmœri í ey þeiri, er Fræði heitir, þar sem heitir Birkiströnd, at búi sínu, ok hafði ekki lið nema hirð sína ok bœndr þá, er verit höfðu í boði hans.

Njósnarmenn kómu til Hákonar konungs ok segja honum sín ørindi, at Eiríks synir váru með her mikinn fyrir sunnan Stað. Þá lét konungr kalla til sín þá menn, er þar váru vitrastir, ok leitaði ráðs við þá, hvárt hann skyldi berjask við Eiríks sonu, þótt liðsmunr sé mikill, eða skal hann fara norðr undan ok fá sér lið meira. Egill ullserkr er nefndr bóndi einn, er þar var; hann var þá gamlaðr mjök, ok hafði verit meiri ok sterkari hverjum manni ok hinn mesti orrostumaðr; hann hafði lengi borit merki Haralds konungs hins hárfagra. Egill svarar rœðu konungs: »var ek í nökkurum orrostum með Haraldi konungi, feðr yðrum, barðisk hann stundum við meira liði, stundum við minna, hafði hann jafnan sigr; aldri heyrða ek hann leita þess ráðs, at vinir hans skyldi kenna honum at flýja; munum vér ok eigi þér þat ráð kenna, konungr, því at vér þykkjumk eiga höfðingja röskvan, þér skuluð ok eiga trausta fylgð af oss«. Margir aðrir studdu ok þetta mál. Konungr sagði ok svá, at hann var þess fúsari at berjask með lið þat, er til fengisk; var þat þá ráðit. Lét konungr þá skera upp herör ok senda alla vega frá sér ok lét draga lið saman, slíkt er hann fekk. Þá mælti Egill ullserkr: »þat óttuðumk ek um hríð, er friðr þessi hinn mikli var, at ek munda verða ellidauðr inni á pallstrám mínum, en ek vilda heldr falla í orrostu með höfðingja mínum; kann nú vera, at svá megi verða«.

Synir Eiríks heldu norðr um Stað, þegar er leiði gaf. En er þeir kómu norðr um Stað, þá spyrja þeir, hvar Hákon konungr var, ok halda til móts við hann. Hákon konungr hafði níu skip; hann lagðisk norðr undir Fræðarberg í Féeyjarsundi; en Eiríks synir lögðu at fyrir sunnan bergit, þeir höfðu meir en tuttugu skip. Hákon konungr sendi þeim

boð ok bað þá á land ganga; segir, at hann hafði þeim völl haslat á Rastarkálf. Þar eru vellir sléttir ok miklir, en fyrir ofan gengr brekka löng ok heldr lág. Gengu Eiríks synir þá af skipum sínum ok norðr yfir hálsinn fyrir innan Fræðarberg ok svá fram á Rastarkálf. Egill mælti þá til Hákonar konungs, bað hann fá sér tíu menn ok tíu merki; konungr gerði svá. Gekk þá Egill með menn sína upp undir brekkuna, en Hákon konungr gekk upp á völlinn með sitt lið, setti upp merki ok fylkði, ok segir svá: »vér skulum hafa fylking langa, svá at þeir kringi eigi um oss, þótt þeir hafi lið meira«. Gerðu þeir svá. Varð þar orrosta mikil ok hin snarpasta sókn. Egill lét þá setja upp merki þau tíu, er hann hafði, ok skipaði svá mönnum þeim, er báru, at þeir skyldu ganga sem næst brekkunni ok láta stundar hríð í millum hvers þeira. Þeir gerðu svá ok gengu fram með brekkunni sem næst, svá sem þeir mundu vilja koma á bak þeim Eiríks sonum. Þat sá þeir, er efstir stóðu í fylking Eiríks sona, at merki mörg fóru óðfluga ok gnæfðu fyrir ofan brekkuna, ok hugðu, at þar mundi fylgja lið mikit ok mundi vilja koma á bak þeim, milli ok skipanna. Gerðisk þar þá kall mikit, sagði hverr öðrum, hvat títt var. Því næst kom flótti í lið þeira; en er þat sá konungarnir, þá flýðu þeir. Hákon konungr sótti þá hart fram með sínum mönnum, ok ráku þeir flóttann ok feldu lið mikit.

Gamli Eiríksson, þá er hann kom upp á hálsinn fyrir ofan bergit, þá snerisk hann aptr ok sá, at ekki lið fór eptir meira en þat, er þeir höfðu barizk við, ok þetta var prettr einn. Þá lét Gamli konungr blása herblástr ok setja upp merki sitt ok skaut á fylking; hurfu at því allir Norðmenn, en Danir flýðu til skipanna. En er Hákon konungr ok lið hans kom at, þá varð þar orrosta í annat sinn hin snarpasta. Hafði þá Hákon konungr meira lið; lauk svá, at Eiríks synir flýðu; sóttu þeir þá suðr af hálsinum, en sumt lið þeira opaði suðr á bergit, ok fylgði Hákon konungr þeim. Völlr sléttr er austan af hálsinum

ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af. Þá opuðu menn Gamla upp undan á bergit; en Hákon konungr sótti at þeim svá djarfliga, at hann drap suma, en sumir hljópu vestr af berginu; váru hvárirtveggju drepnir. Skilðisk Hákon konungr svá fremi við, er hverr maðr var drepinn.

Gamli Eiríksson flýði ok af hálsinum ok ofan á jöfnu fyrir sunnan bergit. Þá snerisk Gamli konungr enn í mót ok helt upp orrostu; kom þá enn lið til hans; þar kómu ok allir brœðr hans með miklar sveitir. Egill ullserkr var þá fyrir Hákonar mönnum ok veitti harða atgöngu, ok skiptusk þeir Gamli konungr höggum við; fekk Gamli konungr sár stór, en Egill fell ok mart lið með honum. Þá kom at Hákon konungr með þær sveitir, er honum höfðu fylgt. Varð þá enn ný orrosta; sótti þá enn Hákon konungr hart fram ok hjó menn til beggja handa sér ok feldi hvern yfir annan. Eiríks synir sá menn sína alla vega falla fyrir sér; þá snúask þeir á flótta til skipa sinna. En þeir, er fyrri höfðu flýit á skipin, þá höfðu þeir út hrundit skipunum, en sum skipin váru þá uppi fjöruð; hljópu þá allir Eiríks synir á sund ok þat lið, er þeim fylgði. Þar fell Gamli Eiríksson, en aðrir brœðr hans náðu skipunum ok heldu brott síðan með þat lið, er eptir var, ok heldu síðan suðr til Danmerkr ok dvölðusk þar um hríð ok unðu illa við sína ferð.

Hákon konungr tók þar skip þau, er uppi hafði fjarat, er átt höfðu Eiríks synir, ok lét draga á land upp. Þar lét Hákon konungr leggja Egil ullserk í skip ok með honum alla þá menn, er af þeira liði höfðu fallit; lét bera þar at jörð ok grjót. Hákon konungr lét ok fleiri skip upp setja ok bera á valinn, ok sér þá hauga enn fyrir sunnan Fræðarberg. Hávir bautasteinar standa hjá haugi Egils ullserks.

(Af **Heimskringla.**)

2. Palnatoke ved kong Haralds gravøl.

Eptir þat er Sveinn er konungr orðinn, þótti þá honum þat skylt, sem öllum öðrum konungum, at erfa föður sinn fyrir enar þriðju vetrnætr. Hann ætlar nú þegar at hafa þessa veizlu ok fresta því ekki lengr. Hann býðr fyrstum Pálnatóka, fóstra sínum, til erfis þess, ok þeim Fjónbyggjum, vinum hans ok frændum. En Pálnatóki svarar því svá, at hann lézk eigi lagi mundu á koma, fyrir þær vetrnætr, er næstar váru, at koma til boðsins; »er þat komit til eyrna mér«, segir hann, »er mér þykkir stórtíðindum sæta, at Stefnir mágr minn, Bretlands jarl, sé andaðr, ok verð ek þangat at fara nauðsynliga, því at ek á at hafa þat ríki eptir hans dag«. Ok er Pálnatóki þykkir eigi koma mega til erfisins, þá eyddisk nú erfisgerð fyrir konunginum, fyrir því at hann vill fyrir hotvetna fram, at fóstri hans sé at boðinu.

Pálnatóki ferr nú ór landi í braut of haustit með skipalið sitt; ok áðr en hann fœri, þá lætr hann þar til eptir Áka son sinn at ráða búum sínum þar á Fjóni ok öllu því, er hann átti þar, ok bað honum virkða við konunginn Svein, áðr þeir skilði, ok hét konungr því Pálnatóka, at hann skyldi veita Áka ena beztu umsjá, ok þat sama endi hann. Síðan rézk Pálnatóki í braut ok ferr, þar til er hann kemr til Bretlands, ok tekr við ríki því, er Stefnir mágr hans hafði átt ok Björn enn brezki, ok liðu af þau misseri en næstu. Ok um sumarit eptir þá sendir Sveinn konungr orð til Bretlands, at Pálnatóki skyldi koma þangat at boði hans ok svá mikit lið með honum, sem hann vildi haft hafa, ok vill konungr nú erfa föður sinn. Þeir váru tólf saman sendimenn konungsins, ok var nær at því komit, er Pálnatóki skyldi þaðan búask. Hann segir, ok biðr konung þökk hafa fyrir boð sitt; »en þannig er nú til farit, at á mér liggr þyngð nökkur, ok þykkjumk ek eigi fœrr vera at svá búnu; þat fylgir ok, at ek á hér miklu meiri fjölskyldi umb at vera, en ek mega

frá fara at svá búnu þessi misseri«. Hann telsk nú undan um fõrina á alla vega, ok fara þeir við þat heim konungs menn ok segja honum svá búit. Ok er þeir váru í braut farnir, þá hvarf af Pálnatóka þyngð õll. Ok nú lætr konungrinn líða þat haust erfisgerðina, ok líðr af sá vetr ok þat sumar. Ok nú var svá komit, at Sveinn mátti eigi þykkja gildr konungr, ef hann skyldi eigi erfa fõður sinn fyrir enar þriðju vetrnætr, ok vill konungr nú at vissu eigi láta undan bera. Hann sendir nú ena sõmu tólf menn á fund Pálnatóka, fóstra síns, at bjóða honum enn, sem fyrr, til boðsins, ok lézk nú mundu leggja reiði á hann mikla, ef hann fœri eigi. En Pálnatóki svarar þeim sendimõnnum konungsins ok biðr þá heim fara ok segja svá konunginum, at hann búisk svá við at õllu um veizluna, sem framast hefir hann fõng á, at hon verði sem vegligust, en hann kvezk koma mundu til erfisins þat haust. Nú fara þeir heim sendimenn konungs ok segja honum sín ørindalok, at Pálnatóka var þangat ván; ok býsk hann nú við boðinu, konungrinn, ok alt þat, er til skyldi fá, skyldi verða at õllu sem vegligast, bæði fyrir tilfanga sakir ok fjõlmennis. Ok er nú alt er albúit at boðinu, ok boðsmenn eru komnir, þá var Pálnatóki eigi kominn, ok leið á daginn mjök, ok þar kømr, at menn gingu til drykkju um kveldit, ok er mönnum skipat í sæti í hõllinni. Þá er þat sagt, at konungr lætr liggja rúm á enum úœðra bekk í õndvegi ok hundrað manna utar frá, ok vættir þangat Pálnatóka, fóstra síns, til þess rúms ok hans fõruneytis; ok er þat þykkir seinkask um kvámu Pálnatóka, þá taka menn þar til drykkju. En nú verðr at segja frá Pálnatóka, at hann býsk heiman ok Björn enn brezki með honum, ok hafa þeir þrjú skip ór landi ok hundrað manna; þar var hálft hvárir í því liði, Danir ok Bretar. Þeir fara síðan, þar til er þeir koma við Danmörk; ok þat sama kveld koma þeir í þær stöðvar, er átti Sveinn konungr, ok leggja þeir skip sín í lægi, þar er þeim þótti atdjúpast vera; þá var allgott veðr á um kveldit. Þannig búa þeir um skipin, at

þeir snúa framstöfnum frá landi ok leggja árar allar í hömlur, at þeim skyldi sem skjótast til at taka, ef þeir þyrfti bráðungar við. Ok síðan ganga þeir á land upp ok fara leiðar sinnar, þar til er þeir koma til konungsins, ok sitja menn þá við drykkju, er þeir koma þar, ok er þetta et fyrsta kveld veizlunnar. Nú gengr Pálnatóki inn í höllina ok þar þeir allir eptir honum. Hann gengr innar eptir höllinni ok fyrir konunginn; konungr tekr ok vel hans máli ok vísar honum til sætis ok öllum þeim; ok sitja þeir nú við drykkju ok eru kátir vel. Ok er þeir hafa drukkit of hríð, þá er þess við getit, at Fjölnir víkr at konunginum ok talar við hann nakkvara hríð hljótt. Konungrinn brá lit við, ok gerir rauðan á at sjá ok þrútinn. En maðr er nefndr Arnoddr, hann var kertasveinn konungs, ok stendr hann frammi fyrir borði hans; honum selr Fjölnir í hönd eitt skeyti ok mælti, at hann skyldi bera þat fyrir hvern mann, er í væri höllinni, alt þar til er nakkvarr kannaðisk við, at ætti þat sama skeyti. Ok eptir þat gerir Arnoddr, sem Fjölnir mælti fyrir. Nú gengr hann fyrst innar eptir höllinni frá hásæti konungsins ok berr þessa ör fyrir hvern mann, ok kannask engi við, at eigi. Þar kemr enn, er hann ferr utar eptir höllinni ênum úœðra megin, þar til er hann kemr fyrir Pálnatóka, ok spyrr hann eptir, hvárt hann kenni örina. Pálnatóki svarar: »fyrir hví muna ek eigi kenna skeyti mitt? sel mér«, segir hann, »því at ek á þat«. Þá skorti eigi hljóð í höllinni, ok hlýddu menn til, þegar er nakkvarr var til at eigna sér örina. Ok nú tekr konungrinn til orða ok mælti: »þú Pálnatóki!« segir hann, »hvar skilðisk þú við þetta skeyti næsta sinni?« Pálnatóki svarar: »opt hefi ek þér eptirlátr verit, fóstri! ok ef þér þykkir þat þinn vegr meiri, at ek segja þér þat í allmiklu fjölmenni, heldr en svá, at færi sé hjá, þá skal þat veita þér: ek skilðumk við hana á bogastrengnum, konungr!« segir hann, »þá er ek skaut í rassinn föður þínum ok eptir honum endilöngum, svá at út kom í munninn«. »Standið upp allir«, segir konungr,

»ok hafið hendr á þeim Pálnatóka ok förunautum hans ok drepi þá alla, fyrir því at nú er niðr slegit allri vináttu milli okkar Pálnatóka ok öllum góða þeim, er með okkr hefir verit«. Ok nú spretta upp allir menn í höllinni, ok gerisk nú eigi alt alkyrra. Pálnatóki fær brugðit sverði sínu ok lætr sér þat verða fyrst á vegi, at hann høggr til Fjölnis, frænda síns, ok klýfr hann í herðar niðr. En svá á Pálnatóki sér marga vini innan hirðar, at engi vildi vápn á hann bera, ok kómusk þeir út allir ór höllinni nema einn maðr brezkr af liði Bjarnar. Pálnatóki mælti, þá er þeir váru út komnir, ok sagt var, at saknat var eins manns af liði Bjarnar, ok segir, at »eigi var minna at ván en svá, ok föru vér nú ofan sem skjótast til skipa várra, fyrir því at nú er engi annarr á gørr«. Björn svarar: »eigi mundir þú svá renna frá þínum manni«, segir hann, »ef þú ættir minn hlut, ok eigi skal ek heldr ok«, segir hann, ok snýr hann nú inn aptr þegar í höllina; ok er hann kømr inn, þá kasta þeir enum brezka manni yfir höfuð sér ok höfðu nær í sundr rifinn, svá mátti at kveða; ok þá verðr Björn varr við ok fær tekit hann ok fleygir honum upp á bak sér ok hleypr út síðan, ok fara þeir nú ofan til skipa sinna, ok gerði Björn þetta mest til ágætis sér, en vita þóttisk hann, at maðrinn mundi dauðr vera, ok svá varð, at maðrinn lézk, ok hafði Björn hann með sér, ok hljópu nú út á skip sín ok fellu þegar við árar; en þá var á niðmyrkr mikit um náttina ok logn, ok komask þeir svá undan, þeir Pálnatóki ok Björn, ok nema hvergi staðar, áðr en þeir koma heim til Bretlands. En konungrinn ferr nú heim til hallarinnar ok alt liðit með honum, ok fá nú ekki at gert þat, er þeir vildu, ok unðu við et versta. Taka þeir nú síðan ok drekka erfit, en eptir þat ferr hverr heim þaðan til sinna heimkynna.

(Af **Jómsvíkinga saga**.)

---

3. Svolder-slaget.

Sveinn konungr tjúguskegg átti Sigríði hina stórráðu. Sigríðr var hinn mesti úvin Óláfs konungs Tryggvasonar ok fann þat til saka, at Óláfr konungr hafði slitit einkamálum við hana ok lostit hana í andlit. Hon eggjaði mjök Svein konung til at halda orrostu við Óláf konung Tryggvason, ok kom hon svá sínum fortölum, at Sveinn konungr var fullkominn at gera þetta ráð. Ok snimma um várit sendi Sveinn konungr menn austr til Svíþjóðar á fund Óláfs konungs Svíakonungs, mágs síns, ok Eiríks jarls ok lét segja þeim, at Óláfr Noregs konungr hafði leiðangr úti ok ætlaði at fara um sumarit til Vindlands. Fylgði þat orðsending Danakonungs, at þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl skyldi her úti hafa ok fara til móts við Svein konung, skyldu þeir þá allir samt leggja til orrostu við Óláf konung Tryggvason. En Óláfr Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þessar ferðar albúnir ok drógu þá saman skipaher mikinn af Svíaveldi, fóru því liði suðr til Danmerkr ok kómu þar svá, at Óláfr konungr Tryggvason hafði áðr austr siglt. Þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl heldu til fundar við Danakonung, ok höfðu þá allir saman úgrynni hers.

Sveinn konungr þá er hann hafði sent eptir herinum, þá sendi hann Sigvalda jarl til Vindlands at njósna um ferð Óláfs konungs Tryggvasonar ok gildra svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða. Ferr þá Sigvaldi jarl leið sína ok kom fram á Vindlandi, fór til Jómsborgar ok síðan á fund Óláfs konungs Tryggvasonar. Váru þar mikil vináttumál þeira á meðal, kom jarl sér í hinn mesta kærleik við Óláf konung. Ástríðr kona jarls, dóttir Burizleifs konungs, var vin mikill Óláfs konungs, ok var þat mjök af hinum fyrrum tengðum, er Óláfr konungr hafði átt Geiru systur hennar. Sigvaldi jarl var maðr vitr ok ráðugr; en er hann kom sér í ráðagerð við Óláf konung, þá dvalði hann mjök ferðina hans austan at sigla ok

fann til þess mjök ýmsa hluti. En lið Óláfs konungs lét geysi illa, ok váru menn mjök heimfúsir, er þeir lágu albúnir, en veðr byrvæn. Sigvaldi jarl fekk njósn leyniliga af Danmörk, at þá var austan kominn herr Svíakonungs, ok Eiríkr jarl hafði þá ok búinn sinn her, ok þeir höfðingjarnir mundu þá koma austr undir Vindland, ok þeir höfðu á kveðit, at þeir mundu bíða Óláfs konungs við ey þá, er Svölðr heitir, svá þat, at jarl skyldi svá til stilla, at þeir mætti þar finna Óláf konung.

Þá kom pati nakkvarr til Vindlands, at Sveinn Danakonungr hefði her úti; ok gerðisk brátt sá kurr, at Sveinn Danakonungr mundi vilja finna Óláf konung. En Sigvaldi jarl segir konungi: »ekki er þat ráð Sveins konungs at leggja til bardaga við þik með Danaher einn saman, svá mikinn her sem þér hafið. En ef yðr er nakkvarr grunr á því, at úfriðr muni fyrir, þá skal ek fylgja yðr með mínu liði, ok þótti þat styrkr vera fyrr, hvar sem Jómsvíkingar fylgðu höfðingjum; mun ek fá þér ellifu skip vel skipuð«. Konungr játti þessu. Var þá lítit veðr ok hagstœtt, lét konungr þá leysa flotann ok blása til brottlögu. Drógu menn þá segl sín, ok gengu meira smáskipin öll, ok sigldu þau undan á haf út. En jarl sigldi nær konungsskipinu ok kallaði til þeira, bað konung sigla eptir sér: »mér er kunnast«, segir hann, »hvar djúpast er um eyjasundin, en þér munuð þess þurfa með þau en stóru skipin«. Sigldi þá jarl fyrir með sínum skipum. Hann hafði ellifu skip, en konungr sigldi eptir honum með sínum stórskipum, hafði hann þar ok ellifu skip, en allr annarr herrinn sigldi út á hafit. En er Sigvaldi jarl sigldi utan at Svölðr, þá reri á móti þeim skúta ein. Þeir segja jarli, at herr Danakonungs lá þar í höfninni fyrir þeim. Þá lét jarl hlaða seglunum, ok róa þeir inn undir eyna.

Sveinn Danakonungr ok Óláfr Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þar þá með allan her sinn; þá var fagrt veðr ok bjart sólskin. Gengu þeir nú upp á hólminn allir höfð-

ingjar með miklar sveitir manna ok sá, er skipin sigldu út á hafit mjök mörg saman. Ok nú sjá þeir, hvar siglir eitt mikit skip ok glæsiligt; þá mæltu báðir konungarnir: »þetta er mikit skip ok ákafliga fagrt, þetta mun vera Ormrinn langi«. Eiríkr jarl svarar ok segir: »ekki er þetta Ormr hinn langi«. Ok svá var, sem hann sagði, þetta skip átti Eindriði af Gimsum. Lítlu síðar sá þeir, hvar annat skip sigldi miklu meira en hit fyrra. Þá mælti Sveinn konungr: »hræddr er Óláfr Tryggvason nú, eigi þorir hann at sigla með höfuðin á skipi sínu«. Þá segir Eiríkr jarl: »ekki er þetta konungs skip, kenni ek þetta skip ok seglit, því at stafat er seglit, þat á Erlingr Skjálgsson; látum sigla þá, betra er oss skarð ok missa í flota Óláfs konungs en þetta skip þar svá búit«. En stundu síðar sá þeir ok kendu skip Sigvalda jarls, ok viku þau þannug at hólmanum. Þá sá þeir, hvar sigldu þrjú skip, ok var eitt mikit skip. Mælti þá Sveinn konungr, biðr þá ganga til skipa sinna, segir, at þar ferr Ormrinn langi. Eiríkr jarl mælti: mörg hafa þeir önnur stór skip ok glæsilig en Orm hinn langa, bíðum enn«. Þá mæltu mjök margir menn: »eigi vill Eiríkr jarl nú berjask ok hefna föður síns; þetta er skömm mikil, svá at spyrjask mun um öll lönd, ef vér liggjum hér með jafnmiklu liði, en Óláfr konungr sigli á hafit út hér hjá oss sjálfum«. En er þeir höfðu þetta talat um hríð, þá sá þeir, hvar sigldu fjogur skip, ok eitt af þeim var dreki allmikill ok mjök gullbúinn. Þá stóð upp Sveinn konungr ok mælti: »hátt mun Ormrinn bera mik í kveld, honum skal ek stýra«. Þá mæltu margir, at Ormrinn var furðu mikit skip ok frítt, ok rausn mikil at láta gera slíkt skip. Þá mælti Eiríkr jarl, svá at nakkvarir menn heyrðu: »þótt Óláfr konungr hefði ekki meira skip en þetta, þá mundi Sveinn konungr þat aldri fá af honum með einn saman Danaher«. Dreif þá fólkit til skipanna, ok ráku af tjöldin ok ætluðu at búask skjótliga. En er höfðingjar ræddu þetta milli sín,

sem nú er sagt, þá sá þeir, hvar sigldu þrjú skip allmikil ok fjórða síðast, ok var þat Ormrinn langi. En þau hin stóru skip, er áðr höfðu siglt, ok þeir hugðu, at Ormrinn væri, þat var hit fyrra Traninn, en hit síðara Ormrinn skammi. En þá er þeir sá Orminn langa, kendu allir, ok mælti þá engi í mót, at þar mundi sigla Óláfr Tryggvason; gengu þá til skipanna ok skipuðu til atlögunnar. Váru þat einkamál þeira höfðingja, Sveins konungs, Óláfs konungs, Eiríks jarls, at sinn þriðjung Noregs skyldi eignask hverr þeira, ef þeir feldi Óláf konung Tryggvason; en sá þeira höfðingja, er fyrst gengi á Orminn, skyldi eignask alt þat hlutskipti, er þar fengisk, ok hverr þeira þau skip, er sjálfr hryði. Eiríkr jarl hafði barða einn geysi mikinn, er hann var vanr at hafa í víking; þar var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja, en niðr frá járnspöng þykk ok svá breið sem barðit, ok tók alt í sjá ofan.

Þá er þeir Sigvaldi jarl røru inn undir hólmann, þá sá þat þeir Þorkell dyðrill af Trananum ok aðrir skipstjórnarmenn, þeir er með honum fóru, at jarl sneri skipum undir hólmann; þá hlóðu þeir ok seglum ok røru eptir honum ok kölluðu til þeira, spurðu, hví þeir fóru svá. Jarl segir, at hann vill bíða Óláfs konungs: »ok er meiri ván, at úfriðr sé fyrir oss«. Létu þeir þá fljóta skipin, þar til er Þorkell nefja kom með Orminn skamma ok þau þrjú skip, er honum fylgðu. Ok váru þeim sögð hin sömu tíðindi, hlóðu þeir þá ok sínum seglum ok létu fljóta ok biðu Óláfs konungs. En þá er konungrinn sigldi innan at hólmanum, þá røri allr herrinn út á sundit fyrir þá. En er þeir sá þat, þá báðu þeir konunginn sigla leið sína, en leggja eigi til orrostu við svá mikinn her. Konungr svarar hátt ok stóð upp í lyptingunni: »láti ofan seglit, ekki skulu mínir menn hyggja á flótta, ek hefi aldri flýit í orrostu, ráði guð fyrir lífi mínu, en aldri mun ek á flótta leggja«. Var svá gert, sem konungr mælti.

Óláfr konungr lét blása til samlögu öllum skipum sínum. Var konungs skip í miðju liði, en þar á annat borð Ormrinn skammi, en á annat borð Traninn. En þá er þeir tóku at tengja stafna á Orminum langa ok Orminum skamma, ok er konungr sá þat, kallaði hann hátt, bað þá leggja fram betr hit mikla skipit ok láta þat eigi aptast vera allra skipa í herinum. Þá svarar Úlfr hinn rauði: »ef Orminn skal því lengra fram leggja, sem hann er lengri en önnur skip, þá mun ávint verða um söxin í dag«. Konungr segir: »eigi vissa ek, at ek ætta stafnbúann bæði rauðan ok ragan«. Úlfr mælti: »ver þú eigi meir baki lyptingina, en ek mun stafninn«. Konungr helt á boga ok lagði ör á streng ok sneri at Úlfi. Úlfr mælti: »skjót annan veg, konungr! þannig sem meiri er þörfin; þér vinn ek þat, er ek vinn«.

Óláfr konungr stóð í lyptingu á Orminum, bar hann hátt mjök; hann hafði gyltan skjöld ok gullroðinn hjálm, var hann auðkendr frá öðrum mönnum, hann hafði rauðan kyrtil stuttan utan yfir brynju. En er Óláfr konungr sá, at riðluðusk flotarnir, ok upp váru sett merki fyrir höfðingjum, þá spyrr hann: »hverr er höfðingi fyrir liði því, er gegnt oss er?« Honum var sagt, at þar var Sveinn konungr tjúguskegg með Danaher. Konungr svarar: »ekki hræðumk vér bleyður þær, engi er hugr í Dönum. En hverr höfðingi fylgir þeim merkjum, er þar eru út ífrá á hœgra veg?« Honum var sagt, at þar var Óláfr konungr með Svíaher. Óláfr konungr segir: »betra væri Svíum heima at sleikja um blótbolla sína en ganga á Orminn undir vápn yður. En hverir eigu þau hin stóru skip, er þar liggja út á bakborða Dönum?« »Þar er«, segja þeir, »Eiríkr jarl Hákonarson«. Þá svaraði Óláfr konungr: »hann mun þykkjask eiga við oss skapligan fund, ok oss er ván snarpligrar orrostu af því liði; þeir eru Norðmenn, sem vér erum«.

Síðan greiða konungar atróðr. Lagði Sveinn konungr sitt skip móti Orminum langa, en Óláfr konungr sœnski

lagði út frá ok stakk stöfnum at yzta skipi Óláfs konungs Tryggvasonar, en öðrum megin Eiríkr jarl. Tóksk þar þá hörð orrosta. Sigvaldi jarl lét skotta við sín skip ok lagði ekki til orrostu.

Þessi orrosta var hin snarpasta ok allmannskœð. Frambyggjar á Orminum langa ok Orminum skamma ok Trananum fœrðu akkeri ok stafnljá í skip Sveins konungs, en áttu vápnin at bera niðr undir fœtr sér; hruðu þeir öll þau skip, er þeir fengu haldit. En konungrinn Sveinn ok þat lið, er undan komsk, flýði á önnur skip, ok þar næst lögðu þeir frá ór skotmáli. Ok fór þessi herr svá, sem gat Óláfr konungr Tryggvason. Þá lagði þar at í staðinn Óláfr Svíakonungr; ok þegar er þeir koma nær stórskipum, þá fór þeim sem hinum, at þeir létu lið mikit ok sum skip sín, ok lögðu frá við svá búit. En Eiríkr jarl síbyrði Barðanum við hit yzta skip Óláfs konungs, ok hrauð hann þat ok hjó þegar þat ór tengslum, en lagði þá at því, er þar var næst, ok barðisk, til þess er þat var hroðit. Tók þá liðit at hlaupa af hinum smærum skipunum ok upp á stórskipin. En Eiríkr jarl hjó hvert ór tengslunum, svá sem hroðit var. En Danir ok Svíar lögðu þá í skotmál ok öllum megin at skipum Óláfs konungs, en Eiríkr jarl lá ávalt síbyrt við skipin ok átti höggorrostu. En svá sem menn fellu á skipum hans, þá gengu aðrir upp í staðinn, Svíar ok Danir. Þá var orrosta hin snarpasta, ok fell þá mjök liðit, ok kom svá at lyktum, at öll váru hroðin skip Óláfs konungs Tryggvasonar nema Ormrinn langi; var þar þá alt lið á komit, þat er vígt var hans manna. Þá lagði Eiríkr jarl Barðanum at Orminum langa síbyrt, ok var þar höggorrosta.

Eiríkr jarl var í fyrirrúmi á skipi sínu, ok var þar fylkt með skjaldborg. Var þá bæði höggorrosta ok spjótum lagit ok kastat öllu því, er til vápna var, en sumir skutu bogaskoti eða handskoti. Var þá svá mikill vápnaburðr á Orminn, at varla mátti hlífum við koma, er svá þykt flugu spjót ok örvar; því at öllum megin lögðu herskip at Orm-

inum. En menn Óláfs konungs váru þá svá óðir, at þeir hljópu upp á borðin, til þess at ná með sverðshöggum at drepa fólkit. En margir lögðu eigi svá undir Orminn, at þeir vildi í höggorrostu vera. En Óláfs menn gengu flestir út af borðunum ok gáðu eigi annars, en þeir berðisk á sléttum velli, ok sukku niðr með vápnum sínum.

Einarr þambarskelfir var á Orminum aptr í krapparúmi; hann skaut af boga ok var allra manna harðskeytastr. Einarr skaut at Eiríki jarli ok laust í stýrishnakkann fyrir ofan höfuð jarli, ok gekk alt upp á reyrböndin. Jarl leit til ok spurði, ef þeir vissi, hverr skaut. En jafnskjótt kom önnur ör svá nær jarli, at flaug milli síðunnar ok handarinnar, ok svá aptr í höfðafjölina, at langt stóð út broddrinn. Þá mælti jarl við mann þann, er sumir nefna Finn, en sumir segja, at hann væri finskr, sá var hinn mesti bogmaðr: »skjóttu mann þann hinn mikla í krapparúminu!« Finnr skaut, ok kom örin á boga Einars miðjan, í því bili er Einarr dró hit þriðja sinn bogann. Brast þá boginn í tvá hluti. Þá mælti Óláfr konungr: »hvat brast þar svá hátt?« Einarr svarar: »Noregr ór hendi þér, konungr!« »Eigi mun svá mikill brestr at orðinn«, segir konungr, »tak boga minn ok skjót af«, ok kastaði boganum til hans. Einarr tók bogann ok dró þegar fyrir odd örvarinnar, ok mælti: »ofveykr, ofveykr allvalds boginn!« ok kastaði aptr boganum; tók þá skjöld sinn ok sverð ok barðisk.

Óláfr konungr Tryggvason stóð í lypting á Orminum ok skaut optast um daginn, stundum bogaskoti en stundum gaflökum ok jafnan tveim senn. Hann sá fram á skipit ok sá sína menn reiða sverðin ok höggva títt, ok sá, at illa bitu; mælti þá hátt: »hvárt reiði þér svá slæliga sverðin, er ek sé, at ekki bíta yðr?« Maðr svarar: »sverð vár eru slæ ok brotin mjök«. Þá gekk konungr ofan í fyrirrúmit ok lauk upp hásætiskistuna, tók þar ór mörg sverð hvöss ok fekk mönnum. En er hann tók niðr hinni

hœgri hendi, þá sá menn, at blóð rann ofan undan brynstúkunni; en engi vissi, hvar hann var sárr.

Mest var vörnin á Orminum ok mannskœðust af fyrirrúmsmönnum ok stafnbúum; þar var hvárttveggja valit mest mannfólkit ok hæst borðin. En lið fell fyrst um mitt skipit. Ok þá er fátt stóð manna upp um sigluskeið, þá réð Eiríkr jarl til uppgöngunnar ok kom upp á Orminn við fimtánda mann. Þá kom í mót honum Hyrningr, mágr Óláfs konungs, með sveit manna, ok varð þar hinn harðasti bardagi, ok lauk svá, at jarl hrökk ofan aptr á Barðann; en þeir menn, er honum höfðu fylgt, fellu sumir, en sumir váru særðir. Þar varð enn hin snarpasta orrosta, ok fellu þá margir menn á Orminum. En er þyntisk skipan á Orminum til varnarinnar, þá réð Eiríkr jarl annat sinn til uppgöngu á Orminn. Varð þá enn hörð viðtaka. En er þetta sá stafnbúar á Orminum, þá gengu þeir aptr á skipit, ok snúask til varnar móti jarli ok veita harða viðtöku. En fyrir því at þá var svá mjök fallit lið á Orminum, at víða váru auð borðin, tóku þá jarls menn víða upp at ganga. En alt þat lið, er þá stóð uppi til varnar á Orminum, sótti aptr á skipit, þar sem konungr var.

Kolbjörn stallari gekk upp í lypting til konungs; þeir höfðu mjök líkan klæða-búnað ok vápna, Kolbjörn var ok allra manna mestr ok fríðastr. Varð nú enn í fyrirrúminu en snarpasta orrosta. En fyrir þá sök at þá var svá mikit fólk komit upp á Orminn af liði jarls, sem vera mátti á skipinu, en skip hans lögðu at öllum megin utan at Orminum, en lítit fjölmenni til varnar móti svá miklum her, nú þótt þeir menn væri bæði sterkir ok frœknir, þá fellu nú flestir á lítilli stundu. En Óláfr konungr sjálfr ok þeir Kolbjörn báðir hljópu þá fyrir borð ok á sitt borð hvárr. En jarls menn höfðu lagt utan at smáskútur ok drápu þá, er á kaf hljópu. Ok þá er konungr sjálfr hafði á kaf hlaupit, vildu þeir taka hann höndum ok fœra Eiríki jarli. En Óláfr konungr brá yfir sik skildinum ok steypðisk í kaf; en Kolbjörn stallari skaut undir sik skildinum ok

hlífði sér svá við vápnum, er lagt var af skipum þeim, er undir lágu, ok fell hann svá á sjáinn, at skjöldrinn varð undir honum, ok komsk hann því eigi í kaf svá skjótt, ok varð hann handtekinn ok dreginn upp í skútuna, ok hugðu þeir, at þar væri konungrinn. Var hann þá leiddr fyrir jarli. En er þess varð jarl varr, at þar var Kolbjörn, en eigi Óláfr konungr, þá váru Kolbirni grið gefin. En í þessi svipan hljópu allir fyrir borð af Orminum, þeir er þá váru á lífi, Óláfs konungs menn; ok segir Hallfreðr vandræðaskáld, at Þorkell nefja, konungs bróðir, hljóp síðast allra manna fyrir borð.

Svá var fyrr ritat, at Sigvaldi jarl kom til föruneytis við Óláf konung í Vindlandi ok hafði tíu skip, en þat hit ellifta, er á váru menn Ástríðar konungsdóttur, konu jarls. En þá er Óláfr konungr hafði fyrir borð hlaupit, þá œpði herrinn allr sigróp, ok þá lustu þeir árum í sjá Sigvaldi jarl ok hans menn ok røru til bardaga. En sú Vindasnekkjan, er Ástríðar menn váru á, røri brott ok aptr undir Vindland, ok var þat margra manna mál þegar, at Óláfr konungr mundi hafa steypt af sér brynjunni í kafi ok kafat svá út undan langskipunum, lagizk síðan til Vindasnekkjunnar, ok hefði menn Ástríðar flutt hann til lands. Ok eru þar margar frásagnir um ferðir Óláfs konungs gørvar síðan af sumum mönnum. En hvern veg sem þat hefir verit, þá kom Óláfr konungr Tryggvason aldregi síðan til ríkis í Noregi.

(Af **Heimskringla.**)

---

4. Olav den hellige og hans halvbrødre.

Óláfr, sonr Haralds ens grenska, lagði undir sik ríki. Hann tók veizlugjöld norðan ór Dölum ok víða um Heiðmörk ok sneri þá út aptr á Raumaríki ok þá vestr á Haða-

land. Þann vetr andaðisk Sigurðr sýr, mágr hans. Þá sneri Óláfr konungr á Hringaríki, ok gerði Ásta, móðir hans, mikla veizlu í móti honum. Bar þá Óláfr einn konungsnafn í Noregi.

Svá er sagt, at Óláfr konungr var á veizlunni með Ástu móður sinni, at hon leiddi fram bǫrn sín ok sýndi honum. Konungrinn setti á kné sér Guthorm bróður sinn, en á annat kné Hálfdan bróður sinn. Konungrinn sá á sveinana; þá ygldisk hann ok leit reiðuliga til þeira. Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá bar Ásta til hans enn yngsta son sinn, er Haraldr hét; þá var hann þrevetr. Konungrinn yglđísk á hann; en sveinninn sá upp í móti honum. Þá tók konungr í hár sveininum ok kipði; sveinninn tók upp í kanpinn konunginum ok hnykði. Þá mælti konungrinn: »hefnisamr muntu síðar, frændi!« Annan dag reikaði konungr úti um bœinn ok Ásta móðir hans með honum. Þá gengu þau at tjǫrn nakkvarri. Þar váru þá sveinarnir synir Ástu ok léku sér, Guthormr ok Hálfdan. Þar váru gervir bœir stórir ok kornhlǫður stórar, naut mǫrg ok sauðir; þat var leikr þeira. Skamt þaðan frá við tjǫrnina hjá leirvík nakkvarri var Haraldr ok hafði þar tréspánu, ok flutu þar við landit margir. Konungrinn spurði hann, hvat þat skyldi. Hann kvað þat vera herskip sín. Þá hló konungr at ok mælti: »vera kann, frændi! at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum«. Þá kallaði konungr þangat Hálfdan ok Guthorm. Þá spurði hann Guthorm: »hvat vildir þú flest eiga, frændi?« »Akra«, segir hann. Konungr mælti: »hversu víða akra myndir þú eiga vilja?« Hann svarar: »þat vilda ek, at nesit þetta væri alt sáit hvert sumar, er út gengr í vatnit«. En þar stóðu tíu bœir. Konungrinn svarar: »mikit korn mætti þar á standa«. Þá spurði konungr Hálfdan, hvat hann vildi flest eiga. »Kýr«, segir hann. Konungr spurði: »hversu margar vildir þú kýr eiga?« Hálfdan sagði: »þá er þær gengi til vats, skyldu þær standa sem þykst umhverfis vatnit«. Konungrinn svarar: »bú stór vilið it eiga; þat er glíkt feðr ykkrum«.

þá spyrr konungr Harald: »hvat vildir þú flest eiga?« Hann svarar: »húskarla«, segir hann. Konungr mælti: »hvé marga villdu þá eiga?« Hann svarar: »þat vilda ek, at þeir æti at einu máli kýr Hálfdanar bróður míns«. Konungr hló at ok mælti til Ástu: »hér muntu konung upp fœða, móðir!« Eigi er þá getit fleiri orða þeira.

(Af **Heimskringla**.)

---

5. Kong Harald og Islændingen.

Maðr hét Auðun, vestfirzkr at kyni ok félítill; hann fór utan vestr þar í fjörðum með umbráði þorsteins búanda góðs ok þóris stýrimanns, er þar hafði þegit vist of vetrinn með þorsteini. Auðun var ok þar ok starfaði fyrir honum þóri, ok þá þessi laun af honum: utanferðina ok hans umsjá. Hann Auðun lagði mestan hluta fjár þess, er var, fyr móður sína, áðr hann stigi á skip, ok var kveðit á þriggja vetra björg. Ok nú fara þeir utan heðan ok fersk þeim vel, ok var Auðun of vetrinn eptir með þóri stýrimanni; hann átti bú á Mœri. Ok um sumarit eptir fara þeir út til Grœnlands ok eru þar of vetrinn. þess er við getit, at Auðun kaupir þar bjarndýri eitt, gersimi mikla, ok gaf þar fyrir alla eigu sína. Ok nú of sumarit eptir þá fara þeir aptr til Noregs ok verða vel reiðfara; hefir Auðun dýr sitt með sér ok ætlar nú at fara suðr til Danmerkr á fund Sveins konungs ok gefa honum dýrit. Ok er hann kom suðr í landit, þar sem konungr var fyrir, þá gengr hann upp af skipi ok leiðir eptir sér dýrit ok leigir sér herbergi. Haraldi konungi var sagt brátt, at þar var komit bjarndýri, gersimi mikil, »ok á íslenzkr maðr«. Konungr sendir þegar menn eptir honum, ok er Auðun kom fyrir konung, kveðr hann konung vel; konungr tók vel kveðju hans ok spurði síðan: »áttu gersimi mikla í

bjarndýri?« Hann svarar ok kvezk eiga dýrit eitthvert. Konungr mælti: »villtu selja oss dýrit við slíku verði, sem þú keyptir?« Hann svarar: »eigi vil ek þat, herra!« »Villtu þá«, segir konungr, »at ek gefa þér tvau verð slík, ok mun þat réttara, ef þú hefir þar við gefit alla þína eigu«. »Eigi vil ek þat, herra!« segir hann. Konungr mælti: »villtu gefa mér þá?« Hann svarar: »eigi, herra!« Konungr mælti: »hvat villtu þá af gøra?« Hann svarar: »fara«, segir hann, »til Danmerkr ok gefa Sveini konungi«. Haraldr konungr segir: »hvárt er, at þú ert maðr svá úvitr, at þú hefir eigi heyrt úfrið þann, er í milli er landa þessa, eða ætlar þú giptu þína svá mikla, at þú munir þar komask með gørsimar, er aðrir fá eigi komizk klakklaust, þó at nauðsyn eigi til?« Auðun svarar: »herra! þat er á yðru valdi, en øngu játum vér öðru en þessu, er vér höfum áðr ætlat«. Þá mælti konungr: »hví mun eigi þat til, at þú farir leið þína, sem þú vill, ok kom þá til mín, er þú ferr aptr, ok seg mér, hversu Sveinn konungr launar þér dýrit, ok kann þat vera, at þú sér gæfumaðr«. »Því heit ek þér«, sagði Auðun.

Hann ferr nú síðan suðr með landi ok í Vík austr ok þá til Danmerkr; ok er þá uppi hverr penningr fjárins, ok verðr hann þá biðja matar bæði fyr sik ok fyr dýrit. Hann kømr á fund ármanns Sveins konungs, þess er Áki hét, ok bað hann vista nøkkverra bæði fyr sik ok fyr dýrit: »ek ætla«, segir hann, »at gefa Sveini konungi dýrit«. Áki lézk selja myndu honum vistir, ef hann vildi. Auðun kvezk ekki til hafa fyrir at gefa; »en ek vilda þó«, segir hann, »at þetta kvæmisk til leiðar, at ek mætta dýrit fœra konungi«. »Ek mun fá þér vistir, sem it þurfið til konungs fundar; en þar í móti vil ek eiga hálft dýrit, ok máttu á þat líta, at dýrit mun deyja fyrir þér, þars it þurfuð vistir miklar, en fé sé farit, ok er búit við, at þú hafir þá ekki dýrsins«. Ok er hann lítr á þetta, sýnisk honum nökkvat eptir sem ármaðrinn mælti fyrir honum, ok sættask þeir á þetta, at hann selr Áka hálft dýrit, ok

skal konungr síðan meta alt saman. Skulu þeir fara báðir nú á fund konungs, ok svá gera þeir; fara nú báðir á fund konungs ok stóðu fyr borðinu. Konungr íhugaði, hverr þessi maðr myndi vera, er hann kendi eigi, ok mælti síðan til Auðunar: »hverr ertu?« segir hann. Hann svarar: »ek em íslenzkr maðr, herra«, segir hann, »ok kominn nú utan af Grœnlandi, ok nú af Noregi, ok ætlaðak at fœra yðr bjarndýr þetta; keyptak þat með allri eigu minni, ok nú er þó á orðit mikit fyrir mér; ek á nú hálft eitt dýrit«, ok segir konungi síðan, hversu farit hafði með þeim Áka ármanni hans. Konungr mælti: »er þat satt, Áki! er hann segir?« »Satt er þat«, segir hann. Konungr mælti: »ok þótti þér þat til liggja, þar sem ek settak þik mikinn mann, at hepta þat eða tálma, er maðr gørðisk til at fœra mér gørsimi, ok gaf fyr alla eign, ok sá þat Haraldr konungr at ráði at láta hann fara í friði, ok er hann várr úvinr? Hygg þú at þá, hvé sannligt þat var þinnar handar, ok þat væri makligt, at þú værir drepinn; en ek mun nú eigi þat gøra, en braut skaltu fara þegar ór landinu ok koma aldrigi aptr síðan mér í augsýn! En þér, Auðun! kann ek slíka þökk, sem þú gefir mér alt dýrit, ok ver hér með mér«. Þat þekkisk hann ok er með Sveini konungi um hríð.

Ok er liðu nøkkverjar stundir, þá mælti Auðun við konung: »braut fýsir mik nú, herra!« Konungr svarar heldr seint: »hvat villtu þá«, segir hann, »ef þú vill eigi með oss vera?« Hann segir: »suðr vil ek ganga«. »Ef þú vildir eigi svá gott ráð taka«, segir konungr, »þá myndi mér fyr þykkja í, er þú fýsisk í braut«; ok nú gaf konungr honum silfr mjök mikit, ok fór hann suðr síðan með Rúmferlum, ok skipaði konungr til um ferð hans, bað hann koma til sín, er kvæmi aptr. Nú fór hann ferðar sinnar, unz hann kemr suðr í Rómaborg. Ok er hann hefir þar dvalizk, sem hann tíðir, þá ferr hann aptr; tekr þá sótt mikla, gørir hann þá ákafliga magran; gengr þá upp alt féit þat, er konungr hafði gefit honum til ferðarinnar;

tekr síðan upp stafkarls stíg ok biðr sér matar. Hann er þá kollóttr ok heldr úsælligr; hann kemr aptr í Danmörk at páskum, þangat sem konungr er þá staddr; en ei þorði hann at láta sjá sik ok var í kirkjuskoti ok ætlaði þá til fundar við konung, er hann gengi til kirkju um kveldit; ok nú er hann sá konunginn ok hirðina fagrliga búna, þá þorði hann eigi at láta sjá sik. Ok er konungr gekk til drykkju í höllina, þá mataðisk Auðun úti, sem siðr er til Rúmferla, meðan þeir hafa eigi kastat staf ok skreppu. Ok nú of aptaninn, er konungr gekk til kveldsöngs, ætlaði Auðun at hitta hann, ok svá mikit sem honum þótti fyrr fyr, jók nú miklu á, er þeir váru druknir hirðmenninir; ok er þeir gengu inn aptr, þá þekði konungr mann ok þóttisk finna, at eigi hafði frama til at ganga fram at hitta hann. Ok nú er hirðin gekk inn, þá veik konungr út ok mælti: »gangi sá nú fram, er mik vill finna; mik grunar, at sá muni vera maðrinn«. Þá gekk Auðun fram ok fell til fóta konungi, ok varla kendi konungr hann; ok þegar er konungr veit, hverr hann er, tók konungr í hönd honum Auðuni ok bað hann vel kominn, »ok hefir þú mikit skipazk«, segir hann, »síðan vit sámsk«; leiðir hann eptir sér inn, ok er hirðin sá hann, hlógu þeir at honum; en konungr sagði: »eigi þurfu þér at honum at hlæja, því at betr hefir hann sét fyr sinni sál heldr en ér«. Þá lét konungr gøra honum laug ok gaf honum síðan klæði, ok er hann nú með honum. Þat er nú sagt einhverju sinni of várit, at konungr býðr Auðuni at vera með sér álengðar ok kvezk myndu gøra hann skutilsvein sinn ok leggja til hans góða virðing. Auðun segir: »guð þakki yðr, herra! sóma þann allan, er þér vilið til mín leggja; en hitt er mér í skapi at fara út til Íslands«. Konungr segir: »þetta sýnisk mér undarliga kosit«. Auðun mælti: »eigi má ek þat vita, herra!« segir hann, »at ek hafa hér mikinn sóma með yðr, en móðir mín troði stafkarls stíg út á Íslandi; því at nú er lokit björg þeiri, er ek lagða til, áðr ek fœra af Íslandi«. Konungr svarar: »vel er mælt«, segir hann,

»ok mannliga, ok muntu verða giptumaðr; sjá einn var svá hlutrinn, at mér myndi eigi mislíka, at þú fœrir í braut heðan; ok vér nú með mér, þar til er skip búask«. Hann gørir svá.

Einn dag, er á leið várit, gekk Sveinn konungr ofan á bryggjur, ok váru menn þá at, at búa skip til ýmissa landa, í austrveg eða Saxland, til Svíþjóðar eða Noregs. Þá koma þeir Auðun at einu skipi fǫgru, ok váru menn at, at búa skipit. Þá spurði konungr: »hversu lízk þér, Auðun! á þetta skip?« Hann svarar: »vel, herra!« Konungr mælti: »þetta skip vil ek þér gefa ok launa bjarndýrit«. Hann þakkaði gjǫfina eptir sinni kunnustu; ok er leið stund, ok skipit var albúit, þá mælti Sveinn konungr við Auðun: »þó villtu nú á braut, þá mun ek nú ekki letja þik, en þat hefi ek spurt, at ilt er til hafna fyrir landi yðru, ok eru víða øræfi ok hætt skipum; nú brýtr þú ok týnir skipinu ok fénu; lítt sér þat þá á, at þú hafir fundit Svein konung ok gefit honum gørsimi«. Síðan seldi konungr honum leðrhosu fulla af silfri, »ok ertu þá enn eigi félauss með ǫllu, þótt þú brjótir skipit, ef þú fær haldit þessu. Verða má svá enn«, segir konungr, »at þú týnir þessu fé; lítt nýtr þú þá þess, er þú fannt Svein konung ok gaft honum gørsimi«. Síðan dró konungr hring af hendi sér ok gaf Auðuni ok mælti: »þó at svá illa verði, at þú brjótir skipit ok týnir fénu, eigi ertu félauss, ef þú kemsk á land, því at margir menn hafa gull á sér í skipsbrotum, ok sér þá, at þú hefir fundit Svein konung, ef þú heldr hringinum; en þat vil ek ráða þér«, segir hann, »at þú gefir eigi hringinn, nema þú þykkisk eiga svá mikit gott at launa nøkkverjum gǫfgum manni, þá gef þeim hringinn, því at tignum mǫnnum sómir at þiggja, ok far nú heill!«

Síðan lætr hann í haf ok kemr í Noreg ok lætr flytja upp varnað sinn, ok þurfti nú meira við þat en fyrr, er hann var í Noregi. Hann ferr nú síðan á fund Haralds konungs ok vill efna þat, er hann hét honum, áðr hann fór til Danmerkr, ok kveðr konung vel. Haraldr konungr

tók vel kveðju hans, ok »sezk niðr«, segir hann, »ok drekk hér með oss«; ok svá gerir hann. Þá spurði Haraldr konungr: »hverju launaði Sveinn konungr þér dýrit?« Auðun svarar: »því, herra! at hann þá at mér«. Konungr sagði: »launat mynda ek þér því hafa; hverju launaði hann enn?« Auðun svarar: »gaf hann mér silfr til suðrgöngu«. Þá segir Haraldr konungr: »mörgum mönnum gefr Sveinn konungr silfr til suðrgöngu eða ánnarra hluta, þótt ekki fœri honum gørsimar; hvat er enn fleira?« »Hann bauð mér«, segir Auðun, »at gørask skutilsveinn hans ok mikinn sóma til mín at leggja«. »Vel var þat mælt«, segir konungr, »ok launa myndi hann enn fleira«. Auðun sagði: »gaf hann mér knörr með farmi þeim, er hingat er bezt varit í Noreg«. »Þat var stórmannligt«, segir konungr, »en launat mynda ek þér því hafa. Launaði hann því fleira?« Auðun svaraði: »gaf hann mér leðrhosu fulla af silfri ok kvað mik þá eigi félausan, ef ek helda því, þó at skip mitt bryti við Ísland«. Konungr sagði: »þat var ágætliga gert, ok þat mynda ek ekki gert hafa; lauss mynda ek þykkjask, ef ek gæfa þér skipit; hvárt launaði hann fleira?« »Svá var víst, herra!« segir Auðun, »at hann launaði; hann gaf mér hring þenna, er ek hefi á hendi, ok kvað, svá mega at berask, at ek týnda fénu öllu, ok sagði mik þá eigi félausan, ef ek ætta hringinn, ok bað mik eigi lóga, nema ek ætta nekkverjum tignum manni svá gott at launa, at ek vilda gefa; en nú hefi ek þann fundit, því at þú áttir kost at taka hvárttveggja frá mér, dýrit ok svá líf mitt, en þú lézt mik fara þangat í friði, sem aðrir náðu eigi«. Konungr tók við gjöfinni með blíðu ok gaf Auðuni í móti góðar gjafir, áðr en þeir skilðisk. Auðun varði fénu til Íslandsferðar ok fór út þegar um sumarit til Íslands ok þótti vera inn mesti gæfumaðr.

(Af **Morkinskinna**.)

6. Kongerne Østen og Sigurd.

Eysteinn konungr ok Sigurðr konungr váru einn vetr báðir á veizlu á Upplöndum, ok átti sinn bœ hvárr þeira. En er skamt var milli þeira bœja, er konungár skyldu veizlu taka, þá gerðu menn þat ráð, at þeir skyldu vera báðir samt á veizlunum ok sínu sinni at hvárs búum; váru þeir fyrst báðir samt at því búi, er Eysteinn konungr átti. En um kveldit, er menn tóku at drekka, þá var mungát ekki gott, ok váru menn hljóðir. Þá mælti Eysteinn konungr: »þó eru menn hljóðir; hitt er ölsiðr meiri, at menn geri sér gleði; fám oss ölteiti nakkvara, mun þá enn á rœtask um gaman manna. Sigurðr bróðir! þat mun öllum sœmst þykkja, at vit hefim nakkvara skemtanarrœðu«. Sigurðr konungr svarar heldr stutt: »ver þú svá málugr, sem þú vill, en lát mik ná at þegja fyrir þér«. Þá mælti Eysteinn konungr: »sá ölsiðr hefir opt verit, at menn taka sér jafnaðarmenn, vil ek hér svá vera láta«. Þá þagði Sigurðr konungr. »Sé ek«, sagði Eysteinn konungr, »at ek verð hefja þessa teiti, mun ek taka þik, bróðir! til jafnaðarmanns mér; fœri ek þat til, at jafnt nafn höfum vit báðir ok jafna eign, geri ek ok engi mun ættar okkarrar eða uppfœzlu«. Þá svaraði Sigurðr konungr: »mantu eigi þat, er ek braut þik á bak, ef ek vilda, ok vartu vetri ellri?« Þá sagði Eysteinn konungr: »eigi man ek hitt síðr, er þú fekkt eigi leikit þat, er mjúkleikr var í«. Þá mælti Sigurðr konungr: »mantu, hversu fór um sundit með okkr, ek mátta kefja þik, ef ek vilda?« Eysteinn konungr sagði: »ekki svam ek skemra en þú, ok eigi var ek verr kafsyndr; ek kunna ok á ísleggjum, svá at engan vissa ek þann, er þat kepði við mik, en þú kunnir þat eigi heldr en naut«. Sigurðr konungr sagði: »höfðingligri íþrótt ok nytsamligri þykki mér at kunna vel á boga; ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn, þóttu spyrnir fótum í«. Eysteinn konungr svaraði: »ekki em ek bogsterkr sem þú, en minna mun skilja beinskeyti okkra,

ok myklu kann ek betr á skíðum en þú, ok hafði þat verit enn fyrr kölluð góð íþrótt«. Sigurðr konungr sagði: »þess þykki mér mikill munr, at þat er höfðingligra, at sá, er yfirmaðr skal vera annarra manna, sé mikill í flokki, sterkr ok vápnfœrr betr en aðrir menn ok auðsær ok auðkendr, þá er flestir eru saman«. Eysteinn konungr sagði: »eigi er þat síðr einkanna hlutr, at maðr sé fríðr, ok er sá ok auðkendr í mannfjölða, þykki mér þat ok höfðingligt, því at fríðleiknum sómir hinn bezti búnaðr; kann ek ok myklu betr til laga en þú, ok svá hvat er vit skulum tala, em ek myklu sléttorðari«. Sigurðr konungr sagði: »vera kann, at þú hafir numit fleiri lögprettu, því at ek átta þá annat at starfa, ok engi frýr þér sléttmælis, en hitt mæla margir, at þú sér ekki allfastorðr, ok lítit mark sé, hverju þú heitr, mælir eptir þeim, er þá eru hjá, ok er þat ekki konungligt«. Eysteinn konungr sagði: »þat berr til þess, er menn bera mál sín fyrir mik, þá hygg ek at því fyrst at lúka svá hvers manns máli, at þeim mætti bezt þykkja; þá kemr opt annarr, sá er mál á við hann, ok verðr þá opt dregit til at miðla, svá at báðum skyli líka. Hitt er ok opt, at ek heit því, er ek em beðinn, því at ek vilda, at allir fœri fegnir fra mínum fundi. Sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu, en engi heyri ek efndanna frýja«. Sigurðr konungr sagði: »þat hefir verit mál manna, at ferð sú, er ek fór ór landi, væri heldr höfðinglig, en þú sazt heima meðan sem dóttir föður þíns«. Eysteinn konungr svarar: »nú greipt þú á kýlinu; eigi mynda ek þessa rœðu vekja, ef ek kynna hér engu svara; nær þótti mér hinu, at ek gerða þik heiman sem systur mína, áðr þú yrðir búinn til ferðar«. Sigurðr konungr sagði: »heyrt muntu hafa þat, at ek átta orrostur mjök margar í Serklandi, er þú munt heyrt hafa getit, ok fekk ek í öllum sigr ok margs konar gersimar, þær er eigi hafa fyrr slíkar komit hingat til lands; þótta ek þar mest verðr, er ek fann göfgasta menn, en ek hygg, at eigi hafir þú enn hleypt heimdraganum«. Eysteinn konungr sagði:

»spurt hefi ek þat, at þú áttir orrostur nakkvarar utan lands, en nytsamligra var þat landi váru, er ek gerða meðan: ek reista fimm kirkjur af grundvelli, ok gerða ek höfn við Agðanes, er áðr var øræfi ok hvers manns för, þá er ferr norðr eða suðr með landi; ek gerða ok stöpulinn í Sinhólmssundi ok höllina í Björgyn, meðan þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi, ætla ek þat lítit gagn ríki váru«. Sigurðr konungr sagði: »fór ek í ferð þessi lengst út til Jórdanar, ok lögðumk ek yfir ána; en út á bakkanum er kjarr nakkvat, en þar á kjarrinu reið ek knút, ok mælta ek svá fyrir, at þú skyldir leysa, bróðir! eða hafa elligar þvílíkan formála, sem þar var á lagðr«. Eysteinn konungr sagði: »eigi mun ek leysa þann knút, er þú reitt mér, en ríða mátta ek þér þann knút, er myklu síðr fengir þú leyst, þá er þú sigldir einskipa í her minn, þá er þú komt í land«. Eptir þat þögnuðu þeir báðir, ok var hvárrtveggi reiðr.

Fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeira brœðra, er þat fannsk á, at hvárr dró sik fram ok sitt mál, ok vildi hvárr vera öðrum meiri, en helzk þó friðr milli þeira, meðan þeir lifðu.

(Af **Heimskringla**.)

---

7. Knud lavard.

Knútr, son Eiríks konungs, hafði hertogadœmi í Heiðabý, sem Eiríkr konungr faðir hans hafði gefit honum; hann var allra manna vinsælastr ok örvastr af fé ok bezt þokkaðr af alþýðu, þótt Nikolás konungr eða Magnús son hans hefði ríki meira; því var hann kallaðr Knútr lávarðr. Þat bar mest til vinsælda hans, at hann lét öllum mönnum heimilt fé sitt, er hafa þurftu, en þeir gættu eigi hófs, er hafa vildu, ok urðu framlögin minni í móti, en nauðsyn

krafði, ok gekk upp fyrir honum mjök lausaféit. Ekki var mart um með þeim Nikolási konungi ok Knúti lávarði; öfunduðu þeir feðgar mjök vinsæld Knúts; var þat ok mjök rétt at segja, at hverr maðr í Danmörk vildi svá sitja ok standa, sem Knútr vildi; var Magnús þó jafnan færi til hans. Nökkurum vetrum eptir andlát Eiríks konungs andaðisk Heinrekr keisari í Saxlandi, var síðan keisari Heinrekr son hans; en er Knútr spurði þat, at Heinrekr móðurbróðir hans var andaðr, en Heinrekr son hans keisari orðinn, þá fýstisk hann at finna frænda sinn, keisarann, ok fór hann með virðuligu föruneyti; ok er keisarinn spurði til frænda síns, þá lét hann búa virðuliga veizlu á móti honum ok fagnaði honum með blíðu, er þeir fundusk. Dvalðisk Knútr með keisara um hríð í enum mestum kærleikum ok prís.

Þat var eitt sinn, er þeir töluðu, Heinrekr keisari ok Knútr lávarðr, þá mælti hertoginn til keisara: »herra!« segir hann, »ek hefi veitt yðr heimsókn í minni tilkvámu, at sœkja at yðr heil ráð fyrir frændsemi sakir, vænti ek þér sœmðar, sem þér eruð, ok at þér munið meira meta við mik frændsemi en viðskipti minna fyrri frænda. En ríki mitt stendr mjök til auðnar, en hugr minn fýsisk at halda sœmðum, vilda ek eigi láta þat vald, er faðir minn fekk mér í hendr; vildum vér gjarna þar til hafa heil ráð af yðr, hversu með skal fara«. Keisari svarar: »ek hefi spurt vinsæld yðra, ok at þér hafið hvers manns lof, ok er en mesta nauðsyn, at þér fáið ríki yðru haldit ok sœmðum; nú er þat siðr várr«, segir keisarinn, »hér í Saxlandi ok enn víða annars staðar at læsa hafnir fyrir landinu ok taka þar toll af ok láta enga ná at leggja skipum sínum í höfnina, nema leigu leggi eptir. Nú kann vera, at þetta þikki hart, þar er menn eru úvanir þessu; en svá mikinn framgang hefir yður sœmð áðr fengit, at mik væntir, at hon mun ekki við þetta minkask; því at þat er ríkra manna siðr víða í löndum at læsa hafnir fyrir landi sínu, ok taka menn þar stórfé eptir, en þat er

þó gæzla mikil ríkinu við úfriði. Þar með skal ek fá þér nakkvat í fjármunum, svá at þú megir halda sóma þínum fyrir þessa sök«. Hertoginn þakkaði keisaranum fyrir sín tillög, ok kallaði vel til fallit í sínu landi at læsa hafnir, ok kallaði svá háttat landinu, at þat væri auðvelt víða. Síðan fór hertoginn heim í ríki sitt með stórmannligum fégjöfum ok mörgum sœmiligum hlutum, er hann hafði þegit af keisara.

Þá var mjök herskátt í Danmörk af heiðnum mönnum, þeim er löngum lágu í hernaði á sumrum ok ræntu kaupmenn eða landsmenn. Ok er Knútr lávarðr hafði eigi langa stund heima verit í ríki sínu, þá lét hann gera kastala tvá tveim megin Slésvíkr, þar sem mjóst var yfir sundit, er utan gengr at Heiðabý; síðan lét hann gera yfir sundit járnrekendr, en sumt af viðum, svá at læsa mátti sundit; setti síðan menn í kastalann at gæta ok láta þau ein skip þar inn leggja, er þeir tœki fé af hverju skipi. Hertoginn sat löngum í Heiðabý, var hann nú hirðr fyrir öllum úfriði; styrkðisk hann nú mjök at penningum, en helt þó öllum vinsældum, eptir því sem keisarinn hafði getit til.

Viðgautr hét maðr, hann var ættaðr af Sámlandi, hann var maðr heiðinn, hann var kaupmaðr ok var stórauðigr ok vel mentr um marga hluti, hann sigldi jafnan kaupferðir í austrveg. Þat var eitt sumar, er hann sigldi austan at Kúrlandi, þá lágu Kúrir þar fyrir honum á herskipum ok lögðu þegar at honum ok vildu drepa hann; en með því at hann var einskipa, þá sá hann sik önga viðtöku mega hafa ok setr upp segl ok ætlar at sigla heim til Sámlands. Kúrir sigldu þegar eptir ok komask í millum Sámlands ok hans; sér hann, at hann hefir tvá kosti fyrir höndum: at hætta á fund þeira, hverr yrði, eða sigla á haf undan ok snúa til kristinna landa, ok þótti honum hvárgi góðr. Tók hann þó þat til ráðs at sigla á haf ok austan til Danmerkr. Hann hafði haft spurn af Knúti lávarði ok þat með, at allir hlutu gott af

honum, er á hans fund kvæmi; vænti hann sér þar sóma, er margir fengu aðrir; réð hann þá þat af, at sigla til Heiðabœjar; sigldi hann þá at sundinu, því er læst var. Þá kallar hann á varðmennina, þá er í kastalanum váru, sagðisk hann vildu leggja inn í höfnina. Varðmaðrinn spyrr, hverr hann væri. Hann svarar: »ek heiti Viðgautr«. Varðmaðrinn svarar: »ekki býðr Knútr lávarðr, at vér lúkum upp hafnir fyrir mönnum, er vér vitum eigi skyn á«. Viðgautr svarar: »láttu upp höfnina, góðr maðr! því at ek vil Knút finna, skal ek ok fyrir þik svara, ef hertogi vill þik nakkvat um þetta kunna«. Varðmaðrinn mælti: »vel er til mælt«, segir hann. Luku þeir þá upp sundinu, ok lagði Viðgautr inn skipi sínu ok fór síðan á fund hertoga. Knútr spurði, hverir þeir væri. Viðgautr sagði, at þeir væri af Sámlandi. Knútr svarar: »heyrt hefi ek þín getit, ok er mér sagt, at þú munir vera heiðinn maðr«. Viðgautr svarar: »víst erum vér heiðnir menn«. Hertogi mælti: »tveir eru kostir til: at þér takið við kristni ok látið skírask, skulu þér vera hér þá allir vel komnir, eða hætta til ella, hvat fyrir liggr«. Viðgautr svarar: »mun eigi einsætt, herra! at kjósa inn betra sér til handa, ef þess er kostr? vil ek gjarna taka við trú ok þiggja síðan sóma af yðr«. Síðan váru þeir skírðir ok váru með Knúti lávarði um vetrinn í góðu yfirlæti. Viðgautr var löngum á tali við hertoga, kunni hann frá mörgu at segja, því at hann var vitr maðr ok hafði víða farit. Hertogi spurði hann margs ór austrvegi, ok kunni hann þaðan mart at segja.

Haraldr var konungr austr í Hólmgarði, son Valdimars konungs, Jarizláfssonar, Valdimarssonar. Móðir Haralds var Gyða, dóttir Haralds Englakonungs, Guðinasonar. Haraldr átti Kristínu, dóttur Inga Svíakonungs, Steinkelssonar, systur Margrétar dróttningar, er þá átti Nikolás Danakonungr. Dœtr Haralds ok Kristínar váru þær Málmfríðr, er átti Sigurðr konungr Jórsalafari, ok Ingibjörg. En er Viðgautr hafði verit einn vetr með Knúti

lávarði í miklum kærleikum, þá beiddi hertogi, at hann mundi fara sendiför hans austr til Hólmgarðs ok biðja Ingibjargar, dóttur Haralds konungs, til handa honum. Viðgautr svarar: »herra!« segir hann, »einn hlutr er sá, er ek em til fœrr yðvart ørindi at flytja, at fé skortir mik eigi; en þó at ek sé fyrir margra hluta sakir vanfœrr til yðvart ørindi at flytja, þá verð ek þó skyldr til at gøra yðvarn vilja um alt þat, sem þér vilið mik til nýta«. Hertogi þakkar honum ok lézk því þetta mál við hann talat hafa, at honum þœtti hann bezt til fallinn þeira manna, er í hans valdi váru, bæði fyrir sakir vits ok framkvæmðar. Síðan var búin ferð hans, ok áðr en Viðgautr fœri á brott, mælti hann til hertoga: »herra!« segir hann, »þér hafið gørt til vár í vetr með miklum sóma ok veitt oss stórmannliga, en launin munu vera minni af minni hendi, en vert væri; þér skuluð þiggja af mér fjóra tigu serkja grára skinna, en fimm timbr eru í serk hverjum, en fjórir tigir skinna í timbr«. Hertogi þakkaði honum gjöfina ok kvazk eigi betri gjöf þegit hafa. Viðgautr siglir nú í brott með sínu föruneyti ok létti eigi, fyrr en hann kemr austr í Hólmgarð á fund Haralds konungs; heimti hann sik fram með fégjöfum við konunginn. Konungrinn tók honum vel, því at Viðgautr var frægr maðr ok djarfr í máli ok kunni margar tungur. Hann bar fram ørindi sín við konunginn ok flutti kœnliga ok sagði svá frá Knúti lávarði, at allir mundu fra honum einn veg segja, at engi er hans jafningi í Danmörk ok miklu víðara: »ætt hans er yðr öllum kunnig, ok er yðr öllum sómi í þessu«. Konungr svarar: »mikit fullting veitir þú honum í orðum þínum, ok mun hér skjótt lykt falla á þetta mál, ef vér höfum þín ráð hér um«. »Já, herra!« segir hann, »í øngvan stað mun yðr reynask úframar, en ek hefi frá sagt; því at þat er almæli, at Knútr lávarðr er fyrirmaðr allra þeira manna, er nú vaxa upp í Danmörk eða á norðrlöndum«. Konungr svarar: »með því at vér vitum þik sannorðan, ok þú ert

oss at góðu einu kunnr, höfum vér ok áðr heyrt nakkvat getit Knúts lávarðs, þá skulum vér máli þessu vel svara; en ríki þikkir oss hann lítit hafa til forræðis, þótt hann hafi einn hertogadóm í Danmörk«. Viðgautr svarar: »þat hefir hann þar á mót, er miklu er frægra«. »Hvat er þat?« segir konungr. Viðgautr svarar: »mannkosti skal hann hafa um fram flesta menn aðra, ok er þat meira vert en mikit fé eða ríki«. Síðan átti konungr tal við dóttur sína ok við annat ráðuneyti sitt ok tjáði þetta mál fyrir þeim; en allir fýstu þessa ráðs, ok svá kom með samþykki Ingibjargar, at hon skyldi giptask Knúti lávarði, ok fór Viðgautr með þessum erindum til Danmerkr ok fann Knút hertoga ok sagði frá sínum erindum. Knútr hertogi þakkaði honum sitt starf; efnaði hertogi til brúðlaups síns, en Haraldr konungr sendi Ingibjörgu dóttur sína austan ór Hólmgarði at nefndri stundu með fríðu föruneyti; en er hon kom til Danmerkr, tók hertogi vel við henni ok þar með öll alþýða; síðan gørði hann brúðlaup sitt til hennar með miklum fagnaði ok sóma. Þau áttu nökkur börn, þau er enn munu síðar nefnd vera.

Magnús Nikolásson óx upp í hirð föður síns, ok var hann allra manna mestr í allri Danmörk ok vel vinsæll, en þó var Knútr lávarðr allra vinsælastr ok bezt þokkaðr af alþýðu, þó at þeir Nikolás konungr ok Magnús son hans hefði ríki meira; ok þat sama olli því, er nökkur fæð var í milli þeira, at þeim feðgum óx öfund á vinsældum hans, ok þótti þeim hans vinir helzti margir. Magnús Nikolásson fekk Rikizu, dóttur Burizláfs Vindakonungs; þeira synir váru þeir Knútr ok Nikolás. Magnús hafði jafnan með sér mikla sveit manna; var hann löngum innan hirðar með Nikolási konungi feðr sínum, en stundum var í sínum stað hvárr þeira; hann var sterkr maðr ok bráðgørr í öllu; hann var kallaðr Magnús sterki.

Knútr lávarðr bjó ferð sína ór landi í annat sinn ok fór enn á fund Heinreks keisara, frænda síns; ok er keisarinn spurði til ferða hans, þá lét hann búa fyrir honum

veizlu virðuliga ok fagnaði honum vel. Keisarinn mælti eitt sinn til hertogans: »gleðr mik þat, frændi!« sagði hann, »er allir syngja yðr eitt lof, því at þik lofa allir þeir, er nakkvat skynja ok þíns nafns heyra getit, svá at engi maðr er jafnvinsæll sem þú«. Hertoginn svarar: »gæfu beru vér til þess, herra!« sagði hann, »en þér hafið oss upp hafit með yðrum styrk ok ráðum«. Þá lét hertoginn fram bera grávöruna þá, er Viðgautr hafði gefit honum, ok mælti til keisarans: »þenna varning vil ek, at þér þiggið af mér, herra! þó at smæri minningar sé gørvar, en vera ætti«. Keisarinn sá þessa gjöf ok þakkaði honum ok mælti: »þegit hefi ek stœrri gjafir«, sagði hann, »en fár þær, at mér hafi betri þótt«. Hertoginn dvalðisk með keisaranum um hríð í góðu yfirlæti ok miklum kærleikum; ok er hertoginn bjósk til heimferðar, þá gaf keisarinn honum margar gørsimar ok sagði, at hann skyldi eigi fé skorta, meðan þeir lifa báðir; »en þær gjafir, er þér fœrðuð mér, skal ek launa einar saman; þér skuluð þiggja af mér klæði, er eigi er víst, at önnur sé slík í yðru landi eða víðara, ok þess vænti ek, ef þér eigið klæðin, at þar fylgi hamingja yður ok gipta ríkis yðvars eptir; vil ek þess biðja yðr, frændi!« segir hann, »at þú lógir eigi klæðunum, en um þat em ek hræddr, ef þér lógið, at þá sé skömm unaðsbót at yðvarri sœmð«. Þetta váru tignarklæði keisarans, ok váru þau öll gullsaumuð ok enar mestu gørsimar. Hertoginn þakkaði honum gjafirnar ok allan þann sóma, er hann hafði til hans gørvan. Síðan fór hertoginn heim í ríki sitt ok þótti jafnan enn mesti ágætismaðr. Litlu síðar andaðisk keisarinn, ok segja menn, at sú náttúra fylgði tignarklæðunum þeim, er keisarinn gaf Knúti lávarði, frænda sínum, at flestir yrði skammlífir, þaðan frá er klæðunum hefði lógat. Síðan tók keisaradóm Ljóðgeirr, saxneskr hertogi, hann var síðan kallaðr Lótaríus.

Knútr lávarðr var svá vinsæll, sem fyrr var sagt, at allir enir beztu menn í Danmörk váru hans vinir eigi minni en Nikoláss konungs eða Magnúss sonar hans; en

þat var, sem fyrr var sagt, at þeir feðgar kunnu því svá illa fyrir öfundar sakir, at fyrir þat sama lögðu þeir úþekð til hertogans ok margra hans vina. Ok er Knútr lávarðr fann þetta, leitaði hann sér ráðs ok þóttisk vandliga saklauss við þá feðga. Þat var eitt sinn, at þeir Nikolás konungr ok Magnús son hans váru suðr á Jótlandi, at Knútr lávarðr fór á fund þeira með nakkvara menn; ok er þeir fundusk, fögnuðu þeir vel hertoganum. Knútr mælti þá: »Þat er erindi mitt hingat, at ek vil bjóða ykkr feðgum til veizlu; vilda ek, at vér ættim marga góða hluti saman, sem oss sómir fyrir frændsemi sakir, ok látum eigi rógsmenn spilla frændsemi várri fyrir engvar tilgerningar«. Þeir svöruðu ok sögðusk þat gjarna vilja, ok sögðu engva hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi vel fara. Síðan reið Knútr lávarðr heim til Heiðabœjar ok lét þar búa veizlu í móti Nikolási konungi ok Magnúsi syni hans; en þeir kómu til veizlunnar at ákveðinni stundu, ok var þar ágæt veizla; ok er sá dagr kom, er þeir skyldu í brott ríða, þá þakkaði hertoginn Nikolási konungi þann sóma, er þeir höfðu honum gervan í þangatkvámu sinni, ok gaf konunginum marga ágæta gripi. Síðan gekk hann til Magnúss ok mælti: »Magnús frændi!« sagði hann, »hér eru klæði þau, er Heinrekr keisari, frændi minn, gaf mér, en nú vil ek gefa yðr klæðin til vináttu ok heillar frændsemi; ok vil ek því gefa þér ena beztu gripi, er ek á til, at þér samir vel at bera, enda ann ek þér vel at njóta, því at þú munt mér þat góðu launa«. Magnús fór þegar í klæðin, ok mæltu allir, er hann sá, at eigi mundi finnask honum vænni maðr eða tiguligri, ok sögðu, sem satt var, at þar var stórsœmða fyrir vert. Nikolás konungr ok Magnús son hans þökkuðu hertoganum þá hluti, er hann hafði sœmiliga til þeira gert í heimboði ok í stórmannligum gjöfum; ok áðr en þeir skilðu, buðu þeir honum til sín um vetrinn til jólaveizlu; hann tók því þakksamliga. Skilðu þeir frændr þá með enum mesta kærleik.

Þenna vetr skyldi Nikolás konungr taka jólaveizlu á

Hringstöðum norðr í Sjólandi, ok til þessar veizlu kom Knútr lávarðr, eptir því sem ætlat var, við nakkvara menn, ok var hann með Nikolási konungi um jólin, ok var þar ágætlig veizla, ok váru þar miklir kærleikar með þeim Nikolási konungi ok Magnúsi syni hans ok Knúti lávarði, frænda þeira. En er sá dagr kom, er veizluna skyldi eyða, þá segir hertoginn, at hann vill þá búask til ferðar; þenna dag var veizlan allra ákőfust, ok váru menn hertogans mjők druknir. Þá mælti Magnús til hertogans: »herra!« sagði hann, »þó at yðr verði smæri gjafir veittar, en vert væri, þá vil ek þó minnask yðar: ek vil gefa yðr riddara fjóra tigu með őllum búnaði sínum«. (En þat er sagt, at einu riddara kostar átta merkr gulls sinn búnað.) Hertoginn þakkar Magnúsi gjőfina ok segir, at þessi gjőf var bæði góð ok stórmannlig. Nú leið á daginn, ok kom eigi riddaraliðit þat, er Magnús skyldi gefa hertoganum, því at eigi var alla í einum stað upp at taka. Þá mælti hertoginn: »Magnús frændi!« sagði hann, »nú munu vér ríða fyrir ok bíða svá liðsins, þar sem yðr þikkir fallit«. Magnús svaraði: »gerum svá«, sagði hann, »ok skal ek ríða á leið með yðr, frændi! ok skiljask eigi fyrri við yðr, en þat er efnt, er ek hefi heitit yðr«. »Já, herra!« sagði hertoginn, »alt mun þat svá efnask, sem þér hafið til skipat, en jafnan þikkir oss sœmð at yðru főruneyti«. Síðan mintisk Knútr lávarðr við Nikolás konung, frænda sinn, ok aðra menn, þá er honum sýndisk. Eptir þat stíga þeir á hesta sína ok ríða í brott; þeir riðu um skóg nakkvarn ok kómu í rjóðr eitt; þá bað Magnús þá stíga af baki ok bíða riddaranna, ok lézk vænta, at þeir mundi skamma stund þurfa. Þeir gerðu nú svá, at menn stigu af hestunum, ok settusk niðr í rjóðrinu, ok sofnuðu þegar margir, er af baki váru farnir, því at þeir hőfðu drukkit fast um daginn. Knútr lávarðr sat á lág einni, en Magnús frændi hans hjá honum, ok var hann Magnús í blári kápu. Síðan sjá þeir, hvar maðr hljóp fram ór skóginum, þar sem þeir váru, ok er hann kom í rjóðrit, þar er þeir sátu,

III. Gunnlaugs saga ormstungu.

1. Þorsteinn hét maðr, hann var Egilsson, Skallagrímssonar, Kveldúlfssonar hersis ór Noregi; en Ásgerðr hét móðir Þorsteins ok var Bjarnardóttir. Þorsteinn bjó at Borg í Borgarfirði; hann var auðigr at fé ok höfðingi mikill, vitr maðr ok hógværr ok hófsmaðr um alla hluti. Engi var hann afreksmaðr um vöxt eða afl sem Egill faðir hans, en þó var hann et mesta afarmenni ok vinsæll af allri alþýðu. Þorsteinn var vænn maðr, hvítr á hár ok eygr manna bezt. Hann átti Jófríði, Gunnarsdóttur, Hlífarsonar. Jófríðr var átján vetra, er Þorsteinn fekk hennar; hon var ekkja; hana hafði átt fyrr Þóroddr, son Tungu-Odds, ok var þeira dóttir Húngerðr, er þar fœddisk upp at Borg með Þorsteini. Jófríðr var skörungr mikill; þau Þorsteinn áttu mart barna, en þó koma fá við þessa sögu; Skúli var ellstr sona þeira, annarr Kollsveinn, þriði Egill.

2. Eitt sumar er þat sagt at skip kom af hafi í Gufárós; Bergfinnr er nefndr stýrimaðr fyrir skipinu, norrœnn at ætt, auðigr at fé ok heldr við aldr; hann var vitr maðr. Þorsteinn bóndi reið til skips, ok réð jafnan mestu, hver kaupstefna var, ok svá var enn. Austmenn vistuðusk, en Þorsteinn tók við stýrimanninum, fyrir því at hann beiddisk þangat. Bergfinnr var fátalaðr of vetrinn, en Þorsteinn veitti honum vel. Austmaðrinn hendi

mikit gaman at draumum. Um várit einn dag rœddi Þorsteinn um við Bergfinn, ef hann vildi ríða með honum upp undir Valfell; þar var þá þingstöð þeira Borgfirðinga; en Þorsteini var sagt, at fallnir væri búðarveggir hans. Austmaðrinn kveðsk þat víst vilja, ok riðu þeir heiman of daginn þrír saman ok húskarlar Þorsteins, þar til er þeir koma upp undir Valfell til bœjar þess, er at Grenjum heitir; þar bjó einn maðr félítill, er Atli hét; hann var landseti Þorsteins, ok beiddi Þorsteinn Atla, at hann fœri til starfs með þeim ok hefði pál ok reku; hann gørði svá. Ok er þeir koma til búðartoptanna, þá tóku þeir til starfs allir ok fœrðu út veggina. Veðrit var heitt af sólu, ok varð þeim Þorsteini ok austmanni erfitt; ok er þeir höfðu út fœrt veggina, þá settisk Þorsteinn niðr ok austmaðr í búðartoptina, ok sofnaði Þorsteinn ok lét illa í svefni; austmaðr sat hjá honum ok lét hann njóta draums síns, ok er hann vaknaði, var honum erfitt orðit. Austmaðr spurði, hvat hann hefði dreymt, er hann lét svá illa í svefni. Þorsteinn svaraði: »ekki er mark at draumum«. Ok er þeir riðu heim um kveldit, þá spyrr austmaðr enn, hvat Þorstein hefði dreymt. Þorsteinn segir: »ef ek segi þér drauminn, þá skaltu ráða hann, sem hann er til«. Austmaðr kveðsk á þat hætta mundu. Þorsteinn mælti þá: »þat dreymði mik, at ek þóttumk heima vera at Borg ok úti fyrir karldurum, ok sá ek upp á húsin ok á mœninum álpt eina væna ok fagra, ok þóttumk ek eiga, ok þótti mér allgóð. Þá sá ek fljúga ofan frá fjöllunum örn mikinn; hann fló hingat ok settisk hjá álptinni ok klakaði við hana blíðliga, ok hon þótti mér þat vel þekkjask. Þá sá ek, at örninn var svarteygr, ok járnklœr váru á honum; vaskligr sýndisk mér hann. Því næst sá ek fljúga annan fugl af suðrætt; sá fló hingat til Borgar ok settisk á húsin hjá álptinni ok vildi þýðask hana. Þat var ok örn mikill. Brátt þótti mér sá örninn, er fyrir var, ýfask mjök, er hinn kom til, ok börðusk þeir snarpliga ok lengi, ok þat sá ek, at hvárrtveggja blœddi; ok

svá lauk þeira leik, at sinn veg hné hvárr þeira af húsmœninum, ok váru þá báðir dauðir. En álptin sat eptir, hnipin mjök ok daprlig. Ok þá sá ek fljúga fugl ór vestri, þat var valr; hann settisk hjá álptinni ok lét blítt við hana, ok síðan flugu þau í brott bæði samt í sömu ætt; ok þá vaknaða ek. Ok er draumr þessi úmerkiligr«, segir hann, »ok mun vera fyrir veðrum, at þau mœtask í lopti ór þeim ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga«. Austmaðr segir: »ekki er þat mín ætlan«, segir hann, »at svá sé«. Þorsteinn mælti: »gør af drauminum slíkt, er þér sýnisk líkligast, ok lát mik heyra«. Austmaðr mælti: »fuglar þeir munu vera manna fylgjur; en húsfreyja þín er eigi heil, ok mun hon fœða męybarn frítt ok fagrt, ok munt þú unna því mikit; en göfgir menn munu biðja dóttur þinnar ór þeim ættum, sem þér þóttu ernirnir fljúga at, ok leggja á hana ofrást ok berjask of hana ok látask báðir af því efni; ok því næst mun hinn þriði maðr biðja hennar ór þeiri ætt, er valrinn fló at, ok þeim mun hon gipt vera. Nú hefi ek þýddan draum þinn, ok hygg ek, eptir munu ganga«. Þorsteinn svarar: »illa er draumr ráðinn ok úvingjarnliga«, sagði hann, »ok munt þú ekki drauma ráða kunna«. Austmaðr segir: »þú munt at raun um komask, hversu eptir gengr«. Þorsteinn lagði fæð á austmanninn, ok fór hann á brott um sumarit, ok er hann nú ór sögunni.

3. Um sumarit bjósk Þorsteinn til þings ok mælti til Jófríðar húsfreyju, áðr hann fór heiman: »svá er háttat«, segir hann, »at þú ert með barni; ok skal þat barn út bera, ef þú fœðir meybarn, en upp fœða, ef sveinn er«. Þat var þá siðvanði nakkvarr, er land var alt alheiðit, at þeir menn, er félítlir váru, en stóð úmegð mjök til handa, létu út bera börn sín, ok þótti þó illa gert ávalt. Ok er Þorsteinn hafði þetta mælt, þá svarąr Jófríðr: »þetta er úþínsliga mælt«, segir hon, »slíkr maðr sem þú ert; ok mun þér eigi sýnask þetta at láta gera, svá auðigr maðr sem þú ert«. Þorsteinn svarar: »veizt þú skaplyndi mitt«,

segir hann, »at eigi mun hlýðisamt verða, ef af er brugðit«. Síðan reið hann til þings; en Jófríðr fœddi meðan meybarn ákafa fagrt. Konur vildu þat bera at henni, en hon kvað þess lítla þörf ok lét þangat kalla smalamann sinn, er Þorvarðr hét, ok mælti hon: »hest minn skaltu taka ok leggja söðul á ok fœra barn þetta vestr í Hjarðarholt Þorgerði Egilsdóttur, ok bið hana upp fœða með leynd, svá at Þorsteinn verði eigi varr við; ok þeim ástaraugum renni ek til barns þessa, at víst eigi nenni ek, at þat sé út borit. En hér eru þrjár merkr silfrs, er þú skalt hafa at verkkaupi; en Þorgerðr skal fá þér fari vestr þar ok vist um haf«. Þorvarðr gørði, sem hon mælti. Síðan reið hann vestr í Hjarðarholt með barnit ok fekk Þorgerði í hendr; en hon lét upp fœða landseta sinn, er bjó inn á Leysingjastöðum í Hvammsfirði. En hon tók Þorvarði fari norðr í Steingrímsfirði, í Skeljavík, ok vist of haf, ok fór hann þar utan, ok er hann nú ór sögunni.

Ok er Þorsteinn kom heim af þingi, þá sagði Jófríðr honum, at barnit er út borit, sem hann hafði fyrir mælt, en smalamaðr var í brott hlaupinn ok stolit í brott hesti hennar. Þorsteinn kvað hana hafa vel gørt ok fekk sér smalamann annan. Nú liðu svá sex vetr, at þetta varð ekki víst. Ok þá reið Þorsteinn til heimboðs vestr í Hjarðarholt til Óláfs pá, mágs síns, Höskuldssonar, er þá þótti vera með mestri virðingu allra höfðingja vestr þar. Þorsteini var þar vel fagnat, sem líkligt var. Ok einnhvern dag at veizlunni er þat sagt, at Þorgerðr sat á tali við Þorstein, bróður sinn, í öndvegi; en Óláfr átti tal við aðra menn. En yfir gegnt þeim á bekkinum sátu meyjar þrjár. Þá mælti Þorgerðr: »hversu lízk þér, bróðir, á stúlkur þessar, er hér sitja gegnt okkr?« Hann svarar: »allvel«, segir hann, »ok er þó ein fegrst miklu, ok hefir hon vænleik Óláfs, en hvíti ok yfirbragð várt Mýramanna«. Þorgerðr svarar: »víst er þat satt, er þú segir, bróðir, at hon hefir hvíti ok yfirbragð várt Mýramanna, en ei vænleik Óláfs pá; því at hon er ei hans dóttir«. »Hversu má

þat vera«, segir Þorsteinn, »en þó sé hon þín dóttir?« Hon svarar: »með sannindum at segja þér, frændi«, kvað hon, »þá er þessi þín dóttir, en eigi mín, en fagra mær«; ok segir honum síðan alt, sem farit hafði, ok biðr hann fyrirgefa sér ok konu sinni þessi afbrigði. Þorsteinn mælti: »ekki kann ek ykkr at ásaka um þetta, ok veltr þangat, sem vera vill, um flesta hluti; ok hafi þit vel yfir slétt vanhyggju mína; lízk mér svá á mey þessa, at mér þykkir mikil gipta í at eiga jafnfagrt barn; eða hvat heitir hon?« »Helga heitir hon«, segir Þorgerðr. »Helga en fagra«, segir Þorsteinn. »Nú skalt þú búa ferð hennar heim með mér«. Hon gørði svá. Þorsteinn var þaðan út leiddr með góðum gjöfum; ok reið Helga heim með honum ok fæddisk þar upp með mikilli virðing ok ást af föður ok móður ok öllum frændum.

4. Í þenna tíma bjó uppi á Hvítársíðu á Gilsbakka Illugi svarti Hallkelsson, Hrosskelssonar; móðir Illuga var Þuríðr dylla, dóttir Gunnlaugs ormstungu. Illugi var annarr mestr höfðingi í Borgarfirði en Þorsteinn Egilsson; Illugi svarti var stóreignamaðr ok harðlyndr mjök ok helt vel vini sína. Hann átti Ingibjörgu, dóttur Ásbjarnar Harðarsonar ór Örnólfsdal. Móðir Ingibjargar var Þorgerðr, dóttir Miðfjarðar-Skeggja. Börn Ingibjargar ok Illuga váru mörg, en fá koma við þessa sögu. Hermundr hét son þeira, en annarr Gunnlaugr. Báðir váru þeir efniligir menn ok þá frumvaxta. Svá er sagt frá Gunnlaugi, at hann var snimmendis bráðgørr, mikill ok sterkr, ljósjarpr á hár ok fór allvel, svarteygr ok nakkvat nefljótr ok skapfelligr í andliti, miðmjór ok herðimikill, kominn á sik manna bezt, hávaðamaðr mikill í öllu skaplyndi, ok framgjarn snimmendis, ok við alt úvæginn ok harðr, ok skáld mikit, ok heldr níðskár, ok kallaðr Gunnlaugr ormstunga. Hermundr var þeira vinsælli ok hafði höfðingjabragð á sér. Ok er Gunnlaugr var fimtán vetra gamall, bað hann föður sinn fararefna, ok kvaðsk hann vilja fara utan ok sjá sið annarra manna. Illugi bóndi tók því seinliga, kvað hann

eigi mundu þykkja góðan í útlöndum, er hann þóttisk trautt mega semja hann þar heima, sem hann vildi. Ok einnhvern morgin var þat, alllítlu síðar, at Illugi bóndi gekk út snimma ok sá, at útibúr hans var opit, ok váru lagðir út vörusekkir nakkvarir á hlaðit, sex, ok þar lénur með. Hann undraðisk þetta mjök. Þar gekk þá at maðr ok leiddi fjogur hross, ok var þar Gunnlaugr, sonr hans, ok mælti: »ek hefi sekkina út lagit«, segir hann. Illugi spurði, hví hann gerði svá. Hann sagði, at þat skyldu vera fararefni hans. Illugi mælti: »engi ráð skalt þú taka af mér ok fara hvergi, fyrr en ek vil«, ok kipði inn aptr vörusekkjunum. Gunnlaugr reið þá í brott þaðan ok kom um kveldit ofan til Borgar, ok bauð Þorsteinn bóndi honum þar at vera, ok þat þiggr hann. Gunnlaugr segir Þorsteini, hversu farit hafði með þeim feðgum. Þorsteinn bað hann þar vera þeim stundum, sem hann vildi, ok þar var hann þau misseri ok nam lögspeki at Þorsteini, ok virðisk öllum mönnum þar vel til hans. Jafnan skemtu þau Helga sér at tafli ok Gunnlaugr; lagði hvárt þeira góðan þokka til annars bráðliga, sem raunir bar á síðan. Þau váru mjök jafnaldrar. Helga var svá fögr, at þat er sögn fróðra manna, at hon hafi fegrst kona verit á Íslandi. Hár hennar var svá mikit, at þat mátti hylja hana alla, ok svá fagrt sem gullband; ok engi kostr þótti þá þvílíkr sem Helga en fagra í öllum Borgarfirði ok víðara annars staðar.

Ok einnhvern dag, er menn sátu í stofu at Borg, þá mælti Gunnlaugr til Þorsteins: »einn er sá hlutr í lögum, er þú hefir eigi kent mér: at fastna mér konu«. Þorsteinn segir: »þat er lítit mál«, ok kendi honum atferli. Þá mælti Gunnlaugr: »nú skalt þú vita, hvárt mér hafi skilizk, ok mun ek nú taka í hönd þér ok láta, sem ek festa mér Helgu, dóttur þína«. Þorsteinn segir: »þarfleysi ætla ek þat vera«, segir hann. Gunnlaugr þreifaði þá þegar í hönd honum ok mælti: »veit mér nú þetta«, segir hann. »Ger sem þú vill«, segir Þorsteinn, »en þat skulu þeir

vita, er hjá eru staddir, at þetta skal vera sem úmælt, ok þessu skulu engi undirmál fylgja«. Síðan nefndi Gunnlaugr sér vátta ok fastnaði sér Helgu ok segir síðan, hvárt þá mætti svá nýta. Hann kvað svá vera mega, ok varð mönnum mikit gaman at þessu, þeim er við váru staddir.

5. Önundr hét maðr, er bjó suðr at Mosfelli; hann var auðmaðr enn mesti ok hafði goðorð suðr þar um nesin. Hann var kvángaðr maðr, ok hét Geirný kona hans, Gnúpsdóttir, Molda-Gnúpssonar, er nam suðr Grindavík. Þeira synir váru þeir Hrafn ok Þórarinn ok Eindriði. Allir váru þeir efniligir menn, en þó var Hrafn fyrir þeim í hvívetna. Hann var mikill maðr ok sterkr, manna sjáligastr ok skáld gott. Ok er hann var mjök rosknaðr, þá fór hann landa á milli ok virðisk hvervetna vel, þar sem hann kom. Þá bjó suðr á Hjalla í Ölfusi þeir Þóroddr enn spaki, Eyvindarson, ok Skapti, sonr hans, er þá var lögsögumaðr á Íslandi. Móðir Skapta var Rannveig, dóttir Gnúps, Molda-Gnúpssonar, ok váru þeir systrasynir Skapti ok Önundar synir. Var þar vinátta mikil með frændsemi. Þá bjó út at Rauðamel Þorfinnr Selþórisson ok átti sjau sonu, ok váru allir efniligir menn; þeir hétu svá: Þorkell ok Þorgils, Steinn ok Galti, Ormr ok Þórormr ok Þórir; ok váru þeir mestir menn út þangat. Ok þessir menn, er nú eru nefndir, váru allir uppi á einn tíma.

Ok þessu næst urðu þau tíðindi, er bezt hafa orðit hér á Íslandi, at landit varð alt kristit, ok alt fólk hafnaði fornum átrúnaði. Gunnlaugr ormstunga, er áðr var frá sagt, var nú ýmist at Borg með Þorsteini, eða heima með Illuga, föður sínum, á Gilsbakka, þrjá vetr, ok var hann þá átján vetra, ok samðisk þá mikit með þeim feðgum. Maðr hét Þorkell svarti; hann var heimamaðr Illuga ok náfrændi ok hafði þar upp vaxit. Honum tœmðisk arfr norðr í Vatnsdal í Ási, ok beiddi hann Gunnlaug fara með sér, ok hann gørði svá, ok riðu norðr tveir saman í Ás, ok greiddu þeir féit af höndum, er varðveitt höfðu, með at-

göngu Gunnlaugs. Ok er þeir riðu norðan, gistu þeir á Grímstungum at auðigs bónda, er þar bjó. Ok um morgininn tók smalamaðr hest Gunnlaugs, ok var þá sveittr mjök, er þeir fengu. Gunnlaugr laust smalamanninn í úvit. Bóndi vildi eigi svá búit hafa ok beiddi bóta fyrir. Gunnlaugr bauð at gjalda bónda mörk. Bónda þótti þat oflítit. Gunnlaugr kvað þá vísu:

»Mörk bauðk mundangs-sterkjum
manni (þiggja) ranna
geira (sœmð skalt) góma,
glóðspýįs (þá) nýja.
Iðrask munt, ef yðrum
álranns glóð ór sjóði
lætr eyðanda líða
linns samlegu kindar«.

Þessi varð sætt þeira, sem Gunnlaugr bauð, ok riðu þeir suðr heim við svá búit.

Ok litlu síðar beiddi Gunnlaugr föður sinn fararefna í annat sinn. Illugi segir: »nú skal vera, sem þú vill«, segir hann; »hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var«. Reið Illugi þá heiman skjótt ok keypti skip hálft til handa Gunnlaugi, er uppi stóð í Gufárósi, at Auðuni festargram. Ok er Illugi kom heim, þá þakkaði Gunnlaugr honum vel. Þorkell svarti réðsk til ferðar með Gunnlaugi, ok var fluttr varnaðr þeira til skips; en Gunnlaugr var at Borg, meðan þeir bjoggu skipit, ok þótti glaðara at tala við Helgu en vera í starfi með kaupmönnum. Einnhvern dag spurði Þorsteinn Gunnlaug, ef hann vildi ríða til hrossa með honum upp í Langavatnsdal. Gunnlaugr kvaðsk þat vilja. Nú ríða þeir tveir saman, þar til er þeir koma til selja Þorsteins, er heita á Þorgilsstöðum; ok váru þar stóðhross, er Þorsteinn átti, fjogur saman, ok váru rauð at lit. Hestr var allvænligr ok lítt reyndr. Þorsteinn bauð at gefa Gunnlaugi hestinn; en hann kvaðsk eigi hrossa

þurfa, er hann ætlaði af landi. Ok þá riðu þeir til annarra stóðhrossa; var þar hestr grár með fjórum merum, ok var sá beztr í Borgarfirði, ok bauð Þorsteinn at gefa þann Gunnlaugi. Hann svarar: »eigi vil ek þessi heldr en hin; eða hví býðr þú mér eigi þat, er ek vil þiggja?« »Hvat er þat?« segir Þorsteinn. Gunnlaugr mælti: »Helga en fagra, dóttir þín«. Þorsteinn svarar: »eigi mun svá skjótt ráðask«, segir hann ok tók annat mál, ok riðu heimleiðis ofan með Langá. Þá mælti Gunnlaugr: »vita vil ek«, segir hann, »hverju þú vill svara mér um bónorðit«. Þorsteinn svarar: »ekki sinni ek hégóma þínum«, segir hann. Gunnlaugr mælti: »þetta er alhugi minn, en eigi hégómi«. Þorsteinn svarar: »vita skyldir þú fyrst, hvat þú vildir. Ertu ei ráðinn til utanferðar? ok lætr þó, sem þú skylir kvángask! Er þat ekki jafnræði með ykkr Helgu, meðan þú ert svá úráðinn, ok mun því ekki verða á litit«. Gunnlaugr mælti: »hvar til ætlar þú um gjaforð dóttur þinnar, ef þú vill eigi gipta syni Illuga svarta? eða hvar eru þeir í Borgarfirði, er meira háttar sé en hann?« Þorsteinn svarar: »ekki fer ek í mannjöfnuð«, segir hann, en værir þú slíkr maðr sem hann, þá mundi þér ei frá vísat«. Gunnlaugr mælti: »hverjum vill þú heldr gipta dóttur þína en mér?« Þorsteinn svarar: »mart er hér gott mannval. Þorfinnr at Rauðamel á sjau sonu ok alla vel mannaða«. Gunnlaugr svarar: »hvárgi þeira, Önundar né Þorfinns, er jafnmenni föður míns; því at þik skortir sýnt við hann. Eða hvat hefir þú í móti því, er hann deildi kappi við Þorgrím goða Kjallaksson á Þórsnesþingi ok við sonu hans ok hafði einn þat, er við lá?« Þorsteinn svarar: »ek stökða í brott Steinari, syni Önundar sjóna, ok þótti þat heldr mikilræði«. Gunnlaugr svarar: »Egils nauztu at því, föður þíns; enda mun þat fám bóndum vel endask at synja mér mægðar«. Þorsteinn svarar: »hafðu í frammi kúgan við þá uppi við fjöllin, en þat kemr þér fyrir ekki hér út á Mýrunum«. Um kveldit koma þeir heim. Ok um morgininn ríðr

Gunnlaugr upp á Gilsbakka ok bað föður sinn ríða til kvánbœna með sér út til Borgar. Illugi svarar: »þú ert úráðinn maðr, þar sem þú ert ráðinn til utanferðar, en lætr nú, sem þú skylir starfa í kvánbœnum, ok veit ek, at slíkt er ekki við skaplyndi Þorsteins«. Gunnlaugr svarar: »ek ætla þó utan alt eins, ok líkar mér ekki, nema þú fylgir þessu«. Síðan reið Illugi heiman við tólfta mann ofan til Borgar, ok tók Þorsteinn vel við honum. Um morgininn snimma rœddi Illugi til Þorsteins: »ek vil tala við þik«. Þorsteinn svarar: »göngum upp á borgina ok tölum þar«, ok svá gørðu þeir. Gunnlaugr gekk með þeim. Þá mælti Illugi: »Gunnlaugr frændi minn kveðsk hafa vakit bónorð við þik fyrir sína hönd, at biðja Helgu, dóttur þinnar, en nú vil ek vita, hvern stað eiga skal málit; er þér kunnig ætt hans ok fjáreign vár; skal hvárki til spara af várri hendi staðfestu né manna forráð, ef þá er nær en áðr«. Þorsteinn svarar: »þat eitt finn ek Gunnlaugi, at mér þykkir hann vera úráðinn«, segir hann; »en ef hann væri þér líkr í skaplyndi, þá munda ek lítt seinka«. Illugi svarar: »þetta mun okkr verða at vinslitum, ef þú synjar okkr feðgum jafnræðis«. Þorsteinn svarar: »fyrir þín orð«, segir hann, »ok okkra vingan, þá skal Helga vera heitkona Gunnlaugs, en eigi festarkona, ok bíða þrjá vetr; en Gunnlaugr skal fara utan ok skapa sik eptir góðra manna siðum; en ek skal lauss allra mála, ef hann kemr eigi þá út, eða mér virðisk eigi skapferði hans«. Ok við þetta skilja þeir. Ríðr Illugi heim, en Gunnlaugr til skips. Ok er þeim gaf byr, létu þeir í haf, ok kómu skipi sínu norðr við Noreg ok sigldu inn eptir Þrándheimi til Niðaróss ok lágu þar í lægi ok skipuðu upp.

6. Í þenna tíma réð fyrir Noregi Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn, bróðir hans. Eiríkr jarl hafði þá atsetu inn á Hlöðum at föðurleifð sinni ok var ríkr höfðingi. Skúli Þorsteinsson var þá með jarli ok var hirðmaðr hans ok vel metinn. Þat er frá sagt, at þeir Gunnlaugr ok Auðun festargramr gengu, sjau menn saman, inn á Hlaðir. Gunn-

laugr var svá búinn, at hann var í grám kyrtli ok í hvítum leistabrókum. Sull hafði hann á fœti niðri á ristinni; freyddi ór upp blóð ok vágr, er hann gekk. Ok með þeim búningi gekk hann fyrir jarlinn ok þeir Auðun, ok kvöddu hann vel. Jarl kendi Auðun ok spyrr hann tíðinda af Íslandi; en Auðun sagði slík sem váru. Jarl spyrr Gunnlaug, hverr hann væri; en hann sagði honum nafn sitt ok ætt. Jarl mælti: »Skúli Þorsteinsson«, sagði hann, »hvat manna er þessi á Íslandi?« »Herra«, segir hann, »takið honum vel; hann er ens bezta manns son á Íslandi, Illuga svarta af Gilsbakka, ok fóstbróðir minn«. Jarl mælti: »hvat er fœti þínum, Íslendingr?« »Sullr er á, herra!« sagði hann. »Ok gekk þú þó ekki haltr«, segir jarl. Gunnlaugr svarar: »ei skal haltr ganga, meðan báðir fœtr eru jafnlangir«. Þá mælti hirðmaðr jarls, er Þórir hét: »þessi rembisk mikit, Íslendingrinn, ok væri vel, at vér freistaðim hans nakkvat«. Gunnlaugr leit við honum ok mælti:

»Hirðmaðr er einn,
sá er einkar meinn;
trúið honum vart,
hann er illr ok svartr!«

Þá vildi Þórir grípa til øxar. Jarl mælti: »lát vera kyrt«, segir hann; »ekki skulu menn gefa at slíku gaum; eða hvé gamall maðr ertu, Íslendingr?« Gunnlaugr svarar: »ek em nú átján vetra«, segir hann. »Þat læt ek um mælt«, segir jarl, »at þú verðir ei annarra átján«. Gunnlaugr mælti, ok heldr lágt: »bið mér engra forbœna«, segir hann, »en bið þér heldr«. Jarl mælti: »hvat sagðir þú nú, Íslendingr?« Gunnlaugr svarar: »svá sem mér þótti vera eiga, at þú bæðir mér engra forbœna, en bæðir sjálfum þér haldkvæmri bœna«. »Hverra þá?« segir jarl. »At þú fengir ei þvílíkan dauðdaga sem Hákon jarl, faðir þinn«. Jarl setti svá rauðan sem blóð, ok bað taka fól þetta skjótt. Þá gekk Skúli fyrir jarl ok mælti: »gerið fyrir mín orð, herra! ok gefið manninum grið, ok fari

hann á brott sem skjótast«. Jarl mælti: »verði hann á brottu sem skjótast, ef hann vill griðin hafa, ok komi aldri í mitt ríki síðan«. Þá gekk Skúli út með Gunnlaugi ok ofan á bryggjur. Þar var Englandsfar, albúit til útláts, ok þar tók Skúli Gunnlaugi far ok Þorkatli, frænda hans; en Gunnlaugr fekk Auðuni skip sitt til varðveizlu ok fé sitt, þat er hann hafði eigi með sér. Nú sigla þeir Gunnlaugr í Englandshaf, ok kómu um haustit suðr við Lundúnabryggjur ok réðu þar til hlunns skipi sínu.

7. Þá réð fyrir Englandi Aðalráðr konungr Játgeirsson ok var góðr höfðingi; hann sat þenna vetr í Lundúnaborg. Gunnlaugr gekk bráðliga fyrir konung ok kvaddi hann vel ok virðuliga. Konungr spurði, hvaðan af löndum hann væri. Gunnlaugr segir, sem var; »en því hefi ek sótt á yðvarn fund, herra! at ek hefi kvæði ort um yðr, ok vilda ek, at þér hlýddið kvæðinu«. Konungr kvað svá vera skyldu. Gunnlaugr flutti fram kvæðit vel ok sköruliga; en þetta er stefit í:

»Herr sésk allr enn örva
Englands, sem goð, þengil;
ætt lýtr grams ok gumna
gunnbráðs Aðalráði«.

Konungr þakkaði honum kvæðit ok gaf honum at bragarlaunum skallats-skikkju, skinndregna enum beztum skinnum ok hlaðbúna í skaut niðr, ok gørði hann hirðmann sinn, ok var Gunnlaugr með konungi um vetrinn ok virðisk vel. Ok einn dag, um morgininn snimma, þá mætti Gunnlaugr þrim mönnum á stræti einu, ok nefndisk sá Þórormr, er fyrir þeim var. Hann var mikill ok sterkr ok furðu torveldligr. Hann mælti: »norðmaðr«, segir hann, »sel mér fé nakkvat at láni«. Gunnlaugr svarar: »ekki mun þat ráðligt at selja fé sitt úkunnum mönnum«. Hann svarar: »ek skal gjalda þér at nefndum degi«. »Þá skal á þat hætta«, segir Gunnlaugr. Síðan seldi hann honum féit. Ok lítlu síðar fann Gunnlaugr konunginn ok

segir honum fjárlánit. Konungr svarar: »nú hefir lítt til tekizk; þessi er enn mesti ránsmaðr ok víkingr, ok eig ekki við hann; en ek skal fá þér jafnmikit fé«. Gunnlaugr svarar: »illa er oss þá farit«, segir hann, »hirðmönnum yðrum; göngum upp á saklausa menn en látum slíka sitja yfir váru, ok skal þat aldri verða«. Ok litlu síðar hitti hann Þórorm ok heimti féit at honum; en hann kvaðsk eigi gjalda mundu. Gunnlaugr kvað þá vísu þessa:

»Meðalráð er þér, Móði
málma galdrs! at halda
(att hafið ér við prettum
oddrjóð) fyr mér hoddum;
vita mátt hitt, at heitik
— hér sék á því fœri —
(þat fekksk nafn af nøkkvi)
naðrstunga (mér ungum)«.

»Nú vil ek bjóða þér lög«, segir Gunnlaugr, »at þú gjalt mér fé mitt, eða gakk á hólm við mik ella á þriggja nátta fresti«. Þá hló víkingrinn ok mælti: »til þess hefir engi orðit fyrri en þú at skora mér á hólm, svá skarðan hlut sem margr hefir fyrir mér borit, ok em ek þessa albúinn«. Ok við þat skilðu þeir Gunnlaugr at sinni. Gunnlaugr sagði konungi svá búit. Hann svarar: »nú er komit í allúvænt efni; þessi maðr deyfir hvert vápn. Nú skaltu mínum ráðum fram fara; ok er hér sverð, er ek vil gefa þér, ok með þessu skaltu vega, en sýn honum annat«. Gunnlaugr þakkaði konungi vel. Ok er þeir váru til hólms búnir, þá spyrr Þórormr, hvernig sverð þat væri, er hann hafði. Gunnlaugr sýnir honum ok bregðr, en hafði lykkju um meðalkafla á konungsnaut ok dregr á hönd sér. Berserkrinn mælti, er hann sá sverðit: »ekki hræðumk ek þat sverð«, segir hann, ok hjó til Gunnlaugs með sverði ok af honum mjök svá skjöldinn allan. Gunnlaugr hjó þegar í mót með konungsnaut, en berserkrinn stóð hlífar-

lauss fyrir ok hugði, at hann hefði et sama vápn, ok hann sýndi; en Gunnlaugr hjó hann þegar banahögg. Konungr þakkaði honum verkit, ok af þessu fekk hann mikla frægð í Englandi ok víða annars staðar. Um várit, er skip gengu milli landa, þá bað Gunnlaugr Aðalráð konung orlofs at sigla nakkvat. Konungr spyrr, hvat hann vildi þá. Gunnlaugr svarar: »ek vilda efna þat, er ek hefi ætlat ok heitit«, ok kvað vísu þessa:

»Hlýtk veggjar at vitja
viggs döglinga þriggja
(því hefk hljótöndum heitit
hjarls) ok tveggja jarla;
hverfkat ek aptr, áðr arfi
auðveitis (gefr rauðan
ormabeð fyr ermar)
oddgefnar mér stefni«.

»Svá skal ok vera, skáld!« segir konungr ok gaf honum gullhring, er stóð sex aura; »en því skaltu heita mér«, segir konungr, »at koma aptr til mín at öðru hausti, fyrir því at ek vil ei láta þik fyrir sakir íþróttar þinnar«.

8. Síðan siglir Gunnlaugr af Englandi með kaupmönnum norðr til Dyflinnar. Þá réð fyrir Írlandi Sigtryggr konungr silkiskegg, son Óláfs kvarans ok Kormlaðar dróttningar; hann hafði þá skamma stund ráðit ríkinu. Gunnlaugr gekk þá fyrir konung ok kvaddi hann vel ok virðuliga. Konungr tók honum sœmiliga. Gunnlaugr mælti: »kvæði hefi ek ort um yðr, ok vilda ek hljóð fá«. Konungr svarar: »ekki hafa menn til þess orðit fyrri at fœra mér kvæði, ok skal víst hlýða«. Gunnlaugr kvað þá drápuna, ok er þetta stefit:

»Elr sváru skæ
Sigtryggr við hræ«.

Ok þetta er þar:

»Kann ek máls of skil,
hvern ek mæra vil
konungmanna kon:
hann er Kvarans son.
Muna gramr við mik
(venr hann gjöfli sik,
þess mun grepp vara)
gullhring spara.
Segi hildingr mér,
ef hann heyrði sér
dýrligra brag;
þat er drápulag«.

Konungr þakkaði honum kvæðit ok kallaði til sín féhirði sinn ok mælti svá: »hverju skal launa kvæðit?« Hann svarar: »hverju vili þér, herra?« segir hann. »Hversu er launat«, segir konungr, »ef ek gef honum knörru tvá?« Féhirðirinn svarar: »ofmikit er þat, herra!« segir hann; »aðrir konungar gefa at bragarlaunum gripi góða, sverð góð eða gullhringa góða«. Konungr gaf honum klæði sín af nýju skallati: kyrtil hlaðbúinn ok skikkju með ágætum skinnum ok gullhring, er stóð mörk. Gunnlaugr þakkaði honum vel ok dvalðisk þar skamma stund ok fór þaðan til Orkneyja.

Þá réð fyrir Orkneyjum Sigurðr jarl Hlöðvisson; hann var vel til íslenzkra manna. Gunnlaugr kvaddi jarl vel ok kvaðsk hafa kvæði at fœra honum. Jarl kvaðsk hlýða vilja kvæði hans, svá stórra manna sem hann var á Íslandi. Gunnlaugr flutti kvæðit, ok var þat flokkr ok vel ortr. Jarl gaf honum breiðøxi, silfrrekna alla, at kvæðislaunum ok bauð honum með sér at vera. Gunnlaugr þakkaði honum gjöfina ok boð et sama, en kveðsk verða at fara austr til Svíþjóðar, ok gekk síðan á skip með kaupmönnum þeim, er sigldu til Noregs, ok kómu um haustit austr við Konungahellu. Þorkell frændi hans fylgði honum

jafnan. Ór Konungahellu fengu þeir leiðtoga upp í Gautland et vestra, ok kómu fram í kaupstað þeim, er í Skörum heitir. Þar réð fyrir jarl sá, er Sigurðr hét, ok var við aldr. Gunnlaugr gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel ok kvaðsk kvæði hafa ort um hann. Jarl gaf gott hljóð til. Gunnlaugr kvað kvæðit, ok var þat flokkr. Jarl þakkaði honum ok launaði honum vel ok bauð honum með sér at vera um vetrinn. Sigurðr jarl hafði jólaboð mikit um vetrinn. Ok atfangadag jóla koma þar sendimenn Eiríks jarls norðan af Noregi, tólf saman; þeir fóru með gjöfum til Sigurðar jarls. Jarlinn fagnaði þeim vel ok skipaði þeim um jólin hjá Gunnlaugi. Þar var ölteiti mikil. Gautar ræddu um, at engi jarl væri meiri ok frægri en Sigurðr. Noregsmönnum þótti Eiríkr jarl miklu framar. Ok um þetta þrættu þeir ok tóku Gunnlaug til órskurðarmanns hvárirtveggju um þetta mál. Gunnlaugr kvað þá vísu þessa:

»Segið ér frá jarli,
oddfeimu stafir! þeima;
hann hefr litnar hranna
(hárr karl er sá) bárur;
sigrreynir hefr sénar
sjálfr í miklu gjálfri
austr fyr unnar hesti
Eiríkr bláar fleiri«.

Hvárirtveggju unðu vel við órskurðinn, en betr Noregsmenn. Sendimenn fóru þaðan eptir jólin með fégjöfum, er Sigurðr jarl sendi Eiríki jarli; sögðu þeir nú Eiríki jarli órskurðinn Gunnlaugs. Jarli þótti Gunnlaugr hafa sýnt við sik einörð ok vináttu, ok lét þau orð um fara, at Gunnlaugr skyldi þar friðland hafa í hans ríki. Þat frétti Gunnlaugr síðan, hvat jarl hafði um mælt. Sigurðr jarl fekk Gunnlaugi leiðtoga austr í Tíundaland í Svíþjóð, sem hann beiddi.

9. Í þenna tíma réð fyrir Svíþjóð Óláfr konungr

sœnski, son Eiríks konungs sigrsælá ok Sigríðar ennar stórráðu, dóttur Sköglar-Tosta; hann var ríkr konungr ok ágætr, metnaðarmaðr mikill. Gunnlaugr kom til Uppsala nær þingi þeira Svía um várit, ok er hann náði konungs fundi, kvaddi hann konunginn. Hann tók honum vel ok spyrr, hverr hann væri. Hann kvaðsk vera íslenzkr maðr. Konungr mælti: »Hrafn«, segir hann, »hvat manna er hann á Íslandi?« Maðr stóð upp af enum úœðra bekk, mikill ok vaskligr, gekk fyrir konung ok mælti: »herra!« segir hann, »hann er ennar beztu ættar ok sjálfr enn vaskasti maðr«. »Fari hann þá ok siti hjá þér«, sagði konungr. Gunnlaugr mælti: »kvæði hefi ek at fœra yðr«, sagði hann, »ok vilda ek, at þér hlýddið ok gæfið hljóð til«. »Gangið fyrst ok sitið«, sagði konungr; »ekki er nú tóm til yfir kvæðum at sitja«. Þeir gørðu svá.

Tóku þeir þá tal með sér Gunnlaugr ok Hrafn; sagði hvárr öðrum frá ferðum sínum. Hrafn kvaðsk farit hafa áðr um sumarit af Íslandi til Noregs ok öndverðan vetr austr til Svíþjóðar. Þar gørisk brátt vel með þeim. Ok einn dag, er liðit var þingit, váru þeir báðir fyrir konungi, Gunnlaugr ok Hrafn. Þá mælti Gunnlaugr: »nú vilda ek, herra!« segir hann, »at þér heyrðið kvæðit«. »Þat má nú«, segir konungr. »Nú vil ek flytja kvæði mitt, herra!« segir Hrafn. »Þat má vel«, segir konungr. »Þá vil ek flytja fyrr kvæði mitt, herra!« segir Gunnlaugr, »ef þér vilið svá«. »Ek á fyrr at flytja, herra!« segir Hrafn, »er ek kom fyrr til yðvar«. Gunnlaugr mælti: »hvar kómu feðr okkrir þess«, segir hann, »at faðir minn væri eptirbátr föður þíns? hvar nema alls hvergi? skal ok svá með okkr vera«. Hrafn svarar: »gørum þá kurteisi«, segir hann, 'at vér fœrum þetta ei í kappmæli, ok látum konung ráða«. Konungr mælti: »Gunnlaugr skal fyrri flytja, því at honum eirir illa, ef hann hefir eigi sitt mál«. Þá kvað Gunnlaugr drápuna, er hann hafði orta um Óláf konung; ok er lokit var drápunni, þá mælti konungr: »Hrafn«, sagði hann, »hversu er kvæðit ort?« »Vel,

herra!« sagði hann; »þat er stórort kvæði ok úfagrt ok nakkvat stirðkveðit, sem Gunnlaugr er sjálfr í skaplyndi«. »Nú skaltu flytja þitt kvæði, Hrafn«, segir konungr. Hann gerir svá. Ok er lokit var, þá mælti konungr: »Gunnlaugr«, segir hann, »hversu er kvæði þetta ort?« Gunnlaugr svarar: »vel, herra!« segir hann; »þetta er fagrt kvæði, sem Hrafn er sjálfr at sjá, ok yfirbragðslítit; eða hví ortir þú flokk um konunginn«, segir hann, »eða þótti þér hann eigi drápunnar verðr?« Hrafn svarar: »tölum þetta ei lengr; til mun verða tekit, þótt síðar sé«, segir hann; ok skilðu nú við svá búit. Lítlu síðar gerðisk Hrafn hirðmaðr Óláfs konungs ok bað hann orlofs til brottferðar; konungr veitti honum þat. Ok er Hrafn var til brottferðar búinn, þá mælti hann til Gunnlaugs: »lokit skal nú okkarri vináttu, fyrir því at þú vildir hrópa mik hér fyrir höfðingjum; nú skal ek einhverju sinni eigi þik minnr vanvirða, en þú vildir mik hér«. Gunnlaugr svarar: »ekki hryggja mik hót þín«, segir hann, »ok hvergi munu vit þess koma, at ek sé minna virðr en þú«. Óláfr konungr gaf honum góðar gjafir at skilnaði, ok fór hann í brott síðan.

Hrafn fór austan um várit ok kom til Þrándheims ok bjó skip sitt ok sigldi til Íslands um sumarit ok kom skipi sínu í Leiruvág fyrir neðan Heiði, ok urðu honum fegnir frændr ok vinir, ok var hann heima þann vetr með föður sínum. Ok um sumarit á alþingi fundusk þeir frændr, Skapti lögsögumaðr ok Skáld-Hrafn. Þá mælti Hrafn: »þitt fullting vilda ek hafa til kvánbœnar við Þorstein Egilsson, at biðja Helgu, dóttur hans«. Skapti svarar: »er hon eigi áðr heitkona Gunnlaugs ormstungu?« Hrafn svarar: »er eigi liðin sú stefna nú«, segir hann, »sem mælt var með þeim? enda er miklu meiri hans ofsi, en hann muni nú þess gá eða geyma«. Skapti svarar: »gerum sem þér líkar«. Síðan gengu þeir fjölmennir til búðar Þorsteins Egilssonar; hann fagnaði þeim vel. Skapti mælti: »Hrafn frændi minn vil biðja Helgu dóttur þinnar, ok er þér

kunnig ætt hans ok auðr fjár ok menning góð, frænda-afli mikill ok vina«. Þorsteinn svarar: »hon er áðr heitkona Gunnlaugs, ok vil ek halda öll mál við hann, þau sem mælt váru«. Skapti mælti: »eru nú eigi liðnir þrír vetr, er til váru nefndir með yðr?« »Já«, sagði Þorsteinn, »en ei er sumar liðit, ok má hann enn til koma í sumar«. Skapti svarar: »en ef hann kemr eigi til sumarlangt, hverja ván skulu vér þá eiga þessa máls?« Þorsteinn svarar: »hér munu vér koma annat sumar, ok má þá sjá, hvat ráðligast þykkir, en ekki tjóar nú þetta at tala lengr at sinni«. Ok við þat skilðu þeir, ok riðu menn heim af þingi. Ekki fór þetta tal leynt, at Hrafn bað Helgu. Ei kom Gunnlaugr út á því sumri. Ok annat sumar á alþingi fluttu þeir Skapti bónorðit ákafliga: kváðu þá Þorstein lausan allra mála við Gunnlaug. Þorsteinn svarar: »ek á fár dœtr fyrir at sjá, ok vilda ek gjarna, at øngum manni yrði þær at rógi; nú vil ek finna fyrst Illuga svarta«; ok svá gørði hann. Ok er þeir fundusk, þá mælti Þorsteinn: »þykki þér ek eigi lauss allra mála við Gunnlaug, son þinn?« Illugi mælti: »svá er víst«, segir hann, »ef þú vill; kann ek hér nú fátt til at leggja, er ek veit eigi gørla efni Gunnlaugs, sonar míns«. Þorsteinn gekk þá til Skapta, ok keyptu þeir svá, at brullaup skyldi vera at vetrnóttum at Borg, ef Gunnlaugr kœmi eigi út á því sumri, en Þorsteinn lauss allra mála við Hrafn, ef Gunnlaugr kœmi til ok vitjaði ráðsins. Eptir þat riðu menn heim af þinginu, ok frestaðisk tilkváma Gunnlaugs, en Helga hugði ilt til ráða.

10. Nú er at segja frá Gunnlaugi, at hann fór af Svíþjóðu þat sumar, er Hrafn fór til Íslands, ok fekk þá góðar gjáfir af Óláfi konungi at skilnaði þeira. Aðalráðr konungr tók við Gunnlaugi allvel, ok var hann með honum um vetrinn með góðri sœmð. Í þenna tíma réð fyrir Danmörku Knútr enn ríki, Sveinsson, ok hafði nýtekit við föðurleifð sinni ok heitaðisk jafnan at herja til Englands, fyrir því at Sveinn konungr, faðir hans, hafði unnit mikit

ríki á Englandi, áðr hann andáðisk vestr þar. Ok í þann tíma var mikill herr danskra manna vestr þar, ok var sá höfðingi fyrir, er Hemingr hét, son Strútharalds jarls ok bróðir Sigvalda jarls, ok helt hann þat ríki undir Knút konung, er Sveinn konungr hafði áðr unnit. Um várit bað Gunnlaugr konunginn sér orlofs til brottferðar. Hann svarar: »ei samir þér nú at fara frá mér, til slíks úfriðar sem nú horfir hér í Englandi, þar sem þú ert minn hirðmaðr«. Gunnlaugr svarar: »þér skuluð ráða, herra! en gefið mér orlof at sumri til brottferðar, ef Danir koma eigi«. Konungr svarar: »sjám vit þá!« Nú leið þat sumar ok vetrinn eptir, ok kómu Danir eigi. Ok eptir mitt sumar fékk Gunnlaugr orlof til brottferðar af konungi, ok fór Gunnlaugr þaðan austr til Noregs ok fann Eirík jarl í Þrándheimi á Hlöðum, ok tók jarl honum þá vel ok bauð honum þá með sér at vera. Gunnlaugr þakkar honum boðit ok kveðsk þó vilja fara fyrst út til Íslands á vit festarmeyjar sinnar. Jarl mælti: »nú eru öll skip í brottu, þau er til Íslands bjoggusk«. Þá mælti hirðmaðr einn: »hér lá Hallfreðr vandræðaskáld í gær út undir Agðanesi«. Jarlinn svarar: »svá má vera«, segir hann; »hann sigldi heðan fyrir fimm nóttum«. Eiríkr jarl lét þá flytja Gunnlaug út til Hallfreðar, ok tók hann við honum með fagnaði, ok gaf þegar byr undan landi, ok váru vel kátir. Þat var síð sumars. Hallfreðr mælti til Gunnlaugs: »hefir þú frétt bónorðit Hrafns Önundarsonar við Helgu ena fögru?« Gunnlaugr kveðsk frétt hafa, ok þó úgerla. Hallfreðr segir honum slíkt, sem hann vissi af, ok þat með, at margir menn mæltu þat, at Hrafn væri ei úröskvari en Gunnlaugr. Gunnlaugr kvað þá vísu:

»Rœkik lítt, þótt leiki
(létt veðr er nú) þéttan
austanvindr at öndri
andness viku þessa;

meir sjámk hitt, en hæru
hoddstríðandi bíðit,
orð, at eigi verðak
jafnröskr taliðr Hrafni«.

Hallfreðr mælti þá: »þess þyrfti, félagi, at þér veitti betr en mér málin við Hrafn; ek kom skipi mínu í Leiruvág fyrir neðan Heiði fyrir fám vetrum, ok átta ek at gjalda hálfa mörk silfrs húskarli Hrafns, ok helt ek því fyrir honum; en Hrafn reið til vár með sex tigu manna ok hjó strengina, ok rak skipit upp á leirur, ok búit við skipbroti; varð ek þá at selja Hrafni sjálfdœmi, ok galt ek mörk; ok eru slíkar mínar at segja frá honum«. Ok þá var þeim eintalat um Helgu, ok lofaði hann mjök vænleik hennar. Gunnlaugr kvað þá vísu þessa:

»Munat háðvörum hyrjar
hríðmundaði þundar
hafnar, hörvi drifna,
hlýða jörð at þýðask;
því at lautsíkjar lékum
lyngs, er várum yngri,
alnar gims á ýmsum
andnesjum því landi«.

»Þetta er vel ort«, segir Hallfreðr. Þeir tóku land norðr á Melrakkasléttu, í Hraunhöfn, hálfum mánaði fyrir vetr, ok skipuðu þar upp.

Þórðr hét maðr; hann var bóndason þar á Sléttunni; hann gekk í glímur við þá kaupmennina, ok gekk þeim illa við hann. Þá varð komit saman fangi með þeim Gunnlaugi. Ok um nóttina áðr hét Þórðr á Þór til sigrs sér; ok um daginn, er þeir fundusk, tóku þeir til glímu; þá laust Gunnlaugr báða fœtrna undan Þórði ok feldi hann mikit fall; en fótrinn Gunnlaugs stökk ór liði, sá er hann stóð á, ok fell Gunnlaugr þá með Þórði. Þá mælti Þórðr: »vera má«, segir hann, »at þér vegni eigi

annat betr«. »Hvat þá?« segir Gunnlaugr. »Málin við Hrafn, ef hann fær Helgu ennar vænu at vetrnóttum; ok var ek hjá í sumar á alþingi, er þat réðsk«. Gunnlaugr svarar engu. Þá var vafiðr fótrinn ok í liðinn færðr, ok þrútnaði allmjök. Þeir Hallfreðr riðu tólf menn saman ok kómu suðr á Gilsbakka í Borgarfirði þat laugarkveld, er þeir sátu at brullaupinu at Borg. Illugi varð feginn Gunnlaugi, syni sínum, ok hans förunautum. Gunnlaugr kvaðsk þá þegar vilja ofan ríða til Borgar. Illugi kvað þat ekki ráð, ok svá sýndisk öllum nema Gunnlaugi; en Gunnlaugr var þá úfœrr fyrir fótarins sakir, þótt hann léti ekki á sjásk, ok varð því ekki af ferðinni. Hallfreðr reið heim um morgininn til Hreðuvatns í Norðrárdal; þar réð fyrir eignum þeira Galti, bróðir hans, ok var vaskr maðr.

11. Nú er at segja frá Hrafni, at hann sat at brullaupi sínu at Borg, ok er þat flestra manna sögn, at brúðrin væri heldr döpr, ok er þat satt, sem mælt er, at lengi man þat, er ungr getr, ok var henni nú ok svá. Þat varð til nýlundu þar at veizlunni, at sá maðr bað Húngerðar, Þórodds dóttur ok Jófríðar, er Svertingr hét ok var Hafr-Bjarnarson, Molda-Gnúpssonar, ok skyldu þau ráð takask um vetrinn eptir jól uppi at Skáney. Þar bjó Þorkell, frændi Húngerðar, son Torfa Valbrandssonar. Móðir Torfa var Þórodda, systir Tungu-Odds. Hrafn fór heim til Mosfells með Helgu, konu sína; ok er þau höfðu þar skamma stund verit, þá var þat einn morgin, áðr þau risu upp, at Helga vakir, en Hrafn svaf, ok lét hann illa í svefni. Ok er hann vaknaði, spyrr Helga, hvat hann hefði dreymt. Hrafn kváð þá vísu:

»Hugðumk (orms) á armi
(ey löggvar!) þér höggvinn,
væri, brúðr! í blóði
beðr þinn roðinn mínu,

knættit endr of undir
ölstafns Njörun (Hrafni
líkn getra þat, lauka
lind!) rógþyrnis binda«.

Helga mælti: »þat mun ek aldri gráta«, segir hon, »ok hafi þér illa svikit mik, ok mun Gunnlaugr út kominn«; ok grét Helga þá mjök. Ok litlu síðar fluttisk útkváma Gunnlaugs. Helga gørðisk þá svá stirð við Hrafn, at hann fekk eigi haldit henni heima þar, ok fóru þau þá heim aptr til Borgar, ok nýtti Hrafn lítit af samvistum við hana. Nú búask menn til boðs um vetrinn. Þorkell frá Skáney bauð Illuga svarta ok sonum hans. Ok er Illugi bóndi bjósk, þá sat Gunnlaugr í stofu ok bjósk ekki. Illugi gekk til hans ok mælti: »hví býsk þú ekki, frændi?« Gunnlaugr svarar: »ek ætla eigi at fara«. Illugi mælti: »fara skaltu víst, frændi!« segir hann, »ok slá ekki slíku á þik. at þreyja eptir einni konu, ok lát, sem þú vitir eigi, ok mun þik aldri konur skorta«. Gunnlaugr gørði, sem faðir hans mælti, ok kómu þeir til boðsins, ok var þeim Illuga ok sonum hans skipat í öndvegi, en þeim Þorsteini Egilssyni ok Hrafni, mág hans, ok sveitinni brúðguma í annat öndvegi gegnt Illuga. Konur sátu á palli, ok sat Helga en fagra næst brúðinni ok rendi opt augum til Gunnlaugs, ok kemr þar at því, sem mælt er, at eigi leyna augu, ef ann kona manni. Gunnlaugr var þar vel búinn ok hafði þá klæðin þau en góðu, er Sigtryggr konungr gaf honum, ok þótti hann þá mikit afbragð annarra manna fyrir margs sakir, bæði afls ok vænleiks ok vaxtar. Lítil var gleði manna at boðinu. Ok þann dag, er menn váru í brottbúningi, þá brugðu konur göngu sinni ok bjoggusk til heimferðar. Gunnlaugr gekk þá til tals við Helgu, ok töluðu lengi, ok þá kvað Gunnlaugr vísu:

»Ormstungu varð engi
allr dagr und sal fjalla

hœgr, síz Helga en fagra
Hrafns kvánar réð nafni;
lítt sá hölðr enn hvíti
hjörþeys, faðir meyjar,
(gefin var Eir til aura
ung) við minni tungu«.

Ok enn kvað hann:

»Væn, ák verst at launa,
víngefn! föður þínum
(fold nemr flaum af skaldi
flóðhyrs) ok svá móður:
því at gerðu Bil borða
bæði senn und klæðum
(hér hafi hölðs ok svarra
hagvirki!) svá fagra«.

Ok þá gaf Gunnlaugr Helgu skikkjuna Aðalráðsnaut, ok var þat gersimi sem mest. Hon þakkaði honum vel gjöfina. Síðan gekk Gunnlaugr út, ok váru þá komin hross, ok hestar söðlaðir, ok margir allvænligir, ok bundnir heima á hlaðinu. Gunnlaugr hljóp á bak einhverjum hesti ok reið á skeið eptir túninu ok at þangat, er Hrafn stóð fyrir, ok varð Hrafn at opa undan. Gunnlaugr mælti: »ekki er at opa undan, Hrafn!« segir hann, »fyrir því at enga ógn býð ek þér at sinni, en þú veizt, til hvers þú hefir unnit«. Hrafn svarar ok kvað vísu:

»Samira okkr of eina,
Ullr benloga! Fullu,
frægir fólka Ságu!
fangs í brigð at ganga:
mjök eru margar slíkar,
morðrunnr! fyr haf sunnan
(ýtir er sævar sóta
sannfróðr) konur góðar«.

Gunnlaugr svarar: »vera má«, segir hann, »at margar sé, en eigi þykki mér svá«. Þá hljópu þeir Illugi at ok Þorsteinn ok vildu ekki, at þeir ættisk við. Þá kvað Gunnlaugr vísu:

»Gefin var Eir til aura
armdags en litfagra
(þann kveða menn, né minna,
mínn jafnoka) Hrafni,
allra nýztr meðan austan
Alráðr farar dvalði
(því er menrýri minni
málgráðr) í gný stála«.

Ok eptir þetta riðu menn heim hvárirtveggju, ok var alt kyrt ok tíðindalaust um vetrinn. Nýtti Hrafn síðan ekki af samvistum við Helgu, þá er þau Gunnlaugr höfðu fundizk.

Ok um sumarit riðu menn fjölmennir til þings: Illugi svarti ok synir hans með honum, Gunnlaugr ok Hermundr; Þorsteinn Egilsson ok Kollsveinn, son hans; Önundr frá Mosfelli ok synir hans allir; Svertingr Hafr-Bjarnarson. Skapti hafði þá enn lögsögu. Ok einn dag á þinginu, er menn gengu fjölmennir til lögbergs, ok er þar var lokit at mæla lögskilum, þá kvaddi Gunnlaugr sér hljóðs ok mælti: »er Hrafn hér Önundarson?« Hann kveðsk þar vera. Gunnlaugr ormstunga mælti þá: »þat veizt þú, at þú hefir fengit heitkonu minnar ok dregizk til fjándskapar við mik; nú fyrir þat vil ek bjóða þér hólmgöngu hér á þinginu á þriggja nátta fresti í Øxarárhólmi«. Hrafn svarar: »þetta er vel boðit, sem ván var at þér«, segir hann, »ok em ek þess albúinn, þegar þú vill«. Þetta þótti ilt frændum hvárstveggja þeira, en þó váru þat lög í þann tíma at bjóða hólmgöngu, sá er vanhluta þóttisk verða fyrir öðrum. Ok er þrjár nætr váru liðnar, bjoggusk þeir til hólmgöngu, ok fylgði Illugi svarti syni sínum til hólmsins með miklu fjölmenni, en Skapti lögsögu-

maðr fylgði Hrafni ok faðir hans ok aðrir frændr hans. Ok áðr Gunnlaugr gengi út í hólminn, þá kvað hann vísu þessa:

»Nú emk út á eyri
alvangs búinn ganga
(happs unni goð greppi!)
gört með tognum hjörvi;
hnakk skal Helgu lokka
(haus vinnk frá bol lausan
lóks með ljósum mæki)
ljúfs velgs í tvau kljúfa«.

Hrafn svarar ok kvað þetta:

»Veitat greppr, hvárr greppa
gagnsæli hlýtr fagna;
hér er bensigðum brugðit,
búin er egg í leggi.
Þá mun, ein ok ekkja
ung, mær, þótt vér særimsk,
þorna spöng af þingi
þegns hugrekki fregna«.

Hermundr helt skildi fyrir Gunnlaug, bróður sinn, en Svertingr Hafr-Bjarnarson fyrir Hrafn. Þrim mörkum silfrs skyldi sá leysa sik af hólminum, er sárr yrði. Hrafn átti fyrr at höggva, er á hann var skorat, ok hjó hann í skjöld Gunnlaugs ofanverðan, ok brast sverðit þegar sundr undir hjöltunum, er til var höggvit af miklu afli. Blóðrefillinn hraut upp af skildinum ok kom á kinn Gunnlaugi, ok skeindisk hann heldr en eigi. Þá hljópu feðr þeira þegar á millum ok margir aðrir menn. Þá mælti Gunnlaugr: »nú kalla ek, at Hrafn sé sigraðr, er hann er slyppr«. »En ek kalla, at þú sér sigraðr«, segir Hrafn, »er þú ert sárr orðinn«. Gunnlaugr var þá allæfr ok reiðr mjök ok kvað ekki reynt vera. Illugi faðir hans kvað, þá eigi skyldu reyna meir at sinni. Gunnlaugr

svarar: »þat munda ek vilja«, segir hann, »at vit Hrafn mœttimk svá öðru sinni, at þú værir fjarri, faðir, at skilja okkr«. Ok við þetta skilðu þeir at sinni, ok gengu menn heim til búða sinna. Ok annan dag eptir í lögréttu var þat í lög sett, at af skyldi taka hólmgöngur allar þaðan ífrá, ok var þat gørt at ráði allra vitrustu manna, er við váru staddir; en þar váru allir þeir, er vitrastir váru á landinu; ok sjá hefir hólmganga síðast framið verit á Íslandi, er þeir Hrafn ok Gunnlaugr börðusk.

Ok einn morgin, er þeir brœðr Hermundr ok Gunnlaugr gengu til Øxarár at þvá sér, þá gengu öðrum megin at ánni konur margar, ok var þar Helga en fagra í því liði. Þá mælti Hermundr: »sér þú Helgu, vinkonu þína, hér fyrir handan ána?« Gunnlaugr svarar: »sé ek hana víst«; ok þá kvað Gunnlaugr vísu þessa:

»Alin var rýgr at rógi
(runnr olli því gunnar;
lág vark auðs at eiga
óðgjarn) fira börnum;
nú er svanmærrar (svíða
svört augu mér) bauga
lands til lýsigunnar
lítil þörf at líta«.

Síðan gengu þeir yfir ána, ok töluðu þau Helga ok Gunnlaugr um stund. Ok er þeir gengu austr yfir ána, þá stóð Helga ok starði á Gunnlaug lengi eptir. Gunnlaugr leit þá aptr yfir ána ok kvað vísu þessa:

»Brámáni skein brúna
brims af ljósum himni
Hristar hörvi glæstrar
haukfránn á mik lauka;
en sá geisli sýslir
síðan gullmens Fríðar
hvarma tungls ok hringa
Hlínar óþurft mína«.

Ok eptir þetta umliðit riðu menn heim af þinginu, ok var Gunnlaugr heima á Gilsbakka. Ok einn morgin, er hann vaknaði, þá váru allir menn upp risnir, nema hann lá. Hann hvíldi í lokrekkju innar af seti. Þá gengu í skálann tólf menn, allir alvápnaðir, ok var þar kominn Hrafn Önundarson. Gunnlaugr spratt upp þegar ok gat fengit vápn sín. Þá mælti Hrafn: »við øngu skal þér hætt vera«, segir hann; »en þat er erindi mitt hingat, at þú skalt nú heyra: þú bautt mér hólmgöngu í sumar á alþingi, ok þótti þér sú ekki reynd verða; nú vil ek þér bjóða, at vit farim báðir á brott af Íslandi ok utan í sumar ok gangim á hólm í Noregi; þar munu eigi frændr okkrir fyrir standa«. Gunnlaugr svarar: »mæl drengja heilastr! ok þenna kost vil ek gjarna þiggja, ok er hér at þiggja, Hrafn!« segir hann, »þann greiða, sem þú vill«. Hrafn svarar: »þat er vel boðit, en ríða munu vér fyrst at sinni«; ok við þetta skilðu þeir. Þetta þótti frændum hvárstveggja þeira stórum illa, en fengu þó ekki at gørt fyrir ákafa þeira sjálfra; enda varð þat fram at koma, sem til dró.

12. Nú er at segja frá Hrafni, at hann bjó skip sitt í Leiruvágum. Tveir menn eru þeir nefndir, er fóru með Hrafni, systursynir Önundar, föður hans; hét annarr Grímr, en annarr Óláfr, ok váru báðir gildir menn. Öllum frændum Hrafns þótti mikill svipr, er hann fór í brott; en hann sagði svá: kvaðsk því Gunnlaug á hólm skorat hafa, at hann kvaðsk øngar nytjar hafa Helgu, ok kvað annanhvárn verða at hníga fyrir öðrum. Síðan sigldi Hrafn í haf, er þeim gaf byr, ok kómu skipi sínu í Þrándheim, ok var þar of vetrinn, ok frétti ekki til Gunnlaugs á þeim vetri, ok þar beið hann Gunnlaugs um sumarit; ok enn annan vetr var hann í Þrándheimi, þar sem heitir í Lifangri.

Gunnlaugr ormstunga réðsk til skips með Hallfreði vandræðaskáldi norðr á Sléttu, ok urðu þeir síðbúnir mjök, ok sigldu þeir í haf, þegar byr gaf, ok kómu við Orkn-

eyjar lítlu fyrir vetr. Sigurðr jarl Hlöðvisson réð þá fyrir eyjunum, ok fór Gunnlaugr til hans ok var þar um vetrinn, ok virði jarl hann vel. Ok ùm várit bjósk jarl í hernað; Gunnlaugr bjósk til ferðar með honum, ok herjuðu um sumarit víða um Suðreyjar ok Skotlandsfjörðu ok áttu margar orrostur, ok reyndisk Gunnlaugr enn hraustasti ok enn vaskasti drengr ok enn harðasti karlmaðr, hvar sem þeir kómu. Sigurðr jarl snerisk snimmendis sumars aptr, en Gunnlaugr sté þá á skip með kaupmönnum þeim, er sigldu til Noregs, ok skilðu þeir Sigurðr jarl með mikilli vináttu. Gunnlaugr fór norðr til Þrándheims á Hlaðir á fund Eiríks jarls ok var þar öndverðan vetr, ok tók jarl vel við honum ok bauð honum með sér at vera, ok þat þekðisk hann. Frétt hafði jarl áðr viðskipti þeira Hrafns, svá sem var, ok sagði Gunnlaugi, at hann legði bann fyrir, at þeir berðisk þar í hans ríki. Gunnlaugr kvað hann slíku ráða mundu; ok var Gunnlaugr þar um vetrinn ok jafnan fálátr. Ok um várit einn dag gekk Gunnlaugr úti, ok Þorkell frændi hans með honum; þeir gengu í brott frá bœnum, ok á völlum fyrir þeim var mannhringr, ok í hringinum innan váru tveir menn með vápnum ok skylmðusk; var þar annarr nefndr Hrafn, en annarr Gunnlaugr. Þeir mæltu, er hjá stóðu, at Íslendingar hyggi smátt ok væri seinir til at muna orð sín. Gunnlaugr fann, at hér fylgði mikit háð, ok hér var mikit spott at dregit, ok gekk Gunnlaugr í brott þegjandi. Ok lítlu síðar eptir þetta segir Gunnlaugr jarli, at hann kveðsk eigi lengr nenna at þola háð ok spott hirðmanna hans um mál þeira Hrafns, ok beiddi jarl fá sér leiðtoga inn í Lifangr. Jarli var sagt áðr, at Hrafn var í brottu ór Lifangri ok farinn austr til Svíþjóðar, ok því gaf hann Gunnlaugi orlof at fara ok fekk honum leiðtoga tvá til ferðarinnar.

Nú ferr Gunnlaugr af Hlöðum við sjaunda mann inn í Lifangr; ok þann morgin hafði Hrafn farit þaðan við fimta mann, er Gunnlaugr kom þar um kveldit. Þaðan

fór Gunnlaugr í Veradal, ok kom þar at kveldi jafnan, sem Hrafn hafði áðr verit um nóttina. Gunnlaugr ferr, til þess er hann kom á efsta bœ í dalnum, er á Súlu hét, ok hafði Hrafn þaðan farit um morgininn. Gunnlaugr dvalði þá ekki ferðina ok fór þegar um nóttina; ok um morgininn í sólarroð þá sá hvárir aðra. Hrafn var þar kominn, sem váru vötn tvau, ok á meðal vatnanna váru vellir sléttir; þat heita Gleipnisvellir; en fram í vatnit annat gekk nes lítit, er heitir Dinganes. Þar námu þeir Hrafn við í nesinu ok váru fimm saman; þeir váru þar með Hrafni frændr hans Grímr ok Óláfr. Ok er þeir mœttusk, þá mælti Gunnlaugr: »þat er nú vel, er vit höfum fundizk«. Hrafn kvaðsk þat ekki lasta mundu; »ok er nú kostr, hvárr er þú vill«, segir Hrafn, »at vér berimk allir, eða vit tveir, ok sé jafnmargir hvárir«. Gunnlaugr kveðsk vel líka, hvárt at heldr er. Þá mæltu þeir frændr Hrafns Grímr ok Óláfr: kváðusk eigi vilja standa hjá, er þeir berðisk; svá mælti ok Þorkell svarti, frændi Gunnlaugs. Þá mælti Gunnlaugr við leiðtogana jarls: »it skuluð sitja hjá ok veita hvárigum ok vera til frásagnar um fund várn«; ok svá gørðu þeir.

Síðan gengusk þeir at, ok börðusk frœknliga allir. Þeir Grímr ok Óláfr gengu báðir í mót Gunnlaugi einum, ok lauk svá þeira viðskipti, at hann drap þá báða, en hann varð ekki sárr. Þetta sannar Þórðr Kolbeinsson í kvæði því, er hann orti um Gunnlaug ormstungu:

»Hlóð, áðr Hrafni næði,
hugreifum Óleifi
Göndlar þeys ok Grími
Gunnlaugr með hjör þunnum;
hann varð hvatra manna,
hugmóðr, drifinn blóði,
(Ullr réð ýta falli
unnviggs) bani þriggja«.

Þeir Hrafn sóttusk meðan ok Þorkell svarti, frændi

Gunnlaugs, ok fell Þorkell fyrir Hrafni ok lét líf sitt; ok allir fellu förunautar þeira at lyktum. Ok þá börðusk þeir tveir með stórum höggum ok øruggum atgangi, er hvárr veitti öðrum, ok sóttusk einart í ákafa. Gunnlaugr hafði þá sverðit Aðalráðsnaut, ok var þat et bezta vápn. Gunnlaugr hjó þá um síðir til Hrafns mikit högg með sverðinu ok undan Hrafni fótinn; Hrafn féll þó eigi at heldr, ok hnekði þá at stofni einum ok studdi þar á stúfinum. Þá mælti Gunnlaugr: »nú ertu úvígr«, segir hann, »ok vil ek eigi lengr berjask við þik, ørkumlaðan mann«. Hrafn svarar: »svá er þat«, segir hann, »at mjök hefir á leikizk minn hluta, en þó mundi mér enn vel duga, ef ek fenga at drekka nakkvat«. Gunnlaugr svarar: »svík mik þá ei«, segir hann, »ef ek fœra þér vatn í hjálmi mínum«. Hrafn svarar: »ei mun ek svíkja þik«, segir hann. Síðan gekk Gunnlaugr til lœkjar eins ok sótti í hjálminum ok fœrði Hrafni; en hann seildisk í mót enni vinstri hendinni, en hjó í höfuð Gunnlaugi með sverðinu enni hœgri hendi, ok varð þat allmikit sár. Þá mælti Gunnlaugr: »illa sveiktu mik nú, ok údrengiliga fór þér, þar sem ek trúða þér«. Hrafn svarar: »satt er þat«, segir hann; »en þat gekk mér til þess, at ek ann þér eigi faðmlagsins Helgu ennar fögru«. Ok þá börðusk þeir enn í ákafa; en svá lauk at lyktum, at Gunnlaugr bar af Hrafni, ok lét Hrafn þar líf sitt. Þá gengu fram leiðtogar jarlsins ok bundu höfuðsárit Gunnlaugs; hann sat þá meðan ok kvað þá vísu þessa:

»Oss gekk mætr á móti
mótrunnr í dyn spjóta,
hríðgørvandi hjörva,
Hrafn framliga jafnan;
hér varð mörg í morgin
málmflaug of Gunnlaugi
(hergerðandi) á hörðu
(hringþollr!) nesi Dinga«.

Síðan bjoggu þeir um dauða menn ok fœrðu Gunnlaug á hest sinn eptir þat, ok kómusk með hann alt ofan í Lifangr; ok þar lá hann þrjár nætr ok fekk alla þjónustu af presti ok andaðisk síðan ok var þar jarðaðr at kirkju. Öllum þótti mikill skaði at um hvárntveggja þeira, Gunnlaug ok Hrafn, með þeim atburðum, sem varð um líflát þeira.

13. Ok um sumarit, áðr þessi tíðindi spurðusk út hingat til Íslands, þá dreymði Illuga svarta, ok var hann þá heima á Gilsbakka: honum þótti Gunnlaugr at sér koma í svefninum, ok var blóðugr mjök, ok kvað vísu þessa fyrir honum í svefninum. Illugi munði vísuna, er hann vaknaði, ok kvað síðan fyrir öðrum:

»Vissak Hrafn (en Hrafni
hvöss kom egg í leggi)
hjaltugguðum höggva
hrynfiski mik brynju,
þá er hræskæri hlýra
hlaut fen ari benja
(klauf gunnsproti Gunnar
Gunnlaugs höfuð) nunna«.

Sá atburðr varð suðr at Mosfelli ena sömu nótt, at Önund dreymði, at Hrafn kœmi at honum, ok var allr alblóðugr; hann kvað vísu þessa:

»Roðit var sverð, en sverða
sverðrögnir mik gerði,
váru reynd í röndum
randgálkn fyr ver handan;
blóðug hykk í blóði
blóðgögl of skör stóðu;
sárfíkinn hlaut sára
sárgammr enn á þramma«.

Ok um sumarit annat eptir á alþingi mælti Illugi svarti til Önundar at lögbergi: »hverju villtu bœta mér

son minn«, sagði hann, »er Hrafn, son þinn, sveik hann í trygðum?« Önundr svarar: »fjarkominn þykkjumk ek til þess«, sagði hann, »at bœta hann, svá sárt sem ek helt á þeira fundi; mun ek ok øngra bóta beiða þik fyrir minn son«. Illugi svarar: »kenna skal þá nakkvarr at skauti þinn frændi eða þinna ættmanna«. Ok eptir þingit um sumarit var Illugi jafnan dapr mjök.

Þat var sagt um haustit, at Illugi reið heiman af Gilsbakka með þrjá tigu manna ok kom til Mosfells snimma morgins. Önundr komsk í kirkju ok synir hans, en Illugi tók frændr hans tvá, hét annarr Björn, en annarr Þorgrímr; hann lét drepa Björn, en fóthöggva Þorgrím. Reið Illugi heim eptir þat, ok varð þessa engi rétting af Önundi. Hermundr Illugason unði lítt eptir Gunnlaug, bróður sinn, ok þótti ekki hans hefnt at heldr, þótt þetta væri at gørt. Maðr hét Hrafn ok var bróðurson Önundar at Mosfelli; hann var farmaðr mikill ok átti skip, er uppi stóð í Hrútafirði. Ok um várit reið Hermundr Illugason heiman einn samt ok norðr Holtavörðuheiði ok svá til Hrútafjarðar ok út á Borðeyri til skips kaupmannanna; kaupmenn váru þá búnir mjök. Hrafn stýrimaðr var á landi ok mart manna hjá honum; Hermundr reið at honum ok lagði í gegnum hann spjótinu ok reið þegar í brott; en þeim varð öllum bilt, félögum Hrafns, við Hermund. Øngar kómu bœtr fyrir víg þetta. Ok með þessu skilr skipti þeira Illuga svarta ok Önundar at Mosfelli.

Þorsteinn Egilsson gipti Helgu, dóttur sína, er stundir liðu fram, þeim manni, er Þorkell hét ok var Hallkelsson; hann bjó út í Hraundal; ok fór Helga til bús með honum ok varð honum lítt unnandi, því at hon verðr aldri afhuga Gunnlaugi, þótt hann væri dauðr; en Þorkell var þó vaskr maðr at sér ok auðigr at fé ok skáld gott. Þau áttu börn saman, ekki allfá; Þórarinn hét son þeira ok Þorsteinn, ok enn fleiri börn áttu þau. Þat var helzt gaman Helgu, at hon rekði skikkjuna Gunnlaugsnaut ok hyrfði

þar á löngum. Ok eitt sinn kom þar sótt mikil á bœ þeira Þorkels ok Helgu, ok krömðusk margir lengi. Helga tók þá ok þyngð, ok lá þó eigi. Ok einn laugaraptan sat Helga í eldaskála ok hneigði höfuð í kné Þorkatli, bónda sínum, ok lét senda eptir skikkjunni Gunnlaugsnaut. Ok er skikkjan kom til hennar, þá settisk hon upp ok rakði skikkjuna fyrir sér ok horfði á um stund; ok síðan hné hon aptr í fang bónda sínum ok var þá ørend. Þorkell kvað þá vísu þessa:

»Lagðak orms at armi
arms góða mér tróðu
(goð brá Lofnar lífi
líns) andaða mína;
. . . .
. . . .
þó er beiðanda bíða
bliks þungara miklu«.

Helga var til kirkju fœrð, en Þorkell bjó þar eptir, ok þótti öllum mikit fráfall Helgu, sem ván var at. Ok lýkr þar nú sögunni.

IV. Af Nordens gude- og helte-kvad.

---

1. Sangen om Vavtrudne.

(Vafþrúðnismál.)

Óðinn kvað:

1. »Ráð þú mér nú, Frigg!
alls mik fara tíðir
at vitja Vafþrúðnis;
forvitni mikla
kveð ek mér á fornum stöfum
við þann enn alsvinna jötun«.

Frigg kvað

2. »Heima letja
ek munda Herjaföðr
í görðum goða;
því at engi jötun
ek hugða jafnramman
sem Vafþrúðni vesa«.

Óðinn kvað:

3. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin;
hitt vil ek vita,
hvé Vafþrúðnis
salakynni sé«.

Frigg kvað:

4. »Heill þú farir!
heill þú aptr komir!
heill þú á sinnum sér!
œði þér dugi,
hvars þú skalt, Aldaföðr!
orðum mæla jötun!«

5. Fór þá Óðinn
at freista orðspeki
þess ens alsvinna jötuns;
at höllu hann kom,
ok átti Íms faðir,
inn gekk Yggr þegar.

Óðinn kvað:

6. »Heill þú nú, Vafþrúðnir!
nú emk í höll kominn
á þik sjálfan at sjá;
hitt vil ek fyrst vita,
ef þú fróðr sér
eða alsviðr jötunn«.

Vafþrúðnir kvað:

7. »Hvat es þat manna,
es í mínum sal
verpumk orði á?
út þú ne kemr
órum höllum frá,
nema þú enn snotrari sér«.

Óðinn kvað:

8. »Gagnráðr ek heiti,
nú emk af göngu kominn
þyrstr til þinna sala,
laðar þurfi
— hefik lengi farit —
ok þinna andfanga, jötunn!«

Vafþrúðnir kvað:

9. »Hví þú þá, Gagnráðr!
mælisk af gólfi fyrir?
farðu í sess í sal!
þá skal freista,
hvárr fleira viti,
gestr eða enn gamli þulr«.

Óðinn kvað:

10. »Óauðigr maðr,
es til auðigs kemr,
mæli þarft eða þegi!
ofrmælgi mikil
hygg ek at illa geti
hveims við kaldrifjaðan kemr«.

Vafþrúðnir kvað:

11. »Segðu mér, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sá hestr heitir,
es hverjan dregr
dag of dróttmögu?«

Óðinn kvað:

12. »Skinfaxi heitir,
es enn skíra dregr
dag of dróttmögu;
hesta beztr
þykkir hann með Hreiðgotum,
ey lýsir mön af mari«.

Vafþrúðnir kvað:

13. »Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sá jór heitir,
es austan dregr
nótt of nýt regin?«

Óðinn kvað:

14. »Hrímfaxi heitir,
es hverja dregr
nótt of nýt regin;
méldropa
fellir hann morgin hvern,
þaðan kemr dögg of dala«.

Vafþrúðnir kvað:

15. »Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sú á heitir,
es deilir með jötna sonum
grund ok með goðum?«

Óðinn kvað:

16. »Ifing heitir á,
es deilir með jǫtna sonum
grund ok með goðum;
opin renna
hón skal of aldrdaga,
verðrat íss á á«.

Vafþrúðnir kvað:

17. »Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sá vǫllr heitir,
es finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð?«

Óðinn kvað:

18. »Vígríðr heitir vǫllr,
es finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð;
hundrað rasta
hann es á hverjan veg,
sá es þeim vǫllr vitaðr«.

Vafþrúðnir kvað:

19. »Fróðr estu nú, gestr,
far þú á bekk jǫtuns,
ok mælumsk í sessi saman!
hǫfði veðja
vit skulum hǫllu í,
gestr! of goðspeki«.

Óðinn kvað:

20. »Segðu þat et eina,
ef þítt œði dugir,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan jǫrð of kom
eða upphiminn
fyrst? enn fróði jǫtunn!«

Vafþrúðnir kvað:

21. »Ór Ýmis holdi
vas jǫrð of skǫpuð,
en ór beinum bjǫrg,
himinn ór hausi
ens hrímkalda jǫtuns,
en ór sveita sjór«.

Óðinn kvað:

22. »Segðu þat annat,
ef þítt œði dugir,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan máni of kom,
svát ferr menn yfir,
eða sól et sama?«

Vafþrúðnir kvað:

23. »Mundilfœri heitir,
hann es Mána faðir
ok svá Sólar et sama;
himin hverfa
þau skulu hverjan dag
ǫldum at ártali«.

Óðinn kvað:

24. »Segðu þat et þriðja,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan dagr of kom,
svát ferr drótt yfir,
eða nótt með niðum?«

Vafþrúðnir kvað:

25. »Dellingr heitir,
hann es Dags faðir;
en Nótt vas Nörvi borin;
ný ok nið
skópu nýt regin
öldum at ártali«.

Óðinn kvað:

26. »Segðu þat et fjórða,
alls þik fróðan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan vetr of kom
eða varmt sumar
fyrst með fróð regin?«

Vafþrúðnir kvað:

27. »Vindsvalr heitir,
hann es Vetrar faðir,
en Svásuðr Sumars;
[vas Vindsvalr
Vásaði borinn;
öll es sú kaldrifjuð kind]«.

Óðinn kvað:

28. »Segðu þat et fimta,
alls þik fróðan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hverr ása ellstr
eða Ýmis niðja
yrði í árdaga?«

Vafþrúðnir kvað:

29. »Ørófi vetra,
áðr væri jörð of sköpuð,
þá vas Bergelmir borinn;
Þrúðgelmir
vas þess faðir,
en Aurgelmir afi«.

Óðinn kvað:

30. »Segðu þat et sétta,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan Aurgelmir kom
með jötna sonum
fyrst? enn fróði jötunn!«

Vafþrúðnir kvað:

31. »Ór Élivágum
stukku eitrdropar,
svá óx, unz ór varð jötunn;
þar órar ættir
kómu allar saman,
því es þat æ alt til atalt«.

Óðinn kvað:

32. »Segðu þat et sjaunda,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvé sá börn of gat
enn baldni jötunn,
es hann hafðit gýgjar gaman?«

Vafþrúðnir kvað:

33. »Undir hendi vaxa
kváðu hrímþursi
mey ok mög saman;
fótr við fœti
gat ens fróða jötuns
sexhöfðaðan son«.

Óðinn kvað:

34. »Segðu þat et átta,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvat þú fyrst of mant
eða fremst of veizt?
þú est alsviðr jötunn«.

Vafþrúðnir kvað:

35. »Ørófi vetra,
áðr væri jörð of sköpuð,
þá vas Bergelmir borinn;
þat ek fyrst of man,
es sá enn fróði jötunn
á vas lúðr of lagiðr«.

Óðinn kvað:

36. »Segðu þat et níunda,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan vindr of kømr,
svát ferr vág yfir?
æ menn hann sjálfan of sjá«.

Vafþrúðnir kvað:

37. »Hræsvelgr heitir,
es sitr á himins enda,
jötunn, í arnar ham;
af hans vængjum
kveða vind koma
alla menn yfir«.

Óðinn kvað:

38. »Segðu þat et tíunda,
alls þú tíva rök
öll, Vafþrúðnir, vitir:
hvaðan Njörðr of kom
með ása sonum
— hofum ok hǫrgum
hann ræðr hundmörgum —,
ok vasat hann ásum alinn?«.

Vafþrúðnir kvað:

39. »Í vanaheimi
skópu hann vís regin,
ok seldu at gíslingu goðum;
í aldar rök
hann mun aptr koma
heim með vísum vönum«.

Óðinn kvað:

40. »Segðu þat et ellifta:
hvar ýtar túnum í
höggvask hverjan dag?
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meir of sáttir saman«.

Vafþrúðnir kvað:

41. »Allir einherjar
Óðins túnum í
höggvask hverjan dag;
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meir of sáttir saman«.

Óðinn kvað:

42. »Segðu þat et tólfta,
hví þú tíva rök
öll, Vafþrúðnir, vitir?
frá jötna rúnum

ok allra goða
segir þú et sannasta,
enn alsvinni jötunn!«

Vafþrúðnir kvað:

43. »Frá jötna rúnum
ok allra goða
ek kann segja satt,
því at hvern hefik
heim of komit:
níu kom ek heima,
fyr niflhel neðan,
hinig deyja ór helju halir«.

Óðinn kvað:

44. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat lifir manna,
þás enn mæra líðr
fimbulvetr með firum?«

Vafþrúðnir kvað:

45. »Líf ok Leifþrasir,
en þau leynask munu
í holti Hoddmímis;
morgindöggvar
þau sér at mat hafa,
en þaðan af aldir alask«.

Óðinn kvað:

46. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvaðan kemr sól
á enn slétta himin,
þás þessa hefir Fenrir farit?«

Vafþrúðnir kvað:

47. »Eina dóttur
berr Álfröðull,
áðr hana Fenrir fari;
sú skal ríða,
þás regin deyja,
móður brautir mær«.

Óðinn kvað:

48. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hverjar 'ru þær meyjar,
es líða mar yfir,
fróðgeðjaðar fara?«

Vafþrúðnir kvað:

49. »Þrjár þjóðár
falla þorp yfir
meyja Mögþrasis;
hamingjur einar
þærs í heimi eru,
þó þær með jötnum alask«.

Óðinn kvað:

50. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hverir ráða æsir
eignum goða,
þás sloknar Surta logi?«

Vafþrúðnir kvað:

51. »Viðarr ok Vali
byggva vé goða,
þás sloknar Surta logi;
Móði ok Magni
skulu Mjöllni hafa
Vingnis at vígþroti«.

Óðinn kvað:

52. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat verðr Óðni
at aldrlagi,
þás of rjúfask regin?«

Vafþrúðnir kvað:

53. »Úlfr gleypa
mun Aldaföðr,
þess mun Viðarr vreka:
kalda kjapta
hann klyfja mun
vitnis vígi at«.

Óðinn kvað:

54. »Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat mælti Óðinn,
áðr á bál stigi,
sjálfr í eyra syni?«

Vafþrúðnir kvað:

55. »Ey manni þat veit,
hvat þú í árdaga
sagðir í eyra syni.
Feigum munni
mæltak mína forna stafi
ok of ragna rök.
Nú ek við Óðin
deildak mína orðspeki,
þú est æ vísastr vera«.

(Af den ældre Edda.)

---

2. Kvadet om Trym.

(Þrymskviða eða Hamarsheimt.)

1. Vreiðr vas þá Vingþórr,
es hann vaknaði
ok síns hamars
of saknaði;
skegg nam at hrista,
skör nam at dýja,
réð Jarðar burr
umb at þreifask.

2. Ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
»heyrðu nú, Loki!
hvat ek nú mæli,
es eigi veit
jarðar hvergi
né upphimins:
áss es stolinn hamri!«

3. Gengu þeir fagra
Freyju túna,
ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
»muntu mér, Freyja!
fjaðrhams ljá,
ef ek mínn hamar
mættak hitta?«

Freyja kvað:

4. »Þó mundak gefa þér,
þótt ór gulli væri,
ok þó selja
at væri ór silfri«.

5. Fló þá Loki
— fjaðrhamr dunði —,
unz fyr útan kom
ása garða
ok fyr innan kom
jötna heima.

6. Þrymr sat á haugi,
þursa dróttinn,
greyjum sínum
gullbönd snøri
ok mörum sínum
mön jafnaði.

Þrymr kvað:

7. »Hvat es með ásum?
hvat es með álfum?
hví estu einn kominn
í jötunheima?«

Loki kvað:

»Ilt es með ásum,
ilt es með álfum;
hefir þú Hlóriða
hamar of fólginn?«

Þrymr kvað:

8. »Ek hefi Hlóriða
hamar of fólginn
átta röstum
fyr jörð neðan;
hann engi maðr
aptr of heimtir,
nema fœri mér
Freyju at kvæn«.

9. Fló þá Loki
— fjaðrhamr dunði —,
unz fyr útan kom
jötna heima
ok fyr innan kom
ása garða;
mœtti hann Þór
miðra garða,
ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:

10. »Hefir þú ørindi
sem erfiði?
segðu á lopti
löng tíðindi:
opt sitjanda
sögur of fallask,
ok liggjandi
lygi of bellir«.

Loki kvað:

11. »Hefik erfiði
ok ørindi:

þrymr hefir þínn hamar,
þursa dróttinn;
hann engi maðr
aptr of heimtir,
nema hánum fœri
Freyju at kván«.

12. Ganga þeir fagra
Freyju at hitta,
ok hann þaţ orða
alls fyrst of kvað:
»bittu þik, Freyja!
brúðar líni:
vit skulum aka tvau
í jötunheima«.

13. Vreið varð þá Freyja
ok fnasaði,
allr ása salr
undir bifðisk,
stökk þat et mikla
men Brísinga:
»mik veiztu verða
vergjarnasta,
ef ek ek með þér
í jötunheima«.

14. Senn váru æsir
allir á þingi
ok ásynjur
allar á máli,
ok of þat réðu
ríkir tívar,
hvé þeir Hlóriða
hamar of sœtti.

15. þá kvað þat Heimdallr,
hvítastr ása
— vissi hann vel fram
sem vanir aðrir —:
»bindum vér þór þá
brúðar líni,
hafi hann et mikla
men Brísinga!

16. Látum und hánum
hrynja lukla
ok kvennváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
of höfuð typpum!«

17. þá kvað þat þórr,
þrúðugr áss:
»mik munu æsir
argan kalla,
ef ek bindask læt
brúðar líni«.

18. þá kvað þat Loki,
Laufeyjar sonr:
»þegi þú, þórr!
þeira orða;
þegar munu jötnar
ásgarð búa,
nema þú þínn hamar
þér of heimtir«.

19. Bundu þeir þór þá
brúðar líni

ok enu mikla
meni Brísinga.

20. Létu und hánum
hrynja lukla
ok kvennváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
of hǫfuð typðu.

21. Þá kvað þat Loki,
Laufeyjar sonr:
»mun ek ok með þér
ambótt vesa,
vit skulum aka tvær
í jǫtunheima«.

22. Senn váru hafrar
heim of reknir,
skyndir at skǫklum,
skyldu vel renna;
bjǫrg brotnuðu,
brann jǫrð loga,
ók Óðins sonr
í jǫtunheima.

23. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
»standið upp, jǫtnar!
ok stráið bekki!
nú fœra mér
Freyju at kván,
Njarðar dóttur
ór Nóatúnum.

24. Ganga hér at garði
gullhyrndar kýr,
oxn alsvartir
jǫtni at gamni;
fjǫlð á ek meiðma,
fjǫlð á ek menja,
einnar mér Freyju
ávant þykkir«.

25. Vas þar at kveldi
of komit snimma,
ok fyr jǫtna
ǫl fram borit;
einn át oxa,
átta laxa,
krásir allar,
þærs konur skyldu,
drakk Sifjar verr
sáld þrjú mjaðar.

26. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
»hvar sáttu brúðir
bíta hvassara?
sákak brúðir
bíta breiðara,
né enn meira mjǫð
mey of drekka«.

27. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es orð of fann
við jǫtuns máli:
»át vætr Freyja
átta nóttum,

svá vas hón óðfús
í jötunheima«.

28. Laut und línu,
lysti at kyssa,
en hann útan stökk
endlangan sal:
»hví eru öndótt
augu Freyju?
þykki mér ór augum
eldr of brenna«.

29. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es orð of fann
við jötuns máli:
»svaf vætr Freyja
átta nóttum,
svá vas hón óðfús
í jötunheima«.

30. Inn kom en arma
jötna systir,
hin es brúðfjár
of biðja þorði:
»láttu þér af höndum
hringa rauða,
ef þú öðlask vill
ástir mínar,
ástir mínar,
alla hylli!«

31. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
»berið inn hamar
brúði at vígja,
leggið Mjöllni
í meyjar kné,
vígið okkr saman
Várar hendi!«

32. Hló Hlóriða
hugr í brjósti,
es harðhugaðr
hamar of þekði;
Þrym drap hann fyrstan,
þursa dróttin,
ok ætt jötuns
alla lamði.

33. Drap hann ena öldnu
jötna systur,
hin es brúðfjár
of beðit hafði;
hón skell of hlaut
fyr skillinga,
en högg hamars
fyr hringa fjölð.
Svá kom Óðins sonr
endr at hamri.

(**Af den ældre Edda.**)

3. Kvadet om Vegtam.

(Vegtamskviða eða Baldrs draumar.)

1. Senn váru æsir
allir á þingi
ok ásynjur
allar á máli,
ok of þat réðu
ríkir tívar,
hví væri Baldri
ballir draumar.

2. Upp reis Óðinn,
aldinn gautr,
ok hann á Sleipni
söðul of lagði;
reið hann niðr þaðan
niflheima til,
mœtti hann hvelpi,
þeims ór helju kom.

3. Sá vas blóðugr
of brjóst framan
ok galdrs föður
gó of lengi.
Fram reið Óðinn
— foldvegr dunði —,
hann kom at hávu
Heljar ranni.

4. Þá reið Óðinn
fyr austan dyrr,
þars hann vissi
völu leiði.
Nam hann vittugri
valgaldr kveða,
unz nauðig reis,
nás orð of kvað:

5. »Hvat es manna þat
mér ókunnra,
es mér hefir aukit
erfitt sinni?
vas ek snivin snjóvi
ok slegin regni
ok drifin döggu,
dauð vas ek lengi«.

Óðinn kvað:

6. »Vegtamr ek heiti,
sonr em ek Valtams;
segðu mér ór helju,
ek mun ór heimi:
hveim eru bekkir
baugum sánir,
flet fagrla
flóið gulli?«

Völva kvað:

7. »Hér stendr Baldri
of brugginn mjöðr,
skírar veigar,
liggr skjöldr yfir,
en ásmegir
í ofvæni;
nauðig sagðak,
nú mun ek þegja«.

Óðinn kvað:

8. »Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverr mun Baldri
at bana verða
ok Óðins son
aldri ræna?«

Vǫlva kvað:

9. »Hǫðr berr hávan
hróðrbaðm þinig:
hann mun Baldri
at bana verða
ok Óðins son
aldri ræna;
nauðig sagðak,
nú mun ek þegja«.

Óðinn kvað:

10. »Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverr mun heiptar Heði
hefnt of vinna
eða Baldrs bana
á bál vega?«

Vǫlva kvað:

11. »Rindr berr Vala
í vestrsǫlum,
sá mun Óðins sonr
einnættr vega:
hǫnd of þværr
né hǫfuð kembir,
áðr á bál of berr
Baldrs andskota;
nauðig sagðak,
nú mun ek þegja«.

Óðinn kvað:

12. »Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverjar 'ru þær meyjar,
es at muni gráta
ok á himin verpa
hálsa-skautum?«

Vǫlva kvað:

13. »Estattu Vegtamr,
sem ek hugða,
heldr estu Óðinn,
aldinn gautr«.

Óðinn kvað:

»Estattu vǫlva
né vís kona,
heldr estu þriggja
þursa móðir«.

Vǫlva kvað:

14. »Heim ríð þú, Óðinn!
ok ves hróðigr!
svá komir manna
meirr aptr á vit,

es lauss Loki
líðr ór böndum,
ok ragna rök
rjúfendr koma«.

(Af den ældre Edda.)

---

4. Kvad om Helge Hundingsbane.

(Helgakviða Hundingsbana hin fyrri.)

1. Ár vas alda
þats arar gullu,
hnigu heilög vötn
af Himinfjöllum;
þá hafði Helga
enn hugumstóra
Borghildr borit
í Brálundi.

2. Nótt varð í bœ,
nornir kvámu,
þærs öðlingi
aldr of skópu;
þann báðu fylki
frægstan verða
ok buðlunga
beztan þykkja.

3. Snøru þær af afli
ørlögþáttu,
þás borgir braut
í Brálundi;
þær of greiddu
gullin símu
ok und mánasal
miðjan festu.

4. Þær austr ok vestr
enda fálu,
þar átti lofðungr
land á milli;
brá nipt Nera
á norðrvega
einni festi,
ey bað hón halda.

5. Eitt vas at angri
Ylfinga nið
ok þeiri meyju,
es munugð fœddi:
hrafn kvað at hrafni
— sat á hám meiði
andvanr átu —:
»ek veit nekkvat:

6. Stendr í brynju
burr Sigmundar
dœgrs eins gamall,
nú es dagr kominn;
hvessir augu
sem hildingar,
sá es varga vinr,
vit skulum teitir«.

7. Drótt þótti sá
dǫglingr vesa,
kváðu með gumnum
goðár kominn;
sjálfr gekk vísi
ór vígþrimu
ungum fœra
ítrlauk grami.

8. Gaf hann Helga nafn
ok Hringstaði,
Sólfjǫll, Snæfjǫll
ok Sigarsvǫllu,
Hringstǫð, Hátún
ok Himinvanga,
blóðorm búinn
brœðr Sinfjǫtla.

9. Þá nam at vaxa
fyr vina brjósti
álmr ítrborinn
ynðis ljóma;
hann galt ok gaf
gull verðungu,
sparði eigi hilmir
hodd blóðrœkinn.

10. Skamt lét vísi
vígs at bíða:
þás fylkir vas
fimtán vetra,
ok hann harðan lét
Hunding veginn,
þanns lengi réð
lǫndum ok þegnum.

11. Kvǫddu síðan
Sigmundar bur
auðs ok hringa
Hundings synir;
því at þeir áttu
jǫfri at gjalda
fjárnám mikit
ok fǫður dauða.

12. Létat buðlungr
bótir uppi
né niðja in heldr
nefgjǫld fá;
ván kvað hann mundu
veðrs ens mikla
grára geira
ok gremi Óðins.

13. Fara hildingar
hjǫrfstefnu til,
þeirar's lǫgðu
at Logafjǫllum;
sleit Fróða frið
fjanda á milli,
fara Viðris grey
valgjǫrn of ey.

14. Settisk vísi,
þás vegit hafði
Álf ok Eyjólf,
und arasteini,
Hjǫrvarð ok Hávarð,
Hundings sonu;
farit hafði hann allri
ætt geirmímis.

15. Þá brá ljóma
af Logafjöllum,
en af þeim ljómum
leiptrir kvámu.

16. [Sá þar mildingr
meyjar ríða]
hávar und hjálmum
á Himinvanga;
brynjur váru þeira
blóði stoknar,
en af geirum
geislar stóðu.

17. Frá árliga
ór úlfíði
döglingr at því
dísir suðrœnar,
ef þær vildi heim
með hildingum
þá nótt fara;
þrymr vas álma.

18. En af hesti
Högna dóttir
— líddi randa rym —
ræsi sagði:
»hygg ek, at vér eigim
aðrar sýslur
en með baugbrota
bjór at drekka.

19. Hefir mínn faðir
meyju sínni
grimmum heitit
Granmars syni;
en ek hefi, Helgi!
Höðbrodd kveðinn
konung óneisan
sem kattar son.

20. Þó kømr fylkir
fára nátta
[ok hefir heim með sér
Högna dóttur],
nema þú hánum vísir
valstefnu til,
eða mey nemir
frá mildingi«.

Helgi kvað:

21. »Uggi eigi þú
Ísungs bana!
fyrr mun dólga dynr,
nema ek dauðr sják«.

22. Sendi áru
allvaldr þaðan
of land ok of lög
leiðar at biðja,
iðgnógan
ógnar ljóma
brögnum bjóða
ok burum þeira:

23. »Biðið skjótliga
til skipa ganga
ok at Brandeyju
búna verða!«
Þaðan beið þengill,
unz þing kvámu

halir hundmargir
ór Heðinseyju.

24. Ok þar af ströndum
ór Stafnsnesi
beit höfðuð skriðu
ok búin gulli.
Spurði Helgi
Hjörleif at því:
»hefir þú kannaða
koni óneisa?«

25. En ungr konungr
öðrum sagði,
seint kvað at telja
af Trönueyri
langhöfðuð skip
und líðöndum,
þaus í Örvasund
útan fóru.

26. »Tólf hundruð
tryggra manna;
þó es í Hátúnum
hálfu fleira
víglið konungs,
ván erum rómu«.

27. Svá brá stýrir
stafntjöldum af,
at mildinga
mengi vakði,
ok döglingar
dagsbrún sjá,
ok siklingar
snøru upp við tré
vefnistingum
á Varinsfirði.

28. Varð ára ymr
ok járna glymr,
brast rönd við rönd,
røru víkingar;
eisandi gekk
und öðlingum
lofðungs floti
löndum fjarri.

29. Svá vas at heyra,
es saman kvámu
Kólgu systir
ok kilir langir,
sem björg eða brim
brotna myndi.

30. Draga bað Helgi
há segl ofar,
varðat hrönnum
höfn þingloga,
þás ógurlig
Ægis dóttir
á stag stjórnmörum
steypa vildi.

31. En þeim sjálfum
Sigrún ofan
fólkdjörf of barg
ok fari þeira;
snørisk ramliga
Rán ór hendi
gjálfrdýr konungs
at Gnípalundi.

32. Samt þár of aptan
í Unavágum
flaust fagrbúin
fljóta knáttu;
en þeir sjálfir
frá Svarinshaugi
með hermðar hug
her könnuðu.

33. Frá góðborinn
Guðmundr at því:
»hverr es fylkir,
sás flota stýrir,
ok hann feiknalið
fœrir at landi?«

34. Sinfjötli kvað
— slöng upp við rá
rauðum skildi,
rönd vas ór gulli;
þar vas sundvörðr,
sás svara kunni
ok við öðlinga
orðum skipta —:

35. »Segðu þat í aptan,
es svínum gefr
ok tíkr yðrar
teygir at solli,
at sé Ylfingar
austan komnir
gunnargjarnir
fyr Gnípalundi.

36. Þar mun Höðbroddr
Helga finna,
flugtrauðan gram,
í flota miðjum,
sás opt hefir
örnu sadda,
meðan þú á kvernum
kystir þýjar«.

Guðmundr kvað:

37. »Fátt mantu, fylkir!
fornra spjalla,
es þú öðlingum
ósönnu bregðr.

38. Þú hefir etnar
úlfa krásir
ok brœðr þínum
at bana orðit,
opt sár sogin
með svölum munni,
hefir í hreysi
hvarleiðr skriðit«.

Sinfjötli kvað:

39. »Þú vast völva
í Varinseyju,
skollvís kona!
bartu skrök saman;
kvazkþu engi mann
eiga vilja,
segg brynjaðan,
nema Sinfjötla.

40. Þú vast, et skœða
skass! valkyrja
ötul, ámátlig
at Alföður;

mundu einherjar
allir berjask,
svevís kona!
of sakar þínar.

41. Níu áttum vit
á nesi Ságu
úlfa alna,
ek vas einn faðir þeira«.

Guðmundr kvað:

42. »Faðir vastattu
fenrisúlfa
öllum ellri,
svát ek muna,
síz þik geldu
fyr Gnípalundi
þursameyjar
á Þórsnesi.

43. Stjúpr vastu Siggeirs,
látt und stöðum hreina
vargljóðum vanr
á viðum úti;
kvámu þér ógögn
öll at hendi,
þás brœðr þínum
brjóst raufaðir;
gerðir þik frægjan
af firinverkum.

44. Þú vast brúðr Grana
á Brávelli,
gullbitluð,
gör til rásar;
hafðak þér móðri
margt skeið riðit
svangri und söðli,
simul! forbergis«.

Sinfjötli kvað:

45. »Sveinn þóttir þú
siðlauss vesa,
þás þú Gullnis
geitr mólkaðir,
en í annat sinn
imðar dóttir
tötrughypja;
vill þú tölu lengri?«

Guðmundr kvað:

46. »Fyrr vildak
at Frekasteini
hrafna seðja
á hræum þínum,
en tíkr yðrar
teygja at solli
eða gefa göltum;
deili gröm við þik!«

Helgi kvað:

47. »Væri ykkr, Sinfjötli!
sœmra miklu
gunni at heyja
ok glaða örnu,
en sé ónýtum
orðum at bregðask,
þótt hringbrotar
heiptir deili.

48. Þykkjat mér góðir
Granmar's synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla:
þeir hafa markat
á Móinsheimum,
at hug hafa
hjörum at bregða«.

49. Þeir af ríki
renna létu
Svipuð ok Sveggjuð
Sólheima til
dala dõggótta,
døkkvar hlíðir;
skalf Mistar marr,
hvars megir fóru.

50. Mœttu þeir tiggja
í túnhliði,
sõgðu stríðliga
stilli kvámu;
úti stóð Hõðbroddr
hjálmi faldinn,
hugði hann jóreið
ættar sínnar:
»hví es hermðar litr
á Hniflungum?«

Guðmunðr kvað:

51. »Snúask hér at sandi
snæfgir kjólar,
rakka-hirtir
ok rár langar,
skildir margir,
skafnar árar,
gõfugt lið gylfa,
glaðir Ylfingar.
Ganga fimtán
fólk upp á land,
þó es í sogn út
sjau þúsundir.

52. Liggja hér í grindum
fyr Gnípalundi
brimdýr blásvõrt
ok búin gulli;
þar es miklu mest
mengi þeira,
muna nú Helgi
hjõrþing dvala«.

Hõðbroddr kvað:

53. »Renni raukn bitluð
til Reginþinga,
en Sporvitnir
at Sparinsheiði,
Mélnir ok Mýlnir
til Myrkviðar!
Látið engi mann
eptir sitja,
þeira's benlogum
bregða kunni!

54. Bjóðið ér Hõgna
ok Hrings sonum,
Atla ok Yngva,
Álf enum gamla!
þeir 'ru gjarnir
gunni at heyja;
látum Võlsunga
viðrnám fá!«

55. Svipr einn vas þat,
es saman kvámu
fölvir oddar
at Frekasteini.
Ey vas Helgi
Hundings bani
fyrstr í fólki,
þars firar börðusk,
œstr á ímu,
alltrauðr flugar;
sá hafði hilmir
hart móðakarn.

56. Kvámu þar ór himni
hjálmvítr ofan
— óx geira gnýr —,
þærs grami hlífðu;
þá kvað þat Sigrún,
sárvítr fluga
— át hálu skær
af hugins barri —:

57. »Heill skaltu, vísi!
virða njóta,
áttstafr yngva!
ok una lífi,
es þú felt hefir
enn flugartrauða
jöfur, þanns olli
œgis dauða.

58. Ok þér, buðlungr!
samir bæði vel
rauðir baugar
ok en ríkja mær.
Heill skaltu, buðlungr!
bæði njóta
Högna dóttur
ok Hringstaða,
sigrs ok landa«.

Þá es sókn lokit.

(Af den ældre Edda.)

5. Hákonarmál.

1. Göndul ok Skögul
sendi Gautatýr
at kjósa of konunga,
hverr Yngva ættar
skyldi með Óðni fara
ok í Valhöllu vesa.

2. Bróður fundu þær Bjarnar
í brynju fara,
konung enn kostsama
kominn und gunnfana;
drúpðu dólgárar,
en darraðr hristisk,
upp vas þá hildr of hafið.

3. Hét á Háleygi
sem á Hólmrygi
jarla einbani,
fór til orrostu.
Gótt hafði enn gjöfli
gengi Norðmanna
œgir Eydana,
stóð und árhjálmi.

4. Hrauzk ór herváðum,
hratt á völl brynju
vísi verðungar,
áðr til vígs tœki;
lék við ljóðmögu,
skyldi land verja
gylfi enn glaðværi,
stóð und gullhjálmi.

5. Svá beit þá sverð
ór siklings hendi
váðir Váfaðar,
sem í vatn of brygði.
Brökuðu broddar,
brotnuðu skildir,
glumruðu glymhringar
í gotna hausum.

6. Tröddusk törgur
fyr Týs ok bauga
hjalta harðfótum
hausar Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
í skatna blóði.

7. Brunnu beneldar
í blóðgum undum,
lutu langbarðar
at lýða fjörvi,
svarraði sárgýmir
á sverða nesi,
fell flóð fleina
í fjöru Storðar.

8. Blendusk við roðnar
und randar himni
Sköglar veðr léku
við skýs of bauga;
umðu oddlár
í Óðins veðri,

hné margt manna
fyr mækis straumi.

9. Sátu þá döglingar
með sverð of togin,
með skarða skjöldu
ok skornar brynjur;
vasa sá herr
í hugum, ok átti
til Valhallar vega.

10. Göndul þat mælti
— studdisk geirs skapti —:
»vex nú gengi goða,
es Hákoni hafa
með her mikinn
heim bönd of boðit«.

11. Vísi þat heyrði,
hvat valkyrjur mæltu
mærar af mars baki;
hyggiliga létu
ok hjálmaðar sátu
ok höfðusk hlífar fyrir.

Hákon kvað:

12. »Hví þú svá gunni
skiptir, Geirskögul?
várum þó verðir gagns frá
goðum«.

Skögul kvað:

»Vér því völdum,
es þú velli helzt,
en þínir fjandmenn flugu«.

13. »Ríða vit skulum«
— kvað en ríkja Skögul —
»grœnna heima goða
Óðni at segja,
at nú mun allvaldr koma
á hann sjálfan at sjá«.

14. »Hermóðr ok Bragi!«
— kvað Hroptatýr —
»gangið í gegn grami,
alls konungr ferr,
sás kappi þykkir,
til hallar hinig«.

15. Ræsir þat mælti
— vas frá rómu kominn,
stóð allr í dreyra drifinn —:
»illúðigr oss
þykkir Óðinn vesa,
sjámsk vér hans of hugi«.

16. »Einherja grið
þú skalt allra hafa,
þigg þú at ásum öl;
jarla bági!
þú átt inni hér
átta brœðr«, kvað Bragi.

17. »Gerðar várar«
— kvað enn góði konungr —
»viljum vér sjálfir hafa,
hjálm ok brynju
skal hirða vel,
gótt es til görs at taka«.

18. Þá þat kyndisk,
hvé sá konungr hafði

vel of þyrmt véum,
es Hákon báðu
heilan koma
ráð öll ok regin.

19. Góðu dœgri
verðr sá gramr of borinn,
es sér getr slíkan sefa;
hans aldar
æ mun vesa
at góðu getit.

20. Mun óbundinn
á ýta sjöt
Fenrisúlfr of fara,
áðr jafngóðr
á auða tröð
konungmaðr komi.

21. Deyr fé,
deyja frændr,
eyðisk land ok láð;
síz Hákon fór
með heiðin goð,
mörg es þjóð of þjáð.

(**Eyvindr skáldaspillir.**)

V. Tankesprog af Hávamál.

Gáttir allar,
áðr gangi fram,
umb skoðask skyli,
umb skygnask skyli;
því at óvíst es at vita,
hvar óvinir sitja
á fleti fyrir.

Enn vari gestr,
es til verðar kømr,
þunnu hljóði þegir,
eyrum hlýðir,
en augum skoðar;
svá nýsisk fróðra hverr fyrir.

Vápnum sínum
skala maðr velli á
feti ganga framar;
því at óvíst es at vita,
nær verðr á vegum úti
geirs of þörf guma.

* * *

Hinn es sæll,
es sér of getr
lof ok líknstafi;
ódælla es við þat,
es maðr eiga skal
annars brjóstum í.

* * *

Vits es þörf
þeims víða ratar,
dælt es heima hvat;
at augabragði verðr
sás ekki kann
ok með snotrum sitr.

Byrði betri
berrat maðr brautu at,
en sé manvit mikit;
auði betra
þykkir þat í ókunnum stað,
slíkt es válaðs vesa.

* * *

Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sé;
þeim es fyrða
fegrst at lifa,
es vel margt vitu.

* * *

Ríki sítt
skyli ráðsnotra hverr
í hófi hafa;
þá hann þat finnr,
es með frœknum kømr,
at engi es einna hvatastr.

* * *

Ósnjallr maðr
hyggsk munu ey lifa,
ef hann við víg varask;
en elli
gefr hánum engi frið,
þótt hánum geirar gefi.

* * *

Hjarðir þat vitu,
nær þær heim skulu,
ok ganga þá af grasi;
en ósviðr maðr
kann ævagi
síns of mál maga.

* * *

Ósnotr maðr
hyggr sér alla vesa
viðhlæjendr vini;
þá þat finnr,
es at þingi kømr,
at hann á formælendr fá.

* * *

Œrna mælir
sás æva þegir
staðlausu stafi;
hraðmælt tunga,
nema haldendr eigi,
opt sér ógótt of gelr.

* * *

Esa svá gótt,
sem gótt kveða,
öl alda sonum;
því at færa veit,
es fleira drekkr,
síns til geðs gumi.

* * *

Ár skal rísa
sás annars vill
fé eða fjör hafa;
sjaldan liggjandi úlfr
lær of getr,
né sofandi maðr sigr.

* * *

Fjár síns,
es fengit hefir,
skylit maðr þörf þola:
opt sparir leiðum
þats hefir ljúfum hugat,
margt gengr verr en varir.

* * *

Ganga skal,
skala gestr vesa
ey í einum stað;
ljúfr verðr leiðr,
ef lengi sitr
annars fletjum á.

*   *
   *

Bú es betra,
þótt lítit sé,
halr es heima hverr;
þótt tvær geitr eigi
ok taugreptan sal,
þat es þó betra en bœn.

Bú es betra,
þótt lítit sé,
halr es heima hverr;
blóðugt es hjarta
þeims biðja skal
sér í mál hvert matar.

*   *
   *

Afhvarf mikit
es til ills vinar,
þótt á brautu búi;
en til góðs vinar
liggja gagnvegir,
þótt hann sé firr of farinn.

Vin sínum
skal maðr vinr vesa
ok gjalda gjöf við gjöf;
hlátr við hlátri
skyli hölðar taka,
en lausung við lygi.

Vin sínum
skal maðr vinr vesa,
þeim ok þess vin;
en óvinar síns
skyli engi maðr
vinar vinr vesa.

Eldi heitari
brenn með illum vinum
friðr fimm daga;
en þá sloknar,
es enn sétti kømr,
ok versnar allr vinskapr.

*   *
   *

Hrørnar þöll,
sús stendr þorpi á,
hlýrat henni börkr né barr;
svá es maðr,
sás manngi ann,
hvat skal hann lengi lifa?

*   *
   *

Mikit eitt
skala manni gefa,
opt kaupir sér í lítlu lof:
með hálfum hleif
ok með höllu keri
fekk ek mér félaga.

*   *
   *

Veiztu, ef þú vin átt,
þanns þú vel trúir,
ok vill þú af hánum gótt geta:
geði skaltu við þann blanda
ok gjöfum skipta,
fara at finna opt.

Ef þú átt annan,
þanns þú illa trúir,
villdu af hánum þó gótt geta:
fagrt skaltu við þann mæla,
en flátt hyggja
ok gjalda lausung við lygi.

Þat es enn of þann,
es þú illa trúir,
ok þér es grunr at hans geði:
hlæja skaltu við þeim
ok of hug mæla,
glík skulu gjöld gjöfum.

Ungr vas ek forðum,
fór ek einn saman,
þá varð ek villr vega;
auðigr þóttumk,
es ek annan fann:
maðr es manns gaman.

* * *

Fullar grindr
sá ek fyr Fitjungs sonum,
nú bera þeir vánar völ;
svá es auðr
sem augabragð,
hann es valtastr vina.

* * *

Deyr fé,
deyja frændr,
deyr sjálfr et sama;
en orðstírr
deyr aldregi
hveims sér góðan of getr.

Deyr fé,
deyja frændr,
deyr sjálfr et sama;
ek veit einn,
at aldri deyr:
dómr of dauðan hvern.

* * *

Anmærkninger*).

S. 18^{12-23}. *Disse vers findes også i* Sigurðarkviða Fáfnisbana II, 1—2.

S. 19^{1-6} = Sig. Fáfn. II, 6.

S. 21^{11-18} = Sig. Fáfn. II, 18. *„Hnikar kaldte de (man) mig, da den unge Völsung (Sigurds bedstefader) glædede ravnen og havde kæmpet“. Den oprindelige form i første linje var vistnok* Hnikarr hétumk *(„jeg hed H.“) eller* Hnikar hétumk, *hvor* hétumk *da enten kan være* = hétu mik *(„de, man kaldte mig“) eller snarere* = hét mik *med* Völsungr ungi *til subjekt („Hnikar kaldte mig den unge Völsung, da han . . .“).*

S. 22^{25}—26^{27}. *Dette æmne behandles også, til dels med de samme udtryk, i Eddadigtet* Fáfnismál.

S. 31^{13-14}. Því orði munk (= mun ek) andsvör veita, *„på det ord (disse dine ord)“ eller „med det (følgende) ord vil jeg svare“.*

S. 33^{2}—34^{8}. *Disse strofer er her stillede i den orden, som de i følge deres indhold må antages oprindelig at have haft.*

S. 33^{5}. Sóti, *navn på en ubekendt søkonge, viking; „fra meernes fagre sang fór jeg med muntert sind øst på med Sote“ (jeg drog i viking i østerleden).*

---

*) De samme betegnelser og forkortelser som i ordsamlingen bruges også her.

S. 33^{10-13}. Hvarf ek frá hvítri hlaðs beðgunni á Agnafit útanverðri ɔ: *„jeg forlod den fagre mø yderst på Agnafit“*; *hlaðs beðgunnr = *kvinde, mø. Meget almindelig omskrives kvinden ved navnet på en asynje i forbindelse med et ord, der betegner den dragt, hun bærer, de smykker, der pryder hende og lign., f. eks.* Hlín guðvefjar, *den kostbare dragts* (guðvefr ha., *kostbart töj, flöjel el. atlask*) *Hlin (en af asynjerne)*, skallats Bil, *skarlagenklædningens Bil (asynje). På samme måde forstår jeg omskrivningen her, i det* hlað = *de gyldne, guldvirkede bræmmer*, hlaðbeðr, *det, hvorpå guldbræmmerne hviler (egl. deres bolster, leje) ɔ: den kostbare guldbræmmede dragt (sml.* hlaðbúinn *i ords.)*; hlaðsbeð-Gunnr (= hlaðbeðs Gunnr), *denne dragts asynje* (Gunnr *egl. krigsgudinden*).

S. 80^{22-23}. *Navnene på Torfins 7 sönner er her indsatte efter* Landnámabók; *håndskrifterne af Gunløgs saga har kun 3 navne, nemlig* Þorgils, Eyjólfr *eller* Eyvindr *og* Þórir.

S. 81^{8-15}. *Prosaisk ordfølge:* Bauðk (= ek bauð) mundangs-sterkjum glóðspýis-góma-geira ranna manni nýja mörk; (þú) skalt þiggja þá sœmð. Iðrask munt (þú), ef (þú) lætr linns kindar samlegu eyðanda álranns glóð líða ór yðrum sjóði.

mundang ik., *passende forhold;* ef. mundangs *som bio., til pas, som ikke går til nogen yderlighed,* m.-sterkr, *jævnt stærk (ikke synderlig stærk).*

*glóðspýir ha., *slange* (glóð hu. (-ar; glœðr), *glød,* **ild,* *spýir, *som udspyr, efter den alm. forestilling, at enhver mytisk slange, drage spyr ild*); *her er* glóðspýir *brugt for det synonyme* *grímr ha., *slange.* *góma-geirr ha., *tunge* (gómr ha., *gane*; góma-geirr, -spjót *el.* -sverð, *ganespydet, ganesværdet, bruges som omskrivning for tungen*). *rann ik., *hus;* glóðspýis-góma-geira ranna maðr = Gríms-tungna húsa maðr, *manden, som ejer (bor i) husene på* Grímstungur.

iðrask (að), *angre, fortryde.*

*linnr ha., *slange.* kind hu., *slægt.* *samlega hu., *egl. samleje, fælles leje; lejet, på hvilket slangens slægt ligger sammen = slangelejet ɔ: guldet (også kaldet* *ílega naðra, *lejet, hvori slangerne ligger)*; gulls eyðandi, *den, som øder guldet ɔ: en gavmild mand (her om Gunløg).*

*ålrann ik., *egl. ålebolig* (áll ha., *ål*, rann, *sé ovenfor*) *ɔ: flod; flodens glød, ild ɔ: guldet (de penge, som Gunløg har tilbudt bonden i bøder).*

sjóðr ha., *pung.*

Anm. *Mærk det unöjagtige rim* linns—kindar, *i det* linns *og* linds *vilde udtales ens (bægge kunde i de ældste håndskrifter skrives* linnz; *sml.* lannz *o. s. v.).*

Jeg bød den jævnt stærke husbonde på Grimstunge en ny mark; den erstatning (oprejsning) skal du få. Fortryde vil du, hvis du lader ormeslægt-lejets (guldets) øders (mandens) flod-ild — ɔ: mine penge — glide ud af din pung.

Meningen er: du må helst tage imod den mark, jeg byder dig, da du ellers slet intet får.

S. 82[25—26]. *Gunløgs svar: „ingen af de to, hverken Önund eller Torfin, kan måle sig med min fader", viser, at noget må være udfaldet i det foregående, hvor kun Torfin, ikke Önund nævnes. Meningen kræver: „her er mange gode mænd at vælge imellem: Torfin på Rødemæl har 7 sönner* [*og Önund på Mosfjæld 3*], *som alle er dygtige mænd".*

S. 82[28—30]. *„Han stredes med Torgrim gode på Torsnæsting" o. s. v. Torolv Mostrarskægge (fra øen Mostr i Sønder-Hordeland, nord for Stavanger) „tog land" på nordsiden af den halvø, som på Islands vestkyst skyder ud mellem Faksefjord og Bredefjord; det næs, hvor hans höjsædestøtter var drevne i land, kaldte han Torsnæs efter guden Tor; dér holdtes Torsnæstinget, som en tid lang var fjærdingsting for Islands vestfjærding. På dette ting havde Illuge svarte en strid med Torgrim gode og hans slægt Kjalleklingerne (så kaldte efter Torgrims fader Kjallak den gamle, der var sön af landnamsmanden Björn den østrøne) i anledning af sin hustru Ingeborgs udstyr og medgift. Ved Snorre godes hjælp sejrede Illuge. Herom fortælles der udførligere i Eyrbyggja saga (om striden mellem Illuge og Torgrim særlig i kap. 17).*

S. 82[30—32]. *„Jeg fordrev Önund sjones sön Steinar" o. s. v. Da Egil Skallegrimsöns hustru Asgerd døde, afstod Egil gården Borg til sin sön Torsten; på samme tid afstod også den gamle Önund sjone på Ånabrekka (på nordsiden af Borgefjord, sydvest*

for Borg) sin gård til sönnen Steinar. Torstens og Steinars ejendomme grænsede til hinanden, og da Steinars kvæg om sommeren græssede på Torstens ejendom, opstod der derover en strid mellem dem, som endelig blev bilagt ved deres fædres mellemkomst; Önund overdrog Egil at afsige dommen, som gik ud på, at Steinar skulde forlade Ånabrekka; han flyttede da ud over Langå til Leirulæk; men striden fortsattes endnu nogen tid derefter og endte med, at Steinar forlod egnen. Disse begivenheder fortælles udførlig i Egils saga kap. 83—88.

S. 82^{34-35}. *„Brug du dine trusler mod dem oppe ved fjældene; men det nytter dig ikke noget her ude på myrerne“ ɔ: du kan spare dine trusler til dem der oppe ved fjældene (hvor du har hjemme; Gunløgs fædrenegård Gilsbakke lå på fjældsiden oppe ved Hvidå); her ude på myrerne (hvor Torstens gård Borg lå) bryder vi os ikke om dem.*

S. 85^{19-22}. *Prosaisk ordfølge:* Allr herr sésk enn örva þengil Englands sem goð; ætt gunnbráðs grams ok gumna lýtr Aðalráði.

herr *sé ords.* — sjásk, *frygte for (sé ords. under* sjá*).* — *gunnbráðr to., *rask, hidsig* (bráðr) *i kamp* (gunnr), *krigersk.* — gumna, *ef. flt. af* gumi. — lýtr *af* lúta.

Hele folket frygter Englands gavmilde fyrste som gud; den krigerske fyrstes og mændenes slægt (ɔ: både fyrster og ringere mænd, både höje og lave) böjer sig for Adalråd.

S. 86^{10-17}. Móði málma galdrs! þér er meðalráð at halda hoddum fyr mér; ér hafið att prettum við oddrjóð; hitt mátt (þú) vita, at heitik (= ek heiti) naðrstunga — hér sék (= sé ek) fœri á því —; þat nafn fekksk mér ungum af nøkkvi.

Móði ha., *Tors sön.* galdr ha., **larm, gny;* málma g., *våbnenes gny ɔ: kamp;* Móði málma galdrs, *våbengnyets Mode (as), omskrivning på en kriger.*

meðalráð ik., *middelmådigt, dårligt råd, dårlig beslutning.*

etja prettum við e-n, *anvende list, kneb mod en (sml.* etja *i ords.).*

*odd-rjóðr ha., *den, der gör sværdodden rød (i blod) ɔ: kriger.*

*naðr ha. (-rs), *orm, slange* = ormr; naðrstunga = ormstunga.

fœri *(sé ords.) må her læses* féri *(rim på* hér) *ved overgang fra œ til é (sml. den hyppige veksel mellem ø og e).*

þat nafn etc., *egl. det navn erhværvedes af mig som ung på grund af noget.*

Det er ikke rådeligt for dig, våbengnyets Mode! (kriger!) at forholde mig mit gods; svig har I (du) øvet mod hellen (mig). Det må du vide, at jeg hedder slangetunge — her sér jeg lejlighed til det (til at vise, at jeg bærer mit navn med rette) —; det navn fik jeg ikke uden grund i min ungdom.

S. 87$^{9-16}$. Hlýtk (= ek hlýt) at vitja veggjar viggs þriggja döglinga ok tveggja jarla; því hefk (= hefi ek) heitit hjarls hljótöndum. Hverfkat ek (= ek hverf eigi) aptr, áðr arfi auðveitis stefni mér oddgefnar; (hann) gefr rauðan ormabeð fyr ermar.

hljóta *med navnef., komme til at, måtte (sml.* verða *med navnef.).*

veggr ha. (-s *og* -jar; -ir), *væg.* *vigg ik., *hest;* veggjar vigg, *væggens hest, digt. omskrivning for hus, bolig.*

hefk ɔ: hef *(gl. form* = hefi) ek.

*hjarl ik., *land, rige.* hljótandi ha., *egl. nut. tf. af* hljóta; hjarls h., *som ejer, hersker over landet ɔ: fyrste.*

hverfkat = hverf-ek-at *(sml. ords. under* -a).

arfi ha., *arving.* *auðveitir ha., *som yder, giver rigdomme (fyrsten, som skænker sine mænd rige gaver);* arfi auðveitis = konungmaðr *(sé ords.).*

*oddgefn hu., *egl. oddens Gevn* (*Gefn = Freyja), *spydets dis* = gunnr *(både kampens gudinde og kamp);* stefna e-m oddgefnar = til oddgefnar, til gunnar, *stævne (kalde) en til kamp (sml.* búask ferðar = til ferðar, *göre sig rede til at rejse;* *lagat vas drykkju = til d., *der var lavet til gilde).*

*ormabeðr ha., *ormenes leje ɔ: guld.*

Jeg kommer til at (jeg må) besøge trende kongers og tvende jarlers bolig; det har jeg lovet lands-styrerne. Jeg vender ikke tilbage, för end rigdomsyderens (den gavmilde fyrstes) arving (ɔ: kongen, du) stævner mig (kalder mig) til kamp; han giver (mig) røden ormebed (slangens røde leje ɔ: guld) foran ærmerne

(ɔ: for håndleddene) — ɔ: du skænker mig en guldring til at bære på armen.

S. 87$^{31-32}$. Sigtryggr elr sváru skæ við hræ.

elr *af* ala. — *svára hu., *troldkvinde.*

Sigtryg nærer troldkvindens hest (ɔ: ulven) med lig — ɔ: fælder mange fjender, er en vældig helt.

S. 88$^{2-13}$. Ek kann of skil máls, hvern konungmanna kon ek vil mæra: hann er Kvarans son. Gramr mun-a spara gullhring við mik; hann venr sik gjöfli, þess mun grepp vara. Hildingr segi mér, ef hann heyrði sér dýrligra brag; þat er drápulag.

skil ik., *forskel; skelnen,* kunna *(*of *overflødigt, sé ords.)* skil máls, *vide besked med en sag, forstå sig på den.*

konungmaðr, *kongelig person;* *konungmanna konr, *kongers ætling (sml.* auðveitis arfi *ovenfor).*

*mæra (rð), *berömme, prise.*

son *i nf. (ikke* sonr*), som rimet viser, bruges tidlig, når ef. af faderens navn går umiddelbart foran (sml. dog også s.* 84$^{20-21}$ *rimet* vart—svartr).

venja (vanða, vaniðr *og* vanðr) sik e-u (*også* v. sik *el.* venjask við, á e-t), *vænne sig til noget, øve sig i noget.*

gjöfli hu., *gavmildhed.*

*greppr ha., *digter* (= skáld *i prosa*).

drápu-lag ik., *det rette fald, den melodi, som en drape kræver* (lag, *den rette måde, beskaffenhed*).

Jeg véd til fulde, hvilken kongebåren ætling jeg vil prise: han er Kvarans sön. Kongen vil ej spare på guldringe mod mig; han øver sig i gavmildhed, — det aner skjalden (mig). Fyrsten sige mig, om han hørte et herligere digt til sig; det er drape-klang.

S. 89$^{18-25}$. Oddfeimu stafir! segið ér frá jarli þeima; hann hefr litnar hranna bárur; hárr karl er sá. Eiríkr, sigrreynir, hefr sjálfr sénar fleiri bláar í miklu gjálfri austr fyr unnar hesti.

*oddfeima hu., *oddens kvinde* (*feima, *kvinde, mø*), *spydmø = valkyrje (sml.* oddgefn *ovenfor).*

þeima, *gl. hf.* = þessum. — hefr, *gl. form* = hefir (*sml.* 87^{11}).

bára hu., *bølge, vove (om de mindre bølger, krusninger, som stormen rejser på toppen af de store søer,* hrönn*).*

hárr to., *gråhåret (sml.* 89[3—4], *hvor Sigurd jarl siges at være til års).*

***sigr-reynir** ha., *sejr-rön* (reynir, *rön, rönnetræ*); *'sejr-træ' el. 'kamp-træ', alm. omskrivning for kriger.*

bláar *(den usammentrukne form kræves af verset)* = blár, *hu. flt. af to.* blár, *blå.*

***unnr** hu. (unnar; -ir), *bølge;* unnar hestr, *bølgens hest, alm. omskrivning for skib. — Skibet tænkes her som en ganger, om hvis bryst havet skummer.*

Spydmøens (valkyrjens) stave! (ɔ: helte!) tal I om denne jarl (beröm I kun eders jarl); (det har I grund til, da) han har sét bølgernes kamme (de höje bølgetoppe); en gråhåret gubbe er han. Erik, sejr-træet (den sejrrige helt), har selv sét flere blånende (bølger) i den stærke søgang øster på foran bølgehesten (sit skib).

S. 92[33 ff.] *Efter de øvrige tidsbestemmelser i sagaen må Knuds fader Sven tjugeskæg († 1014) og ikke Knud på den tid have været konge i Danmark. År 1000 indførtes kristendommen på Island, og det følgende år foretog Gunløg uden tvivl sin rejse til Norge med Audun festargram († 1002). Fra Norge, hvor Gunløg straks pådrog sig Erik jarls vrede, drog han samme høst til kong Adalråd i England (s. 85[8 ff.]), og næste vår (1002) besøger han kong Sigtryg i Dublin og Sigurd jarl på Orknøerne (s. 87[4 ff.]), hvorfra han om høsten drog til Sverig (s. 88[34 ff.]); her besøgte han først Sigurd jarl i Skara, hos hvem han tilbragte julen (s. 89[8 ff.]). Om våren (1003) drog han til kong Olav i Uppsala (s. 90[4 ff.]); her træffer han sammen med Ravn, som samme vår begav sig på hjemrejsen til Island (s. 91[22 ff.]), medens Gunløg om sommeren på ny drog til kong Adalråd i England, hos hvem han blev den vinter og hele det følgende år (s. 92[30]—93[12]), da Adalråd frygtede et anfald af de danske. Først efter midsommer 1005 fik Gunløg orlov til at rejse hjem til Island (s. 93[13]), hvor han ankom kort för vinteren (s. 94[24]), da Ravn skulde holde bryllup med Helga. Næste sommer (1006) finder holmgangen på altinget mellem Gunløg og Ravn sted (s. 98[17 ff.]); om høsten rejser bægge fra*

Island for at kæmpe sammen i Norge; våren 1008 træffer de hinanden og falder bægge.

Da Gunløg første gang rejste til Norge, var han 18 år gammel (s. 80[30] *og 84*[25]*); han var altså 25 år, da han faldt, og må (ligesom Helga, der omtrent var jævnaldrende med ham; s. 79*[21]*) være født omtr. år 983.*

S. 93[32]—94[4]. Rœkjk (= ek rœki) lítt, þótt austanvindr leiki þéttan at öndri andness þessa viku; nú er veðr létt; meir sjámk hitt orð, at eigi verðak (= at ek eigi verða) taliðr jafnröskr Hrafni, en hoddstríðandi bíði-t hæru.

rœkja (kð), *vise opmærksomhed, ænse.*

leika, *lege (sé ords.), ofte (navnlig i digtersproget) brugt om ild, vind, sø o. s. v., lege, spille, slikke og lign.*

þéttr to., *tæt; hæftig; gf. ent. ha.* þéttan *som bio., stærkt, hæftig.*

*öndurr ha., *ski (i prosa findes flt.* andrar *af ent.* andr (-rs) *el.* andri, *der bægge bruges hos digterne).* andnes ik., *fremspringende næs;* andness öndurr, *næssets ski, brugt som omskrivning for skib („skien, der løber om, klarer pynten“?).*

léttr to., *let; (om vejr) mild.*

*hoddstríðandi ha. (hodd *og nut. tf. af* stríða (dd), *stride, kæmpe; plage, lægge øde), den, som øder (bortskænker) gods (guld), omskrivning for en mand.*

bíðit, *forest. nut. af* bíða *med nægt.* -t. hæra hu., *grå hår, alderdom;* bíða hæru = b. elli *(sé ords.).*

Jeg ænser kun lidt, om østenvinden spiller voldsomt om næssets ski (ɔ: medtager mit skib hårdt) denne uge; nu er vejret mildt. Mere frygter jeg hint ord (rygte), at jeg ikke bliver regnet for lige så rask (dygtig) som Ravn, end at ‚guldets øder (jeg) ikke skal nå de grå hår (alderdommen) — ɔ: at jeg skal dø ung.

Meningen er: Det vil slet ikke ængste mig, om det rolige vejr skulde forandre sig til storm, og vort skib gå under; ti heller vil jeg finde min død i bølgerne end anses for Ravns undermand.

S. 94[15—22]. Mun-at hlýða háðvörum þundar hyrjar hríðmundaði at þýðask hafnar jörð drifna hörvi; því at lékum, er várum yngri, á ýmsum andnesjum alnar gims því landi lautsíkjar lyngs.

*háðvarr to., *ængstelig for spot, som ikke pådrager sig spot* (háð *og* varr, *forsigtig; frygtsom for*); *sml.* grandvarr, lastvarr, *som ikke pådrager sig brøde* (grand, löstr), *retskaffen. Ordet er her snarest epith. ornans, men kan dog også opfattes i sin egenlige betydning, i det Ravns „frygt for at blive til spot for folk“ just viste sig i den måde, hvorpå han tog sig af sin huskarls sag lige over for Halfred.*

*þundr ha. (-ar), *navn på Odin.* *hyrr ha. (-s *og* -jar), *ild.* *hríðmundaðr ha. (-ar), *egl. „uvejr-svinger“ (af* hríð *og* *mundaðr, *som svinger, dannet af* munda (að), *bevæge i hånden, sigte med et våben);* þundar hyrjar hríðmundaðr ɔ: þ. hríðar hyrjar m.; þundar hríð, *Odins uvejr = kamp;* þ. hríðar hyrr, *kampens ild = sværd;* þ. h. hyrjar mundaðr, *sværdets svinger = kriger.*

höfn hu., *klædning.* jörð hu., *jord (fællesnavn el. egennavn, Odins hustru, Tors moder).* hörr ha. (hf. hörvi), *hør, lin;* *hafnar jörð drifin hörvi, *egl. klædningens jord (el. dis), bestænket med (dækket med) hør* ɔ: hörvi drifinnar hafnar jörð, *den linnede klædnings jord (dis) = kvinde* (*sml. anm. til* 33[11]).

því at, *udtalt i én stavelse* (þvít *el.* þvíð), *hvorved linjen får de regelmæssige 6 stavelser.*

öln (*og* áln) hu. (alnar; alnar *og* -ir), *forarmen (fra albuen til fingrene).* *gim ik., *ild;* alnar gim, *armens ild = guld;* andnes alnar gims, *armildens forbjærge (hvad der springer frem foran guldringene på armene)* ɔ: *hænderne el. den forreste del af armene.*

síkr ha. (-jar; -ir), *sik, helt (en lakseart).* lyng ik. (hf. lyngvi), *lyng;* *lyngs síkr, *lyngens sik* = *lyngfiskr ha., *lyngfisk, alm. omskrivning for slange.* *laut hu., *land;* l. síkjar lyngs, *slangens land* ɔ: *guld;* land lautsíkjar lyngs = land lyngssíkjar lautar, *guldets land = kvinde.*

Betydningen af sidste halvstrofe er altså: því at lékum, er várum yngri, á ýmsum höndum (örmum) þeiri konu.

Ikke vil det lykkes den ærlige svinger af Odins uvejrs (kampens) lyn (sværdet) — ɔ: den djærve helt, Ravn — at vinde den linklædte kvinde (Helga); ti vi (jeg) legede, da vi (jeg) var yngre, snart i den ene, snart i den anden arm på dette lyngfiskelandets (guldets) land (ɔ: denne kvinde) — ɔ: ti da jeg var yngre, hvilede jeg ofte på hendes arme, favnede jeg hende.

S. 95[31]—96[4]. Ey orms löggvar! (ek) hugðumk höggvinn á armi þér, beðr þinn, brúðr! væri roðinn í blóði mínu,

ölstafns Njörun knætti-t binda endr of undir rógþyrnis; þat getr-a líkn Hrafni, lauka lind!

lögg hu. (-var; -var), *lugg (falsen i staverne på et kar, hvori bunden fældes ind); slangen, der ligger sammenrullet i en kreds, kan sammenlignes med karrets bund, der er falset ind i luggen;* *orms lögg, *orme-luggen, altså = ormelejet; ormelejets (guldets) ø = kvinde (sml. „linnedklædningens jord“* 94[17] *f.*).

hugðumk, *jeg syntes, forb. med fort. tf. uden* vera *og med forest. måde* (væri, knætti) *uden* at; *når* hyggja *indleder et drömmesyn, står regelmæssig det første led i gf. med navnef., de følgende i forest. (sjælden frems.) måde uden* at.

*ölstafn ha., *ølstavn, øllets, drikkens skib ɔ: bæger.* Njörun hu., *en af asynjerne;* ölstafns N., *bægerets dis, omskrivning for en kvinde (som ved gilderne bar bægrene omkring* (*sml.* 15[5]), *ligesom valkyrjerne i Valhal).*

knætti-t, *forest. fort. af* knega *(sé ords.) med nægt. -t.* — binda of undir, *ombinde, forbinde sårene.*

*rógþyrnir ha., *kamptjörn* (róg, *kamp, sé ords., og* þyrnir, *tornebusk), kamptræ ɔ: helt.*

líkn hu., *medlidenhed, nåde; trøst.*

lind hu., *lindetræ;* *lauka lind, *løgenes lind, løgenes træ, omskrivning for kvinde* (*sml. nedenfor* 100[29—31]).

Ormelejets (guldets) ø! (ɔ: kvinde!) jeg syntes (at jeg lå) hugget (såret) i din arm, at dit leje, min brud! var farvet i mit blod, at ølskibets (bægerets) dis (kvinden, du) ej mægtede mere at forbinde kamptræets (heltens, mine) sår. Det skaffer ikke Ravn trøst, kvinde!

S. 96[33]—97[6]. Engi allr dagr varð hœgr Ormstungu und fjalla sal, síz Helga en fagra réð nafni Hrafns kvánar; enn hvíti hjörþeys hölðr, faðir meyjar, sá lítt við mínni tungu; ung Eir var gefin til aura.

Helga en fagra, *udtalt* Helgan fagra.

*hjörþeyr ha., *sværdstorm* (hjörr *og* þeyr ha. (-s *og* -jar; -ir), *egl. tøvind;* *vind, storm*) ɔ: kamp;* hjörþeys hölðr, *kampens mand, omskrivning for kriger.*

sjá við e-u, *vogte sig for noget.*

Eir hu., *en af asynjerne (lægekunstens gudinde), her brugt som benævnelse for kvinde.*

var gefin til aura, *blev bortgivet for gods (giftet med Ravn på grund af hans rigdom).*

Ingen hél dag blev glædelig for Ormstunge (mig) under fjældenes sal (himlen), siden Helga hin fagre fik navn af Ravns hustru. Kun lidt tog den blonde sværdstorms (kamps) mand, meens (din) fader, sig i agt for min (hvasse) tunge. Den unge kvinde blev bortgiftet for gods.

S. 97^8–15^. **Væn víngefn! ák (= ek á) verst at launa föður þínum ok svá móður — fold flóðhyrs nemr flaum af skaldi —: því at (þau) gørðu bæði senn und klæðum borða-Bil svá fagra. Hér hafi hagvirki hölðs ok svarra!**

*víngefn hu., *vinens Gevn* (Gefn *sé* 87[16]), *vinens dis* = *kvinde* (*sml.* 96[2]).

*fold hu., *jord.* *flóðhyrr ha., *flodild* (flóð *og* hyrr 94[15]) ɔ: *guld* (81[13]); fold flóðhyrs, *guldets jord* = *kvinde* (95[31–32]).

*flaumr ha., *skare, sværm; omgang med mennesker, livsglæde.*

því at, *udt. i én stavelse* (*sé* 94[19]).

bæði, *ik. flt. af* báðir, *bægge, de to (din fader og moder);* b. senn, *bægge på én gang.*

und klæðum, *under klæderne* (klæði *her brugt om sengklæder*) ɔ: *i ægtesengen.*

borði ha., *baldyret tæppe, broderi.* Bil hu., *en af asynjerne;* *borða Bil ɔ: *kvinde.* — (þau) gørðu bæði senn und klæðum borða-Bil svá fagra = þau gátu *(de avlede)* mey svá fagra.

*hagvirki ik., *kunstværk, mesterstykke.*

svarri ha., *(stolt, myndig) kvinde.*

Væne vin-Gevn! (kvinde!) for det værste har jeg at lönne din fader og (lige) så (din) moder — flodildens (guldets) jord (kvinden, du) røver skjalden hans glæde —, fordi de avlede så fager en mø. Her have (modtage) mandens og kvindens mesterstykke (ɔ: du) (det, min gave, kappen, som han rækker hende).

Anm. *Når* hafi *i næstsidste linje opfattes som* hafið ɔ: hafið ér, *bliver meningen: 'her har I (sér I) mandens og kvindens mesterstykke'. Men efter sammenhængen må* hafi *helst opfattes som forest. måde, og genstanden kan let underforstås, da Gunløg i det samme rækker Helga kappen.*

S. 97^26–33^. **Ullr benloga! frægir fólka Ságu! samir-a okkr at ganga í brigð of eina fangs-Fullu. Morðrunnr! mjök margar slíkar góðar konur eru fyr sunnan haf; ýtir sævar sóta er sannfróðr.**

Ullr ha. (-ar *og* -s), *en af aserne.* *benlogi ɔ: *sværd (sé ords.)*; Ullr benloga, *sårluens as = kriger.*

*frægir ha., *som gör berömt, skaffer berömmelse.* Sága hu., *en af asynjerne;* *fólka S., *krigerskarernes dis = valkyrje;* frægir f. Ságu, *den, som skaffer valkyrjen berömmelse ɔ: en tapper kriger.*

brigð hu. *og* ik. flt., *brudd;* ganga í b. ɔ: *bryde venskabet.*

*fang ik., *kjortel.* Fulla hu., *en af asynjerne (Friggs tærne);* fangs F., *kjortlens dis ɔ: kvinde.*

*morðrunnr ha., *kamptræ* (morð ik., *drab; *kamp,* runnr ha., *busk, træ*) = *kriger* (96[4]).

*ýtir ha., *den, som sætter (skibet) ud (fra land), af* ýta (tt), *sætte ud.* *sóti ha., *hest;* sævar s., *havets hest ɔ: skib (sml.* 89[24]); ýtir sævar sóta, *den, som sætter skibet ud, skibets styrer, omskrivning for mand.*

sannfróðr to., *nöje underrettet.*

Anm. *Stavelserimet mangler i den første linje i strofen* (samira okkr of eina); *sml. ligeledes* 99[17] (þá mun ein ok ekkja), 100[20] (nú er svanmærrar svíða), 103[29] (Göndlar þeys ok Grímí). *Mulig er der fejl på alle disse steder.*

Sårluens (sværdets) Ull! (ɔ: helt!), kampgudindens (valkyrjens) berömmer! (ɔ: tapre kriger!) ej sömmer det sig for os to at bryde med hinanden (bryde vort venskab) for én kvindes skyld. Kamptræ! (ɔ: helt!) såre mange slige ædle kvinder findes sønden for havet; havhestens (skibets) styrer (ɔ: jeg) er nöje underrettet (derom; jeg véd det til fulde).

S. 98[5–12]. En litfagra armdags Eir var gefin Hrafni til aura — menn kveða þann minn jafnoka, né minna —, meðan allra nýztr Alráðr dvalði farar austan í gný stála; því er menrýri minni málgráðr.

gefin var Eir til aura = 97[5].

litfagr to., *lødfager (med smuk ansigtsfarve).*

*armdagr ha., *armens glans ɔ: guld;* armdags Eir, *guldets dis = kvinde.*

jafnoki to. *og* no. ha., *jævning, ligemand.*

nýztr, *höjeste grad af* nýtr, *nyttig; dygtig;* allra nýztr, *allerdygtigst ɔ: meget dygtig, tapper.*

Alráðr, *sammentrukken form for* Aðalráðr.

stál ik., *stål;* *gnýr stála, *stålenes gny, brag ɔ: kamp.*

*menrýrir ha. (men, *halssmykke,* *rýrir, *formindsker*), *smykkernes (guldets) formindsker, uddeler, omskr. for mand.*

*målgráðr ha. (mål *og* gráðr ha. (-ar, hf. græði), *mest digt., grådighed, begærlighed*), *lyst, tilböjelighed til at tale.*

Armglansens (guldets) lødfagre gudinde (ɔ: den skönne kvinde) blev givet Ravn for gods — man siger, at han er min jævning, og ikke mindre —, medens den meget tapre Adalråd opholdt min rejse fra østen i stålenes gny (kampen — Adalråd vilde jo ikke lade Gunløg rejse hjem, da han frygtede krig); derfor har smykkernes uddeler (manden, jeg) mindre talelyst (derfor er jeg fåmælt og sorgfuld).

S. 99⁴⁻¹¹. Nú emk (= em ek) búinn (at) ganga gört út á alvangs eyri með tognum hjörvi — goð unni greppi happs! — (ek) skal kljúfa í tvau velgs lokkahnakk Helgu ljúfs; vinnk (= ek vinn) lóks haus lausan frá bol með ljósum mæki.

görða, *ik. af to.* görr *brugt som bio., lige.*

*alvangr ha. (al- *og* vangr ha., *vang, mark, der ofte bruges i stedsnavne; sml.* þrúðvangar), *den vang, hvor alle samles, det almindelige forsamlingssted* (= almannavangr), *her om altingsstedet.* eyrr hu. (eyrar, gf. -i; -ar), *øre, lav og sandig strandbred;* alvangs eyrr, *alvangs øren ɔ:* Øxarárhólmr.

greppr *sé* 88⁸. — happ ik., *held, lykke.*

kljúfa í tvau, *egl. kløve i to dele.*

*velgr ha., *hjælm.* lokkr ha., *lok, hårlok.* hnakkr (*ældre* knakkr) ha., *stol, skammel;* velgs lokka-h., *hjælmens lokke-stol ɔ: den lokkede hjælmstol, det lokkede hoved.*

ljúfr to., *her som no.*, Helgu l., *Helgas elsker.*

lókr ha., *uduelig person, usling. Gunløgs bitterhed udtaler sig ikke blot i det nedsættende* lóks, *men også i* lokka *og* ljúfs.

vinna haus lausan, *'vinde' (hugge) hovedet løs.* — bolr ha. (-s; -ir), *bul; krop.* — ljóss to., *lys, strålende.*

Nu er jeg rede til at gå lige ud på alvangs (altings)-øren (ɔ: holmen i Økseå) med draget sværd — gud unde skjalden lykke! — jeg skal kløve den lokkede hjælmstol (lokke-hovedet) på Helgas elsker; jeg hugger den elendiges hoved løs fra kroppen med det blinkende sværd.

S. 99¹³⁻²⁰. Greppr veit-at, hvárr greppa hlýtr fagna gagnsæli; hér er brugðit bensigðum, egg er búin í leggi. Mær þorna spöng, ein ok ekkja ung, mun fregna þá hugrekki þegns af þingi, þótt vér særimsk.

hljóta *sé* 87[9]. — ***gagnsæli** hu., *sejr* (*gagnsæll, *sejrsæl*).
***bensigðr** ha., *sårsegl* (ben *og* sigðr, *segl, lé*) = *sværd.*
leggr ha. (-s *og* -jar; -ir), *benpibe, ben.*
þorn ik., *torn; tornen (spidsen) i et spænde.* **spöng** hu. (spangar; spengr), *plade;* *þorna spöng, *omskrivning for en kvinde (den, der bærer, er prydet med spændernes torne, spænder).*
hugrekki hu., *mod, uforfærdethed.*

Skjalden (du) véd ej, hvilken af de to skjalde (hvem af os) der kommer til at glæde sig ved sejren; her er sårseglene (sværdene) dragne; æggen er rede (til at hugge) i benene. Den herlige kvinde, ene og ung enke, vil, selv om vi (jeg) såres (får ulivssår), fra tinge høre om dette heltens (mit) mod.

S. 100^{16-23}. Rýgr var alin at rógi fira börnum; gunnar runnr olli því; vark (= ek var) óðgjarn at eiga auðs lág. Nú er lítil þörf at líta til bauga-lands svanmærrar lýsi-gunnar; svört augu svíða mér.

***rýgr** hu. (-jar, gf. -i; -jar), *(fornem, mægtig) kvinde.*
***gunnar runnr** = morðrunnr 97[31].
óðgjarn to., *rasende begærlig* (= óðfúss *i ords.*).
***auðs lág**, *rigdommens træ* (*sé* auðr *og* lág *i ords.*) = *kvinde.*

Anm. *Den første halvstrofe af denne vise anføres i Snorra Edda (I, 410). Det nöjagtige stavelserim vilde fordre, at der i sidste linje læses* barnum *uden omlyd* (= börnum); *ikke sjælden danner på samme måde det lange á (u-omlyd af* á) *rim med* á *og* ó.

líta til, *sé hen til; da* líta *strider mod stavelserimet, bör her vistnok med J. Thorkelsson læses* títa (= *da. titte, sv. titta), som ellers ikke forekommer i oldsproget.*

***bauga-land**, *ringenes land* ɔ: *hånden.* ***svanmærr** to. (svanr ha. (-s; -ir), *svane, og* mærr), *strålende som en svane.* ***lýsi-gunnr** hu., *strålende dis;* bauga-lands lýsigunnr, *håndens strålende dis* ɔ: *kvinden.*

svíða (sveið *og* svídda, sviðinn), *svide, brænde; også om sår og lign., svie, brænde;* augu svíða mér, *mine öjne svier, det svier mig i öjnene.*

Anm. *At Gunløg var sortöjet er tidligere fortalt* (75[30], 78[28]). — *Med rimet* lands (*udt.* lanns, *ofte skrevet* lannz) — gunnar *sml.* linns — kindar 81[15].

Kvinden (Helga) blev født til at volde strid (til et stridens æble) for menneskenes börn; kamptræet (hellen, Ravn) voldte det;

jeg attråde hæftig at eje rigdommens (smykkernes) træ (kvinden, Helga). Nu er det kun liden tarv at kaste blikket hen til ringlandets (håndens) svanehvide lysdis (den herlige kvinde); det svier i mine sorte öjne.

S. 100^{28-35}. **Haukfránn brámáni hörvi glæstrar laukabrims Hristar skein á mik af ljósum brúna-himni; en sá hvarma-tungls geisli gullmens Fríðar sýslir síðan óþurft mína ok hringa Hlínar.**

*haukfránn to. (haukr ha., *høg*, fránn, *skarp*, *stærk glinsende*), *'høgeskarp'*, *skarp*, *glinsende som høgens öje (sml. 'falkeblik')*.

*brámáni ha. (brá hu. (brár; brár), *hårene på öjenlågene, og* máni), *öjenlågshårenes (öjenlågenes) måne ɔ: öjet.*

glæsa (st), *pryde*, *smykke*.

brim ik., *brænding*; **hav*; **væske i alm.*; *lauka-brim, *løgsuppe*. Hrist hu., *en af asynjerne*; lauka-brims H. hörvi glæst, *løgsuppens dis — omskrivning for kvinden, der tilbereder løgsuppen — smykket med lin, den linklædte kvinde* (*sml.* 94^{17-18} *og* 96^{3-4} lauka lind).

skína (skein, skininn), *skinne*. — *brúna-himinn ha., *öjenbrynenes himmel ɔ: panden.*

hvarmr ha., *öjenlåg*. tungl ik., *måne*; *hvarma-tungl, *öjenlågenes måne ɔ: öjet* (= brámáni).

*gullmen ik., *guldsmykke*. Fríðr hu., *en af asynjerne*; gullmens F., *guldsmykkets dis = kvinde* (*sml. anm. til* 33^{11}).

sýsla (*fort. og tf. altid med udstødt l* sýsta, sýstr; *også* sýsla, -aða), *göre*, *udrette*. — óþurft hu., *skade*, *mén*.

Hlín hu., *en af asynjerne*; *hringa H., *ringenes dis = kvinde (sml.* gullmens Fríðr *foran)*.

Anm. *Denne vise tilskrives også den for sine kærligheds-sange berömte digter* Kórmakr Ögmundarson, *i hvis saga den findes (s. 14)*.

Den linklædte kvindes bråmåne (öje), strålende som høgens, skinnede på mig fra den lyse öjenbryns-himmel (den höje, lyse pande); men den stråleglans fra den guldsmykkede kvindes öjenlågs-måne (öje) volder siden min og ringdisens (hendes) mén.

S. 103^{27-34}. Gunnlaugr hlóð, áðr (hann) næði Hrafni, með þunnum hjör hugreifum Göndlar þeys Óleifi ok Grími. Hann varð, hugmóðr, drifinn blóði, bani þriggja hvatra manna; Ullr unnviggs réð ýta falli.

hlaða *sé ords.* — **hjör** *hf.* = hjörvi 99[7].

***hugreifr** to. (hugr *og* reifr, *munter, oprömt*), *munter i sindet* (reifr *forbundet med et ord, som betegner kamp, er i de gamle digte et alm. tillægsord for den modige kriger*).

Göndul hu. (Göndlar), *valkyrjenavn.* **þeyr** *sé* 97[4].

***Óleifr**, *gammel sideform til* Ólåfr.

***hugmóðr** to., *egl. mødig, træt i hu* ɔ: *udmattet af den lange kamp (sml.* vígmóðr to., *kampmødig, træt af at bruge våbnene i kamp).*

Ullr *sé* 97[27]. **unnvigg** ik. (unnr 89[24], vigg 87[10]), *bølgehest* ɔ: *skib* (= unnar hestr 89[24], sævar sóti 97[32]).

*Gunløg fældede, för end han nåde Ravn, med det tynde (skarpe) sværd den i Gönduls (valkyrjens) storm (*ɔ*: kampen) uforfærdede Olejv (Olav) og Grim. Modig, blodbestænket, blev han tre kække mænds bane. Bølgehestens (skibets) Ull (*ɔ*: helten) rådede for (voldte) mændenes fald.*

S. 104[28–35]. **Hrafn, mætr mótrunnr, hjörva hríðgørvandi, gekk jafnan framliga á móti oss í dyn spjóta. Hergerðandi hringþollr! hér varð mörg málmflaug í morgin of Gunnlaugi á hörðu Dinganesi.**

mætr to., *fortrinlig.* — ***mótrunnr** ha. (mót ik., *møde; kamp,* runnr), *kamptræ* ɔ: *kriger* (= morðrunnr 97[31], gunnar runnr 100[17]).

***hjörva hríðgørvandi**, *sværdenes uvejrs-volder* (*egl. den, som gör, fremkalder sværdenes uvejr, kamp* = þundar hyrjar hríðmundaðr 94[15–16]). *Disse ord kan også (ligesom* hergerðandi hringþollr *i sidste halvstrofe) opfattes som tiltale til de vejvisere, jarlen havde medgivet Gunløg, og til hvem han henvender sin vise.*

framliga bio., *kækt, djærvt.* — ***dynr spjóta**, *kampen* (= gnýr stála 98[12]).

***hergerðandi** ha. (herr *og nut. tf. af* gerða (rð), *omgærde, omslutte*), *'hæromgærdende'* ɔ: *som fylker sig til kamp.*

***hringþollr** ha. (hringr *og* þollr, *træ*), *ringtræ, den som bærer ringe = mand.*

***málmflaug** hu., *malmflugt, våbenflugt (sværdene, der flyver i luften, eller huggene, som falder).*

Ravn, det herlige kamptræ (helten), sværdenes uvejrsvolder, gik stedse djærvt imod os i spydenes dön (kampen). Tapre kriger! her blev megen våbenflugt (flöj sværdene raskt, faldt huggene tæt) i morges om Gunløg på det hårde (stenede?) Dingenæs.

S. 105^{14-21}. **Vissak (= ek vissa) Hrafn höggva mik hjaltugguðum hrynfiski brynju — en hvöss egg kom í leggi Hrafni —, þá er (enn) hræskæri ari hlaut nunna fen hlýra benja; gunnsproti Gunnar klauf Gunnlaugs höfuð.**

*hjaltuggaðr, *egl. fort. tf.* (hjalt, *sværdhjalte, og* *ugga, *forsyne med finner, et ellers ikke forekommende udso., dannet af* uggi ha., *finne*), *'hjaltfinnet', hvis finner dannes af hjaltet, om et sværd, der sammenlignes med en fisk.*

*hrynfiskr ha., = hrynjandi fiskr, *fisken, som falder ned med larm;* h. brynju, *fisken, som falder klirrende ned på brynjen ɔ: sværdet, som med raske slag falder på brynjen.*

þá er, *udt. i én stav.* þár. — *hræskærr to., *som hugger i ligene (om ådselfugle, ravne og örne).*

*nunna, *et ellers ubekendt udso., som efter sammenhængen synes at have betydningen „smage på"* (*sml.* 34^{16}) *eller „vade i"* (*sml.* þramma *i den følgende strofe*).

fen ik. (*cf. flt.* fenja), *sump, morads; *væske i alm.;* benja f., *sårenes væske = blod.* — hlýr to. (hlý, hlýtt), *lun, varm.*

*gunnsproti ha., *kampstok* (sproti, *tynd kæp*); g. Gunnar, *krigsgudindens kampstok = sværdet.*

Jeg vidste, at Ravn huggede mig med brynjens hjaltfinnede hurtig farende fisk (med det raskt svingede sværd) — men den hvasse ægg kom i benene på Ravn —, da den lighuggende örn fik de varme sårs væske (blodet fra mine varme sår) at smage; krigsgudindens kampstok (Ravns sværd) kløvede Gunløgs hoved.

S. 105^{25-32}. **Roðit var sverð, en sverðrögnir gerði sverða mik; randgálkn váru reynd í röndum fyr handan ver. Hykk (= ek hygg) blóðug blóðgögl stóðu í blóði of skör; sárfíkinn sárgammr hlaut enn þramma sára á.**

*sverðrögnir ha. (Rögnir, *et af Odins navne*), *sværdets as ɔ: kriger.*

gera *som ofte hos digt. og i det ældste sprog brugt omskriv. med navnef.* *sverða, *et ellers ikke forekommende udso., dannet af* svörðr ha. (svarðar, hf. sverði), *hovedhuden; grönsvær;* sverða e-n, *egl. rive hovedhuden af en, her = kløve ens hoved;* gerði sverða = sverði.

*randgálkn ik. (rönd, *skjold,* gálkn, *uhyre, skadeligt væsen*), *uhyre, som ødelægger skjoldene ɔ: sværd.*

*ver, ik., *hav;* fyr handan v., *hinsides havet ɔ: øst på i Norge.*

*blóðgagl ik. (gagl, *gås*), *blodgås, blodfugl ɔ: ådselfugl.*
*stóðu, *digt. fortids navnef. af* standa. — skör hu. (skarar; -ar *og* -ir), *hovedhår, hoved.*
*sárfíkinn to. (-fíkinn, *-figen, begærlig efter*), *grisk efter sår.*
*sárgammr ha. (gammr, *gam, grip*), *sårgrip, ådselfugl.*
hljóta *med navnef. som* 87⁹, 99¹⁴, 105¹⁹. þramma (að), *gå tungt, med besvær; her forb. med gf.* á; *þ. sára á, *skride tungt (langsomt) gennem sårenes å, blodströmmen.*

Anm. *Da versemålet i denne vise kræver, at næstsidste stavelse i 1ste linje er den samme som første stavelse i 2den linje, vilde det nöjagtige rim i 3dje linje kræve* randum *uden omlyd* (= röndum); *sml.* börnum 100¹⁹.

Rødfarvet blev sværdet, men helten (Gunløg) kløvede mit hoved; skjoldes fordærv (sværdene) blev prøvede på skjoldene hinsides havet. Jeg tror, at blodige blodgæs (ravne, örne) stod i blodet over mit hoved; den sårgriske sårgrib (ravn, örn) kom endnu til at vade i sårenes ström (i mit blod).

S. 107[10—17]. Lagðak (= ek lagða) mína góða armsorms tróðu andaða mér at armi; goð brá lífi líns Lofnar .... þó er beiðanda bliks miklu þungara (at) bíða.

*arms ormr, *armens slange = guldring.* tróða hu., *smal stang, lægte;* arms-orms t., *guldringens stang ɔ: kvinde* (*sml.* armdags Eir 98⁵⁻⁶, þorna spöng 99¹⁹, auðs lág 100¹⁸).
Lofn hu., *en af asynjerne;* *líns L., *linets dis = kvinde.*
De to første linjer i den sidste halvstrofe er tabte, så at også ordenes forbindelse i de to sidste linjer er usikker.
blik ik., *glans; i de tabte linjer har sikkert stået et eller flere ord, som i forbindelse med* blik *har dannet en omskrivning for guld (f. eks. havets, bølgens glans el. lign.);* *.... bliks beiðandi, *den, som beder om, attrår guld ɔ: mand.*
bíða, *bie* (*enten absolut = „blive tilbage“ ɔ: overleve hende, eller hørende sammen med et ord i de tabte linjer, sml.* bíða hæru 94¹⁻²).

Jeg lagde min kære afsjælede hustru i min favn; gud endte kvindens liv. [Tung var hendes tidlige død;] dog er det langt tungere for manden (mig) at overleve hende.

S. 108. *Digtet skildrer en væddestrid i visdom mellem Odin, der kalder sig* gagnráðr (*„den, der råder for sejr“, eller „den, der giver gavnlige råd“*), *og jætten Vavtrudne, der optræder som repræsentant for al jætters klegt* (vafþrúðnir ɔ: *„den, der*

er stærk i at væve, i kløgtig tale, gåder"; Odin kalder ham stadig fróðr, alsviðr jötunn, *og selv kalder han sig* enn gamli þulr *v. 9). — Digtet har helt igennem dramatisk form, der kun afbrydes af et enkelt episk vers (v. 5, i* ljóðaháttr *som det øvrige digt), der tjæner til at angive en större stedforandring; derimod er den mindre stedforandring mellem v. 19—20, hvor Odin tager plads på bænken ved siden af jætten, ikke særlig betegnet.*

S. 108, v. 5, 4—5. höllu *danner stavrim med* Íms, *i det af og til et ord med* h *foran selvlyden kan danne rim med et ord, der begynder med selvlyd.*

S. 111, v. 27, 4—6 *mangler i håndskrifterne og er indsat efter Bugges forslag (sml.* Snorra Edda I, 82: Svásuðr heitir sá, er faðir Sumars er, ok er hann sællífr, svá at af hans heiti er þat kallat svásligt, er blítt er. En faðir Vetrar er ýmist kallaðr Vindlóni eðr Vindsvalr, hann er Vásaðar son, ok váru þeir áttungar grimmir ok svalbrjóstaðir, ok hefir Vetr þeira skaplyndi).

S. 112, v. 38, 5 *mangler stavrim; i steden for* með ása sonum *kunde derfor læses* til Nóatúna.

—, v. 38, 6—7 *forstyrrer det regelmæssige 6-linjede vers og er vist senere indkomne andetstedsfra.*

S. 113, v. 43. *I den oprindelige strofe har snarest l. 4—5 manglet: „Om jætters og alle guders runer kan jeg sige sandt; ti til de 9 verdner kom jeg, (selv) nedenfor nivlhel, hvorhen hels beboere kommer ved døden"* (*sml.* Snorra Edda I, 38: vándir menn fara til heljar ok þaðan í niflhel, þat er niðr í enn níunda heim).

—, v. 48, 4—6. *„Hvad er det for møer, som skrider hen over havet, farer vise i sind?" Herved tænkes vistnok på* n o r n e r n e; *men betydningen af svaret i det følgende vers er meget usikker: „Tre storfloder falder (strömmer) over Mögtrases møers (nornernes) marker; de er de eneste lykkediser i verden, dog de fødes blandt jætter". Ligesom det ved v. 35 ligger nær at tænke på et syndflodssagn (sé ords. under* lúðr), *således kommer man ved lykkedisernes bolig til at tænke på Edens have med dens*

4 „storfloder“, som de netop kaldes i Veraldar saga: Ynðisstaðr sá var görr í austanverðum heimi, er Paradísus heitir; sá staðr er fjarlægr harðla þeim jörðum öðrum, er nú eru bygðar af mönnum; sá staðr er fegri ok fríðari öllum öðrum löndum; þar sprettr einn mikill brunnr; sá er harðla gróðrsamr ok vökvar allan þann stað; en ór þeim brunni renna þjóðár fjórar hingat í heim í kunnleik mönnum.

S. 114, v. 55. *I den oprindelige strofe har enten de 3 sidste linjer, eller snarere l. 4—6 manglet.*

S. 115, v. 4. *Den første halvstrofe synes at mangle; den kunde have lydt omtrent:*

Mun ek þér fagrs
fjaðrhams ljá,
ef þú þinn hamar
hitta mættir.

Det samme gælder v. 19. — Også flere af de øvrige strofer er senere forkortede eller udvidede, hvorved den regelmæssige strofebygning (de 8 linjer) er forstyrret; på de fleste steder er det dog nu umuligt med sikkerhed at afgöre, hvor vi skal antage forkortelse og hvor udvidelse (v. 5, 6, 17, 21 på 6 linjer synes at have tabt 2 linjer; v. 9, 13, 30, 33 på 10 linjer er senere udvidede; derimod synes v. 25 ligeledes på 10 linjer snarere at være forkortet af 2 vers, der har indeholdt en udførligere beskrivelse af måltidet hos jætten).

S. 117, v. 21, 5. tvær *i hu.: „vi skal age som to kvinder (Tor som brud og Loke som brudens tærne) til jættehjem“.*

S. 119, v. 6. *„Fortæl du mig fra hel, jeg vil (fortælle) fra oververdenen: for hvem er bænkene strøede med ringe (ringe strøede på bænkene), boligen (gulvet) fagert smykket med guld (el. dækket med et lag af guld)?“* flóið *(nf. flt. ik.) af et ellers ikke i oldsproget forekommende* *flœja, *dannet af* fló hu. (-ar; *flt.* flœr), *lag, der netop bruges på samme måde som* flœja *her om et lag af guld i* Snorra Edda I, 400 (önnur fló af gulli eða silfri, en önnur fló af moldu ok grjóti, *det ene*

lag [i gravhöjen] bestod af guld og sølv, det andet af jord og sten); i Norge bruges endnu **fløa** *(og* **floleggja***) i betydningen „lægge lagvis".*

S. 120, v. 11, 3—4 *synes at være senere udvidelse.*

—, v. 12, 5—8. *„Hvilke er de meer, som græder af hjærtens lyst og kaster „hals-skøderne" op mod himlen?" Denne gåde synes at kunne løses ved sammenligning med* Snorra Edda I, 500, *hvor der i skildringen af det oprørte hav forekommer et lignende billede som her om Ran, Ægers hustru:*

Hrauð í himin upp glóðum
hafs, gekk sær af afli,
börð hygg ek at ský skorði,
skaut Ránar vegr mána.

ɔ: „Havets ild kastedes (spröjtede) op mod himlen, vældig gik havet, jeg tror, at skyerne holdt stavnene (forstavnene ligesom borede sig ind i skyerne og blev holdte fast dér), Rans „skøde" rammer (flagrer op mod) månen". Ligesom Rans „skøde" dér siges at flagre op mod himlen, således kaster „meerne" her „hals-skøderne" mod himlen. Disse meer kan da næppe være andre end Ægers og Rans døtre, de höje bølger; men for øvrigt lader ordet **hálsaskaut** *sig opfatte på to måder, en tvetydighed, som vistnok med forsæt er anvendt her i gåden;* **háls** *betegner både den menneskelige hals og halsen på et sejl (særlig om det forreste skøde eller den løkke, hvori skøderebet fæstes), og ligeledes bruges* **skaut** *både om et klæde, som kvinderne bærer om hovedet eller halsen (sml.* **dúkr***) og om sejlskødet; Ran og bølgerne kan sammenlignes med et skib, der farer afsted for vinden, så at „hals-skøderne" (de reb, der ellers holder sejlet fast) må slås løs og flagrer mod himlen; men de kan også sammenlignes med kvinder, hvis hvide „halsduge" flagrer for vinden. I bægge tilfælde betegner udtrykket: „de kaster deres „halsskøder" mod himlen" („Rans „skøde" flagrer mod månen") det samme, nemlig de höje bølger, der rejser sig med det hvide skum på toppen (hvorfor* **Ægis meyjar** *også andetsteds — i Gestumblindes gåder — kaldes* **enar hvítföldnu** *ɔ: med den hvide fald, det hvide hovedklæde; sml.* **faldinn** *i ords.). Når disse bølger rejser sig höjt og sprøjter*

det hvide skum i vejret, som stedse atter strömmer ned over dem, kan de med rette siges at „græde af hjærtens lyst“.

S. 121, v. 3, 3—4. þás borgir braut í Brálundi ɔ: *„da stormene omstyrtede borgene i Brålund“ ved det voldsomme oprør, i hvilket naturen var ved Helges fødsel (sé v. 1).*

—, v. 4, 5—8. nipt Nera, *„Neres slægtning (en af nornerne) kastede. én ende mod nord, som hun bød skulde holde evig.“ Ved skæbnetrådene, som nornerne udspænder i øst, vest og nord, bestemmer de grænserne for Helges rige.*

—, v. 5. *Efter den form, hvori denne strofe er overleveret, synes den at måtte forstås således: „Ét var til sorg for Ylvingers ætling (Sigmund) og for den kvinde (Borghild), som fødte den elskede sön“* (munugð, *forældrenes lyst). Derpå fortælles, hvad der fremkaldte forældrenes bekymring, nemlig at den hungrige ravn udtaler sin glæde til en anden ravn over Helges fødsel; ravnens ord varsler krig og død og kan derfor vække uro hos forældrene, som i det öjeblik altså ikke tænker på deres söns heltemod i kampene, men kun på den ulykke, der kunde ramme ham. (I følge oldtidens forestilling måtte ravneskriget, der tilkendegiver, at Helge vilde blive en dådrig helt, dog snarere vække forældrenes glæde, og da heller ikke* munugð *i betydning „elsket barn“ ellers lader sig påvise, er verset uden tvivl forvansket).*

S. 122, v. 7, 5—8. *„Selv gik kongen (Sigmund) fra kamplarmen for at bringe den unge fyrste (Helge) den herlige løg.“ At faderen rækker sönnen en løg, er en symbolsk handling, hvorved han lyser ham i kuld og kön; derfor giver han ham samtidig dermed navn og den med navnet følgende gave (navnefæste), som det hedder i v. 8: „han gav Sinfjötles broder (ɔ: Helge) navnet Helge og Ringstad o. s. v.“* Völsunga saga *gengiver indholdet af v. 7—8 med følgende ord:* Sigmundr var þá kominn frá orrostu ok gekk með einum lauk í mót syni sínum, ok hér með gefr hann honum Helga nafn ok þetta at nafnfesti: Hringstaði ok Sólfjöll ok sverð.

S. 123, v. 15 ff. *Efter at Helge har fældet Hundings sönner i slaget ved „Luefjældene“, og medens han udhviler sig*

efter kampen, viser valkyrjen Sigrun, Högnes datter, sig for ham og beder ham om hjælp mod Granmars sön Hödbrod (v. 15—20). Helge lover det (v. 21) og samler en stor hær (v. 22—26). Ved dagens frembrud sejler flåden af; et voldsomt uvejr bryder løs; men Sigrun skærmer dem, og om aftenen lægger flåden i god behold ind i Unavåger (v. 27—32).

—, v. 15 *synes at mangle 1ste halvstrofe.*

—, v. 16, 1—2 *mangler i håndskriftet og er indsat af Bugge;* v. 20, 3—4 *mangler ligeledes i håndskriftet og er indsat af S. Grundtvig.*

—, v. 21. *„Isungs banemand“ ɔ: Hödbrod. Om Isung vides ellers intet. — Indholdet af denne strofe gengives således i* Völsunga saga: „Ver kát, konungsdóttir!“ sagði hann, „fyrri skulum vit reyna hreysti okkra, en þú sér honum gipt, ok reyna skulum vit áðr, hvárr af öðrum berr, ok hér skal lífit á leggja“. *Herefter synes der snarest at være udfaldet 4 linjer mellem l. 3—4, som ikke heller forbindes godt umiddelbart med hinanden: „för skal der kæmpes, [för du bliver hans; jeg eller Hödbrod skal falde, og ikke skal han favne dig,] med mindre jeg skulde være død“.*

S. 124, v. 24. *„Og dér fra strandene fra Stavnsnæs skred skibe prydede med hoveder og smykkede med guld“.* höfðuð *er rettelse for håndskriftets* her ut; *man kunde også tænke på* sköruð (*neml.* skjöldum), *i det* skip skjöldum skarat *betegner et skib, hvis bord er besat med en række skjolde, der med randene dækker hinanden (sml. v. 28).* Völsunga saga *gengiver indholdet af denne strofe således:* ok þá kom til hans mikit lið ór Nörvasundum (!) með fögrum skipum ok stórum. Helgi konungr kallar til sín skipsstjórnarmann sinn, er Leifr hét, ok spurði, ef hann hefði talit lið þeira.

—, v. 26. *Foran l. 1 eller efter l. 2 synes de to manglende linjer at være udfaldne.*

—, v. 26, 6. ván erum rómu = ván es mér r. (-m *i* erum *enklitisk form af* mér), *egl. „håb, forventning er der for mig om kamp“.*

—, v. 27, 5—6 *senere udvidelse.*

—, v. 28 *skildrer den larm, der opstår ved den hurtige roning: „der blev larm af årer og drön af jærn (årer plaskede, våben klirrede), skjold bragede (törnede med brag) mod skjold“.*

—, v. 29. Kólga *er en af Ægers detre (belgerne), hendes søster altså den höje belge; „således led det, da belgerne og de lange køle stødte sammen, som om (det var) klipper og* (eða = ok) *brænding (, der) skulde brydes mod hinanden“.* — Völsunga saga *omskriver denne strofe således:* Nú gerði at þeim storm mikinn ok svá stóran sjó, at því var líkast at heyra, er bylgjur gnúðu á borðunum, sem þá er björgum lysti saman. *Hele sammenhængen og ordene i* Völsunga saga *synes at vise, at 2 linjer er udfaldne i begyndelsen af strofen, hvori det har været fortalt, at der opstod en storm, som oprørte havet (man tör måske endogså i* storm *og* stóran sjó *finde rimordene i det tabte linjepar).*

—, v. 30, 3—8. *„Skibsmandskabet (*höfn*) udeblev ikke fra mødet med belgerne (styrede lige løs på dem), da Ægers frygtelige datter (de höje søer, det oprørte hav) vilde bringe skibene til at kæntre“.*

S. 125, v. 32, 5. þeir sjálfir *ɔ: indbyggerne i landet og særlig Granmars sön Gudmund, som fra Svarinshöj har iagttaget fjendernes ankomst og i det følgende kommer i en hæftig ordstrid med Helges broder Sinfjötle, der bilægges af Helge (v. 47—48).*

—, v. 33. *Foran l. 1 eller efter l. 2 må 2 linjer være udfaldne. Den sidste halvstrofe anføres i* Helgakviða Hundingsbana II, *hvorefter det oprindeligere* fylkir—flota *er indsat her for håndskriftets* landreki—liði.

—, v. 34, 3. *Det røde skjold var krigstegn.*

—, v. 37. *Sidste halvstrofe synes at være tabt; den kunde efter* Völsunga saga *have haft omtrent følgende indhold: „men jeg skal minde dig om noget, som viser, at du er uværdig til at være i følge med brave mænd“.*

—, v. 38 (*sml.* v. 43) *sigter til, at Sinfjötle i nogen tid havde været forvandlet til en ulv, og at han havde dræbt sin halvbroder, Siggeirs sön (efter* Völsunga saga *to sönner).*

—, v. 39 ff. *Om der ligger virkelige sagn til grund for Sinfjötles beskyldninger mod Gudmund, eller om de kun er opdigtede af S. som svar på tiltale, kan ikke afgöres; det sidste synes dog rimeligst; men gamle sagn spiller med ind i fremstillingen (Loke som fader til Fenrisulven ved Angrboda o. s. v.).*

S. 126, v. 41. *Foran l. 1 mangler vistnok en halvstrofe; men den ufuldstændige form synes også at have foreligget for forfatteren af* Völsunga saga.

—, v. 43. *Samme udvidede form af strofen har også foreligget for forfatteren af* Völsunga saga; *enten l. 7—8 eller l. 9—10 tör antages at have manglet i den oprindelige strofe.*

—, v. 44 *tildeles i* Völsunga saga *Sinfjötle, hvad dog synes at bero på en misforståelse. Sinfjötle begynder ordstriden med de to strofer 35—36, hvorpå Gudmund svarer str. 37—38; så følger Sinfjötles 3 strofer (39—41), på hvilke Gudmund ligeledes svarer med 3 strofer (42—44), og endelig ender hver af dem striden med én strofe.*

S. 127, v. 49 ff. *Gudmund og hans følge rider til Hödbrod for at melde fjendernes ankomst (v. 49—52); Hödbrod ruster sig til kampen og hidkalder hjælpetropper, deriblandt Sigruns fader Högne (v. 53—54). Slaget står ved „Frekasten"; valkyrjerne med Sigrun tager del i det på Helges side, og efter kampen ønsker hun ham til lykke med sejren (v. 55—58).*

—, v. 50, 7—8. *„han betragtede sin æts (hans broder Gudmund er jo i al fald mellem de ankommende) ridt" passer ikke i sammenhængen, efter at det først er fortalt, at de er komne og har bragt kongen melding; da* Völsunga saga *heller ikke har noget, der svarer til disse to linjer, anser jeg dem for senere udvidelse.*

—, v. 51, 3—6 *er uden tvivl senere udvidelse.*

—, v. 53, 3—4 *kan være senere udvidelse: „de bidslede gangere skal rende til Reginting, [men Sporvitner til Sparinshede,] Melner og Mylner til Mörkved". Hestene, på hvis hurtighed det jo især kom an, nævnes i steden for sendebuddene, som tiltales i det følgende: „lad ingen mand sidde hjemme o. s. v.".*

S. 128, v. 55, 9—12 *er vistnok senere udvidelse.*

—, v. 58. *Denne strofes forvanskning viser sig ikke blot i de 10 linjer, men også i gentagelsen* buðlungr—bæði; *det sidste* bæði *(for* beggja*) støder desuden i forbindelse med* njóta; *den oprindelige form af strofen kunde tænkes således:*

„Ok þér, buðlungr!
samir bæði vel
rauðir baugar
ok en ríkja mær,
Högna dóttir
ok Hringstaðir,
sigr ok lönd“.
þá es sókn lokit.

Den sidste linje hører ikke med til Sigruns tale, men er sangerens slutningsord.

S. 129. Hákonarmál, *der fuldstændig er opbevaret i Heimskringla, blev digtet i anledning af kong Håkon den godes Adelstenfostres fald af hans ven og frænde, den berömte skjald* Eyvindr Finnsson *med tilnavnet* skáldaspillir *(ɔ: skjaldenes ødelægger, fordunkler), en sön af høvdingen på Hålogaland* Finnr skjálgi *(„den skelende“) og Harald hårfagres datterdatter* Gunnhildr. — *Digtets indhold er følgende: Odin udsender valkyrjerne Göndul og Skögul for at hente en konge af Yngves æt til Valhal (v. 1). De træffer Håkon rustende sig til kamp mod Erik blodøkses sönner (v. 2—4). Derpå beskrives kampen (v. 5—9). I de ord, som dernæst veksles mellem valkyrjerne og Håkon, fremstilles hans sejr og død (v. 10—13). De følgende vers skildrer hans modtagelse i Valhal (v. 14—18), og slutningen udtaler digterens og folkets kærlighed til den gode konge og hentyder til de onde tider, der fulgte efter hans død, medens Gunhildssönnerne rådede for Norge (v. 19—21). — Bægge former af* fornyrðalag *anvendes i digtet, idet v. 1, 10—21 er i* ljóðaháttr, *v. 3—8 i* kviðuháttr, *medens i v. 2 og 9 den første halvstrofe er i* kviðuháttr, *den sidste i* ljóðaháttr.

—, v. 2, 1. *„Björns broder“ ɔ: kong Håkon; én af hans brødre hed* Björn *med tilnavn* farmaðr *eller* kaupmaðr.

—, v. 4, 5—8 *anføres i* Snorra Edda I, 518 *som*

eksempel på brugen af navnet Gylfi *som fællesnavn for 'konge, fyrste', hvorfor dette ord er indsat her i stedet for* gramr, *der findes i håndskrifterne af Heimskringla.*

—, v. 6, 1—4. Törgur ok hausar tröddusk fyr Norðmanna bauga-Týs hjalta harðfótum, *„skjolde og skaller trådtes af (under) Nordmannakongens (den norske konges) hjalters hård-fødder (sværdklinger) ɔ: kløvedes af hans sværd".*

—, v. 8, 1—4. Sköglar skýs veðr blendusk við und roðnar (= roðinnar) randar himni; léku við of bauga, *„Sköguls skys uvejr (= kampen; Sköguls, valkyrjens, sky er skjoldet, skjoldets uvejr kampen) blandedes sammen (mødtes) under det rødfarvede (blodbestænkede) skjolds himmel (ɔ: kampen rasede mellem krigerne, som dækkedes af de blodbestænkede skjolde); de (Sköguls skys uvejr) spillede om skjolderandene".*

S. 130, v. 16, 5—6. *Efter* Hákonarmál *var altså 8 af Håkons brødre faldne för ham.*

—, v. 18. *Skönt hele digtet skildrer Håkon som den troende hedning, vil skjalden dog her udtrykkelig rense ham for den beskyldning, at han i sin iver for kristendommen skulde have krænket de gamle guders helligdomme. Betegnende for forholdet mellem den gamle og nye tro på den tid, og et bevis på, hvorledes kristendommen allerede begyndte at slå rod i folket, er udtrykket* „heiðin goð" *(v. 21) i hedningens mund om hans egne guder.*

S. 131, v. 20. *Meningen af dette vers er, at Håkons lige aldrig vil komme — för vil Fenrisulven fare løs (ɔ: för vil Ragnarok komme), för en konge som Håkon indtager hans plads.*

—, v. 21, 1—2 *er lånt fra de bekendte strofer i* Hávamál *(sé s. 135).*

S. 132—135. *De af* Hávamál *optagne strofer er ordnede således, at vers, hvori der findes en beslægtet tanke, er stillede sammen og adskilte ved en streg. Ved 3 stjærner adskilles tankesprog, der har et mere forskelligartet indhold. De her optagne vers svarer til følgende strofer i digtet: 1, 7, 38; 8; 5, 10; 54; 64; 16; 21; 25; 29; 12; 58; 40; 35; 36, 37; 34, 42, 43, 51; 50; 52; 44—47; 78; 76, 77.*

Ordsamling*.

A, Á.

-a og -at (efter selvlyd i alm. -t), nægt. part., der hos digterne og i det ældste sprog föjes til udso.: flýra, *flyr ikke* 36[16], muna, *vil ikke*, esa (era), *er ikke* 133 b; kannat, *kan ikke* 18[14], verðrat íss, *der bliver ikke is*, estattu, *du er ikke* 120 b, skaltattu (skalattu); hann hafðit, *han havde ikke*, þykkjat, *de tykkes ikke* 127 a[1]; men også þegiattu, *ti ikke!* 120. I 1ste pers. indskydes *k* (= ek) mellem udso. og nægtelsen: nautkak (= naut-ek-a-ek), *jeg havde ingen gavn af* 13[5], sékat ek (sékak), *jeg*

*) Ordenes böjning betegnes på følgende måde: ha. uden nærmere tilföjelse bruges ved alle de ord, der böjes regelmæssig som úlfr (armr; karl, stóll o. s. v.), hirðir og bogi (hani); hu. ved ord, der böjes som sótt (önd, *sjæl*), tunga (gata) og elli; ik. ved ord, der böjes som orð (land), klæði og auga (hjarta). Ved afvigelser herfra anføres de afvigende forholdsformer eller deres endelser, særlig ef. ent. og nf. flt., f. eks. staðr ha. (-ar; -ir), drengr ha. (-s; -ir, ef. -ja), völlr ha. (vallar, hf. velli; vellir, gf. völlu); laug hu. (-ar; -ar), heiðr hu. (heiðar, gf. -i; -ar), hönd hu. (handar, hf. hendi; hendr). Ha.-ord, der böjes som akr, betegnes ved tilföjelse af (-rs) ɔ: endelsen i ef. ent.; ved ord af ha. og ik., der böjes som söngr og öl, angives blot hf. ent., ved ik.-ord, der går som kyn, blot ef. flt. Af tillægsordene anføres i reglen kun nf. ha.; ved de ord, i hvilke *r*, *v* og *j* hører til stammen, betegnes dette ved tilföjelse af endelsen i gf. ent. ha., f. eks. fagr to. (gf. -ran), miðr to. (gf. -jan). Ved de 'stærke' udsagnsord anføres fort. og fort. tf.; de 'svage' af *1ste klasse* betegnes således: heyra (rð), mæla (lt) ɔ: heyra, fort. heyrða, fort. tf. heyrðr, mæla, fort. mælta, fort. tf. mæltr; de af *4de klasse*: kalla (að) ɔ: kalla, fort. kallaða, fort. tf. kallaðr; ved ordene af *2den* og *3dje klasse* anføres derimod fort. og fort. tf. fuldstændig. Böjningen af de sammensatte ord angives ikke særskilt, når de enkelte ord er optagne i ordsamlingen (altså kun afreksmaðr ha., o. s. v.). — Ord, betydninger eller forbindelser, der særlig tilhører digtersproget, betegnes ved en foransat stjærne. De tilföjede tal henviser til siderne i læsebogen.

kan ikke sé 32[28], 117 b[33]. Efterhånden fortrænges dette ord aldeles af eigi, som tidlig findes brugt i samme betyd.: *es eigi veit, *som man ikke véd* 114 b, *sparði eigi hilmir, *fyrsten sparede ikke* 122 a, *uggi eigi þú, *frygt ikke!* 123 b.

á hu. (ár; ár), *å, flod.* — **árbakki** ha., *åbred.*

á, nut. af eiga.

á, fho. med gf. og hf., *på.* A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning) *hen på, hen til*: hann ríðr á (upp á) heiðina, *rider hen på (op på) heden,* setr hornit á munn sér, *sætter hornet for munden;* fara, sœkja á fund e-s (sé fundr); litask um á bekkina, *sé sig om på bænkene;* völlr er austan af hálsinum ok vestr á bergit (sé af). Også hvor man kunde vente hf. (om en væren) *på* (dog i alm. hvor der tænkes på en retning *hen ad*): sá marga menn á tvá bekki, *så mange mænd på de to bænke* (i det synet rettes hen på bægge bænkene), á annat borð, *på den anden side* (sé borð), á sitt borð hvárr, *hver på sin side* 52[31] (sml. også under út). b) om tiden: á sumarit, *om sommeren,* þeir váru uppi á einn tíma, *levede på én (samme) tid* 80[25]. c) om andre forhold: 1) e-m lízk á e-t, *noget forekommer en* (egl. *ens blik rettes på noget,* sml. líta), heita, kalla á e-n, *kalde på en;* hætta á e-t, *vove (på) noget.* 2) om måden: á þann veg, *på den måde* (sml. vegr). 3) *i henseende til* (sml. at B, c, 4), grannligr á vöxt, *smækker af vækst,* hvítr á hár, *hvidhåret, lyshåret.* B. med hf. a) om stedet (om en væren) *på, i*: vera á skipi, *være om bord,* á landinu, *i landet* 100[8], standa á völlum nökkurum, *på nogle marker,* *velli á, *på marken,* á skóginum, *i skoven* 8[21], á hrísinu (sé hrís), á kjarrinu, *i krattet* (men også í skóginum 2[27], 3[24]); *senn váru æsir allir á þingi ok ásynjur allar á máli, *straks var alle aser på tinge og alle asynjer i samtale,* á þeim fundi, *på det møde.* Ved landes, stæders og gårdes navne bruges dels á, dels í og at (sml. disse); de med -land sammensatte navne har i alm. á: á Íslandi, *på (i) Island,* á Englandi, *i England* 93[1], á Serklandi 63[7] (men í S. 62[33]), á Hringstöðum norðr í Sjólandi 71[1], þeir koma til selja, er heita á Þorgilsstöðum, *som hedder Þorgilsstaðir* 81[31], hann kom á efsta bœ í dalnum, er á Súlu hét, *til den øverste gård i dalen, som héd Súl* 103[3] (sml. heita). Undert. hvor man kunde vente gf.: standa upp á þingum, *stå frem på tinge (og blive stående der)* 10[3] (sml. í og upp); *en á brjósti breiða steina, *men (lad os fæste) på brystet brede stene* (i det breiðar steinar á brjósti opfattes som ét begreb, *brystsmykke*) 116. b) om tiden: á þeim degi, *på den dag,* á sumrum, *om somrene,* á lítilli stundu, *i (løbet af) kort tid* 52[30]. c) om andre forhold: vera á mali (sé B, a); grunr á e-u, *mistanke om noget,* fœri á e-u (sé fœri), vald á e-m (sé vald). C. Absolut uden styrelse: ef á (neml. mik) hefði komit, *hvis det (var kommet på ɔ:) havde ramt* 8[25], kom á veðr mikit, *et stort uvejr kom på, brød løs* 20[36], reið á ræxna, *han flettede masker derpå (på lingarnet)* 13[15], sullr er á (neml. fœti), *der er en byld på* 84[12].

Aðalráðsnautr ha., *gaven fra Adalråd* (sé nautr).

áðr 1) bio., *i forvejen, för.* 2) bo. = áðr en, *för end* (med frems. og forest. m.), áðr þeir fengu sét yfir upp 4[22], Þórr mundi brjóta höfuð hennar, áðr en goðin öll báðu henni friðar, *T. vilde (stod i begreb med at)*

knuse hendes hoved, för end (indtil) alle guder bad om fred for hende (ɔ: *T. vilde have knust hendes hoved, hvis ikke alle guder havde bedet...*) 11[19]; áðr kveld sé, *för end det bliver aften* 31[1].

aðrir, af annarr.

af, fho. med hf., *af, fra* (sml. frá og ór). a) om stedet (om en bevægelse eller retning) *bort fra* (forholder sig til á, som ór til í): tók hornit af munni sér, *tog hornet fra munden*, stíga af baki, *stige af hesten*, *hrafn flýgr af hám meiði, *flyver fra det höje træ*, fara af Íslandi, *drage fra Island*, sigla út af Vendli, *sejle ud fra Vendel*; vestr af, egl. *mod vest derfra* ɔ: *vest for*, völlr er austan af hálsinum ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af, *en slette strækker sig øst fra fra halsen og vest på hen til bjærget, og så bratte klipper vest derfor* 40[1], innar af seti, egl. *længer inde i retning fra bænken* (sml. set); *mæla af gólfi, af mars baki, *fra gulvet, fra hestens ryg* (af = á, i det man tænker på talen, som lyder fra, ikke på personen, som står, sidder på gulvet, hesten). b) om tiden: þaðan af (sé þaðan); *ud over, ude over*, af barns aldri, *ude over barnealderen* 17[16]. c) om andre forhold: 1) den person, det sted, hvorfra man stammer: hvaðan af löndum (sé hvaðan); 2) personen, fra hvem noget udgår (af hvem man får, lider noget o. s. v.), vinsæll af alþýðu manna ɔ: *almindelig afholdt* 73[31]. 3) om midlet: af þínum hagleik, *ved din kunstfærdighed* 19[15]; 4) om grunden: hann er ágætastr fornkonunga, fyrst af mildi, *den berömteste af fortidskonger, først og fremmest på grund af sin gavmildhed*; af því, *derfor*, af því at, *fordi*; 5) om måden: af afli, *med kraft, kraftig*, af öllu afli, *af al magt*, af miklum móði, *i stor sindsbevægelse* 25[9]; 6) om stoffet: kunna ek af járni gera ok af silfri ok gulli, ok af hverjum hlut gerða ek nökkvat nýtt, *jeg forstod at arbejde i jærn og sølv og guld, og af hver ting gjorde jeg noget nyttigt* 17[23]; 7) om det, hvoraf noget udgör en del: eigi höfum vér mikit af þeira kappi eða snild, *meget af deres djærve mod og snille* 17[15]; 8) *af, med*, fullr af e-u, *fuld af noget*, fylt af slátri, *fylt med kød*. 9) *om* (i udtryk som sige, høre og lign. om en; her bruges i alm. frá). d) Står ofte absolut uden styrelse: af horni þessu þykkir þá vel drukkit, ef í einum drykk gengr af, en sumir menn drekka af í tveim drykkjum, *af dette horn tykkes da vel drukket, hvis man klarer det* (egl. *går derfra, skiller sig ved det*) *i ét drag, men somme drikker det ud i to drag*, hann tók hornit ok drakk af, *tog hornet og tömte det* 15[8], hann segir honum slíkt, sem hann vissi af, *siger ham, hvad han vidste af* (*vidste derom*) 93[29].

afarmenni ik., *udmærket, fremragende mand.*

afbragð ik., *hvad der er udmærket i sit slags*, mikit a. annarra manna, *meget udmærket fremfor andre mænd* 96[27].

afbragðligr to., *fortrinlig, udmærket.*

afbrigði ik. (mest i flt. 78[5]), *afvigelse* (*fra det rette*), *overtrædelse, forseelse.*

afhuga to., *som vender sit sind fra* (e-u), hon verðr aldri a. Gunnlaugi, *hun kan aldrig glemme G.*

afhús ik., *udbygning, sidehus.*

afhvarf ik., *omvej, svinke* (mods. gagnvegr 134 a).

afi ha., *farfader, bedstefader,*

afl ha., *smedeesse.*

afl ik., 1) *kraft, styrke*, af öllu afli, *af al magt*; 2) *magt. vold.*

afla (að), *erhværve, skaffe til veje* (e-s, sj. e-t).
afli ha., *magt, styrke* (særlig om *stridskræfter*); frænda-afli mikill ok vina, *stor mængde frænder og venner* (sml. búnaðr) 92[1].
afrek ik., *udmærket gærning, stordåd.* — **afreksmaðr** ha., *udmærket mand.*
aftaka hu., *afbræk, skade.*
ágæti ik., *berömmelse,* gøra e-t til ágætis sér, *for at indlægge sig berömmelse.* — **ágætismaðr** ha., *berömt, udmærket mand.*
ágætliga bio., *berömmelig, herlig.*
ágætligr to., *berömmelig, prægtig.*
ágætr to., *berömt, udmærket, prægtig.*
áhyggja hu., *uro, bekymring.*
ái ha., *oldefader* (15[8] brugt af en sön i tiltale til sin fader: „*gamle!*“ således rettere end ai som udråbsord „*ak, å!*“).
aka (ók, ekinn), *age, køre.*
ákafi ha., *iver, hidsighed;* í ákafa, *med hidsighed, hidsig* 104[4]; ef. **ákafa** som bio., *overordenlig, i höj grad* 77[8].
ákafliga bio., *ivrig, hidsig,* hann drekkr sem ákafligast má hann, *drikker af alle livsens kræfter,* kalla á., *råbe höjt.*
ákafligr to., *ivrig, indstændig.*
ákafr to., *ivrig, voldsom,* þenna dag var veizlan allra áköfust ɔ: *den dag gik det varmest til ved drikkelaget* 71[8].
akarn ik., *agern.*
akkeri ik., *anker.*
akr ha. (-rs), *ager.*
ákveðinn to. (fort. tf. af kveða á), *bestemt, fastsat.*
al- foran to. og bio., *aldeles, fuldstændig* (sml. all-): **alblóðugr** to., *ganske blodig.* — **albúinn** to., *fuldkommen færdig, rustet; aldeles rede* (e-s, *til noget* 45[16], 86[22]). — **alheiðinn** to., *ganske hedensk.* — **alkunna** to., *kendt til fulde,* *unz a., *indtil det* (*jeg har at spörge dig om*) *er fuldkommen kendt* ɔ: *indtil jeg har fået nöje underretning om det hele* 120. — **alkyrra** to., *fuldkommen rolig, stille,* gerisk nú eigi alt a., *nu bliver der ikke fuldkommen roligt, nu opstår der uro* (mods. skorti eigi hljóð) 44[5]. — **alsnotr** to., *alsnild, hél klog.* — **alsvartr** to., *kulsort.* — **alsvinnr** el. **alsviðr** to., *alvidende.* — **alvápnaðr** to., *fuldt væbnet.*
ál hu. (-ar; -ar), *rem.* — **álarendir** ha., *ende af en rem.*
ala (ól, alinn), 1) *avle* (om mand og kvinde; i alm. geta); *føde* (om kvinde; sml. bera, fœða), *vasat hann ásum alinn, *han fødtes ikke til aserne* 112 b, *þaðan af aldir alask, *derfra* (*fra dem*) *fødes* (*stammer*) *menneskeslægten* 113 a. 2) *opføde, ernære.*
Aldaföðr sé öld.
aldinn to., *gammel* (mest digt., i prosa gamall).
aldr ha. (-rs), *alder, livsalder;* vera við a., *være til års,* *ræna e-n aldri, *røve en livet* 120 a.
***aldrdagar** ha. flt., *alle tider, evighed,* um aldrdaga, *gennem alle tider, evig.*
aldri el. **aldrigi, aldregi** bio., *aldrig* (egl. hf. af aldr med nægt. -gi).
aldrlag ik., *endeligt, bane.*
álengðar bio., *i længere tid.*
Alfaðir ha., *alfader* ɔ: *Odin* = Aldaföðr.
álfr ha., *alv* (mytisk væsen).
***Álfröðull** ha., *solen* (egl. *alve-glans*), eina dóttur berr Á., áðr hana Fenrir fari, *én datter føder A., för F. indhenter hende* (hana, uagtet Álfr. er ha., i det der tænkes på sól; sml. det foreg. vers) 113 b.
alhugi ha., *alvor, alvorlig mening* (mods. hégómi 82[12]).
all- foran to. og bio., *meget, særdeles* (sml. al-): **allfár** to.,

meget ringe, ubetydelig, flt. ekki allfá börn, *ikke så ganske få börn*. — allfastorðr to., *meget ordholden*. — allgóðr to., *meget god*. — allharðr to., *meget hård, voldsom*. — alllitill to., *meget lille*. — allmannskœðr to., *meget ødelæggende, morderisk*, orrosta almannskœð, *meget blodigt slag*. — allmikill to., *meget stor*. — allmjök bio., *særdeles meget*. — allstórr to., *meget stor*; hann svelgr allstórum, *han drikker vældige drag* (sml. stórr). — alltrauðr to., *meget sén* (*flugar, *til flugt* 128). — allúvænn to., *meget lidet lovende*. — allvel bio., *meget vel*. — allvænligr to., *meget lovende, smuk*. — allæfr, to., *meget hidsig*.

allr to., *al, hél* (*omnis, totus, cunctus*), landit varð alt kristit, ok alt fólk hafnaði fornum átrúnaði 80[27], í öllum Borgarfirði, *i hele B.*; flt. allir, *alle, enhver*; ofte oversættes det bedst ved et bio. (*helt, overalt, aldeles* o. lign.): hann var allr alblóðugr, *han var ganske blodig over det hele, overalt* 105[23], 130 b, hann hefir allar hendr blóðgar upp til axlar, *har armene blodige overalt lige til skulderen* 23[16], hár hennar var svá mikit, at þat mátti hylja hana alla, *så langt, at det kunde hylle hende aldeles* 79[24]; — at öllu, *i enhver henseende*; með öllu, *aldeles*. Ef. flt. allra forstærker den höjeste grad, *aller-*, allra framastr, *allerypperst*. — Ik. alt bruges ofte som bio., 1) *overalt*, hann tók gullit ok søri alt um götuna, *strøde det overalt på vejen* 36[25]; 2) *ganske, aldeles*, fór alt sem fyrr, *det gik ganske som forrige gang* 15[12]; alt eins, *alligevel* (sé einn); 3) *hélt, lige*, alt til hafsins, *lige til havet* 2[10], alt ofan í Lífangr, *hélt (lige) ned til L.*, gekk alt upp á reyrböndin ɔ: *pilen gik i lige til rørbåndene* 51[10]; alt þar til er, *lige indtil* 43[17]. — Ef. ent. ik. alls 1) forstærkende ved höjeste grad (sml. allra), *hann þat orða alls fyrst of kvað 114, 115; 2) *i alt, i det hele*; 3) *aldeles*, alls engi, *aldeles ingen*, a. hvergi, *aldeles ingensteds, ikke nogensteds, i intet tilfælde*.

alls bo., *da, eftersom* (især digt. og i det ældste sprog), *a. mik fara tíðir, *da jeg har lyst til at fare*, *a. þik svinnan kveða, *da man kalder dig vís*.

allvaldr ha. (mest digt.), *uindskrænket hersker, konge*.

álmr ha., 1) *alm, almetræ*; 2) **bue*, þrymr vas álma, *der var larm af buer, strængene hvinede* 123 a; 3) **yngling* 122 a.

almæli ik., *almindelig tale*, þat er a., at..., *det er den alm. mening, at...* 67[33].

álpt hu. (-ar; -ir og elptr), *svane*.

alt sé allr.

alþingi ik., *altinget på Island* (landets almindelige ting, i modsætning til herredstingene).

alþýða hu., *folkets store mængde*, (særlig) *almuen*, öll a., *hele folket* 68[18] = a. manna 73[31].

ámátligr to., *uhyre (og uhyggelig)*.

ambátt el. ambótt hu., *trælkvinde, tjænestekvinde*.

ámæli ik., *dadel*. — ámælisorð ik. flt., *dadel, bebrejdelse*.

and-, uadskillelig partikel, *imod, lige over for* (også önd-, når sidste led begynder med v; sml. öndvegi, öndverðr).

andask (að), *dø*; andaðr, *død*.

*andföng ik. flt., *modtagelse* 109 a.

andlát ik., *død*.

andlit ik., *ansigt, åsyn*.

andskoti ha., *fjende*.

andsvar ik., *svar*, veita andsvör ɔ: *svare* 31[14].

andvani to., *manglende*, lífs a., *livløs*.

andvanr to., = andvani.

Andvaranautr ha., *And-*

vares tidligere ejendom, den ring, han havde ejet (sé nautr).

angr ha. (-rs) og ik., *sorg, bekymring.*

-angr ha. (-rs), *fjord, bugt,* som sidste led i norske stedsnavne.

ann, nut. af unna.

annarr (önnur, annat) sto. og ordenst., *anden* (*alius, alter, secundus*), 1) *en anden, forskellig,* eiga enga konu aðra 28, annat sinn, *en anden gang,* annan veg, *ad en anden vej, på en anden måde* (sé vegr); flt. aðrir, *andre;* ik. annat som no., *andet, andre ting,* þetta sem annat var gert eptir þeira vilja 29. Sættes undertiden overflødig (som ofte på græsk *ἄλλος*): átti konungr tal við dóttur sína ok við annat ráðuneyti sitt, *talte med sin datter og med sine* (*andre*) *rådgivere* 68[9], *vissi hann vel fram sem vanir aðrir, egl. *som 'andre' vaner* ɔ: *som vanerne* el. *som vanerne ellers,* da Hejmdal selv ikke hørte til vaneslægten 116 b. 2) *den ene* el. *den anden af to,* var þá annarr haltr, *da var den ene halt,* fram í vatnit annat gekk nes, *frem* (*ud*) *i det ene vand gik et næs* 103[9]; annarr — annarr, *den ene — den anden,* settisk Loki at öðrum enda, en Logi at öðrum; hvárr, hverr — annan o. s. v., *hinanden, hverandre* (sé hvárr, hverr). 3) *den anden i ordenen,* í annat sinn, *for anden gang,* því at ek sé eigi, hvar Baldr er, ok þat annat, at ek em vápnlauss, *fordi jeg ikke sér, hvor B. er, og* (*det er det andet, at jeg er* ɔ:) *dernæst, desuden er jeg våbenløs;* annan dag eptir, *den følgende dag, dagen efter* 16[20], annat sumar, *næste sommer* 92[9, 13], til annars dags, *til den næste dag* 27[25]; i forb. med den höjeste gr., *den nærmeste i rang, værdighed* og lign., annarr mestr maðr í Danmörku, *den næststörste mand i D.,* Illugi var annarr mestr höfðingi í Borgarfirði en þorsteinn, *I. var den mægtigste høvding i B. næst efter T.* 78[18].

annarrhvárr (el. i 2 ord), ubest. sto., *den ene eller den anden af to* (*alteruter*) 101[28]; annathvárt — eða, *enten — eller.*

aptann ha. (hf. aptni; flt. aptnar), *aften* (sml. kveld, der er det alm. ord); miðr a. ɔ: *kl. 6 eftermiddag.*

aptari, aptastr, to. i höjere og höjeste gr. (= eptri, epztr), *bagere, bagest.*

aptr bio., (om bevægelse el. retning) *tilbage;* lúka a., *lukke til, i; bag ud,* a. í höfðafjölina, *agter ud* 51[13]; (uden bevægelse) *bag ude,* a. í krapparúmi, *agter ude* 51[7].

aptrmjór to., *smal bag til.*

ár hu. (-ar; -ar), *åre,* ljósta árum í sjá, *slå* (*med*) *årerne i søen* ɔ: *ro* 53[16], falla við árar, *trække på årerne, tage kraftige åretag* 44[25].

ár ik., *år.*

ár bio., *årle, tidlig,* *ár skal rísa 133 b, *(med ef.; sml. snimma) ár vas alda, *det var tidlig i tiderne, i den fjærne old* 121 a.

ár- sé á.

ara- sé ari.

*árdagar ha. flt., *fordums dage,* í árdaga, *fordum, i tidens begyndelse.*

arfr ha., *arv.*

argr to., *blødagtig, umandig.*

*árhjálmr ha., *ærtshjælm* (i prosa eirhjálmr; ár- = eir- i sms., *ærts-, kobber-*) 129 a (árhjálmr v. 3 = gullhjálmr v. 4 om den forgyldte ærtshjælm).

ari ha. (mest digt. = örn), *örn.* — *arasteinn ha., *'örnesten'* (klippe ved valpladsen, hvorpå örnen sidder og venter på ligene, sml. úlfiðr; dog kan arasteinn også opfattes som egennavn) 122 b.

árinnar, ef. af á med ko.

árliga bio., *årle, tidlig;* **straks,* frá á. ór úlfiði döglingr

at vi, *fluks spurgte fyrsten fra valpladsen om det* 123 a.

ármaðr ha., *foged, forvalter* (navnlig på kongens gårde).

armr ha., *arm* (ikke meget alm. i prosa, sml. hönd).

armr to., *arm, ussel, elendig.*

árr ha. (-ar, hf. æri; ærir, gf. áru) mest digt., *sendebud.*

***ártal** ik., *'åretal'* ɔ: *beregning af tiden.*

áræði ik., *dristighed* (ráða á).

ásaka (að), *beskylde, dadle, irettesætte* (e-n), ekki kann ek ykkr at á. um þetta, *jeg kan ikke göre eder bebrejdelser for dette.*

ásgarðr ha., *asgård* (*asernes borg, bolig*).

askr ha., 1) *ask, asketræ;* 2) *lille skib, båd.*

ásmegin ik., *asestyrke, gudestyrke.*

***ásmegir** ha. flt., *asesönnerne* (mögr), *aserne.*

áss ha. (-ar, hf. æsi; æsir, gf. ásu), *as, en af Nordens hedenske guder.* — **Ásaþórr** ha., *Asator.*

ást hu., *kærlighed,* også i flt. (sml. kærleikr), eignask, *öðlask ástir e-s, *vinde ens kærlighed* 11[1], 118 a. — **ástaraugu** ik. flt., *kærlighedsöjne, kærlige blik,* þeim ástaraugum renni ek til barns þessa, *de kærlighedsöjne kaster jeg på dette barn* ɔ: *med så stor kærlighed omfatter jeg det* 77[8].

ástsemð hu., *kærlighed, oprigtigt venskab.*

ástsæll to., *afholdt, elsket.*

ásynja hu., *asynje, gudinde* (hu. til áss, *æsir allir ok ásynjur allar 116 a, 119 a).

át, fort. af eta.

at, fho. med gf. og hf. A. **med gf.,** (**om tiden**) *efter* (sml. eptir, der i alm. bruges i prosa), at þat, *derefter;* at e-n, *efter en* ɔ: *efter hans død,* *at frændr dauða, *efter frændernes død.* B. **med hf.** a) **om stedet** 1) (om en væren) *på, i, ved* (sml. á): jarl hafði atsetu á Hlöðum at föðurleifð sinni 83[33], hann var jarðaðr at kirkju, *ved kirken* 105[4], at veizlunni, *ved gæstebudet,* *finnask vígi at, *mødes i kamp;* hann bjó at Borg, *han bode på* (*gården*) *Borg;* da stedsnavne ofte brugtes i hf. styret af et fho. (á, at, í), kan hf. i forb. med fho. bruges som det egenlige navn: bœr så, er at Grenjum heitir, *den gård, som hedder Grenje* (egl. *på G.*) 75[7] (sml. á, í og heita). 2) (om en bevægelse el. retning) *hen til, hen imod, hen ad, efter:* víkja at landi, *lægge til land* 21[19], koma at landi, *komme til land* ɔ: *nå land, lande* 21[20], hleypr at honum, *hen til ham,* skjóta at e-m, *skyde på en;* hverr at öðrum, *den ene efter den anden* 36[18]. b) **om tiden** (tidspunktet) *om, ved,* at kveldi, *om aftenen, ved aftens tid* (sml. um), at miðri nótt, *ved midnat,* at sinni, *for denne gang,* at lyktum, *til sidst,* at skilnaði, *ved afskeden;* (om den tilkommende tid) *til,* at öðru hausti, *til næste høst,* at miðju sumri at ári, *til midsommer* ad åre (*næste år*) 29[11]. c) **om andre forhold:** 1) *til* (om det, hvortil noget tjæner, bliver o. s. v.), *jötni at gamni, *til gammen for jætten,* fœra, gefa e-m e-t at e-u, *bringe, give en noget til* (*som*) *noget,* hér eru þrjár merkr silfrs, er þú skalt hafa at verkkaupi, *som du skal have som lön for dit arbejde* 77[11]; verða at e-u, *blive til noget,* urðu þau bönd at járni 14[18]; 2) i mange forbindelser om en handling, der går ud på noget, ud over nogen: vera at e-u, *være i færd med noget* 23[2], spyrja e-n at nafni, *spörge en om hans navn* 21[10], 123 a[15], hlæja at e-u, *lé ad noget,* gefa gaum at e-u, henda gaman at e-u (sé under de enkelte ord). 3) *af* (om den, af hvem man får, kræver noget

o. s. v.), hann nam lögspeki at Þorsteini 79[17], keypti skip hálft at Auðuni 81[22]. 4) *i henseende til* (sml. á A, c, 3), ungr at aldri, *ung af alder*, rauðr at lit, *rød af farve* 81[22], vaskr maðr at sér ok auðigr at fé, *en rask mand af sig og rig på gods* 106[23], vel at sér búinn (sé búa); 5) *efter, overensstemmende med*, at ráði allra vitrustu manna (sé ráð), at lögum; 6) svarende til duo abl. på lat., at svá mæltu, *hoc dicto*. C. med ef. (i det heima ik., *hjem, bolig*, el. et lign. ord underforstås; sml. *at Aðils húsum, *hos A.* 36[13]), gista at auðigs bónda (egl. *i hans hus*) 81[2], *at míns föður, *hos min fader* 34[4]. D. Absolut uden styrelse, vera at, *være til stede*, stóð Þórr at, *stod derved*, þar gekk þá at maðr, *der gik da en mand hen* 79[6], hann reið at þangat, *derhen til, did hen* 97[21], ór þeim ættum, sem (er) þér þóttu ernirnir fljúga at, *hvorfra örnene syntes dig at komme flyvende* 76[15. 18]; öllum þótti mikill skaði at um hvárntveggja þeira, egl. *alle syntes en stor skade derved* (*at være forbunden dermed*) *med hensyn til dem bægge* ɔ: *alle syntes, at det var stor skade for bægges vedkommende* 105[5], fengu ekki at gört, *de fik ikke gjort noget derved* 101[18].

at bio. (egl. samme ord som foreg.) ved höjere gr. (sml. in, of, til), *desto*, at heldr, *desto heller*, eigi at síðr, *ikke desto mindre*.

at bo., *at*. A. ved navnef. ligesom på da. (dog ikke altid i de samme tilfælde: þora at bera vápn á mik 23). B. (opr. forskellig fra A) med frems., forest. og undert. bydende m. (sé f. eks. 86[18] at þú gjalt mér fé mitt, eða gakk á hólm við mik = at þú gjaldir, eða gangir ved en overgang fra oratio indir. til oratio dir. for at give udtrykket mere liv). Sættes undert. for at indlede en oratio dir., hvor det udelades på da. 12[8]. Bruges også i samme betyd. som det henv. er, þegit hefi ek stœrri gjafir, en fár þær, at mér hafi betri þótt, *men kun få sådanne, at de..., kun få, som...* 69[13], þat er ørindi mitt hingat, at þú skalt nú heyra, *det er mit ærende, som du nu skal høre* 101[9], *ek veit einn, at aldri deyr, *jeg véd et, som aldrig dør* 135.

-at sé -a.

áta hu., *æde, føde*.

atall to., *vild, hæftig, voldsom*.

atburðr ha. (-ar; -ir), *begivenhed, tildragelse, hændelse*; (især flt.) *omstændigheder* (*som ledsager en begivenhed*).

atdjúpr to., *dyb lige ved land*, koma þeir í þær stöðvar, er átti Sveinn konungr, ok leggja þeir skip sín í lægi, þar er þeim þótti atdjúpast vera, *de kommer til kong S.'s skibsstader og fortöjer deres skibe, hvor der syntes dem at være dybest vand ved bredden* 42[35].

atferli ik., *adfærd, fremgangsmåde*.

atföng ik.flt., *forråd, levnedsmidler*. — atfangadagr ha., kun i forb. med jóla, *dagen för jul* (*juleaftensdag*).

atganga hu., 1) *angreb, anfald*; 2) *indblanding i en sag* (*for at hjælpe en*), *mægling, mellemkomst* 81[1].

atgangr ha., = atganga.

atgørvi (-gervi) hu., *færdighed, dygtighed* (især fysisk, *legemsfærdighed, legemsstyrke*).

atlaga hu., *angreb* (særlig *til søs*).

atróðr ha. (-rs og -rar), *roning imod* ɔ: *angreb* (*ved at ro frem*), greiða a., *ro frem til angreb* 49[35].

átrúnaðr ha. (-ar), *tro*, forn a., *den gamle* (*hedenske*) *tro* 80[28].

atseta hu., *ophold, opholds-*

sted; hafa atsetu, *'residere'* (særlig om fyrstelige personer 83[32]).

atsókn hu., *angreb*, veita e-m a., *angribe en.*

átt hu. (= ætt), 1) *æt, slægt* (sml. áttstafr, áttungr). 2) *himmelegn,* sjá í allar áttir, *sé ud i alle 4 verdenshjörner, til alle sider* 13[11].

átta talo., *otte.*

atta, fort. af etja.

átta, fort. af eiga.

átti ordenst., *ottende.*

*áttstafr ha., *'ætstav', ætling,* á. yngva, *kongeætling* 128 b.

*áttungr ha., *ætling, slægtning.*

auð-, uadskillelig part. ved to. og bio., *let* (mods. tor-).

auðigr to. (gf. auðgan), *rig.*

auðkendr to., *let kendelig,* a. frá öðrum, *let at kende fra andre* 49[18].

auðmaðr ha., *rigmand.*

auðn hu., 1) *øde egn;* 2) *øde tilstand, ødelæggelse* (sé standa til).

auðr ha. (-s og -ar), *rigdom;* a. fjár, *overflødighed af gods, stor velstand* 92[1].

auðr to., *øde, tom, forladt;* *koma á auða tröð ɔ: *indtage den tomme plads* (om en afdød konges efterfølger 131).

auðsénn to. (fort. tf. af sjá), *let at sé, iöjnefaldende, tydelig; öjensynlig, åbenbar.*

auðsær to., = auðsénn.

auðveldr to., *let at få magt over, bugt med, let at udføre.*

auga ik., *öje,* en þat er sá augnanna, þá hugðisk hann falla mundu fyrir sjóninni einni samt, *det man så af öjnene, da trode han* ɔ: *hvor lidt man end kunde sé, hvor lidt der end kom til syne af öjnene, så trode han dog at skulle falde for det blotte blik* (*så bistert var det*); renna augum til e-s, *kaste öjnene på en* 96[23] (sml. ástaraugu); ordsprog: eigi leyna augu, ef ann kona manni, *ikke kan öjnene skjule, når en kvinde elsker en mand* (de røber hendes hemmelige tanker) 96[25]. — augabragð ik., *öjets bevægelse, öjekast,* *svá es auðr sem augabragð, *rigdommen er som öjets blink* (*kan mistes i et öjeblik*) 135, verða at augabragði, *blive til spot* (egl. *blive genstand for öjets spottende bevægelse*) 132.

augsýn hu., *öjesyn, påsyn,* koma e-m í a., *komme en for öje.*

auka (jók, aukinn), *øge, forøge* (e-t), *es mér hefir aukit erfitt sinni ɔ: *som har voldet mig möjefuld gang* 119; a. e-u á el. við, *föje, lægge noget til,* upers. jók nú miklu á, *der föjedes nu meget til* ɔ: *hans betænkeligheder forøgedes, han blev nu meget mere betænkelig derved* 58[12].

aumligr to., *ulykkelig, elendig, ussel;* **ulykkebringende,* aumlig norn, *ulykkesnorne, ublid norne* 18[21].

aurar sé eyrir.

austan bio., *øst fra;* fyrir a. (med gf.), *øst for.* — austanverðr to., *som vender mod øst, østlig.* — austanvindr ha., *østenvind.*

austmaðr ha., *'østmand'.* Således kaldtes Nordmændene af Islænderne (og Svenskerne af Nordmændene).

austr ik., *den østlige himmelegn, øst,* stefna í a., *stævne mod øst.*

austr bio., *mod øst, øst på; i øst.*

austrvegr ha., *østlig egn, østerleden* (landene syd og øst for Østersøen, særlig Rusland).

ávalt bio., *stadig, altid* (også ofvalt, af valr to., *rund,* og fho. á, of), þótti þó illa gert á., *det tyktes dog altid ilde gjort* 76[32].

ávanr to., *manglende,* kun i ik. upers., e-m er ávant e-s, *en mangler noget,* *einnar mér Freyju á. þykkir, *ene F. synes jeg at mangle* 117 b.

ávinnr to., *besværlig,* kun i ik., mun ávint verða um söxin ɔ: *der vil blive en hård dyst i stavnen* 49[9].

axlar, af öxl.

B.

bað, fort. af biðja.

báðir sto. (báðar, bæði; hf. báðum, ef. beggja), *bægge;* ik. **bæði** som bo., *både*, b. — ok, *både — og.*

báðu, fort. flt. af biðja.

baggi ha., *bylt, pose.*

***bági** ha., *modstander, fjende.*

bak ik., *ryg*, lagði (bagga) á bak sér, *tog (posen) på ryggen;* ofte om *hestens ryg*, *af mars baki, *fra (på) hestens ryg* 130 a, hljóp á bak einhverjum hesti, *sprang op på en hest* 97[20], engi hafði honum á bak komit ɔ: *ingen havde redet på den* 16[28], stíga á bak, af baki, *stige til hest, stige af hesten;* — verja e-t baki, *forsvare noget med ryggen* ɔ: *vende ryggen til, vise fejghed* 49[12]; brjóta e-n á bak, (egl. *bryde ryggen på én*), *overvinde, kaste en i rygtag* (hvor det mere kom an på fysisk kraft end på smidighed 61[22—25]; sml. glíma); **á bak**, á el. at **baki** (med hf.), *bag på, bag ved*, koma á bak e-m, *komme bag på en* 39, ganga á bak orðum, *gå fra, bryde sit ord.*

bakborði ha., *bagbord.*

bakki ha., 1) *bakke, banke;* 2) *flodbred* (sml. árbakki).

bál ik., *bål.*

baldinn to., *vældig, ustyrlig.*

bálför hu., *bålfærd* (*ligbrænding*).

***ballr** to., *stærk, slem.*

band ik., 1) *bånd; lænke.* 2) flt. bönd, **guderne* (*de 'bindende' magter*).

bandingi ha. (-ja), *fange.*

bani ha., 1) *bane, død;* 2) *banemand* (= banamaðr). — **banadœgr** ik., *dødsdag.* — **banahögg** ik., *banehug.* — **banamaðr** ha., *banemand.* — **banasár** ik., *banesår.*

bann ik., *forbud.*

baptista ha., lat. form af det græske βαπτιστής, ubøjeligt el. med de lat. endelser, om Jóan el. Jón b., *Johannes døber.*

bar, fort. af bera.

barð ik., *den skarpe kant, som kølens fortsættelse danner i skibets for- og bagstavn*, var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja, *der var jærnpigge øverst på kanten* (*det opstående køltræ*) *i bægge stavne* (sml. barði) 48[15].

bardagi ha., *kamp, slag* (= orrosta).

barði ha., *'barde'* (et krigsskib med höje, skarpe stavne og, som Erik jarls berömte Barði el. Járnbarði, forsynet med jærnpigge, altså en slags vædderskib; sml. barð) 48[13—16].

barn ik., *barn;* vera með barni, *være frugtsommelig;* vera af barns aldri, *være ude over barnealderen, have trådt sine börnesko.*

barnœska hu., *barndom.*

barr ik., 1) *bladknop, løv på nåletræer* 134; 2) **føde* 128.

batt, fort. af binda.

bauð, fort. af bjóða.

***baugbroti** ha., *'ringbryder', gavmild fyrste, der bryder guldringe og uddeler dem til sine mænd.*

baugr ha., 1) *ring;* 2) *skjolderand.* — ***bauga-Týr** ha. (hf. Tývi og Tý), egl. *ringens Tyr* (*gud*) ɔ: *en gavmild fyrste* (sml. baugbroti).

bautasteinn ha., *bavtasten, mindesten over en afdød.*

beðr ha. (-s og -jar; -ir), *bolster, dyne;* **sæng, leje* (***beðgunnr** sé under hlað).

beiða (dd), *bede en* (gf.) *om noget* (ef.), beiddi föður sinn fararefna 81[18]; b. e-m e-s, *bede om noget til* (*for*) *en* (sml. biðja 1), b. griða Baldri, *bede om* (*kræve*) *sikkerhed for B.;* **beiðask**, *udbede sig noget* (ef.), hann beiddisk þangat, *udbad sig* (*at*

komme), *bad om at måtte komme derhen* 74[23].

bein ik., *bén, knokkel* (sml. fótr).

beinskeyti hu., *dygtighed i at ramme sikkert.*

***beit** ik., *skib.*

bekkr ha. (-jar, sj. -s; -ir, ef. -ja), *bænk.*

belgr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *bælg, skind.*

bella (ld), *give sig af med, tage fat på* (e-u), *b. lygi ɔ: *lyve* 115.

ben hu. (-jar; -jar), *dødeligt sår.*

***beneldr** ha., *'sårild'* ɔ: *sværd.*

***benlogi** ha., *'sårlue'* ɔ: *sværd.*

bera (bar, bárum, borinn), 1) *bære, føre* (e-t) med og uden forestilling om bevægelse: hann berr gullit í tvær kistur ɔ: *han kommer det i to kister* 26[23], *byrði betri berrat maðr brautu at, *bedre byrde bærer man ej på vej* 132, eigi mundi meira bera tveir hestar 26[22], hátt mun Ormrinn bera mik í kveld, *höjt skal O. bære mig i kvæld* ɔ: *jeg skal rage höjt op i dens løfting* 47[28] (sml. 49[16], hvor udtrykket er upers.: bar hann (gf.) hátt mjök, *han ragede meget höjt op*); (om klæder, våben), *bære, være iført*, konungr kallaði sverðit Tyrfing ok bar hann (gf. ɔ: Tyrfing) jafnan síðan, *kaldte sværdet T. og bar det altid siden* 27[20]; *have, være i besiddelse af*, b. gæfu (sé gæfa); b. e-m e-t, *bære noget til en, bringe en noget*, hon bar horn Sinfjötla, *bar et horn for S.*, at erfinu bar Borghildr öl (neml. mönnum), *ved arvegildet bar B. öllet om* (sml. bera fram nedenfor). 2) *føde* (udenfor tf. borinn, *født*, i prosa kun om dyr, medens ala og fœða bruges om mennesker; bera i samme betydning er digt.): *Rindr berr Vala 120 a, *eina dóttur berr Álfröðull 113, *góðu dœgri verðr sá gramr of borinn (sé dœgr), *Nörvi borin, *Nörs datter* 111. 3) *overvælde en* (gf.) *med noget* (hf.). — **Med** fho. og bio.: b. vápn á e-n, *føre våben mod en, angribe, fælde en* 23[20], 73[2]; upers. raunir bar á ɔ: *erfaring viste* (sé raun). b. **af** e-m, *udmærke sig fremfor en, overvinde en*, Gunnlaugr bar af Hrafni. bera el. berask **at**, *indtræffe* (sml. atburðr). b. **fram**, *bære frem*, *vas fyr jötna öl fram borit, *øl blev båret frem for jætterne; fremføre* (sml. flytja og ørindi). b. **niðr**, *føre ned*, b. vápn niðr undir fœtr sér ɔ: *skyde ovenfra ned på fjenden* 50[8]. b. ráð sín **saman**, *rådslå*, *b. skrök s., *smedde lögne* 125. b. **til** e-s, *bidrage til noget* 63[27]; *foranledige noget*, þat berr til þess, *hertil bidrager det (følgende), det går således til* 62[16], nauðsyn berr til at..., *nødvendigheden kræver at ..., det er nødvendigt at ...* 17[16]; þat bar enn til, at..., ɔ: *det var endvidere skyld deri, at...* 37[10]. láta **undan** b., *lade udeblive* ɔ: *opsætte det* 42[9]. b. **upp**, *bringe op*, hann bar upp fiska með (í) munni sér, *tog (fangede) fisk med sin mund* 17[27. 36]; *sætte op*, b. upp vita = skjóta upp vitum 37[12]. b. **út** barn, *udsætte et barn*, (upers.) skal þat barn út b., *det barn skal udsættes* (det var tilladt, at forældre, som på grund af fattigdom ikke kunde, eller af andre grunde ikke vilde opfostre deres börn, måtte udsætte dem straks efter fødselen; denne skik holdt sig på Island nogen tid efter kristendommens indførelse) 76.

berg ik., *bjærg, klippe* (= bjarg).

bergja (gð), *'smage på, nyde,* *b. á blóði mínu ɔ: *drikke mit blod* 34.

bergnös hu. (-nasar; -ar og -ir), *klippespids, pynt.*

bergrisi ha., *bjærgrise, bjærgtrold.*

berja (barða, bariðr og barðr), *slå*, b. e-n grjóti (sé grjót); **berjask**, *slås, kæmpe* (við e-n, *med en*).

bernska hu., *barndom.*

berserkr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *bersærk* (egl. *'björne-særk'*, *'björne-pels'* ɔ: *mand i björnehud* — sml. berfjall ik., *björnehud* —; også undertiden kaldet **úlfheðinn** ha., flt. úlfheðnar, egl. *'ulve-kappe'*, *'ulve-pels'*, ɔ: *mand i ulveskind.* Det var altså kæmper iførte dyrehuder i steden for brynjer. — Bersærkerne grebes under kampen af et vildt, dyrisk raseri (de hylede, bed i skjolderandene o. s. v.), der gav dem overnaturlige kræfter og gjorde dem ufølsomme for legemlige smærter, men også, når raseriet var ovre, medførte stor slappelse; sé skildringen s. 30). — **berserksgangr** ha., *bersærkegang, det raseri, der griber bersærkerne.*

betr, bezt, bio., höjere og höjeste gr. til **vel**, *bedre, bedst.*

betri, beztr, to., höjere og höjeste gr. til **góðr**, *bedre, bedst.*

beygja (gð), *böje, krumme.*

bíða (beið, biðum, beðinn), 1) *bie på, vente på* (med ef.), þar beið hann Gunnlaugs, *der ventede han på G.* 101[31], *þaðan beið þengill, *der* (egl. *'derfra'*, sål. altid i det ældste sprog) *ventede fyrsten* 123 b; absol. *bie, blive tilbage på et sted*, b. á landi, *bie på landjorden* 24[9]. 2) *opnå, få* (med gf.), b. elli, *nå (en höj) alderdom* 9[13].

biðja (bað, báðum, beðinn), 1) (sml. beiða) *bede en* (gf.) *om noget* (ef.), bað föður sinn fararefna 78[34], b. konu (ef.), *bejle til en kvinde*; b. e-m e-s, *bede om noget til* (*for*) *en*, hann bað konunginn sér orlofs, *udbad sig orlov af kongen* 93[6], báðu sér friðar, *de bad om fred*, bað honum virkða við konung, *udbad ham kongens gunst* 41[19], engi bað þeim góðs, *ønskede godt over dem* 73[9], bið mér engra forbœna, en bið þér heldr (en bið sjálfum þér haldkvæmri bœna), *ønsk ingen forbandelser over mig, men ønsk heller* (*godt*) *for dig selv* (*men ønsk mere gavnlige bönner for dig selv* ɔ: *ønsk snarere held for dig selv*) 84[27–31]. 2) (med gf. og navnef. el. undert. at og forest. m.), *bede* (*byde*), *ønske*, bað hann vel kominn (neml. vera), *bød, ønskede ham velkommen*, biðr þá vel fara, *byder dem farvel, ønsker dem lykke på rejsen*, at æsirnir bæði þá heila hittask (sé heill); *bede om, opfordre til, sige at en skal, byde, befale* (disse betydninger går ofte umærkelig over i hinanden): bið hann gefa þér þat, *bed ham give dig det* 16[14], *biðið skjótliga til skipa ganga ok at Brandeyju búna verða, *bed dem hurtig gå om bord og indfinde sig ved B.* 123 b, hann bað hann renna í köpp við Þjálfa, *bad* (*bød*) *ham, opfordrede ham til at løbe om kap med T.*, bað þau hætta fanginu, *bød dem at holde op med brydningen*, hann sá eitt granahár ok bað hylja, *bød dem dække det* 18[31], eigi bað Sigurðr svipta seglunum, heldr bað hann hæra setja, *ej bød S. at rebe sejlene, snarere bød han at hejse dem höjere* 21[2], *þann báðu fylki frægstan verða, *de bød, at den fyrste skulde vorde den berömteste* 121 a, *ey bað hón (festi) halda, *evig bød hun det* (*båndet*) *at holde* 121 b; Útgarðaloki biðr, at hann taki vítishorn, *siger, at han skal hente* . . . 6[4].

bifa, i alm. **bifask** (fð og að), *bæve, skælve.*

bil ik., *tidspunkt*, í því bili, *i det öjeblik, i det samme.*

bila (að), *svigte, ikke stå prøve* (mods. duga) 20[5], 32[5].

bilt to. ik. (egl. fort. tf. af

et forældet bila, bilða = bila, að), kun i udtrykket e-m verðr bilt, *en gribes af forbavselse, forvirring (så at han taber modet, bliver rådvild)*, þór varð bilt einu sinni at slá hann, *Tor blev den ene gang så forbavset, at han glemte at slå til ham*, þeim varð bilt við Hermund, *de blev (så) forbavsede over H. (s opførsel, at de glemte at angribe ham)* 106[24].

binda (batt, bundum, bundinn), *binde; forbinde (sår)* 104[26]; *b. e-a brúðar líni, *ombinde med* ɔ: *iføre brudelin* 116 b, bittu þik brúðar líni, *ifør dig* 116 a, ef ek bindask læt brúðar lini, *hvis jeg lader mig binde med (iføre) brudelin* 116 b.

birta (rt), 1) *oplyse;* 2) *åbenbare, lægge for dagen, vise.*

bíta (beit, bitum, bitinn), *bide* (med tænderne), *b. hvast, breitt, egl. *bide hvast, bredt* (som tegn på grådighed ɔ: *bide voldsomt i maden og tage store mundfulde)* 117 b; *bide* (om våben og lign.) 51[31].

*bitla (að), *bidsle;* bitlaðr, *bidslet.*

bjarg ik., = berg.

bjarga (barg, burgum, borginn), *bjærge, redde, hjælpe* (med hf.).

bjarndýr og -dýri ik., *björn.*

bjartr to., *klar, skinnende.*

bjóða (bauð, buðum, boðinn), 1) *byde, tilbyde en* (hf.) *noget* (e-t; også navnef. el. en sætn. med at), bjóða mönnum fang ɔ: *udæske til kamp*, b. e-m hólmgöngu 101[9]; Gunnlaugr bauð at gjalda bónda mörk, Skrýmir bauð þá, at ..., *S. tilbød (ɔ: foreslåg) da, at* ... 3[5]; — bjóða upp horn, *give, række hornet fra sig.* 2) *indbyde en* (hf.), b. e-m til veizlu, *byde en til gilde* 70[9], þórr bauð til matar með sér búandanum, *indbød bonden til at spise med sig*, þorkell bauð Illuga ok sonum hans 96[12], *bjóðið ér Högna ok Hrings sonum ɔ: *bed dem om at indfinde sig* 127. 3) *byde, befale*, ekki býðr Knútr, at ..., ɔ: *K. tilsteder ikke, at ..., forbyder* 66[7].

bjó, bjoggu, fort. af búa.

·bjórr ha. (mest digt. = öl), *øl.*

björg hu., 1) *hjælp, bistand;* 2) *underhold, forråd af levnedsmidler.*

blámaðr ha., egl. *'blåmand'* ɔ: *neger, morian.*

blanda (blett, blendum, blandinn; i alm. að), *blande*, b. blóði, *blande blod*, b. geði (sé geð); blandask við, *blandes med hinanden, mødes.*

blár to. (gf. blán), *blå.*

blása (blés, blásinn), 1) *blæse.* 2) *blæse på instrument*, b. lúðri, *støde i luren*, b. herblást, *'blæse hærblæst'* ɔ: *give signal til angreb.* 3) *udblæse, udpuste*, b. eitri, *spy edder.*

blásvartr to., *blåsort.*

blauðr to., *kraftløs, kvindagtig, fejg, forsagt* (mods. hvatr); ordsprog: *fár es hvatr, es hrørask tekr, ef í barnœsku es blauðr, *sjælden er man tapper (har man mands hjærte), når man begynder at ældes, hvis man i ungdommen er fejg (har kvindesind).*

blautr to., *blød, svag, kraftløs* (mods. harðr); ordsprog: fár er gamall harðr, ef hann er í bernsku blautr, *sjælden er man 'hård' (hårdfør) i alderdommen, hvis man er blød (kraftløs) i ungdommen* 23[32] (den ældre form af dette ordsprog sé under blauðr).

bleyða hu., *kujon*, ekki hræðumk vér bleyður þær, *ikke frygter vi for de fejge karle* 49[24].

blíða hu., *venlighed.*

blíðliga bio., *venlig.*

blíðr to., *blid, venlig.*

blindr to., *blind.*

blóð ik., *blod* (sml. dreyri).

*blóðormr ha., *'blodorm'* ɔ: *sværd.*

blóðrefill ha., *sværdspids, od.*

***blóðrœkinn** to., *ærekær, hæderslysten* (af et tabt *blóðr, bláðr ha., ef. bláðar, hf. blæði, *hæder*).

blóðugr to. (gf. blóðgan), *blodig;* overført: *blóðugt es hjarta þeims biðja skal, *hans hjærte 'bløder'* 134.

blóðøx hu., *blodøkse* (tilnavn).

blótbolli ha., *offerbolle, offerskål.*

blunda (að), *blunde, lukke öjnene.*

blœða (dd), *bløde.*

boð ik., 1) *bud, budskab,* senda e-m b., *sende en bud* 39[1]. 2) *tilbud,* Gunnlaugr þakkaði honum gjöfina ok boð it sama, *takkede ham for gaven og ligeledes for hans tilbud.* 3) *indbydelse; gæstebud, gilde,* vera í boði e-s ɔ: *være ens gæst* 38[4], særlig om *bryllupsgilde* 96[11]. 4) *bud, befaling.* — **boðsmaðr** ha., *gæst.*

bogi ha., *bue.* — **bogaskot** ik., *bueskud.* — **bogastrengr** ha., *buestræng.*

bogmaðr ha., *bueskytte.*

bogsterkr to., *stærk til at spænde en bue.*

ból ik., *bolig, leje.*

bóndi ha. (flt. bœndr), 1) *bonde.* 2) *husbonde, ægtemænd.* — **bóndason(r)** ha., *bondesön.*

bónorð ik., *bejlen, frieri,* b. Hrafns við Helgu, *Ravns frieri til Helga* 93[26], vekja b. (sé vekja).

borð ik., 1) *skibsbord,* hlaupa fyrir b., *springe over bord,* ganga út af borðum, *gå over bord* 51[8]; á annat b. — á annat b. ɔ: *på den ene side — på den anden side* 49[2—3]. 2) *kant, rand* (særlig *den øverste indvendige rand af et kar oven over den væske, hvormed det er fyldt*), er nú gott berandi (= beranda) b. á horninu, *nu er der godt 'bærebord' på hornet* ɔ: *indholdet i hornet er sunket så meget, at man kan bære det uden at spilde deraf.* 3) *bord, madbord,* setja e-m b., *sætte bord frem for en, dække op for ham.*

borg hu., 1) *borg; (stor) stad* (ofte i sms. med fremmede bynavne: Lúndunaborg, *London* = Lúndunir). 2) *höjtliggende sted, bakke,* göngum upp á borgina, *lad os gå op på bakken* (hvorefter gården Borg havde sit navn) 83[10].

borghlið ik., *borgport, stadsport.*

borinn, fort. tf. af bera.

bót hu. (-ar; flt. bœtr, meget sj. bótir 122 b), 1) *bod, forbedring;* 2) (især flt.) *bøder* (til udsoning af en fornærmelse eller forbrydelse).

brá, fort. af bregða.

bráð hu., *bytte, rov.*

bráðgørr to., *tidlig moden, udviklet* (om en ung mand).

bráðliga bio., *raskt, hurtig.*

bráðr to., *hurtig, hastig; ilsindet.* ik. **brátt** som bio., *hurtig, snart, straks.*

bráðung hu., *raskhed, hurtighed,* ef þeir þyrfti bráðungar við ɔ: *hvis det blev nødvendigt for dem at skynde sig* 43[3].

bragarfull ik., *'bragebæger', mindebæger* (der tömtes til minde om en afdød, eller ved andre höjtidelige lejligheder, og hvorved man aflagde løfter) 28.

bragð ik., 1) *hurtig bevægelse;* 2) (især flt. brögð) *kneb i brydning,* tók at leita til bragða, *begyndte på at bruge kneb, greb til kneb.*

***bragnar** ha. flt., *mænd.*

bragr ha. (-ar), *digt, digtekunst* (digt. ord = skáldskapr ha. (-ar), *skjaldekunst*). — **bragarlaun** ik. flt., *lön for et digt, digterlön* (= kvæðislaun).

braka (að), *brage.*

brandr ha., *klinge på et sværd.*

brann, fort. af brenna.

brátt, ik. af bráðr.

brattr to., *brat, stejl.*

braut hu., *vej*, *búa á brautu, *bo* (*lige*) *ved vejen*, *brautu at, *hen ad* (*på*) *vejen*. Alene el. i forb. med á og í bruges **braut, brot, brott** (egl. gf.), **brautu, brottu** (egl. hf.) som bio., *bort, borte*, fari hann á brott, *lad ham fare bort, drage af sted* 85[1], verði hann á brottu, *lad ham blive borte* ɔ: *sé at komme af sted* 85[2].

braut, fort. af brjóta.

bregða (brá, brugðum, brugðinn), 1) *sætte i hurtig bevægelse* (med hf.), hann brá fingrinum í munn sér ɔ: *stak fingeren i munden* 25[28], setberginu brá ek fyrir höggin (sé fyrir), tók hamarinn ok brá upp, *hævede den*, tók í sundr (ullarlagð), er hann brá við sverðinu, *da han bevægede sværdet imod den* ɔ: *da han rørte ved den med sværdet* 20[8], (upers.) *svá beit sverð, sem í vatn of brygði, *som om man stak det* (*som om det huggedes*) *i vand* 129 b, ellers alm. bregða sverði, *drage sværdet, trække det ud af skeden* (= draga ór slíðrum 27[15. 23]) 31[30], 44[5] (men reiða sverð, *svinge sværdet*); b. göngu sinni, *sætte sig i bevægelse* (sml. ganga); (upers.) *brá ljóma af Logafjöllum, *der kastedes glans, det strålede fra L.* (sé ljómi). 2) *forandre, forvandle*, hann brá sér í konu líki, *påtog sig en kvindes skikkelse, forvandlede sig til en kvinde*, *hefir þú lit brugðit, *du har skiftet farve, er bleven bleg* 32[17], hann brá lit við, *han skiftede farve derved, blodet fór ham til hovedet* 43[13]. 3) *göre ende på, afbryde* (især alm. i digtersproget, b. lífi e-s, *berøve en livet*). 4) *forekaste, bebrejde en* (hf.) *noget* (hf.), bregðr þú mér (því), at . . ., *du bebrejder mig, lader mig høre, at . . .* 24[1], *es þú öðlingum ósönnu bregðr, *siden du udkaster usande beskyldninger mod ædlingerne* 125 b, *ónýtum orðum at bregðask, *göre hinanden unytige bebrejdelser, udslynge unyttige ord* (*beskyldninger*) *mod hinanden* 126 b. — **Med fho.**: b. af, *tage hurtig bort*, *brá stýrir stafntjöldum af, *kastede stavntjældene* (*under hvilke de sov*) *af* 124; *afvige fra*, ef af er brugðit, *hvis der afviges derfra* (*fra min befaling*), *hvis man ikke retter sig efter min befaling* 77[1].

breiðr to., *bred*.

breiðøx hu., *bredøkse, økse med bredt blad*.

brekka hu., *brink, skrænt; bakke*.

brenna hu., *brænden; ligbrænding* (= bálför) 11[26].

brenna (brann, brunnum, brunninn), 1) *brænde* (intr.), *stå i lue*, *brann jörð loga (hf.), *jorden brændte med* (*stod i*) *lue* (sml. ganga skykkjum, sé skykkr) 117 a, *þykki mér ór augum eldr of brenna 118 a, *brunnu beneldar í blóðgum undum, *'sårildene brændte' i de blodige sår* (*sværdene tilföjede de kæmpende 'brændende' sår*); overført (om lidenskaber): *eldi heitari brenn (gl. form=brennr; sml. renna) með illum vinum friðr 134 b; 2) *fortæres af ild, opbrændes* 11[25]; *brænde sig* 25[28].

brenna (nd), *brænde* (trans.), *opbrænde*.

bresta (brast, brustum, brostinn), 1) *briste, gå i stykker* (*med brag*); 2) *brage*, *brast rönd við rönd; 3) *briste, slå fejl*.

brestr ha. (-s; -ir), 1) *brist, sprække*; 2) *brag*; 3) *brøst, mangel*.

brezkr to., *britisk, fra Bretland*.

brim ik., 1) *brænding*; 2) *hav*.

***brimdýr** ik., *'hav-dyr'* ɔ: *skib* (sml. gjálfrdýr).

brjóst ik., *bryst* (både i egenlig forstand 116 b, 119 a, og — som sjælens, hjærtets sæde 118 b — overført, *stemning, hjærte, hjærtelag*); *fyr vina brjósti, *foran venners bryst* ɔ: *imellem venner* 122; *ódælla

es við þat, es maðr eiga skal annars brjóstum í (mærk flt. = ent.), *vanskeligere er det med det, som man skal eje i en andens bryst* ɔ: *hvad der skal afhænge af andres godhed er ikke så sikkert* 132 b.

brjóta (braut, brutum, brotinn), *bryde, nedbryde, sønderbryde*, braut (lærlegg) til merggjar, *brød det for marvens skyld;* upers. *þás borgir braut, *da borge brødes* 121; b. (skip), *lide skibbrud* 59$^{16. 19}$, også upers. skip (gf.) brýtr, *skibet brydes, man lider skibbrud* 60^{18}; b. e-n á bak (sé bak). — brjótask við e-t, *anstrænge sig med noget*, b. við skóga eða steina, *tumle med træer eller stene* 28^{15}.

broddr ha., 1) *brod, spids.* 2) *píl, kasteváben.*

bróðir ha. (-ur; flt. brœðr), *broder.* — bróðurgjöld ik. flt., *broderbod, erstatning for sin broders drab.* — bróðurson(r) ha., *brodersön.*

brotinn, fort. tf. af brjóta.

brotna (að), *brækkes, gå i stykker* (som lideform til brjóta 19$^{22. 26}$; svagere udtryk end bresta: sverðit brast eigi né brotnaði, *sværdet brast ikke og fik ikke noget bræk* 20^{6}; sml. 51^{33}).

brott (yngre form) = braut. — brottbúningr ha., *forberedelse til afrejse*, vera í brottbúningi, *göre forberedelser til sin afrejse.* — brottferð hu., *bortrejse, afrejse.* — brottlaga hu., *tilbagetog* (om at trække skibene ud af kampen, mods. atlaga).

brú hu. (-ar; -ar), *bro.*

*brúðfé ik., *brudegave* (gave fra bruden til brudgommens slægtninge) 118 a, b.

brúðgumi ha., *brudgom.*

brúðhlaup, brúðlaup, brullaup ik. (også brúðkaup ik.), *bryllup*, gørði b. sitt til hennar, *holdt bryllup med hende* 68^{18}.

brúðr hu. (brúðar, gf. -i; -ir), 1) *brud*, brúðar lín (sé lín og binda), *brúðr Grana, (*hesten*) *Granes brud* ɔ: *en hoppe* 126; 2) **kvinde.*

brugðu, fort. flt. af bregða.

*brugginn, fort. tf. af et tabt stærkt udso., *brygget* 119 b.

brullaup sé brúðhlaup.

brún hu. (-ar; flt. brýnn), *öjenbryn*, Þórr lét síga brýnnar (gf. flt. med best. ko.) ofan fyrir augun, *T. lod brynene synke ned for öjnene* (ɔ: *rynkede panden*).

brunnr ha., *kilde.*

brunnu, fort. flt. af brenna.

brutu, fort. flt. af brjóta.

brygða, forest. fort. af bregða.

bryggja hu., *brygge, skibsbro.*

brynja hu., *brynje.*

brynja (að), *iføre brynje;* brynjaðr, *brynjeklædt.*

brýnn, flt. af brún.

brynstúka hu., *brynjeærme.*

brytja (að), *sønderlemme, hugge ned* 63^{7}.

brœðrungr ha., *farbroders sön, fætter, søskendebarn.*

bú ik., *bo, gård, husholdning*, hon fór til bús með honum, *drog hjem til ham, satte bo med ham* 106^{30}, *bú es betra, þótt lítit sé, *eget bo er bedst, er godt at have* (egl. *er bedre*, neml. *end slet intet*), *selv om det kun er lille* (da stavrimet mangler i 2den linje, har der sikkert oprindelig i steden for lítit stået et ord, som begyndte med b, f. eks. búkot ik., *en ussel hytte*, eller i steden for bú et ord, som begyndte med l) 134 a.

búa (bjó, bjoggum, búinn), A. 1) *bo*; overført: býr nakkvat undir, *der bor (stikker) noget derunder* 72^{6}. 2) **bebo* (= byggja), ásgarð búa ɔ: *opslå sin bolig i asgård* 116 b. B. *berede med omhu, ordne, indrette, udruste, smykke*, b. veizlu, *berede et gæstebud*, b. skip, *göre*

et skib sejlfærdigt (mærk lideart: þar til er skip búask, *indtil skibene göres klare til at sejle* 59[3]), búa ferð hennar heim með mér, *göre hende i stand til at drage hjem med mig* 78[11], búa ferð sína ór landi, *göre sig rede til at drage udenlands* 68[34]; búa sik el. búask, *göre sig rede*, búið til nótturðar yðr, *giv jer i færd med nadveren*, hann bjósk til at eta dögurð, *beredte sig til at spise davre;* búask til heimferðar, *göre sig rede til hjemrejse* 69[15], búask heiman, *göre sig færdig til at rejse hjemmefra.* — búinn, 1) *færdig, rede*, verða b. til ferðar, *blive rejsefærdig*, búnir til rekkna, *rede til at gå til hvile;* 2) *indrettet på en vis måde, befindende sig i en vis tilstand, stilling*, svá búit, egl. *således indrettet* ɔ: *sagernes stilling*, þeir sögðu svá búit Hrólfi, *de sagde R. sagernes stilling, hvorledes det forholdt sig* 36[1], 42[3], 86[24], við svá búit (el. svá b., at svá búnu), *under sådanne omstændigheder;* við búinn, *indrettet på noget*, váru þeir ok ekki við búnir ɔ: *de var ikke belavede derpå* 72[33]; *i stand til, dygtig til* 4[34]; vel at sér búinn, *meget dygtig* 5[16]; 3) *klædt, udrustet på en vis måde*, hann var svá b., at hann var í grám kyrtli o. s. v., *han var klædt således* (ved búinn sigtes der her ikke blot til klædedragten, men også til bylden på foden; sml. búningr) 84[1]; 4) *smykket, prydet* (sml. hlaðbúinn), *blóðormr b., *indlagt sværd* 122 a. — Med fho.: búa um e-t, *lægge til rette om noget, lægge noget til rette* 42[36], b. um dauða menn, *göre forberedelserne til de dødes begravelse og forrette denne* 105[1]. búask við e-u el. b. við um e-t, *göre forberedelser til noget* 42[14. 18]; er búit við (e-u el. at), *det er nær ved, der er fare for*, (var) búit við skipbroti, *det var nær ved skibbrud* 94[10], er búit við, at þú hafir þá ekki dýrsins, *der er fare for, at du da ikke vil have noget af dyret* 56[33].

búandi ha. (flt. búendr), ældre form = bóndi.

búð hu., *bod, telt til midlertidigt ophold.* — búðartopt hu., *bodtomt* (plads, hvor boden står el. skal opføres). — búðarveggr ha., *bodvæg, væg i en bod*, honum var sagt, at fallnir væri búðarveggir hans, *det var blevet sagt ham, at hans bodvægge var faldne sammen* (på tingstederne havde høvdingerne deres boder, i hvilke de opholdt sig, medens tinget varede; det var i reglen kun 4 nøgne vægge af sten og jord, over hvilke der spændtes tæpper af vadmel (tjalda búð), når de skulde bruges) 75.

*buðlungr ha., *konge, fyrste.*

buðu, fort. flt. af bjóða.

búi ha., *beboer, -bo* (i mange sms., nábúi, *nabo*, stafnbúi o. s. v.).

búinn sé búa.

búkr ha., *krop.*

búnaðr ha. (-ar), *udrustning, tilbehør* (særlig *klædning, rustning*), þeir höfðu mjök líkan klæða-búnað ok vápna ɔ: *de havde næsten éns klæder og våben* (búnað hører både til klæða og vápna; sml. afli) 52[23], ek vil gefa yðr riddara fjóra tigu með öllum búnaði sínum, *med alt tilbehør, med deres fulde rustning, fuldt udrustede* 71[12].

bundinn, fort. tf. af binda.

búningr ha., = búnaðr, með þeim búningi gekk hann fyrir jarlin, *i den 'dragt'* (sigter ikke blot til hans klædning, men også til bylden på foden, der udgör en del af den *'stads'*, hvori han træder frem) 84[4].

*burr ha. (-ar; -ir), *sön*, Jarðar b. ɔ: *Tor.*

bygð hu., *bygd, bebot egn.*

byggja, ældre byggva (gð), *bebo.*

dugbestænket, *d. í dreyra, *blodbestænket.*

drjúpa (draup, drupum, dropinn), *dryppe.*

drótt hu., 1) *krigerskaren, der omgav fyrsten* (dróttinn); 2) **folk i alm., menneskene* 110 b.

dróttinn ha. (hf. dróttni), *fyrste, hersker.*

*dróttmegir ha. flt., *menneskenes sönner* (mögr).

dróttning (senere drottning) hu. (-ar; -ar), *dronning.*

drukkinn sé drekka.

drukna (að), *drukne.*

drúpa (pð), 1) *lude, hænge ud over,* *drúpðu dólgárar, *kampårerne* (*sværdene*) *ludede* (*sænkede sig* for at dyppes i blodhavet) 129 a; 2) *hænge med hovedet, være nedslået.*

drupu, fort. flt. af drjúpa.

drykkja hu., *drikken; drikkelag, gilde.* — drykkjumaðr ha., *som kan drikke godt, 'drikkebroder'.*

drykkr ha. (-jar; -ir), 1) *drikken;* 2) *drik, slurk.*

drýp, nut. af drjúpa.

duga (dugða, dugat), 1) *due, strække til, stå prøve* (mods. bila), ef hugr dugir 19[17], *ef þítt œði dugir; 2) (upers.) e-m dugir med navnef., *det er tjænligt, passende, det sömmer sig,* *dugir siklingum satt at mæla, *det sömmer sig fyrster at sige sandhed* 127 a; 3) *hjælpe* (e-m), mundi mér enn vel d., ef ek fenga at drekka nakkvat, *det vilde endnu hjælpe mig godt, hvis* . . . — dugandi maðr, *brav, retskaffen mand.*

duna (að), *dönne, dröne* (sml. dynja).

dura, durum sé dyrr.

dvala (að), *opsætte, forhale* (sml. dvelja).

dvelja (dvalða; dvaliðr og dvalðr), *opholde, forsinke* (med gf.), d. ferð e-s 45[33]; *opsætte, forhale,* d. ferðina, *opsætte sin rejse* 103[9]; hann kvað sik ekki d. at berjask, *at han ikke opsatte at kæmpe, at han ikke skulde forhale kampen;* dveljask (sjældnere dvelja), *dvæle, opholde sig,* Þórr dvalðisk þar of nóttina, *opholdt sig der om natten.*

dvergr ha., *dværg.*

dyðrill (el. dyrðill) ha., tilnavn af uvis betydning.

dýja (dúða), *ryste, bevæge.*

dylla hu., tilnavn af uvis betydning 78[18].

dynja (dunða, dunit), *dönne, dröne,* *foldvegr dunði 119 a, *fjaðrhamr dunði, *susede; fare, styrte frem* (med larm), spjótin dunðu á þeim, *fløj* (*klirrende*) *ind på dem* 72[36].

dynr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *dön, drön, larm.*

dýr ik., *dyr.* — dýrshorn ik., *dyrehorn, drikkehorn.*

dýrgripr ha., *kostbarhed, klenodie.*

dýrligr to., *herlig, ypperlig; prægtig, pragtfuld.*

dyrr hu. flt. (hf. durum, ef. dura; også dyrr ik. flt., sml. 2[17–18] og 2[23]), *dör* (særlig *döråbningen,* som lukkes med hurð). — dura-umbúningr ha., *dörkarm.*

dæll to., *let at komme til rette med,* *dælt es heima hvat, *let er hvad som helst* (*alt*) *hjemme* (ɔ: dér behøver man ikke stor forstand således som borte fra hjemmet) 132 b.

dœgr ik., *halvt dögn, dag eller nat;* **tid, stund,* góðu dœgri verðr så gramr of borinn, *i en lykkelig stund fødes den fyrste* 131 a.

dœmi ik. (især i flt.), 1) *eksempel, begivenhed* (*fra gammel tid*), *som tjæner til at oplyse noget el. bruges som bevis for en påstand,* gullit er síðan kallat otrsgjöld, ok hér d. af tekin, *guldet kaldes siden 'odderbod', og heraf* (af den begivenhed, som gav anledning til, at guldet fik dette navn) *tages eksempler* (som viser, at der

blev betalt guld som bod for odderens drab) ɔ: *herfra tages skjaldeomskrivninger på guldet* 19[14]; 2) *eksempel på noget (i alm.)*, herr ferr með meira geysingi, en d. finnisk til, *end der vil kunne findes (anføres) eksempler på* 21[25]; 3) *eksempel, mønster til efterligning*, fátt vill þú at mínum dœmum gera, *kun lidt vil du göre efter det, jeg foreholder dig* ɔ: *kun lidt vil du følge mine råd* 24[8].

dögg hu. (var; -var), *dugg*.

*döggóttr to., *bedugget, dugfuld*.

*döglingr ha., *konge, fyrste*.

dögurðr ha. (-ar), *det første måltid om morgenen, davre, frokost* (= dagverðr, sé verðr).

døkkr to. (gf. -van), *mörk, mörkladen*.

E, É.

eða (el. eðr) bo., *eller;* annathvart—eða, *enten—eller;* hvárt (er) —eða (sé hvárr). Brugt til at indlede en spörgesætning kan eða oversættes ved *men* 78[9], 84[24], eða hví ortir þú flokk um konunginn, eða þótti þér hann eigi drápunnar verðr, *men hvorfor digtede du en flok om kongen? syntes han dig måske ikke en drape værd?* 91[8]. Ofte bruges det næsten = ok (til at forbinde, ikke til at adskille to led).

ef bo., 1) (i betingelsessætninger) *hvis, dersom* (med frems. og forest. m.), *ef ek ek með þér, *hvis jeg ager med dig;* aldri hefðir þú í hana komit, ef ek hefða vitat, *aldrig var du kommen ind i den (borgen), hvis jeg havde vidst* 8[17], *muntu mér fjaðrhams ljá, ef ek mínn hamar mættak hitta, *hvis jeg, om jeg måske kunde;* undert. står den første af to sideordnede betingelsessætninger med ef i frems., den sidste i forest. m.: ef ek lifi ok megak ráða, þá skaltu aldri optar í hana koma, *hvis jeg lever og kan råde derfor, så skal du aldrig oftere komme ind i den* 8[15–16], *segðu þat, ef þitt œði dugir, ok þú vitir 110. 2) (i afh. spörgesætninger) *om* (sml. hvárt) 108 b.

efna (nd; senere også að = det følg.), *ævne, fuldbyrde, opfylde;* e. heit, orð, *opfylde, holde sit løfte*.

efna (að), *göre forberedelser* (til e-s, *til noget* 68[14]).

efnd hu., *fuldbyrdelse, opfyldelse*.

efni ik., 1) *æmne, stof til noget* (konungsefni, *'kongsæmne'*); 2) *årsag, grund*, af því efni, *af den grund* 76[17]; 3) *stilling, forhold, omstændigheder*, nú er komit í allúvænt efni, *nu er det kommet i (nu har du bragt dig i) en meget ubehagelig stilling* 86[25], ek veit eigi gørla efni Gunnlaugs, *jeg kender ikke nöje G.s forhold* 92[32]; 4) flt. *midler* (sml. fararefni); *ævne*, eptir efnum, *efter ævne, så godt han kunde* 19[31].

efniligr to., *som der er godt æmne i, håbefuld, lovende*.

efri, efstr, to. i höjere og höjeste grad, 1) *øvre, øverst;* hit efra, *den øvre (indre) vej* (om vejen gennem landet, mods. langs kysten) 38[1]. 2) *senere, sidst* (forveksles undert. med eptri, epztr), *þeim gef ek erni efstum bráðir, *det er den sidste örn, jeg giver bytte* 34[14].

egg hu. (-jar; -jar), *ægg* (på skærende redskaber), *eggja spor, *(sværd)æggenes spor* ɔ: *sårene* 34[7]; *kant*, setja á egg, *sætte på kant* (om stene) 14[13].

eggja (að), *ægge, tilskynde en* (e-n) *til noget* (e-s) 23[26]; láta at eggjask, *lade sig ægge til noget, give efter for andres tilskyndelse* 23[27].

eggteinn ha., *kanten på sværdæggen.*

ei bio. (yngre form), 1) = ey, æ, *altid;* 2) = eigi, *ikke* (sml. -a).

eiðr ha. (-s, sj. -ar; -ar), *éd.*

eiga hu., *ejendom, besiddelse.*

eiga (á, átta, áttr), 1) *eje, have, være i besiddelse af,* sel mér (skeytit), því at ek á þat, *giv mig den, ti det er min* 43[26]; *have til ægte;* þau áttu nökkur börn, *de havde nogle börn* (*sammen*) 68[19]. 2) *have* (*noget at udføre* og lign.), ekki eigu þér nú langa leið fram til borgarinnar, *nu har I ikke lang vej hen til borgen* 4[7], ek á nú norðr leið ɔ: *jeg skal nu nord på* 4[15]; e. orrostu, *holde slag* 62[31] (sml. e. við). 3) (med navnef.) *have at, burde, skulle, måtte,* ek á fyrst at flytja kvæði, *jeg har* (*ret til*) *først at fremsige mit digt,* átta ek at gjalda hálfa mörk húskarli, *jeg havde at betale* (ɔ: *skyldte*), svá sem mér þótti vera eiga, *som det syntes mig at burde være* 84[30]. — Med fho. og bio.: e. e-t af e-m, *få* (*have*) *noget af en* 38[22]. eignask viðskipti saman, *have kamp med hinanden.* eiga við e-n, *have at göre med en, kæmpe med en,* e. tal við e-n (sé tal), eig ekki við hann, *indlad dig ikke med ham* 86[2]; eigask við, *have med hinanden at göre, kæmpe med hinanden,* eigask vápnaskipti við, *skifte hug med hinanden* 27[30].

eigi bio., *ikke* (sml. ei, ekki, ne, -a og -gi); hann svarar: „eigi, herra!" ɔ: *nej* (egl. *ikke,* neml. *vil jeg det*) 56[7] (sml. 56[3. 6]).

eign hu., *ejendom.*

eigna (að), *tilegne en* (e-m) *noget* (e-t), e. sér e-t, *tilegne sig noget, vedkende sig det som sin ejendom* 43[28]; eignask, *tilegne sig, tage i besiddelse* (e-t) 48[9. 12].

eik hu. (-ar og eikr; eikr), *ég, egetræ; træ i alm.*

einarðr to., *ligefrem, oprigtig; stadig, standhaftig.* ik. einart som bio., *bestandig, uafladelig.*

***einbani** ha., *udmærket banemand,* jarla e., *jarlers store bane* (om kong Håkon) 129 a.

einherjar ha. flt., *enherjerne* (Valhals krigere).

einkamál ik., *privat aftale.*

einkanna to., *vigtig, af betydning.*

einkar bio., *særdeles, meget.*

einn (ein, eitt), 1) talo., *én,* *einn át oxa, átta laxa, *én okse åd han, otte laks,* unnu baðir eins verk, *gjorde* (*kun*) *gavn for én* 28[4], *einn skal við einn eiga, *én skal kæmpe mod én* 32[2]; einn er sá hlutr í lögum, egl. *én er den ting i loven* ɔ: *der er én ting i loven* 79[28]; også = ordenstallet fyrsti, et eina, annat, et þriðja o. s. v., *det første, andet, tredje* o. s. v. 110 ff.; *én og samme,* skulu þeir fara báðir einn veg, *de skal bægge fare samme vej* 26[12], allir syngja yðr eitt lof 69[3] (sml. også under gestr). 2) ubest. sto., *en, nogen;* også ofte i det senere sprog brugt som ubest. ko. (sml. einnhverr). 3) to., *ene, alene* (oversættes ofte bedst som bio. ved *blot, kun, lutter*), eiga við Angantý einn, *kæmpe med A. alene,* þat eitt segja menn at Hjálmarr hafi mælt æðruorð (sml. under segja), hann vildi sitt eitt kalla láta alt þat, er var, *han vilde lade alt, hvad der var, kalde sit alene* ɔ: *han vilde tilegne sig alene alt* 17[32], þetta var prettr einn, *det var kun en list* 39[29], ekki annat en sögur einar, *ikke andet end lutter sagn* 29[7], *mikit eitt skala manni gefa, *meget kun* (ɔ: *lutter store gaver*) *skal man ej give nogen* 134 b; også einn saman

el. **samt**, falla fyrir sjóninni einni samt, *falde for synet alene, for det blotte blik*, gjafir skal ek launa einar saman ɔ: *gengælde særskilt* 69[18]; (med ef.) hann varð einn sinna manna ɔ: *blev skilt fra sine mænd* 27[2]. — **at eins** el. **at einu**, *alene, kun*; alt eins, *ligefuldt, ikke desto mindre* 83[6]. — Ef. flt. **einna** forstærker den höjeste grad (= allra, sé allr), engi er einna hvatastr, *ingen er den allerkækkeste* (*enhver finder sin overmand*) 24[26].

einnhverr (einhver, eitthvert; udenfor nf. og gf. ent. ha. og ik. er i alm. ein- uböjeligt), ubest. sto., *en, nogen*, einnhvern dag, *en dag*; sammen med det best. ko.: dýrit eitthvert, *et dyr*; går også over til at bruges som ubest. ko. (sml. einn 2).

einnættr to., *én nat gammel.*

eins sé einn.

einskipa to., *som kun har ét skib*, þú sigldir e. í her minn, *du sejlede med et enkelt skib ind i min flåde* 63[15].

einsær to., kun i ik. einsætt, *öjensynligt, hvad der åbenbart må vælges*, mun eigi e. at . . ., *det er naturligvis det eneste rigtige at* . . . 66[21].

eintalat, egl. fort. tf. ik. af tala, kun i forb. var þeim eintalat um Helgu, *de talte i fortrolighed om H.* 94[13].

einvígi ik., *'enekamp', tvekamp* (adskilles fra hólmganga, der var den kunstigere, mere indviklede art af tvekamp, medens der gjaldt simplere regler for einvígi).

einörð hu., *oprigtighed, frimodighed, djærvhed*, jarli þótti Gunnlaugr hafa sýnt við sik einörð ok vináttu, *jarlen syntes, at G. havde udvist imod ham både frimodighed* (*djærvhed* — på grund af den dristighed, hvormed han optrådte, da de første gang mødtes) *og venskab* (på grund af hans optræden ved den omtalte lejlighed) 89[30]; *trofasthed, troskab.*

eira (rð), 1) *skåne* (med hf.), e. skyldu Baldri eldr ok vatn; 2) upers. *være til pas, behage*, honum eirir illa, ef . . ., *han bliver misfornöjet, tager sig det nær, hvis* . . . 90[33].

eisa (að), *gå med stærk fart, fare voldsomt frem*, *eisandi gekk und öðlingum lofðungs floti, *i susende fart gik under ædlingerne fyrstens flåde, den brusede frem* (i det vikingerne rode) 124 b.

eitr ik., *edder, gift.*

eitrdropi ha., *edderdråbe.*

eitrormr ha., *'edderorm', giftig slange.*

ek pers. sto., *jeg*. Sammensmælter hos digterne og i det ældste sprog ofte med det foreg. udso.: mundak (= munda ek) 6[17], 7[9], hefik (= hefi ek), emk (= em ek) o. s. v.; til disse former kan ek atter föjes: ek fristaðak, ek emk o. s. v. (sml. også -a). — Flt. **vér**, *vi*, bruges ofte om en enkelt person, *jeg*.

ek, nut. af aka.

ekki, ik. af engi (sé dette), 1) *intet*; 2) bio., *ikke* = eigi.

ekkja hu., *enke.*

eldr ha., *ild*. — **eldaskáli** ha., *ildskåle, husets dagligstue* (sml. skáli).

ella og **elligar** bio., *ellers*, eða e., *eller ellers* (*i modsat fald*) 66[20]; *eller.*

elli hu., *ælde, alderdom* (personificeret 7[25]).

ellidauðr to., *død af ælde*; verða e., *dø af ælde* 38[28].

ellifti ordenst., *ellevte.*

ellifu talo., *elleve.*

elligar = ella.

ellri, ellstr (i alm. skrevet el(l)ztr), to., höjere og höjeste grad til gamall, *ældre, ældst.*

elska (að), *elske.*

em, nut. til vera.

emja (að), *hyle, tude.*

en (i håndskr. også skrevet **enn**) bo., 1) *men.* 2) (efter höjere grad; i de ældste håndskr. også **an**) *end;* undert. udtrykkes andet sammenligningsled efter en ved en hel sætning i forest. m.: *byrði betri berrat maðr brautu at, en sé manvit mikit, egl. *end meget mandevid er* (*mon være*) ɔ: *end meget vid* (sé kunde her lige så godt være udeladt) 132 b, *væri ykkr sœmra miklu gunni at heyja, en sé ónýtum orðum at bregðask 126 b.

enda (nd og að), *ende, afslutte; fuldende, udføre,* þat sama endi hann ɔ: *det* (*løfte*) *holdt han* 41[22]. endask, *få ende,* særlig *få en god ende, lykkes,* mun þat fám bóndum vel endask at synja mér mægðar, *for få mænd vil det tage en god ende at nægte mig svogerskab* 82[33]; *strække til, forslå,* mér mundi endask til bana, *det vilde have været nok til min død* 8[25].

enda bo., *og desuden; men for resten.*

endilangr og **endlangr** to., *fra den ene ende til den anden, i hele længden* 43[35], *hann útan stökk endlangan sal, *han fór tilbage gennem salen i dens hele længde.*

endir ha. (de øvrige former af **endi**, der er meget sj. i nf.), *ende,* váru dyrr á enda, *en dör var ved enden.*

endr bio., *atter, igen.*

engi (engi, ekki), ubest. sto., *ingen* (som no. og to.), eigi hefðir þú þetta enn unnit ok engi annarra, *ikke vilde du have udrettet dette endnu og ingen anden* ɔ: *hverken du eller nogen anden* 25[19]; hafa ekki e-s, *miste noget,* er búit við, at þú hafir þá ekki dýrsins, *der er fare for, at du da ikke vil have noget af dyret* (*at du vil miste hele dyret*) 56[34].

Englandsfar ik., *Englandsfarer* (*et skib, som sejler til England*).

enn (en, et), ældste form af det best. ko. = inn, hinn.

enn (i håndskr. også skrevet **en**) bio., *endnu,* 1) (om tiden) *endnu på denne tid, den dag i dag,* svá var enn, *således var det endnu, det var endnu tilfældet* 74[21], sér þá hauga enn 40[31]; *endnu en tid lang,* bíðum enn 47[20]; *endnu en gang, atter,* at bjóða honum enn, sem fyrr, til boðsins. 2) (forstærkende ved höjere grad), enn betri, *endnu bedre.* 3) *endnu mere, endvidere, fremdeles, desuden, også* (disse betydninger løber ofte over i hinanden), *aukum enn elda, *lad os end øge ildene, øge dem endnu mere* 36[12], hverju launaði hann enn, *hvad gav han endvidere i lön?* 60[5], þar kømr enn, at..., *hertil kommer endvidere, at ...;* ek mun enn annat sinn verja borg mína, *jeg skal nok også en anden gang værge min borg* 9[16], börn, þau er enn munu síðar nefnd vera, *som 'end' vil blive nævnede senere* (*andetsteds i det følgende*) 68[30], hafði þat verit enn fyrr kölluð góð íþrótt, *det var også tidligere bleven kaldet* (*blev også forhen anset for*) *en god idræt* 62[2], ok enn, *og ligeledes* (= ok svá) 64[29].

eptir, fho. med gf. og hf., *efter.* A. **med gf.**, (om **tiden**) *efter* (sml. at), e. mitt sumar, *efter midsommer,* e. þat, *derpå, derefter,* e. þetta umliðit, *efter at dette var forløbet, da det var forbi;* e. e-n, *efter en* ɔ: *efter hans død,* taka ríki e. föður sinn, lifa e. e-n, *overleve en,* verpa haug e. e-n, *opkaste en gravhöj over en,* drekka erfi e. e-n, *drikke gravøl efter en.* B. **med hf. a**) om **stedet** 1) (om en bevægelse el. retning) *bag efter,* ganga, sigla e. e-m, *flýr hánum (hrafni) eptir örn, *efter den flyver en örn;* 2) *langs*

med, hen ad, renna e. sléttum velli, *løbe hen ad den flade mark,* sigla inn e. Þrándheimi (sml. navnelisten), vaða e. miðri ánni, *vade langs midten af åen,* e. honum endilöngum, *langs igennem ham.* b) om andre forhold: 1) *efter (for at hente, opnå o. s. v.),* senda e. e-u, *sende bud efter noget, lade det hente;* (efter mange udtryk, der betegner forventning, længsel o. lign.), þreyja e. e-m, *føle længsel efter en (levende);* 2) *efter, overensstemmende med,* skapa sik e. góðra manna siðum 83[24], sá vöxtr er e. hætti lyngorma, *den störrelse er efter lyngormes art* 17[10], e. því sem eptir gekk síðan ɔ: *således som det siden gik* (sml. ganga e.) 20[19], 23[8] (også eptir sem med udeladt því 56[35]), mæla e. e-m (sé mæla). C. Absolut uden styrelse 1) *efter, derefter,* vetrinn e., *vinteren efter* (= e. þetta), um sumarit annat e., *den næste sommer derefter, den derpå følgende sommer;* 2) *efter, tilbage,* láta eptir, *lade tilbage, efterlade,* hafa e-t e., *have noget tilbage, tilovers* 18[25], lifa, sitja e. 76[2]; 3) *derefter, i overensstemmelse dermed* (sml. ganga e.).

eptirbátr ha., *båd, som slæbes efter skibet;* uegl. om *en mand, som lader andre gå foran sig, som står tilbage for andre* (sml. *'tage en på slæbetovet'*), vera e. e-s, *stå tilbage for en* 90[29].

eptirlátr to., *föjelig, eftergivende.*

eptri, epztr, to. i höjere og höjeste grad (= aptari, aptastr), *bagere, bagest,* haltr eptra fœti ɔ: *halt på det ene bagben* (sml. efri, efstr 2).

ér, nf. flt. til þú.

er (ældre es), henvis. ord, i alm. med et foregående påpeg. el. spörg. ord, med hvilke det i det ældste sprog ofte smælter sammen til ét ord (sás, sús, þats, þanns, þeims, þærs, þeira's o. s. v., þars, þás; hveims, hvars = sá es o. s. v.); brugt 1) som henvis. sto., *som, hvilken,* *sat en alsnotra ambótt fyrir, es orð of fann við jötuns mali 117 b, *jötna systir (systur), hin es ... 118 a, b, *hverr es fylkir, sás flota stýrir, ok hann feiknalið fœrir at landi, *som styrer flåden, og som fører ..* 125 a, *þar mun hann Helga finna, sás opt hefir örnu sadda, *H., som har ...* 125, *es þú felt hefir jöfur, þanns olli œgis dauða, *fyrsten, som voldte ...* 128, *mœtti hann hvelpi, þeims ór helju kom 119 a. 2) som bio. og bo. a) om stedet: er, þar er, *der hvor,* er netit hafði brunnit, *hvor nættet havde brændt* 13[22], sá hamarr, er hann lá at vatni, *den klippe, hvor han lå ved vandet* 22[27], þar til, er, *hen til det sted, hvor* (sml. þar) 32[14], steig fram at þar, er Skrýmir lá, *hen imod hvor S. lå* 3[18], ór þeiri ætt, er valrinn fló at, *fra den himmelegn, hvorfra falken kom flyvende* 76[18] (sml. 76[15]), ór þeim ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga, *hvorfra fuglene syntes mig at komme flyvende* 76[8]. b) om tiden: er, þá er, þar er, *da, når, medens,* er soðit var, *da det var kogt;* í því er, *i det öjeblik, da;* til þess er, þar til er, *indtil;* eptir þat er, *efter at;* þegar er, *så snart som.* c) om andre forhold: er, þar er, *da, fordi, eftersom* 90[27], 106[1]. 3) ofte i samme betydning som bo. at (sml. dette), líkaði honum illa, er..., *han syntes ilde om, at ...* 10[7], 16[33], þat er nú vel, er vit höfum fundizk, *det er nu godt, at vi har truffet hinanden* 103[12], lítt nýtir þú þá þess, er þú fannt Svein, *kun lidt gavn har du da af, at du traf S.* 59[21] (sml. 59[17]: lítt sér þat þá á, at þú hafir fundit Svein), *sá mun

henni hugfastr tregi (neml. vesa), es..., *den sorg vil fæste sig dybt i hendes hjærte, at....* 33[24], þar kømr enn, er hann ferr, *så sker det endvidere, at han går* 43[22], fra þessu er sagt, er..., *det fortælles, at....*, þeir sögðu øngva hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi vel fara ɔ: *at der ikke var noget sådant imellem dem, at de jo kunde leve som gode frænder* 70[14]; fyrir því, þat er el. at, *fordi*.

er (ældre es), nut. til vera.

erfa (fð), *hædre en afdød ved et arvegilde, holde arveøl efter en* (e-n), e. föður sinn 41[2].

erfi ik., *arveøl, gravøl* (det gilde, som holdtes til ære for en afdød). — erfisgerð hu., *det at holde arveøl* (sml. gørð).

erfiði ik., *arbejde; anstrængelse, besvær* (sml. ørindi).

erfiðr to., *besværlig, vanskelig;* mér verðr erfitt, *jeg føler mig besværet* (*bliver udmattet, forpustet* og lign.) 75[13. 17].

erindi sé ørindi.

ermr hu. (ermar, gf. -i; -ar), *ærme*.

ernir, nf. flt. af örn.

ert (ældre est), nut. til vera.

eru, nut. flt. til vera (i det ældste sprog ru, ro el. o efter et ord, der ender på r: þeir 'ru, þeir 'ro, þeiro; hverjar 'ru).

es sé er.

eta (át, etinn), *æde, spise*.

etja (atta, attr), 1) *drive frem, hidse, ophidse til kamp* (e-m); 2) *sætte i gang, anvende, bruge* (e-u), e. afli við orms megin ɔ: *prøve sin styrke mod ormens kraft* 25[14].

ey hu. (-jar; -jar), *ø*. — eyjasund ik., *sund mellem øer*.

ey bio., 1) = ei, æ, *altid;* 2) = ei, eigi, *ikke*, *ey manni þat veit, *ingen mand véd* (enten er manni en enestående svag nf. = maðr, eller ey er forbundet med hf. i lighed med hvat manni, *hvad for en mand*) 114 b.

eyða (dd), *göre øde, tom* (sé auðr), e. veizlu ɔ: *forlade gildet; lægge øde, ødelægge*, *eyðisk land ok láð 131. eyðask, *gå over styr*, eyddisk erfisgerð fyrir honum ɔ: *han opgav at holde arveøllet* 41[13].

Eydanir ha. flt., *Ødanerne, de danske*.

eygr (senere eygðr) to., *som har öjne af en eller anden beskaffenhed*, e. vel, illa, *med smukke, stygge öjne*, e. manna bezt ɔ: *med meget smukke öjne*.

eyra ik., *øre*, er þat komit til eyrna mér, *det er kommet mig for øren* 41[8].

eyrir ha. (flt. aurar), 1) *øre, unze* (i penge el. vægt = 1/8 mörk = 3 ørtugar), gullhringr, er stóð sex aura, *vejede* (*stod i*) *6 øre;* 2) *gods i alm.* (= fé), især i flt.: lausir aurar, *løsøre*.

F.

fá (fekk, fengum, fenginn), 1) *få fat i, gribe* (e-t), hann gat fengit vápn sín, *fik grebet sine våben*. 2) *få, erholde, opnå* (e-t), f. sár, *få sår, blive såret*, f. náttstað, *få natteleje*, fásk, *fås, erholdes, opnås*, hafði nú helzt nakkvat munr á fengizk, *der var nu snarest blevet nogen forskel derpå;* fá konu (ef.), *få, tage en kvinde til ægte*, hann fekk hennar, *han ægtede hende;* 3) ofte forb. med fort. tf. (sml. geta), *få udrettet, formå, kunne*, engi knút fekk hann leyst, *ingen knude fik han løst*, hann fær brugðit sverði, *han får sværdet draget* 44[5], fengu þeir

eigi haldit (hestinum), *de kunde ikke holde den* 11[15]. 4) *få, skaffe til veje* (e-t og e-s) 38[26], fám oss ölteiti nakkvara, *lad os få os nogen lystighed* 61[10], fá sér mat el. matar 17[34]. 5) *skaffe, give en* (e-m) *noget* (e-t), mun ek fá þér skip 46[18], fá e-m far el. fari (sé far), fær Þór (horn) í hönd, *rækker det til T.* — Med fho.: fá e-n til, *sætte, bestemme en til noget* 5[14]; fá e-t til, *skaffe til veje*, berjask með lið þat, er til fengisk, *kæmpe med de folk, som kunde skaffes til veje* 38[24]. fásk við e-n, *tage tag, brydes med en*, fáisk Þórr við hana, *lad T. brydes med hende.*

faðir ha. (föður; feðr), *fader.* — föðurarfr ha., *fædrenearv.* — föðurleifð hu., *hvad ens fader har efterladt i arv, fædrenegård* 83[33], *fædrenerige* 92[35].

faðmlag ik., *favntag* 104[22].

fagna (að), 1) *glæde sig ved noget* (e-u); 2) *modtage en* (e-m) *på en vis måde* (vel, illa), Þorsteini var þar vel fagnat, *T. blev godt modtaget der* 77[26].

fagnaðr og fögnuðr ha. (fagnaðar), 1) *glæde;* 2) *gæstfri modtagelse, god beværtning,* dveljask þar náttlangt í góðum fagnaði, *de opholdt sig der hele natten og nød stor gæstfrihed,* skorti eigi góðan fagnað, mat ok drykk, *det manglede ikke på god beværtning.*

fagr to. (gf. fagran), *fager, smuk.*

fagrbúinn to., *smukt klædt, udrustet, udstyret* (sml. búa).

fagrgrœnn to., *lysegrön.*

fagrliga og *fagrla bio., *fagert, smukt.*

fal, fort. af fela.

fálátr to., *indesluttet, tavs* (sml. fátalaðr).

falda (felt, feldum, faldinn), 1) *iføre kvindelig hovedbedækning* (faldr ha.); 2) **dække hovedet,* hjálmi faldinn, *hjælmbedækket* 127 a.

fall ik., *fald.*

falla (fell, fellum, fallinn), *falde* (i dette ords forskellige betydninger), 1) *falde fra et höjere sted til et lavere, fra oprejst stilling i liggende,* f. á kné, *falde på knæ,* f. til fóta e-m (sé fótr); f. við árar (sé ár); 2) *falde i kamp;* 3) *falde, strömme* (om floder o. s. v.) 113 b. 4) fallask, *slå fejl, svigte,* fellusk öllum orðtök ok svá hendr at taka til hans, *ord svigtede alle og ligeledes hænder til at gribe ham* (ɔ: *alle stod måløse og rådvilde, så at de ikke kunde gribe ham*) 10[27], *opt sitjanda sögur of fallask ɔ: *ofte glemmer den siddende det, han har at berette* 115 b. — fort. tf.

fallinn som to. (sml. búinn, farinn), *af en vis beskaffenhed; skikket, passende, bekvem,* bezt til fallinn, *bedst skikket til,* vel til fallit, *meget bekvemt* 65[4], þar sem yðr þikkir fallit, *hvor det synes dig bekvemt, belejligt* 71[19].

falr ha. (-s; -ir), *'fal', det hule rør på spydet, hvormed dette er fæstet til skaftet.*

fang ik., 1) *favn* (*rummet mellem armene, når de omfatter noget*), hann bar hann í fangi sér, *bar ham i sine arme* 15[17], hné hon aptr í fang bónda sínum, *hun segnede tilbage i sin husbondes favn* 107[8]. 2) *greb, tag* (*i brydning*), *brydekamp* (sml. glíma), taka fang við e-n, *brydes med en* 7[29]. 3) flt. föng, a) *forråd, midler* (*levnedsmidler*); b) *midler, ævne, lejlighed,* sem framast hefir hann föng á ɔ: *så godt som han er i stand til* 42[15], þegar föng eru á, *så snart der er lejlighed dertil.*

fann, fort. af finna.

far ik., *skib* (sml. Englandsfar), *bjarga fari, *bjærge skibet* 124 b; *skibslejlighed, overfart,* bjóða e-m far, *tilbyde en overfart* 15[19], fá, taka e-m fari (hf.) el. far (gf.), *skaffe en skibslejlighed, overfart* 77[11, 16], 85[5].

fár to., 1) *lille, ringe i antal,*

fått eða ekki, *lidt eller intet, få eller ingen* 73[5]; flt. fáir, *få.* 2) *uvenlig, kold,* fátt var með þeim, *der herskede et spændt forhold imellem dem,* var Magnús þó jafnan færi til hans, *M. viste dog stadig mest kulde imod ham.*

fara (fór, farinn), A. *fare, gå* (i den videste betydning, både egenlig og overført, både om personer og ting), a) *bevæge sig på en hvilken som helst måde,* 1) (om personer) hann fór heim í ríki sitt, *drog (rejste)* 69[27], fór ek einn saman, *jeg fór (vandrede) ene,* *fara at vitja e-s, *drage hen for at besøge en* 108 a, *f. í sess í sal, *tage plads i salen* 109 a, *f. á bekk jötuns, *sætte sig på jættens bænk* 110 a, f. í klæði, í brynju, *iføre sig klæder, brynje* 70[27], 129 a; med gf. el. ef. af ordene ferð, för, leið: f. sendiför e-s, *drage i ens ærende* 67[2], f. leið sína, *drage sin vej, drage af sted* 56[17] = f. leiðar sinnar 18[1], 43[4], f. ferðar sinnar 57[32]; med gf. af stedet, over (gennem) hvilket man drager: *margan hefik fors of farit, *gennem mangen fos har jeg faret* 18[20]; middelart (upers.) **fersk** þeim vel, *de får en lykkelig rejse* 55[15]; 2) (om andre genstande) vitar fóru austan eptir landi, *bavnerne gik (tændtes) øst fra over landet* 37[9], fór þá sögn hit efra um Eið, *efterretningen derom gik da den øvre vej (op gennem landet) forbi E.* 37[22], njósn ferr um e-t, *der kommer underretning om, man får nys om noget* 37[21], ekki fór þetta tal leynt, *ikke fór denne tale skjult, det blev snart almindelig omtalt* 92[12], hann lét þau orð um fara, *han lod de ord 'falde', ytrede sig således derom* 89[30]; 3) (overført) f. í mannjöfnuð, *indlade sig på mandjævning.* f. **fram**, *gå frem, bære sig ad på en vis måde.* f. **með** e-u, *fare med, behandle noget på en vis måde* (sé skynsamliga), f. með (absol.), *gå frem, bære sig ad på en vis måde,* hversu með skal f., *hvorledes man skal bære sig ad dermed* 64[25]. — (om hår, klæder) *sidde på en vis måde,* fór (hárit) allvel, *det sad meget smukt, 'faldt' meget godt* 78[28]. b) *have en vis gang, skæbne* (både pers. og upers.): svá fór fang þat, *således gik det med den brydning* 7[30], fór þessi herr svá, *det gik således med denne hær* 50[11], fóru þeir sem hinir, *det gik dem som hine,* ferr þeira frændsemi vel ɔ: *der hersker et godt forhold mellem frænderne* 70[15]; undert. med gf., f. mikla úsœmð, *pådrage sig, lide stor skam* 8[12]; (upers.) fór sömu leið, *det gik på samme måde* 32[10], ferr þar, sem sjaldnar kann henda, at . . ., *der går det således, som det sjældnere (kun sjælden) kan hænde, at ...* 22[8], hversu farit hafði með þeim Áka, *hvorledes det var gået til imellem ham og Åge* 57[10], 79[15], fór þeim sem hinum, *det gik dem som hine* 50[14], ferr e-m vel, illa, *det går en godt, ilde,* illa er oss farit, *vi er ilde farne* 86[4], údrengiliga fór þér, *det gik dig uhæderlig (du bar dig ikke ad som en brav mand)* 104[20]. — fort. tf. **farinn**, *af en vis beskaffenhed,* også til f., þannig er nú til farit, *det er nu gået således til, det forholder sig således* 41[32] (sml. fallinn). B. 1) *indhente, nå* (med gf.), *þás þessa hefir Fenrir farit 113 b[2, 6]. 2) *göre ende på, tilintetgöre* (med hf.), *farit hafði hann allri ætt geirmímis 122 b, (upers.) *nú kveð ek fjörvi of farit þínu, *nu tror jeg, at der er gjort ende på dit liv, at det lider mod enden* 32[23], fé (hf.) er farit, *det er forbi med pengene, de er sluppen op, opbrugte* (også brugt pers.: fé (nf.) er farit, *pengene er borte*) 56[33]. **farask**, *gå til grunde, omkomme.*

farar- sé för.
farmaðr ha., *købmand, som gör handelsrejser til søs.*
farmr ha., *ladning.*
farvegr ha., *vej.*
fastna (að), *fæste sig en hustru, trolove* (*en kvinde med en mand*).
fastr to., *fast.* ik.: fast som bio., *fast; stærkt,* drekka f., *drikke tæt* 71[33].
·**fátalaðr** to., *'fåtalende', ordknap, tavs* (sml. fálátr).
fátœkr to. (gf. -jan og -an), *fattig.*
fé ik. (fjár), 1) *fæ, kvæg;* 2) *gods, ejendom, formue,* til fjár, *for pengenes skyld, for at blive rig.* — **fjáreign** hu., *velstand, formue.* — **fjárlán** ik., *pengelån.* — **fjármunir** ha. flt., *gods, penge.* — **fjárnám** ik., *ran af gods.*
féboetr hu. flt., *bøder* (*i penge el. gods*).
feðgar ha. flt., *fader og sön* (*sönner*).
feginn to., *glad,* lítlu verðr Vöggr f., *ved lidt bliver V. glad, lidt kan glæde V.,* urðu honum fegnir frændr, *blev glade ved ham* (*hans ankomst*) 91[24].
fégjöf hu., *gave* (*af penge el. gods*).
féhirðir ha., *skatmester.*
feigr to., *som snart skal dø, dødsens* (sml. munnr).
***feiknalið** ik., *talløs skare.*
fekk, fort. af fá.
fékostnaðr ha. (-ar), *bekostning, udgift.*
fela (fal, fálum, fólginn), *'fjæle', skjule, gæmme,* (upers.) fal báða eggteina, *bægge ægge skjultes* 27[18]; felask, *skjule sig* 13[12] = fela sik 13[10].
félagi ha., *fælle, staldbroder, kammerat.*
félauss to., *blottet for penge.*
félítill to., *fattig.*
fell, fort. af falla.
fella (ld), *bringe til at falde, lade falde,* hann feldi hann mikit fall (med to gff., sml. höggva, ljósta, slá), *bragte ham til at falde* (*med*) *et stort fald* (*voldsomt*) 94[31]; f. segl (sé segl); *f. méldropa 109 b; 2) *fælde, dræbe* (i kamp).
fengu, fenginn, af fá.
Fenrisúlfr ha., *Fenrisulven, ulven Fenrir; *ulv i alm., uhyre som F.,* faðir vastattu fenrisúlfa öllum ellri, *ej var du fader til fenrisulve* (*sådanne uhyrer*), *der er ældre end alle* (*andre lignende uhyrer*) 126 a (sml. Völuspá 43: austr sat en aldna í Járnviði ok fœddi þar Fenris kindir, *øst på sad den gamle* (*Angrboda?*) *i 'Jærnskoven' og fostrede der Fenres slægter* ɔ: *ulveætter, en hel yngel af uhyrer*).
fer, nut. af fara.
ferð hu., *færd, rejse.*
ferskeyttr to., *firkantet.*
festa (st), *fæste, göre fast;* (upers.) ekki vápn (gf.) festi á, egl. *intet våben fæstede det derpå* ɔ: *intet våben hang fast* (*bed*) *derpå* 32[8], er á hvárigu festi járn (gf.), egl. *på ingen af hvilke to det fæstede jærn* ɔ: *som bægge havde den egenskab, at jærn ikke bed på dem* 35[33]. festask, *fæste sig, blive fast.*
festr hu, (festar, gf. -i; -ar), 1) *reb, tov, bånd.* 2) flt. festar, *trolovelse* (som foregik under iagttagelse af visse ceremonier; sml. 79[27]—80[6]). — **festargramr** ha., tilnavn (måske = festargarmr, *lænkehund*) 81[22]. — **festarkona** hu., *trolovet kvinde, fæstemø.* — **festarmær** hu., = festarkona.
fet ik., *fjed, skridt,* *vápnum sínum ganga feti framar, *gå et skridt længer frem end sine våben* ɔ: *gå et skridt bort fra sine våben* 132.
féván hu., *udsigt til at vinde gods.*
***fimbulvetr** ha., *'fimbulvinter'* (ɔ: *den vældige, uhyre lange og barske vinter, som går forud for ragnarok*).
fimm (og fim), talo., *fem.*

fimtán talo., *femten.*

fimtándi ordenst., *femtende.*

fimti ordenst., *femte.*

fingr ha. (-rar; flt. fingr), *finger.*

fingrgull ik., *fingerring.*

finna (fann, fundum el. funnum, fundinn el. funninn), 1) *finde* (*hvad man søger*); *besøge* 135 a; *træffe, møde* (i alm., el. i fjendtlig hensigt 46[12]; sml. fundr), er ek fann þik á skóginum, kom ek til fundar við yðr, *da jeg traf dig i skoven, sluttede jeg mig sammen med eder* 8[20]. finnask, *findes* 70[28]; *træffe hinanden, mødes* (i betydningerne under 1 bruges også hitta). 2) *finde, blive var, mærke,* *bróður fundu þær Bjarnar í brynju fara, *de fandt* (*så*), *at B.s broder iførte sig brynje* (*de traf ham i færd med at iføre sig brynje*) 129 a, hann fann, at herbergit var opit, *han fandt* (*så*), *at huset var åbent* 26[16], þú fannt eigi, hvar upp skyldi lúka, *du kunde ikke finde* (*blive klog på*), *hvor man skulde lukke op* 8[23], þat fann Þórr ok talaði, at . . ., *det lagde T. mærke til og sagde, at . . .,* hann finnr nú, hvat hestrinn vill, *han skönner nu, hvad hesten vil* 26[25], þat fanntu, at ek var lauss, *det fik du at føle, at . . .* 24[3], fleiri hlutir urðu þeir, er þat fannsk á, at . . ., *hvorpå man kunde mærke, at . . .* 63[19]. 3) *udfinde, finde på, fremføre,* *finna orð við jötuns máli, *finde på ord* (*svar*) *til jættens tale,* hann fann til þess mjök ýmsa hluti, *fandt mange forskellige grunde dertil* 46[4], f. e-t til saka (sé sök); f. e-m e-t, *have noget at udsætte på en,* þat eitt finn ek Gunnlaugi 83[17]. 4) *skaffe til veje, udrede, betale* (e-m e-t), *finn mér lindar loga, *skaf mig* (*udred som bod*) *guld* 18.

finskr to., *finsk.*

*firar ha. flt., *mænd.*

*firinverk ik., *udåd, brøde.*

firnari, to. i höjere grad, *længere ude, fjærnere beslægtet,* manni f. en brœðrungr, *et led længere ude beslægtet end søskendebarn* ɔ: *næstsøskendebarn.*

firr sé fjarri.

fiskr ha., *fisk.*

*Fitjungr ha., allegorisk betegnelse for den rige, *'fedtmand',* Fitjungs synir ɔ: *rigmands sönner* 135.

fjaðrhamr ha., *fjerham* (om Freyjas falkeham 115 a).

fjall ik., *fjæld.*

fjándi ha. (flt. fjándr; *fjandi, fjandr), 1) *fjende.* 2) *djævel,* fjándinn ɔ: *fanden,* þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi, *du nedhuggede i S. blåmænd for den onde* 63[7].

fjándmaðr ha., = fjándi.

fjándskapr ha. (-ar), *fjendskab.*

fjara hu. 1) *lavt vand, ebbe.* 2) *forstrand, 'fjære'* (den del af strandbredden, som overskylles af flodvandet og bliver tör ved ebbetid).

fjara (að), *ebbe;* skip (gf.) fjarar uppi, *et skib bliver stående på tört land på grund af ebben* 40[26], (sj. pers.) sum skipin váru þá uppi fjöruð 40[20].

fjár- sé fé.

fjarkominn to., *langtfra, ingenlunde forpligtet* (til e-s, *til noget*).

fjarlægr to. (gf. -jan og -an), *fjærntliggende, fjærnt fra* (e-u).

fjarri bio. (höjere og höjeste gr. firr, first), *fjærnt, langt borte fra* (med hf.), at þú værir fjarri at skilja okkr, *at du var* (*for*) *langt borte til at skille os,* *löndum fjarri, *fjærnt fra land* 124 b; *þótt hann sé firr of farinn ɔ: *selv om han bor temmelig* (*meget*) *langt borte* 134.

fjórði ordenst., *fjærde.*

fjórir talo. (fjórar, fjogur), *fire,* f. tigir, *fyrretyve.*

fjöl- i sms., *meget:* fjöl-

menni ik., *mange mennesker; stort følge;* í allmiklu f. ɔ: *i en meget talrig forsamling* 43[32]. — fjölmennr to., *med talrigt følge, mandstærk.* — fjölskyldi ik., *en mængde forretninger.*

fjölð hu. (mest digt.), *mængde* (med ef.); som bio. *meget,* *fjölð ek fór, *meget jeg vandred.*

fjölði ha., *mængde* (= fjölð).

fjör ík. (hf. fjörvi), *liv.*

fjörbrot ik. flt., *dødskamp.*

fjörðr ha. (fjarðar, hf. firði; firðir, gf. fjörðu), *fjord.*

fjörlausn hu., *det at løskøbe sit liv.*

fjörur, flt. af fjara.

flá (fló, flógum, fleginn), *flå.*

flár to., *falsk, svigefuld,* hyggja flátt, *tænke falskt* (mods. mæla fagrt) 135.

flaug, fort. af fljúga.

*flaust ik., *skib.*

fleginn, fort. tf. af flá.

fleinn ha., *kastevåben* (*spyd, pil*).

fleiri, flestr, to., höjere og höjeste grad til margr, 1) *flere, flest,* ik. fleira, flest, *mere, mest,* hvat er enn fleira, *hvad er der så mere,* flest ilt, *det meste onde.* 2) fleiri, *mere omgængelig, venlig* (sml. fár).

flet ik. (ef. flt. fletja), egl. *gulv; de på gulvet stillede bænke, sæder; stue, bolig;* *sitja á fleti fyrir ɔ: *sidde på lur i huset* 132 a, *sitja annars fletjum á ɔ: *opholde sig i en andens hus* 134 a.

fleygja (gð), egl. *'lade flyve', kaste, slænge* (e-u).

*fljóð ik., *kvinde.*

fljóta (flaut, flutum, flotinn), *flyde* (*på vandet*), láta skip f., *lade skibet drive uden sejl* 48[23].

fljúga (flaug og fló, flugum, floginn), *flyve.*

flóð ik., 1) **flod, ström* 18[13], f. fleina, *kastevåbnenes flod* ɔ: *blodet* (sml. straumr). 2) *flod* (mods. ebbe); 3) *oversvømmelse.*

flógu, fort. flt. af flá.

flokkr ha., 1) *flok, skare.* 2) *kortere digt uden omkvæd* (sml. drápa).

floti ha., *flåde.*

flótti ha., 1) *flugt,* kom f. í lið þeira ɔ: *deres folk greb flugten* 39[22]; leggja el. leggjask á flótta, *gribe flugten* 48[34], 21[28] = snúa el. snúask á flótta 40[18]. 2) *de flygtende,* reka flóttann, *forfølge de flygtende* 39[24].

*fluga to., *flyvende* (sml. sárvitr).

*flugr ha. (-ar), *flugt.* — *flugartrauðr to., *sén til flugt, kæk.*

*flugtrauðr = flugartrauðr.

flýja (flýða og *fló, flugum; flýiðr, flýðr), *fly, flygte,* *fjandmenn flugu, *fjenderne flygtede* 130 a; *flygte fra, for noget* (e-t), f. hvárki eld né járn, *hverken flygte for ild eller jærn* 36[10], *flýra sá elda, es yfir hleypr, *den flyr ikke for ilde, som springer over dem* 36.

flytja (flutta, fluttr), 1) *flytte, bringe fra et sted til et andet.* 2) *fremføre, frembære mundlig,* f. (el. f. fram) kvæði, *fremsige et digt; göre bekendt, omtale,* fluttisk útkváma Gunnlaugs, *G.s hjemkomst blev bekendt* 96[7]; *tale en sag for at skaffe den fremgang,* f. ørindi (sé ørindi), fluttu þeir bónorðit ákafliga, *de drev ivrig på frieriet.*

*flœja (flóði, flóiðr og flóðr), *lægge lagvis* 119 b (sml. anm.).

*fnasa (að), *fnyse af vrede.*

fnýsa (st), *fnyse; udblæse* (e-u), f. eitri, *spy edder.*

fól ik., *tåbe, tosse.*

*foldvegr ha., *jordvejen, jorden.*

fólginn, fort. tf. af fela.

fólk ik., 1) *flok, skare* (på 40 mand), især *krigerskare* 127; heraf **kamp.* 2) *folk* (kollektivt).

*fólkdjarfr to., *kampdjærv.*

fór, fort. af fara.

for- i sms., = fyr, fyrir, 1) *for-, fore-* ɔ: *foran, för; forbi, ned ad* (forbergis). 2) *for-* i forværrende betydning (for-

bœnir, fordœma el. fyrirdœma, *fordömme,* o. s. v.).

*forbergis bio., *ned ad bjærget, ned ad bakke.*

forbœnir hu. flt., *forbandelser.*

forðum bio., *fordum.*

forlög ik. flt., *skæbne.*

formáli ha., *udtryk, formular, som man benytter for at tilkendegive hensigten med en el. anden handling,* hafa, segja formála, *anvende, fremsige en formular; den betingelse, der er knyttet til, indholdet, virkningen af en bestemt formular,* hafa þvílíkan formála, sem þar var á lagðr ɔ: *udsætte dig for virkningen af den formular, som var knyttet dertil* 63^{12}.

formælandi ha. (flt. -endr), *talsmand, forsvarer* (egl. nut. tf.; sml. mæla fyrir).

forn to., *gammel, fra fordums dage* (sml. gamall); f. átrúnaðr, fornir stafir, *oldtids runer, kundskab om fortiden* (*oldtidssagn*).

fornfrœði ik. flt., *oltidssagn* (= fornsögur) 15^{32}.

fornkonungr ha., *oldtids konge.*

fornsaga hu., *fortælling fra oldtiden* 27^{26}.

forráð ik., *bestyrelse, rådighed over,* manna f., *høvdingskab* (om 'godord' 83^{16}).

forræði ik., = forráð.

fors ha., *fos, vandfald.*

fortölur hu. flt., *forestillinger, overtalelser.*

forvitni hu., *videbegærlighed, nysgerrighed,* *f. á fornum stöfum við e-n ɔ: *lyst til at kappes i kundskab om fortiden med en.*

fóstbróðir ha., 1) *fosterbroder* (som er opfostret sammen med en anden; Skule Torstensön kalder Gunløg sin 'fostbroder', fordi han havde opholdt sig i længere tid på Borg 84^{11}). 2) *fostbroder* (som har svoret sig i fostbroderlag med en anden).

fóstra hu., *fostermoder; fosterdatter.*

fóstri ha., *fosterfader; fostersön.*

fóthvatr to., *rask til fods, fodrap.*

fóthöggva (-hjó), *hugge fødderne af en.*

fótr ha. (-ar, hf. fœti; fœtr), *fod,* både om *foden alene* og om *hele benet tilligemed foden* (sml. hönd), falla til fóta e-m, *kaste sig ned for ens fødder* 58^{18}, fell á kné öðrum fœti, *sank i knæ med det ene ben; fodstykke* (på livløse genstande), hann klauf steðjann niðr í fótinn, *kløvede den ned i* (*lige ned til*) *fodstykket* 20^{5}.

frá, fho. med hf., *fra* (sml. af, ór). a) om stedet (om en bevægelse el. retning) *bort fra,* *ríða vígi frá, *ride fra kampen,* *út þú ne kømr órum höllum frá, *ud fra* (frá = ór) *min hal* 109 a. b) om tiden: upp frá því, *fra den tid af* 73^{12}, þaðan í frá (sé þaðan). c) om andre forhold: 1) *fra, fremfor,* auðkendr frá öðrum, *let at kende fra andre* 49^{18}. 2) *om* (i udtryk som høre, sige og lign. om en). d) Absolut uden styrelse: mundi þér ei frá vísat, *du vilde ikke blive afvist,* Gunnlaugr, er áðr var frá sagt, *G., som der för blev fortalt om.*

fráfall ik., *død.*

fram bio., *frem* (ofte om retningen *frem på gulvet* fra dören el. væggen, sé gátt og stíga). Med fho.: fyrir e-t fram, *fremfor.* um fram (også i ét ord), 1) *fremfor* (med gf.), um f. flesta menn, *fremfor de fleste mænd,* um f. alla menn aðra 15^{30} = um alla menn f. 15^{32}. 2) som bio., *desuden* 35^{30}. — Höjere og höjeste grad framar (sj. fremr), frama(r)st (sj. fremst), 1) (om stedet) *længer frem* (sé fet) el. *fremme* (sé því), *længst frem* (*fremme*); 2) (om tiden): *hvat þú fyrst of mant

eða fremst of veizt, *hvad du først mindes el. fremmest* (ɔ: *længst tilbage i tiden, tidligst*) *véd* ɔ: *hvor langt din erindring går tilbage* 112 a; 3) (om andre forhold) *fortrinligere, bedre, bedst,* Noregsmönnum þótti Eiríkr jarl miklu framar, egl. *meget længer fremme* ɔ: *langt fortrinligere* 89[14].

framan bio., *fremme, fortil.*

framarla bio., *langt frem* (*fremme*); *i höj grad.*

frambyggi ha. (-ja), *'frembygger', kriger i skibets forstavn* (sml. stafnbúi).

framgangr ha., *fremrykning* (*i kamp*); *fremgang, held.*

framgjarn to., *fremadstræbende, ærgerrig, dristig;* f. um e-t, *hidsig på noget* 20[1].

frami ha., **dygtighed* 109 b[1]; *dristighed* 58[14]; *ære, berömmelse.*

framiðr, fort. tf. af fremja.

framkvæmð hu., *dygtighed.*

framlag ik., *ydelse;* urðu framlögin minni í móti* ɔ: *indtægterne blev mindre i forhold til udgifterne* 63[29].

frammi bio., *fremme;* hafa f. el. í f., *komme frem med, anvende, bruge,* hafðu í f. kúgan við þá, *brug du dine trusler mod dem.*

framr to., 1) (mest digt.) *fortrinlig, dygtig, dristig;* 2) (i alm. i prosa) *fræk, uforskammet.* — Höjere og höjeste grad **fremri** el. **framari, fremstr** el. **framastr**, 1) *forrest;* 2) *tidligst* (i det under fram 2 anførte eks. kan fremst også være to.); 3) *fortrinligere, fortrinligst.*

framstafn ha., *forstavn.*

framvíss to., *fremvís, fremsynet.*

fráneygr to., *med strålende, spillende öjne* (digt. ord 23[29]).

frásögn hu., *'frasagn', beretning, fortælling,* vera til frásagnar um e-t, *berette om noget* 103[21], fœra e-t í frásagnir, *göre til genstand for fortællinger* ɔ: *fortælle om, omtale.*

fregna (frá, frágum, freginn), 1) *spörge, erfare noget* (e-t); 2) **spörge en* (e-n) *om noget* (e-s, at e-u 123 a, 125 a); sml. frétta, spyrja.

freista (að), *forsøge, prøve* (e-s), f. sín, *forsøge sig;* også med um (of), f. um (of) fleiri leika, *prøve flere lege* 7[3.4]; med navnef., f. at renna 5[13].

fremð hu., *ære, berömmelse* (= frami). — **fremðarverk** ik., *berömmeligt værk, stordåd.*

fremi bio., kun i forb. **svá** f. (at, er, ef), *så fremt, for så vidt; da først,* skilðisk konungr svá fremi við, er hverr maðr var drepinn ɔ: *kongen hørte ikke op* (*med at forfølge dem*), *för end hver mand var dræbt* 40[5].

fremja (framða, framiðr og framðr), *fremme; udføre.*

frest ik., *frist, udsættelse,* á viku fresti, *med en uges frist, om en uge.*

fresta (að), *opsætte, udsætte, forhale* (e-u) 41[4]; frestask, *forhales, trække i langdrag,* frestaðisk tilkváma hans, *hans ankomst forhaledes, han lod vente på sig* 92[27].

frétta (tt), 1) *'fritte', spörge, erfare noget* (e-t), f. til e-s, *høre, erfare noget om en* 101[30]; 2) *fritte, spörge en* (e-n) *om noget* (e-s, at e-u); sml. fregna, spyrja.

freyða (dd), *fråde, skumme.*

friðland ik., *'fredland', fredsted.*

fríðleikr ha., *skönhed, smukt ydre.*

friðr ha. (-ar), 1) *fred,* þessi hinn mikli f., *denne lange fred* 38[27], *sleit Fróða frið (sé slíta); *personlig sikkerhed, tryghed,* láta e-n fara í friði 57[16], *elli gefr hánum engi frið, þótt hánum geirar gefi, *alderdommen giver ham ingen fred* (*under ham ingen ro, skåner ham ikke*), *om end spyd gör det* (egl. *giver ham den*) 133 a. 2) **venskab, kærlighed,* eldi heitari brenn

með illum vinum friðr fimm daga, *hedere end. ild brænder mellem troløse venner venskabet fem dage* 134 b.

fríðr to., *smuk*, fritt föruneyti, *et stadseligt følge* 68[16].

*fróðgeðjaðr to., *vís i sind, forstandig.*

fróðr to., *vís, kundskabsrig* (især om kundskab til fortidens begivenheder).

frost ik., *frost.*

frumvaxti (og -a) to., *netop fuldvoksen, i den første manddomsalder.*

frýja (frýða, frýiðr og frýðr), *frakende en* (e-m) *noget* (e-s), *bebrejde en mangel på noget,* f. efndanna ɔ: *bebrejde dig, at du ikke opfylder dine løfter* 62[24].

frægð hu., *berömmelse, navnkundighed.*

frægr to. (gf. -jan), *berömt, navnkundig.*

frændi ha. (flt. frændr), *frænde, slægtning* (bruges også om det allernærmeste slægtskab mell. forældre og börn og mell. søskende: frændi minn ɔ: *min sön* 83[12]); frændaafli (sé afli).

frændsemi hu., *frændskab.*

frœkn to., *modig, tapper.*

frœknleikr ha., *tapperhed.*

frœknliga bio., *modig, tappert.*

fugl ha., *fugl.* — fuglarödd hu., *fugleröst, fuglenes stemme, tale.*

full- i sms., *fuld-, meget:* fullkominn to., *fuldkommen; rede til* 45[6].

fullr to., *fuld* (e-s, af e-u), hon tók eitr mikit horn fult, *et stort horn fuldt af edder* (eitr i appos. til m. h. fult = m. h. eitri f. el. f. af eitri) 15[5]; at fullu, *fuldt, til fulde.*

fullting ik., *hjælp, bistand.*

fundr ha. (-ar; -ir), *møde* (i alm., el. i fjendtlig hensigt, *kamp;* sml. mót), koma til fundar við e-n, fara, sœkja á fund e-s, *komme, fare, søge til møde med en, begive sig til en* 8[21] (sml. finna), 20[15], 85[15], ná e-s fundi, *træffe en* 90[4], støkkva undan á fund e-s, *flygte til en* 21[23], fara frá fundi e-s, *gå fra en, forlade en* 62[22].

fundu, fundinn, af finna.

furða hu., 1) *varsel.* 2) *besynderlig ting, vidunder,* þetta er meiri f., er . . ., *det er et större *under, at . . ., det er höjst mærkeligt, at* . . . — ef.

furðu som bio., *usædvanlig, overordenlig, meget,* f. mikit skip, *overordenlig ('forskrækkelig') stort skib.*

fúss to., *begærlig efter, tilböjelig til* (e-s), hann var þess fúsari at berjask, *han havde mest lyst til at kæmpe* 38[23].

fylgð hu., *følge, ledsagelse; hjælp.*

fylgja hu., *fylgje, skytsånd* (der trodes at ledsage mennesket og ofte viste sig i dyreskikkelse), fuglar þeir munu vera manna fylgjur, *de fugle er sikkert mænds fylgjer* 76[12].

fylgja (gð), 1) *følge, ledsage* (med hf.), fylgði þat orðsending hans, at . . ., *med budskabet fra ham fulgte den opfordring, at* . . . 45[11], þat fylgir ok, *hertil kommer også* 41[33]; f. eptir, *følge med* 69[20]. 2) *følge, rette sig efter* (med hf.). 3) *slutte sig til ens mening, gå ind på noget, understøtte, hjælpe* (med hf.), líkar mér ekki, nema þú fylgir þessu, *jeg bliver misfornöjet, hvis du ikke går ind på dette* (og *tager dig af denne sag*) 83[7].

fylki ik., 1) **flok, skare* (sml. fólk). 2) *'fylke', herred* (landsinddeling i Norge).

fylking hu. (-ar; -ar), *'fylking', slagorden.*

*fylkir ha., *høvding, fyrste.*

fylkja (kð), *'fylke', stille i slagorden.*

fylla (ld), *fylde med noget* (e-s, af e-u).

fyr = fyrir.

*fyrðar ha. flt., *mænd; krigere.*

fyrir (også fyri og især i det ældre sprog fyr), fho. med gf. og hf., *for.* A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning), 1) *for, frem for, foran,* koma þeir f. konunginn, gekk hann f. jarlinn; setberginu brá ek fyrir höggin, *klippen skød jeg frem for huggene* (*for at afbøde dem*), halda skildi f. e-n, *holde skjoldet for en* (*for at afbøde modstanderens hug i en tvekamp*) 99^{21}; 2) *forbi, hen over, ud over, ned fra,* f. borð, *over bord;* forb. med stedsbio. på -an: f. austan, vestan, *øst, vest for,* f. ofan, neðan, *oven-, nedenfor,* f. handan, *hinsides,* o. s. v. b) om tiden, *för,* f. miðjan dag, *för middag,* hálfum mánaði f. vetr, *en halv måned för vinteren.* c) om andre forhold: 1) *for, i steden for, til gengæld for; til bedste for,* *hón skell of hlaut fyr skillinga, en högg hamars fyr hringa fjölð, *hun fik smæk for* (*i steden for*) *skillinger og hug af hamren for mængde af ringe;* bót, bœta f. e-t; biðja matar fyr sik ok fyr dýrit, *bede om mad til sig og til dyret* 56^{23} (sml. B, c, 2). 2) (om grunden) *for, formedelst,* f. þín orð ok okkra vingan, *på grund af dine ord og vort venskab,* f. þat, *derfor, af den grund* (= fyr þá sök 15^{2}), f. þá sök at, *fordi* 37^{8}, f. sakar, sakir (med ef.), *for — skyld.* B. med hf. a) om stedet (om en væren) *for, foran,* vera úti f. karldurum 75^{25}, var grind fyri borghliðinu. b) om tiden, *for — siden,* f. fimm nóttum, fám vetrum 93^{22}, 94^{7}. c) om andre forhold: 1) *for, foran* (hvor den stedlige betydn. endnu mer el. mindre ligger til grund): *for en* (*i hans nærværelse el. påhør*), kveða vísu f. e-m 105^{11}, hrópa mik f. höfðingjum 91^{16}; lát mik ná at þegja f. þér, *lad mig få lov til at tie for dig* 61^{14}; *foran, på ens vej* og lign., liggja, sitja f. e-m (sé liggja, sitja), verða f. e-m, *komme på ens vej,* varð f. þeim mörk, *de kom til* (*traf på*) *en skov,* verða f. e-u, *blive udsat for, komme i berøring med noget* 22^{34}; vera f., *være forbud på, varsle,* mun vera f. veðrum; *for, i spidsen for,* hann var f. þeim ɔ: *han var formand for dem* 85^{29}, stýrimaðr f. skipinu; ráða f. e-u, *råde for, herske over; fremfor,* var Hrafn fyrir þeim í hvívetna, *var foran dem* ɔ: *overgik dem i alt* 80^{12}. 2) *for, til gavn el. skade for en,* starfa f. e-m, *arbejde for en,* brytja blámenn f. fjándann, váru gørvir eldar f. þeim 36^{6}, lúka upp f. e-m, *lukke op for en;* fell þar mart f. Hundings sonum, *der faldt mange for H.s sönner* ɔ: *de mistede mange af deres folk* 22^{9}, dýrit mun deyja f. þér, *dyret vil sikkert dø for dig* 56^{32}. 3) (om grunden) *for, formedelst* (= A, c, 2), f. úfriði þeim 35^{23}, f. því, *derfor,* f. því at, *fordi,* f. hví, *hvorfor? for en* (i udtryk som flygte, falde o. lign. for en), falla f. e-m 104^{1}; verða vanhluta f. öðrum (sé vanhluta). C. Absolut uden styrelse: engi njósn fór fyrir um þat, fyrr en, *ingen underretning gik forud om det, för end* 37^{21}; sá örninn, er f. var, *den örn, som var der för* (*den anden kom*), *som alt var der* 75^{34}, standa f., *stå i vejen for, træde hindrende i vejen* 101^{13}, brast alt, er f. varð, *alt det, som kom i berøring dermed* ɔ: *alt hvad den ramte* 23^{15}, eptir því, sem f. var sagt, *således som der var foreskrevet* 23^{8}.

fyrir- = for-.

fyrirgefa (-gaf), *tilgive.*

fyrirmaðr ha., *formand; som overgår andre* 67^{33}.

fyrirrúm ik., *forrummet* (rum i skibet foran løftingen).

— **fyrirrúmsmaðr** ha., *mand i forrummet.*

fyrr (og **fyrri**), **fyrst,** bio. i höjere og höjeste grad, *för, først* (om sted og tid); hann er ágætastr fornkonunga, fyrst af mildi, *først og fremmest på grund af* 34[23]; fyrr en, *för end.*

fyrri, fyrstr, to. i höjere og höjeste grad, *først af to, tidligere, først* (om sted og tid), enir fyrri frændr, *de tidligere* (ɔ: *hedengangne*) *frænder, forfædrene,* hinn fyrra dag, *den foregående dag* 12[5]; *Þrym drap hann fyrstan 118 b, hann býðr fyrstum Pálnatóka 41[4].

fýsa (st), *opmuntre, tilskynde* (e-n e-s), allir fýstu þessa ráðs, *tilrådede dette parti* 68[10]; (upers.) mik fýsir, *jeg har lyst til,* braut fýsir mik, *jeg længes bort* 57[25]. fýsask, *have lyst til,* f. í braut, *længes bort* 57[29].

fæ, nut. af fá.

fæð hu., *uvenlig stemning, kulde* (sml. fár), nökkur f. var í milli þeira, *der herskede nogen kulde, det var noget køligt imellem dem* 68[26], hann lagði f. á austmanninn, *viste sig kold imod Nordmanden* 76[23].

færi, höjere gr. af fár.

fæða (dd), 1) *føde til verden* (om kvinder; sml. ala, bera 2). 2) *opføde, opfostre* (i alm. f. upp), skal þat barn út bera, ef þú fæðir meybarn, en upp fæða, ef sveinn er 76[29], hon lét upp fæða landseta sinn, *hun lod sin lejlænding opfostre det* (*barnet*) 77[14]; middelart med lid. bet.: hon fæddisk upp þar, *opfostredes der* 74[12], 78[13].

fœra (rð), *føre, bringe,* þeir fœrðu hann á hest sinn, *satte ham op på hesten* 105[1], *nú fœra mér Freyju at kván, *nu fører de mig* (*bringer man mig*) *F. til hustru;* fœra e-t í kappmæli, *göre noget til genstand for strid, skændes om noget* 90[31]; *fremføre mundlig,* f. e-t til, *anføre noget som grund* 61[19]; f. e-m kvæði, *fremsige et digt for den, til hvis ære det er forfattet.*

fœri ik., *hvad der sætter en i stand til noget, lejlighed,* koma í f., *få lejlighed til,* f. á e-u, *lejlighed til noget.*

fœrr to., 1) *i stand til at fare, rejse* 41[33] (sml. úfœrr); *i stand til, dygtig til,* einn hlutr er sá, er ek em til f. yðvart ørindi at flytja, *der er én ting, som sætter mig i stand til* 67[5] (sml. vanfœrr), til enkis fœrir, *ikke i stand til noget.* 2) *skikket til at befares, fremkommelig* (om hav, floder, veje o. s. v.).

fœti, hf. af fótr.

föður- sé faðir.

fölr to. (gf. -van), *bleg;* *fölvir oddar, *'blege' odde* ɔ: *mörke* (*grålige*) *sværd og spyd* 128 a (sml. grár).

fölski (fölski?) ha., *den hvide, lette aske, som endnu har det brændtes form.*

för hu. (farar; -ar og -ir), *rejse,* hvers manns f., þá er ferr norðr eða suðr með landi ɔ: *et sted, som enhver, der sejler mod nord el. syd, må forbi* 63[4].

— **fararefni** ik. flt., *rejsemidler, rejsepenge.*

förunautr ha., *rejsekammerat, ledsager.*

föruneyti ik., *følgeskab, følge.*

G.

gá (gái, gáða, gáðr), *give agt på, ænse* (e-s).

gaflak ik., *et slags kastespyd.*

gagn ik., 1) *gavn, nytte.* 2) (især digt.) *sejr,* *verðr gagns, *værdig til sejr.*

gagnvegr ha., *genvej.*

gala (gól, galinn), *gale;*

synge, *hraðmælt tunga opt sér ógótt of gelr, *en rap tunge synger* (*snakker*) *sig ofte til fortræd, pådrager sig tit fortræd* 133 b.

galdr ha. (-rs), *galder, trolddom*, *galdrs faðir ɔ: *Odin* 119 a.

galt, fort. af gjalda.

gamall to. (gf. gamlan; höjere og höjeste gr. ellri, ellstr), *gammel* (om alder, sml. forn); med alderen i ef., hvortil g. også kan underforstås 84[24–26].

gaman ik. (hf. gamni), *gammen, skæmt, moro*, henda g. at e-u, *finde fornöjelse i noget*; **kærlighed, kærlighedsforbindelse*, hann hafðit gýgjar g., *nød ikke gyges gammen* 111 b.

gamlaðr to., *alderstegen*.

ganga hu., *gåen, gang*, brugðu konur göngu sinni ɔ: *de satte sig i bevægelse* (for at göre deres forberedelser til hjemrejsen) 96[30]; *af göngu, *fra rejsen* 109.

ganga (gekk, gengum sj. gingum 42[23], genginn), 1) *gå, bevæge sig til fods* (sml. fara), *ganga þeir Freyju at hitta 116 a, *gengu þeir fagra Freyju túna (ef.), *til F.s fagre tun* (sml. fara, ríða) 115; 2) (om livløse genstande) *bevæge sig*, skip gengr (sml. meiri); (uden bevæg.) *strække sig*, fram í vatnit gekk nes, *ud i vandet gik* (*strakte sig*) *et næs* 103[9], 54[30]; 3) (overført) g. í glímur við e-n (sé glíma), g. til tals við e-n, *give sig i samtale med en* 96[31]. 4) *have en vis gang* (sml. fara b), hversu ganga mun ævi hans, *hvorledes hans liv vil gå* (*løbe af, föje sig*), *margt gengr verr en varir (sé vara); e-m gengr illa, *det går en ilde* 94[27]. — Med fho. og bio.: g. á e-t, *gå løs på, anfalde*, Þórr gekk á grindina, *tog fat på gitteret*; g. upp á saklausa menn, *vælte sig ind på, forurette sagesløse mænd* 86[5]. g. af e-u, *forlade*, gekk af honum móðrinn, *hans hæftighed forlod ham, satte sig* (*'gik over'*); (upers.) ef í einum drykk gengr af, *hvis man går derfra* (*klarer det*) *i ét drag* (sml. af). g. at e-u, *gå løs på, trænge ind på*; gengusk þeir at, *de gik løs på hinanden* 103[22]. g. eptir, *gå i opfyldelse*, hygg ek, eptir munu g., *at det vil slå ind, indtræffe* 76[19]. g. fyrir, *gå foran*. g. til e-s, *foranledige noget*, e-t gengr e-m til e-s, *bevæger* (*tilskynder*) *en til noget*, þat gekk mér til þess, at ek ann þér eigi faðmlagsins Helgu, *det bevægede mig dertil, at jeg ikke under dig* . . . 104[22]. g. upp, *gå op, forbruges* 57[35], 64[1].

garðr ha., 1) *gærde*; 2) et (af gærde o. s. v.) indesluttet rum: a) *gårdsrum, gård*, *mætti hann Þór miðra garða (stedets ef.), *mødte T. midt i gården* 115 b; b) *gård, hus, bolig* 117 b[1], *í görðum goða 108 a, *ása garðar (= ásgarðr) 115 (mods. jötna heimar); c) *befæstet sted* (= borg), ásgarðr, *gudeborgen*, Útgarðr el. -garðar, *'borgen' i jættehjem*; flt. Garðar el. Garðaríki, *store og lille Rusland* (blandt disse 'garðar' er navnlig Hólmgarðr bekendt 66 ff.); Mikligarðr, *Konstantinopel*.

gata hu., *sti, vej*, sitja á götu e-s, *sidde på ens vej* ɔ: *møde en* (i fjendtlig hensigt), *kæmpe med en* (sml. sitja fyrir e-m) 25[6].

gátt hu., *falsen i dörkarmen, tærskel*, *gáttir allar, áðr gangi fram, umb skoðask skyli, umb skygnask skyli ɔ: *man skal nöje sé sig om på alle tærskler, för man går frem* (på gulvet fra dören) 132 a; *döråbning, dör*.

gaum hu. og gaumr ha., *agtpågivenhed, opmærksomhed*, i forb. gefa gaum at e-u, *give agt på, ænse, lægge mærke til*.

*Gautatýr ha. (hf. -tývi og tý), *navn på Odin*.

*gautr ha., (om *Odin*) *'fader, skaber'* (?).

geð ik., *sind*, *blanda geði við e-n, *'blande sind' med en* (om den höjeste grad af fortrolighed) 135 a, *vita til geðs síns, *vide af sig selv, være ved sin bevidsthed*, færa veit, es fleira drekkr, síns til geðs gumi, *jo mere en drikker, desto mindre véd han af sig selv* 133 b.

gedda hu., *gedde*.

gefa (gaf, gáfum, gefinn), *give* (sml. fá, selja): *give som gave, forære, skænke* (e-m e-t), villtu gefa mér þá (mods. selja) 56[7], *gaf hann Helga nafn ok Hringstaði . . ., blóðorm búinn brœðr Sinfjötla 122; *give i betaling, udrede* (e-t við e-u) 56[4, 5]; *give, tilstå, indrömme* (e-m e-t), g. e-m orlof 93[10]; *give føde, made*, g. svínum, göltum 125, 126. Andre forbindelser: g. gaum at e-u (sé gaum); (upers.) þeim gefr byr (sé byrr).

gegn to., *ret, lige*, enn gegnsta veg el. it gegnsta ɔ: *den korteste vej; bekvem, passende; retsindig*. Ik. **gegnt** som bio. (med hf.), *lige over for;* også **yfir g.** 77[29].

gegn el. **í g.**, fho. med hf., *imod; imøde*.

gegnum el. **í g.**, bio. og fho. med gf., *igennem*.

***geirmímir** ha., *'spydtjætte'* (om Hunding 122 b, måske snarere at opfatte som egennavn).

geirr ha., *spyd*.

geisa (að), *fare voldsomt frem*, láta g. eld ok járn ɔ: *fare frem med ild og sværd* 21[21].

geisli ha., *stråle*.

geit hu. (flt. geitr), *géd* (hu. til hafr).

gekk, fort. af ganga.

gelda (ld), *gilde*.

gelti, hf. af göltr.

gengi ik., *ledsagelse, følge*, *gótt g. Norðmanna, *et godt følge af Nordmænd* 129 a, *g. goða, *gudernes følge* ɔ: *enherjernes skare* 130 a; *bistand, hjælp*.

gengu, genginn, af ganga.

ger-, gera o. s. v., sé gør-.

gerðar hu. flt. (mest digt.), *klæder, rustning*, *g. várar, *vore våben* 130 b.

gestr ha. (-s; ir), *gæst, fremmed*, *ganga skal, skala g. vesa ey í einum stað, *gå skal man, ej skal man være gæst altid på ét og samme sted* (el. pers. med gestr som subj.) ɔ: *man må ikke misbruge gæstevenskabet* 134 a.

geta (gat, gátum, getinn), **A. med** gf. 1) *få, erholde, opnå* (især digt., sml. fá), *g. gótt af e-m 135 a, *sjaldan liggjandi úlfr lær of getr, né sofandi maðr sigr 133 b; g. sér e-t, *skaffe sig noget, komme i besiddelse af* (sé under orðstírr og sefi), *hinn es sæll, es sér of getr lof ok líknstafi, *lykkelig den, som skaffer sig* (ɔ: *besidder*) *egenskaber, hvorved han vinder andres ros og godhed; få, lære*, (ordsprog) lengi man þat, er ungr getr, *'hvad ung nemmer, gammel ej glemmer'* 95[19]; 2) med fort. tf. (sml. fá), *få udrettet, formå, kunne*, hann gat fengit vápn sín, *fik grebet* 101[7]. 3) *skaffe en* (e-m) *noget* (e-t); g. e-m illa, *bringe ulykke over en, skade en* 109 a. 4) *avle* (både om mand og kvinde; sml. ala), *hvé sá börn of gat, *fótr við fœti gat son, *foden avlede en sön med foden* 111 b. **B. med** ef. 1) *omtale*, er þess eigi getit, *det omtales, meldes ikke*, er þess við getit, *det fortælles* 43[11], eigi er þá getit fleiri orða þeira, *flere ord af dem omtales ikke ved den lejlighed* 55[6], heyrt hefi ek þín getit, *jeg har hørt dig omtale* 66[15], g. e-s at góðu, *omtale noget fordelagtig, med berömmelse* 131 b. 2) *gætte, formode*, þess geta menn, at . . ., *man formoder, at* . . . 13[7], eptir því sem hann hafði getit til, *således som han havde formodet* 65[21].

geyja (gó), *gø*, *galdrs föður

gó of lengi, *den gøde længe ad* 119.

geyma (mð), *give agt på, drage omsorg for* (e-s).

geysi bio., *særdeles, overmåde* (skrives også sammen med det følg. ord; sml. of).

geysingr ha., *det at fare voldsomt frem, voldsomhed.*

-gi (-ki efter t og s), nægt. part., der i det ældste sprog og hos digterne föjes til andre ord end udso., som bruger -a (-at, -t) i samme betydning (sé dette); foran -gi bortfalder nf.s r, og m bliver n. Oprindelig betegnede -gi kun ubestemt alm., og den nægtende betydn. måtte udtrykkes ved en tilföjet nægtelse (ne, *ikke*); men allerede i det ældste sprog er det nægt. begreb i alm. knyttet til -gi alene (dog hvergi, *hvilken som helst*, hvatki, *hvad som helst;* hvárgi, *ingen af bægge* og *hvilken som helst af bægge*, hvergi, *ingensteds* og *hvor som helst*). Senere fortrænges -gi af eigi, ekki, undtagen i forskellige stedo. og bio. (engi, *ingen*, hvárgi, hvergi o. s. v.; aldrigi, *aldrig*, eigi, *ikke*, hvergi o. s. v.).

gildr to., 1) *som holder fuldt mål, har fuld værdi;* 2) *gild, gæv.*

gildra (að), *'gildre', sætte fælde, lægge snare for dyr;* g. til e-s, (*ved list*) *søge at udvirke noget*, g. svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða ɔ: *mage det så, at kong S. og hans forbundsfæller kunde møde ham* 45[23] (= stilla svá til, at þeir mætti finna Oláf konung 46[9]).

gipta hu., *lykke, held.* — giptumaðr ha., *lykkens mand* (*som har lykken med sig*).

gipta (pt), *gifte, bortgifte* (*en kvinde*), g. dóttur sína; giptask e-m, *gifte sig med en* (*om kvinden;* sml. kvángask).

gísling hu. (-ar; -ar), *det at give gisler*, *selja at gíslingu, *give som gissel.*

gista (st), *være til gæst; gæste, besøge.*

gjaforð ik., (*en kvindes*) *giftermål.*

gjald ik., *betaling, erstatning*, ofte i flt., *glík skulu gjöld gjöfum, *gengæld skal være gaven lig* (sml. *'lige for lige, når venskab skal holdes'*) 135 a, *gjöld mikil míns höfuðs, *stor bod for mit hoved* 19[2].

gjalda (galt, guldum, goldinn), 1) *betale, udrede; erstatte, gengælde* (e-m e-t), g. mála, *betale sold*, g. bónda mörk, *betale bonden en mark*, *g. ok gefa, *skænke og give* 122 a, *g. gjöf við gjöf 134 a, *þeir áttu jöfri at gjalda fjárnám mikit ok fööur dauða, *de havde at betale fyrsten* (ɔ: *kræve bod af ham for*) *det meget gods, han havde røvet, og deres faders død* 122 b. 2) *undgælde for* (e-s).

*gjálfrdýr ik., *'søgangs-dyr', 'hav-dyr'* (gjálfr ik., *det brusende, oprørte hav, søgang*) ɔ: *skib* (sml. brimdýr).

gjalla (gall, gullum, gollinn), *skrige*, *arar gullu, *örne 'gællede', skreg* 121.

gjarn to., *begærlig, ivrig efter.*

gjarna bio., *gærne* (sml. heldr, helzt).

gjöf hu. (gjafar; gjafar og -ir), *gave.*

gjöfull to. (gf. gjöflan), *gavmild.*

glaða (að, kun brugt i nut. = gleðja), *glæde*, *g. örnu, *glæde örne* 126.

glaðr to., *glad, munter; fornöjelig, morsom*, þótti glaðara at tala við Helgu en vera í starfi með kaupmönnum 81[26].

glaðværr to., *munter, opromt.*

gleði hu., *glæde, munterhed; fornöjelse, morskab*, gøra sér g., *skaffe sig morskab* 61[10].

gleðja (gladda, gladdr),

glæde, fornöje, þat gleðr mik, *det glæder mig.*

gleypa (pð), *sluge.*

glíkr to., ældre form = líkr.

glíma hu., *bryden, brydekamp,* ganga í glímur við e-n, *gå i (indlade sig i) brydekamp med en* 94[27]. (En i oldtiden og endnu på Island meget øvet legemsfærdighed, hvortil der ikke blot krævedes fysisk styrke, men især smidighed og behændighed; både arme og ben brugtes, og der anvendtes forskellige slags kneb (brögð; sé bragð); sml. fang, der er det almindeligere, mere omfattende udtryk for at *'tage tag med en'* og særlig bruges om den simplere art brydning, *'rygtag'*, hvor det væsenlig kom an på fysisk styrke, medens glíma bruges om brydning efter kunstens regler).

glotta (glotta), *grine, lé hånlig,* også g. við (um) tönn, *lé hånlig (så at tænderne kommer til syne)* 4[30].

glumra (að), *klinge, klirre.*

glúpna (að), *blive nedslået, tabe modet.*

*glymhringr ha., *'larmring'* ɔ: *sværd.*

glymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *brag, drön;* *járna g., *våbenklirren.*

glæsiligr to., *strålende, prægtig.*

gnýja (gnúða, gnúit), *brage, larme,* bylgjur gnúðu á borðunum, *slog bragende mod skibsbordene.*

gnýr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *gny, brag.*

gnæfa (fð og að), *rage frem.*

gó, fort. af geyja.

goð ik., *gud,* især i flt. goðin, *'de hedenske guder'* 10[36] (guðin yngre form 13[9]). Efter kristendommens indførelse brugtes goð (senere alm. guð) i ent. ha. om *den sande gud,* medens ik. vedblev at holde sig om *de hedenske guder* (senere dog også ha. flt. guðir = goð, guð, *'guder', afguder*).

*goðárr ha., *gudesendebud.*

*góðborinn to., *ædelbåren* (= ítrborinn) 125 a (el. goðb., *'gudebåren', nedstammende fra guderne,* διογενής).

goði ha., *'gode', herredshøvding på Island,* som i den hedenske tid forenede den gejstlige og verdslige myndighed, men efter kristendommens indførelse kun beholdt den sidste og navnlig omsorgen for retsplejen.

góði ha., *god forståelse, godt forhold,* öll vinátta ok allr góði, *alt venskab og hele det gode forhold* 44[3].

goðorð ik., *'godord', en godes* (sé goði) *værdighed og myndighed.*

góðr to. (ik. gott, ældre gótt; höjere og höjeste gr. betri, beztr), *god* (mods. illr): (om personer) *god, brav, velsindet; dygtig, flink, tapper;* (om andre genstande) *god,* gott sverð; *megen, stor,* góð virðing, *megen anseelse* (= mikil v.); gott er til e-s, *noget er let at opnå.*

*goðspeki hu., *kundskab om guderne* 110 a (sml. tíva rök og goða rúnar 112 b—113 a).

gólf ik., *gulv.*

*gotnar ha. flt., *mænd.*

gótt, gott, ik. af góðr.

grafa (gróf, grafinn), *grave,* var húsit grafit í jörð niðr, *det var gravet ned i jorden* 26[18].

*gramr ha. (-s; -ir), *krigshøvding, fyrste.*

gramr to., *vred, forbitret;* ik. flt. gröm (og ha. flt. gramir) bruges uden tilföjet no. goð (guðir) i betydn. *'de vrede guder'* (sml. deila).

grana- sé grön.

grand ik., *skade.*

granda (að), *skade* (med hf.).

grannligr to., *smækker.*

grár to., *grå,* *gráir geirar, *grå spyd* (sml. fölr).

gras ik., *græs*, *ganga af grasi, *forlade græsgangene* 133.

gráta (grét, grátinn), *græde; begræde, græde over, sörge over* (med gf.), g. e-n 12[22], þat mun ek aldri g., *det skal jeg aldrig græde over*, *Þökk mun g. þurrum tárum Baldrs bálfarar, *T. vil med törre tårer begræde B.s bålfærd;* biðja, at Baldr væri grátinn ór helju, *måtte blive grædt fra hel, ved gråd måtte blive kaldt tilbage fra hel, kaldt til live igen.*

grátr ha., *gråd.*

grávara hu., *'gråvarer', gråt pelsværk, skind.*

greiða (dd), 1) *bringe i orden; udvikle*, *þær of greiddu gullin símu, *de opredte de gyldne tråde* 121. 2) *udrede, betale* (også g. af hendi, sml. reiða), greiddu þeir féit af höndum, er varðveitt höfðu, *de, som havde forvaret godset, udredede det* 80[36].

greiði ha., *hvad der tjæner til at bringe noget i orden, til at fremme en sag, hjælp, bistand; gæstfrihed, beværtning* 101[15].

greip, fort. af grípa.

gremi hu., *vrede, forbitrelse* (særlig om gudernes vrede, *g. Óðins 122 b).

grenja (að), *hyle, tude.*

grenskr to., *fra Grenland* (det nuværende nedre Telemarken).

gresjárn ik., *jærntråd* (?).

grey ik. (ef. flt. greyja), *hund, tævehund*, *Viðris grey, *Odins hunde* ɔ: *ulve.*

grið ik. flt., *fred, sikkerhed for liv og lemmer, lejde*, *hafa allra einherja g., *have sikkerhed hos alle enherjer* (ɔ: *være sikret mod deres angreb*) 130 b, g. fyrir háska, *sikkerhed for (mod) fare.* — griðalauss to., *hvem der ikke er tilsikret grið, uden lejde.* — griðastaðr ha., *fredlyst sted, fristed.*

grimmr to., *grum, vild, forbitret.*

grind hu. (flt. grindr), 1) *gitter, gitterdör* 4[23–26]; 2) *indelukke for kvæget, fold*, *fullar grindr, *fulde folde* 135; *havn*, *liggja í grindum brimdýr 127.

grípa (greip, gripum, gripinn), *gribe.*

gripr ha. (-ar; -ir), *værdifuld genstand, kostbarhed, klenodie.*

grjót ik., *sten* (kollektivt), berja e-n grjóti, *kaste sten på, stene en.*

gróðrsamr to., *frugtbar; befrugtende.*

gruna (að), *have formodning, mistanke om;* upers. mik grunar, *jeg formoder.*

*grund hu., *jord.*

grundvöllr ha., *grundvold.*

grunr ha. (-ar; -ir), *formodning, mistanke*, g. á el. at e-u, *mistanke om noget.*

grœnn to., *grön.*

gröf hu. (grafar; -ar og -ir), *grav, grøft.*

gröm sé gramr.

grön hu. (granar; -ar og -ir), *hårene på læberne, særlig på overlæben* (*overskæg, knebelsbart* = kanpr), láttu grön sía (neml. drykkinn) þá, *lad du da skægget si den* 15[15]; *læbe.* — granahár ik., *hår på læben, mundhår; om hårene på overlæben hos katten og andre dyr, knurhår* 18[31].

guð, yngre form = goð.

gull ik., *guld.*

gullband ik., *guldbånd.* — *gullbitlaðr to., *guldbidslet, med gyldent bidsel.* — gullbrynja hu., *guldbrynje.* — gullbúinn to., *prydet med guld.* — gullhjálmr ha., *guldhjælm.* — gullhringr ha., *guldring.* — *gullhyrndr to., *guldhornet, med gyldne horn.* — gullroðinn to., *forgyldt.* — gullsaumaðr to., *guldbaldyret.*

gullinn to., *gylden* (digt. ord).

gullu, fort. flt. af gjalla.

*gumi ha., *mand* (sml. brúðgumi); flt. gumar og gumnar, *mænd, mennesker.*

gunnfani ha., *krigsfane, banner,* *kominn und gunnfana, *stillet under krigsfanen* 129 a.

Gunnlaugsnautr ha., *gaven fra Gunløg* (sé nautr).

*gunnr hu. (gunnar, gf. -i), *strid, kamp; krigsgudinden.* — *gunnargjarn to., *kamplysten.*

gýgr hu. (-jar, gf. -i), *'gyge', jættekvinde.*

*gylfi ha., *konge.*

gylla (ld og lt), *forgylde;* gyldr og gyltr, *forgyldt.*

gyrða (rð), *fastbinde med en gjord* (gjörð); *gjorde, omgjorde.*

gæfa hu., *lykke, held,* gæfu beru vér til þess ɔ: *lykken har föjet mig i det, jeg har haft lykken med mig heri* 69[6]. — gæfumaðr ha., *lykkens mand* (*som har lykken med sig*); sml. gipta.

gær bio., kun i forb. í gær, *i går.*

gæta (tt), *vogte, passe, give agt på* (e-s).

gæzla hu., *bevogtning; beskyttelse.*

göfugr to. (gf. göfgan), *gæv, anselig, ypperlig, fornem;* ek heiti göfugt dýr, *jeg hedder 'gævt dyr'* (en forblommet hentydning til navnet Sigurðr) 23[21]; *menjum göfgir, egl. *prydede med halssmykker, smykkede* 34[3].

göltr ha. (galtar, hf. gelti; geltir, gf. göltu), *galt.*

gömul, hu. af gamall.

gøra el. gera, ældre gørva, gerva (gørða, gerða; som fort. tf. bruges to. görr, gørr, gerr), *göre* (både ty. *machen,* eng. *make,* og ty. *thun,* egl. *do*): 1) *göre, lave, indrette, bringe i stand,* hann gerði hús ok fjogur dyrr 13[10], sem net er gert 13[16.24], g. veizlu, *göre et gilde,* váru gørvir eldar 36[6]; g. e-a heiman, *udstyre en kvinde* (ved hendes giftermål) 62[29]; upers. gerði at þeim storm mikinn ɔ: *de fik en stærk storm;* gørisk vel með þeim, *der bliver et godt forhold mellem dem, de bliver gode venner* 90[19]. 2) *göre til noget* (med 2 gff.), hann gørði hann hirðmann sinn, *gjorde ham til sin hirdmand* 85[25]; upers. gørir hann magran, *han bliver mager* 57[35], gerir rauðan á at sjá ok þrútinn, *han bliver rød at se til og opsvulmet* 43[13] (sml. setja); gørask, *göres til noget, blive* (med nf.), gerðumk ek smiðr hans, *jeg blev hans smed* 19[11], gerðusk þau þjónustumenn Þórs, *de blev T.s tjænere.* 3) *göre, forrette, udføre,* þat gera hér ungir sveinar 7[7], g. yðvarn vilja; g. e-m e-t, *yde en noget,* g. e-m sóma, *vise en hæder* 70[20] (sml. g. til); *handle, bære sig ad på en vis måde;* omskrivende med navnef. især digt. og i det ældste sprog (sml. nema, ráða). — Med fho.: g. e-t af e-u, *göre noget af* (*med*) *noget,* gør af drauminum slíkt, er þér sýnisk líkligast, *gör af drömmen sligt, som synes dig rimeligst* ɔ: *tyd den, som det synes dig rimeligst* 76[10]; er gert af miklu meira, en er, *der er gjort langt mere* (*væsen*) *deraf, end det virkelig er tilfældet* 17[11], g. mikit af sér, *udrette meget, vise sig dygtig* 6[31]. g. at, *udføre,* þeir fá ekki at gert þat, er þeir vildu, *de får ikke udført, hvad de vilde* 44[30]. g. til e-s, *opføre sig mod en, behandle en på en vis måde* 67[14], g. e-t til e-s, *udvise noget mod en, yde en noget* (sml. leggja til) 69[27], 70[32] (= g. e-m e-t 70[20]); gørask til e-s el. til at, *berede sig til* (særlig *give sig på vej for at*) 57[14]. g. um e-t, *bringe noget til ende;* g. um e-n, *göre det af med en.*

gørð (gerð) hu., *det at bringe noget i stand,* erfis-g. (sé erfi).

görla (gørla, gerla) bio., *tydelig, åbenbart, nöje.*

gøróttr to., *uklar, forgiftet.*

görr (gørr, gerr) to. (gf. -van), 1) brugt som tf. til gøra, *gjort* o. s. v. (sé gøra); 2) *beredt, færdig, rede,* nú er engi annarr (neml. kostr) á gørr, *nu er intet andet vilkår forhånden, nu er der ikke andet for* 44[14]; *gótt es til görs at taka, *det er godt* (*let*) *at tage til det, som er rede, som man har på rede hånd* 130 b, *gör til rásar, *rede til løb* (om en hoppe) 126 b; 3) *udført på en vis måde, af en vis beskaffenhed,* svá gørt, egl. *således udført, beskaffent,* þeir sögðu honum svá gert ɔ: *sagernes stilling, hvorledes det forholdt sig* 29[13]; *dygtig, fuldkommen,* vel at sér g., *dygtig* (sml. búinn 1—2).

gørsimi (gersimi) hu. (-ar; -ar), *kostbarhed, klenodie.*

götu af gata.

H.

háð ik., *hån, spot.*

haf ik., *hav,* sigla á (út á) el. í h., *sejle ud på det dybe hav, stå til søs* 46, 65, 101.

hafa (hefi, hafða, hafðr), *have*: 1) *have, være forsynet med, være i besiddelse af,* þeir höfðu allmikit lið 37[3]; *have, bære* (om våben og klæder); 2) *bruge, anvende,* ef vér höfum þín ráð hér um, *hvis vi følger dine råd* 67[30], 26[5], þá væri hann vitrari, ef hann hefði þat, sem þér höfðuð ráðit honum, *da vilde han være klogest, hvis han fulgte* (*gjorde*) *det, som I rådede ham* 26[1]; *hafa ríki sitt í hófi (sé hóf), konungr hafði viðrlög mikil, at vitar væri rangt upp bornir, þeim mönnum, er . . . 37[11]; 3) *udføre, holde,* h. veizlu, *holde gæstebud,* h. jólaboð mikit 89[8]. 4) *få, opnå,* hann hafði einn þat, er við lá (sé liggja); h. sigr, *vinde sejr,* h. sitt mál (sé mál), h. ørindi (sé ø.); *få, tage, hente,* þar er þik Hel hafi, *hvor H. kan tage dig* 25[2]. 5) *føre, bære, bringe,* hafði Björn hann með sér 44[24], hann fekk honum fé sitt, þat er hann hafði eigi með sér, *som han ikke førte* (*tog*) *med sig* 85[7], beiddi hann Atla, at hann færi með þeim ok hefði pál, *at han vilde gå med dem og medtage en spade* 75[10]; h. e-n nær e-u, egl. *bringe en nær til noget* ɔ: *udsætte en for noget,* þú hafðir svá nær haft oss mikilli úfœru, *du havde så nær bragt os i stor ulykke;* h. hendr á e-m, *lægge hånd på, gribe en* 44[1]. 6) bruges i forb. med fort. tf. til at omskrive förnutid og förfortid (i det ældste sprog retter fort. tf. af indvirkende udso. sig i alm. i kön og tal efter no.; men efterhånden fortrænges denne brug af ik. ent.): nú hefi ek þýddan draum þinn, *nu har jeg tydet din dröm* 76[19], Óðinn hafði hann hittan, *O. havde fundet den* (*hesten*) 16[32], þeir höfðu (hann) nær í sundr rifinn, *de havde næsten revet ham i stykker* 44[19], er hann hafði þessa hluti sagða, *da han havde sagt disse ting* 20[20], *þú hefir etnar úlfa krasir, opt sár sogin 125 b; derimod bruges ik. også i den ældste tid, når udso. styrer hf. el. ef. (sé under fara B, 2 og sml. B, 1; *es brúðfjár of beðit hafði 118 b), og når det er genstandsløst (*þú hefir orðit . . ., skriðit 125 b). Undertiden udelades hafa som hjælpeverbum: ef hann vægir honum, en drepit áðr bróður hans, *hvis han skåner*

ham, men i forvejen har *dræbt hans broder* (*efter først at have dræbt hans broder*) 26[8] (sml. også under stela). — Med fho. og bio.: h. e-t af e-m, *vide noget om en*, þann mann, er ek hefi ekki af annat en sögur einar, *om hvem jeg ikke véd andet end sagn alene, som jeg kun kender af sagn* 29[6]. hafask e-t at, *tage sig noget for.* hafa (í) frammi, sé frammi. hafa e-t fyrir e-t, *bruge som* 3[1]; *ansé, holde for;* *hafask e-t fyrir, *holde foran sig* 130 a. hafa e-t til, *være i besiddelse af noget,* skal så gefa, er til hefir, *den skal give, som er i stand dertil* (egl. *har noget dertil, til at give* 35[7]) 35[9], Auðun kvezk ekki til hafa fyrir at gefa, *siger, at han ikke har noget at give derfor* 56[28].

hafiðr, fort. tf. af hefja.

hafna (að), *give slip på, opgive, forkaste* (e-u).

hafr ha. (-rs), *buk, gedebuk* (sml. geit).

hafrstaka hu., *bukkeskind.*

hagleikr ha., *kunstfærdighed, behændighed.*

hagliga bio., *kunstfærdig, behændig.*

hagr ha. (-s; -ir), 1) *stilling, vilkår.* 2) *nytte, fordel,* þér mun h. á vera, *det vil være tjænligt for dig.*

hagr to., *kunstfærdig, behændig.*

hagstœðr to., *gunstig* (om vejr).

*hála hu., *troldkvinde,* hálu skær, *troldkvindens hest* ɔ: *ulven,* åt hálu skær af hugins barri ɔ: *ulven åd af ligene* (egl. *troldkvindens hest åd af ravnens føde*) 128; sml. 87[31–32].

halda (helt, heldum, haldinn), *holde.* A. med hf. 1) *holde, holde på, holde fast ved,* h. mundlaugu 14[21], helt enda öðrum, *holdt i den ene ende* 13[26], hann fekk eigi haldit henni heima, *kunde ikke holde hende hjemme* 96[9]; 2) *beholde, bevare,* *haldi Hel því es hefir, *H. beholde det, hun har* 13, ertu eigu félauss með öllu, ef þú fær haldit þessu 59[20. 27], h. ríki ok sœmðum, *bevare sin magt og værdighed* 64, h. vinsældum, *bevare sin yndest* 65; h. illa (e-u), *være uheldig* (*i sine bestræbelser for at holde på, bevare noget*); 3) *holde, overholde,* h. orðum, eiðum, *holde sit ord, sin ed* (i alm. bruges gf. i denne betyd.). B. med gf. 1) *holde, have i besiddelse,* helt hann þat ríki undir Knút 93[4]. 2) *beskytte, værne om,* Illugi helt vel vini sína, *beskyttede dem godt* 78[20]. 3) *holde, overholde,* h. orð sín, h. lög (sml. A, 3); *helligholde* 73[16]. C. *holde, styre, stævne etsteds hen* (absol. el. med tilföjet skipi, liði o. s. v.), heldu norðr, *de holdt* (*styrede*) *nord på,* h. til fundar við e-n, *stævne til møde med en* 45[19]. — Middelart haldask 1) *holde sig, vare,* helzk friðr milli þeira 63[20]. 2) *holdes tilbage, forblive* 12[22]. — Med fho. og bio.: h. á e-u, *holde på noget;* e-m helzk vel, illa á e-u, *har held, uheld med noget.* h. e-u fyrir e-m, *forholde en noget* 94[8]. h. upp orrostu, *holde kampen ved lige* 40[9]. haldask við, *stå imod* 22[5].

*haldandi ha. (flt. haldendr; egl. nut. tf. af halda), *styrer, tæmmer,* hraðmælt tunga, nema haldendr eigi, opt sér ógótt of gelr, *hvis ikke folk, der forstår at styre den, har den* (*tungen*) ɔ: *hvis man ikke formår at holde den i tömme* (sål. rettere end at opfatte tunga som subj. til eigi og haldendr som obj.: *hvis den ikke har folk, der kan holde på den*) 133 b.

haldkvæmask (mð), *nytte, gavne.*

haldkvæmr to., *nyttig, gavnlig.*

hálfr to., *halv,* var hálft hvárir, *der var halvt af hver*

(*af de to partier*) 42[31]; hf. ent. ik. hálfu bruges ved höjere gr. i betydn. '*dobbelt*' el. blot forstærkende, *hálfu fleira vígliđ, *dobbelt så stort, langt större kampfølge* 124.

hallar- sé höll.

hallr to., *hældende, böjet*, *međ höllu keri, *med et hældende* (ɔ: *halvfyldt*) *bæger* 134.

*halr ha. (-s; -ir), *mand;* ordsprog: halr es heima hverr, *enhver er herre i sit eget hus* 134; flt. halir brugt om *hele beboere* 113 a[12].

háls ha., 1) *hals* (på mennesker og dyr). 2) *hals, landryg, fjældryg.* 3) *hals på et sejl* (sml. anm. til s. 120).

haltr to., *halt, lam.*

hám, hf. af hár.

hamarr ha. (hf. hamri), 1) *hammer.* 2) *stejl klippe.* — Hamarsheimt hu., '*hammerhentningen*' (et senere navn på det mytiske digt 'Trymskviden'). — hamarsmuđr ha. (sé munnr).

hamarskapt ik., *hammerskaft.*

hamarspor ik., *hammerspor* (*mærke efter hammerslag*).

hamingja hu., *skytsånd, lykkegudinde* 113 b; *lykke, held.*

hamla hu., '*hamle*' (vidjebånd, som i forening med åretollen brugtes til at holde åren fast under roningen).

hamr ha. (-s; -ir), *ham, ydre skikkelse.*

hana, gf. af hon.

handan bio., *fra den anden side, fra hin side;* fyrir h. (med gf.), *på den anden side af, hinsides.*

handar sé hönd.

handskot ik., '*håndskud*' (ɔ: *udsendelse af kastevåben med hånden*, mods. bogaskot).

handtaka (-tók), *gribe, fange* (= taka höndum); mest i fort. tf. handtekinn, *fangen.*

hann, hu. hon (ældre hón), pers. sto., *han, hun; den* (både om personer og ting; for ik. og flt. bruges formerne af det påpeg. sto. sá).

hánum, gl. hf. af hann.

hanzki ha., *handske.*

hár ik., *hår.*

hár to. (gf. hán og hávan; höjere og höjeste gr. hæri, hæstr), *höj;* ik. hátt som bio., *höjt.* — Hár og Hávi, navne på *Odin* ('*den höje*'); deraf Hávamál, '*den höjes* (*Odins*) *tale*'.

*harđfótr ha., '*hårdfod*'; hjalta harđfœtr, *sværdhjalternes hårde fødder* ɔ: *sværdklingerne* 129.

harđgørr to., *hård, hårdfør; stridbar.*

harđhugađr to., *hårdsindet, stridbar, modig.*

harđla bio., *meget, i höj grad.*

harđlyndr to., *hårdsindet.*

harđr to., *hård, stræng, hæftig;* (om personer) *hård, hårdfør, tapper.*

harđskeytr to., *som skyder med stor kraft* 51[8].

hárfagr to., *hårfager.*

harma (ađ), *beklage, sörge over* (e-n); þat harmar oss, *det harmer mig* 16[33].

harmr ha., *sorg, kummer.*

háski ha., *fare.*

hasla (ađ), *afgrænse en kampplads* (völl) *ved hasselstænger* 39[2].

hásæti ik., *höjsæde* (særlig om fyrstens höjsæde, medens den almindelige mands kaldes öndvegi; sé dette). — hásætiskista hu., *höjsædeskisten* (aflukke under höjsædet på kongens skib).

hátta (ađ), *indrette, ordne* (e-u); háttađr, *af en vis beskaffenhed*, svá er háttat landinu ɔ: *landets naturlige beskaffenhed er sådan* 65[5]; svá er háttat, at . . ., *det forholder sig således, at* . . . 76[27].

háttr ha. (-ar, hf. hætti; hættir, gf. háttu), *måde, beskaffenhed*, međ þeim hætti, *på*

den måde, þess háttar, *af den beskaffenhed, sådan* (*ejusmodi*), margs háttar, *mange slags;* mikils háttar, *ansét,* meira háttar, *mere ansét* 82[19].

haugr ha., 1) *höj, jordhöj,* *Þrymr sat á haugi (höjen, hvorfra han kunde sé ud over sin ejendom) 115 a; 2) *gravhöj* 40.

hauss ha., *hjærneskal, hovedskal.*

haust ik., *høst, efterår,* at öðru hausti, *til næste høst.*

hávaði ha., *stöj, uro.* — hávaðamaðr ha., *mand af urolig karaktér.*

heðan bio., (om sted) *herfra* (mods. handan); (om tid) *herefter;* også h. frá (sml. þaðan).

hefi, nut. af hafa.

hefja (hóf, hafinn og hafiðr), også h. upp, 1) *hæve, løfte i vejret;* 2) *ophöje, forfremme,* þér hafið oss upp hafit, *I har hævet mig til ære og værdighed* 69[7]; 3) *begynde,* h. skemtanarrœðu, teiti, *begynde på en skæmt, lystighed* 61[12. 18], *upp vas þá hildr of hafið, *da var* (el. *blev*) *kampen begyndt* 129 a.

hefna (nd), *hævne,* h. e-s, *hævne en el. noget,* h. sín, *hævne sig* 24[29]; h. e-m, *hævne sig* (*noget*) *på en,* *hverr mun heiptar Heði hefnt of vinna, *hvem skal hævne hadet (den hadefulde gærning) på Hød, straffe ham for hans udåd* 120.

hefnisamr to., *hævngerrig.*

hégómi ha., *forfængelighed, tant; upålidelig tale, snak* (mods. alhugi).

heiðinn to., *hedensk.*

heiðr hu. (heiðar, gf. -i; -ar), *hede, fjældslette.*

heilagr to. (gf. helgan), *hellig.*

heill to., 1) *hél, uskadt;* 2) *sund, frisk;* kona eigi heil ɔ: *frugtsommelig* 76[13]; 3) *lykkelig, i velgående,* at æsirnir bæði þá heila hittask, *at aserne ønskede, at de måtte mødes igen i god behold* (ɔ: *bød ham farvel med ønske om lykkeligt gensyn*), *báðu hann heilan koma, *de bød ham velkommen* 131 a, *heill þú farir! h. þú aptr komir! h. þú á sinnum sér 108 b; således ofte brugt i tiltale som hilsen: heill, herra, *hil dig, til lykke!* 25[4], *heill þú nú, *hil dig, god dag!* 108 b, far heill, *far vel, lev vel!* gef þú allra konunga heilastr, (egl. *giv du som den lykkeligste af alle konger* ɔ:) *hil dig for* (*vær velsignet for*) *din gave!* 35[10], mæl drengja heilastr, *hil dig for dine ord!* (*der talte du som en brav mand!*) 101[14]; 4) *velmént, oprigtig,* til vináttu ok heillar frændsemi 70[24]; heill ráð ɔ: *gode råd.*

heilræði ik., *godt råd.*

heim bio. (egl. gf. af heimr), 1) *hjem* (*domum*), bjóða e-m h., *byde en hjem, indbyde en;* 2) *hen* 12[15].

heima, A. ik. *hjem.* B. bio., 1) *hjemme* (*domi*) 80[29], 108 a; 2) *henne,* heima á hlaðinu, *hjemme* (ɔ: *henne*) *på pladsen* 97[20]. — heimamaðr ha., *mand, som opholder sig i ens hus, husfælle* (især om *tyende*).

heiman bio., *hjemme fra* (*domo*).

heimboð ik., *indbydelse; gæstebud, gilde.*

heimdragi (-dregi) ha., *hjemmefødning,* hleypa heimdraganum (sé hleypa).

heimferð hu., *hjemrejse.*

heimfúss to., *som længes efter at komme hjem.*

heimill (-ull) to., *hjemlet, som man har ret til og rådighed over,* er oss ok heimult þat, er vér viljum hafa, *det står også til min rådighed, som jeg vil have* 16[13], láta e-m heimilt fé sitt, *overlade en sit gods til brug, fri rådighed* 63[28].

heimkynni ik., *hjem, hjemstavn.*

heimleiðis bio., *hjem ad.*

heimr ha., 1) *hjem, hjem-

stavn, bolig, jötna heimar (sml. garðr); i stedsnavne (sml. -staðir, -þorp), *Móinsheimar, *Sólheimar 127 a; jötunheimar o. s. v. (sé 2, a); 2) *verden* a) (i alm.) om de *'9 hjem el. verdener'*, der i følge den nordiske mytologi tænktes bebot hver af sine væsner 113 v. 43 (f. eks. jötunheimar, *jættehjemmene* 115 ff., også jötna heimar (sé 1), vanaheimr, *vanehjem* 112 b); b) (særlig) om *denne verden, 'oververdenen'*, i mods. til de andre verdener 119 b (mods. hel), 113 b (mods. jötunheimar); *jorden*, kringla heimsins, sú er mannfólkit byggvir, *jordkloden* (*den af oceanet omflydte verden*), *som menneskene bebor* (efter disse ord, hvormed Snorres Ynglinga saga begynder, har man i nyere tid givet hans værk navnet Heimskringla).

heimsókn hu., *besøg* (både i alm. og navnlig i fjendtlig hensigt, *overfald på en i hans hus*), ek hefi veitt yðr h. í minni tilkvámu, at . . ., ɔ: *jeg er kommen i besøg til eder, har søgt eder, for at* ... 64[18].

heimta (mt), 1) *hente, få tilbage, bringe hjem,* *nema þú þinn hamar þér of heimtir, *hvis du ikke henter dig din hammer* 116 b, også h. aptr 115 f.; 2) *kræve, fordre;* 3) *trække, rykke;* (overført) h. sik fram með fégjöfum við e-n, *skaffe sig adgang til en ved foræringer* 67[21].

heimull sé heimill.

heipt hu., *fjendskab, had, forbitrelse.*

heiptyrði ik. flt., *hadefulde, forbitrede ord.*

heit ik., *løfte,* strengja h., *aflægge et höjtideligt løfte,* þess strengi ek h., *det lover jeg höjtidelig.*

heita (heit, hét, heitinn), A. med gf. (sml. kalla), 1) *kalde på,* næsten altid h. á e-n, *hidkalde, påkalde,* hét á lagsmenn sína, *kaldte på sine rejsefæller,* hét á Þór til sigrs sér, *påkaldte T. til sejr for sig* 94[29]; *opmuntre,* *hét á Háleygi, *han opmuntrede, æggede Håløger* 129 a. 2) *kalde, give navn* (med 2 gff.), *Hnikar hétu mik, *de (man) kaldte mig H.* 21. B. intr. (som lideform til A, 2), *hedde, kaldes* (nut. heiti), *Andvari ek heiti, Oinn hét minn faðir 18, hann var í ey þeiri, er Fræði heitir, þar sem heitir Birkiströnd, at búi sínu, *han opholdt sig på den ø, som hedder F., på det sted, som kaldes B., på sin gård* ɔ: *på sin gård B. på øen F.* (sml. under á, at, 1) 38[2]; hon fæddi sveinbarn, ok hét sá sveinn Valdimarr, *den dreng blev kaldet (fik navnet) V.* 73[26]. C. med hf., h. e-m e-u, *love en noget,* því heit ek þér, *det lover jeg dig* 56[19], hét ek öðru konungs dóttur, *andet lovede jeg kongens datter* 31[28].

heitask (að), *true,* (med navnef.) hann heitaðisk jafnan at herja til Englands, *truede stadig med at göre et krigstog til E.* 92[35], h. við e-n, *bruge trusler mod en.*

heiti ik., *navn, benævnelse.*

heitkona hu., *kvinde, som er lovet en mand til ægte* (uden at 'fæste', festar, finder sted, i hvilket tilfælde hun kaldes festarkona), skal Helga vera h. Gunnlaugs, en eigi festarkona, *hun skal være lovet, men ikke lovformelig fæstet til G.* 83[23].

heitr to., *héd, varm,* *eldi heitari 134, veðrit var heitt af sólu, *vejret var varmt på grund af solen (solskinnet), det var stærk solhede* 75[12].

heitstrenging hu. (-ar; -ar), *höjtidelig aflæggelse af et løfte, höjtideligt løfte.*

hel hu. (-jar), 1) *underverdenen, de dødes rige; døden;* 2) *Hel, dødens gudinde.*

heldr, helzt, bio. i höjere

og höjeste gr. (til **gjarna**). A. **heldr**, 1) *heller, snarere, mere*, þótti þat h. mikilræði, *det tyktes snarere et dristigt foretagende* (*end det, du nævnede*) ɔ: *det syntes en nok så drabelig gærning* 82[31]; undert. står heldr overflødig ved en efter höjere gr.: betr hefir hann sét fyr sinni sál heldr en ér, *han har draget bedre omsorg for sin sjæl* (*snarere*) *end I* 58[24]; eigi h., *heller ikke, lige så lidt*; eigi h. en ɔ: *lige så lidt som* 61[30]; skeindisk hann h. en eigi, *snarere end ikke, så godt som ikke* ɔ: *han fik kun en ganske ubetydelig flænge* 99[28]; eigi (ekki) at h., *alligevel ikke* (sml. at bio.); 2) *temmelig, noget, meget*, h. við aldr, *temmelig* (*noget*) *til års* 74[19], horn h. langt, *temmelig* (*meget*) *langt* 6[10], hann steig heldr stórum, *tog meget lange skridt* 3[8]. 3) *tværtimod, men meget mere* (efter nægt. sætning). B. **helzt**, *helst, mest*, allrahelzt, *allerhelst, allermest; fornemmelig, især*, þat var h. gaman Helgu, *det var især H.s fornöjelse, det var hendes störste fornöjelse* 106[35];—**helzti** (= helzt til) bio., forstærkende ved to., *alt for; temmelig, meget*.

helgi, best. form af heilagr.

helgrindr hu. flt., *porten til Hels bolig*.

hella hu., *flad sten*.

hellir ha., *klippehule, grotte*.

helt, fort. af halda.

helvegr ha., *vejen til hel*.

helzt sé heldr.

henda (nd), 1) *gribe med hånden, få fat i; indhente, få fat på;* (overf.) h. gaman at e-u, *finde fornöjelse i noget*. 2) *hænde, vederfares; hændes, indtræffe*, þat hendir opt, at . . . 24[28], 22[8].

hendi, **hendr**, af hönd.

henni, **hennar**, af hon.

heppinn to., *heldig*, æsir þóttusk mjök hepnir af veiði sinni, *syntes at have haft stort held med sig på grund af deres fangst* 18[4].

hepta (pt), *binde*, heptr, *bunden, holdt fangen* (= bundinn, mods. lauss) 24[3]; *hindre, standse*.

hér bio., *her*.

herbergi ik., *herberg, hus, bolig*.

herblástr ha. (-(r)ar; hf. -blæst(r)i), *'hærblæst', kampsignal* (støden i horn el. lur som signal til angreb).

herboð ik., *'hærbud', opbud til krig* (egl. budskab, som sendes om i landet for at samle folket mod fjenden; sml. herör).

herbúnaðr ha., *udrustning til krig*.

herða (rð), *hærde, göre hård;* hann herði hendrnar at hamarskaptinu, svá at hvítnuðu knúarnir, *han knugede hænderne således om hammerskaftet, omfattede det med en sådan kraft, at knoerne blev hvide*.

herðimikill to., *bredskuldret*.

herðr hu. (herðar, gf. -i; -ar), *skulder;* mest i flt.

herfang ik., *krigsbytte*.

herhlaup ik., *sammenstimlen af folk til kamp*.

herja (að), *hærje, plyndre*, h. til Englands, *hærje på E., göre et krigstog til E.* 92[35].

herkonungr ha., *hærkonge* (*hersker over krigere*).

hermaðr ha., *kriger*.

hermð hu., *sorg, græmmelse;* *hermðar hugr, litr, *sorg- og harmfuldt sind, udseende*.

hernaðr ha. (-ar), *hærjen; hærfærd, krigstog*.

hernuminn to. (egl. fort. tf.; sml. hertaka), *fangen i krig*.

herr ha. (-s og -jar), 1) *mængde mennesker* (= lýðr, múgr), allr h., *hele folket*, alls herjar þing, *almindeligt folketing;* 2) *tropper* (både til lands og vands; sml. lið), *hær; flåde* (= skipaherr, -lið) 49[7]. —

*Herjaföðr ha. (-föðrs), *'hærfader'* ɔ: *Odin* (menneskenes el. krigsskarernes fader; sml. Aldaföðr, gautr o. s. v.).
herra ha. (-a; -ar), *herre.*
hersir ha., *'herse', herredsforstander i Norge* (svarende til goði på Island).
herskár to., 1) *krigersk;* 2) *udsat for fjendtligt overfald,* var mjök herskátt í Danmörk ɔ: *der blev ofte hærjet i D.*
herskip ik., *krigsskib.*
hertaka (-tók), *tage til fange i krig,* mest i fort. tf. (= hernuminn), bandingi hertekinn, *'hærtagen' fange, krigsfange.*
hertogi ha., 1) **hærfører;* 2) *hertug.* — hertogadómr ha., *hertugs værdighed,* þótt hann hafi einn hertogadóm í Danmörk, *skönt han ene har hertugs værdighed, er den eneste hertug i D.* 68[4]. — hertogadœmi ik., *hertugdömme.*
*herváðir hu. flt., *hærklæder, rustning.*
herör hu., *krigspil, budstikke* (en pil, som sendtes om i landet for at samle folket mod fjenden; sml. herboð).
hestr ha., *hest* (sml. hross), særlig *hingst* (mods. merr) 81—82. — hestasveinn ha., *'hestesvend', hestevogter (staldkarl).*
hét, fort. af heita.
heyja (háða, háiðr og háðr), *iværksætte, udføre,* *h. gunni ɔ: *kæmpe.*
heyra (rð), *høre;* heyrðak sagt, at . . ., *jeg hørte sige, at* . . . 35[2].
hildigöltr ha., *'kampgalt'* = hildisvín.
*hildingr ha., *kriger, fyrste.*
hildisvín ik., *'kampsvín'* (navn på en hjælm).
*hildr hu. (hildar, gf. -i), *strid, kamp; Hild,* en af valkyrjerne (sml. gunnr).
*hilmir ha., *fyrste ('hjælmbærer').*
*himinfjall ik., *himmelhöjt fjæld.*
himinn ha. (hf. himni), *himmel.*
hindri, hinztr, to. i höjere og höjeste gr. (mest digt.), *senere, sidst,* *hinzta sinni, *for sidste gang* 33[8].
hingat bio., *hid,* verja fénu h. í Noreg ɔ: *bringe det hid til Norge og omsætte det her* 60[13].
hinig bio., *hid, did,* *h. deyja ór helju halir, *did dør (derhen kommer ved døden) mændene fra hel (hels beboere)* 113.
hinn, A. påpeg. sto. (hin, hitt), *hin, den anden,* eigi vil ek þessi (hross) heldr en hin, *ikke vil jeg have disse heller end hine (de andre, som du för viste mig), jeg vil lige så lidt have disse som de andre* 82[5]; *den* (med eftertryk = så), var hitt þó fyrr, at grátrinn kom upp, *det skete dog først, at gråden kom frem,* var þat lífsháski at hlaupa á sæinn, en hitt var annarr (neml. kostr) at hlaupa enn yfir netit, *det var livsfare at springe i havet, men det var det andet (vilkår) endnu en gang at springe over nættet;* *hinn es sæll, es sér of getr lof 132, *hitt vil ek vita 108. B. best. ko. (ik. hit) ≐ inn, enn.
hirð hu., *'hird', hofstat* (samlingen af kongens hirdmænd, som stadig omgav ham), vera innan hirðar með e-m, *opholde sig i ens hird, ved hans hof* 68[31].
hirða (rð), *vogte, beskytte; gæmme, forvare.*
hirðmaðr ha., *hirdmand* (mand i kongens hird).
hiti ha., *hede.*
hitt, ik. af hinn.
hitta (tt), *hitte, finde; træffe, støde på,* hann spyrr, hvárt hann hefir hitt ríkara mann en sik, *om han har truffet en mægtigere mand* 8[10]; *søge en (for at få ham i tale),* Sigurðr hittir konunga, *går til kongerne* 16[16];

hittask, *træffe sammen, mødes* (sml. finna).

hjá, fho. med hf., 1) *hos, ved*, hjá haugi, *ved höjen* 40[32], hjá oss sjálfum ɔ: *lige for vore öjne* 47[24]; 2) *i sammenligning med*, lítill hjá (*'ved siden af'*) stórmenni því. Absolut: vera h., *være hos, til stede*, sitja, standa h., *sidde, stå hos* (som uvirksom tilskuer) 103[20].

hjálmaðr to., *hjælmbedækket*.

hjálmr ha., *hjælm*.

*__hjálmvítr__ hu. (flt. -vítr), *'hjælmvætte', hjælmvæsen* ɔ: *valkyrje* 128 (sml. und hjálmum 123, hjálmaðar 130, *'de hjælmbedækkede'*, om valkyrjerne).

hjálpvænligr to., *hvoraf man kan vente hjælp eller frelse*, hann sjálfr fekk þó mælt fyrir sér þat, er honum var hjálpvænligast, áðr hann lézk, *han selv fik dog, för end han døde, udtalt det, hvoraf han mest kunde vente sig frelse* (ɔ: *han fik anbefalet sin sjæl i guds varetægt*) 73[4].

hjalt ik., *hjalte*; flt. **hjölt** bruges om *de to 'hjalter' på sværdet*, det forreste el. nederste og det bageste el. øverste 'hjalte' (fremra hjalt og eptra, efra h.); det første er det mellem håndtaget, **meðalkafli**, og klingen, **brandr**, anbragte tværstykke (*stangen*), der tjænte som *parérplade*, det andet er *knappen* på den anden ende af håndtaget, hjöltin ok meðalkaflinn, *knap og plade* (*stang*) *så vel som håndtag* (*fæste*) 27[8].

hjarta ik., *hjærte*; gott h., *'godt hjærte'* (*kærligt sind*); *tappert hjærte* (*mod i brystet*) 25[20]. — **hjartablóð** ik., *hjærteblod*.

hjó, fort. af höggva.

hjón el. **hjún** ik., *en af de til husstanden hørende personer*; mest flt. 1) *ægtefolk*; 2) *husets folk, tyende*.

hjörð hu., *hjord*.

*__hjörlögr__ ha., *'sværdvæske'* ɔ: *blod*, blanda hjörlegi ɔ: *kæmpe sammen* 24[14].

*__hjörr__ ha. (hf. hjörvi), *sværd*.

*__hjörstefna__ hu., *'sværdstævne'* ɔ: *kamp*.

hjörtr ha. (hjartar, hf. hirti; hirtir, gf. hjörtu), *hjort*.

*__hjörþing__ ik., = hjörstefna.

hlað ik., 1) *stenlagt plads foran huset*. 2) *gylden bræmme, pyntebånd*; *hlaðs beðgunnr = hlaðbeðs G., egl. *bræmmelejets dis*, omskrivning for *kvinde* 33[11] (sé anm.).

hlaða (hlóð, hlaðinn), 1) *opdynge, opstable* (e-u), skyldu æsirnir h. upp hjá gullinu, *stable guldet op ved den* (bælgen) 18[29]; h. seglum, *tage sejlene ind*; 2) h. e-m, *fælde, dræbe en*. 3) *lade et skib*, er Sigmundr bar líkit út á skipit, þá var bátrinn hlaðinn, *da S. bar liget ud på skibet, så var båden fuldladet* ɔ: *da S. havde båret liget ud i båden, kunde den ikke rumme mere* 15[30].

hlaðbúinn to., *bræmmet, besat med* (*gyldne*) *bræmmer*, h. í skaut niðr, *med bræmmer, der gik helt ned på skødet* 85[25].

hlátr ha. (-rar), *latter*.

hlaupa (hljóp, hlaupinn), 1) *løbe* (sj. i det gamle sprog, hvor *'løbe'* i alm. udtrykkes ved renna) 71[35], 72[2]; hljópu þeir at, *de løb* (*ilede*) *til* 98[2]. 2) *springe* (den alm. betydn.; sml. eng. leap), h. yfir eldinn, *springe over ilden* 36[14, 17], h. á hesta, ór söðlunum, *springe på, af hestene* 36[22, 26], h. fyrir borð; h. upp, *springe, fare op* 36[10].

hlaupari ha., *'løber', landstryger*, fara sem hlauparar, *gå om som landstrygere* 16[12].

hleifr ha., *'lev', brød*.

hleyp, nut. af hlaupa.

hleypa (pð), *lade løbe* (med hf.), hleypði (neml. hesti) braut ɔ: *sprængte af sted* 11[7], h. heimdraganum, egl. *lade hjemmefødningen løbe* (*ryste hjemmefødningen af ærmet*) ɔ: *opgive*

sin hjemmesidden, sé sig om i verden 62[36].

hlíð hu., *li, bjærgside.*

hlið ik., 1) *led, port* (sml. borg-, túnhlið); 2) *åbning, hul,* *á h. brynja, *brynjen har et hul, er flænget* 32[21] (= brynja slitin 32[26]).

Hliðskjálf hu., *Lidskjalv* (Odins sæde).

hlíf hu. (-ar; -ar), *værn, beskyttelse;* især om *forsvarsvåben,* navnlig *skjoldet.* — **hlífarlauss** to., *uden beskyttelse,* hann stóð h. fyrir, *han stod uden dækning derfor* (for hugget), *han dækkede sig ikke med skjoldet* 86[35].

hlífa (fð), *beskytte, skærme, dække* (med hf.), h. sér við vápnum, *dække sig for våben* 53[1].

hlífð hu., *værn, beskyttelse.*

hljóð ik., *'lyd', tavshed, opmærksomhed,* kvæði hefi ek ort um yðr, ok vilda ek h. fá, *jeg vil udbede mig eders opmærksomhed, bede eder høre derpå* 87[27] (= vilda ek, at þér hlýddið kvæðinu 85[16]; sml. skal víst hlýða 87[29]), hann gaf gott h. til, *hørte opmærksomt derpå* 89[5], þá skorti eigi h. í höllinni ɔ: *da blev der dyb tavshed i hallen* 43[26].

hljóðr to., *tavs, stille;* ik. **hljótt** som bio., *stille, sagte.*

hljóp, fort. af hlaupa.

hljóta (hlaut, hlutum, hlotinn), *få, erholde.*

hlunnr ha., *rullestok* (hvorpå skibet skydes i søen eller trækkes på land; tillige brugt til støtte under skibssiderne, når skibet stod på land), réðu til hlunns skipi sínu, *rullede (trak) deres skib på land* (op i det stade, hvor det skulde stå om vinteren) 85[9].

hluti ha., *lod, andel; del* (= hlutr 2 og 3).

hlutr ha. (-ar; -ir), 1) *lod (i lodkastning);* 2) *lod, andel (i noget);* (overf.) *lod, skæbne,* unðu illa sínum hlut, *var ilde tilfredse med deres lod* 35[36], eiga e-s hlut ɔ: *være i ens sted* 44[16]; 3) *del (af et större hele),* höggva sundr í tvá hluti, *hugge sønder i to dele, stykker* 22[14]; 4) *ting, genstand,* hafa allir hlutir eiða unnit, *har alle ting aflagt ed?* silfr til suðrgöngu eða annarra hluta, *penge til pilegrimsrejse eller andre ting (andet)* 60[8], einn er sá h. í lögum, er . . ., *der er én ting (ét punkt) i loven, som* . . ., sjá einn var svá hlutrinn, at . . ., *kun denne ene ting var således, at* . . . ɔ: *det var den eneste grund, som kunde bevirke, at* . . . 59[2], vilda ek, at vér ættim marga góða hluti saman, *at vi kunde have mange gode ting sammen* ɔ: *at der kunde herske en god forståelse mellem os* 70[10], þeir sögðu øngva hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi vel fara ɔ: *sagde, at der ikke var noget imellem dem, som kunde hindre en god forståelse* 70[14]; kunnigr at góðum hlutum, *bekendt for gode egenskaber, som man kender fra en god side* 29[6]; um alla hluti, *i alle henseender,* um flesta hluti, *i de fleste tilfælde, i reglen* 78[7].

hlutskipti ik., *bytte* (i krig) 48[12].

hlutu, fort. flt. af hljóta.

hlýða (dd), 1) *lytte til, høre på* (e-u el. á e-t, til e-s), *eyrum hlýðir, en augum skoðar 132 a, h. kvæðinu 85[16], hlýddu menn til, *man lyttede til, hørte efter* 43[27]; 2) *høre på, lyde, adlyde* (e-u), h. orðum, ráðum e-s. 3) *passe, gå an,* e-m hlýðir e-t, *noget lykkes for en.*

hlýðisamr to., *passende, som kan gå an,* kun i ik., eigi mun hlýðisamt verða, ef af er brugðit, *det vil ikke gå godt, hvis der afviges derfra* 77[1].

hlýja (hlýða og hlúða), *give ly, dække, skærme* (med hf.) 134 b.

hlæja (hló, hlógum, hleginn), *lé,* h. at e-m, e-u, *lé ad*

en, noget, h. við e-m, *smile til en* 135 a.

hlœgja (gð), *bringe til at lé, glæde, fornöje.*

hnakki ha., *nakke, baghoved,* setja hnakka á bak sér aptr, *böje nakken bag over, böje hovedet tilbage.*

hneigja (gð), *böje, hælde,* h. höfuð í kné e-m 107[4].

hnekkja (kð), 1) *drive, støde tilbage* (e-u); 2) *vige tilbage, trække sig tilbage,* Hrafn hnekði þá at stófni einum, *H. trak sig da* (*rykkede*) *hen til en træstub* 104[8].

hníga (hneig og hné, hnigum, hniginn), *böje sig, synke, falde sagte,* *hnigu heilög vötn af Himinfjöllum, *hellige vande randt fra H.* 121 a; særlig *segne, falde i kamp* 76[1], 130 a[1], h. fyrir e-m, *falde for en* 101[28], h. í gras, *bide i græsset.*

hnipinn to., *nedslået, sörgmodig, modfalden.*

hnippa (pð), *støde til en;* hnippask við, *nappes, kives.*

hníta (hneit, hnitum, hnitinn), *støde an, berøre hårdt,* *hneit mér við hjarta hjörr Angantýs, *ramte mig* (*dødelig*) *ved hjærtet* 32.

hnykkja (kð), *rykke, trække stærkt.*

*hodd ik. (mest i flt.), *skat, gods, ejendom.*

hof ik., *'hov', hedensk trætempel.*

hóf ik., *den rette måde, mådehold,* gæta hófs, *holde måde,* *hafa ríki sitt í hófi, *bruge* (*udøve*) *sin magt med måde* 133. — hófsmaðr ha., *mand, som holder sig indenfor de rette grænser, mådeholden, beskeden mand.*

hógværr to., *sagtmodig, spagfærdig.*

hold ik., *kød.*

hollr to., *huld, velsindet, venlig.*

*hollvinr ha., *trofast ven.*

hólmganga hu., *holmgang, tvekamp* (der var bunden til strænge regler, og som holdtes på en lille afgrænset plet, der kaldtes hólmstaðr, hólmgöngustaðr, også hólmr). — hólmgöngusverð ik., *holmgangssværd.*

hólmi ha., = hólmr.

hólmr ha., *holm, lille ø; det sted, hvor en holmgang skulde gå for sig,* ganga á holm við e-n, *gå i tvekamp med en,* búinn til hólms, *færdig, rede til tvekampen* 86[28], skora e-n á hólm, *udfordre en til tvekamp,* leysa sik af hólmi, *løse sig fra tvekampen* (ɔ: købe sig fri med en i forvejen bestemt sum, når man overvindes i tvekamp).

hólmstefna hu., *holmgangsmøde.*

holt ik., *lille skov.*

hón, hon, hu. til hann.

honum, hf. af hann.

horfa (horfða, horft), *vende i en vis retning,* h. á e-t, *sé, stirre på noget,* h. til e-s (upers.), *sé ud til,* til slíks úfriðar sem nú horfir hér ɔ: *da det nu ser ud til så stor ufred her* 93[8].

horn ik., *horn; drikkehorn.*

horskr to., *klog, forstandig* (sml. vitr).

hót ik. flt., *trusler.*

hotvetna = hvatvetna.

hraðbyri ik., *frisk, strygende vind, medbør.*

hraðmæltr to., *som taler raskt, rap, fremfusende.*

hrafn ha., *ravn.*

hratt, fort. af hrinda.

hraustr to., *kraftig, kæk, tapper.*

hraut, fort. af hrjóta.

Hreiðgotar (senere Reiðg.) ha. flt., *'Rédgoter'* 109 b (synes her nærmest at være brugt om den nordiske gren af den gotiske folkeklasse, skönt betydningen vistnok har været endnu mere omfattende og ubestemt; længer ned i tiden

findes det brugt om Daner og Gøter).

hreinn ha., *rén, rensdyr.*

hreyfa (fð), *bevæge, rokke.*

hreyss hu. (hreysar, gf. -i; -ar) og hreysi ik., *stenrøs, øde egn, hvor vilde dyr opholder sig.*

hreysti hu., *mod, tapperhed.*

hríð hu., 1) *uvejr, storm* (især *snéstorm*); 2) *hæftigt anfald, kamp.*. 3) *tid, stund* (sml. stund), lítla h., *en lille stund,* langa h., *længe* 22[1], um h., *en tid lang;* 4) *afstand,* stundar h. (sé stund).

hrím ik., *rim, rimfrost.*

hrímfaxi ha., *'rimmanke'* (nattens hest).

hrímkaldr to., *rimkold.*

hrímþurs ha., *rimturs, jætte.*

hrinda (hratt, hrundum, hrundinn), *støde, kaste* (e-u), h. út skipum, *sætte skibene ud i vandet* 40[20], hann hratt út skipinu ɔ: *stødte fra land* 15[22]; *hratt á völl brynju, *slængte brynjen på marken* 129 a.

*hringbroti ha., *'ringbryder', fyrste* (sml. baugbroti).

hringr ha., *ring, kreds* (sml. mannhringr); *ring* (særlig *arm-, fingerring*).

hrís ik., *rís, krat,* á hrísinu, *i krattet, buskene* 25[31].

hrista (st), *ryste,* *h. skegg 114 a; *darraðr hristisk, *spydene rystede, bævede* 129 a.

hrjóða (hrauð, hruðum, hroðinn), 1) *rydde, göre ryddelig,* h. skip, *rydde et skib* (*ved at dræbe besætningen*) 28[17]; 2) **kaste, bortkaste,* hrauzk ór herváðum, egl. *han kastede sig ud af hærklæderne* ɔ: *han kastede sin rustning* 129 a.

hrjóta (hraut, hrutum, hrotinn), 1) *fare hurtig og voldsomt fra et sted, slænges, tumle* og lign., eldr hraut ór hlunnunum, *för* (*stod*) *ud,* blóðrefill hraut upp af skildinum, *odden røg op fra skjoldet* 99[27]. 2) *brumme, snorke.*

hróðigr to. (mest digt.), *berömt; stolt, kry.*

*hróðrbaðmr ha., *berömt, navnkundigt træ,* Höðr berr hávan hróðrbaðm þinig, *H. bærer det höje herlige træ* (ɔ: *misteltenen*) *hid, hen* (*hvor Balder står*) 120 a (sml. Völuspá: *'höjere end markerne* (*höjt over markerne*) *stod opvokset smækker og såre fager misteltén; af det træ* (*den stængel*) *blev der et farligt sorgvoldende kastevåben';* misteltenen kaldes hróðrbaðmr, ligesom fimbulvinteren kaldes enn mæri).

hrópa (að), *nedsætte, bagtale.*

*Hroptr og Hroptatýr ha., *navne på Odin* (sml. Gautatýr).

hross ik., *hest* (sml. hestr); særlig *hoppe* (= merr).

hrundinn, fort. tf. af hrinda.

hryða, forest. fort. af hrjóða.

hryggja (gð), *bedrøve, volde sorg.*

hrynja (hrunða, hrunit), *falde ned med larm,* *látum und hánum h. lukla, *lad os lade nøgler klirre under ham* (*ved hans bælte*).

hrýt, nut. af hrjóta.

hræ ik. (hf. -vi), *død krop, lig;* flt. om et enkelt lig 126 b (*'de blodige kødstykker'*).

hræða (dd), *göre ræd, skræmme;* hræðask, *blive bange, frygte for* (e-t, við e-t). fort. tf. hræddr brugt som to., *ræd, frygtsom,* við e-t, *for noget,* h. um e-t, *ængstelig bekymret for* (*med hensyn til*) *noget* 69[23].

hræzla hu., *rædsel, skræk.*

hrøkkva (hrökk, hrukkum, hrokkinn), *vige tilbage.*

*hrönn hu., *bølge.*

*hrørask (kun i navnef.), *blive affældig, ældes.*

hrørna (að), *opløses, hensmuldre, forgå.*

hugástir hu. flt., *inderlig kærlighed,* unna e-m hugástum, *holde inderlig af en* 20[13].

hugða, fort. af hyggja.

hugfastr to., *fast i ens sind.*

hughreysti hu., *mod, uforfærdethed.*

hugi ha., *hu, tanke* (= hugr); personificeret 5[20].

huginn ha., *navn på en af Odins ravne; *ravn* i alm., gleðja hugin, *glæde ravnen* (med de fældede fjenders lig), hugins barr, *ravnens føde* (ligene af de faldne).

hugprúðr to., *'hugprud', modig, uforfærdet.*

hugr ha. (-ar; -ir), 1) *hu, sind* (*tanke, mening; stemning* o. s. v.), *mæla of hug ɔ: *tale anderledes, end man mener* 135, *hló Hlóriða h. í brjósti, *sjælen glædede sig* (*hjærtet lo*) *i brystet på H.* 118 b, váru allir með einum hug til þess, er unnit hafði verkit, *alle nærede ét sindelag imod den, som* ... 10[29], (også i flt.) *sjámsk vér hans of hugi, *vi ængstes for hans sindelag* 130 b, *vasa sá herr í hugum (neml. góðum), *var ikke godt til pas, vel til mode* 130 a; 2) *mod*, h. dugir, bilar, *modet slår til, svigter* 19[17], 32[5].

hugsa (að), *betænke, overveje;* h. fyrir sér, *tænke over, overveje* 29[1].

***hugumstórr** to., *'hustor', höjsindet, höjmodig.*

***hund-** i sms. med to., *overordenlig, i höj grad*: **hundmargr** to., *utallig.*

hundrað ik., *hundrede.*

hurð hu., *dör* (hvormed der lukkes for döråbningen, dyrr).

hús ik., 1) *værelse, rum,* derfor ofte i flt. om et enkelt hus, *bolig*, *at Aðils húsum 36; 2) *hus.*

húsbóndi ha., *husbonde* (både *husfader, husets herre* og *ægtemand, 'mand'*).

húsfreyja hu., *husfrue* (både *husmoder, husets herskerinde* og *hustru, 'kone'*).

húskarl ha., *huskarl, tjænestekarl;* flt. **húskarlar** særlig om *kongens tjænere, drabanter.*

húsmœnir ha., *husmønning.*

[**hvá**] sto., kun i ent. ik. **hvat**, hf. hví, ef. hvess; ha. hf. **hveim**, ef. hvess (det manglende udfyldes af **hverr**, hvis ef. hvers tidlig fortrænger hvess, ligesom hf. hverju, hverjum bruges ved siden af hví, hveim); næsten altid som no., 1) spörg., *hvem* (*quis*), *hvad,* *hveim eru bekkir baugum sánir 119 b, *hvat mælti Óðinn í eyra syni? Ey manni þat veit, hvat þú sagðir í eyra syni 114 b; fyrir hví, *hvorfor* (sé nedenfor hví); hvat **med** ef.: hvat íþrótta er þat, *hvad for idrætter er det?* 4[33], hann spyrr, hvat hann kunni leika, *hvad for en leg han forstod sig på* 5[12], *hvat es þat fiska, *hvad er det for en fisk?* 18[12], hvat manna er þessi, *hvad for en mand er han?* 84[8]; **med hf.**: hvat leik vili þér bjóða mér, *hvad for en leg vil I byde mig?* 7[6], hvat látum verit hafði, *hvad for en lyd det havde været* (*hvad der havde været grunden til lyden*) 2[28]. 2) ubest., *enhver* (*quisque*), *hvad som helst, alt,* *dælt es heima hvat (= hvatki, hvatvetna, *quidque*) 132 b. 3) med **er, sem**, *hvem, hvad* (*den, det*) *som; hvem, hvad som helst som* (*enhver som, quicunque, alt det som, quidquid*), *orðstírr deyr aldregi hveims sér góðan of getr 135 b, 109 a; hvat sem at var gert, *hvad der end blev gjort* 10[5], 62[10]. 4) Senere undert. (med og uden er, sem) rent henvis., *hvilken, som.* — Som bio. bruges **hvat**, *hvorfor*, *h. skal hann lengi lifa? 134 b. **hví**, 1) *hvorfor* (= fyrir h., fyrir hví muna ek eigi kenna skeyti mitt, *hvorfor skulde jeg ikke kende* 43[25]), hví léztu at eggjask, *hvorfor lod du dig ægge* 23[27], (med samme ordstilling i ligefrem spörges. som i en afh.) *hví þú svá gunni skiptir, *hvorfor skiftede du kampen således?* 130 a, *hví þú þá mælisk

af gólfi fyrir 109 a; 2) *hvorledes* (= hvé).

hvaðan bio., *hvorfra*, h. af löndum ɔ: *fra hvilket land* 85[13].

hvar bio., 1) spörg., *hvor* (*ubi*), h. kómu feðr okkrir þess, at . . . (þess styret af hvar, egl. *hvor af det, at* . . .; sml. hvergi), *hvor kom vore fædre til det sted, at* . . ., *et sted, hvor* . . . ɔ: *hvor mødtes de således, at* . . . 90[27], h. kómu vit þess til orrostu, at . . ., *hvor kom vi således til kamp* (*mødtes vi således i kamp*), *at* . . . 31[25]; þú fannt eigi, h. upp skyldi lúka 8[23], hann sér, hvar lá maðr, *hvor* (= *at*) *der lå en mand* 2[26], 29[35], finna þeir í helli nökkurum, h. gýgr sat, egl. *de finder* (*bliver var*) *i en hule, hvor der sad en gyge* ɔ: *de finder en hule, hvori der sad en gyge* el. *de finder en gyge* (, *som sad*) *i en hule* 12[35]. I forb. med fho. bruges det på samme måde som þar: h. fyrir, *hvorfor*, h. til, *hvortil*, o. s. v. 2) ubest., *hvor som helst, overalt* (= hvarvetna, *ubique*); *på et eller andet sted*, hér ok h., *her og der, hist og her*. 3) med er, sem, *der hvor; hvor som helst som* (*overalt hvor, ubicunque*), *skalf Mistar marr, hvars megir fóru, *hvor mændene fór* 127 a, *œði þér dugi, hvars (*hvor* = *når*; sml. þar er) þú skalt orðum mæla jötun 108 b, þótti þat styrkr vera fyrr, h. sem Jómsvíkingar fylgðu höfðingjum 46[17].

hvárgi (ik. hvártki, hvárki; flere former, navnlig hu. og flt., dannes af hvárigr), ubest. sto., *ingen af bægge* (*neuter*); flt. hvárigir, *ingen af bægge parter*; ik. hvártki (hvárki) som bo., *hverken*, h. — né, *hverken — eller*.

*hvarleiðr to., *léd overalt, afskyet af alle*.

hvárr sto., 1) spörg., *hvilken af bægge* (*uter*) 109 a[20], 29[4]; ik. hvárt som spörgepart. a) i afh. spörges., både som 1ste led i en dobbelt afh. spörges. (hvárt — eða, *om — eller* = *utrum — an*), og i en enkelt afh. spörges., *om* (= ef); hann leitaði ráðs við þá, hvárt hann skyldi berjask við Eiríks sonu, eða skal hann fara norðr, *spurgte dem til råds, om han skulde kæmpe, eller skal han* (med overg. fra afh. til ligefrem spörges.; sml. bo. at B) 38[9—11]; vissir þú eigi, hvárt er var himinn eða jörð, *du vidste ikke, om det var himmel eller jord* ɔ: *du var så betaget af rædsel, at alt gik i ét for dig, så at du ikke engang kunde göre forskel på himmel og jord* 25[15] (sml. nedenfor 3 slut.); hann spyrr, hvárt laufsblað nakkvat felli í höfuð honum, eða hvárt þeir hefði þá matazk, *spörger, om et blad faldt i hovedet på ham, og om de* 3[19], 8[10], 12[20]. b) i ligefremme spörges., både dobbeltleddede og enkelte (her kan hvárt dog lige så godt udelades, i det spörgsmålet er tilstrækkelig betegnet ved ordstillingen), hvárt villtu eiga við Angantý einn eða við brœðr hans, *vil du kæmpe med A. eller med hans brødre* 31[21]; hvárt er, at þú ert maðr svá úvitr, at . ., eða . ., egl. *er det tilfældet, at du er* . ., *eller* . . ɔ: *er du en så uforstandig mand, at du* . ., *eller* . . (= hvárt ertu maðr . ., eða . .) 56[10]; hvárt vakir þú, Þórr? *er du vågen, T.* 4[6]; sml. 2[34], 4[3], 12[8]. 2) ubest., *enhver af to, bægge* (*uterque* = hvárrtveggja), var í sínum stað h. þeira 68[32], 76[1]; flt. hvárir, *bægge parter*, þar var hálft hvárir í því liði, Danir ok Bretar, *der var halvt af hver, Daner og Briter, i den flok* (*halvdelen af disse folk var danske, halvdelen B.*) 42[32]; ofte i forb. med annarr: hvárr — annan o. s. v., *den ene — den anden, hinanden, hverandre* (sml. hverr): vildi

h. vera öðrum meiri, *den ene vilde være bedre end den anden* 63[19], sagði h. öðrum frá ferðum sínum, *de fortalte hinanden om deres rejser* 90[17], lagði hvárt þeira góðan þokka til annars bráðliga ɔ: *de fattede snart kærlighed til hinanden* 79[19], sá hvárir aðra, *de (bægge parter) fik öje på hinanden* 103[6]. 3) med er, sem, *hvilken af to så, end, hvilken som helst af to som* (*uter, utercunque*), er nú kostr, hvárr er þú vill, at vér berimk allir, eða vit tveir, *nu er der hvilket af de to vilkår du ønsker (nu kan du vælge et af de to vilkår), at vi (enten) kæmper alle, eller (kun) vi to* 103[14]; (i samme betyd.) hann kveðsk vel líka, hvárt at heldr er, *siger, at han er vel tilfreds, hvilken af de to ting der end sker* 103[16]; hvárt er, sem — eða, *hvad enten — eller (sive — sive)*, hvárt sem er vetr eða sumar, *hvad enten det så er vinter eller sommer* ɔ: *både vinter og sommer* 73[21].

hvárrtveggja el. -tveggi, ubest. sto., *enhver af to, bægge* (*uterque* = hvárr 2), taka hvárttveggja frá mér, dýrit ok svá líf mitt, *berøve mig bægge dele, dyret og ligeså livet* 60[27], riðu menn heim hvárirtveggju, *bægge parter (mændene på bægge sider) red hjem*; ik. hvárttveggja som bo., *både*, h. — ok, *både — og*.

hvars = hvar es (sé hvar).

hvarvetna (også hor-, hver-), bio., *hvor som helst, overalt.*

hvass to., *hvas, skarp.*

hvat sé hvá.

hvatr to., *rask, mandig, modig.*

hvatta, fort. af hvetja.

hvatvetna (også hot-, hvet-), ubest. sto., *hvad som helst, alt* (= hvat 2), hann var fyrir þeim í hvívetna, *overgik dem i alle retninger*, fyrir hotvetna fram, *fremfor alt, først og fremmest* 41[14].

hvé bio., *hvorledes; hvor (i hvilken grad)* ved to. og bio.; (= hversu).

hveim sé hvá.

hvelpr ha., *hvalp*, *hundehvalp.*

hverfa (hvarf, hurfum, horfinn), 1) *vende sig*; h. aptr, *vende tilbage*; hurfu at því allir Norðmenn ɔ: *sluttede sig hertil* 39[30], h. af, frá e-m, *forlade en*; *med rummet i gf.: himin h. þau skulu hverjan dag, *de skal hver dag bevæge sig (fare) over himlen* 110. 2) *komme pludselig, uventet af syne, forsvinde* 15[12], 16[31], 21[21], også h. á braut, á brottu 10[16], 23[7], h. í brott 23[1] (her med biforestilling om hemmelig forsvinden, *stjæle sig, liste sig bort*).

hvergi bio., 1) *ingensteds*, hvar nema alls h., egl. *hvor undtagen slet ingensteds* ɔ: *ikke på noget som helst sted* 90[29]; med ef. (sml. hvar): *es eigi veit jarðar h. né upphimins, *som man ikke véd nogensteds på jorden eller i himlen*, h. munu vit þess koma, at ek sé minna virðr en þú, *vi to vil ikke komme til et sådant sted, at .., til et sted, hvor jeg vil være mindre ansét end du (vi vil aldrig komme i det tilfælde, at . . .)* 91[18]; 2) *ingenlunde, i ingen henseende.*

hverneg, -ig, -ug (egl. gf. = hvern veg, brugt som) bio., *hvorledes.*

hverr sto., 1) spörg. a) *hvem, hvilken* (*quis*), både som no. (for det ubrug. hvá) og som to., *h. mun Baldri at bana verða 120 a, hverju (= hví) launaði hann þér dýrit 60[3], *hverir ráða æsir eignum goða 113 b; þú veizt, til hvers (= hvess) þú hefir unnit (sé vinna), *kjósa of konunga, hverr Yngva ættar skyldi með Óðni fara, *vælge mellem konger, hvo af Y.s æt der skulde* 129 a; b) *hvordan*

(*qualis*), hvert þeira erindi skyldi vera (sé ørindi), hætta á fund þeira, h. yrði, *vove en kamp med dem, hvordan den kunde blive* ɔ: *forsøge, hvilket udfald en kamp med dem vilde få* 65[32], hann réð jafnan mestu, hver kaupstefna var, *havde altid den afgörende stemme med hensyn til, hvordan købstævnet var* 74[21]. 2) ubest., *hver, enhver* (*quisque*), *halr es heima hverr 134 a, *manna h., *ráðsnotra h. 133 a, þat gull verðr þinn bani ok hvers annars, er þat á, *din bane og enhver andens* (*alle andres*), *som ejer det* 24[34]; *hverjan dag 109 b, hvert sinn er brugðit er (sverðit), *hver gang det drages* 27[15], láta þau ein skip þar inn leggja, er þeir tœki fé af hverju skipi, *kun tillade de skibe at lægge derind, som de fik told af enkeltvis* (egl. *af hvert skib*) 65[17]; hina níundu hverja nótt, *hver niende nat* 11[33]; ofte i forb. med annarr: hverr — annan o. s. v., *den ene — den anden, hinanden, hverandre* (sml. hvárr): h. at öðrum, *den ene efter den anden* (sml. at), h. yfir annan (sml. yfir), sagði h. öðrum, hvat títt var, *de sagde hverandre, hvad der var på færde* 39[22]. 3) med er, sem, *hvilken som helst som* (*quicunque*). 4) Senere kan det også (med og uden er, sem) bruges rent henvis., *hvilken, som* (*qui*).

hversu bio., = hvé.

hvert bio., *hvorhen* (egl. ik. af hverr).

hvervetna = hvarvetna.

hvessa (st), *hvæsse;* h. augu, *sé skarpt, med gennemborende blik.*

hvetja (hvatta, hvattr), *hvæsse; tilskynde* (e-n til e-s) 23[30] (= eggja).

hvetvetna = hvatvetna.

hví sé hvá.

hvíla hu., *leje, sæng.*

hvíla (ld), *hvile, sove.*

hvirfill ha. (hf. -fli), *isse.*

hvíti hu., *hvidhed, skærhed* (om hudens el. hårets farve).

hvítna (að), *blive hvid.*

hvítr to., *hvid,* *hvítastr ása, *den hvideste* (*skæreste*) *af aserne, 'den hvide as'* (om Hejmdall) 116 b.

hyggiliga bio., *klogt, forstandig,* láta h., *sé betænksom, tankefuld ud.*

hyggja (hugða, hugat og hugt), *tænke, mene, tro;* h. e-m e-t, *tiltænke en noget* 133 b[25]; *betragte,* *hugði hann jóreið, *han betragtede, så på* 127 a. hyggjask, *tro om sig selv, indbilde sig.* — Med fho.: hyggja at e-u, *give agt på, betænke noget.* h. gott, ilt til e-s, *synes godt, dårlig om noget,* hon hugði ilt til ráða, *var ilde til mode ved den bestemmelse, der var taget* 92[28]. h. um e-t = h. at e-u 26[6].

hylja (hulða, huliðr og hulðr), *hylle, tildække, skjule.*

hylli hu., *huldskab, gunst.*

hæri, hæstr, höjere og höjeste gr. af hár.

hætta (tt), *høre op med* (e-u), h. fanginu, *høre op med brydningen* 7[34].

hætta (tt), *sætte i vove, på spil* (e-u); h. á e-t el. til e-s, *vove* (*sig ind på*) *noget, göre et dristigt forsøg på noget.*

hætti, hf. af háttr.

hættligr to., *vovelig, farlig.*

hættr to., *farlig, farefuld,* e-m er hætt við e-u, *en har noget at frygte af noget,* við øngu skal þér hætt vera, *du skal ikke være bange for noget* 101[8].

hœgr to. (gf. -jan), *let, bekvem, behagelig.*

hœgri, to. i höjere gr. (egl. af hœgr), *höjre* (mods. vinstri).

*höfða (að), *forsyne med hoved,* beit höfðuð ɔ: *smykkede med hoveder, gallionsfigurer* 124 a.

höfða- sé höfuð.

höfðingi ha. (-ja), *høvding.* — höfðingjabragð ik., *ud-*

seende og optræden, som sömmer sig for en høvding, høvdingevæsen.

höfðingligr to., *som ligner eller passer for en høvding, fyrstelig.*

höfðu, fort. flt. af hafa.

höfn hu., 1) *havn.* 2) *mandskabet, besætningen på et skib.* 3) *klædning, kappe.*

höfuð ik. (hf. höfði), *hoved.* Hoveder, især af drager, brugtes som prydelse på skibenes forstavn 47[10]. — höfuðsmaðr ha., *hovedmand, anfører.* — höfðafjöl hu. (-fjalar; -ar og -ir), *'hovedfjæl'* (hvorimod den, der sidder ved roret, kan hvile sit hoved) 51[13].

höfuðsár ik., *sår i hovedet.*

högg ik. (hf. -vi), *hug.*

höggormr ha., *hugorm.*

höggorrosta hu., *kamp med huggevåben, håndgemæng.*

höggva (hjó, hjoggum, höggvinn), *hugge, overhugge* (se strengr); h. e-n banahögg, *give en banehug* (sml. fella, ljósta, slá), h. til e-s mikit högg, *give en et svært hug* 104[6].

hölðr (haulðr) ha., *mand; odelsbonde.*

höll hu. (hallar; -ar og -ir), *hal* (om en fyrstes sal, medens storstuen i et privat hus kaldes skáli). — hallargólf ik., *hallens gulv.*

hönd hu. (handar, hf. hendi; hendr), 1) *hånd,* både om *hånden alene* og om *hele armen tilligemed hånden* (sml. fótr), taka í hönd e-m, *tage en i hånden* 79[32]; hann hefir báðar hendr blóðgar til axlar, *har bægge arme blodige til skulderen* 22[4]; hafa hendr á e-m, *lægge hånd på, gribe en* 44[1]; 2) *side,* til hœgri handar, *på höjre hånd,* til beggja handa sér, *på bægge sider af sig,* þinnar handar, *fra din side* 57[17], mun þá betr hvárratveggju handar, *det vil være det bedste på bægge sider, for bægge parter* 9[15]. — I mange talemåder i forb. med fho.: á hönd el. hendr e-m, *imod en.* af e-s hendi, *fra ens side, på ens vegne,* af minni, várri hendi, *fra min, vor side* 67[15], 83[16]; greiða e-t af höndum, *udrede, udbetale,* láta e-t af höndum, *give slip på.* at hendi, *til, i hænde,* *kvámu þér ógögn öll at hendi, *al ulykke ramte dig* 126 a. fyrir e-s hönd, *på ens vegne,* f. sína hönd, *for sig selv, på egne vegne* 37[20], 83[13]; hann hefir tvá kosti fyrir höndum, *forhånden, at vælge imellem* 65[32]. í hönd el. hendr, *i hænde,* fá, selja e-m e-t í hönd, hendr, *overgive, levere en noget* 19[32], 37[5], 43[16], 77[14]. til handa e-m, *for, til en,* kjósa inn betra (kost) sér til h., *vælge det bedste vilkår for sig* 66[21], biðja konu til h. e-m 67[3], keypti skip hálft til h. Gunnlaugi, *til G.;* standa til handa, *være forhånden,* þeir menn, er félítlir váru, en stóð úmegð mjök til h., *folk, som var fattige, men havde en stor flok uforsörgede börn* (egl. *for hvem uforsörgede börn rigelig var forhånden*) 76[31].

hörgr ha., *hedensk stenalter, offeralter.*

hörund ik. (og hu.), *huden på legemet.*

I, Í.

í, fho. med gf. og hf., *i.* A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning) *ind i, hen til* o. s. v.: þeir gengu í skálann, *gik ind i skålen* 101[5], inn í Lifangr 102[30], þeir kómu í Þrándheim 101[29], austr í Tíundaland í Svíþjóð 89[33], sigla

í haf (sé haf), hann settisk niðr í búðartoptina, *satte sig ned på bodtomten* 75[14], hann sá í hornit, *så i hornet* 15[6]. b) om tiden: í dag, *i dag*, í vetr, *i vinter*, í þann (þenna) tíma, *på den (denne) tid*, í annat sinn, *for anden gang*. c) om andre forhold: bresta í tvá hluti 51[19]. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *i*, *på*: í vatni, *i vandet*, í nesinu, *på næsset* 103[10], fyrir hvern mann, er í væri höllinni (= er í h. v.) 43[17]. Ved nogle stedsnavne bruges altid í (í Danmörku, Noregi, Svíþjóðu), ved andre á, undert. bægge (í Englandi 93[8], í Saxlandi 64[28]; sml. á); navne, der betegner ø, fjord, dal og lign., har i alm. í: í Borgarfirði, í Steingrímsfirði í Skeljavík 77[16]; var hann í Þrándheimi, þar sem heitir í Lifangri, *i Trondhjem på det sted, som hedder Levanger* 101[32–33], kómu þeir fram í kaupstað þeim, er í Skörum heitir, *som hedder Skara* 89[2] (sml. á, at og heita). Mærk: hann stóð upp í lyptingunni, *stod op i løftingen (og blev stående der)* 48[31] sml. á og upp). b) om tiden: í því, *i det samme*, í þessu, *i dette öjeblik*. c) om andre forhold: 1) *i* (om en tilstand), í svefni, *i sövne* 75[15], vera í hugum (sé hugr). 2) *ved*, *ved hjælp af*, gøra e-m sóma í þangatkvámu sinni, *vise en ære ved at komme til ham* 70[20.32], *opt kaupir sér í lítlu lof 134 b. 3) *i* (om det, hvoraf noget består), fé í gulli, *gods i (bestående af) guld* 17[5], gørsimi í bjarndýri 55[29]. C. Absolut uden styrelse: eitr var í (neml. horninu), *der var edder i* 15[7], þetta er stefit í (neml. kvæðinu), *dette er omkvædet deri*. D. Í forb. med visse bio. (oprindelig gf. el. hf.) og fho. kan í bruges el. udelades: (í) brott, brottu (sé braut), (í) mót, móti (sé mót), í gegnum el. gegnum, í milli el. milli, o. s. v.; í frá (ífrá) = frá, íhjá = hjá.

*ið-, forstærkende part.: iðgnógr to., *meget rigelig, overflødig*.

íðn (yngre iðn) hu., *syssel, beskæftigelse*.

ífrá (el. í frá) = frá.

igða hu., *'egde'*, *spetmejse* (sitta Europæa).

í gegnum = gegnum.

í gær sé gær.

íhuga (að), *betænke, eftertænke, gruble på* 57[3].

illa bio. (höjere og höjeste gr. verr, verst), *ilde, slet* (mods. vel), þó at svá illa verði, at . ., *selv om det går så uheldig, at . .* 59[24].

illr to. (höjere og höjeste gr. verri, verstr; sml. vándr), *ond, slem; slet, dårlig* (mods. góðr); ilt er til e-s, *noget er vanskeligt at opnå*, ilt er til hafna ɔ: *det er vanskeligt at finde havne* 59[14].

illska hu., *ondskab*.

illúðigr to., *ildesindet*.

*íma hu., *kamp, strid* 128.

*imð hu., *jættekvinde* 126 b (snarere måske egennavn).

in (undert. skrevet inn) bio., digt. i nægt. sætninger ved höjere gr. tilsyneladende uden særlig betyd., eller = bio. at; né in heldr, *og ikke heller, og lige så lidt* 122 b (i prosa meget sj. eigi in heldr).

inn (in, it), best. ko. A. foran to. (ældst enn, yngre hinn), *et sannasta 113 a, *nema þú enn snotrari sér 109 a, *enn gamli þulr 109 a, enn gamli maðr 23[4], *enn meira mjöð 117 b, også i udråbsf.: *enn fróði jötunn! 110 b, 113 a[3]; med foreg. påpeg. sto.: *sá enn fróði jötunn 112 a, sá inn ungi maðr 5[12], þat et mikla gull 26[3], *segðu þat et eina, et þriðja o. s. v. 110 ff., þessi en sterka hönd ok þetta et snarpa sverð, *denne stærke hånd*

og dette skarpe sværd 23[31]. Imellem no. og to.: *Helga enn hugumstóra 121 a, *gylfi enn glaðværi 129 a, *hring enn rauða 33[19], *veðrs ens mikla 122 b. Heraf udviklede sig efterhånden B. no.s eftersatte ko. (ældst -enn, i alm. -inn): Ormr inn langi (O. hinn l.) blev Ormrinn langi og uden to. Ormrinn 47 ff.; det alm. sprog kan uden fast regel tilföje eller udelade no.s best. ko.: lagði Þórr hafrstökur nar utar frá eldinum ok mælti, at búandi . . 1[9] (= búandinn 1[16]). Undert. står ko. både foran to. og efter no.: inn þriðja drykkinn, *den tredje drik* 6[29], þau en stóru skipin 46[25] (= þau hin stóru skip 48[2]); hafit þat it djúpa, *det dybe hav* (*'havet det dybe'*) 2[10], gullit þat et mikla 25[36] (= þat et mikla gull, sé A). I forb. med sto.: så örninn, *den örn* (= så örn) 75[34]; annarr arinn, *den anden örn* 29[27]; dýrit eitthvert 56[1].

inn bio., *ind* (mods. út), þeir gengu i. á Hlaðir, *ind på Lade* 83[36]; *inde* (= inni; sml. út), jarl hafði atsetu inn á Hlöðum, *inde på Lade* 83[33]. Höjere og höjeste gr. innar, inna(r)st og innst, *længer, længst ind, inde;* innar ofte om retningen fra hallens, skålens ender, særlig dören, ind ad (sml. utar), hann gengr innar eptir höllinni, *han går ind ad langs gennem hallen* 43[8]; innar af seti (sé af).

inna (nt), *udføre, udrette.*

innan, 1) bio., (om bevæg.) *indenfra;* (uden bevæg.) *indvendig* (sé utan). 2) fho. med ef., *inden, indenfor,* i. hirðar (sé hirð). — fyrir i. (med gf.), *indenfor,* fara fyr i. fjörðinn, *gå indenfor* (*langs med*) *fjorden* 15[21].

inni bio., *inde.*

Íslandsferð hu., *Islandsrejse, rejse til I.*

ísleggir ha. flt., *sköjter* (bén af dyr, indrettede til at løbe på isen med).

íslenzkr to., *islandsk.*

íss ha., *is.*

it, total til þú.

it, ik. af inn.

ítarligr to., *herlig, prægtig.*

*ítrborinn to., *af udmærket herkomst, ædelbåren, höjbåren* (sml. góðb.).

*ítrlaukr ha., *herlig løg.*

íþrótt hu., *idræt, færdighed.*

J.

já bio., *ja, jo* 92[5].

jafn (jamn) to., *jævn, lige* (i betydn. *jævn, flad* bruges i alm. sléttr; sml. dog no. jafna og udso. jafna 1).

jafn- (jamn-) i sms. med to. og bio., *jævn-, lige så* (den sammenlignede genstand tilföjes ved sem el. i hf.): jafnaldri to. og no. ha., *jævnaldrende.* — jafnbreiðr to., *lige så bred,* dyrr jafnbreiðar skálanum, *en dör lige så bred som skålen* 2[18]. — jafnfagr to., *lige så smuk.* — jafngóðr to., *lige så god.* — jafnhöfugr to., *lige så tung.* — jafnlangr to., *lige så lang.* — jafnmargr to., *lige så megen;* flt. jafnmargir, *lige så mange.* — jafnmikill to., *lige så stor.* — jafnrammr to., *lige så stærk.* — jafnskjótr to., *lige så hurtig;* ik. jafnskjótt som bio., *i samme öjeblik, straks* 51[11]. — jafnvel bio., *lige så vel; også; endogså.* — jafnvinsæll to., *lige så afholdt.*

jafna hu., *slette,* hann flýði ofan á jöfnu, *ned på sletten* 40[7].

jafna (að), 1) *jævne, glatte,* *mörum sínum mön jafnaði,

han glattede manken på sine heste 115 a; 2) *göre lige; sammenligne* (e-u við e-t el. til e-s), jafnask við e-n, *sætte sig i ligning med en, måle sig med en.*

jafnaðr og jöfnuðr ha. (jafnaðar), 1) *ligeligt forhold; sammenligning* (sml. mannjafnaðr); 2) *retfærdighed, billighed.* — jafnaðarmaðr ha., 1) *mand, som kan måle sig med en, ligemand, jævning;* 2) *retfærdig mand.*

jafnan, bio., *stadig, altid* (ikke egenlig *'jævnlig', ofte,* skönt det undert. nærmer sig denne betyd.).

jafningi ha. (-ja), *ligemand, jævning.*

jafnmenni ik., *ligemand.*

jafnræði ik., *lige, passende parti* (ægteskabsforbindelse, hvor bægge parter er lige gode), j. með ykkr Helgu, *mellem dig og H.* 82[15], ef þú synjar okkr feðgum jafnræðis, *hvis du nægter mig og min sön dit samtykke til det parti, hvor bægge parter er ligestillede* 83[21].

jarða (að), *jorde, begrave.*

jarl ha., 1) **höjbåren mand, høvding;* 2) *'jarl'* (titel på de høvdinger, der var næst efter kongen i rang).

járn ik., *jærn;* ofte (især i flt.) om *jærnvåben.*

járnkló hu. (flt. -klœr), *jærnklo.*

járnrekendr hu. flt., *jærnlænker.*

járnspöng hu. (-spangar; -spengr), *jærnplade.*

jartegn (-teign) hu., 1) *tegn, mærke* (*som tjæner til bevis for noget*). 2) *jærtegn, mirakel.*

játa og játta (tt og að), *sige ja til, gå ind på noget* (e-u), engu játum vér öðru, *jeg samtykker ikke i andet* 56[15].

jók, fort. af auka.

jól ik. flt., *jul.* — jólaaptann ha., *juleaften.* — jólaboð ik., og jólaveizla hu., *julegilde.*

Jónsmessa hu., *Jons* (*Johannes*) *messedag,* J. baptista ɔ: *St. Hansdag.*

*jór ha. (jós; jóar og -ir), *hest.*

*jóreið hu., (*heste*)*ridt, riden.*

*jöfurr ha. (hf. jöfri), *fyrste.*

jörð hu., *jord;* personificeret *Tors moder* 114 a.

jötunheimar ha. flt., *jætternes bolig, verden* (sé heimr), austr í jötunheima, *øst på til jættehjem.*

jötunn ha. (hf. jötni), *jætte.*

K.

kaf ik., *dybet, det dybe hav,* særlig *vandet under havets overflade og neddykken deri,* hlaupa, steypask á, í kaf, *springe, styrte sig i vandet og dukke under* 52[33—36], komsk hann eigi í kaf, *han kunde ikke komme til at dukke under* 53[3], steypa af sér brynju í kafi, *kaste brynjen af sig under vandet* 53[20].

kafa (að), *dukke under, svømme under vandet.*

kafsyndr to., *som kan dukke og svømme under vandet.*

kaldr to., *kold; ond, ildesindet.*

*kaldrifjaðr to., egl. *med kolde ribben, bryst* ɔ: *ond; underfundig.*

kall ik., *råb.*

kalla (að), 1) (intr.) *kalde, råbe,* hann kallaði utar á bekkinn, *kaldte, råbte ned på bænken* 5[4], kallaði maðr upp á skipit, *råbte ud til skibet* 21[4]; 2) *kalde til sig, kalde på,* kallar hann til sín sveinstaula, *kalder til sig en smådreng* 5[20], kalli (3. pers. flt. forest. nut.) mér hingat kerlinguna, *man kalde mig hid kærlingen* 7[25]; hann kallaði

til berserki fjóra, *tilkaldte* 11[14]. 3) *sige, påstå,* hann kallar þess meiri ván (sé ván), nú kalla ek, at Hrafn sé sigraðr 99[30. 31]. 4) *kalde, nævne* (med 2 gff.), konungr kallaði sverðit Tyrfing 27[20], svá lítinn sem þér kallið mik, *så lille, som I kalder mig* 7[20]; sá áss, er Loki er kallaðr, *den as, som kaldes* (*hedder*) *Loke,* ef þvílíkir drykkir væri svá lítlir kallaðir, *hvis slige drikke kaldtes så små* 7[6].

kann, nut. af kunna.

kanna (að), *undersøge, mønstre* 124 a, 125 a. kannask við e-t, *kendes ved noget,* kannask við, at . ., *vedkende sig, at* . . 43.

kanpr (senere kampr) ha., *overskæg, knebelsbart* (sml. grön).

kápa hu., *kappe.*

kapp ik., 1) *strid, kappestrid,* deila kappi við e-n ɔ: *strides med en,* renna í köpp við e-n, *løbe om kap med en;* 2) *iver, hæftighed.*

kappi ha., *kæmpe, helt.*

kappmæli ik., *ordstrid,* fœra e-t í k. (sé fœra).

karl ha., 1) *mand, mandsperson* (mods. kona). 2) *fri mand* (= bóndi, i mods. både til træl og fyrstelige personer). 3) *gammel mand* (mods. kerling), *karls sonr, *den gamles* (*Odins*) *sön* ɔ: *Balder* 13[5], *karl af bjargi, *gubben fra bjærget* (*Odin*) 21[16]. (Etym. = da. *'karl'*, sé húskarl; sml. drengr).

karldyrr hu. (ik.) flt., *'mændenes dör', husets hovedindgang.*

karlmaðr ha., 1) *mand, mandsperson* (= karl 1). 2) *kæk, dygtig mand* (= drengr).

kasta (að), *kaste* (e-u).

kastali ha., *kastel, fæstning.*

kátr to., *glad, munter, lystig.* (Etym. = da. *'kåd'*).

kaupa (keypta, keyptr), *købe,* *opt kaupir sér í lítlu lof, *ofte køber man sig* (*erhværver man*) *ros for en ringe ting* 134 b, k. e-t at e-m til handa e-m, *købe noget af en til en* 81[21]; *træffe aftale om.*

kaupferð hu., *'købfærd', handelsrejse.*

kaupmaðr ha., *købmand* (sml. farmaðr).

kaupstaðr ha., *handelsplads, købstad.*

kaupstefna hu., *købstævne, marked.* (Når et fremmed skib kom til Island, plejede herredshøvdingen at ride ned til det og bestemme prisen på varerne, hvorpå udsalget begyndte; høvdingen udtog selv først, hvad han ønskede at købe; ofte indbød han skibsføreren til at tage ophold hos sig om vinteren, medens det øvrige mandskab blev fordelt omkring hos herredets øvrige bønder; sé s. 74).

kefja (kafða, kafiðr og kafðr), *neddykke, nedsænke,* ek mátta k. þik, *jeg kunde dukke dig under* 61[26].

keisari ha., *kejser.* — keisaradómr ha., *kejserværdighed.*

kem, nut. af koma.

kemba (bð), *kæmme.*

kengr ha., *bugt, böjning,* köttrinn beygði kenginn ɔ: *skød ryg* 7[14].

kenna (nd), 1) *kende, have kendskab til, genkende,* k. skeyti sitt, *kende sin pil* 43[25]; 2) *indsé,* kenni ek, at þú ert Ásaþórr; kendu (*de mærkede*), at kykt var fyrir 13[29]; 3) *føle, fornemme* (med ef.), k. síns banasárs, *føle sit banesår* 23[14]. 4) *lære, undervise,* k. e-m e-t (el. at med navnef.), *lære en noget,* hann kendi honum íþróttir, atferli, *lærte ham idrætter, fremgangsmåden* 16[2], 79[30], k. þér þat ráð ɔ: *give dig det råd, lære dig det* 38[20], k. e-m at flýja 38[19].

keppa (pð), *kappes, måle sig med en* (við e-n) *i noget* (e-t) 61[29].

ker ik., *kar; bæger.*

kerling hu. (-ar; -ar. kerlinguna 7[25] gf. ent. = kerling-

ina), *kærling* (næsten altid om en *gammel kvinde*, hu. til karl 3).
kerra hu., *kærre, vogn.*
kerti ik., *kærte, vokslys.* — kertasveinn ha., '*kærtesvend*' (*opvarter, kammertjæner*).
ketill ha. (hf. katli; flt. katlar), *kedel.*
ketti, hf. af köttr.
keypta, fort. af kaupa.
keyra (rð), *drive frem* (navnlig ved hjælp af pisk, sporer og lign. 12[13]).
kinn hu. (-ar; kinnr el. kiðr), *kind.*
kippa (pð), *rykke i, trække raskt* (e-u), k. at sér sverðinu, *trække sværdet til sig* 23[16], kipði inn aptr vörusekkjunum, *slængte varesækkene ind igen* 79[11]. kippask við, *fare sammen* (*med krampagtige trækninger*) 14[24].
kirkja hu., *kirke.* — kirkjuskot ik., *udbygning på en kirke, våbenhuset.*
kista hu., *kiste.*
kjaptr ha., *kæbe, kæft.*
kjarr ik., *krat, kratskov.*
*kjóll ha., *skib.*
kjósa (kaus og køra, kusum og kurum, kosinn og kørinn), 1) *kåre, vælge* (e-t), *k. of konunga, *vælge mellem konger* 129 a. 2) *virke på en ved magiske kræfter* (sml. vígja), k. mögu frá mœðrum (oprindeligere k. mœðr frá mögum), *forløse mødrene med sönner* (om de norner, der som fødselshjælpersker tænkes at '*trylle mødrene fra sönnerne*' ɔ: *ved tryllesange at virke på mødrene, så at de forløses*) 24[11].
kjölr ha. (kjalar, hf. kili; kilir, gf. kjölu), *køl på et skib.*
klaka (að), *kvidre, skrige* (om fugle).
klakklaust to. ik., brugt som bio., *uden skade, hélskindet* (sml. komask).
kljúfa (klauf, klufum, klofinn), *kløve.*
klyf hu. (-jar; -jar), *kløvbyrde* (en af de to byrder, der fordeles ligelig på lastdyrets ryg).
klyfja (að), *lægge kløvbyrde* (klyf) *på et lastdyr.*
klyfja (klufða, klufiðr og klufðr), sjælden brugt, = kljúfa 114 b[1].
klæða (dd), *klæde;* k. sik el. klæðask, *klæde sig på.*
klæði ik., *klæde, klædningsstykke;* især i flt. *klæder, klædedragt.* — klæðabúnaðr ha. (-ar), *klædedragt* (sml. búnaðr).
knáttu sé knega.
kné ik., *knæ.* — knésbót hu. (flt. -bœtr), *knæhase.*
[knega], kná, knátta (nut. navnef. forekommer ikke), mest digt., *kunne,* ofte brugt omskr. med navnef., *samt þar flaust fljóta knáttu, *sammen flød skibene dér* 125 a.
knífr ha., *kniv.*
knúða, fort. af knýja.
knúi ha., *kno på fingrene.*
knútr ha., *knude;* ríða e-m knút, *binde én en knude, give én en vanskelig opgave at løse, bringe i forlegenhed* 63[10–14].
knýja (knúða, knúiðr og knúðr), *knuge, trykke;* knýjask, *trykke på, anstrænge sig.*
knörr ha. (knarrar, hf. knerri; knerrir, gf. knörru), '*knor*', *handelsskib.*
kólfr ha., *pil.*
kólfskot ik., *pileskud, pileskuds afstand.*
kollóttr to., 1) *kullet, uden horn;* 2) *skallet, tætraget* (om pilegrimme, hvis hår er afraget).
koma (kvam el. kom, kvámum el. kómum, kominn), A. *komme,* hann bað hann koma til sín, er kvæmi aptr, *bad ham komme til sig, når han kom tilbage* 57[32], k. á bœ, *komme hen til en gård* (sml. k. fram nedenfor), þeir kómu suðr á Gilsbakka í Borgarfirði, *de kom syd på til G. i B.* 95[6], (upers.) *vas þar at kveldi of komit snimma, *man var kommen* (*kom*)

der tidlig på kvælden ɔ: *gæsterne havde samlet* (*samlede*) *sig der tidlig om aftenen* 117 b; var svá komit, at . ., *det var kommet dertil, at* 42⁶, þar kømr, at . ., *det kommer dertil, at* . .; *nu sker det, at* . . 42²³; *med stedet, hvortil man kommer, i gf.: hvern hefik heim of komit: níu kom ek heima, *hver verden har jeg omfaret: til de 9 verdener kom jeg* 113, k. þing, ragna rök (sé þing og rjúfa). Med fho. og bio.: k. á e-n, 1) *ramme;* 2) (absol.) *komme på, indtræffe,* kom á veðr mikit (sml. vera á og sé á C); 3) kominn á sik vel, *velskabt, veldannet* (om legemsbygning) 78²⁹. k. at e-u, 1) *komme, blive til noget,* kemr þar at því, sem mælt er, *der går det således, som ordsproget siger* 96³⁴; 2) *komme til, komme i besiddelse af,* *kom hann endr at hamri, *han kom igen til sin hammer* 118; 3) (absol.) *komme til, indfinde sig* 39³². k. frá e-m, *nedstamme fra en,* þessi hestr er kominn frá Sleipni, *stammer fra S.* 16²⁹. k. fram, *komme til syne,* k. fram á (í) e-m stað, *komme frem på et sted* ɔ: *komme til et sted* (*efter en længere rejse*) 45²⁵, 89²; *gå i opfyldelse* 101¹⁹. k. fyrir e-t, egl. *komme i steden for* ɔ: *betales i bod, som erstatning for* 2⁴, k. f. ekki, lítit, *nytte intet, lidt* 82²⁵. k. til, (absol.) *komme til, indfinde sig* 92⁶· ⁷· ²⁶ (sml. tilkváma). k. saman, *komme sammen, forene sig* (f. eks. om bække, der løber sammen), *þar órar ættir kómu allar s., *der* (*i ham, jætten*) *samlede sig hele vor slægt* 111 b. k. upp, *komme frem,* grátrinn kom u., *gråden brød frem, de bristede i gråd* 10³². k. við e-t, *berøre; vedrøre,* koma þeir allir við þessa sögu, *forekommer i, optræder i denne fortælling.* B. (med hf.) *bringe noget etsteds hen el. i en vis stilling,* k. skildi fyrir sik, *holde skjoldet for sig,* k. hlífum við ɔ: *værge sig med skjoldene* 50³⁵, k. e-m til falls, *bringe en til fald* 9¹³, k. sér í kærleik við e-n, *bringe sig i venskabeligt forhold til en, opnå ens yndest* 45³⁷, k. sér í ráðagerð við e-n ɔ: *rådslå med en* 45³², kom hon svá sínum fortölum, at . ., ɔ: *hun bragte det ved sine forestillinger dertil, at* . . (egl. *anvendte dem således, at* . .) 45⁵, (upers.) varð komit saman fangi með þeim Gunnlaugi ɔ: *det kom dertil, at han og G. skulde tage tag med hinanden* 94²⁸; koma e-u á, *bringe noget i stand* (sé under lag). Middelart komask, *bane sig vej, nå frem, hen til et sted,* þeir komask í millum Sámlands ok hans ɔ: *lægger sig med deres skibe mellem S. og ham* 65³⁰, at þú munir þar komask með gørsimar, er aðrir fá eigi komizk klakklaust, þó at nauðsyn eigi til, *at du vil kunne nå derhen med kostbarheder, hvor andre ikke kan nå hen uden skade, selv om de er nødsagede dertil* (*til at göre denne rejse*) 56¹², komask á brott, undan, *slippe bort;* komask at e-u, *komme til noget, komme i besiddelse af noget,* k. at raun um e-t ɔ: *erfare, få beviser i hænde for noget* 76²²; komask til leiðar (sé leið).

kona hu. (ef. flt. kvenna), 1) *kvinde* (mods. karl, karlmaðr). 2) *hustru, 'kone'.*

konr ha. (-ar; -ir), 1) **mand* 124 a. 2) **ætling* (af en fyrste). 3) i prosa kun i ef. konar, *slags,* i forb. med to. og sto. (= kyns): alls konar, *alskens,* margs k., *mange slags,* nakkvars k., *nogen slags.*

konungligr to., *kongelig.*

konungmaðr ha., *kongelig person, konge* (= konungr; men konungsmaðr, *mand i kongens tjæneste* 42¹).

konungr ha., *konge.* —

konungsdóttir hu., *konge-datter.* — **konungsmaðr** sé konungmaðr. — **konungs-nafn** ik., *kongenavn.* — **kon-ungsnautr** ha., *kongegave* (sé nautr). — **konungsskip** ik., *kongeskib.* — **konungsson(r)** ha., *kongesön* (flt. konungssynir, *en konges sönner,* men **konung-asynir**, *kongers sönner* 16[3], 21[8]; sml. systursonr).

korn ik., *korn, sæd.*

kornhlaða hu., *kornlade.*

kosta (að), 1) *anvende, bruge* (e-s). 2) upers. *koste* (med personen, genstanden og prisen i gf.), einn riddara kostar átta merkr gulls sinn búnað, *én rytter koster hans rustning 8 mark guld* 71[13].

kostgripr ha., *kostbar gen-stand, klenodie.*

kostr ha. (-ar; -ir), 1) *valg, vilkår, betingelse,* tveir eru kost-ir til, *der er to vilkår forhånden* 66[18], hann hefir tvá kosti fyrir höndum 65[32], Loki sér tvá kosti 14[6], sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu, *jeg sér det vilkår, hvis jeg vil have (vælge) det, at love alle ondt, som du gör* ɔ: *jeg kunde jo gærne, hvis jeg havde lyst dertil, bære mig ad, som du gör, og love alle ondt* 62[22]; at öðrum kosti, *i andet tilfælde, i modsat fald, ellers* 4[13]. Ikke sjælden under-forstås kostr til et sto. i ha. 4[14] (sé taka af), 44[14] (sé görr 2). 2) *mulighed for, lejlighed til, rådighed over,* kjósa inn betra (neml. kost; sé 1 sl.) sér til handa, ef þess er kostr, *vælge det bedste (vilkår), hvis der er mulighed derfor, hvis det tilstedes os* 66[22], þú áttir kost at . . ɔ: *du havde det i din magt at . .* 60[27]. 3) *parti, giftermål,* engi kostr þótti þá þvílíkr sem Helga 79[24].

***kostsamr** to., *herlig, yp-perlig.*

kraki ha., 1) *smal stang.* 2) *en lille spædlemmet karl, som ikke har nogen styrke, og som ikke tåler tungt arbejde* (denne betydn., som endnu er alm. i norske sprogarter, har ordet vistnok også som tilnavn til kong Rolv. Vögg forbavses ved at finde *'en lille krake'* i steden for den vældige kæmpe, som han havde tænkt sig 35).

krapparúm ik., *'krappe-rummet'* (rummet foran fyrir-rúm, det andet rum fra løft-ingen).

kraptr ha. (-ar, sj. -s; -ar), *kraft, styrke.*

krás hu., *kræs, lækker spise.*

krefja (krafða, krafiðr og krafðr), *kræve, fordre noget* (e-s) *af en* (e-n).

kremja (kramða, kramiðr og kramðr), *trykke, presse;* kremjask, *lide meget, pines (af en sygdom)* 107[2].

kringja (gð), *omslutte, om-ringe,* i alm. k. um e-t, *omslutte noget.*

kristinn to., *kristen.*

kristni hu., *kristendom.*

krömðusk, af kremjask.

kúgan hu., *trusler, tvang.*

kunna (kann, kunna, kunn-at), 1) *kunne, forstå, have indsigt i* (e-t), *at augabragði verðr sás ekki kann, *den som intet kan (véd)* 132, k. nakkvars konar list 4[35], k. margar tungur 67[23], også k. sér e-t, *forstå sig på noget;* k. á boga, á ísleggjum, *forstå at bruge bue, at løbe på sköjter;* k. til laga, *forstå sig på loven;* 2) *kende* (med gf., sj. hf.). 3) Andre forbindelser: k. e-m þökk, *vide en tak* 57[20] (sé sem). k. e-n um e-t, *be-brejde en noget, være vred på en for noget* 66[11]. k. e-u vel, illa, *være vel, ilde tilfreds med noget* 70[1]. 4) (**med navnef.** med og uden at) *kunne, formå, være i stand til, forstå* (disse betydninger går ofte over i hinanden), þeir kunnu betr at gæta en ek, *de kan bedre (er*

bedre i stand til at) vogte det end jeg 16[9], eigi mundak kunna at mæla þvílíkt, *ikke vilde jeg kunne sige* (*ansé det for passende at sige*) *sligt* 7[9], kunna ek af járni gera, *jeg kunde* (*forstod*) *at arbejde i jærn* 17[23], (undert. k. sér), *kannat sér við víti varask, *han formår ikke at vogte sig for faren* 18; om en mulighed, kann henda, *det kan hænde* 22[8], kann vera, at . ., *det kan være, at . ., måské* 38[30], 56[19], 64[31].

kunnandi hu., *indsigt, færdighed.*

kunnasta og -usta hu. (ef. -ustu), *kundskab, indsigt,* eptir sinni kunnustu ɔ: *så godt han kunde* 59[12].

kunnigr to., *bekendt.*

kunnleikr ha., *kendskab*, k. á e-u, *kendskab til, kundskab om noget.*

kunnr to., *bekendt*, mér er kunnast, *jeg véd bedst besked med* 46[24]; k. at e-u, *bekendt for, overbevíst om noget,* k. at góðu einu, *bekendt alene fra en god side,* þeir, er kunnir ok sannir urðu at því, *de, om hvem man fik det at vide, og som blev overbeviste derom* 37[12].

kurr ha. (-rs), *knurren, mumlen,* gerðisk brátt så k., at . ., *man begyndte snart at mumle, ymte om, at . .* 46[11].

kurteisi hu. (= fr. courtoisie), *belevenhed, høviskhed,* gørum þá k., at . ., *lad os vise den høviskhed, at . .* 90[30].

kuru, fort. flt. af kjósa.

kváma hu., *komme, ankomst.*

kván (og kvæn) hu., *hustru* (digt. ord).

kvánbœn hu. (mest i flt.), *frieri.*

kvánga (að), *bortgifte* (*en mand;* sml. gipta), k. son sinn; især kvángask, *gifte sig* (*om manden*), kvángaðr, *gift* (*mand*).

kvaran ha. (-ns), tilnavn til kong Olav i Dublin.

kveða (kvað, kváðum, kveðinn), 1) *sige,* *þá kvað þat Þórr; (med gf. og navnef.) *undir hendi vaxa kváðu hrímþursi mey ok mög saman, *de sagde* (*man fortæller*), *at der under rimtursens arm voksede en datter og sön sammen* 111 b, *þik kveð ek mœða margar undir, *jeg siger* (*tror, synes*), *at mange sår matter dig* 32; *esa svá gótt, sem gótt (neml. vesa) kveða, öl alda sonum, *ej er øl så godt for menneskene, som man siger* (, *at det er godt*) 133 b, kváðu Hundings sonu eigi langsýna, *de sagde, at H.s sönner ikke var fremsynede* 21[25], hon kvað hann líkligan til frama, *sagde, at han rimeligvis vilde blive berömt* 19[32]; kveðask, *sige om sig selv* 56[1. 28]. 2) *kvæde, fremsige et digt.* Med fho.: k. á, *bestemme, fastsætte* (sml. ákveðinn), var kveðit á þriggja vetra björg, *der blev bestemt tre års underhold* (*for hans moder*) 55[13]. k. at, *sige, ytre,* svá mátti at kveða, *således kunde man sige* (*udtrykke sig*) ɔ: *så at sige* 44[19]. k. við, *lyde, give lyd,* kváðu við lúðrar, *der lød lurer.*

kveðja hu., *hilsen.*

kveðja (kvadda, kvaddr), 1) *henvende sig til en med en opfordring, opfordre en til noget;* 2) *kræve noget* (e-s) *af en* (e-n), *kvöddu Sigmundar bur auðs ok hringa, *krævede gods og ringe af S.s sön* 122 b; k. sér hljóðs, *kræve lyd, opmærksomhed.* 3) *tiltale, hilse* (e-n).

kveld ik., *kvæld, aften* (sml. aptann).

kveldsöngr ha., *aftensang.*

*kvennváðir hu. flt., *kvindeklæder.*

kvern hu., *kværn.*

kviða hu., *episk digt;* bruges som navn på forskellige gamle digte af episk indhold og affattede i det 8-linjede fornyrðalag, det såkaldte kviðuháttr (f. eks. Þryms-, Vegtams-, Helgakviða), sml. mál.

kviðr ha. (-ar; uden flt.), *bug, mave.*
kvikr og **kykr** to. (gf. -van), *levende.*
kvik(v)endi og **kykvendi** ik., *levende væsen,* især *dyr.*
kvisa (að), *hviske,* þér hafið kvisat í milli yðvar, at . ., *I har hvisket mellem hinanden om, at . .*
kvistr ha. (-ar; -ir, gf. -u), *kvist, grén.*
kvæði ik., *kvæde, digt;* yrkja k., *digte et kvad,* fœra e-m k. (sé fœra). — **kvæðislaun** ik. flt., *lön for et digt* (= bragarlaun).
kvæma, forest. fort. af koma.
kvæn hu., = kván.
kvöddu, fort. flt. af kveðja.
kykr to., = kvikr.
kykvendi ik., = kvikvendi.
kýli ik., *byld,* nú greipt þú á kýlinu, *nu rørte du ved bylden, på det ömme sted* 62[27].
kýll ha., *pose, madpose.*
kyn ik. (ef. flt. -ja), 1) *slægt.* 2) *art, slags,* nakkvars kyns = n. konar (sé konr).
kynligr to., *underlig.*
kynna (nd), *göre bekendt;* *þá þat kyndisk, *da viste det sig* 130 b.
kýr hu. (kýr, gf. kú; kýr, ef. kúa), *ko.*
kyrr og **kvirr** to. (gf. -ran), *rolig, stille,* lát vera kyrt ɔ: *lad det være godt, stille!* 84[23].
kyrtill ha. (hf. -tli), *kjortel.*
kyssa (st), *kysse.*
kærleikr ha., *kærlighed; kærligt forhold* (især flt.; sml. ást).
kœnliga bio., *klogt, forstandig.*
kögursveinn ha., *smådreng, pog* (som skældsord).
kölluðu, fort. flt. af kalla.
køm, nut. af koma.
köpp, flt. af kapp.
köpuryrði ik. flt., *skryderi, pralen.*
køra, fort. af kjósa.
köttr ha. (kattar, hf. ketti; kettir, gf. köttu), *kat;* kattar sonr (som skældsord, sé úneiss). Gudinden Freyja ager med katte 11.

L.

lá, fort. af liggja.
láð ik., *land* (især digt. = land), land ok láð, *land og rige* 131.
lág hu., *fældet træstamme.*
lag ik., *det at lægge og hvad der lægges:* A. 1) *stik, stød.* 2) *stilling, måde, beskaffenhed; den rette stilling* o. s. v., ór lagi, *af lave,* hann lézk eigi lagi mundu á koma, *sagde, at han ikke kunde bringe det i orden* ɔ: *ikke så sig i stand til* 41[7]. 3) *'lav', kammeratskab, forening.* — **lagsmaðr** ha., *staldbroder, kammerat.* B. (kun i flt.) **lög,** 1) *lov,* váru þat lög í þann tíma at bjóða hólmgöngu, *det var lov* (ɔ: *lovligt, tilladt i følge loven*) *på den tid at tilbyde holmgang* 98[31], setja e-t í lög, *vedtage noget som lov* 100[5]; 2) *lovlig afgörelse,* nú vil ek bjóða þér lög, at þú gjalt mér fé mitt, eða gakk á hólm við mik ella 86[18].
lagða, fort. af leggja.
lágr to. (höjere og höjeste gr. lægri, lægstr), *lav* (mods. hár), at nú sé lægra í horninu (sé munr); bera lægra hlut ɔ: *trække det korteste strå;* ik. **lágt** som bio., *sagte, dæmpet* (om stemmen) 84[27].
lágu, fort. flt. af liggja.
lamða, fort. af lemja.
lán ik., *lån;* at láni, *til låns,*

selja e-m e-t at láni, *låne en noget* 85[31].

land ik., 1) *land, landjorden* (mods. vandet), bíða á landi, *bie på landjorden* (mods. fara um sjá, *fare over havet*) 24[9]; 2) *land, rige.* — landsmaðr ha., *indbygger i et land,* især flt. landsmenn, *indbyggerne* 37[14], 65[11].

landherr ha., *landets indbyggere* (= landsmenn) 22[8].

*landreki ha., *fyrste, konge.*

landseti ha., *lejlænding, fæster.*

landskjálfti ha., *jordskælv.*

*langbarðr ha., *langøkse, hellebard.*

langfeðgar ha. flt., *forfædre.*

*langhöfðaðr to., *smykket med lange hoveder, gallionsfigurer* (egl. fort. tf.; sml. höfða).

langr to. (höjere og höjeste gr. lengri, lengstr), *lang* (om rum og tid, mods. skammr), eigi þarf langt (lengra) frá því at segja, *man behøver ikke at tale vidtløftig* (*udførligere*) *derom* ɔ: *kort at fortælle* 1[18] = ekki er langt um at gera 7[29]; (fyrir) löngu, *for længe siden.* — Ik. langt (lengra, lengst), *langt* (om rum; sml. lengi), hann seildisk svá langt upp, sem hann mátti lengst, *strakte sig så langt op som muligt* 7[15], þeir ætluðu ekki lengra, *de agtede sig ikke længere,* fór ek lengst út til Jórdanar 63[9]. — Hf. flt. löngum som bio. (sml. stórum), *ofte og længe ad gangen, for det meste.*

langskip ik., *langskib* (*krigsskib*).

langsýnn to., *fremsynet.*

lasta (að), *laste, dadle* (e-t).

lát ik., 1) *tab; død.* 2) (flt.) = læti, *måde at té sig på, lader; lyd,* hvát látum verit hafði (sé hvat).

láta (lét, látinn), A. 1) *lade noget komme bort fra sin plads, ud af sin stilling, slippe, lade fare,* ek vil ei láta þik fyrir sakir íþróttar þinnar, *give slip på dig* 87[20], l. e-t laust; l. e-t af höndum, *give slip på, udlevere noget;* l. ofan segl, *tage sejlene ind;* l. upp, aptr (hurðina), *lukke* (*dören*) *op, i, åbne, lukke* (sml. lúka); l. e-t uppi, *udrede* (= gjalda), *létat buðlungr bótir u. né niðja in heldr nefgjöld fá, *ej udredede fyrsten bøder eller lod slægtningene få mandebod* 122 b; l. í haf, *stikke i søen, stå til søs;* 2) *miste, tabe,* láta lið mikit ok sum skip, *miste mange folk og nogle skibe,* l. líf sitt, *lade sit liv,* l. leikinn, *tabe legen, komme til kort i legen* (mods. vinna leikinn); látask, *lade livet, dø, omkomme* 44[24], 76[16]. 3) (med gf. og navnef.) *lade, tillade, bevirke,* þú lézt mik fara, *du lod mig fare;* (ofte med gf. el. navnef. vera udeladt), lét konungr gøra honum laug, *lod et bad berede for ham* 58[24], vil ek hér svá vera láta, *således vil jeg lade* (*det*) *være her* ɔ: *således vil jeg også göre nu* 61[16], l. kyrt vera, *lade* (*det*) *være roligt* ɔ: *forholde sig rolig;* l. stundar hríð í millum hvers þeira, *lade et godt stykke vej* (*være*) *mellem hver af dem* 39[15], l. skamt (sé skammr); þat læt ek um mælt, at . ., *det lader jeg* (*være*) *sagt derom, det er min mening, at . .* 84[25], således især digt. brugt omskriv. med fort. tf., *hann lét Hunding veginn, *han fældede H.;* med navnef. middela. om det, man lader göre ved sig selv, láta bindask, á sjásk (sé binda, sjá). B. 1) *té sig på en vis måde,* l. illa, *være misfornöjet* 46[1], l. illa í svefni, *være urolig i söven, have urolige drömme;* látið þér eigi stórliga yfir yðr, *té jer ikke overmodig, slå ikke stort på det,* láta blítt við e-n, *vise sig venlig mod en* 76[4]; láta sem (med forest. m.), *lade som* (*om*)

79[32], 96[17]. 2) *ytre, sige,* lætr hann skjótt þessa skulu freista, *siger, at det snart skulde prøves;* **látask**, *sige om sig selv* (sml. kveðask) 42[11], 56[27].

lauf ik., *løv* (koll.). — **laufsblað** ik., *'løvsblad', løv, blad.*

laug hu. (-ar; -ar), *bad,* gøra e-m l., *berede et bad for en* 58[25]. — **laugardagr** ha., *lördag.* — **laugaraptann** ha., **laugarkveld** ik., *lördagsaften.*

laukr ha., *løg.*

laun ik. flt., *lön, betaling, gengæld.*

launa (að), *lönne, betale, gengælde en* (e-m) *noget* (e-t) *med noget* (e-u), hverju launaði hann þér dýrit? því, at hann þá at mér, *hvad gav han dig som lön (betaling) for dyret? det, at han tog imod det* 60[3], þú munt mér þat góðu launa, *du vil sikkert gengælde mig det med godt* 70[27].

lausafé ik., *løsøre.*

lauss to., 1) *løs, fri* (mods. *'bunden'* el. *fast*) 24[3], láta e-t laust, *slippe noget løst; som ikke står fast, vaklende,* varð lauss á fótum, *begyndte at vakle* 7[32]; 2) *løst fra, fri for en forpligtelse* (med ef.), lauss mynda ek þykkjask, ef ek gæfa þér skipit, *jeg vilde synes 'kvit', hvis* 60[19], l. allra mála, *løst fra alle forpligtelser* 83[25]; 3) *fri, uden byrde og lign.* 26[27].

laust, fort. af ljósta.

lausung hu., *upålidelighed, falskhed.*

laut, fort. af lúta.

lávarðr ha., *herre.*

lax ha., *laks.*

leðrhosa hu., *læderpung, skindpose.*

leggja (lagða, lagiðr og lagðr), 1) *lægge* (egenlig og overført), *hann á Sleipni söðul of lagði, *lagde sadel på, sadlede S.* 119; *bestemme, aftale,* *fara hildingar hjörstefnu til, þeirar's lögðu at Logafjöllum, *farer til sværdstævnet, som de havde berammet ved L.* 122 b; **leggjask**, *lægge sig.* Med fho.: l. hug á e-t, *lægge vind på noget,* l. líf á (e-t), *sætte livet ind på noget;* l. e-t á e-n, *vise et vist sindelag mod en,* l. á hann reiði mikla, *blive meget vred på ham* 42[11], l. á hana ofrást ɔ: *fatte hæftig kærlighed til hende* 76[15]; *pålægge en noget,* vér lögðum á þá gjald ok fjörlausn, at þeir . ., *vi pålagde dem som erstatning og løsepenge for deres liv, at de . .* 18[6]. l. **leigu eptir**, *betale afgift* 64[31]. l. **bann fyrir** (e-t), *nedlægge forbud imod noget* 102[16]; l. e-t **fyrir** e-n, *bestemme noget for en, tildele en noget* 55[12]. l. e-t **til** e-s, *yde, tildele en noget* 58[28] (sml. gøra til); l. e-t til, *ytre noget om noget,* kann ek hér nú fátt til at l. ɔ: *jeg har kun lidt at sige hertil* 92[21]. 2) *sætte i bevægelse,* l. sik meir fram ɔ: *skynde sig, anstrænge sig mere* 5[24], l. skip fram, *lægge et skib frem (i slaglinjen)* 49[6, 8], l. skip í lægi, *lægge det ind på reden;* **leggjask**, *sætte sig i bevægelse,* l. á flótta (sé flótti); særlig *svømme,* leggjask yfir á, *svømme over en flod,* l. at landi, *svømme i land* 16[25], hann hafði lagizk til snekkju, *var svømmet hen til snækken* 53[21]. 3) *sætte sig i bevægelse* (= leggjask), l. á flótta (sé flótti); særlig *sætte sig i bevæg. til søs, styre, sejle i en vis retning,* l. skipum sínum í höfnina, *lægge (med) sine skibe ind i havnen* 64[30]; i reglen står leggja absol. med udeladt skip (sml. 2) el. skipi: lagði Sveinn sitt skip móti Orminum, en Óláfr lagði út frá, *lagde ud fra ham* 50[1], leggja at (landi), *lægge til, lande* (sml. leggjask at landi 2); l. til orrostu, *lægge til slag* 50[3]; l. at, *lægge til (i søslag), angribe,* mods. l. frá, *lægge fra, trække sig ud af slaget* 50; også med skip som subj.: öllum megin lögðu herskip at Orminum, *på alle sider angreb krigsskibe O.* 50[36], 52[27]. 4) *stikke,*

støde, hann lagði í gegnum hann spjótinu, *gennemborede ham med spydet* 106[23], var spjótum lagit (lagt), *der blev stukket med spyd* 50[33], leggja e-m til hjarta, *støde en i hjærtet* 22[32].

leið hu., 1) *vej* (sml. fara), hann bar hann langar leiðir, *bar ham lange veje* ɔ: *langt bort* 15[17]; koma e-u til leiðar, *bringe noget til udførelse*, at þetta kvæmisk til l. 56[29]; 2) *måde*, sömu leið, *på samme måde* 32[11]. 3) *mandskab til krigstog* (= leiðangr) 123 b.

leið, fort. af líða.

leiða (dd), *lede, føre, ledsage*, hann var þaðan út leiddr með góðum gjöfum, *blev ledet ud derfra med gode gaver* (det var skik at lede gæsten ud med gode gaver ɔ: at skænke ham gaver ved afskeden) 78[12]; l. e-n á götu, *ledsage, følge en på vej* 72[12].

leiðangr ha. (-rs), *leding* (udrustning af skibe og folk til krigstog), hafa l. úti ɔ: *være på krigstog*.

leiði ik., *bør, gunstig vind*, gaf l., *man fik bør* (sml. byrr).

leiði ik., *gravsted* 119 a.

leiðr to., *léd, afskyelig, utålelig* (mods. ljúfr).

leiðtogi ha., *ledsager, vejviser*.

leiga hu., *leje, afgift; told*.

leiga (gð), *leje*.

leika (lék, leikinn), 1) *være i ustadig bevægelse*, þat leikr mér í skapi, egl. *det tumler sig i mit sind* ɔ: *jeg har lyst til;* (om ild, vind, sø o. s. v.) *lege, spille, slikke* og lign., *veðr léku við of bauga, *uvejrene legede, spillede* (ɔ: *mødtes*) *om skjolderandene* 129 b; 2) *lege* (også l. sér), l. (sér) at e-u, *lege med noget*, l. (sér) við e-n, *lege med en*, *lék við ljóðmögu, *han legede* (ɔ: *spøgede*) *med* (*var munter og spøgefuld overfor*) *sine krigere* 129 a; 3) *udføre, udrette* (e-t), þú fekkt eigi leikit þat, er mjúkleikr var í ɔ: *du kom til kort i det, hvor det kom an på smidighed* 61[24]; 4) *tage fat på, mishandle* (e-n); leikask á (e-n), upers. *gå ud over*, mjök hefir á leikizk minn hluta, egl. *det er gået stærkt ud over min lod* ɔ: *jeg er bleven stærkt medtaget* 104[12].

leikr ha., *leg; kamp*.

leiptr hu., *lyn*.

leira hu., *lérgrund*, især *léret strandbred* (i stedsnavne: Leiruvágr).

leirvík hu., *lérvig* (*vig med lérbund*).

leistr ha., *strömpefod, sok*. —leistabrœkr hu. flt., *'sokkebroge'* (*bénklæder og sokker i ét*) 84[2].

leit, fort. af líta.

leita (að), *lede, søge* (e-s), l. ráðs við e-n, *søge råd hos en, spörge en til råds* 38[9, 19]; l. e-m e-s, *søge at skaffe en noget*, leituðu sér náttbóls, *de søgte sig natteleje*. l. eptir (e-u), *søge at udforske* 20[17]. leitask fyrir, *føle sig for*. leita til e-s, *søge etsteds hen; søge at opnå noget*, leituðu sér til náttstaðar, *søgte efter nattekvartér; tage sin tilflugt til, benytte sig af*, l. til bragða (sé bragð).

lemja (lamða, lamiðr og lamðr), *banke, forslå, lemlæste*.

léna hu., *(heste)dækken*.

lend hu. (-ar; -ar, sj. -ir), *lænd*.

lengð hu., *længde*.

lengi bio. (lengr, lengst), *længe* (om tid; sml. langt).

lengri, lengstr, sé langr.

lét, fort. af láta.

letja (latta, lattr), *fraråde en* (e-n) *noget* (e-s), *holde tilbage*.

létta* (tt), *lette, løfte* (e-u) 7[16] (sml. lypta); *standse, høre op med* (e-u).

leyna (nd), *skjule, dølge*, e-t ferr leynt, *noget bliver ubemærket, går af i stilhed* (sml. fara); leynask, *skjule sig* 113 a.

leynd hu., *hemmelighed;* með l., *hemmelig* 77[7].

leyniliga bio., *hemmelig.*

leysa (st), *løse,* l. knút, *løse en knude; udløse,* *l. höfuð sitt ór helju, *udløse sit hoved fra hel, købe sig fri fra døden* 18, l. sik af hólmi (sé hólmr).

lið ik., 1) *flok, skare, følge,* var þar Helga en fagra í því liði 100[12], snúask í lið með e-m, *slå sig i følge med en* 72[27]; især om de *folk* (*tropper*), *der følger en i krig* (sml. herr), þeir höfðu allmikit lið; þat var mikit lið, er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Danaherr, er . ., *de havde såre mange folk; det var mange folk, som havde fulgt dem i hærfærd, men langt större var dog den Danehær, som . .* (ɔ: *de havde såre mange folk; en stor del deraf bestod af dem, som . .; men den langt overvejende del udgjorde dog den Danehær, som . .*); 2) *følge, hjælp, bistand,* veita e-m l., *yde en følgeskab, bistand, slutte sig til ham* 21[29]. — **liðsmunr** ha., *forskel i troppernes antal, overmagt* 38[10].

***lið** ik., *skib,* fórk (= fór ek) í lið, *jeg besteg skibet, steg ombord* 33[7].

líða (leið, liðum, liðinn; i fort. sj. líddi), 1) *bevæge sig* (især jævnt og rolig), *líða mar yfir, *skride hen over havet* 113 b, *skip und líðöndum, *skibene under de sejlende* 124 a, *líða ór böndum, *slippe af* (*befris for*) *lænker* 121 a; 2) *gå hen, lide, forløbe,* hann lætr líða þat haust erfisgerðina ɔ: *han udsætter endnu den høst at holde arvegildet* 42[5], er stundir liðu fram, *da tiden led frem* ɔ; *efter en tids forløb;* upers. líðr (med hf.), *det lider, går frem med noget,* hann sér, hvat leið drykkinum, *hvorledes det léd med drikken* ɔ: *hvor meget den svandt;* (med gf.) *þás enn mæra líðr fimbulvetr, *når det lider med fimbulvinteren, når den er til ende* 113, *líddi randa rym, *skjoldebulderet var til ende, standsede* 123. — **Med fho.**: líðr á e-t upers., *det lider ud på, lakker mod enden af,* líðr á nóttina, *det lider ud på natten,* leið á daginn mjök, *det led langt hen på dagen, den var omtrent til ende* 42[32], er á leið várit, *da det led ud på våren* 59[6]. **líða af,** *forløbe* 42[5] (sé også misseri). **líða um,** *lide til ende,* umliðinn, *leden, forløben* (sml. eptir A).

liðr ha. (-ar; -ir, gf. -u), *led, ledemod,* støkkva ór liði, *gå af led,* fœra í lið, *trække i led.*

liðveizla hu., *hjælp, bistand.*

líf ik., *liv,* á lífi, *i live.* — **lífsháski** ha., *livsfare.*

lifa (lifða, lifat), *leve.*

líflát ik., *død.* — **líflátsdagr** ha., *dødsdag.*

liggja (lá, lágum, leginn), *ligge.* **Med fho.**: l. **fyrir** e-m, *ligge på lur efter en;* absol. *være forhånden; være bestemt, nødvendigt,* hætta til, hvat f. liggr ɔ: *udsætte sig for, hvad der vil ske* 66[30]. l. **til,** *høre til, passe sig* 57[13]. l. **við,** egl. *ligge ved* (om prisen, hvorom der kæmpes) ɔ: *være sat ind, stå på spil,* hann hafði einn þat, er við lá, *han fik alene det, hvorom striden drejede sig* 82[29].

lík ik., *legeme; lig.*

líka (að), *behage;* e-m líkar vel, illa til e-s, *en synes godt, ilde om noget.*

líki ik., *skikkelse.*

líking (ældre gl-) hu., *lighed.*

líkligr (ældre gl-) to., *sandsynlig, rimelig* 76[11], l. til frama, *som har udsigt til at vinde berömmelse* (el. *af hvem man kan vente berömmelige gærninger*) 19[33].

***líknstafir** ha. flt., *nådige, trøstefulde ord; egenskaber, ved hvilke man vinder andres nåde, godhed.*

líkr (ældre gl-) to., 1) *lig* (med hf.); 2) *sandsynlig, rimelig.*

lín ik., 1) *lín, hør;* 2) *lintöj, linklæde,* brúðar lín, *brudelin* (det linklæde, som bruden bar på hovedet).

lína hu., **linklæde, hovedlin* (= brúðar lín) 118 a[3].

*lind hu., *kilde,* lindar logi, *kildens* (*vandets*) *lue,* digt. omskrivning for *guldet.*

língarn ik., *lingarn, hørgarn.*

list hu., *kunst, kunstfærdighed.*

líta (leit, litum, litinn), *sé.* Med fho.: l. á e-t, *sé på, betragte noget,* hann lítr á hornit 6[10]; *tage i betragtning,* máttu á þat l., at . ., *du må betænke, at* . . 56[32], mun því ekki verða á litit, *det vil derfor ikke blive taget i betragtning, der vil intet hensyn blive taget dertil* 82[17]. l. til e-s, *sé hen til noget* 51[10], *sé hen på en* 4[30], 54[9]. l. við e-m, *sé på, betragte en* 84[17]. — lítask, *synes,* mér lízk þú, *du synes mig,* svá lízk mér, sem, *det synes mig, som om* 6[24. 28]; e-m lízk á e-t, *noget synes, forekommer en,* hversu lízk þér á þetta skip, á stúlkur þessar, *hvorledes synes du om dette skib, om disse piger?* 59[9], 77[30], 78[8].

litask (að), i forb. l. um, *sé sig omkring,* hann litask um á bekkina.

lítill to. (ik. lítit og, især som bio., lítt; höjere og höjeste gr. minni, min(n)str), *lille* (mods. mikill, både i egenl. og overført betyd.), *lille, ringe,* l. maðr (vexti), *en lille mand* (*af vækst*), l. fyrir sér, *af ringe kraft og dygtighed,* þú ert myklu minni f. þér, en ek hugða, *du er langt mindre kraftfuld, dygtig, end jeg trode,* allir váru hans vinir eigi minni en konungs ɔ: *nærede lige så stort venskab for ham som for kongen;* lítil gleði, *lille, dårlig fornöjelse.* Ik. lítit (som to.), lítt (mest som bio.), 1) *lidt, kun lidt,* þat kom honum fyrir lítit, *det hjalp ham kun lidt,* þér er lítit fyrir, *det er en ringe ting for dig, det er dig let at opfylde* 25[25]; lítlu síðar, *lidt senere;* lítt nýtr þú þá þess ɔ: *kun liden nytte* (*glæde*) *har du af det* 59[21] (sml. 96[10]); 2) *ilde,* nú hefir lítt til tekizk, *nu er det gået ilde, det er meget slemt* 86[1].

lítillæti ik., *nedladenhed, ydmyghed.*

lítilræði ik., *nedværdigelse,* honum mun l. í þykkja at fásk við þik, *det vil synes ham en nedværdigelse* (*deri*) *at brydes med dig* 7[23].

litizk, fort. tf. middelart af líta.

litr ha. (-ar; -ir, gf. -u), *lød, farve; udseende.*

lízk, af líta.

ljá (léða; léðr, ik. lét), *låne en* (e-m) *noget* (e-s el. e-t).

*ljóðmegir ha. flt., egl. *folkets sönner* (ljóðr = lýðr og mögr) ɔ: *mænd, krigere* 129 a.

ljómi ha., *stråle, stråleglans,* *þá brá ljóma (hf.) af Logafjöllum, en af þeim ljómum leiptrir kvámu, *da strålede det fra Luefjældene, men fra de stråler udgik lyn* (for brá l. måske bar ljóma ɔ: gf. flt. som ljómum) 123 a.

ljósjarpr to., *lysebrun.*

ljósta (laust, lustum, lostinn), *slå* (med det, der rammes, i gf., det, der sættes i bevæg. for at frembringe slaget, i hf.), l. hest sporum ɔ: *give den sporerne,* hann laust fœtrna undan Þórði, *slog fødderne fra T.* 94[31], ormr laust höfðinu, *slog med hovedet* 23[14], ljósta árum í sjá (sé ár); l. í stýrishnakkann ɔ: *ramme rorknappen* 51[9]; l. e-n til bana, *slå ihjel,* også med 2 gff., laust þú mik þrjú högg, *gav mig tre slag* (sml. fella, höggva, slá); upers. *því var líkast at heyra, sem þá er björgum lysti saman, *det var nærmest at høre til, som når bjærge törnede sammen.*

ljúfr to., *kær, elsket.*

ljúga (laug og ló, lugum, loginn), *lyve.*

lof ik., 1) *lov, pris, ros,* syngja e-m l., *lovprise en* 69[3]; *egenskab, hvorved man vinder ros.* 2) *lov, tilladelse.*

lofa (að), 1) *love, prise, rose.* 2) *give lov til, tillade.*

*lofðungr ha., *fyrste, konge.*

lóga (að), *skille sig ved noget* (e-u).

logi ha., *lue, flamme; per*sonificeret 5[5].

logn ik., *blikstille vejr, vindstille.*

lok ik. (mest flt.), *ende, slutning;* ef. loks, loksins som bio., *til sidst, endelig.*

lokinn, fort. tf. af lúka.

lokrekkja hu., *aflukket seng.* (I de alm. huse, hvor skålen var det sædvanlige opholdssted for husets folk, var der langs væggene bag de lange bænke og tværbænken — sé under öndvegi — indrettet aflukker, der tjænte som sovesteder; sml. også set).

lopt ik., 1) *luft,* á lopti, *i luften,* bregða á lopt, *løfte i vejret, hæve* (= b. upp) 9[19]. 2) *loft; værelse i den øvre del af huset.*

lostinn, fort. tf. af ljósta.

lúðr ha. (-rs), 1) **underlaget, hvorpå kværnstenen hviler, kværnkasse;* opr. måske overhovedet *en hul genstand, der brugtes som gæmmested* (*kasse*), *til at hvile i* o. s. v., *es så enn fróði jötunn á vas lúðr of lagiðr, *da hin vise jætte blev lagt på 'lúr'* (hentyder til en tabt myte, og betydningen er derfor usikker; Snorra Edda I, 48 synes at opfatte det som et skib, en ark, hvorpå han reddede sig med sin familie ligesom Noah) 112 a. 2) *lúr, trompet.*

lúka (lauk, lukum, lokinn), 1) *lukke* (e-u), l. upp, *lukke op,* l. aptr, *lukke i, til,* var grind fyri ok lokin aptr, *der var et gitter for, som var lukket til.* 2) *ende, slutte* (e-u), l. máli, *bringe en sag til ende, afgöre den* 62[17]; især upers. e-u lýkr, *noget hører op, er til ende,* svá lauk þeira leik, *således endte deres leg* (*kamp*) 76[1], nú er lokit björg þeiri, *nu er det forråd opbrugt* 58[35], lokit skal nú okkarri vináttu, *nu skal det være forbi med vort venskab,* er lokit var drápunni, *da drapen var til ende,* lýkr þar nú sögunni, *her ender sagaen,* *þá es sókn lokit, *da* (*så*) *er kampen til ende, her ender kampen* 128; med navnef., er þar var lokit at mæla lögskilum, *da man var færdig med at . .* 98[23]; absol. svá lauk at lyktum, *således endte det til sidst.*

lustu, fort. flt. af ljósta.

lúta (laut, lutum, lotinn), *lude, böje sig,* *laut und línu, *han bukkede sig ind under hovedlinet,* l. í hornit, ór horninu 6[12–13]; *lutu langbarðar at lýða fjörvi, *böjede sig efter* (*for at tage*) *folks liv;* l. e-m, *böje sig for en* (*for at vise ham ærbødighed*).

lýðr ha. (-s; -ir, ældre -ar), *folk,* særlig *almuen* (sml. alþýða, herr, múgr); *folk* (koll.), *mennesker.*

lýg, nut. af ljúga.

lygi hu. (-i; -ar), *løgn.*

lykill ha. (hf. lukli, senere lykli), *nøgle.*

lykkja hu., *løkke.*

lykt hu. (mest flt.), *ende, slutning* (sml. lok), l. mun falla á þetta mál, *denne sag vil blive endt* 67[30]; at lyktum, *til sidst.*

lyngormr ha., *'lyngorm', slange.*

lyngrunnr ha., *lyngbusk.*

lypta (pt), *løfte* (e-u), l. af jörðu einum fœtinum, *løfte den ene fod fra jorden* 9[7], l. upp kettinum, *løfte katten op* 9[5].

lypting hu., *løfting* (dæksforhöjning i bagstavnen, hvor

skibets fører havde sin plads; sml. stafnbúi).

lýsa (st), 1) *lyse, oplyse;* 2) *lyse, skinne,* upers. lýsti af sem af geisla, *det lyste derfra (fra sværdet), der udgik lys derfra som fra en solstråle* 27[23], 31[20], *ey lýsir mön af mari, *bestandig lyser det fra manken på hesten* (sål. rettere end at opfatte mön som nf. og forbinde af med mari) 109 b.

lýsigull ik., *lysende guld.*

lýst, nut. af ljósta.

lysta (st), upers. e-n lystir, egl. *det gör en lysten, vækker lysten hos ham* ɔ: *han har lyst til, ønsker,* *lysti (neml. hann, gf.) at kyssa, *han havde lyst til at kysse* 118 a.

lægi ik., *skibsleje, réd, ankerplads* (= stöð), liggja í l., *ligge i havn,* leggja skip í l. ɔ: *fortöje skibet.*

lægri, lægstr, sé lágr.

lær ik., *lår; lårstykke (til at spise), skinke.*

lærleggr ha., *lårbén.*

læsa (st), *låse, lukke,* l. hafnir fyrir landinu 64[29].

læt, nut. af láta.

læti ik. flt. (kun i nf. og gf.), = lát 2.

lœkr ha. (-jar; -ir), *bæk.*

*löð hu., *indbydelse, gæstfrihed,* laðar þurfi, *trængende til gæstfrihed* 109.

lög sé lag B.

lögberg og -bergi ik., *lovbjærget* (på altingspladsen på Island, hvor lovretten holdt møde).

lögprettr ha., *lovkneb.*

lögr ha. (lagar, hf. legi; legir, gf. lögu), 1) *vand,* særlig *havet,* *of land ok of lög, *over land og hav* 123 b. 2) *væske* (sml. hjörlögr o. s. v.).

lögrétta hu., *lovretten* (den lovgivende forsamling på altinget, bestående af alle landets goder med den af dem valgte 'lovsigemand' som formand. Lovretten var den islandske fristats regering, der ledede forhandlingerne og afgjorde alle sager på altinget).

lögsaga hu., 1) *lovens fremsigelse.* 2) *lovsigemandens embede.* — lögsögumaðr ha., *lovsigemanden* (formanden i lovretten, som fra lovbjærget måtte fremsige loven for det på altinget forsamlede folk).

lögskil ik. flt., *lovreglerne, lovens bestemmelser* (alle de former, der måtte iagttages for på lovlig måde at føre en sag for retten); mæla lögskilum ɔ: *forhandle retssagerne i overensstemmelse med de i loven foreskrevne regler.*

lögspeki hu., *lovkyndighed.*

lönd, flt. af land.

M.

má, nut. af mega.

maðr ha. (manns; menn), 1) *menneske, person i alm.* (sml. karlmaðr, *mandsperson;* Mýramenn, sé navnelisten), með goðum ok mönnum, *blandt guder og mennesker* 10[26]; *maðr es manns gaman, *'mand er mands glæde'* 135 b; menn segja, *folk (man) siger* (i det gl. sprog ofte uden tilföjet menn: *alls þik svinnan kveða, *da man kalder dig vís* 110, 111); *slægtled* (sé firnari). 2) *mand* (sml. karl). — mannsblóð ik., *menneskeblod.*

magi ha., *mave.*

magr to. (gf. -ran), *mager.*

mágr ha., *'måg', mandlig slægtning på grund af giftermål (svoger* 77[24], *svigerfader* 41[10],

svigersön 96[21], *stiffader* 54[1], *stifsön* 35[19], 45[9]).

makligr to., *passende, fortjænt*, þykkjumk ek makligri at . ., *jeg synes at være mere fortjænt til* (*værdigere til*) 28[31].

mál ik., 1) *'mål', mæle; tungemål, sprog.* 2) *tale; samtale*, hann tekr vel hans máli, *optager hans tale* (= kveðju, *hilsen*) *godt* 43[9], taka annat m., *begynde at tale om andre ting* 82[8]; *vera á máli, *være i samtale, rådslå* (sé á), koma at máli við e-n, *komme til* (*give sig i*) *samtale med en* 16[10]. 3) *udsagn; fortælling*, þat er mál manna, *folk* (*man*) *siger*, nú er þar til máls at taka (når man efter en længere afbrydelse på ny optager tråden i fortællingen), *nu må man igen begynde der* (*på det punkt i fortællingen*), *vende tilbage til det;* flt. mál bruges som navn på forskellige gamle digte af didaktisk indhold (læredigte) eller i dramatisk form (samtaleform) og affattede i det 6-linjede fornyrðalag, det såkaldte ljóðaháttr (Hávamál; Vafþrúðnismál; Hákonarmál — sml. anm. til s. 108 og s. 129 og kviða i ords.). 4) *aftale, overenskomst*, vil ek halda öll mál við hann, þau sem mælt váru, *alle de aftaler, som blev trufne* 92[3], lauss allra mála við e-n 92[15.19]. 5) *sag, anliggende;* særlig *retssag*, þat er lítit mál, *det er en ringe sag, en let sag* 79[30], hverja ván skulu vér eiga þessa máls 92[8]; hafa sitt mál, *få sin sag frem* ɔ: *få sin vilje* 90[33]; eiga mál við e-n, *have sag med en, have noget udestående med en* 62[19], bera mál sín fyrir e-n, *fremføre, bringe sine sager for en* (som voldgiftsmand) 62[17], lúka máli (sé lúka).

mál ik., 1) *mål, grænse*, *ósviðr maðr kann ævagi síns of mál maga, *kender aldrig sin maves mål* 133 a. 2) *tid, passende, belejlig tid*, mál at sofa. 3) *måltid*, at einu máli, *i ét måltid* 55[4], *biðja sér í mál hvert matar, *bede om mad til hvert måltid* 134 a.

mál ik. flt., *indlagte prydelser, ornamenter* (på sværd, spyd o. s. v.). — málasax ik., *kort sværd* (sax) *med indlagte prydelser.* Et par våben (spydblade af jærn) med indlagte magiske tegn og runeindskrifter kendes også fra de gotiske folk udenfor Norden (sml. oldnord. málajárn ik., málaspjót ik., *jærnvåben, spyd med indlagte prydelser*).

máli ha., *sold, lön* (*til krigere*).

málmr ha., *malm, metal.*

málugr to., *snaksom.*

mánaðr ha. (-ar; mánaðr og -ir), *måned.*

máni ha., *måne* (digt., i prosa tungl ik.) 110 b. — mánadagr ha. (nyere mánud.), *mandag.* — *mánasalr ha., *månens sal* ɔ: *himlen* 121 a.

mann, gf. af maðr.

mannaðr to. (egl. fort. tf.), *udrustet med egenskaber, som bör findes hos en mand*, vel m., *af god opdragelse, dannet, dygtig.*

mannfall ik., *mandefald.*

mannfjölði ha., *menneskemængde.*

mannfólk ik., *mennesker, folk* (koll.).

manngi (ef. mannskis), ubest. sto., *ingen* (som no.; mest digt.), *svá es maðr, sás m. ann, *således er* (*går det med*) *den mand, hvem ingen elsker* 134 b.

mannhringr ha., *'mandring', kreds af mænd.*

mannjafnaðr el. -jöfnuðr ha., *'mandjævning', sammenligning mellem mænd* (en alm. morskab ved gilder, hvorved to dertil udvalgte personer, jafnaðarmenn, blev sammenlignede med hinanden; sé s. 61 ff.), fara í mannjöfnuð, *indlade sig på, anstille sammenlig-*

ning mellem forskellige personer 82[26].

mannkostr ha. (især flt.), *god egenskab, dyd* (*virtus*).

mannliga bio., *mandig*.

manns- sé maðr.

mannskœðr to., *ødelæggende for folk* (sml. allm.).

mannval ik., *'mandvalg', udvalg af mænd, udvalgte folk*, mart er hér gott m., *her er mange udmærkede mænd at vælge imellem* 82[24].

mannvit (gl. også manvit 132 b) ik., *mandevid, forstand*.

margr to. (ik. mart, ældre margt; sml. fleiri, flestr), 1) *mangen* (som no. og to.), margr el. m. maðr (koll.) = margir el. m. menn, aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at . ., *aldrig fandt jeg så mange mænd foran* (*imod*) *mig, at . . .* 24[22]; ik. margt, mart, *meget*, ofte som no., mart barna, (egl. *meget af börn* ɔ:) *mange börn* 74[14], fyrir margs sakir, bæði afls ok vænleiks ok vaxtar, *på grund af mange ting, både . .* 96[28]; flt. margir, *mange*, sá, er með mörgum kemr, *den, som kommer mellem mange folk* 24[25]. 2) *venskabelig* (sml. fár), ekki var mart um með þeim, *der herskede ikke noget godt forhold imellem dem, de stod ikke på nogen venskabelig fod* 64[2].

mark ik., 1) *mærke, kendetegn*, þat er eitt m. um lítillæti hans, *det er ét bevis på hans nedladenhed* 34[24], 35[14]; 2) *mærkelighed*, er lítit m. mun at þykkja, *som der vil synes kun at være lidt mærkeligt ved, som næppe vil synes videre mærkeligt* 7[8], lítit m. ætla ek at slíku ɔ: *jeg tror ikke, at det har videre at betyde* 72[5], ekki er m. at draumum ɔ: *drömme har ikke noget at betyde*, er lítit m., hverju þú heitr, *det har kun lidt at betyde, hvad du lover* 62[14].

marka (að), 1) *mærke, göre kendelig*. 2) *lægge for dagen, vise* 127 a[5].

*marr ha. (-s; -ar og -ir), *hest* (sml. stjórnmarr).

*marr ha. (-ar), *hav;* Mistar m. sé Mist.

mart sé margr.

mata hu., *proviant, rejsekost*. — mötunautr ha., *som har fællesskab i rejsekost med en, 'madfælle'*. — mötuneyti ik., *fællesskab i rejsekost, 'madfællig'*, leggja m. sitt ɔ: *slå sig sammen med sin mad*.

matask (að) *spise, holde måltid*.

matr ha. (-ar; -ir), *mad, spise*, biðja matar, *bede om, tigge mad*, bjóða e-m til matar sé bjóða.

mátta, fort. af mega.

máttlítill to., *svag af kræfter, udmattet* (især af sygdom); höjere gr. máttminni, *svagere, kraftesløsere* 30[15].

máttr ha. (-ar, hf. mætti; mættir, gf. máttu), *magt, kraft*.

með, fho. med gf. og hf., *med*. A. með gf., 1) *med* a) i det hele, hvor der betegnes en ufrivillig ledsagelse (om det, man tager, fører, bringer med sig, hvorimod hf. bruges i betydn. *sammen med, i følge med*, hvor der betegnes en frivillig ledsagelse): Ökuþórr fór með hafra sína ok reið, ok með honum sá áss, er Loki er kallaðr 1[1–2], var Loki tekinn, ok farit með hann í helli, *L. blev greben, og man fór med ham* (*førte ham*) *til en hule* 14[12], Hrafn fór heim til Mosfells með Helgu, konu sína 95[26], reið hann vestr í Hjarðarholt með barnit 77[13], hann gekk til smiðju með sverðsbrotin, *med sværdstykkerne* 19[35]; b) med ordenstal (sml. við): með tólfta mann, *selv tolvte*, men: með tólf menn, *med tolv mand* (*foruden sig selv*). 2) (om en bevægelse) *iblandt, til*, hvaðan vetr of kom með fróð regin, *kom blandt vise*

magter 111 a, síz Hákon fór með heiðin goð, *siden H. fór* (*drog*) *til de hedenske guder* 131. B. med hf. 1) *med, sammen med, i følge med* a) om frivillig ledsagelse: hann fór með honum, *drog sammen med ham* (men hann fór með hann, *tog ham, førte ham med sig;* sé A, 1); b) i mange andre forbindelser, hvor betydningen *sammen med, i forbindelse med* ligger til grund: hafa e-t með sér, *tage noget med sig* (sé hafa 5), at þú hefðir svá mikinn krapt með þér ɔ: *at der bode så megen kraft i dig* 8[18]; vera með barni ɔ: *være frugtsommelig* 73[24], 76[28]; c) *tilligemed, foruden,* var þar vinátta mikil með frændsemi, *der var stort venskab foruden frændskabet* (*de var ikke blot frænder, men også gode venner*) 80[20]. 2) *hos,* vera með e-m, *opholde sig hos en,* hon fœddisk upp með Þorsteini, *opfostredes hos T.* 74[13]; 3) *imellem, iblandt,* *sitja með snotrum, *sidde blandt kloge;* tóku þeir tal með sér, *med hinanden, indbyrdes* 90[16]; fátt var með þeim (sé fár); *(om en bevægelse) *iblandt, til* (= A, 2), es með frœknum kømr, *når han kommer mellem tapre* 133 a, hvaðan Aurgelmir kom með jötna sonum, *kom blandt jætters sönner* 111 b, hverr Yngva ættar skyldi með Óðni fara, *hvem af Y.s æt der skulde fare* (*drage*) *til O.* 129 a. 4) *langs med,* fara með ánni; ofan með Langá; gengu með öðru borði fram en öðru aptr, *de gik frem langs den ene bord og tilbage langs den anden* 30[8]. 5) om de omstændigheder, hvorunder, den måde, hvorpå noget sker: með þeim atburðum, sem varð um líflát þeira, egl. *med de begivenheder, som det tildrog sig med hensyn til deres død* ɔ: *på grund af de omstændigheder, der havde fremkaldt deres død* 105[6], með atgöngu Gunnlaugs 80[36]; með mikilli virðing ok ást 78[14], með leynd, *hemmelig;* með því at, *fordi, eftersom.* 6) om middel og redskab (her bruges også hf. uden fho.): slá, ljósta með hamri, *slå med hammer,* leggja með spjóti, *stikke med spyd,* höggva með sverði; *for* (om prisen; sml. við), keyptak þat með allri eigu minni 57[8]. C. Absolut uden styrelse: 1) *med,* hversu með skal fara (sé fara A, 3). 2) *tillige, desuden, også,* ok beinin með, *og benene med* 5[10], ok þat með, *og det med, og desuden følgende.*

meðal (sj. miðil), milli (af miðli, egl. hf. ent.), millim, millum (egl. hf. flt.) med el. uden á og í, brugt som fho. med ef., *imellem,* fara landa á milli, *fare mellem landene* (om handelsrejser) 80[15], um várit, er skip gengu milli landa ɔ: *da skibsfarten åbnedes* 87[5]; en þess á milli, egl. *end derimellem* (*end i de mellemrum, da bersærkegangen er over dem*) ɔ: *end ellers* 30[15]. Hvor milli skulde styre to ved ok forbundne ord, udelades ikke sjælden det første af disse, når meningen er tydelig af sammenhængen: at lið mikit mundi vilja koma á bak þeim, milli ok skipanna, *at mange folk vilde komme bag på dem, mellem dem og skibene* (= milli þeira ok skipanna) 39[21].

meðal- i sms. med nævneord betegner 1) *hvad der ligger imellem* (sml. meðalkafli); 2) at egenskaben ikke findes i nogen höj grad, *mellem-, middel-* (sml. meðalsnotr), som oftest med forringende betydning, *middelmådig.*

meðalkafli ha., *mellemstykket, håndtaget på et sværd* (stykket mellem bægge hjölt; sml. hjalt).

meðalsnotr to., *middelklog, begavet med jævn god forstand*

(mods. til snotr, *alt for klog*) 133 a.

meðan, 1) bio., *imedens, imidlertid.* 2) bo., *medens, så længe som.*

mega (má, mátta, mátt), 1) *formå, være i stand til at udrette* (e-t), undert. m. sér e-t; m. vel, illa, (om helbred) *befinde sig vel, ilde.* 2) med navnef. a) *kunne, formå, være i stand til* (sml. kunna), ek mátta kefja þik, ef ek vilda, *jeg kunde* (*var i stand til at*) *dukke dig under* 61[26], ekki muntu mega hér heita svá mikill maðr, *du vil ikke her kunne hedde så stor en mand* 6[30], munu þér sjá mega, *I vil kunne sé* 4[16]; (upers.) sjá má nú, *nu kan man sé, nu er det klart* 7[3] (sml. 92[9]), eigi má þér ráð ráða, *ikke kan man* ɔ: *det nytter ikke at give dig råd* 22[35]; b) *kunne* (*om hvad der er tilladt, kan lade sig göre, el. er muligt*; sml. kunna 4 slut. og munu), hann kvað svá vera mega, *at det kunde være således, at det godt kunde gå på den måde* 80[4], þat má vel vera, *det kan godt lade sig göre* 6[3], kann vera, at svá megi verða, *det kan være, at det vil gå således* 38[30], varla má ek þessa verks saklauss vera, *næppe kan jeg* (*siges at*) *være uskyldig heri* 25[10], vera má, at . ., *det er muligt, at . .* 17[14], svá má vera, *det kan gærne være, det er muligt* 93[21]. Ofte med udeladt vera: þat má nú (þat má vel), *det kan nu* (*det kan godt*) *ské* ɔ: *ja vel!* 90[23. 24]; c) *kunne udholde* (*bringe over sit sind*), *kunne finde sig i el. bekvemme sig til* (sml. nenna), konungs dóttir má eigi lifa eptir hann, *kan ikke udholde at overleve ham* 34[19], eigi má ek þat vita, at ek hafa hér mikinn sóma, en móðir mín troði stafkarls stíg, *jeg kan ikke holde ud at vide . .* 58[32], hann mátti eigi sjá, at þyrri, *kunde ikke holde ud* (*lide*) *at sé, at det svandt* 17[30].

megin ik., *styrke, kraft.*

megin og megum, egl. forholdsformer af vegr, *side, kant* (megum = vegum hf. flt., i det v på grund af m i det foreg. to. blev m; også megin er måske opr. hf. flt. for vegim = vegum, sml. millim og millum), i alm. forb. med et foreg. sto., talo. el. to. i hf. ent. el. flt. ha., *på — side, sider,* öðrum megin (öðrumegin), *på den anden side,* tveim, báðum megin, *på to, bægge sider,* öllum megin, *på alle kanter;* enum úœðra megin, *på den lavere side* ɔ: *på den side, hvor den lavere bænk stod* (sé under öndvegi) 43[23].

megingjarðar hu. flt., (*Tors*) *styrkebælte.*

*meiðmar hu. flt., *klenodier, kostbarheder.*

meiðr ha. (-s, sj. -ar; -ar), 1) **træ;* 2) *stang, bjælke.*

meinn to., *fuld af mén, ond, skadelig* 84[19] (i et vers).

meir (og meirr), mest, bio., höjere og höjeste gr. til mjök, 1) *mere, mest.* 2) meir, *derpå, så,* *sitja meir of sáttir saman, *sidder så* (*efter kampen*) *forligte sammen* 112 b, *svá komir manna meirr aptr á vit, *således komme du så atter tilbage til menneskene* 120 b.

meiri, mestr, to., höjere og höjeste gr. til mikill, *större, störst; bedre, bedst* o. s. v. (sml. mikill). Ik. meira, mest, *mere, mest* 1) som no., þurfa meira (sé þurfa), ráða mestu (sé ráða); 2) som bio., gengu meira småskipin, *småskibene gik bedst, hurtigst* (*skød den stærkeste fart*) 46[21].

mél ik. flt., *mundstykke, mundbid på et bidsel.*

*méldropi ha., *'miledråbe'* (*det skum, der falder fra hestens bidsel*).

men ik. (ef. flt. -ja), *halssmykke, også om et kostbart smykke i alm.* 117 b[6]; m. Brísinga, *smykket Brisinge* (Freyjas brystsmykke *Brisingemen*).

mengi ik., *mængde.*

menn, flt. af maðr.

menning hu., *det at være mentr el. mannaðr* (sé dette), m. góð, *god opdragelse, dannelse, dygtighed* 92[1].

mentr to. (egl. fort. tf. af menna), = mannaðr.

mér, hf. til ek.

mergr ha. (-jar, sj. -s; -ir, ef. -ja), *marv.*

merki ik., 1) *mærke, kendemærke;* 2) *mærke, banner.*

merr hu. (merar, gf. -i; -ar), *hoppe* (sml. hross, hestr).

messa hu., 1) *messe.* 2) *messedag* (den dag, på hvilken der holdes messe til erindring om en helgen); sml. Jónsmessa. — **messudagr** ha., = messa 2.

mest, mestr, sé meir, meiri.

meta (mat, mátum, metinn), *vurdere, sætte pris på* (både i egl. og overf. bet., *skatte, agte;* sml. virða), skal konungr síðan m. alt saman, *senere skal kongen vurdere det alt sammen, sætte prisen på det* 57[1], m. mikils, lítils, *vurdere (sætte) höjt, lavt,* at þér munið meira meta við mik frændsemi en viðskipti minna fyrri frænda ɔ: *mere tage hensyn til vort slægtskab, end til stridighederne med mine forfædre* 64[20]; ellers alm. m. e-t við e-n, *henskyde noget til en, overlade det til hans afgörelse;* vel metinn, *ansét, agtet.*

metnaðr ha. (-ar), 1) *ære, anséelse.* 2) *overmod, hovmod.* — **metnaðarmaðr** ha., *ærgerrig, hovmodig mand.*

mey sé mær.

meybarn ik., *pigebarn, pige* (mods. sveinbarn).

miðgarðr ha., *'midgård',* det mytiske navn for *jorden, menneskenes opholdssted,* der tænktes beliggende midt i universet og omflydt af oceanet (sml. heimr 2). — **miðgarðsormr** ha., *'midgårdsormen', verdensslangen.*

miðla (að), 1) *dele;* m. e-t við e-n el. m. e-m e-t, *dele noget med en, overlade en noget.* 2) *mægle* 62[30].

miðmjór to., *midjesmækker, smal om livet.*

miðr to. (gf. -jan), *som er i midten (medius), midterst,* miðr dagr, mið nótt, *middag, midnat,* eptir mitt sumar, *efter midsommer,* í miðjum skálanum, *midt i skålen.*

mik, gf. til ek.

mikill to. (ik. mikit; höjere og höjeste gr. **meiri, mestr**), *stor* (mods. lítill, både i egenl. og overf. betyd., hvor det efter sammenhængen må oversættes på forskellig måde), *stor, anselig* (sml. stórr), hann var mikill maðr (vexti), *stor, höj (af vækst),* hann var farmaðr m., *en stor (ansét, dygtig) købmand,* mikill fyrir sér, *kraftfuld og dygtig;* hon var vin mikill, hin mesti úvin Óláfs, *en god ven, den störste uven af O.* 45[2], vinátta mikil, *stort (inderligt) venskab,* miklir kærleikar ɔ: *et meget kærligt forhold* 71[4], þótti öllum mikit fráfall Helgu, *H.s død syntes alle sörgelig* 107[19]. Ik. **mikit**, 1) som no., *meget,* mikils verðr, *meget værd;* hf. **miklu** forstærker höjere og (især digt.) höjeste gr.: miklu meiri, *meget (langt) större;* miklu mestr, *allerstörst* el. *særdeles (usædvanlig) stor,* er þó ein fegrst miklu, *én (den ene) er dog langt den fagreste (langt fagrere end de andre)* 77[32]. 2) som bio., *meget, i höj grad* (= mjök) 80[31], 84[16].

mikilræði ik., *stort, dristigt foretagende, vovestykke.*

mildi hu., *mildhed; gavmildhed.*

***mildingr** ha., *(gavmild) fyrste.*

milli, millum, sé meðal.

minjar hu. flt., *erindring, mindegave.*

minka (að), *formindske, forringe.*

minn (mín, mitt; ældre mínn, mítt), ejesto., *min;* (med underforstået no.) eru slíkar mínar (neml. farar el. sögur) at segja frá honum, *det er, hvad jeg har haft med ham at skaffe* (el. *det er, hvad jeg har at fortælle om ham*) 94[12].

minna (nt), *minde, erindre en* (e-n) *om noget* (e-s el. á e-t). minnask, 1) *mindes, erindre, huske* (e-s); m. e-s, *huske på en* (*med en gave*) 71[11]. 2) minnask við e-n el. til e-s, *kysse en* 71[25].

minni ik., *minde, erindring, hukommelse,* fellr mér þat ór m., *det går mig af minde* 22[24].

minni, min(n)str, to., höjere og höjeste grad til lítill, *mindre, mindst* o. s. v.; minni, minstr fyrir sér, sé lítill.

minning hu. (-ar; -ar), *erindring; tegn på erkendtlighed,* særlig *gave* (sml. minjar), þó at smæri minningar sé gørvar, en vera ætti, *selv om der vises mindre erkendtlighed* (*ved denne gave*), *end der burde* 69[10] (= þó at yðr verði smæri gjafir veittar, en vert væri 71[10]).

minnr (miðr), min(n)st, bio., höjere og höjeste gr. til lítt (sé lítill), *mindre, mindst.*

mis- i sms. betegner en ulighed el. en fejl.

mislíka (að), *mishage.*

missa hu., *tab, savn,* betra er oss skarð ok m. í flota en þetta skip þar svá búit, *det er bedre for os, at noget mangler og savnes* (*at der er et hul*) *i flåden, end at dette så vel udrustede skib findes der* 47[13], aftaka ok m. 10[35].

missa (st), 1) *miste, tabe* (e-s); 2) *savne, undvære* (e-s). 3) *ikke ramme, fejle* (e-s).

misseri ik., *halvår, sommer eller vinter* (sml. dœgr); især i flt. *et år* (*to halvår*), liðu af þau misseri en næstu, *det næste år forløb* 41[25].

*Mist hu., *en af valkyrjerne;* Mistar marr, *M.s* (*valkyrjens*) *hav* ɔ: *luften* (?) 127 a.

mistilteinn ha., *mistel* (viscum album, en snylteplante på forskellige træer, især egen). Med denne plante blev Balder dræbt.

mitt, ik. af miðr.

mitt (mítt), ik. af minn (mínn).

mjór to. (gf. -van), *smal.*

mjúkleikr ha., *smidighed.*

mjöðr ha. (mjaðar, hf. miði), *mjød.*

mjök bio. (höjere og höjeste gr. meir, mest), 1) *meget, i höj grad;* fell mjök liðit ɔ: *folkene faldt i stort antal* 50[26]. 2) *næsten, omtrent* (også mjök svá), þeir váru búnir mjök, *de var næsten færdige* 106[21], þau váru mjök (m. svá) jafnaldrar, *de var næsten* (*så omtrent*) *jævnaldrende* 79[21], hann hjó til Gunnlaugs ok af honum mjök svá skjöldinn allan, *så godt som hele skjoldet* 86[34].

*móðakarn ik., *'sindsagern'* ɔ: *hjærte* 128.

móðir hu. (-ur; mœðr), *moder.* — móðurbróðir ha., *morbroder.* — móðurfrændi ha., *slægtning på mødrene side.*

móðr ha., *sindsbevægelse, hæftig sindsstemning, vrede.*

móðr to., *mødig, træt.*

mold hu., *muld, jord.*

mólka (að), *malke.*

morð ik., *mord, hemmeligt drab.*

morgindögg hu., *morgendugg.*

morginn ha. (hf. morgni, også efter udtalen skrevet morni), *morgen,* at morgni (morni), *i morgenstunden;* í morgin, *i morges,* men á morgin, *i morgen.*

mót ik., *møde;* til móts við

e-n, *imøde, hen til, hen imod* (sml. til fundðar við e-n), fara til móts við Svein ɔ: *støde til ham* (*med deres folk*) 45[13]. Som fho. med hf. bruges mót, móti alene el. i forb. med á og í, *imøde, imod* (både i alm. og i fjendtlig hensigt; sml. fundr); *i steden for, til gengæld for*, hvat hefir þú í móti því, er . ., *hvad har du at sætte* (*anføre*) *imod det, at* . . 82[27]; uden styrelse: hann gaf Auðuni í móti (*til gengæld*) góðar gjafir 60[30].

mót ik., *præg; mærke, udseende; beskaffenhed, måde* (sml. háttr), með því móti, *på den måde.*

muðr = munnr.

múgi og múgr ha., *mængde mennesker*, allr múgr, *hele folket* (*'massen'*); sml. almúgr og -múgi, *almuen.*

muna (man, munða, munat), *mindes, erindre, huske*, hann munði vísuna, *han kunde huske visen*, (upers.) lengi man þat, er ungr getr, egl. *længe mindes man det, som man ung nemmer* (sml. geta).

mund hu., *hånd* (digt.). — mundlaug hu., *bækken* (egl. *til at vaske hænderne i*).

mund ik. (flt. mundir hu.), *tid, tidspunkt.*

munda, fort. af munu.

mungát ik., *øl*, *mœðir marga m. fira, *øl matter* (*sløver*) *mange mænd* 34.

munnr ha., 1) *mund*, mæla feigum munni, *tale med dødsens mund* ɔ: *som en, hvis død er nær.* 2) *æg på en økse el. hammer;* hamarsmuðr, *den spidse ende på en hammer, hammernæbbet.*

munr ha. (-ar; -ir), A. 1) *sjæl, sind;* 2) *attrå, lyst*, *gráta at muni, *græde 'af hjærtens lyst'* 120 b (sml. anm.). B. 1) *'mon', forskel*, alllítill munr mun verà, at nú sé lægra í horninu en áðr, *det er kun en meget lille forskel, at det nu er lavere i hornet end för* ɔ: *kun ubetydelig lavere* 6[15], gøra mun e-s, *göre forskel på noget* 61[21]; sml. liðsmunr. 2) *vigtighed, ting af betydning*, þess þykki mér mikill munr, at þat er höfðingligra, at . ., *det synes mig at være en ting af stor vigtighed for den mest høvdingmæssige fremtræden, at* . . 62[3]; fyrir engan mun ɔ: *ikke på nogen måde, ikke for alt i verden*, fyrir hvern mun ɔ: *hvad det så end skal koste.* — Hf. mun (muni) som målsbestemmelse ved höjere gr., með muni minna liði, *med en noget* (*betydelig*) *ringere styrke;* þeim mun heldr, *så meget snarere;* ved höjeste gr., Óðinn bar þeim mun verst þenna skaða, sem . ., *O. tog sig for så vidt denne skade mest nær, som* . . 10[33].

munu (mun og man, munda), *'monne', ville, skulle*, bruges i forb. med navnef. i videste udstrækning for at betegne hvad der (sandsynligvis el. muligvis) vil indtræffe; det udtrykker både en hensigt (*ville, agte*), det fremtidige, og det formodede el. mulige, hvor det på da. som oftest kan gengives ved en omskrivning med *vistnok, vel* el. lign. (disse betydninger løber ikke sjælden over i hinanden): *Þökk mun gráta þurrum tárum Baldrs bálfarar 13, *segðu mér ór helju, ek mun (segja) ór heimi, *fortæl du mig fra hel, jeg vil* (*fortælle*) *fra verden* 119 b, *nauðig sagðak, nú mun ek þegja, *nødig talte jeg, nu vil jeg tie* 119 f., *muntu mér fjaðrhams ljá? þó mundak gefa þér, þótt . ., *vil du låne mig din fjerham? jeg vilde give dig den, selv om* . . 115 a; þeim manni mun hon gipt vera, *med ham vil hun blive gift* 76[18], hygg ek, eptir munu ganga 76[19], *ósnjallr maðr hyggsk munu ey lifa, *tror, at han vil* (*skal*) *leve*

evig 133 a; muntu nú eigi sparask til eins drykkjar meira, en þér mun hagr á vera, *mon du nu ikke sparer mere til én drik, end det vil være tjænligt?* 6^{26}; hann spyrr, hvat þeira íþrótta mun vera, er hann muni vilja birta fyrir þeim, *hvad det vel er for idrætter, som han kunde have lyst til at vise* 5^{35}, meiri muntu vera, en mér lízk þú, *du er sagtens större, end du sér ud til* 4^{33}, hér muntu konung upp fœða, móðir, *her opfostrer du sikkert en konge* 55^{5}, þat grunar mik, at þetta muni skulu vera njósn nökkur; ekki mun þat vera, *jeg formoder, at det skal være et vink; det er sikkert ikke tilfældet, det er ikke muligt* (sml. mega 2, b) 72^{8}, er draumr þessi úmerkiligr ok mun vera fyrir veðrum, *er sandsynligvis forbud på (varsler rimeligvis) uvejr* 76^{7}; þat fann Þórr ok talði, at búandinn eða hans hjón mundi eigi skynsamliga hafa farit með beinum, *at bonden eller hans husfolk måtte ikke have (sikkert ikke havde) faret varlig med benene* 1^{16}, 17^{11}, vita megu þat allir, hversu hræddr búandinn mundi vera, er hann sá, *det kan alle vide (det er let at forstå), hvor ræd bonden måtte være (blive)* 1^{19}. Som eks. på ordets overordenlig hyppige brug sé f. eks. 76^{11-23}. Ofte er navnef. vera udeladt: þegar mun þat, er ek vil, *det vil straks ské, når jeg ønsker det* 16^{15}, hví mun eigi þat til, at þú farir leið þína, sem þú vill, *hvorfor skulde det ikke tilstedes, at . .* ɔ: *hvorfor skulde du ikke få lov til at rejse, som du ønsker?* 56^{16}, þetta mun þér líka, en vant mun yðr at smíða, *dette vil du nok synes om, men det er en vanskelig sag at smedde for dig* 19^{25}, hefnisamr muntu síðar, *du vil nok senere (du vil vist med tiden) blive hævnlysten* 54^{15}, grunr á því, at úfriðr muni fyrir, *mistanke om, at ufred forestår* 46^{16}, *ván kvað hann mundu veðrs ens mikla grára geira ok gremi Óðins, *han sagde, at der vistnok var udsigt til kamp og til O.s vrede* 122 b.

munugð (munuð) hu., *sanselig lyst, lidenskabelig kærlighed.*

myklu = miklu (af mikill).

myrða (rð), 1) *myrde, dræbe hemmelig;* 2) *holde drabet hemmelig ved at skjule liget,* m. dauðan mann, *'myrde en død mand'* ɔ: *skaffe liget af vejen, for at drabet ikke skal blive opdaget,* hann drap föður sinn ok myrði hann, *dræbte sin fader og holdt drabet hemmelig (skjulte liget)* 19^{7}.

myrkr ik., *mörke,* til myrkrs, *indtil det blev mörkt* 2^{14}.

myrkr to. (gf. -van), *mörk,* er myrkt var orðit, *da det var blevet mörkt* 2^{16}.

mægð hu., *svogerskab,* mest i flt. (ent. 82^{33}).

mækir ha., *sværd* (især digt.); *mækis straumr (sé straumr).

mæla (lt), 1) *'mæle', tale, sige,* a) absol., mæl drengja heilastr (sé heill); mælask, *udtale sig,* *hví þú þá mælisk af gólfi fyrir, *hvorfor taler du fremme fra gulvet, hvorfor står du på gulvet og taler til mig* 109 a; *mælumsk í sessi saman, *lad os tale sammen i sædet (på bænken)* 110 a; b) med de udtalte ord tilföjede i orat. dir. el. i en sætning med at 4^{3}, 6^{1}, m. til e-s el. við e-n, *sige til en* 3^{10}, 10^{18}, sem mælt er, *som det siges, som ordsproget siger* 95^{18}, 96^{24}; c) med gf., hitt mæla margir, *det siger mange* 62^{13}, *mæla œrna staðlausu stafi, *sige (tale) alt for mange ubesindige ord* 133 b, m. þvílíkt við Þór, *sige sligt til T.* 2) *tiltale,* *orðum m. jötun ɔ: *kæmpe i ordkløgt med jætten* 108 b. 3) *aftale* (sé mál 4). — Med fho.:

m. eptir e-m, *tale en til behag, tale en efter munden* 62[15]. m. fyrir, *foreskrive, befale* 43[19], 77[19]; m. fyrir e-m, *forestille en noget* (også med betyd. *foresnakke en noget*) 56[35]; m. fyrir e-u, *tale for, til forsvar for* (sml. formælandi), m. e-t f. sér ɔ: *bede for sig til gud* (sé hjálpvænligr). m. í mót, *sige imod, modsige* 48[6]. m. til e-s, *ytre ønske om, kræve, forlange noget,* vel er til mælt, *du har fremsat dit ønske på en passende måde* (sml. vel) 66[12]. mæla við (e-u) *sige imod, modsætte sig* 12[23].

mær hu. (meyjar, gf. mey, hf. meyju; flt. meyjar), 1) *mø, pige, ung kvinde; pigebarn* (= meybarn); *rén mø, jomfru.* 2) **datter,* mær ok mögr, *datter og sön* 111 b, meyjar Mögþrasis, *M.s døtre* 113 b, hefir mínn faðir meyju sínni heitit Granmars syni 123 a.

*mærr to., *herlig, fortrinlig;* enn mæri fimbulvetr, *den navnkundige* 113 a.

mætta, forest. fort. af mega.

mœða (dd), *trætte, matte.*

mœnir ha., *mønning.*

mœta (tt), *møde* (med hf.); mœtask, *møde hinanden, mødes.*

mögr ha. (magar, hf. megi; megir, gf. mögu), 1) *sön* (mest digt.; sml. mær 2), kjósa mögu frá mœðrum (sé kjósa); 2) **mand* 127 a[16]; sml. ásmegir ɔ: *aserne,* dróttmegir ɔ: *menneskene,* ljóðmegir.

mön hu. (manar; -ar), *man, manke.*

mörk hu. (markar og merkr; merkir og merkr), *skov;* i stedsnavne: Danmörk o. s. v. (Etym. = da. *'mark'*).

mörk hu. (merkr; merkr), *mark* (som vægt- og pengeenhed = 8 aurar, sé eyrir, el. 16 lod), m. silfrs, *en mark* (*16 lod*) *sølv.*

mötu- sé mata.

N.

ná (nái, náða, náðr), 1) *nå, få fat på, opnå* (e-u), ná konungs fundi ɔ: *blive stedet for kongen* 90[4]; 2) (med navnef.) *opnå, blive i stand til* 51[2], *få löv til* 61[14].

ná- bio., kun i sms., *nær*: nábúi ha., *nabo.* — náfrændi ha., *nær slægtning.*

nafn (namn) ik., *navn.*

nafnfestr hu., *'navnefæste'* (det at give én navn og den dermed følgende gave. Det barn, som man 'øste med vand' og gav navn, skænkede man tillige en gave, et smykke el. et våben. Når en konge el. høvding gav en mand et tilnavn, skænkede han ham i den anledning en lignende gave; sml. s. 35[1—12]).

nakkvarr (nökkur, nakkvat, med omlyd nökkvat 56[36]), og nökkurr (nökkur, nökkut), de sædvanlige former for det ældre nekkverr (nekkver, nekkvat (no.) 121 b[18], nekkvert (to.), også med omlyd nøkkverr 56[25], 57[24], 60[25]), ubest. sto., *nogen, en vis, en,* både som no. og to., i hvilket tilfælde det ofte nærmer sig til betyd. af ubest. ko. (sml. einn 2), n. þinn frændi eða þinna ættmanna, *en af dine frænder eller ætmænd* 106[5], þat var þá siðvanði n., *det var en sædvane, skik* 76[30]. Ik. nakkvat som bio., *noget, nogenlunde, omtrent; måské,* hefir þú n. sét Baldr 12[9]; hf. nökkuru som målsbestem. ved höjere gr., *noget.*

nánd hu., *nærhed,* í n., *i nærheden* (e-m, *af en*).

nár ha. (nás; náir), *lig, dødning.*

nátt el. **nótt** hu. (nætr og náttar; nætr), *nat;* *þó kømr fylkir fára nátta, *dog kommer kongen om få nætter, døgn* (*efter få nætters forløb*) 123 b.

náttból ik., *nattekvartér.*

náttlangt bio. (egl. to. ik.), *hele natten igennem.*

náttstaðr ha., *nattekvartér.*

náttúra hu., *natur; egenskab* (særlig *overnaturlig, overordenlig egenskab*).

náttverðr el. **nótturðr** ha. (-ar), *aftensmåltid, nadver* (sml. dögurðr).

nauðigr to. (gf. nauðgan), *nødig, nødtvungen.*

nauðsyn hu. (-jar; -jar), *nødvendighed.*

nauðsynliga bio., *nødvendigvis.*

naut ik., *'nød', stykke stort kvæg* (*høved*).

naut, fort. af njóta.

nautr ha., 1) *kammerat, staldbroder* (sml. föru-, mötunautr). 2) *hvad der tidligere har været i en persons eje* (sml. Aðalráðs-, Andvara-, Gunnlaugs-, konungsnautr).

*__ne__, nægt. part., *ikke* (*non*), út þú ne kømr, *du kommer ikke ud* 109 a. ne er den ældste nægt. part. i nordisk, som tidlig fortrænges af andre ord (sml. eigi, -a og -gi); den er dog bevaret i nekkverr (af ne veit hverr) og i neinn, *ingen, nogen* (i det ældre sprog skrevet ne einn, hvor ne dog også kan være = né).

né bo., *og ikke, heller ikke* (*neque*); *hönd of þvær né höfuð kembir, *han tór ej hånd eller kæmmer hoved* 120 b; hvártki (hvárki) — né, *hverken — eller,* hvárgi þeira, Önundar né Þorfinns, er jafnmenni föður míns, *ingen af de to,* (*hverken*) *Önund eller Torfin* 82[26].

neðan bio., *nedenfra; nedentil.* **fyrir** n. (med gf.), *nedenfor,* *átta röstum fyr jörð n., *8 mile under jorden* 115 b.

nef ik. (ef. flt. nefja), 1) *næse;* fyrir nef hvert ɔ: *for hver person* (sml. nefgildi ik., *kopskat*). 2) *næb.*

*__nefgjöld__ ik. flt., *mandebod* (bøder til den dræbtes slægtninge for drabet) 122 b.

nefja hu., brugt som tilnavn (*langnæbbet, langnæset?*).

nefljótr to., *med styg næse.*

nefna og **nemna** (nd), 1) *nævne, give navn, kalde,* er nefndr er Hugi, *som nævnes* (*kaldes*) *H.,* maðr er nefndr N. og N. hét maðr er et stående udtryk i sagaerne, *der var en mand ved navn* (*som héd*) *N.;* **nefnask**, *nævne sig, sige, at man hedder,* så nefndisk Skrýmir ɔ: *han sagde, at han hed S.* 2[33]; 2) *nævne, omtale ved navn* 68[20]. 3) *udnævne, beskikke,* n. sér vátta, *tage sig vidner* 80[2]; 3) *bestemme, fastsætte,* at nefndum degi, at nefndri stundu, *til den bestemte* (*den forud nævnte, aftalte*) *tid,* þrír vetr, er til váru nefndir með yðr, *de tre år, som blev fastsatte mellem eder* 92[5].

nema (nam, námum, numinn), 1) *tage* (sml. taka), *tilegne sig, tage i besiddelse* (e-t), n. land bruges om Islands første bebyggere ('landnámsmenn'), der ved deres ankomst 'tog land' ɔ: tog så meget af landet i besiddelse, som de ønskede, hann nam suðr Grindavík, *han 'tog' Grindevig syd på* ɔ: *tog landet syd på ved G. i besiddelse* 80[10]; n. e-t frá e-m, *tage noget fra en,* *nema þú . . mey nemir frá mildingi 123 b; n. e-n e-u, *berøve en noget* (især digt.); n. staðar (også n. stað), *standse, blive stående* 14[10], 27[32], 44[27]. 2) *'nemme', lære,* n. e-t at e-m, *lære noget af en* 79[17]. 3) (med navnef.) mest digt., især i fort., *'tage til at'* (*give sig til at*), *begynde at* (ofte næsten blot omskriv.; sml. gøra, ráða), *nam kveða, *gav sig til at kvæde* 119, *nam at vaxa, *tog til at vokse,*

voksede 122 a, *skegg nam at hrista, skör nam at dýja 114 a. Med fho.: n. við e-u, *støde imod og standse ved*, sverðit nam við hjöltum ɔ: *det gik i lige til hjaltet* 23[13]; absol. *tage plads, göre holdt*, þar námu þeir Hrafn við í nesinu 103[9].

nema, 1) bio. el. bo., *undtagen*, hvar nema alls hvergi (sé hvergi); *kun, men*, váru allir menn upp risnir, nema hann lá, *alle var ståede op, kun (men) han lå (endnu)* 101[3]; þeir höfðu engan Danaher haft nema sitt lið, *havde ingen Danehær haft med sig, men kun deres egne folk* 37[17]; 2) bo., *med mindre, hvis ikke* (med forest. m.; sml. ef) 123 b[9. 17], fengu þeir eigi haldit, nema þeir feldi hann, *de kunde ikke holde den, för end de kastede den ned* 11[15].

nenna (nt), *'nænne', kunne finde sig i el. bekvemme sig til* (sml. mega 2, c) 102[28], ek nenni eigi at gista Oðin ɔ: *jeg er ikke til sinds (har ingen lyst til) at gæste O.* 30[34].

nes ik. (ef. flt. -ja), *næs*; *sverða n., *sværdenes næs* ɔ: *skjoldet.*

nest ik., *proviant, rejsekost.*

nestbaggi ha., *madpose.*

net ik. (ef. flt. -ja), *næt, garn.*

netþinull ha., *reb, der er fæstet til enden af et næt.*

nið ik. flt. (også niðar hu. flt.), *'næ', aftagende måne* (sml. ný), *nótt með niðum, *nat og næ* 110 b.

níð ik., *'nid', forhånelse.*

níðingr ha., *niding.* — níðingsverk ik., *nidingsværk.*

niðmyrkr ik., *bælmörke.*

niðr ha. (-s; -jar), *slægtning på mandssiden*; *sön, frænde, ætling.*

niðr bio., *ned;* (om en retning uden bevæg.) n. frá, *neden for.*

niðri bio., *nede.*

níðskár to., *som bruger hånende, hvasse ord*, om skjalde, der digter smædesange ('nidviser').

niflheimr ha. (og -heimar ha. flt. 119 a), *'tågeverdenen'*, Hels bolig.

niflhel hu., *'tågehel'* (tænkes beliggende neden for hel; slette mænd siges at dø anden gang og da at komme fra hel til niflhel 113 a).

nipt hu., *slægtning på kvindesiden*; *datter, søster.*

níu talo., *ni.*

níundi ordenst., *niende.*

njósn hu., *spejden, udspejden; underretning, 'nys'* 37[21] (sml. fara). — njósnarmaðr ha., *spejder, mand, som bringer underretning om noget* 38[6].

njósna (að), *spejde, udspejde, skaffe underretning* (um e-t).

njóta (naut, nutum, notinn), 1) *nyde, glæde sig ved* (e-s), hann lét hann n. draums síns ɔ: *forstyrrede ham ikke i hans dröm, vækkede ham ikke af hans dröm* 75[16]; *virða n. ɔ: *herske over mænd* 128; 2) *bruge, have nytte af* (e-s), *kyks né dauðs nautkak karls sonar, *levende eller død har jeg ingen nytte haft af den gamles sön* ɔ: *hverken levende eller død har han gavnet mig* 13, Egils nauztu at því, föður þíns, *dertil brugte du din fader E.s hjælp, derfor kan du takke E.* 82[32]; lítt nýtr þú þá þess, er.., *kun ringe nytte har du af, at.., kun lidt nytter det dig da, at..* 59[21].

norðan bio., *nord fra;* fyrir n. (med gf.), *nord for.*

norðmaðr ha., *Nordmand*, norðmenn, *Nordmændene* (sj. *indbyggerne i de nordiske lande i det hele, nordboere*).

norðr ik., *den nordlige himmelegn, nord.*

norðr bio., *mod nord, nord på.*

norðrland ik., *Nordland* (i Norge og på Island); flt. norðrlönd, *de nordiske lande, Norden.*

norðrvegar ha. flt., *de nordlige egne, Nord.*

Noregr (ældre Norvegr) ha., *Norge.* — **Noregsmenn** ha. flt., *Nordmændene* (sml. norðmaðr).

norn hu., *norne, skæbnegudinde.*

norrœnn to., 1) *nordlig* (om vinden). 2) *nordisk*, særlig *norsk.*

nótt sé nátt.

nú bio., 1) *nu, for nærværende tid,* hann þurfti nú meira við þat en fyrr 59[33]; kominn nú utan af Grœnlandi, ok nú af Noregi, *nu (nylig) kommen fra G. og nu (sidst) fra N.* 57[6]; 2) (hyppig ligesom da. *nu* i fortællende stil) *nu, derpå, så,* el. blot tjænende til at give udtrykket en vis afrunding, nú er þar til máls at taka (sé mál), hann ferr nú síðan á fund Haralds 59[34]; (ved bydem.) ver nú með mér, *bliv nu hos mig* 59[3], *ráð þú mér nú! *heill þú nú! 108. Som eks. på ordets hyppige brug i de forskellige betydninger, der ofte løber over i hinanden, sé f. eks. s. 57.

ný ik., *'ny', tiltagende måne* (sml. nið).

ný- forb. med fort. tf., *nys, nylig*: **nýkominn**, *nylig kommen.* — **nýtekinn**, *nylig tagen,* hann hafði nýtekit við föðurleifð sinni, *havde nylig overtaget sin fædrenearv* 92[34]. — **nývaknaðr**, *nys vågnet.*

nýlunda hu., *nyhed, ny og uventet begivenhed,* þat varð til nýlundu ɔ: *den uventede begivenhed indtraf* 95[20].

nýr to. (gf. -jan), *ny.*

nýsa (st), *spejde, undersøge* (sml. njósn); *nýsask fyrir, *spejde omkring, sé sig for* 132 a.

nyt hu. (-jar; -jar), især i flt. 1) *nydelse, glæde,* øngar nytjar hafa Helgu, *ikke have nogen glæde af H.* 101[27]; 2) *nytte, fordel.*

nýta (tt), 1) *'nytte', benytte, bruge, have nytte af* (e-t; sml. njóta), þú nýtir eigi boga minn, þóttu . . ɔ: *du vil ikke være i stand til at bruge min bue, selv om du* . . 61[32]; nýtti hann lítit af samvistum við hana, *havde kun liden nytte (glæde) af* 96[10], ekki nýtir þú hér af ɔ: *det får du ikke noget ud af* 7[3]. 2) (intr.) *nytte, være til nytte,* hann segir síðan, hvárt þá mætti svá nýta, *om det så kunde nytte* (ɔ: *om det var rigtigt, lovgyldigt) på den måde* 80[4]. — **nýtask**, *nytte, være til nytte,* þetta verk má eigi nýtask ɔ: *der kommer ikke noget ud deraf (det vil ikke gå, lykkes)* 3[16].

nýtr to., *nyttig, brugbar,* af hverjum hlut gerða ek nökkvat nýtt 17[24]; *gavnlig,* *(om guderne) nýt regin, *de nådige magter, de hulde guder,* (om personer) *duelig, dygtig, brav.*

nytsamligr to., *nyttig.*

næða, forest. fort. af ná.

nær (også nærri) bio., 1) *nær, nær ved* (med hf.; mods. fjarri); 2) *næsten.* Höjere og höjeste gr. **nær(r)**, **næst**, *nærmere, nærmest,* nær þótti mér hinu, at . . ., *det syntes mig nærmere ved det, at* . . ɔ: *det forekom mig langt snarere, at* . . 62[29], ef þá er nær en áðr, *hvis det da er nærmere derved end för* ɔ: *hvis det kan tjæne til sagens fremme* 83[17]; því næst ɔ: *dernæst, derpå.*

nær bo., *når* (spörg., om tiden; sml. hvar) 132 a[18], 133 a[20].

nær(r)i, næstr, to. i höjere og höjeste gr., *nærmere, næst, nærmest* (om sted, tid og overf.), fyrir þær vetrnætr, er næstar váru ɔ: *för næste vinter* 41[8]; (også om det nærmest foreg.) næsta sinni ɔ: *sidste gang, sidst* 43[30].

nætr, flt. af nátt.

nökkurr, nøkkverr sé nakkvarr.

nökkvi ha., *lille skib, båd.*

O, Ó.

ó-, nægt. forstav., sé ú-.

*oddlá hu. (-lár; -lár), *'odvæske'* (*pilenes el. spydenes væske*) ɔ: *blod.*

oddr ha., 1) *od, spids* (på våben og andre redskaber; sml. blóðrefill om sværd); 2) (mest digt.), *spidst redskab* (*pil, spyd, spore*), *fölvir oddar (sé fölr).

óðfluga to., *i flyvende fart.*

óðfúss to., *rasende begærlig, lysten,* *ó. í jötunheima, *rasende begærlig, længselsfuld (efter at komme) til j.* 118.

óðr to., *rasende, hæftig, hidsig.*

of, I. fho. med gf., sj. hf. 104[33] (tilhører væsenlig det ældste sprog og forholdt sig opr. til yfir omtr. som de ligeledes i det ældste sprog hyppig forekommende kortere former ept, fyr, und til eptir, fyrir, undir; tidlig behandledes of og yfir dog som to forskellige ord, og of sammenblandedes efterhånden med umb, um, som til sidst fortrængte det og derfor senere brugtes i de samme betydninger, som tidligere havde været knyttede til of). a) om stedet, *over, hen over, igennem,* *of land ok of lög, *over land og vand* 123 b, *of lopt ok of lög, *gennem luft og over hav,* far of fjörðinn, *overfart over fjorden* 15[19], *dögg of dala 109 b, *of dróttmögu, nýt regin 109 b. b) om tiden (om varighed), *om, i løbet af,* hann gekk fyrir of daginn, *om dagen, dagen igennem* 3[8], of hríð, *en tid lang,* *of aldrdaga 110 a; (om tidspunktet) *om, ved,* of miðja nótt varð landskjálfti, *ved midnatstid* 2[19], of haustit, *om høsten* 41[16]. c) om andre forhold: 1) *forbi,* *mæla of hug (sé hugr). 2) *iblandt,* *kjósa of konunga, *vælge blandt (mellem) konger.* 3) *om* (i en mængde udtryk for at betegne genstanden for en handling o. s. v.), *angående, med hensyn til,* berjask of hana, *kæmpe om hende* 76[16], *höfði veðja of goðspeki 110 a; *þat es enn of þann, es þú illa trúir, *det er (gælder) fremdeles om (med hensyn til) den, som du tror ilde* 135, vel at sér búinn of skjótleikinn, *meget dygtig i hurtighed* 5[16].

II. bio., *alt for;* skrives i reglen adskilt fra bio., of mjök, *alt for meget,* medens man ved to. både bruger den sammenskrevne og usammenskrevne form: ofgørr, *for vidt dreven;* oflítill og of lítill, *alt for lille;* ofveykr, *alt for vég* (sml. til). — I sammensætning med no. (og undert. udso.) betegner ofet overmål: ofdrykkja hu., *drukkenskab;* ofdrykkjumaðr ha., *drukkenbolt.* — *ofvæni hu. el. ik., *ængstelig forventning, fortvivlelse,* ásmegir í o. ɔ: *asesönnerne (aserne) venter med gru på, hvad der vil ské* 119 b.

III. udfyldende part., som meget alm. i gl. digte og undert. i den ældste prosa föjes til udso. uden særlig betydning, nærmest af rytmiske grunde, f. eks. Þrymskv. v. 1 of saknaði, v. 2, 3, 9 of kvað, v. 7, 8 of fólginn, v. 8 of heimtir, v. 10 of fallask, of bellir. Sjælden er det föjet til andre ord end udso.: síns of mál maga 133 a; sitja meir of sáttir saman 112 b. (I håndskrr. er det gl. of meget hyppig fortrængt af um, og ikke sjælden er partiklen helt udfalden i opskrifterne af de gl. digte).

ofan bio., *ovenfra, ned; oventil.* fyrir o. (med gf.), *ovenfor.* — ofanverðr to., 1) *som vender op ad, hører til den øverste del,* hann hjó í skjöld ofanverðan, *i den øverste del af skjoldet, oventil i skjoldet.* 2) (om tiden)

senere, sildigere (mods. öndverðr), á ofanverðum dögum Haralds; frá öndverðu til ofanverðs ɔ: *fra begyndelsen til enden, fra først til sidst.*

ofar, ofa(r)st, bio. i höjere og höjeste gr. (til upp; sml. of, ofan), *höjere, længere op, oppe.*

ofr- i sms. med no. (sj. to.) betegner et overmål (= of-): ofrást hu., *hæftig kærlighed.* — *ofrmælgi hu., *overdreven snaksomhed, ordgyden.*

ofsi ha., *overmodig adfærd, tyranni.*

ógn hu., 1) *skræk, rædsel;* 2) *hvad der kan indjage én skræk, skræmsel, trusler og lign.*, enga ógn býð ek þér at sinni ɔ: *det er ikke min agt at skræmme dig denne gang* 97[24].

*ógn hu., *flod, elv,* ógnar ljómi, *flodens glans* ɔ: *guld,* iðgnógan ógnar ljóma brögnum bjóða ok burum þeira, *byde mændene (kæmperne) og deres sönner rigeligt guld* 123 b.

ógurligr to., *frygtelig.*

ók, fort. af aka.

ok (sj. auk; nyere og) bo., 1) *og;* bæði — ok, *både — og;* 2) står undert. i samme betydn. som det henvis. er, *at höllu hann kom, ok átti Íms faðir, *som I.s fader ejede* 108 b, *vasa sá herr í hugum, ok átti til Valhallar vega (andre håndskrr. har er for ok) 130 a; 3) betegner ofte en modsætning, *men, men dog,* hann kveðsk frétt hafa, ok þó úgørla, *siger, at han har hørt det, men dog ikke nöje* 93[28], vel er drukkit, ok eigi til mikit, *men dog ikke for meget* 6[16]; 4) efter samr og andre lighedsudtryk, *som, ligesom* (lat. *ac, atque*), et sama vápn, ok hann sýndi, *det samme, som* 87[1] (sml. sem). 5) brugt til at indlede eftersætningen, *så, da,* er Hugi er kominn til skeiðs enda ok snýsk aptr, ok er Þjálfi eigi þá kominn á mitt skeiðit; þá segja allir . . ., *da H. er kommen til banens ende og vender sig om, så (da) er T. endnu ikke kommen midt på banen; da siger alle . . .* (sål. rettere end at lade eftersætn. begynde med þá segja allir: *da H. . . . vender sig om, og da T. endnu ikke er kommen midt på banen, så siger alle . . .*) 5[32], er hann laut ór horninu ok sér, hvat leið drykkinum, ok lízk honum . . ., *da synes det ham* 6[14]; sjælden med grundordet foran udso.: einn dag, er konungr reið á veiðar, ok hann varð einn sinna manna, *(så) blev han skilt fra sine mænd* 27[1], 122 a[29]. 6) bio., *også,* *mun ek ok með þér ambótt vesa 117 a; ok ekki, *heller ikke* 72[33], ok eigi skal ek heldr ok, *og heller ikke skal jeg* (ok står her overflødig, egl. *og lige så lidt skal jeg også*) 44[16].

okkarr, ejestedo., *vor (om to).*

olla, fort. af valda.

opa (að; yngre hopa), *trække sig, vige tilbage, gå baglængs,* sumt lið þeira opaði suðr á bergit, *en del af deres folk trak sig tilbage syd på hen ad bjærget* 39[35]; også o. undan, opuðu menn upp undan á bergit, *trak sig tilbage op imod bjærget* 40[2], varð hann at opa undan, *måtte trække sig tilbage, vige til siden* 97[22].

opinn to., *åben.*

opt bio. (höjere og höjeste gr. optar, optast), *ofte, tit* (sml. jafnan).

ór, fho. med hf., *ud af* (sml. af, frá). a) om stedet (om en bevæg. el. retning) *ud af, ud fra* (forholder sig til í, som af til á): fara ór landi 41[16], út ór höllinni 44[9], hlaupa upp ór gröfinni, *springe op af graven* 23[16], ór Danmörku, Noregi, Þrándheimi o. s. v.; *þykki mér ór augum eldr of brenna, *brænde, stå ud fra* 118 a; *svá beit þá sverð ór siklings hendi, *således béd sværdet fra* (= i)

fyrstens hånd (sml. af med samme betyd. som á) 129 b. Overført, *ud af; ude af, uden for,* ór lagi, *af lave,* ór minni (sé minni); vera ór sögunni (sé saga). b) om andre forhold: 1) *af* (om stof), *ór holdi, beinum, hausi, sveita 110 b. 2) *fra* (om en overgang fra én tilstand til en anden), hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var, egl. *fra det, som tidligere var tilfældet* ɔ: *i sammenligning med hvad der för var tilfældet* 81[20]. c) Absolut uden styrelse: freyddi ór upp blóð, *frådede op derfra, sivede ud deraf* (*af bylden*) 84[3]; *svá óx, unz ór varð jötunn, *så voksede det, indtil der blev en jætte deraf* 111 b.

órar, órum, sé várr.

orð ik., 1) *ord,* taka til orða, *tage til orde;* 2) *mundligt budskab,* senda e-m orð, *sende en bud;* 3) *omdömme, rygte,* gott, ﬂt orð, *godt, dårligt rygte.* — *orðstírr ha., *hæderlig omtale, ry, berömmelse,* o. deyr aldregi hveims sér góðan of getr ɔ: *eftermælet dør aldrig for hver den, som vinder et godt* 135.

orðinn, fort. tf. af verða.

orðsending hu., *mundligt budskab.*

orðspeki hu., *ordkløgt, visdom.*

orðtak ik., *udtryk, ord.*

orlof ik., 1) *lov, tilladelse;* 2) *lov til at rejse, orlov.*

ormr ha., *'orm', slange.* Slangerne tænktes at ruge over store skatte, særlig guld (sé f. eks. fortællingen om Fåvner s. 17 ff.); derfor bruger digterne hyppig 'slangelejet' og lign. udtryk som omskrivning på guldet. Ormrinn langi, skammi, var navne på 'dragelignende' krigsskibe (sml. dreki, höfuð). — ormstunga hu., *'ormetunge', slangetunge;* tilnavn til Gunløg, Illuges sön (på grund af hans skarpe, hvasse tunge; samme navn bar også Illuges morfader).

orrosta (yngre orosta) hu., *kamp, slag* (sml. bardagi). — orrostumaðr ha., *stridsmand, kriger.*

órskurðr ha. (-ar), *afgörelse af en tvist, voldgiftskendelse* 89[26]. — órskurðarmaðr ha., *voldgiftsmand* 89[15].

orta, ortr, af yrkja.

óss ha., *'ós', flodmunding.*

oss, gf. og hf. flt. til ek.

otr ha. (-rs), *odder.* — otrsgjöld ik. flt., *erstatning, bod for* (*at have dræbt*) *odderen,* brugt som omskrivning for *guldet* 19[13].

otrbelgr ha., *odderbælg, odderskind.*

ótta hu., *'otte', den sidste del af natten för dagens frembrud* (fra kl. 1½—4½), *den tidlige morgenstund, daggry,* í óttu fyrir dag, *i 'otten' för daggry* ɔ: *lige för dagen gryde.* — óttusöngr ha., *'ottesang'* (*morgengudstjæneste, frop rædiken*).

óttask (að), *frygte for noget* (e-t el. við e-t); ó. um þá, *nære frygt for* (*med hensyn til*) *dem* ɔ: *være bekymret for dem* 29[14].

ótti ha., 1) *frygt, skræk;* 2) *hvad der fremkalder frygt, fare* og lign. 72[34] (sé ván). — óttalauss to., 1) *fri for frygt, tryg;* 2) *som ikke fremkalder frygt, uden fare,* ekki var þá óttalaust at sofa 3[23].

óx, fort. af vaxa.

oxi ha. (flt. yxn og øxn 117 b[3]), *okse.*

P.

pái ha. (ef. på), *på, påfugl;* som tilnavn Óláfr pái, *Olav på.*

páll ha., *hakke,* p. ok reka, *hakke og spade* (nævnes oftere sammen som redskaber til jordarbejde).

pallr ha., *bænk* (særlig om kvindernes sæde 96[22]; sml. bekkr, flet, set og öndvegi).

pallstrá ik., *bænkestrå* (hvormed bænken belægges), verða ellidauðr inni á pallstrám (mods. falla í orrostu) 38[28].

páskar ha. flt., el. **páskar** og -ir hu. flt., *påske.*

pati ha., *løst rygte; snak.*

penningr ha., *penning* (= 1/10 eyrir), *skilling.*

prestr ha., *præst.*

prettr ha. (-s; -ar og -ir, gf. -u), *list, kneb.*

príss ha., *pomp, pragt, stads.*

pund ik., *pund* (i alm. = *skippund*).

R.

rá hu. (rár; rár), *skibsrå.*

ráð ik., *råd.* A. 1) *råd, som man giver en,* skaltu mínum ráðum fram fara, *gå frem efter (følge) mine råd* 86[26]; 2) *hvad der er tilrådeligt, rigtigt,* Illugi kvað þat ekki ráð 95[10]. 3) *overvejelse af hvad man bör göre, rådslagning, beslutning,* leita sér ráðs, *overveje noget,* sjá e-t at ráði, *finde noget rådeligt, ansé det for rigtigt,* taka til ráða, ráðs, *beslutte sig til* 65[34], taka gott ráð, *tage (fatte) en god beslutning* 57[28], gera þat ráð, at . ., *tage den beslutning, at . .* 61[4], var þat gørt at ráði allra vitrustu manna, *det blev udført efter alle de viseste mænds beslutning* 100[6]; *plan, list, anslag,* ekki er þat ráð hans, *det er ikke hans plan (hensigt)* 46[13], þetta váru þó ráð þeira feðga, *det var en plan, de havde lagt (et anslag af dem)* 72[20]. B. 1) *rådighed, myndighed,* i alm. i flt., váru öll ráð af honum tekin ɔ: *han var berøvet hele sin myndighed,* engi ráð skalt þú taka af mér ok fara hvergi, fyrr en ek vil, *du skal ikke tage noget af min myndighed fra mig, ikke göre noget indgreb i den* 79[10]. 2) *stilling, hvori man befinder sig, vilkår,* *ek því aldri unða ráði 33[29]. 3) *parti, giftermål,* vitja ráðsins ɔ: *indfinde sig for at fuldbyrde giftermålet* 92[26], (også i flt.) skyldu þau ráð takask um vetrinn, *giftermålet skulde fuldbyrdes (bryllupet skulde stå) om vinteren* 95[23]. C. *råd, rådgivere* (koll. = ráðuneyti); flt. **de höje rådende (styrende) magter, guderne* (sml. bönd, goð, regin), ráð öll ok regin, *alle de rådende, vældige magter* ɔ: *de mægtige guder* 131 a (om de hedenske guder, som i samme digt kaldes bönd, goð, heiðin goð). — **ráðagerð** (-gørð) hu., *rådslagning, beslutning.*

ráða (réð, ráðinn), *råde.* A. 1) *råde, give råd,* r. e-m e-t, *råde en noget,* r. e-m ráð, *give en et råd* 22[35], *ráð þú mér nú 108 a. 2) *overveje, rådslå,* r. um (of) e-t, *rådslå om, overveje noget,* *of þat réðu ríkir tívar 116 a, 119 a, ráð um með oss, *overvej det med mig* ɔ: *giv mig et godt råd i den anledning* 16[23]. 3) *aftale, beslutte, udføre*

(i følge aftale, beslutning), *bevirke* og lign. (e-t), r. atför við e-n, *beslutte* (*aftale*) *et overfald på en*, ráða sér sjálfr bana ɔ: *tage sig selv af dage* 34[19]; også r. e-n, *forråde en, bringe en af dage.* Lideart: er þat réðsk, *da det blev besluttet* (*aftalt*) 95[3], var þat þá ráðit, *det blev da besluttet* 38[24], eigi mun svá skjótt ráðask, *det vil ikke blive besluttet* (*afgjort*) *så hurtig* 82[8]. — Med fho.: ráða á e-t, *tage fat på noget*, r. á e-n, *angribe en.* r. e-t af, *tage en endelig beslutning, bestemme sig til* 66[2]. r. til e-s, *give sig i færd med, tage fat på, begynde* 52[7. 14], *angribe* (sml. r. á); r. skipi til hlunns (sé hlunnr). — Middelart ráðask, *beslutte sig til noget, udføre noget i følge den beslutning, man har fattet,* særlig *begive sig etsteds hen*, ráðask til ferðar með e-m, *beslutte sig til at rejse med en* 81[24], ráðask til skips með e-m, *beslutte sig til at sejle med en, give sig* (*gå*) *om bord hos en* 101[34], hann rézk í braut ɔ: *drog bort;* ertu ei ráðinn til utanferðar ɔ: *bestemt på at rejse* 82[14]. 4) omskrivende med navnef. især digt. (egl. *give sig til at;* sml. gøra, nema), *réð hann umb at þreifask, *han famlede for sig* 114 a. B. *råde for, have rådighed, myndighed over, styre, regere* (e-u el. fyrir e-u), vér ráðum öllu með þeim, *jeg råder over alt i forening med dem* (*har i alle henseender samme myndighed som de*) 16[13], r. mestu ɔ: *have den störste magt, indflydelse, have den afgörende stemme;* hann réð fyrir Noregi, *herskede over N.* 35[17]. C. *råde, tyde, udtyde,* r. draum 75[22], 76[20].

ráðligr to., *rådelig, tilrådelig.*

ráðsnotr to., *rådsnild, kløgtig.*

ráðugr to., *kløgtig, snarrådig.*

ráðuneyti ik., *rådgivere* (koll.).

ragna- sé rögn.

ragr to., *fejg, umandig* (= argr; sml. blauðr), bæði rauðr ok r., *både rød og ræd* 49[11].

rakki ha., *'rakke', ring, ved hvilken sejlråen holdes fast til og bevæges om masten;* *rakkahirtir ha. flt., *'rakkehjorte'* ɔ: *master* 127 a.

ramligabio., *stærkt, kraftig.*

rán ik., *ran, rov.* — ránsmaðr ha., *ransmand, røver.*

rangr to., *vrang, urigtig.*

*rann ik., *hus.* (Flt. rönn etym. = da. *'rönne'*).

rann, fort. af renna.

rás hu., *løb.*

rass (ældre ars) ha., *ars, bagdel.*

rata (að), *vandre, færdes,* *r. víða, *fare vidt omkring.*

rauðr to., *rød.*

rauf hu. (-ar; -ar), *hul, åbning.*

raufa (að), *rive hul på; gennembore.*

*raukn (og rökn? sml. hölðr) ik., *trækdyr* (om okser og heste), også *hest i alm.*, r. bitluð, *bidslede gangere, heste* 127 b.

raun hu., *forsøg, prøve; erfaring,* sem raunir (gf.) bar á síðan, egl. *som det senere bar* (*víste*) *prøver på* ɔ: *som erfaringen siden viste.*

rausn hu., *hvad der er storartet, pragtfuldt* (*herlighed, glans, pragt*).

réð, fort. af ráða.

*regin ik. flt. (kun i nf. og gf.; ef. ragna, hf. rögnum lånes af rögn, sml. læti), *de vældige, styrende magter, guderne* (ordet forekommer oftere i de gamle mytiske digte, navnlig Vafþrúðnismál).

regn ik., *regn.*

reið hu. (-ar; -ar, sj. -ir), 1) *riden, ridt* (sml. jóreið). 2) *vogn* 1[2].

reið, fort. af ríða.

reiða (dd), 1) *sætte i bevægelse*

(med gf.; sml. bregða), *svinge*, r. sverð, øxi 21[33], hamar 3[36], hann greip til hamarsins ok bregðr á lopt, en er hann skal fram reiða ɔ: *han hæver hammeren, men da han skal til at slå til med den* 9[19]. 2) *udrede, udbetale* (sml. greiða), r. e-m e-t, *udrede noget til en* 18[28], 19[1]; også r. e-t fram, *udrede noget* 18[24].

reiða (dd), *göre vred;* mest reiðask, *vredes, blive vred* 19[35], r. e-u, *blive vred for (over) noget*, r. e-m, *blive vred på en.*

reiðfara to., kun i forb. verða vel r., *få en heldig rejse til søs* 55[20] (= fersk þeim vel 55[15]).

reiði hu., *vrede*, leggja r. á e-n, *blive vred på en.*

reiði ik., *ridetöj.*

reiðr (ældre *vreiðr) to., *vred*, *vreiðr vas þá Vingþórr 114 a (sml. 116 a), ·vega reiðr (opr. med bogstavrim v. vreiðr) 23[35]; r. e-u el. við e-t, *vred for (over) noget* 37[18], r. e-m, *vred på en.*

reiðuliga bio., *i vrede, vredt.*

reif, fort. af rífa.

reika (að), *gå omkring* (uden bestemt mål), *gå en tur, spadsere.*

reisa (st), *rejse, oprejse.*

reka hu., *spade.*

reka (rak, rákum, rekinn; ældre *vreka), 1) *drive, jage af sted*, r. flótta (sé flótti), r. hross til ár, *drive heste til floden;* (om livløse genst.) *drive, slå, kaste* og lign., r. af tjöld (sé tjald); upers. e-t (gf.) rekr, *noget drives af sted*, rak skipit (gf.) upp á leirur, *skibet drev (blev drevet) op* 94[10]. 2) *udføre, udrette*, r. ørindi. 3) *hævne* (e-s), *þess mun Viðarr vreka, *det vil V. hævne* 114 a.

rekja (rakða, rakiðr og rakðr), *opvikle, vikle ud, udfolde*, hon rakði skikkjuna, *hun udfoldede kappen, bredte den ud* 106[36], 107[6].

rekkja hu., *seng.*

rembask (bð), *vise sig stolt, overmodig, kry.*

renna (rann, runnum, runninn), *rinde, flyde; løbe, rende* (sml. hlaupa), *hvat es þat fiska, es renn (gl. form = rennr) flóði í, *som løber i floden* 18, *þeir renna létu (hesta) Sólheima til dala döggótta, døkkvar hlíðir, *de lod hestene løbe til S. gennem duggede dale, over mörke skrænter* (sml. ríða) 127 a.

renna (nd), 1) *lade rende, løbe* (e-u), r. augum til e-s ɔ: *kaste öjnene på en.* 2) intr., *rende, glide* og lign. (= renna, rann), hann rennir upp í forsinn 14[3], rendi hann í hendi honum, *gled (smuttede) i hånden på ham* 14[10].

rera, fort. af róa.

rétta (tt), 1) *rette, göre lige;* 2) *række, udstrække.* 3) *rette, bringe i orden.*

rétting hu., *det at bringe noget i orden, rettelse, berigtigelse; oprejsning* (bod for tilföjet fornærmelse), varð þessa engi r. af Önundi, *der blev ingen oprejsning givet for dette af Ö.* 106[13].

réttr to., 1) *ret, lige.* 2) *rigtig*, var þat mjök rétt at segja ɔ: *man kunde med fuldkommen ret sige.*

reyna (nd), *prøve, forsøge; erfare.* reynask, *prøves*, (*ved prøve, erfaring*) *vise sig*, reyndisk Gunnlaugr enn hraustasti drengr ɔ: *viste sig som* 102[6], mun yðr reynask úframar, *det vil vise sig ringere for eder, I vil finde det overdrevet* 67[32].

reyrbönd ik. flt., *rørbånd* (hvormed pilen fastbindes til skaftet).

ríða (reið, riðum, riðinn), *ride*, r. hesti, vargi, *ride på en hest, en ulv;* r. leið sína, *ride sin vej, ride af sted* 12[27] (sml. fara), hann reið døkkva dala, *gennem mörke dale* 11[36], hann reið norðr Holtavörðuheiði, *nord på over Holtevardeheden* 106[19],

*sú skal ríða móður brautir mær, *den mø skal ride (vandre) sin moders veje* 113 b; *ríða vit skulum grœnna heima (ef.) goða, *ride til guders grönne hjem, herlige (skönne) boliger* 130 b (sml. ganga).

ríða (reið, riðum, riðinn; opr. vríða = da. 'vride'), *sno, flette, binde,* tók hann língarn ok reið á ræxna, *snode (flettede) masker derpå;* r. knút, *slå en knude* (sml. knútr).

riddari ha., *ridder, rytter.* — riddaralið ik., *ryttertrop.*

riðlask (að), *dele sig, rykke frem i små afdelinger.*

rífa (reif, rifum, rifinn), *rive,* r. af ermi, *rive et ærme af* 72¹, r. í sundr, *sønderrive* 44¹⁹.

rifna (að), *rævne.*

ríki ik., 1) *magt, kraft* (sml. afl), *af ríki, *af al magt, så godt de formåde* 127 a; 2) *magt, herredömme;* 3) *rige.*

ríkr to. (gf. -jan, i alm. -an), 1) *mægtig, anselig;* (om ting) *stærk.* 2) *rig* (denne betyd. er senere).

ript hu. og ripti ik., *linneddug, linnedklædning.*

rísa (reis, risum, risinn), *rejse sig, stå op,* også r. upp.

rist hu. (-ar; ristr), *vrist på foden.*

ríta (reit, ritum, ritinn), senere rita (að), *skrive.*

rjóða (rauð, ruðum, roðinn), *farve rød,* især *farve rød i blod.*

rjóðr ik., *rydning, ryddet (åben) plads i en skov.*

rjúfa (rauf, rufum, rofinn), *rive hul på, bryde, opløse;* *þás of rjúfask regin ɔ: *ved gudernes undergang, i ragnarok* 114 a = *es ragna rök rjúfendr koma, *når de, der opløser gudernes virksomhed ('gudebryderne') kommer* (el. måske rettere: *når ødelæggerne kommer til, indfinder sig ved gudernes undergang,* i det rök enten styres af rjúfendr, el. er forb. med bevægelsesverbet uden fho., sml. under koma) 121.

róa (rœ, røra el. rera, róinn), *ro.*

roðinn, fort. tf. af rjóða.

roðra hu., *blod.*

róg ik., 1) *bagtalelse, bagvaskelse.* 2) (især digt.) *anledning til strid, tvist,* verða e-m at rógi, *blive anledning til strid for nogen* (*blive et 'stridens, tvistens æble'*) 92¹⁷. — rógsmaðr ha., *bagvasker.*

*róma hu., *strid, kamp.*

rosknask (að), *nå manddomsalderen;* rosknaðr, *moden, voksen.*

'ru sé eru.

ruðu, fort. flt. af rjóða.

rúm ik., *rum, plads,* láta liggja r. ɔ: *lade en plads stå åben* 42²⁵.

Rúmferill (el. Rómf.) ha. (hf. -ferli), *pilegrim, som drager til Rom.*

rún hu. (-ar; -ar), 1) i flt., *hemmelighed, hemmelighedsfuld visdom* (sml. stafir), *jötna rúnar ok allra goða, *jætters og alle guders hemmeligheder ('gåder')* 112 b—113 a. 2) *rune.*

ryð ik. og ryðr ha., *rust,* r. festisk á e-u, *noget ruster* 27⁹.

rymr ha., *larm, bulder.*

ræna (nd og nt), *rane, plyndre;* r. e-n e-u, *berøve en noget, røve noget fra en.*

*ræsir ha., *fyrste.*

ræxn ha., *maske* (på næt og lign.).

rœða hu., 1) *tale,* svara rœðu e-s, *svare på ens tale* 38¹⁵; *samtale.* 2) *meddelelse, fortælling,* er þessi rœða til minnar sögu, *det er hvad jeg har at meddele om mit livsløb* 19¹².

rœða (dd), 1) *tale om, sige;* r. um, *bringe på bane, omtale,* rœddi Þorsteinn um við hann, ef hann vildi . . ., *omtalte for ham, om han* . . . ɔ: *spurgte ham, om han vilde* 75¹.

rœtask (tt), *skyde, slå rødder;* upers. rœtisk á um e-t, *noget slår rødder, vokser,* mun þá enn

á rœtask um gaman manna ɔ: *så vil der nok endnu blive munterhed mellem folk* 61[11].

rögn ik. flt., = regin. — ragnarök ik. flt., sé rök. — ragnarøkr ik., *gudernes tusmörke, verdens undergang* (dette udtryk synes gennem senere misforståelse at være opkommet af ragnarök).

rök ik. flt., *begivenhedernes udvikling, omfattende både begyndelsen og enden;* *tíva rök öll, *alt hvad der angår guderne, deres hele liv og virksomhed, hele skæbne* 112, *ragna rök, *gudernes liv og skæbne,* særlig om slutningen, *gudemagternes ophør, gudernes undergang* (hvor ragnarök altså bliver = ragnarøkr) 114 b, 121; *í aldar rök, *ved tidens ende, verdens undergang* (= ragnarök og -røkr) 112 b.

rökn sé raukn.

røkr (røkkr) ik., *tusmörke* (sml. ragnar.).

rönd hu. (randar; randir og rendr), *rand, kant,* særlig *skjolderand* 125 a[18] (sml. skjaldarrönd), derfor digt. *skjold* 124 b[5].

røra, fort. af róa.

röskr to. (gf. -van), *rask, kæk;* som egennavn Röskva (*'den raske'*), *Tors ledsagerinde.*

röst hu., *míl* (længdemål).

S.

så (sú, þat), påpeg. sto., 1) *den* (uden og med eftertryk, sml. hinn), som to. og no.: a) som to., *den,* sá maðr, *den mand* 2[30], sú kona, *den kvinde* 10[9]; sml. sú var siðvenja, *den skik herskede, det var skik og brug* 37[9]. Ofte foran to. sammen med det best. ko. (sá inn ungi maðr, sé inn A), undert. uden ko. (sá ungi maðr = inn u. m.). b) som no. brugt som 3dje persons pers. sto., *han, hun, den, det, de* (sml. hann), var sá eigi lítill, *han var ikke lille* 2[27], *Þrúðgelmir vas þess faðir, *var hans fader* 111 b, *þess mun Viðarr vreka, *det skal V. hævne,* hverju launaði hann þér dýrit? því, at hann þá at mér! launat mynda ek þér því hafa, *hvad gav han dig som lön for dyret? det, at han tog det af mig! det vilde jeg også have givet dig som lön* 60[3—5], launaði hann því fleira, *gav han dig mere end det* 60[15] (= enn fleira 60[12]; sml. því nedenfor); *hann þat orða alls fyrst of kvað, *det ord* (sml. hvat med ef.). Undert. må et no. (især kostr) underforstås dertil, þann ætla ek yðr betra af at taka, *den udvej* (*det vilkår*) *mener jeg er bedst for eder at vælge* 4[14]. c) ofte i forb. med det henvis. er (sem), i hvilket tilfælde så regelmæssig retter sig i kön, tal og forholdsform efter det ord, på hvilket det viser tilbage (sé under er 1); hvor så er ikke henviser til et ord i det foreg., har det betyd. *den som, hvo som, enhver som* (her træder så altså i steden for det ubrug. hvá; sml. hvá 3). 2) *sådan, slig,* engi hefir så orðit, ok engi mun verða, at eigi . ., *ingen sådan mand har været til, og ingen vil komme, at jo* . . 9[13], þegit hefi ek stœrri gjafir, en fár þær, at mér hafi betri þótt, *kun få sådanne, at de* (*som*) *har syntes mig bedre* 69[13], sml. 70[14] (øngva hluti þá, er . .). 3) får undert. en stærkere påpeg. betydn., så at det nærmer sig til el. bliver lig þessi, *denne.* — Flt. þeir (þær, þau) bruges desuden i følgende forbindelser:

1) ik. þau om ha. og hu. i forening, þá er þau (*de* ɔ: *Tor, Loke, Tjalve og Roskva*) höfðu lítla hríð gengit, varð fyrir þeim mörk stór; gengu þau þann dag allan til myrkrs . . Þá er myrkt var orðit, leituðu þeir (ved en unöjagtighed i udtrykket, el. fordi der her med forsæt ikke tænkes på Roskva) sér til náttstaðar . . . settisk Þórr í dyrrin, en önnur þau (*de andre, L., T. og R.*) váru innar frá honum, ok váru þau hrædd . . 2^{12-25} (sml. $3^{5.20.21}$, hvor der bruges þeir, medens þau atter står 3^{22}. I den følgende del af fortællingen fra 4^{20} tænkes der ikke mere på Roskva, og der bruges derfor regelm. þeir); þau váru mjök jafnaldrar, *de* (*Helga og Gunløg*) *var omtrent jævnaldrende* 79^{21}. 2) hvor to el. flere personsbenævnelser forbindes med ok, indledes de i reglen ved et umiddelbart foreg. þeir o. s. v. i appos. dertil: þeira synir váru þeir Knútr ok Nikolás, *deres sönner var* (*de:*) *K. og N.* 68^{29}, dœtr þeira váru þær Málmfríðr, er átti Sigurðr . ., ok Ingibjörg, *deres døtre var M., som var gift med S., og I.* 66^{35}, varð þeim Þorsteini ok austmanni erfitt 75^{13}, jafnan skemtu þau Helga sér at tafli ok Gunnlaugr 79^{19}; (hvor det sidste led er flt.) hafið hendr á þeim Pálnatóka ok förunautum hans, *grib* (*dem:*) *P. og hans ledsagere* 44^{1}, eller: hann býðr Pálnatóka ok þeim Fjónbyggjum, *P. og Fynboerne* 41^{5}, Þórr fór fram á leið ok þeir félagar, *T. og hans ledsagere* 4^{20}, 8^{3}, 1^{6}; ligeledes siges: þeir feðgar, *fader og sön* og lign. Ved en korthed i udtrykket er heraf opstået den ejendommelige forbindelse, hvorved der i appos. til flt. þeir o. s. v. kan föjes en personsbenævnelse i ent., i det kun den ene af de omtalte personer udtrykkelig nævnes, medens den el. de øvrige er tilstrækkelig betegnede ved stedordet og sammenhængen (i steden for þeir Þorsteinn ok austmaðr kan man da i samme betyd. sige þeir Þorsteinn alene; i steden for þeir Pálnatóki ok förunautar hans el. Pálnatóki ok þeir förunautar kan siges þeir Pálnatóki, sé f. eks. 48^{17-19}, hvor bægge udtryksmåder står ved siden af hinanden): þeir Hjálmarr sá ɔ: *Hjalmar og Odd så* 31^{19}, þau Þorsteinn áttu mart barna ɔ: *Torsten og hans hustru* (*Jofrid*) 74^{13}, frá leik þeira Hjálmars er þat at segja, at Hjálmarr fekk sextán sár, en Angantýr fell dauðr ɔ: *om Hjalmars og Angantys leg* (*kamp*) *er det at melde, at* . . 32^{13}; klæði brunnu af þeim Hrólfi ɔ: *af Rolv og hans mænd* 36^{8}. Undert. kan det ifølge sammenhængen være tvivlsomt, om der ved þeir N. menes N. og en enkelt (bestemt) el. flere personer; i sådanne tilfælde bruges dog i reglen det fuldstændige udtryk. Noget hårdt og usædvanligt er udtrykket 84^{4}: með þeim búningi gekk hann fyrir jarlinn ok þeir Auðun, ok kvöddu hann vel, *i den stads gik han* (*Gunløg*) *frem for jarlen sammen med A.* (el. *og A. med ham*), *og de hilste på ham* (det alm. udtryk þeir Auðun, som alene vilde betegne *Gunløg og A.*, er nemlig her beholdt, uagtet ordene með þeim búningi kun går på G., hvilket særlig er fremhævet ved hann). — Ik. þat forekommer i følgende særlige betydninger: a) þats ɔ: þat es, **dengang da* (= þás) 121 a. b) hf. því, 1) *derfor, af den grund* (sml. hví), varð því ekki af ferðinni 95^{12}, mun því ekki verða á litit (sé líta); (fyrir) því at, *ti; fordi;* af því, *derfor,* af því at, *fordi;* í því, *i det* (*öjeblik*), *i det samme,* í

því er, *i det öjeblik da.* 2) ved höjere gr., *så meget, desto,* er Hugi því framar, at . ., *er så meget længer fremme (har så stort forspring), at . .,* hann var því ástsælli, sem hann var ellri, af öllu fólki ɔ: *jo ældre han blev, desto mere afholdt blev han af alle* 20[12], því harðara er Þórr knúðisk, því fastara stóð hon, *jo hårdere . ., desto fastere* (lat. *quo . . eo*). c) ef. þess, 1) til þess er, *indtil;* til þess at, *for at.* 2) ved höjere gr., *så meget, desto* (sml. því 2).

sá, fort. af sjá.

sá (sæ, søra el. sera, sáinn; også sá, sáða, sáðr), *så, tilså,* at nesit þetta væri alt sáit, *var tilsåt overalt* 54[29]; *strø, udstrø.*

sáð ik., *sæd.*

saga hu., 1) *hvad der siges,* *saga mun sannask, sú es hón sagði mér, *det ord vil sandes, som hun sagde mig* 33. 2) *beretning, fortælling, 'saga',* saga er til þess, *herom er der en fortælling* 17[17], stórar sögur fóru af þeim, *store frasagn gik om dem* 28[17]; er hann nú ór sögunni, *nu er han ude af sagaen* ɔ: *han optræder nu ikke mere i fortællingen* (stående udtryk i sagaerne) 76[25]. 3) *æmne for, indhold af en saga,* ræða til minnar sögu, *fortælling om mit livs tildragelser, mit livsløb.*

sagða, sagðr, af segja.

saka (að), 1) *anklage* (e-n um e-t). 2) *skade;* upers. hann (gf.) sakaði ekki, *det skadede ham ikke, han kom ikke til skade.*

saklauss to., *sagesløs, uskyldig* (e-s, *i noget* 25[11]).

sakna (að), *savne* (e-s), upers. saknat var eins manns, *der savnedes en mand* 44[11].

sál hu. (og **sála** hu.), *sjæl.*

sáld ik., 1) *såld.* 2) *tønde* (mål for törre og flydende varer).

***salkynni** ik. flt., *bolig, hjem* (sml. heimkynni).

salr ha. (-ar; -ir), digt. *sal;* flt. salir, *sale, bolig* (sml. hús) 109 a[11]. — ***salakynni** ik. flt., = salkynni.

sam- i sms. udtrykker forening el. forbindelse.

sama (samir, samði, samat), *passe, anstå, sömme sig* (= sóma), ei samir þér nú at fara frá mér 93[7].

saman bio., *sammen,* allir s., *alle sammen,* einn s., *alene* (sé einn); *áttak at fullu fimm bú s., *jeg ejede fuldt fem gårde tilsammen* (fimm s. = *5 i tallet*) 33.

samða, samiðr, af semja.

samlaga hu., *sammenlægning (af skibe til kamp),* láta blása til samlögu öllum skipum, *lade blæse til sammenlægning med alle skibe, give signal til, at alle skibe skal lægge sig sammen til kamp* 49[1].

samr to., mest best. form sami, *samme;* þat sama, *just, netop det,* þat sama olli því, er nökkur fæð var í milli þeira, at þeim feðgum óx öfund á vinsældum hans, *just den omstændighed, at deres misundelse voksede på grund af hans yndest, bevirkede, at forholdet mellem dem var noget køligt* 68[25]; et sama, *ligeså* 88[33], 110 b. Ik. **samt** som bio., *tilsammen,* einn samt = einn saman.

samvist hu. (også **samvista** hu.), *samværen, samliv, omgang.*

samþykki ik., *samtykke; enighed, endrægtighed.*

sandr ha., *sand; sandbedækket strand* 127 a; flt. *sandstrækning.*

sanna (að), *sande, bekræfte.*

sannheilagr to., *virkelig hellig* (om en helgen).

sannindi ik. flt., *sandhed,* með sannindum at segja þér ɔ: *sandt at sige* 78[2]; *bevis for rigtigheden af noget.*

sannligr to., *sandsynlig, rimelig; rigtig, passende,* hygg þú at þá, hvé sannligt þat var

þinnar handar ɔ: *betænk da, hvor ubillig du handlede* 57[17].

sannorðr to., *sanddru.*

sannr to. (ik. satt), 1) *sand,* er þat þér satt at segja ɔ: *sandt at sige* 3[22]. 2) *overbevíst om, skyldig i noget* (at e-u).

sár ik., *sår.*

*sárgýmir ha., *sårhav* ɔ: *blod.*

sárr to., 1) *såret.* 2) *bitter, smærtelig;* ik. sárt som bio., *hårdt, smærtelig,* sárt ertu leikinn, *hårdt er du medtaget,* svá sárt sem ek helt á þeira fundi, *så smærteligt et tab jeg led ved deres kamp* (sml. halda e-u illa og e-m helzk illa á e-u under halda) 106[3].

*sárvítr hu., *'sår-vætte'* (sml. hjálmvítr), s. fluga, *den flyvende sårvætte* ɔ: *valkyrje* 128 b (sål. rettere end at opfatte sárvítr som to., *såre vís,* og fluga som ef. flt. af *flug, *píl,* altså *som forstår sig såre godt på pile* ɔ: *krigersk*).

sás = sá es (er), sé er.

sátt hu., = sætt.

satt, ik. af sannr.

sáttr to., *forligt, enig.*

sauðr ha. (-ar; -ir), *får.*

sax ik., 1) *'saks', kort sværd.* 2) *skibssiden ved forstavnen,* ofte i flt. söx, *forstavnen* (egl. *bægge skibssiderne ved forstavnen*).

saxneskr to., *saksisk, tysk.*

sé, nut. af sjá.

sé, forest. nut. til vera.

seðja (sadda, saddr), *mætte,* *sás hefir örnu sadda, *som har mættet örne* 125 b.

sef, nut. af sofa.

sefa (að), *lindre, formilde;* sefask, *formildes.*

*sefi ha., *sind* (sml. hugr), es sér getr slíkan sefa, *som får* (*har*) *et sådant sindelag* 131.

*seggr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *mand.*

segja (segi, sagða, sagðr), *sige, fortælle* (sml. kveða, mæla), s. e-m e-t, *sige en noget,* *segðu mér, *segðu þat, *sig mig, sig det* 109 ff.; også absol. (med obj. underforstået): hann segir, *han siger* (*fortæller*) *det* 23[4]; er sagt, segja menn, at . ., *det fortælles, man fortæller, at . .,* disse udtryk indskydes undertiden mell. den med at begyndende sætn. og en til denne hørende bestemmelse, som således ifølge ordstillingen snarere kunde henføres til er sagt, segja: þat eitt segja menn at Hjálmarr hafi mælt æðruorð, *man siger, at det er det eneste frygtsomme ord, som H. skal have talt* (þat eitt hører til æðruorð, men er ikke styret af segja) 30[27], svá er sagt at Sigmundr var harðgørr, at . ., *det fortælles, at S. var så hårdfør, at . .* (svá hører til harðg.) 15[8], en þá er sagt, at Þór varð bilt einu sinni, *men da — fortælles det — blev T. . .* (sål. rettere end at henføre en þá til er sagt, *men da* (*så*) *fortæller man, at . .*), eitt sumar er þat sagt at skip kom af hafi í Gufárós 74[17], 77[27].—Medfho.: segja frá (af) e-u, *fortælle om noget.* s. fyrir, *foreskrive* 23[8]. — segjask, *sige, erklære om sig selv* (sml. kveðask, der er det alm. udtryk i det ældre sprog), þeir sögðusk eigi mundu hræðask Völsunga, *de sagde, at de ikke vilde komme til at frygte for Völsungerne* 21[26].

segl ik., *sejl,* draga, setja (upp) s., *hejse sejl,* fella s., *stryge sejlene, tage dem ind* 21[9], láti (neml. menn; sml. kalli 7[25]) ofan seglit, *man stryge sejlet, ned med sejlet!* 48[31]; hlaða, svipta seglum (sé hlaða, svipta).

seilask (ld), *strække sig, udstrække hånden efter noget.*

seinka (að), 1) *sinke, forsinke, opholde, forhale;* seinkask (um e-t), *trække i langdrag* (*med noget*) 42[28]. 2) *være sén, nøle, betænke sig,* þá munda ek lítt seinka, *så vilde jeg ikke længe betænke mig derpå* 83[19].

seinliga bio., *sént, sendrægtig,* hann tók því s., *optog det sént* (*nølende, modvillig*) ɔ: *víste sig ligegyldig derved* el. *ytrede sig uvillig til at gå ind derpå* 78[36].

seinn to., *sén, sendrægtig, langsom,* seinir til at muna orð sín, *sene til at mindes deres ord* ɔ: *som lader det trække længe ud, inden de holder deres ord* 102[24]; ik. seint (som to. og bio.), hann leit seint (*sént* ɔ: *langsomt, nølende;* sml. seinliga) til þeira ok mælti: seint (*sént* ɔ: *langvarigt, vidtløftigt*) er um langan veg at spyrja tíðinda 4[30], hann svarar heldr seint, *svarer noget nølende* (*modvillig*) 57[26]; eigi seinna . . en, *ikke senere* (*langsommere*) . . *end, lige så hurtig* . . *som* 8[32].

sekkr ha. (-jar; -ir, også -ar), *sæk.*

sel ik. (ef. flt. -ja), *sæterhytte.*

selja (sel, selda, seldr), 1) *overdrage, overlevere, overgive* (e-m e-t; sml. gefa); 2) *sælge* (e-m e-t).

sem, A. bo. (sammenligningspart., med el. uden foreg. svá, slíkr, jafn-), 1) *som,* (svá) rauðr sem blóð, (*så*) *rød som blod;* 2) *som, således som,* hann segir, sem var, *han siger, som det var* (*forholdt sig*) 85[14]; 3) *som om* (med forest. m.), *svá beit sverð, sem í vatn of brygði (sé bregða), þér kann ek slíka þökk, sem þú gefir mér alt dýrit, *jeg er dig lige så taknemmelig, som om du skænker mig hele dyret* 57[21]. 4) forstærkende ved höjeste gr. (lat. *quam*), sem skjótast, *'som hurtigst', så hurtig som muligt,* (fuldstændigere udtryk) sem mest mátti hann, *det bedste han kunde.* B. senere også brugt som henvis. ord på samme måde som er: 1) sto., *som;* 2) bio. og bo., *der hvor; når, da,* o. s. v. (i de samme forbindelser og betyd. som er).

semja (samða, samiðr og samðr), *danne* (i videste betyd.: *lave, skabe, sætte skik på*), *ordne, indrette på rigtig måde,* hann þóttisk trautt mega semja hann þar heima, *sætte skik på ham* (*styre, tæmme ham*) 79[2], hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var ɔ: *du har forbedret dig betydelig* 81[20]; samðisk þá mikit með þeim feðgum, *det ordnede* (*jævnede*) *sig i höj grad mellem fader og sön* ɔ: *forholdet mellem dem blev meget bedre* 80[31].

senda (nd), *sende,* s. eptir e-m, *sende bud efter en,* hon let s. eptir skikkjunni ɔ: *hun lod den hente til sig* 107[5].

sendiför hu., *sendefærd, ærende, 'gesandtskabsrejse'.*

sendimaðr ha., *sendebud, 'gesandt'.*

sénn, fort. tf. af sjá.

senn bio., *på én gang, samtidig,* allir s., *alle på én gang,* einn s. ɔ: *én ad gangen; straks, fluks* 117 a.

sér, hf. til sik.

serkr ha. (-s og -jar; -ir), 1) *særk, overklædning.* 2) *et antal skind* (200 = 5 timbr) 67[16].

sess ha., *sæde.*

set ik., *sæde, bænk* (i reglen om *bænken i forening med de tilhørende sovesteder* — sé lokrekkja — *langs væggene i dagligstuen*), hann hvíldi í lokrekkju innar af seti, *i en lukket seng indenfor bænken* 101[1].

setberg ik., *flad klippe, bjærg.*

setja (set, setta, settr), 1) *sætte;* setja fram skip, *sætte i vandet,* mods. s. upp, *bringe på land;* s. upp segl, *hejse sejl,* s. upp merki, *rejse banneret;* 2) *sætte, fastsætte, bestemme,* s. lög, s. e-t í lög. 3) *sætte, göre en til noget* (med 2 gff.) 57[13], især upers., *det gör én, én bliver* (om en pludselig forandring), jarl (gf.) setti svá rauðan sem blóð ɔ: *jarlen blev blodrød* 84[33] (sml. gøra 2). —

setjask, *sætte sig, tage plads*, sezk niðr, *sæt dig ned, tag plads!* 60[1], sezk þar í, *sæt dig deri* 22[31]; setjask upp, *rejse sig, rette sig op* 107[6].

sétti ordenst., *sjætte*.

sex talo., *seks*. — ***sexhöfðaðr** to., *sekshovedet*.

sextán talo., *seksten*.

sía (að), *si*.

síbyrða (rð), *lægge et skib med siden op til et andet (i slag), lægge langskibs* (sml. stinga stöfnum), hann síbyrði Barðanum við hit yzta skip, *lagde B. med siden op til det yderste skib* 50[15]; tf. ik. **síbyrt** som bio., hann lá s. við skipin, *med siden op til, klods op til skibene* 50[23].

síð hu., kun i forb. um (of) **síðir** (sj. um síð), *omsider, endelig*.

síð bio. (síðar, síðast; sml. síðr, sízt), 1) *sént, silde*, síð sumars, *sént på sommeren;* lítlu síðar, *lidt efter* 85[35], lítlu síðar, en . ., *lidt senere, end* ɔ: *kort tid efter at* 20[15]. 2) ***síz** (ɔ: síð es; sml. unz) bo., *siden, efter at* (= síðan er) 131, 126 a.

síða hu., *side*.

síðan bio., 1) *siden, senere; derpå, derefter* 85[34]. 2). s. (er) bo., *siden, efter at*.

síðari, síðastr, to. i höjere og höjeste gr., *senere, senest, sidst*.

síðbúinn to., *sént færdig*.

síðlauss to., *uhøvisk*.

siðr ha. (ar, hf. sið; -ir, -u), 1) *sæd, sædvane, skik;* flt. siðir, *sæder, skikke;* 2) *religion, tro*, enn forni, enn nýi s., *den gamle (hedenske), nye (kristne) tro*.

síðr to., *síd, langt nedhængende*.

síðr, sízt, bio. i höjere og höjeste gr. (sml. síð), *mindre, mindst*, eigi síðr, *ikke mindre, ligeledes* 61[24], myklu síðr, *langt mindre* 63[15]; eigi at síðr, *ikke desto mindre*.

siðvanði ha., *sædvane*.

siðvenja hu., *sædvane*.

síga (seig og sé, sigum, siginn), *synke*.

sigla hu., *mast*. — **sigluskeið** ik., *den midterste del af skibet ved masten*, um s. ɔ: *midtskibs* 52[6].

sigla (ld), *sejle*, s. kaupferðir, *göre handelsrejser til søs* 65[24], s. nakkvat ɔ: *göre nogle rejser til søs* 87[6].

sigr ha. (-rs), *sejr*, hafa, fá, vinna s., *vinde sejr, sejre*, vega s., *tilkæmpe sig sejr*.

sigra (að), *besejre;* sigrask (á e-m), *vinde sejr (over en)*.

sigr-óp ik., *sejrsråb*.

sigrsæll to., *sejrsæl, sejrrig*.

sik, gf. af det tilbagevis. sto. (hf. sér, ef. sín), *sig* (viser tilbage både til grundordet i samme sætning og i hovedsætningen), þá hugsaði Þórr þat, . . at aldri skyldi hann sjá sik síðan, *at aldrig skulde han (Skrymer) sé ham (Tor) siden* 3[34], hann spyrr, hvárt hann hefir hitt ríkara mann nakkvarn en sik, *om han har truffet nogen mægtigere mand end ham* 8[11].

***siklingr** ha., *fyrste, konge*.

silfr ik., *sølv*.

silfrrekinn to., *indlagt med sølv, sølvindlagt*.

silki ik., *silke*.

silkiskyrta hu., *silkeskjorte*.

síma ik., *'sime', reb, tråd;* *gullin símu, *de gyldne tråde* 121 a (om de tråde, nornerne spinder ved et barns fødsel for at bestemme dets skæbne, derfor også kaldede ***ørlögsímu** el. -þættir, *'skæbnetråde'*).

***simul** hu., *heks, troldkvinde* 126 b (?).

sín, ef. til sik.

sinn ik. og **sinni** ik., A. (her bruges sinni), 1) *gang, vandring, rejse*, *erfitt sinni (sé auka), også i flt. *á sinnum, *på rejsen* 108 b; 2) *følge, ledsagelse*, í s. með e-m el. e-m í s., *i følge med en*, *flýgr hánum eptir örn í sinni, *efter den flyver en örn*

i følge (*med den*) 34. B. (her bruges i alm. sinn; dog kan hf. ent. sinni og flt. sinnum, ef. sinna tilhøre bægge former), *gang,* om tiden for at betegne, hvor ofte noget indtræder: um sinn (også einu sinni), *én gang* (*semel*), fjórum sinnum, *4 gange,* fimm tigum sinna, *50 gange;* (it) fyrsta sinn, *første gang* 8[20] (í enu fyrra sinni, *første, forrige gang* 6[35]), í annat s., (*for*) *anden gang* 13[30], 39[33], 81[19], (it) þriðja s., (*for*) *3dje gang* 15[12], 51[18]; eitt, eitthvert sinn el. einu, einhverju sinni, *engang* (*aliquando*) 16[4], 24[26], annat sinn (öðru sinni), *en anden gang* 9[17], 16[10]; at sinni, *denne sinde,* (*for*) *denne gang,* eigi optar at sinni ɔ: *ikke mere dén gang* ɔ: *kun denne ene gang* 6[12]; sínu sinni at hvárs búum ɔ: *skiftevis på hinandens gårde* 61[5]; hvert sinn er, *hver gang, så ofte som* 27[15].

sinn (sín, sitt; ældre sínn, sítt), ejesto., *sin.*

sinna (nt og að), 1) **vandre, rejse.* 2) *'gå med en', følge, understøtte* (e-u). 3) *bryde sig om, agte, ænse* (e-u), ekki sinni ek hégóma þínum 82[11].

sitja (sat, sátum, setinn), 1) *sidde,* *Þrymr sat á haugi 115 a, s. á tali við e-n, *sidde og tale med en,* hann sat at brullaupi sínu at Borg ɔ: *holdt sit bryllup på B.* 95[16]; 2) *opholde sig på et sted,* s. heima, *sidde, opholde sig hjemme,* hann sat löngum í Heiðabý (sml. atseta). — Med fho.: s. fyrir (e-u, e-m el. absol.), *sidde foran* (*for at afbøde noget*), *tage stødet af,* *sat hón fyrir, *sad til rede* (*for at svare på spörgsmålet;* sml. sitja fyrir svörum, *være til rede med svar*) 117 b; *sidde foran* (*for at hindre noget*), *sidde i vejen for, sidde på lur* 132 a. s. yfir e-u, *anvende sin tid på noget, give sig af med noget,* s. yfir kvæðum, *sidde og høre på kvæder; bemægtige sig noget,* láta slíka s. yfir váru, *lade slige folk bemægtige sig, forholde os vort* (*vor ejendom*) 86[6].

síz bo., sé síð 2.

sjá = þessi (sé dette).

sjá (sé, sá, sám, sénn), 1) *sé, få öje på, blive vár;* upers. sér, *man sér,* sér þá hauga enn, *man sér endnu de höje* 40[31], svá var sjárinn, sem í roðru sæi, *havet var, som om man så i blod* ɔ: *det var at sé på som blod* 21[1]; 2) *sé på, tage i öjesyn, betragte,* hann sá þessa gjöf 69[11], sem hann er sjálfr at sjá (= á at sjá), *som han selv er at sé til* ɔ: *af udseende* 91[7], láta sjá sik, *lade sig sé, vise sig* 58[4]; 3) *sé, forsøge, prøve, overveje,* sjám fyrst, *lad os først sé!* 7[24], sjám vit þá, *lad os da sé!* (ɔ: *så kan vi nærmere overveje sagen*) 93[11], má þá sjá, hvat ráðligast þykkir, *så kan man sé* (*så kan vi overveje*), *hvad der synes rådeligst* 92[9]; 4) *sé, indsé, mærke, opdage,* sá hann sik enga viðtöku mega hafa ɔ: *indså, at han ikke vilde kunne göre modstand* 65[28], er hann sá, at liðit þusti fram at þeim, ok hann sá, at þetta váru úfriðarmenn, *da han så, at skaren styrtede frem imod dem, og skönnede, at de kom med ufred* 72[23]; sjá e-t at ráði (sé ráð). — Med fho.: sjá á e-n, e-t, *sé på en, noget* (sml. sjá 2), *á þik sjálfan at sjá, *sé på dig selv, tage dig i öjesyn* 108 b, 130 b; gerir (hann) rauðan á at sjá, *rød at sé til* 43[13], þótt hann léti ekki á sjásk, *skönt han ikke lod det sé på sig, ikke lod sig mærke dermed* 95[12]; upers. lítt sér þat þá á, at þú . ., *kun lidt sés det da, at du* 59[16]. sjá fyrir e-u, *sörge for, drage omsorg for noget* 58[24]. — sjásk, 1) *sé hinanden, sés,* síðan vit sámsk, *siden vi sås* 58[21]. 2) **frygte for* (e-t; sml. óttask), meir sjámk hitt orð, at . ., *mere frygter jeg for det ord, at . .* 94[1], sjámsk vér hans of hugi, *vi ængstes*

for hans sindelag (*er ængstelige for, hvorledes hans sindelag mod os vil give sig til kende*) 130 b.

sjaldan bio., *sjælden*, sjaldnar, *sjældnere* 22[8].

sjálfdœmi ik., *'selvdömme', myndighed til selv at pådömme sin sag*, selja e-m s., *overgive en selvdömme.*

sjálfr to. (kun i den ubest. form), *selv*, þik sjálfan, hann sjálfan, *dig selv, ham selv* 108, 112; hon ræðr sér sjálf (retter sig efter subj., ikke efter sér) bana 34[19], så, er banasár fær, hefnir sín sjálfr 24[29]. I betyd. *egen* forbindes ef. af sjálfr med ef. af de pers. sto. el. ejestedo.: fyrir ákafa þeira sjálfra, *for deres egen hidsigheds skyld* 101[19]; af sjálfs síns mönnum, *af sine egne folk* (meget sj. af mönnum sínum sjálfs og lign.).

sjáligr to., *anselig, værd at sé, smuk.*

sjár ha., = sær.

sjau talo., *syv.*

sjaundi ordenst., *syvende.*

sjóða (sauð, suðum, soðinn), *syde, koge.*

sjón hu., 1) *syn, det at sé*, sjón er sögu ríkari, *syn går for sagn.* 2) *blik, öjne*, især i flt., *svart es mér fyrir sjónum, *sort er det* (*det sortner*) *for mine öjne* 32.

sjónhverfinghu. (-ar; -ar), *synsbedrag, öjenforblindelse.*

sjóni ha., tilnavn (*'med det skarpe syn'?*) 82[31].

sjór ha., = sjár, sær.

*sjöt ik. flt., *forsamling; bolig*, ýta sjöt ɔ: *jorden.*

skaði ha., *skade, forlís, tab.*

skafa (skóf, skafinn), *skrabe; jævne, glatte*, *skafnar árar ɔ: *glatte årer.*

skal, nut. af skulu.

skáld (*skald) ik., *skjald, digter.* — skáldaspillir ha., tilnavn til digteren Eyvindr Finnsson (sé anm. til s. 129).

skalf, fort. af skjálfa.

skáli ha., *'skåle', stue* (den store dagligstue, hvor man samledes om ilden, spiste og sov; sml. höll og öndvegi).

skallat (skarlat) ik., *skarlagen.* — skallatsskikkja hu., *skarlagens kappe.*

skam(m)lífr to., *kortlevende*, verða s., *kun leve kort tid* 69[31].

skammr (og skamr) to. (höjere og höjeste gr. skemri, skemstr), *kort* (om rum og tid, mods. langr), var skamt milli bœja, *der var kun et kort stykke vej mellem gårdene* 61[3], ekki svam ek skemra en þú, *jeg svømmede ikke kortere end du* 61[27], skamt frá honum, *kort* (*et lille stykke*) *fra ham*; þeir láta skamt stórra höggva á milli, *de lader kun kort tid* (*forløbe*) *mellem store hug* ɔ: *gör kun små pavser mellem de vældige hug* 31[32], *skamt lét vísi vígs at bíða ɔ: *han lod kun kort tid forløbe, för end han indlod sig i kamp* 122 a; skömm unaðsbót, *kortvarig, stakket glæde*; fyrir skömmu, *for kort siden.*

skap ik., 1) *beskaffenhed, måde*, særlig 2) *sindsbeskaffenhed, tænkemåde, sindelag*, hitt er mér í skapi at fara, *jeg er til sinds* 58[31].

skapa (að; fort. også skóp; sj. skepja, skapða, skapiðr og skapðr), 1) *skabe, danne*, *ór Ýmis holdi vas jörð of sköpuð 110 b, *ný ok nið skópu nýt regin 111 a; skapa sik eptir góðra manna siðum, *danne sig efter gode mænds sæder* 83[24]. 2) *bestemme, tilskikke* (især om skæbnens bestemmelse), *aumlig norn skóp oss (opr. vistnok skópumk ɔ: skóp mér), at ek skyldak í vatni vaða, *en umild norne tildelte mig den skæbne, at jeg skulde vade i vand* 18, *syni þínum verðra sæla sköpuð, *din sön bliver ej lykke beskåret* 19, *þærs öðlingi aldr of skópu, *som bestemte ædlingen alder* (*hans fremtids skæbne, hvor længe hans liv skulde vare*) 121 a.

skapfelligr to., *som er efter ens sind, behagelig, tækkelig.*

skapferði ik., *sindelag, tænkemåde, karaktér* (= skap 2).

skapligr to., *passelig, passende,* hann mun þykkjask eiga við oss skapligan fund ɔ: *han kan nok synes at have en passende* (*rimelig, gyldig*) *grund til at møde os* 49[32].

skaplyndi ik., = skap 2, skapferði, slíkt er ekki við s. hans, *sligt er ikke efter hans sind* 83[5].

skapt ik., *skaft.*

skar, fort. af skera.

skarð ik., 1) *indsnit, kløft.* 2) *skår, mangel.*

skarðr to., *hvori der er gjort skår, beskadiget, forringet,* bera skarðan hlut fyrir e-m ɔ: *lide skade, blive forurettet af en.*

skarpliga bio., *hæftig, ivrig.*

skass ik., *utyske, troldkvinde.*

*skati ha. (flt. skatnar), *mand.*

skaut ik., 1) *skøde, flig, hjörne i alm.;* 2) *skøde på sejl el. klæder* (sml. hlaðbúinn), hafa brögð undir skauti, *'gæmme kneb under pelsen',* kenna skal þá nakkvarr at skauti þinn frændi eða þinna ættmanna ɔ: *uformodet, når han mindst aner det* (som når en gribes i skødet og standses?) *skal da nogen af dine frænder el. ætmænd få det at føle* (*komme til at undgælde derfor*) 106[6]. 3) *kvindelig hovedbedækning* (sml. anm. til s. 120).

skaut, fort. af skjóta.

skegg ik. (ef. flt. -ja), 1) *skæg.* 2) *jærnpigge på skibets stavn* (sml. barð).

skeggmaðr ha., *skægget mand.*

skeið ik., 1) *en afgrænset strækning* (både i rum og tid; sml. sigluskeið), særlig *løbebane,* var þar gott skeið at renna eptir sléttum velli, *en god bane,* skeiðs endir, *enden af banen,* mitt skeiðit, *midten af banen* 5; 2) *løb,* renna skeið nökkur við e-n ɔ: *løbe om kap med en,* taka s., *give sig til at løbe* (*i fuld fart*) 5; *trav,* *hafðak þér móðri margt skeið riðit ɔ: *i mangt et trav havde jeg redet dig mødig* 126 b, hann reið á skeið, *red i fuld fart, travede* 97[21]. 3) *tid* (= stund, hríð).

skeina (nd), *give et let sår, en rift, skramme, strejfe,* skeinask, *få et let sår.*

skelf, nut. af skjálfa.

skellr ha. (-s; -ir), *smæk, slag, klask.*

skemta (mt), egl. *forkorte* (*tiden*) ɔ: *more, underholde* (e-m), s. sér, *more sig* 79[18].

skemtan (el. -un) hu., *skæmt, morskab; underholdning.* — skemtanarrœða hu., *morende tale.*

skera (skar, skárum, skorinn), 1) *skære,* *skornar brynjur ɔ: *flængede;* s. upp herör ɔ: *udsende budstikken;* 2) *slagte,* s. hafra, *slagte bukke.*

skeyti ik., *skudvåben, pil.*

skíð ik., 1) *kløvet træstykke.* 2) *ski.*

skífa (fð), *kløve, sønderskære.*

skikkja hu., *kappe.*

skilja (skilða, skiliðr og skilðr), 1) *skille, adskille,* minna mun s. beinskeyti okkra, *mindre vil adskille* ɔ: *der er mindre forskel på* 61[34]; upers. með þessu skilr skipti (gf.) þeira ɔ: *hermed ender deres mellemværende* 106[26]. 2) (intr.) *skilles, skilles ad,* við þetta skilja þeir, *hermed skilles de* 83[27]; i alm. skiljask, vér munum skiljask; skiljask við e-n, e-t, *skilles fra en, ved noget* 43[29]. 3) *skönne, forstå,* s. fuglarödd, *forstå fuglenes tale,* þá þóttisk Þórr skilja, hvat látum verit hafði 2[28]; middela. upers. e-m skilsk e-t, *én forstår, indsér noget,* hvárt mér hafi skilizk, *om jeg har forstået det* 79[31].

skillingr ha., *skilling.*

skilnaðr ha. (-ar), *adskil-*

lelse; skilsmisse, afsked, at skilnaði, *ved afskeden.*

skinfaxi ha., *'skinmanke'* (dagens hest).

skinn ik., *skind, pelsværk.*

skinndreginn to. (egl. fort. tf. af draga), *overtrukken, foret med skind.*

skip ik., *skib.* — skipsbrot ik., *skibbrud.* — skipaherr ha., *'skibshær'* ɔ: *flåde med dens mandskab.* — skipalið ik., *mandskab på en flåde.*

skipa (að), 1) *ordne, anordne, indrette,* s. til um e-t, *træffe de nødvendige foranstaltninger med hensyn til noget, 'arrangere', ordne* 57[31], s. til atlögunnar ɔ: *træffe forberedelser til, göre klar til angreb* 48[7], alt mun þat svá efnask, sem þér hafið til skipat, *som I har bestemt, anordnet* 71[24]. 2) *besætte, bemande,* s. skip, *udruste, bemande et skib;* 3) *indtage som sin plads,* konur skipuðu pall, *kvinderne satte sig (indtog pladserne) på den.* 4) *stille i orden, anvise en hans plads* (med hf.), hann skipaði svá mönnum þeim, er báru, at þeir skyldu ganga . . ., *han ordnede de mænd, som bar mærkerne, således, at . . .* 39[13]; især om at *ordne folk til sæde, anvise gæsterne deres plads,* er mönnum skipat í sæti í höllinni, *der anvises mændene deres sæder i hallen* 42[24], var þeim skipat í öndvegi, *der blev anvíst dem plads i höjsædet,* hann skipaði þeim hjá Gunnlaugi, *han lod dem tage plads ved siden af G.* — Middela. skipask, 1) *ordne sig, indtage sin plads.* 2) *forandre sig* 58[21].

skipa (að), i forb. s. upp, *bringe et skibs ladning i land, losse,* þeir kómu skipi sínu norðr við Noreg . . ok lágu þar í lægi ok skipuðu upp, *lagde deres skib i havn dér og lossede deres varer* 83[30].

skipan (el. -un) hu., 1) *ordning, anordning, indretning.* 2) *besætning, bemanding på et skib.*

skipbrot ik., = skipsbrot.

skipstjórn hu., *skibsstyrelse, befaling (kommando) på et skib.* — skipstjórnarmaðr ha., *skibsstyrer, skibshøvding.*

skipta (pt), 1) *skifte, dele* (e-u), s. liði í tvá staði (sé staðr); *s. gunni, *skifte kampen* ɔ: *afgöre dens udfald* 130 a. 2) *skifte, bytte* (e-u við e-n), s. gjöfum við e-n, *skifte, veksle gaver med en* 135 a, s. orðum við e-n, *skifte ord med en* 125 a. — skiptask höggum við, *veksle, skifte hug med hinanden* 40[12]. 3) *skifte, forandre* (e-u, sj. e-t). 4) *vedkomme, være af vigtighed for, interessere en* (e-n) *meget, lidt* o. s. v. (miklu, litlu o. s. v.), øngu skiptir þik, *det vedkommer ikke dig* 72[28].

skipti ik., 1) *skifte, deling.* 2) (i flt.) *hvad man har at göre med hinanden, mellemværende, stridigheder* (sml. viðskipti), fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeira brœðra ɔ: *flere ting forefaldt mellem brødrene* 63[18], skilr skipti þeira sé skilja. 3) *omskiftelse, forandring.*

skíra (rð), 1) *rense;* 2) *døbe,* láta skírask, *lade sig døbe.*

skírr to., *skær, rén, klar, skinnende.*

skjaldar- sé skjöldr.

skjaldborg hu., *'skjoldborg'* (en række sammenstillede skjolde); *skírar skjaldborgir ɔ: *de blanke skjolde* 129 b.

skjálfa (skelf, skalf, skulfum, skolfinn), *skælve, ryste.*

skjóta (skaut, skutum, skotinn), 1) *sætte i (hurtig) bevægelse, skyde, kaste og lign.* (e-u), s. undir sik skildi, *skyde skjoldet under sig* (mods. bregða yfir sik skildi, *hæve det over sig*) 52[35—36]; s. upp vitum, *sætte bavner op, antænde dem* 37[8]. 2) (særlig om våben) *skyde, udskyde,* þá er ek skaut (örinni) í rassinn föður þínum, *da jeg*

skød pilen i arsen på din fader 43[35], s. bogaskoti eða handskoti, *skyde med bueskud eller håndskud* ɔ: *skyde med bue eller kastevåben* 50[33], s. e-n, *skyde en* 51[16]; s. af boga, *skyde med bue* 51[9]; s. á e-n, at e-m, *skyde på en, efter en* 10[4.19], 51[9]. — s. e-u á, *bringe noget i stand,* skaut á fylking (hf. = fylkingu) ɔ: *stillede sine folk i slagorden* 39[30].

skjótfœri ik., *hurtighed, raphed.*

skjótleikr ha., *hurtighed, raphed.*

skjótliga bio., *hurtig.*

skjótr to., *hurtig, rap;* ik. skjótt som bio., *hurtig, snart.*

skjöldr ha. (skjaldar, hf. skildi; skildir, gf. skjöldu), *skjold,* hvítr, rauðr s., *hvidt, rødt skjold* (brugt som fredsog krigstegn); halda skildi fyrir e-n sé fyrir A, a, 1. — skjaldarrönd hu., *skjolderand.* — skjaldarsporðr ha., *'skjoldehale', den nederste del af skjoldet.*

skoða (að), *skue, betragte, sé,* *eyrum hlýðir, en augum skoðar, *han lytter med ørerne og skuer med öjnene* 132 a; *skoðask umb, *sé omkring på, nöje betragte* 132 a.

skógr ha. (-ar, sj. -s; -ar), *skov;* flt. skógar, *træer* 28[15] (sml. mörk, viðr).

skollvíss to., *svigefuld, underfundig.*

skora (að), 1) *göre skure, indsnit.* 2) *opfordre, udfordre,* især til kamp, s. e-m (el. e-n) á hólm (til hólmgöngu, til hólms), *udfordre, udæske en til holmgang* 86[21], 101[26]; også s. á e-n, *opfordre, udæske en* 99[24].

skorta (skortir, skorti, skort), *skorte, mangle,* næsten altid upers., mik skortir e-t (gf.), *det skorter mig på noget, jeg mangler noget,* skorti eigi góðan fagnað (sé fagnaðr), mun þik aldri konur skorta 96[18], hann skyldi eigi fé skorta 69[17]; e-n skortir við e-n, egl. *det skorter én på noget i sammenligning med én* ɔ: *én står tilbage for én,* þik skortir sýnt við hann, *selv du står åbenbart tilbage for ham* 82[27].

skot ik., 1) *skud* (med skydeel. kastevåben), også 2) *våbnet selv* (= skeyti).

skotmál ik., *skudvidde.*

skotta (að), *skotte med årerne, ro baglængs,* hann lét s. við sín skip ɔ: *lod sine skibe holde sig tilbage* 50[3].

skreppa hu., *pose, tiggerpose;* taka, kasta staf ok skreppu (om pilegrime).

skríða (skreið, skriðum, skriðinn), *skride, krybe.*

skrök (skrøk) ik. (hf. -vi), *usandfærdig tale, løgn.*

skulfu, fort. flt. af skjálfa.

skulu (skal, skylda), *skulle, måtte, ville,* med navnef. om hvad der sker ifølge nødvendighed, pligt, befaling, andres bestemmelse el. tilladelse; også om ens egen beslutning el. hensigt (derimod bruges munu for at omskrive det fremtidige): eitt sinn skal hverr deyja 24[7]; braut skaltu fara þegar ór landinu 57[19]; *einn át oxa . ., krásir allar, þærs konur skyldu (neml. eta), *én okse åd han . ., alle de lækre sager, som kvinderne skulde fortære* (*som var bestemte for kvinderne*) 117 b; hann beiddisk af Helju, at Baldr skyldi ríða heim með honum, *at B. måtte* (*få tilladelse til at*) *ride hjem med ham* 12[18]; hann tók nestbaggann ok skal leysa, *skal* (*vil*) *til at løse den* 3[13], hann mátti eigi þykkja gildr konungr, ef hann skyldi eigi erfa föður sinn, *hvis han ikke fik holdt arveøl efter sin fader* 42[7], þeir leggja árar allar í hömlur, at þeim skyldi sem skjótast til at taka ɔ: *for at de så hurtig som muligt kunde göre brug af dem* 43[2]. Ikke sjælden forbindes det med munu: at þetta muni

skulu vera njósn nökkur (sé munu). Med udeladt navnef. (vera): hann spurði, hvat þat skyldi, *hvad det skulde betyde*, *vit skulum teitir, *vi to skal være glade, nu får vi glade dage* 121. b. — Forest. nut. skyli bruges oftere i gamle digte om det, der skulde, burde finde sted (som et mildere udtryk end frems. måde): meðalsnotr skyli manna hverr, æva til snotr sé, *middelklog skulde (burde, bör) hver mand være, men aldrig skulde han være alt for klog* 133 a (andre eks. sé under gátt og vinr; på det sidste sted fremtræder også mods. mellem frems. og forest. m.).

skunda (að), 1) *påskynde, fremskynde* (e-u), *för skundaðak (= skundaða ek), *jeg påskyndede rejsen* 33. 2) *skynde sig, ile* (= skunda sér); sml. skynda.

skúta hu., *skude, mindre fartöj.*

skutill ha. (hf. -tli), *et lille bord.* — skutilsveinn ha., *mundskænk, page* (ved kongens bord, *'kammerherre'*).

skutu, fort. flt. af skjóta.

ský ik. (ef. flt. -ja), *sky;* *Sköglar ský ɔ: *skjoldet,* Sköglar skýs veðr ɔ: *kampen.*

skygna (nd), *sé,* s. um e-t, *sé efter noget;* skyggnask um (e-t), *sé sig om efter, udspejde noget.*

skykkr ha., *rystelse,* kun i forb. ganga skykkjum, egl. *gå med rystelser* ɔ: *ryste, bølge* 2[20] (om jordskælv).

skylda, fort. af skulu.

skyldr to., 1) *skyldig, pligtig til noget,* verð ek s. til at gøra þat ɔ: *jeg ansér det for min skyldighed at . . .* 67[7]; *lydig, underdanig,* skyldir þjónustumenn Þórs 2[7]. 2) *hvad der påhviler en som skyldighed, pligt,* mér er skylt ɔ: *det er min pligt, skyldighed.* 3) *beslægtet* (e-m, *med en*), s. frændi ɔ: *nær slægtning.*

skylmask (mð), *øve sig i at fægte, fægte for morskabs skyld, på skrömt* 102[22].

skyn hu. (-jar; -jar; i ent. også ik.), *skön, indsigt,* hann kunni mesta skyn, hversu . . ɔ: *han forstod bedst . .,* vita, kunna skyn á e-u, *have indsigt i, forstå sig på noget,* vita skyn á e-m, *vide besked om, kende til en* 66[8].

skynda (nd), 1) *påskynde, fremskynde* (e-u), *s. at sköklum ɔ: *spænde hurtig for.* 2) *skynde sig, ile* (= s. sér); sml. skunda.

skyndiliga bio., *skyndsomt, hastig.*

skynja (að), 1) *skönne, forstå.* 2) *undersøge, eftersé.*

skynsamliga bio., *skönsomt, forstandig, fornuftig,* fara s. með e-u, *fare, omgås varlig med noget* 1[16].

skyrta hu., *skjorte.*

skýt, nut. af skjóta.

*skær ha. (ef. skæs, gf. og hf. skæ), *hest* (sml. under hála).

skœðr to., *skadelig, fordærvelig* (sml. manns.), *et skœða skass ɔ: *din lede heks!* 125 b.

skökull ha. (hf. skökli), *skagle, vognstang.*

skömm hu., *skam.*

skör hu. (skarar; -ar, yngre -ir), 1) *kant, rand;* særlig om *de kanter, der dækker hinanden på to sammenföjede genstande* (sml. anm. til s. 124, v. 24), derfor om *plankesammenföjningen i skibets sider.* 2) (mest digt.) *hovedhår* (på en mand).

sköruliga bio., *mandig, kækt; eftertrykkelig.*

skörungr ha., *dygtig, energisk person* (både om mænd og kvinder).

slá (sló, slógum, sleginn; fort. også sløra el. slera), *slå* (med det, der rammes, i gf., det, der sættes i bevægelse for at frembringe slaget, i hf.),

*sleginn regni ɔ: *tilregnet* 119 b, s. eldi í, *stikke ild på*, var hon borin á balit, ok slegit í eldi, *der blev stukket ild deri* (*i bålet*), *det blev stukket i brand* 11[22], slá ekki slíku á þik, *slå ikke sligt på dig* ɔ: *lad ikke det overgå dig* 96[16]; også med 2 gff., slá hann it þriðja högg, *give ham det tredje slag* 3[33] (sml. fella, höggva, ljósta). — s. e-u niðr, *slå ned, tilintetgöre*, upers. nú er niðr slegit allri vináttu milli okkar Pálnatóka, *nu er det forbi med alt venskab mellem mig og P.* 44[2]. s. e-u út, *slå, hælde ud*, hon slær út eitrinu 14[23].

slátr ik., *kød af slagtet kvæg.*

sleikja (kð), *slikke*, s. blótbolla el. um b., *slikke offerboller* 49[28].

sleit, fort. af slíta.

slétta (tt), *'slette', jævne, glatte*; s. yfir (e-t), *'slette over', jævne, göre godt igen* 78[7].

sléttmæli ik., *flydende, sleben tale.*

sléttorðr to., *som taler flydende, slebent.*

sléttr to., *'slet', jævn, flad, glat* (sml. jafn), völlr sléttr, *flad mark, slette*; overført *uden hindringer, let, heldig*, sögðu sínar farar eigi sléttar, *fortalte, hvor uheldig det var gået dem* (sml. da. *'det gik glat'*).

slíðra (að), *stikke i skeden*, hann (gf.) skyldi s. með blóði, *man skulde stikke det* (sværdet Tyrving) *i skeden* (*vædet*) *med blod* 27[24].

slíðrar og -ir hu. flt., *skede.*

slíkr to., *sådan, slig*; ik. slíkt ofte næsten = þat (sml. sá 2), *slíkt es válaðs vesa (sé vesa), kjós þér sjálfr hest ok slíkt, er þú vill hafa, *vælg dig selv en hest og hvad du* (*i øvrigt*) *vil have* 16[19], hvat ætlar þú slíkt vera, *hvad tror du det er?* 72[4].

slíta (sleit, slitum, slitinn), 1) *slide, rive, sønderrive* (e-t), *slitin brynja ɔ: *sønderhugget, flænget brynje* 32[26], Loki tók Mistiltein ok sleit upp, *sled* (*rykkede*) *den op* 10[16]. 2) *bryde, ophæve, bringe til ende* (e-t og e-u), s. einkamálum við e-n, *bryde aftalen med en* 45[3], upers. *sleit Fróða frið (gf.) ɔ: *Frodefreden brast* 122 b.

slóð hu., *spor, vej* (hvor noget har bevæget sig), ríða eptir s. e-s ɔ: *ride i ens spor* 26[15].

slokna (að), *slukkes.*

slyngva (slöng, slungum, slunginn), *slynge* (e-u), *slöng upp við rá rauðum skildi 125 a.

slyppr to., *våbenløs, værgeløs.*

slæ, nut. af slá.

slæliga bio., *sløvt, svagt, kraftesløst* 51[31].

slær (også sljár og sljór) to. (gf. -van), *sløv*, sverð vár eru slæ ok brotin mjök, *sløve og meget forhuggede* 51[33] (mods. sverð hvöss 51[35]).

smá- i sms., *lille, små-* (i reglen ligesom da. *små-* kun sammensat med no. i flt. el. med kollektiv betyd.; sml. stór-): smáskip ik. flt., *småskibe.* — smáskútur hu. flt., *småskuder.*

smali ha., *småkvæg* (særlig *får*). — smalamaðr ha., *fårehyrde.*

smár to. (höjere og höjeste gr. smæri, smæstr), *lille, ubetydelig* (mods. stórr; sml. lítill); flt. smáir, *små.* Ik. smátt, *småt*, höggva smátt, *hugge småt, uddele små hug* 102[24].

smíð hu., 1) *udførelse af et arbejde* (*med kunstfærdighed*); *smedning.* 2) = smíði.

smíða (að), *udføre et arbejde med kunst, forarbejde; smedde.*

smíði ik., *kunstfærdig udført arbejde, forarbejdet genstand; smeddearbejde.*

smiðja hu., *værksted; smedje.* — smiðjusveinn ha., *smeddesvend.*

smiðr ha. (-s; -ar og -ir,

gf. -a, -i og -u), *håndværker, kunstner; smed.*

smjúga (smaug og smó, smugum, smoginn), *smyge, smutte.*

snara (að), 1) *slænge, kaste* (e-u). 2) *vende, dreje hurtig* (e-t). snarask við e-m, *vende sig hurtig hen imod en* 72[25].

snarpligr to., *hidsig; modig, tapper.*

snarpr to., 1) *skarp.* 2) *hård, hidsig; modig, tapper.*

snarr to., *snar, hurtig.*

snild hu., *snille, kløgt; dygtighed.*

snimma (yngre snemma) bio., *tidlig,* *vas þar at kveldi of komit s., *tidlig om aftenen* 117 b, s. dags, *tidlig på dagen.*

snimmendis (snemmendis) bio., = snimma.

*snivinn, fort. tf. af et tabt stærkt udso., *tilsnét,* s. snjóvi, *dækket af sné, tilsnét* 119 b.

snjallr to., 1) *dygtig;* 2) *tapper, modig;* 3) *kløgtig.*

snjallræði ik., *snildt råd, beslutning, foretagende.*

snjór = snær.

snotr to. (gf. -ran), *klog, forstandig.*

snúa (snýr, snøra el. snera, snúinn), 1) *sno, vende, dreje* (e-u), snúa framstöfnum frá landi 43[1], *s. upp við tré vefnistingum ɔ: *hejse sejlene op ved masten* 124. snúask, *sno sig, vende sig,* *snúask hér at sandi kjólar, *skibene vender sig hid mod stranden, lægger til land* 127 a, *snørisk Rán ór hendi gjálfrdýr, *skibet snode sig ud af Rans hånd* 124 b, s. aptr, *vende om (og drage tilbage)*; snúask þeir í móti Hjálmarr ok Angantýr, *de vender sig mod hinanden* 31[31]. 2) (intr.) *vende sig* (= snúask), hann snýr inn aptr í höllina ɔ: *vender om og går tilbage ind i hallen* 44[17]. 3) *sno, flette,* *gullbönd snøri 115, *snøru ørlögþáttu, *de snode skæbnetrådene* 121.

*snæfugr to., *rask, hurtig.*

snær (også snjár og snjór) ha. (-var; -var), *sné.*

soðinn, fort. tf. af sjóða.

sofa (svaf, sváfum og sófum, sofinn), *sove.*

sofna (að), *falde i sövn.*

*sogn ha., *fjord, bugt; hav.*

sókn hu., *angreb, kamp.*

sól hu., *sol.* — sólargeisli ha., *solstråle.* — sólarroð ik., *morgenrødens frembrud, solopgang.* — sólarsetr ik., *solnedgang.*

*sollr ha., *sammenrørt mad,* navnlig *brød udblødt i mælk* (= norsk soll ha.), om *hunde- og svineføde,* teygja tíkr at solli ɔ: *trække tævehundene til truget* (*for at fodre dem*) 125 a, 126 b.

sólskin ik., *solskin.*

soltinn, fort. tf. af svelta.

sóma (sómir, sómði), *passe, sömme sig for en* (e-m); = sama.

sómi ha., *hæder, ære; pragt.*

sonr ha. (sonar, hf. syni; synir, gf. sonu), *sön.* Når sonr i forb. med et egennavn i ef. bruges som efternavn (= da. *-sen*), sammenskrives det i reglen med den foreg. ef. og mister tidlig sit r i nf.: Þorsteinn Egilsson, Sigmundr Völsungsson (men hann var Egils sonr el. son); senere kan nf. miste sit r også i andre tilfælde: þeira son var Sigurðr 15[26]. — Mærk den stående brug af ef. -sonar i slægtregistre: hann var Egilsson, Skallagríms-sonar, Kveldúlfs-sonar hersis ór Noregi ɔ: *han var en sön af Egil,* (*som var*) *sön af Skallegrim, sön af hersen Kveldulv fra Norge,* hann átti Jófríði, Gunnarsdóttur, Hlífarsonar ɔ: *han var gift med Jofrid, en datter af Gunnar Livsön.*

sótt hu., *sot, sygdom,* taka s., *blive syg.*

sótta, sóttr, af sœkja.

spakr to., 1) *vís, forstandig.* 2) *spagfærdig, sagtmodig; tam* (om dyr).

spalar, ef. af spölr.

spara (spari, sparða, sparat og spart), 1) *spare, spare på, tage sparsomt til noget*, upers. skal hvárki til s. af várri hendi staðfestu né manna forráð, *der skal fra min side hverken blive sparet på gård eller høvdingskab dertil* (*for at opnå det*) 83[16]; 2) *spare, efterlade ved sparsommelighed* (e-m e-t), ordspr. *opt sparir leiðum þats hefir ljúfum hugat, *ofte sparer man til dem, man mindst vilde, det, man har tiltænkt sine kære* 133; muntu nú eigi **sparask** til eins drykkjar meira, *sparer* (*lævner*) *du nu ikke mere til ét drag?* 6[27].

speki hu., *visdom.*

spenna (nt), *spænde, omspænde;* hann spennir sik megingjörðum, *omgjorder sig med styrkebæltet, spænder det om sig* 2[29].

spilla (lt), *spilde, fordærve, ødelægge* (e-u).

spjall ik., *tale, fortælling;* mest digt. og i flt., *forn spjöll ɔ: *gamle sagn, begivenheder fra fordums dage* 125 b[9].

spjót ik., *spyd.* — **spjótsoddr** ha., *spydsod.*

spor ik., *spor, fodspor.*

sporðr ha., *hale* (på fisk, slange og lign.); *den nederste del af et skjold* (sml. skjaldars.).

spori ha., *spore.*

spott ik. og **spottr** ha., *spot*, háð ok s., *hån og spot.*

sprakk, fort. af springa.

spretta (spratt, spruttum, sprottinn), (om personer) *springe*, s. upp, *springe op;* (om andre genstande) *springe ud, udspringe, vokse frem* og lign., þar sprettr einn mikill brunnr 155[5].

spretta (tt), 1) *sprætte* (e-u), s. af ermi, *sprætte et ærme af;* hann spretti á knífi sínum, egl. *sprættede derpå ɔ: flækkede det med sin kniv* 1[11]; 2) *spænde løs, løse* (e-u), s. belti af sér, *spænde bæltet af sig.*

springa (sprakk, sprungum, sprunginn), 1) **springe* (sml. hlaupa, spretta, støkkva). 2) *springe, sprænges, briste*, s. af harmi, *briste af sorg* 11[21].

spurða, fort. af spyrja.

spurn hu., *det man spörger, rygte, efterretning*, hafa spurn af e-u, *have fået underretning om noget.*

spyrja (spurða, spurðr), 1) *spörge en* (e-n) *om noget* (e-s, at el. eptir e-u, um e-t, el. en afh. spörges.), jarl spyrr hann tíðinda, *spörger ham om nyt* 84[5], hann spyrr Gunnlaug, hverr hann væri 84[6], hann spyrr hann eptir, hvárt hann kenni örina, *spörger ham ad, om* ... (eptir er her overflødigt) 43[14]. 2) *spörge, erfare, komme til kundskab om noget* (e-t, el. en hel sætning), ek hefi spurt vinsæld yðra, ok at . . 64[26], hvárt höfum vér rétt til spurt, at . ., *mon jeg har spurgt rigtig, at . .* (*mon det er rigtigt, hvad jeg har hørt fortælle, at* . .) 19[30], þeir spyrja, hvar Hákon var 38[33]; s. til e-s, *høre om én, få underretning om hans ankomst* 64[11]. **spyrjask**, *spörges, blive bekendt.* (Sml. fregna, frétta).

spyrna (nd)*, *sætte foden hårdt imod noget, sparke*, s. fótum í, *spænde imod med fødderne* 61[33], s. fœti á e-n, *sparke til en* 11[24].

spölr ha. (spalar; spelir, gf. spölu), *tremme.*

staddr sé steðja.

staðfesta hu., *fast opholdssted, sted at bo på* (sé under spara).

staðinn, fort. tf. af standa.

***staðlausa** hu., *uforstand, tåbelighed*, staðlausu stafir ɔ: *ubesindige ord, tåbeligheder, dumheder.*

staðr ha. (-ar; -ir), *sted;* nema staðar, *standse* (sé nema); í öðrum stað, *på et andet sted* 3[5], annars staðar, *anden steds;* í staðinn, *i steden for* 50[12], (þegar)

í stað, *på stedet, straks;* í alla staði, *i alle henseender,* í øngvan stað, *i ingen henseende;* skipta liði í tvá staði, *dele flokken i to dele* 14[5]; vil ek vita, hvern stað eiga skal málit ɔ: *hvilken afgörelse sagen skal få, hvad der skal blive enden derpå* 83[14].

stafaðr to. (egl. fort. tf.), *stribet.*

stafkarl ha., *betler, tigger;* taka upp el. troða stafkarls stíg, *betræde betlerstien, gribe til betlerstaven* 58[1, 34]. (Etym. = da. *'stakkel'*).

stafn ha., *stavn på et skib* (navnlig om *forstavnen*).

stafnbúi ha., *'stavnbo', forstavnskriger.* Det udvalgte mandskab, som kæmpede i forstavnen, kaldtes stafnbúar (sml. frambyggjar, der var det alm. navn på mandskabet i forstavnen); befalingsmanden i forstavnen, den fornemste mand på skibet næst efter anføreren, der stod i løftingen, hed også stafnbúi 49.

stafnlé ha. (ef. -ljá), *'stavnlé', entrehage* (*jærnkrog, hvormed man i søslaget holdt fjendens skibe fast*).

stafntjald ik., *stavntelt* (opsat i forstavnen).

stafr ha. (-s; -ir, sj. -ar), 1) *støtte, stolpe.* 2) *stav, stok,* s. ok skreppa (sé skreppa); sml. stafkarl. 3) *stav* (*runestav*), *bogstav;* flt. stafir, *kundskab, lærdom* (sml. rúnar), *fornir stafir 108 a.

stag ik., *'stag', vant, tov fra mastens top, der tjæner til støtte for mast og sejl;* *steypa á stag stjórnmörum (= skipum) ɔ: *styrte skibene overende, bringe dem til at kæntre* 124 b.

stakk, fort. af stinga.

stallari ha., *'staller'* (en af kongens fornemste hirdmænd, *'hofmarskalk'*).

standa (stóð, staðinn), 1) *stå* (*være i oprejst stilling;* mods. liggja, sitja); s. upp, *stå op, rejse sig* (*fra sit sæde el. leje* 1[13], 4[6]); *stå oprejst* (= s. uppi; sml. upp og uppi). 2) *stå, være til, 'eksistere',* meðan veröldin stendr, *så længe verden står* 25[8]; 3) *stå på, vare,* þessi orrosta stóð lengi 22[7], er orrostan hefir svá staðit mjök langa hríð 22[1]. 4) *have en vis vægt el. værdi* (sé eyrir). — **Med fho.:** s. af e-u, *stå ud fra, udgå fra,* *af geirum geislar stóðu, *fra spydene stod stråler* 123 a. s. **fyrir** (e-u), *stå i vejen for.* s. **til** e-s, *have en vis retning,* ríki mitt stendr mjök til auðnar ɔ: *min magt er meget udsat for at gå til grunde* 64[22]. s. **við** (e-u), *modstå.* — **standask** (e-t), *modstå, udstå, udholde noget* 15[10].

stara (stari, starða, starat), *stirre.*

starf ik., *arbejde,* fara til starfs með e-m ɔ: *gå med en og hjælpe ham med arbejdet* 75[10], vera í starfi með e-m 81[27].

starfa (að), *arbejde,* s. í kvánbœnum, *arbejde på, give sig af med frieri* 83[4].

sté = steig, fort. af stíga.

steði ha. (-ja), *ambolt.*

steðja (stadda, staddr), *'stede', stille;* mest i fort. tf. **staddr**, *stedt, stillet, befindende sig på et sted* (med en stedsbestemmelse tilföjet), hann kemr þangat sem konungr er þá staddr, *derhen, hvor kongen da opholdt sig* 58[3], vera hjá el. við staddr, *være tilstede, være nærværende.*

stef ik. (ef. flt. -ja), *'stev', omkvæd.*

stefna hu., 1) *retning, kurs.* 2) *indkaldelse til møde, stævning.* 3) *stævne, møde.* 4) *fastsat termin, frist.* — **stefnudagr** ha., *'stævnedag', den til et møde fastsatte dag.*

stefna (nd), 1) *stævne, styre i en vis retning* 4[15]. 2) *stævne, indstævne, indkalde til at give møde* (e-m). 3) *beramme, fast-*

sætte (e-t), stefndu orrostu milli sín 35[18].

steig, fort. af stíga.

steikja (kð), *stege.*

steinn ha., 1) *stén.* 2) *ædelstén,* især i flt. om *stenperler el. ægte stene,* *breiðir steinar á brjósti, egl. *brede stene på brystet* ɔ: *brystsmykke af perler og ædelstene* 116, 117. — steinsdyrr hu. (ik.) flt., *stenens dör, dören på stenboligen* 27[14] (= dyrrnar á steininum 27[19]; men steindyrr, *sténdör, dör af stén*).

stela (stal, stálum, stolinn), *stjæle noget* (e-u) *fra en* (e-n), smalamaðr var í brott hlaupinn ok stolit (ɔ: hafði s.; sml. under hafa) í brott hesti hennar, *var løben bort og havde stjålet hendes hest* 77[20], *áss es stolinn hamri, *asen er bestjålen for sin hammer, min hammer er stjålen fra mig* 114 b.

stend, nut. af standa.

sterkliga biö., *stærkt, kraftig.*

sterkr to. (gf. -jan, i alm. -an), *stærk, kraftig.*

steypa (pð), *styrte, kaste* (e-u): *omstyrte, kaste ned,* s. hjálminum e-s ɔ: *slå den af hans hoved* 22[20]; *kaste af, på* og lign., s. af sér kápu, *kaste sin kappe, trække den af* 72[1]. — steypask, *styrte sig, kaste sig,* s. í kaf (sé kaf); *styrte, falde ned.*

stíga (steig og sté, stigum, stiginn), 1) *stige, træde,* hann sté fram yfir borðit, *han steg frem* (*ud på gulvet, fra den langs hallens væg opstillede bænk,* sml. under öndvegi) *over bordet* ɔ: *han sprang ud, trådte frem på gulvet* (i hvilken anledning han måtte springe over det mellem bænken og gulvet stående bord) 28[29]; s. stórum, *tage store skridt.* 2) (med gf.) *bestige, betræde.*

stígr ha. (-s; -ar, gf. -a og -u), *sti, vej.*

stikill ha. (hf. stikli), *spidsen af et horn.*

stilla (lt), 1) *holde indenfor de rette grænser, stille, styre* (e-t og e-u. 2) *ordne, indrette* (e-u), s. til um e-t, *bringe i orden, 'arrangere'* (sml. skipa), svá til s., at . ., *mage det således, at* . . 46[8].

*stillir ha., *fyrste.*

stinga (stakk, stungum, stunginn), *stikke, støde;* s. stöfnum at skipi, *stikke stavnene mod et skib* ɔ: *angribe det ved at lægge forstavnene på sine skibe mod dets side* (mods. síbyrða) 50[1].

stirðkveðinn to. (egl. fort. tf.), *stift, hårdt kvædet* (om vers).

stirðr to., *stiv, uböjelig, hård, streng,* Helga gørðisk þá svá stirð við Hrafn, *blev så stiv* (*trodsig*) *mod R.* 96[8].

stjórn hu., *rór* (= stýri), sitja við s., *sidde ved roret* (*og styre det*). — *stjórnmarr ha., *'rór-hest'* ɔ: *skib.*

stjúp- i sms., *stif-*: stjúpfaðir ha., *stiffader.* — stjúpson(r) ha., *stifsön.*

stjúpr ha., *stifsön.*

stóð ik., *stod, hingst med sine hopper.* — stóðhross ik., *stodhoppe.*

stóð, fort. af standa.

stoða (að), *støtte, understøtte, hjælpe* (e-t og e-m), stoðaði til, at gert yrði, þessi en sterka hönd, *denne stærke hånd hjalp til, at det blev udført* 23[31].

stofa hu., *stue.*

stofn ha., *træstub.*

stokkr ha., *tømmerstok, bjælke.*

stolinn, fort. tf. af stela.

stór- i sms., *stor, anselig, meget.* De med stór- sms. no. står i reglen i flt. el. har kollektiv betyd. (sml. smá-): stórauðigr to., *meget rig.* — stóreignir hu. flt., *store ejendomme, besiddelser;* stóreignamaðr ha., *en mand med store ejendomme, besiddelser.* — stórfé

ik., *meget gods, mange penge* 64[36]. — **stórilla** bio., *meget ilde.* — **stórillr** to., *meget ond, slet.* — **stórmannliga** bio., *som det sömmer sig en stormand, anselig, prægtig.* — **stórmannligr** to., *som sömmer sig en stormand, anselig, prægtig.* — **stórmenni** ik., *stormænd* (koll.). — **stórmikill** to., *meget stor, uhyre,* stórmikit gull, *såre meget.* — **stórorðr** to., *stortalende, fuld af store ord,* stórort kvæði ɔ: *svulstigt, höjtklingende* (el. måske snarere af **stórortr**, fort. tf. af yrkja: þat er stórort kvæði ok úfagrt ok nakkvat stirðkveðit, *det er et storslået digt, men formløst og noget stift* 91[1]). — **stórraðr** to., *som har store planer; 'storrådende', myndig,* som tilnavn Sigríðr en stórráða. — **stórskip** ik. flt., *storskibe.* — **stórsœmðir** hu. flt., *stor hæder, store hædersbevisninger.* — **stórtíðindi** ik. flt., *vigtig begivenhed.* — **stórverk** ik. flt., *storværker, store bedrifter* 19[17]. — **stórvirki** ik. flt., *storværker, store bedrifter.*

stórliga bio., *storlig, höjlig; storagtig, overmodig.*

stormr ha., *storm.*

stórr to. (höjere og höjeste gr. stœrri, stœrstr), *stor, anselig* (mods. smár; sml. mikill), svá stórra manna sem hann var á Íslandi ɔ: *da han nedstammede fra en så fornem (ansét) slægt på I.* — Hf. flt. **stórum** som bio. (sml. löngum), *i höj grad, höjlig,* þetta þótti stórum illa, *meget slemt;* stíga stórum (se stíga).

strá (stráða, stráðr), *belægge, bedække med strå,* *stráið bekki, *læg strå på bænkene!* 117 (sml. pallstrá).

strauk, fort. af strjúka.

straumr ha., *ström;* *mækis s., *sværdets ström* ɔ: *blod* (sml. flóð).

strengja (gð), *binde fast;* s. heit, egl. *göre et løfte fast* ɔ: *aflægge et höjtideligt løfte* (sml. heit, heitstrenging).

strengr ha. (-jar, sj. -s; -ir), 1) *snor, tov* (sml. festr), höggva strengina, *overhugge, kappe ankertovene* 94[10]; 2) *stræng, buestræng.*

stríðligr to., *fjendtlig,* *stríðlig kváma, *fjendtligt besøg, fjendernes ankomst* 127 a.

strjúka (strauk, strukum, strokinn), *stryge* (e-t), s. blóð af sverði; s. um (of) e-t, *stryge, fare med hånden hen over,* Skrýmir strauk of vangann 4[3].

stræti ik., *'stræde', gade.*

strönd hu. (strandar; strandir og strendr), *strand.*

stúfr ha., *stump.*

stúlka hu., *ung pige, pigebarn* (mods. sveinn; sml. mær).

stund hu., 1) *stund, tid* (sml. hríð), hann bað hann þar vera þeim stundum, sem hann vildi, *så ofte han havde lyst* 79[16]; um stund, *en tid lang;* hf. flt. **stundum** som bio., *stundum, undertiden.* 2) *en lille afstand, et (kort) stykke vej,* stundar hríð, *nogen afstand, 'et godt stykke' (vej)* 39[15].

stuttr to., *kort;* svara stutt, *svare kort, vrantent.*

styðja (studda, studdr), 1) *støtte,* s. sik e-u el. við e-t, *støtte, læne sig på, til noget;* også s. e-u, *støtte, læne noget på noget* (á e-t), hann studdi þar á stúfinum, *støttede stumpen (af foden) derpå* 104[8]; 2) *støtte, understøtte,* s. mál e-s, *støtte ens tale, erklære sig enig deri* 38[22]. — **styðjask**, *støtte, læne sig på, til noget* (e-u el. við e-t), *studdisk geirs skapti 130 a.

stýra (rð), *styre* (e-u).

stýri ik., *'styre', rór* (= stjórn), sitja við s., *sidde ved styret.* — **stýrishnakki** ha., *'rór-nakken', den øverste del af roret, rorknappen.*

stýrimaðr ha., *'styrmand'* ɔ: *skibsfører* (den, der fører og i

reglen også ejer skibet, dets chef).

*stýrir ha., *skibsstyrer* (= stýrimaðr, skipsstjórnarmaðr).

styrkja (kð), 1) *styrke, göre stærk*; 2) *understøtte, hjælpe.* — styrkjask, *blive stærk, vinde styrke,* s. at penningum ɔ: *skaffe sig penge* 65[19].

styrkr ha. (-s og -jar), 1) *styrke;* 2) *hjælp, understøttelse* 17[29].

stœrri, stœrstr, sé stórr.

stöð hu. (-var; -var), 1) *stade, plads* (sml. þingstöð); *opholdssted* (især flt. stöðvar), *(þú) látt und stöðum hreina, *du lå under renernes opholdssted* (ɔ: *i jordhuset ude i skoven,* hvor Sinfjötle opholdt sig med sin fader) 126 a. 2) *skibsstade, ankerplads* (sml. lægi).

støkkva (stökk, stukkum, stokkinn), 1) *fare af sted, springe* (både om personer og ting), *hann útan stökk endlangan sal 118 a, *stökk þat et mikla men Brísinga, *det store Brisingesmykke sprang af* (*faldt ned fra brystet,* som hævede sig i vrede) 116 a, *ór Élivágum stukku eitrdropar, *faldt* (*dryppede*) *edderdråber* 111 b, s. ór liði, *gå af led;* 2) *vige, flygte* (*af skræk*), støkkr fjöldi undan, *mange flygter bort* 21[23], stökk undan fólk, *folkene veg forfærdede til side* 22[4]. — tf. stokkinn, *besprængt, bestænket* (sml. drifinn), *brynjur blóði stoknar, *blodbestænkede* 123 a.

støkkva (kð), *jage afsted, drive bort, fordrive* (med hf.), også s. í brott 82[30].

stöpull ha. (hf. stöpli), *tårn* 63[5] (om et sømærke).

sú, hu. til sá.

suðr bio., *mod syd, syd på;* ganga s., *gå syd på* (særlig om pilegrimsrejse til Rom).

suðrganga hu., *rejse syd på* (særlig pilegrimsrejse til Rom).

suðrætt hu., *den sydlige himmelegn, syd.*

suðrœnn to., 1) *sydlig* (om vinden). 2) *sydlandsk, fra syden,* *dísir suðrœnar, *sydens diser* ɔ: *valkyrjer* 123 a (sml. norrœnn).

súga (saug og só, sugum, soginn), *suge.*

sukku, fort. flt. af søkkva.

sullr ha. (-s; -ir), *svulst, byld.*

sumar ik. (hf. sumri), *sommer.*

sumarlangt bio. (egl. to. ik.), *medens sommeren varer, hele sommeren igennem* (sml. náttlangt).

sumr to., *nogen, en del* (som no. og to.; sml. margr), etr hann suman hlut hjartans, *en sumt hirðir hann, han spiser en del af hjærtet, men noget gæmmer han* 26[14]; flt. sumir, *somme, nogle,* sumir — sumir, *nogle — andre,* allir aðrir skyldu sumir skjóta á hann, sumir höggva til, (*af*) *alle de andre skulde nogle skyde på ham, andre hugge til ham* (*alle de andre skulde dels . ., dels . .*) 10[4].

sund ik., 1) *sund, stræde.* 2) *svømning,* hlaupa á s., *springe i vandet og svømme.*

sundr el. í sundr bio., *sønder, itu.*

sundra (að), *søndre, sønderlemme.*

sundrlauss to., 1) *adsplittet, usammenhængende.* 2) *forskelligartet* 24[12].

*sundvörðr ha., *sundvogter* (= stafnbúi 125 a).

sunnan bio., *syd fra;* fyrir s. (med gf.), *syd for.*

svá bio., 1) *så* (ved to. og bio. om graden), eigi er hann svá horskr, sem ek ætlaða, *så klog, som . . .* 26[8], silkiskyrta Odds var svá traust, at ekki vápn festi á 32[7]. 2) *således* (både om det foreg. og efterfølg.), svá gørði hann 92[18], svá

búit, svá gört (sé búinn og görr), ekki hafa hér komit þeir menn, er mér þykkir fóthvatari en svá, *fodrappere end således* (*som du nu har vist dig*) ɔ: *end du* 5[26] (sml. 44[13], sé ván), var henni nú ok svá ɔ: *det gik nu også således med hende* 95[19], *svá es maðr, sás manngi ann, *således er* (*det med*) *den mand, hvem ingen elsker;* hann mælti svá 88[15], þat skyldi svá reyna, *det skulde man erfare således, på følgende måde* 12[20], ef hann kvæmi svá í fœri at slá hann it þriðja högg ɔ: *hvis han kom i det tilfælde, fik lejlighed til* 3[32]. Ofte med følg. sem el. at: **svá sem**, a) *således som,* svá er at segja, sem útrúligt mun þykkja, at . . 3[13]; þat skal svá bíta járn sem klæði ɔ: *lige så godt . . som* 27[9], hann hafði sverð svá gott, at svá beit brynju sem klæði 32[8]; *svá es auðr sem augabragð, *rigdommen er som* (*ligesom*) *öjets blink;* b) *efter som, efterhånden som* 7[14], 50[20]; c) *som om* (med forest. m., el. frems. m. af munu; sml. sem), lízk honum svá, sem . ., *det synes ham, som om* 6[15.24], 39[17]. **svá at** (i det ældste sprog også **svát**), a) *således at,* svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott, at . . 24[20], þeir kómu þar svá, at hann hafði áðr austr siglt ɔ: *de kom der just, som han i forvejen var sejlet, kom der ikke, för end han allerede var sejlet* 45[17]; b) *såvidt som,* *svát ek muna, *såvidt jeg mindes* 126 a; c) *så at* (med frems. el. forest. m.) 2[2], 3[15]; d) undert. = så er (ligesom at og er kan bruges i flæng, og ligesom svá også ellers ofte står i samme betydn. som det påpeg. sto.), *hvaðan máni of kom, svát (ɔ: svá at = sás, sá es) ferr menn yfir, *hvorfra månen kom, som farer hen over menneskene* 110 b, 112 a. 3) *ligeledes, også,* ok svá, *og ligeledes* 5[10]. 4) *så, derpå,* gengu þeir norðr yfir hálsinn ok svá fram á Rastarkálf 39[5], 106[19], *svá óx, unz ór varð jötunn (sé ór sl.). 5) (tjæner til at indskrænke el. formilde udtrykket) *nogenlunde, omtrent,* slíkt svá ɔ: *noget lignende,* mjök svá, *så omtrent* (sé mjök).

svaf, fort. af sofa.

svalbrjóstaðr to., *'svalbrystet', koldhjærtet, kølig* (sml. kaldrifjaðr).

svalr to., *sval, kølig.*

svangr to., 1) **smækker* (om en hest), svöng und söðli, *smækker under sadlen* ɔ: *smækker med sadel på* (om en hoppe) 126 b; 2) *slunken, udhungret.*

svara (að), *svare;* s. e-m, *svare en,* s. e-u, *svare på noget,* hann svarar því svá, *svarer således derpå* 41[6]; s. engu, egl. *svare med intet* ɔ: *ikke svare.* s. fyrir e-n, *svare for en, påtage sig ansvaret for hans handlinger* 66[10].

svardagi ha., *éd,* s. til þess, at . ., *éd på, at.*

***svarra** (að), *suse, bruse* 129 b.

svarteygr to., *sortöjet.*

svartr to., *sort.*

sváslígr to., *mild, blid, behagelig.*

sváss to., (mest digt.) = sváslígr.

svát = svá at, sé svá.

svefn ha., *sövn.*

sveinbarn ik., *drengebarn, dreng* (mods. meybarn).

sveinn ha., 1) *svend, karl, ung mand* (mods. mær); *dreng, drengebarn* (= sveinbarn). 2) *tjæner* (sml. kertas., skutils.).

sveinstauli ha., *smådreng, pusling.*

sveit hu., 1) *flok, skare, følge.* 2) *bygd, bygdelag, landdistrikt* (på Island).

sveita (tt), *svede,* især middela. sveitask, *svede;* tf. **sveittr** som to., *svedt, svedig.*

sveiti ha., 1) *sved.* 2) *blod* (især digt.).

svelga og (yngre) svelgja (svalg, sulgum, sólginn), *svælge, nedsvælge, sluge* (e-t el. e-u).

svelta (svalt, sultum, soltinn), 1) **dø;* soltinn, *død,* verða s. ɔ: *dø.* 2) *sulte, lide hunger;* soltinn, *sulten, udhungret.*

sverð ik., *sværd.* — sverðsbrot ik. flt., *stykker, stumper af et sværd* 19[35]. — sverðshögg ik., *sværdhug.*

*sveviss to., *træsk, underfundig* 126 a.

svíkja og (ældre) svíkva (sveik, svikum, svikinn), *svige, bedrage, forråde* (e-n).

svimma (svamm, summum el. svam 61[27], svámum, somminn), *svømme.*

svín ik., *svin.*

svínbeygja (gð), *'svinböje'* (*böje en så dybt, at han roder som svinet i sølen*), *böje i støvet.*

svinnr (sviðr, sml. als.) to., *vís, klog.*

svipan hu., *hurtig bevægelse, fart; moment, öjeblik.*

svipr ha. (-s; -ir), 1) *'svip', fart; öjeblik* (= svipan; sml. bragð), *s. einn vas þat, es . ., *det var kun et öjeblik, da* . . ɔ: *i et nu* (*'i et svip'*) 128 a. 2) *glimt, syn* (*som viser sig pludselig og hurtig forsvinder*), sjá svip e-s, *sé et glimt af en.* 3) *pludseligt og uventet tab, savn,* öllum frændum hans þótti mikill svipr, er hann fór í brott 101[25].

svipta (pt), *bevæge hurtig, rykke og lign.* (e-u); s. seglum, *rebe sejlene* (mods. setja segl hæra) 21[2–3].

svipting hu. (-ar; -ar), *ryk, tag i brydning,* váru þær sviptingar allharðar, *de tag var meget hårde* 7[33].

sýna (nd), *vise, fremvise,* s. e-m e-t, *vise en noget,* sýn honum annat (sverð), *vís ham det andet sværd* 86[27]; s. e-t við e-n, *udvise noget mod en* 89[30] (sé under einörð). — sýnask, 1) *vise sig, give sig til kende.* 2) *synes, forekomme* (sml. þykkja), vaskligr sýndisk mér hann 75[31], sýnisk honum nökkvat eptir sem ármaðrinn mælti fyrir honum, *det synes ham nogenlunde efter som* (*overensstemmende med hvad*) *fogeden forestillede ham* ɔ: *han synes, at der er noget i det, som* 56[34]. sýnisk mér, sem (med forest. m.), *det synes mig, som om* 20[1]; 3) *synes rigtigt, behage* (sml. líka), mun þér eigi sýnask þetta at láta gøra 76[35].

syngja og (ældre) syngva (söng, sungum, sunginn), *synge;* s. e-m lof (sé lof).

syni, synir, af sonr.

synja (að), *nægte,* s. e-m e-s, *nægte en noget* 82[33].

sýnn to., *synlig, öjensynlig;* ik. sýnt som bio., *öjensynlig, åbenbart.*

sýr hu. (sýr, gf. sú; sýr, ef. súa) *so;* som tilnavn Sigurðr sýr 54[1].

sýsla hu., *syssel, forretning.*

systir hu. (-ur; systr), *søster.* — systurson(r) ha., *søstersön* (flt. systursynir, *en søsters sönner* 101[23], men systrasynir, *søstres sönner* 80[19]; sml. konungssonr).

sæa, forest. fort. af sjá.

sæla hu., *lykke, lyksalighed.*

sæll to., *lykkelig.*

sællífr to., *som lever et frydefuldt liv; vellystig.*

sær (også sjár, sjór) ha. (-var; -var), *sø, hav.*

særa (rð), *såre.*

sæta (tt), 1) *lægge baghold for, lure på* (med hf.). 2) *have hensyn til, gå ud på, betyde* (e-u), hví (hverju) sætir þat ɔ: *hvad har det at betyde, hvad er grunden dertil?* s. stórtíðindum ɔ: *være en vigtig begivenhed* 41[9].

sæti ik., *sæde.*

sætt hu. (= sátt), *overenskomst, forlig,* tók hann af þeim í s. börn þeira, *i forlig* (*som bod*) *fik han af dem deres börn* 2[6].

sætta (tt), *forlige*, s. e-n við e-n, *forlige en med en*. sættask, *slutte forlig* (við e-n); *forlige sig med hinanden*, s. á e-t, *enes om noget* 56[36].

sœkja (sœki, sótta, sóttr), 1) *søge, søge at få, hente*, *of þat réðu, hvé þeir hamar of sœtti, *de rådslog om, hvorledes de skulde få hammeren igen* 116 a, s. vatn, *hente vand* 104[16], s. heil ráð at e-m, *søge gode råd hos en* 64[19]. 2) *søge, søge hen til, begive sig til* (med gf. el. absol.), s. á fund e-s (se fundr); s. fram, *gå djærvt frem* (*i kampen*), hann sœkir fram um merkin, *går frem forbi mærkerne* 22[1]; þá er landherrinn sœkir til, *når landets indbyggere går i kamp* 22[8]; s. e-n at e-u, *henvende sig til en om noget*. 3) *søge en i fjendtlig hensigt, angribe*; sœkjask, *angribe hinanden, kæmpe med hinanden* 103[35]. 4) *sagsøge; forfølge en sag som sagsøger* (mods. verja).

sœmð hu. (ofte i flt.), *hæder, ære; oprejsning*.

sœmiliga bio., *sömmelig; ærefuldt, hæderlig*.

sœmiligr to., *sömmelig; ærefuld, hæderlig; anselig, kostbar*.

sœmr to., *sömmelig, passende*, þat mun öllum sœmst þykkja, *det vil alle finde mest passende* 61[12].

sœnskr to., *svensk*.

söðla (að), *sadle*.

söðull ha. (hf. söðli), *sadel*.

sögn hu., *udsagn, fortælling; efterretning* 38[1].

sögur, flt. af saga.

sök hu. (sakar; -ar og -ir), 1) *sag, retssag, anklage*; hon fann þat til saka, *fandt det som grund til anklage* ɔ: *brugte det som påskud* 45[3]. 2) *sag, grund, årsag*, var þessi sök til, er . ., *dette var grunden til, at* . . 87[20], af þessi sök, *af denne grund* 36[35], fyrir þá sök, *af den grund*; *of sakar þínar, *for din skyld* 126 a; (fyrir) sakar (sakir) el. sökum med ef., a) *på grund af, for — skyld*; b) *i henseende til* (se under tilföng).

søkkva (sökk, sukkum, sokkinn), *synke*.

søkkva (kð), *sænke*.

söm, hu. af samr.

söngr ha. (-s; -var og -ar), *sang*.

søra, fort. af sá.

T.

-t, nægt. part., sé -a.

tafl ik., *tavl, brætspil*.

taka (tók, tekinn), *tage* (sml. nema). A. med gf. 1) *tage* (*med hånden*), *fatte, gribe*, hann tók skjöld sinn ok sverð ok barðisk 51[25], tak boga minn 51[22], tók smalamaðr hest Gunnlaugs 81[3], hann tók þar ór mörg sverð, *fremtog* 51[34]; þeir tóku karl á skip sín, *tog ham om bord* 21[19]; (absol.) t. í hönd e-m, *tage en i hånden*, t. í hár e-m, *tage en i håret* 54[13], hann tók upp í kanpinn konunginum ok hnykði 54[14], taka niðr hendi, *række ned med hånden* 51[35]. Overført: a) *tage, gribe til*, taka ráð, *tage, fatte en beslutning* (= t. e-t til ráðs, *gribe til en udvej* 65[34]). b) *tage, optage, opfatte noget i en vis mening* (sml. B, 2), heiptyrði tekr þú hvatvetna þat, er ek mæli, *alt hvad jeg siger, opfatter du som hadefulde ord* 24[4]. 2) *gribe, pågribe, fange*, t. e-n höndum (= handtaka) 18[6], taka e-n, *gribe en* 13[14], 84[33], var Loki tekinn griðalauss 14[13]; t. fiska,

fange fisk 13[23]. 3) *tage i besiddelse, overtage,* t. arf, t. ríki ɔ: *tiltræde regeringen; antage,* t. trú. 4) *tage, skaffe en noget* (sml. fá 4—5), t. sér (e-m) far el. fari, *tage* (*tinge*) *sig* (*én*) *skibslejlighed,* hon tók Þorvarði fari ok vist of haf 77[16]. 5) *modtage, få, erholde* (sml. fá 2), t. e-t af e-m, *få noget af en;* t. e-t við e-u, *få noget* (*til gengæld*) *for noget* (sé við); t. sótt ɔ: *blive syg.* 6) *nå, røre ved, berøre,* vannsk honum varliga lengðin til, at jörðina tœki sporðr ok höfuð, *at hale og hoved kunde nå, røre ved jorden* 9[9], tók alt í sjá ofan, *nåde helt ned i vandet* 48[16]; særlig *nå et sted, lande,* t. land, *lande* (sml. nema land under nema), t. Noreg, *lande ved* (*i*) *Norge.* 7) *tage fat på, begynde,* t. annat mál, *begynde at tale om noget andet,* t. tal með sér (sé tal), t. skeið (sé skeið); (med navnef.), *'tage til', give sig til, begynde* (sml. nema 3), t. at drekka, *give sig til, begynde at drikke* 61[7]. takask, *gå for sig, finde sted, begynde,* teksk þar en harðasta orrosta með þeim, *der står* (*leveres*) *det hårdeste slag mellem dem* 21[31], skyldu þau ráð takask um vetrinn, *det bryllup skulde stå* (*holdes*) *om vinteren.* B. med hf., *tage imod* (= taka við): 1) *modtage en* (*kommende*) *på en el. anden måde,* t. e-m vel, illa, *modtage en godt, slet;* 2) *optage noget på en el. anden måde,* t. e-u vel, illa, *optage noget godt, ilde,* hann tekr vel hans máli (sé mál), hann tók því seinliga (sé seinliga). — Med fho. og bio.: t. á e-u, *tage på, røre ved,* tók hann fingri sínum á, *tog derpå, rørte derved med sin finger* 25[27]; t. (vel, illa o. s. v.) á e-u, *optage noget, ytre sig om noget på en el. anden måde.* t. af: 1) t. e-t af (e-u), *tage noget bort fra et sted, borttage,* hann tók hornit af munni sér, *tog hornet fra munden;* t. e-t af e-m, *tage noget fra en, fratage, berøve en noget;* (ab[?]l. og upers.) tók af skjaldarsporðinn ɔ: *spidsen af skjoldet blev hugget af* 27[31], þá tók af veðrit ɔ: *da tog uvejret af, lagde sig* 21[19]; 2) t. e-t af, *afskaffe, ophæve* (*en skik, lov*), (upers.) var þat í lög sett, at af skyldi taka hólmgöngur (gf.), *at holmgangene skulde ophæves* 100[5]. 3) t. e-t af, *vælge,* þann (neml. kost) ætla ek yðr betra af at taka, *det* (*vilkår*) *mener jeg er bedst for eder at vælge.* t. e-t eptir, *få som gengæld, betaling,* taka menn þar stórfé e., *derved får man mange penge, store indtægter* 64[36]. t. e-t í sundr, *skære itu,* (upers.) tók í sundr (ullarlagð), *den gik itu, blev skåren i stykker* 20[7]. t. til e-s, 1) *tage fat i, gribe efter,* t. til hans, *tage fat i, gribe ham* 10[28]; 2) *tage, gribe til noget for at göre brug deraf* 43[2]; t. til ráða (sé ráð); 3) *tage fat på, give sig i færd med, begynde på,* t. til starfs, til glímu, *tage fat på arbejdet, brydekampen, give sig til at brydes;* t. til orða, *tage til orde;* nú er þar til (máls) at taka, at . ., *nu kan man atter optage tråden i fortællingen der hvor . ., vende tilbage til det, at . .,* til mun verða tekit, þótt síðar sé, *der vil blive taget fat derpå* ɔ: *vi vil nok komme tilbage dertil, selv om det sker senere* 91[10]; 4) t. e-t t., *indlade sig på noget, vælge,* helzt vill hann þat taka til, at . ., *vælge at* 6[1]; 5) takask til, *gå, föje sig på en vis måde* (sé under lítill). t. e-t upp, 1) *tage op,* hann tók upp hanzka sinn, *tog sin handske op* 2[36]; 2) *skaffe til veje* 71[17]; 3) *tage fat på, slå ind på, vælge,* t. upp stafkarls stíg (sé stafkarl). t. við, *tage imod:* 1) t. vel við e-m, *modtage en godt;* 2) t. við e-u, *overtage,* hann hafði nýtekit við föðurleifð sinni (sé nýtekinn); *antage,* t.

við trú, *antage troen, lade sig døbe* 66[22], t. við kristni, *antage kristendommen* 66[18].

tal ik., 1) *tale,* ekki fór þetta tal leynt (sé fara 2); 2) *samtale* (sml. mál 2), taka tal með sér, *begynde at tale sammen* 90[16], vera á tali, eiga tal við e-n, *tale med en* 66[25], 68[8]. 3) *optælling* (sml. ættartal, *slægtregister,* o. s. v.); 4) *tal, antal,* vita töl á, *kende tallet på noget* 22[10].

tala hu., *tale,* *vill þú tölu lengri, *ønsker du en længere tale* (ɔ: *at jeg skal fortsætte*)? 126 b.

tala (að), 1) *tale, sige, ytre,* t. e-t, *sige, fremsætte noget;* 2) *samtale,* t. við e-n, *tale med en* 43[12], t. e-t, *tale om noget,* tölum þetta ei lengr, *lad os ikke længer tale derom* 91[10], t. e-t við e-n, *tale med en om noget* 67[9]; talask við, *tales ved, tale sammen* 19[29].

talða, taliðr, af telja.

tálma (að), *hindre,* hepta þat eða t. 57[14].

tár ik., *tåre.*

targa hu., *skjold.*

*taugreptr to. (egl. fort. tf.), *med rafter, sparrer af tov,* t. salr ɔ: *et hus, hvis tag holdes fast ved tov, der er lagte tværs over mønningen og støttede med stene i enderne* ɔ: *en ussel, fattig hytte* 134 a.

taumr ha., *tömme,* (ofte i flt.) hon hafði höggorm at taumum, *havde en hugorm til tömme* 11[13], taka í tauma hesti, *gribe en hest i tömmen* 26[24].

teinn ha., 1) *'tén', planteskud, stængel* (sml. Mistilteinn, viðarteinungr). 2) *spid* (*til at stege på*).

teiti hu., *lystighed, morskab.*

teitr to., *glad, lystig.*

tekinn, fort. tf. af taka.

telja (talða, taliðr og talðr), 1) *tælle, opregne, regne.* 2) *sige, fremføre.* — Med fho.: t. at e-u, *ytre misfornöjelse med, påtale* 37[20]. t. fyrir e-m, *göre en forestillinger, søge at overtale en* (sml. fortölur). teljask undan, *undslå sig.*

tengðir hu. flt., *(slægtskabs)-forbindelse, slægtskab, svogerskab* 45[30].

tengja (gð), *forbinde, binde sammen, sammenföje,* t. skip, *binde skibene sammen* (*i et søslag*).

tengsl ik. flt., *bånd, tov, hvormed skibene bindes sammen under slaget.*

teygja (gð), 1) *række, strække;* 2) *trække,* *t. tíkr at solli (sé sollr); 3) *lokke.*

tíð hu., 1) *tid* (sml. hríð, stund, tími). 2) *time.* 3) (især flt.) *kirkelig gudstjæneste.*

tíða (dd), mest digt., upers. e-n tíðir, *en har lyst til* 108 a.

tíðindi ik. flt., *tidende, nyheder; begivenhed, tildragelse* (især *vigtig, mærkelig*); spyrja tíðinda, *spörge om nyt,* spyrja tíðinda um langan veg (sé under um), *segja löng tíðindi ɔ: *fortælle, hvad der er hændet på en lang rejse* 115 b; þessu næst urðu þau tíðindi, er . ., *indtraf den begivenhed* 80[26]. — tíðindalauss to., *uden mærkelige tildragelser,* var alt kyrt ok tíðindalaust um vetrinn, *alt var roligt, og der forefaldt ikke noget mærkeligt, alt løb stille og roligt af* 98[14].

tíðr to., 1) *gængs, brugelig, almindelig,* þat er títt, at . ., *det er skik og brug, at . .* 35[6], sem þá var títt konungasonum, *som det dengang var skik og brug for kongesönner* 16[3]. 2) *hvad der er på færde, foregår,* sagði hverr öðrum, hvat títt var, *hvad der var på færde* 39[22], títt er um e-n, *det står sig på en vis måde med en,* hvat er títt um þik ɔ: *hvorledes forholder det sig med dig, hvorledes går det dig?* 3) *hvad man har lyst til, kær, magtpåliggende,* mér er

títt til e-s, *jeg har lyst til noget.* — Ik. títt som bio., 1) *tit, ofte.* 2) *hurtig,* eta títt ɔ: *æde rapt, grådig;* sem tíðast, *så hurtig som muligt.*

*tiggi og tyggi ha. (-ja), *fyrste.*

tiginn to., *fornem, af höj rang* (særlig om konger og jarler).

tign hu., *höj værdighed, rang.* — tignarklæði ik. flt., *stadsklæder, höjtidsdragt.*

tigr (også tegr, tøgr; tugr, togr) ha. (-ar; -ir, gf. -u), *antal af ti,* bruges til at danne tallene fra 30—90: með sex tigu manna, *med 60 mand* 94[9].

tiguligr to., *anselig* (*af udseende*).

tík hu. (-ar og tíkr; tíkr), *tævehund.*

til, I. fho. med ef., *til.* a) om stedet (om en bevæg. el. retning) *til* (mods. frá; sml. at B, a, 2), koma til lands, *komme til, nå land* 2[11], koma þeir til eins búanda 1[3], *nú emk af göngu kominn til þinna sala 109 a, ganga til e-s, *gå hen til en* 3[25], fara til Noregs, til Danmerkr 55[20. 21], *reið hann niðr þaðan niflheima til 119 a, váru hafrar bornir til ketils 1[5], þar til, er, *derhen, hvor* (sé þar), alt til hafsins, *lige til havet* 2[10]; höggva til e-s, *hugge efter en* 27[30], leggja til hjarta e-m 22[32]; til hœgri handar (sé hönd 2). (Mærk uden til: *gengu þeir fagra Freyju túna, sé ganga 1 og sml. anm. til s. 87[16]). b) om tiden (tidsgrænsen), til myrkrs (sé myrkr), til ens eina dags 25[1], til þess er, *indtil,* þar til er, *indtil* (sé þar). c) om andre forhold: 1) *til* (i mange forbindelser med udso., hvor forestillingen om bevæg. el. retning ligger til grund), leita sér til náttstaðar 2[18], skora e-m til hólms (sé skora), *vísa e-m valstefnu til (sé vísa), mæla til e-s, *sige til en,* gøra vel til e-s, *göre vel mod en.* 2) om det, hvortil noget tjæner: til hlífðar, *til værn* 31[24], finna e-t til saka (sé sök 1), taka e-t til ráðs (sé taka); var kastat öllu því, er til vápna var, *der blev kastet med alt, hvad der kunde bruges som våben* 50[33]. 3) om grund el. anledning: bera til e-s (sé bera til), e-t gengr e-m til e-s (sé ganga til). 4) om hensigt: ríða til kvánbœna út til Borgar, *ride på frieri til Borg* 83[1], búask til e-s (sé búask), gøra e-t til ágætis sér (sé ágæti), þeir hljópu upp á borðin, til þess at ná at drepa fólkit, *de sprang op på skibsbordene i den hensigt at . .* 51[2], til þess at, *for at.* 5) *i henseende til, med hensyn til,* er fyrst eru talðir til alls frama, *som regnes først* (*nævnes som de første*) *i henseende til al dygtighed* 17[14], til vista var eigi gott, *med hensyn til* (*at skaffe*) *levnedsmidler var det slet bevendt, det var vanskeligt at få dem* 2[15] (sml. góðr, illr), fœrr til e-s, *dygtig til noget;* sem siðr er til Rúmferla, *som det er skik og brug med hensyn til* (*for*) *pilegrime* 58[8]; til handa e-m (sé hönd). d) Ofte absolut uden styrelse: koma til, *komme til, indfinde sig,* ganga t. 7[21], brast sverðit, er til var höggvit af miklu afli, *da der blev hugget til med stor kraft* 99[26] (sé for øvrigt under de enkelte udso.).

II. bio., forstærk. ved to. og bio. (sml. of), *for, alt for; særdeles,* eigi til mikit, *ikke for meget* (*ikke særdeles meget*) 6[16], *æva til snotr, *ikke for klog* 133 a[3]; ligeså heldr til, helzt til (helzti, sé heldr), *alt for.*

til fallinn, til farinn, sé falla, fara.

tilföng ik. flt., *hvad der udkræves, må skaffes til veje til noget, forråd, midler* (sml. föng under fang), bæði fyrir tilfanga sakir ok fjölmennis ɔ: *både i hen-*

seende til anretningen og gæsternes antal 42[20].

tilgerningar (-gerningar) hu. (senere ha.) flt., *gærninger, hvorved man forskylder noget,* fyrir engvar t. o: *uden nogen anledning* 70[12].

tilkváma hu., *ankomst* (sml. útkváma).

tillag ik. (oftest i flt.), *hvad man yder en* (både i gærning og ord, sml. leggja til): *hjælp, bidrag; råd,* hann þakkaði honum fyrir sín tillög, *for hans gode hjælp* (hvorved der både sigtes til det gode råd og til pengehjælpen) 65[4].

tilvísan og -un hu., *anvisning.*

timbr ik., 1) *tømmer.* 2) *antal af 40 skind* 67[17—18].

tími ha., 1) *tid* (sml. tíð, stund), í þann tíma, *på den tid.* 2) *gang* (sml. sinn B), einn (einum) tíma, *engang;* í annan tíma, (*for*) *anden gang, på ny.*

tírr ha. (-ar, sj. -s; uden flt.), *hæder, berömmelse* (sml. orðstírr). — *tírarlauss to., *uden hæder, hæderløs.*

títt, ik. af tíðr.

tíu talo., *ti.*

tíundi ordenst., *tiende.*

*tívi ha., *gud,* mest flt. tívar, *guder.*

tjá (té, téða, téðr, ik. tét; yngre også tjá, tjáða, tjáðr), 1) *'té', vise, fremvise; fremstille,* t. mál fyrir e-m, *fremsætte en sag for en* 68[9]. 2) (senere ved sammenblanding med tjóa, týja) *nytte.*

tjald ik., *telt.* Telte opsloges ikke blot på landjorden (landtjald), men også på skibene, især når de lå i havn (sml. stafntjald), reka af tjöld, *nedtage* (*de på skibene opsatte*) *telte* (når slaget skulde begynde), *bregða stafntjöldum af (se bregða af).

tjóa (að), = týja.

tjúga hu., *kløftet redskab, fork* (sml. heytjúga, *'høty v'*). — tjúguskegg ik., tilnavn til den danske kong Sveinn, *kløftet skæg.*

tjörn hu., *lille sø, kær.*

*toginn, fort. tf. af et tabt stærkt udso., *dragen* (især om det dragne sværd), sverð of togin 130 a.

tók, fort. af taka.

tólf talo., *tolv.*

tólfti ordenst., *tolvte.*

tollr ha., *told, afgift.*

tóm ik., *god tid* (*til at göre noget*), *stunder.*

tor-, uadskillelig part., *vanskelig* (mods. auð-): torveldligr (og -velligr), *vanskelig, besværlig at komme til rette med.*

tráðu, fort. flt. af troða.

trana hu. og trani ha., *trane;* som skibsnavn 48[4].

trauðr to., *uvillig;* ik. trautt som bio., *næppe.*

traust ik., 1) *det, hvorpå man kan forlade sig, hjælp, bistand.* 2) *tillid, fortrøstning,* með trausti o: *tillidsfuldt* 19[18].

traustr to., *trofast, pålidelig; stærk, solid.*

tré ik., 1) *træ* (*arbor*); 2) *træ, træstykke* (*lignum*); 3) *mast* (= siglutré).

*treðja (tradda, traddr), *træde på* (findes kun enkelte gange i fort. og tf. = troða), tröddusk törgur, *skjolde trådtes under fødder* 129 b (sml. anm.).

tregi ha., *sorg.*

tréspánn ha. (spánar, hf. spæni; spænir, gf. spánu), *træspån* 54[21].

troða (trøð el. treð, trað, tráðum, troðinn; sml. treðja), 1) *træde på, betræde,* t. stafkarls stíg (se stafkarl). 2) *stoppe fuld, proppe,* þeir tráðu upp otrbelginn, *de stoppede odderbælgen fuld* (med guld) 18[28].

trog ik., *trug.*

tros ik., *affald, kvas.*

trúa hu. (ef. trú), 1) *tro, overbevisning;* som forsikringsudtryk: þat veit trúa mín, at

aldri hefðir þú í hana komit, egl. *det véd min tro, at du aldrig . .* ɔ: *du var 'min tro' aldrig kommen ind i den* 8[17. 36]; 2) *tro* (*i religiøs betyd.*), særlig *den kristne tro*, taka við trú (sé taka við).

trúa (trúi, trúða, trúat), 1) *tro, være overbevist om, ansé for sandt*, þá varð þat undr, er ek munda eigi trúa, at vera mætti 9[1]; 2) *tro på, have tillid til* (med hf.), t. e-m vel, illa, *have god, dårlig tro til en* 135 a, trúir þú þeim allvel, *tror du fuldt og fast på dem?* 16[7], ek trúi betr skyrtu minni en brynju þinni, *jeg har större tillid til, stoler bedre på* 31[23]; eigi trúi ek honum nú, at hann vinni leikinn, *ikke tiltror jeg ham nu, at . .* 5[30].

trygð hu. (mest flt. trygðir), *troskabsløfte; tryghed, sikkerhed, der tilsiges en ved et höjtidelig sluttet forlig o. s. v.*, svíkja e-n í trygðum ɔ: *svige en, efter at man har tilsagt ham sikkerhed, svige ham mod tro og love.*

tryggr to. (gf. -van), 1) *trofast, pålidelig.* 2) *tryg, sikker.*

tröð hu., *indhegning*, særlig *indhegnet jordstykke, hvor kvæget samles, indelukke, fold;* *auð tröð (sé auðr).

tröddusk, af treðja.

tún ik., 1) *det af en gårds bygninger indesluttede rum, gårdsplads, gård* (sml. garðr 2), *Óðins túnum í 112 b. 2) (på Island) *den indhegnede og dyrkede mark omkring en gård, hjemmemark.*

tunga hu., 1) *tunge;* 2) *tungemål, sprog*, kunna, mæla margar tungur, *kunne, tale mange sprog;* dönsk t., *den danske tunge* ɔ: *det gamle nordiske sprog*, á danska tungu . ɔ: *så vidt den danske tunge nåde, i de nordiske lande* 28[22].

*túnhlið ik., *gårdens port, borgport* 127 a.

tuttugu talo., *tyve.*

tveir talo. (tvær, tvau), *to*, også *de to, bægge*, báðir tveir, *bægge to;* tveim höndum, *med bægge hænder*, tveim megin Slésvíkr, *på bægge sider af S.* 65[13].

tvíburi ha. (mest i flt.), *tvilling.*

týja (týða el. tœja, tœða; også tjóa, tjóaða; senere ofte sammenblandet med tjá), *hjælpe, understøtte* (med hf.); *nytte*, ekki týr (håndskr. tjár) at keyra, *det nytter ikke at drive den frem* 26[25], ekki tjóar nú þetta at tala lengr at sinni, *det nytter ikke at tale mere herom nu for tiden* 92[10].

týna (nd), 1) *miste, tabe* (e-u). 2) *ødelægge* (e-u).

typpa (pð), *sætte top på, danne i form af en top*, *t. of höfuð ɔ: *binde et sæt om hovedet* 116 b, 117 a.

tœka, forest. fort. af taka.

tœma (mð), *tömme, göre tom, ledig;* tœmask, *blive ledig*, arfr tœmisk e-m, egl. *en arv bliver ledig for en* (ved arveladerens død) ɔ: *tilfalder ham* 80[33].

tölu sé tala.

tönn hu. (tannar; tenn), *tand.*

*tötrughypja no. el. to. hu., *som er klædt i laser, pjaltekvind.*

U, Ú.

ú- el. ó-, nægt. forstav., *u-*. (I de ældste håndskrr. bruges næsten altid ó-, der også er den nyisl. form; senere veksler det med ú-, som en tid lang var den alm. form): úauðigr

to., *ubemidlet, fattig.* — **úbundinn** to. (fort. tf.), *ubunden, løs* (*løst af lænker*) 131. — **údrengiliga** bio., *på en måde, som ikke sömmer sig for en brav mand, uhæderlig.* — **údæll** to., *vanskelig at komme til rette med, besværlig* (sé under brjóst). — **úfagr** to., *hæslig, styg,* úfagrt kvæði ɔ: *ikke formskönt.* — **úframar** bio. i höjere gr., *længer tilbage; ringere.* — **úfriðr** ha., *ufred, krig;* **úfriðarmaðr** ha., *ufredsmand, mand, som bringer ufred.* — **úfœra** hu., 1) *uvejsomt sted, uføre.* 2) *forlegenhed, ulykke.* — **úfœrr** to., 1) *'ufør', ikke i stand til at fare, rejse* 95[11]; *udygtig.* 2) *ufremkommelig* (sml. fœrr). — **úgagn** ik., *skade, ulykke.* — **úgóðr** to., *slem, slet, dårlig,* *hraðmælt tunga opt sér ógótt of gelr, *noget slemt, fortræd, ulykke.* — **úgrynni** hu. el. ik., egl. *bundløshed, uhyre mængde,* ú. hers ɔ: *en utallig hær* 45[20]. — **úgørla** (gerla) bio., *ikke tydelig, ikke nöje* 93[28]. — **úhapp** ik., *ulykke.* — **újafnligr** to., *ulige.* — **úkunnigr** to., *ubekendt.* — **úkunnr** to., *ubekendt, fremmed.* — **úlíkr** (ældre úglíkr) to., *ulig.* — **úmagi** ha., *person, som ikke kan sörge for sig selv* (om börn, oldinge, syge, fattige o. s. v.), *hjælpeløs, umyndig.* — **úmegð** hu., 1) *den tilstand at være úmagi.* 2) *hjælpeløse personer* (koll.), om *uforsörgede börn* 76[31]. — **úmerkiligr** to., *ikke mærkelig, ikke værd at lægge mærke til, uden betydning.* — **úmæltr** to. (fort. tf.), *usagt.* — ***úneiss** to., *som ikke behøver at skamme sig, udmærket, kæk, tapper,* konir óneisir, *kække mænd* 124 a, ek hefi Höðbrodd kveðinn konung óneisan sem kattar son, *jeg har kaldt H. en tapper konge som en kattesön* ɔ: *fejg, uvirksom som huskatten, der ligger bag ovnen* (? Völsunga saga har kráku-ungi, *'krageunge'*, i steden for kattar sonr) 123 b. — **únýtr** to., *unyttig.* — **úráð** ik., *'uråd', dårligt råd, beslutning el. foretagende.* — **úráðinn** to. (fort. tf.), *som ikke kan bestemme sig til, hvad han vil göre, ubestemt, vankelmodig* 83[18]. — **úröskr** to., *ikke rask, kæk,* ei úröskvari en, *ikke mindre rask, dygtig end* 93[30]. — **úsannr** to., 1) *usand.* 2) *uskyldig i noget* (at e-u). — **úskap** ik., 1) *fjendtligt sindelag, uvilje.* 2) flt. **úsköp**, *hård, ublid skæbne, vanskæbne* 26[11]. — **úsnjallr** to., 1) *fejg, modløs,* *ósnjallr maðr hyggsk munu ey lifa, ef hann við víg varask, *ræd mand* (*den mand, der er bange for sit liv*) *tror at skulle leve evig, når han varer sig for kamp* 133 a, *ó. maðr uggir hotvetna, *modløs mand frygter alt* (*finder grund til ængstelse i alt*). 2) *'usnild', uforstandig.* — **úsnotr** to., *uklog, uforstandig.* — **ústerkligr** to., *svag, kraftløs af udseende,* eigi ústerkligri en, *ikke mindre stærk, kraftig end* 7[27]. — **úsvinnr** (úsviðr) to., *uklog, uforstandig.* — **úsælligr** to., *ussel, elendig af udseende* 58[2]. — **úsætt** (og úsátt) hu., *uenighed, tvist.* — **úsœmð** hu., *beskæmmelse, vanære,* fara mikla ú. (sé fara). — **útrauðr** to., *villig, rask, flink,* (med ef.) *ú. gamans, *villig til at nyde* (*oplagt til*) *glæde* ɔ: *med muntert sind* 33[4]. — **útrúligr** to., *utrolig.* — **útrúr** to., *utro, troløs.* — **úvanr** to., *uvant til* (e-u). — **úvarliga** bio., *uvarlig, uforsigtig.* — **úvígr** to., 1) *ukampdygtig.* 2) *som det ikke nytter at kæmpe med* (*på grund af dens overmagt*), ú. herr ɔ: *uimodståelig.* — **úvingjarnliga** bio., *uvenskabelig.* — **úvinr** (úvin) ha., *uven* (sé vinr). — **úvíss** to., 1) *'uvís', uforstandig.* 2) *uvis, usikker.* — **úvit** ik., *bevidstløshed, afmagt,* ljósta e-n í ú., *slå en, så han taber bevidst-*

heden 81[5], falla í ú. ɔ: *besvime.* — úvitr to., *uforstandig.* — úvæginn to., *som ikke giver efter, stridig, trodsig, egensindig,* við alt ú., *stridig, trodsig i alt* 78[31]. — úþekð hu., *mishag, uvilje, uvenskab,* leggja ú. til e-s, *blive hadefuld på en* 70[2]. — úþinsliga bio., *på en måde, som ikke ligner dig, som er upassende, uværdig for dig* 76[34]. — úœðri, to. i höjere gr., *lavere, uanseligere,* ú. bekkr (sé under öndvegi).

ugga (uggi, ugða), *frygte, være bange for* (e-t), *uggi eigi þú Ísungs bana, *frygt du ej for I.s bane* 123 b.

*úlfíð (ɔ: úlfhíð) ik., *'ulvehi', ulvehjem* 123 a (om den vilde bjærgegn, hvor slaget havde stået).

úlfr ha., *ulv,* (ordspr.) þar er mér úlfsins ván, er ek eyrun sá, *der har jeg grund til at vente ulven, hvor jeg så dens øren* 26[6].

ull hu. (hf. -u), *uld.* — ullarlagðr ha., *uldtot.*

ullserkr ha., *'uldsærk'* (tilnavn).

um (ældre umb), fho. med gf., sj. hf. (sml. of, som efterhånden fortrænges af um), *om.* a) om stedet 1) *om, omkring,* lykkja um meðalkafla 86[31]; 2) *over, hen over, igennem,* um mitt skipit ɔ: *midtskibs* 52[5], hann hafði goðorð suðr þar um nesin, *rundt omkring på næssene der syd på* 80[8], herjuðu víða um Suðreyjar ok Skotlandsfjörðu, *vidt omkring på Suderøerne og Skotlandsfjordene* 102[6], vist um haf, *over havet* 77[12] (= vist of haf 77[16]); 3) *forbi,* fór þá sögn hit efra um Eið ok norðr um Mœri 38[1] (sé under fara). b) om tiden (om varighed), *om, i løbet af,* um nóttina, *om natten, i løbet af natten* 103[2], um stund, hríð, *en tid lang, nogen tid* 100[25], 107[7]; (om tidspunktet) *om, ved,* um kveldit, *om aftenen, ved aftens tid* 102[36] (= at kveldi 1[3], 103[1]), um morgininn, nóttina, *om morgenen, natten* 103[4—6]; um sinn, *én gang* (sé sinn), um síðir, *omsider* (sé síð). c) om andre forhold: 1) *om* (i flere forb., hvor den stedlige betyd. tydelig ligger til grund): sitja um borg, *belejre en by,* sitja um e-n, *sidde på lur efter, efterstræbe en;* margir váru þar um einn, *der var mange om én* 72[33]; 2) *forbi,* um fram, (egl. *frem forbi* ɔ:) *fremfor* (sé fram). 3) *om, angående, med hensyn til* (i en mængde udtryk for at betegne genstanden for en handling o. s. v.), rœða, tala um e-t, *tale om noget,* yrkja kvæði um e-n, *digte et kvad om* (*til ære for*) *en* 85[15], seint er um langan veg at spyrja tíðinda, *spörge om nyt angående en lang vej* ɔ: *spörge om hvad der har tildraget sig på så lang en rejse* 4[31] (sé videre under de enkelte med um forbundne ord); 4) *med* (*hensyn til*), *i henseende til, i,* hversu fór um sundit með okkr, *hvorledes det gik med* (*hensyn til*) *svømningen mellem os* 61[26], ef þú gerir eigi meira af þér um aðra leika, en mér lízk, sem um þenna mun vera, *hvis du ikke viser dig dygtigere i andre lege, end det synes mig i denne* (egl. *som det monne være, forholde sig med hensyn til denne*) 6[31], vel at sér búinn um e-t, *dygtig i noget,* hófsmaðr um alla hluti 74[5]; 5) *for, på grund af,* kunna e-n um e-t (sé kunna). d) Absolut uden styrelse: þú munt at raun um komask, hversu eptir gengr, *du vil nok komme til erfaring om, hvorledes . .* (sml. komask).

umbráð ik., = umráð.

um fram, umfram sé fram.

umhverfis (ældre umbhverfis), fho. med gf. og bio., *rundt omkring.*

umliðinn sé líða.

umráð (ældre umbráð 55[6]), *råd, vejledning.*

um síðir sé síð.
umsjá hu., *omsorg.*
una (uni, unða, unat), *være tilfreds med* (e-u el. við e-t), *u. lífi ɔ: *glæde sig ved, nyde livet* 128 b, *ek því aldri unða ráði, *jeg var* (*følte mig*) *aldrig tilfreds med den stilling* 33[29], u. illa, *være utilfreds med*, þeir unðu illa sínum hlut, við sína ferð 35[36], 40[25], þeir unðu við et versta, *de var meget ilde tilfredse dermed* 44[30], Hermundr unði lítt eptir Gunnlaug, *følte sig kun lidet tilfreds, var meget bedrøvet efter G.s død* 106[14].
unað ik. og **unaðr** ha. (-ar), *lyst; lyksalighed.* — **unaðsbót** hu., *glæde,* at þá sé skömm u. at yðvarri sœmð, *at glæden over din hæder vil være kort, du vil have en stakket glæde deraf* 69[23].
und hu., *sår, vunde* (mest digt. = sár).
und fho., = undir.
***undaðr**, fort. tf. af et ellers ubrug. **unda** (að), *såret,* sverði u. 33.
undan, 1) fho. med hf., *bort fra;* 2) som bio., *bort* (om at trække sig tilbage, flygte, unddrage sig noget og lign.).
undarliga bio., *underlig.*
undir (digt. ofte **und**), fho. med gf. og hf., *under* (mods. yfir). A. **med** gf. 1) (om en bevæg. el. retning) *hen under, ind under,* ríða upp u. Valfell 75[3]; 2) overført *under, i afhængighed af,* leggja e-t undir sik, *underlægge sig noget,* (hvor man ventede hf.) helt hann þat ríki undir Knút konung, *han holdt det rige under* (*til lydighed mod*) *kong K.* 93[4]. B. **med** hf. (om en væren) *under,* hann lá út u. Agðanesi 93[21]; *stóð und árhjálmi 129 a, *meyjar hávar und hjálmum, *höje møer under hjælme* ɔ: *hjælmbedækkede* (om valkyrjerne) 123 a (= hjálmaðar 130 a). C. **Absolut** uden styrelse: býr nakkvat undir (sé búa).
undirmál ik. flt., *svig, underfundighed,* þessu skulu engi u. fylgja, *ingen underfundighed skal følge dette* ɔ: *der må ikke lægges noget andet deri, denne spøg må ikke tages for alvor* 80[2].
undr ik., *under, underlig ting, vidunder,* af hverju undri ertu alinn, *af hvilket vidunder* (*underligt væsen*) *er du født?* 23[23].
undra (að) og **undrask** (að), *undre sig, blive forundret* (e-t, *over noget*), hann undraðisk þetta mjök 79[6].
ungr to. (höjere og höjeste gr. **yngri**, ældre œri, **yngstr**), *ung,* svá þótti mér u. at krefja eiðsins, *den syntes mig* f o r *ung til at kræve eden af* 10[15].
unna (ann, unna, unnat og unnt), 1) *elske* (e-m), eigi leyna augu, ef ann kona manni (sé auga), hon varð honum lítt unnandi ɔ: *hun kom ikke til at holde meget af ham* 106[31], u. e-m hugástum (sé hugástir). 2) *unde en* (e-m) *noget* (e-s el. at med navnef.), ek ann þér eigi faðmlagsins Helgu 104[22], hann unni øngum at njóta fjárins nema sér 19[9], 70[26].
unninn, fort. tf. af vinna.
unz (ɔ: und es; sml. síz) bo., *indtil* (med frems. m.; især digt., sml. til þess er, þar til er).
upp bio. (höjere og höjeste gr. ofar, ofa(r)st; sé dette), 1) *op* (om en bevæg. el. retning *op ad,* mods. niðr), ríða upp undir Valfell 75[3], bregða u., *hæve* (sé bregða), spretta u., *springe op,* standa u., *stå op* (sé standa); standa u. á þingum, u. í lyptingunni, *stå frem på tinge, op i løftingen* (ved upp tænkes på bevægelsens retning, medens forholdsordet med hf. betegner væren på stedet; bægge disse begreber forbindes ofte, og dette er grunden

til, at upp, niðr, út, inn kan få betyd. uppi o. s. v.; sé under de forskellige ord); *op på land,* setja u. skip (mods. setja fram el. út, sé setja), skipa upp ɔ: *losse.* 2) *op* (om åbning), lúka u. (mods. lúka aptr, sé lúka), brjóta u., *opbryde.* 3) (om tiden) *videre frem,* u. frá því, *fra den tid af* 73[12].

uppfœzla hu., *opfostring.*

uppganga hu., *opgang, opstigen; entring,* ráða til uppgöngu, *forsøge at entre.*

upphaf ik., *begyndelse,* þat er u. þessa máls, sögu þessar, *det er begyndelsen på denne fortælling.*

upphiminn ha., *'ophimmel', den höje himmel.*

uppi bio., 1) *oppe* (mods. niðri), standa u., *stå oprejst; oppe på land,* standa u. (om et skib), *stå, være trukket på land,* fjara u. (sé fjara); (overført) vera u., *være til stede* (*i live, i erindringen*), *være til,* þeir váru allir u. á einn tíma, *de var alle samtidige, levede alle på samme tid* 80[25], þat mun æ u., *det vil altid mindes* 25[7]. 2) *'oppe', opbrugt, til ende,* er þá u. hverr penningr fjárins, *hver skilling er sluppen op, opbrugt* 56[22].

urðu, fort. flt. af verða.

út bio., 1) *ud* (mods. inn), bera út barn, *udsætte et barn* (sé bera út), leggjask út, *'lægge sig ud'* ɔ: *tage ophold på øde steder* 19[9], fœra út búðarveggi, *flytte bodvæggene ud* (ɔ: *rydde tomten for de nedfaldne vægge,* for senere at opføre dem igen); ofte *ud på havet,* sigla út af Vendli 37[6]; særlig *ud, hjem til Island* (fra Evropas fastland, i alm. fra Norge), fara út til Íslands, *rejse hjem til Island* 58[31]; ofte bruges út alene i samme betyd. som út til Íslands, koma út, *komme hjem, komme tilbage til Island* 83[26], 92[13], 96[6] (sml. útkváma). 2) *ude* (= úti, dog således, at forestillingen om en retning i alm. svæver for tanken; sml. inn, upp), stóð út broddrinn, *spidsen stod ud* (*ragede frem*) 51[13], annarr endir hornsins var út í hafi, *den ene ende var ude* (*nåde ud*) *i havet* 9[1], merki, er þar eru út ífrá á hœgra veg, *som er* (*strækker sig*) *ud derfra på höjre side* (sml. á A, a slut.) 49[25], skip, er þar liggja út á bakborða Dönum, *som ligger der ude på bagbord af de danske* 49[30]; *þó es í sogn út sjau þúsundir, *dog er der ude på havet syv tusende* 127 b, hann lá út undir Agðanesi, *han lå ude under Agdenæs* 93[20], út á bakkanum er kjarr, *ude på åbredden er et krat* 63[10], at móðir mín troði stafkarls stíg út á Íslandi, *hjemme på I.* 58[34], hann bjó út at Rauðamel 80[21], hér út á Mýrunum, *her ude på Myrerne* 82[35], út þangat (sé þangat). — Höjere og höjeste gr. utar (ældre útar), uta(r)st og yzt (ældre úta(r)st, ýzt), *længer, længst ud, ude;* utar ofte om retningen inde fra hallen, skålen ud imod enderne, særlig dören (sml. innar), u. fra eldinum, *ud fra, bort fra ilden,* hann kallaði u. á bekkinn, *råbte ned på bænken* (til den, der sad på enden af bænken).

utan (ældre útan), A. bio., 1) (om bevæg. el. retning) *udenfra* (mods. innan), *hann útan stökk endlangan sal, *han fór tilbage* (*udenfra, fra den yderste ende af salen* ɔ:) *ind ad, ned gennem salen* 118 a; ofte om retningen *fra havet til land,* þeir kómu utan at Ögðum, *de kom ind til Agðir* 37[7], hann sigldi u. at Svölðr, *ind til S.* 46[29], sundit, er u. gengr at Heiðabý, *som går ind til H.* 65[14]; særlig *fra Island* (til Evropas fastland, i alm. til Norge; sml. út), ek ætla þó u., *jeg agter mig dog udenlands* 83[6], fara u., *rejse udenlands* (fra Island til

Norge). 2) (uden bevæg.), *udvendig*, hvárki mátti honum eitr granda u. né innan, *edder kunde hverken skade ham udvendig eller indvendig* 15[10], hylja e-t u. með gulli, *dække noget udvendig med guld* 18[8], u. yfir brynju, *uden over brynjen* 49[19]. B. fho. med ef., *uden, udenfor*, u. steins, *udenfor stenen* 27[3] (sé vígja), utan lands (el. utanlands som bio.), *udenlands* 63[1]. — fyrir u. (med gf.), *udenfor; foruden*. C. bio. og bo., *uden, undtagen, med mindre* (= nema).

utanferð hu., *udenlandsrejse* (særlig fra Island til Norge; sml. utan).

utanverðr to., *udadvendt, yderst*, *á Agnafit útanverðri ɔ: *yderst på A.* 33.

utar, uta(r)st, sé út.

utarliga bio., *yderlig, langt ud, ude.*

útey hu., *'udø', ø, som ligger længer borte fra land.*

útgarðr ha., *'udgård'* (sé garðr); deraf Útgarða-Loki.

úti bio., 1) *ude* (mods. inni); *ude på havet*, hafa her úti, *have en flåde ude* (*i leding*) 45[13], 46[11] = hafa leiðangr úti 45[10]. 2) *ude, forbi, til ende*, vera úti, *være forbi*, hafa e-t úti, *have endt noget.*

útibúr ik., *'bur, udbur', et fra gårdens hovedbygning adskilt forrådshus.*

útkváma hu., *hjemkomst* (til Island; sml. út) 96[7].

útlát ik., *det at stikke i søen, afsejling*, Englandsfar albúit til útláts ɔ: *sejlklar.*

útlausn hu., *udløsning, løsepenge.*

útlönd ik. flt., *udlandene, fremmede lande.*

V.

váð hu., *vævet töj;* flt. váðir, **klæder, klædning* (sml. her-, kvennváðir), váðir Váfaðar, *Odins klæder* ɔ: *brynjerne* 129 b.

vaða (óð, vaðinn), *vade, gå.*

*Váfaðr ha. (-ar), *navn på Odin* (sml. váð).

vafiðr, fort. tf. af vefja.

vágr ha., 1) **sø, hav* 112 a. 2) *lille bugt, vig* (også i stedsnavne, í höfn þeiri, er Munarvágr hét 30[1]). 3) *væske i sår, vór, materie.*

vaka (vaki, vakða, vakat), *våge, være vågen;* vaki þú, *vågn op!*

vakiðr, fort. tf. af vekja.

vakna (að), *vågne.*

válað ik., *nød, elendighed.*

válaðr to., *nødlidende, elendig.*

vald ik., 1) *vold, magt, rådighed*, fá, eiga v. á e-m, *få, have magt over en.* 2) *magt, herredömme* (sml. ríki).

valda (olla, valdit), 1) *have magt, rådighed over* (e-u). 2) *være årsag til, volde, forårsage* (e-u), *vér því völdum, es þú velli helzt 130 a.

*valgaldr ha., *'valgalder'* (*besværgelse, tryllesange, der vækker de døde*) 119 b.

*valgjarn to., *'valgrisk', begærlig efter de faldnes lig* (om ulven) 122 b.

Valhöll hu., *Valhal, de faldnes hal* (hvori de blev optagne efter døden) 129 a.

valkyrja hu., *valkyrje.* Valkyrjerne var kvindelige væsener, der ledsagede Odin (11[27]), som udsendte dem til kamppladsen, hvor de rådede for sejren og *'kårede de faldne'*, som skulde optages i Valhal (sé 129—30); i Valhal opvarter

de guderne og enherjerne. På en væsenlig forskellig måde optræder valkyrjerne i heltekvadene, hvor de fremstilles som mere jordiske kvinder, der er nöje knyttede til en enkelt helt (således Sigrun i Helgakviða Hundingsbana I).

valr ha. (-s; -ir, sj. -ar), *falk.*

valr ha. (-s; uden flt.), *'valen'* (*de udvalgte*) ɔ: *de på kamppladsen liggende faldne krigere,* hann lét skip upp setja ok bera á valinn, *han lod skibe trække på land og de faldne bære* (*lægge*) *deri* (*for at jordes*) 40[31], kjósa val ɔ: *udvælge dem, der skal falde* 112 b.

valr to., *rund* (sml. åvalt).

*valstefna hu., *'valstævne'* ɔ: *kamp.*

valtr to., *let til at vælte, vaklende; upålidelig, ustadig, omskiftelig,* *hann (auðr) es valtastr vina 135 b.

ván hu., *grund til at vente noget, rimelighed for, håb om, udsigt til,* honum þótti v., at .., *det syntes ham rimeligt, at ..* 26[21], sem v. var at þér ɔ: *som man kunde vente af dig* 98[29]; (med ef.) Pálnatóka var þangat v., *P. kunde ventes derhen* (*til gildet*) 42[18], hverja v. skulu vér þá eiga þessa máls, *hvilken forhåbning skal vi da have om, hvilket håb kan vi da göre os om denne sag?* 92[8]; er þat meiri v., at þat sé sómi at sækja ok virðing, ef þú næðir, egl. *det er större sandsynlighed* (*end det modsatte*) ɔ: *der er stor udsigt til, det er höjst rimeligt, at det vil være hæder at søge det og ære, hvis du kunde nå det* 17[1], hann kallar þess meiri v., at hann sé .., *siger, at der er större rimelighed for det* (*end for det modsatte*) ɔ: *at der er stor sandsynlighed for, god grund til at tro, at han må være* 5[16], eigi var minna at v. èn svá ɔ: *det var det mindste, man kunde vente deraf* 44[13]; vita sér vánir e-s ɔ: *vente, ane noget,* þeir vissu sér enskis ótta vánir né úfriðar, *de anede ingen fare eller ufred* 72[31]. — vánar völr (el. vánarvölr) ha., *betlerstav,* *bera vanar völ, *bære betlerstav, gå omkring og tigge* (sml. stafkarl) 135.

van-, uadskillelig part., som betegner en mangel: vanfœrr to., *ikke i stand til, udygtig til,* v. til yðvart ørindi at flytja (móds. til fœrr) 67[6]. — vanhluta to., *'vanholden', som går glip af hvad der tilkommer ham, kommer tilkort,* så er v. þóttisk verða fyrir öðrum, *som syntes at blive forurettet af en anden* 98[32]. — vanhyggja hu., *tankeløshed, uforstand; misgreb, fejl.* — vanvirða (rð), *vise ringeagt, tilföje skam, vanære,* skal ek einhverju sinni eigi þik minnr v., en þú vildir mik hér, *jeg skal nok en gang i tiden tilföje dig en ikke mindre skam, end* (*en lige så stor skam, som*) *du havde i sinde at tilföje mig her* 91[17].

vanda (að), *anvende flid, omhu på noget;* tf. vandaðr, *udført med omhu, godt indrettet,* er nú búit lið mikit ok alt vandat sem mest ɔ: *indrettet på det bedste* 20[32]; *smukt forarbejdet, udstyret,* segl þeira váru mjök vönduð 20[35].

vandi ha., *vanskelighed.*

vanði ha., *vane, sædvane* (sml. siðvanði).

vandliga bio., 1) *omhyggelig, nöjagtig.* 2) *aldeles, fuldkommen.*

vandr to., *vanskelig,* vant mun yðr at smíða (sé munu).

vándr to., *slem, ond* (sml. illr).

vandræði ik., *vanskelig sag, forlegenhed.* — vandræðaskáld ik., *'vandrådeskjald'* ɔ: *skjald, som det er vanskeligt at komme til rette med* (tilnavn til skjalden Hallfreðr).

vangi ha., *kind.*

vann, fort. af vinna.

vanr ha., *en af vaneslægten*, mest i flt. **vanir**, *vanerne* (en gudeslægt, som kæmpede med aserne, men senere sluttede fred med dem, i hvilken anledning flere vaner optoges mellem og regnedes med til aserne, nemlig Njörðr og hans börn Freyr og Freyja; sml. 112, v. 38—39). — **vanaheimr** ha., *vanehjem, vanernes bolig* 112 b.

vanr to., *vant til* (e-u el. at med navnef.), *vargljóðum v. 126 a.

vanr to., *blottet for, manglende* (e-s); i prosa kun i ik. vant, e-m er e-s vant, *en mangler, savner noget*.

vápn ik., *våben*. — **vápnabúnaðr** ha., *våbendragt, rustning* (sml. búnaðr). — **vápnaburðr** ha. (-ar), *det at bære våben; det at anvende, udkaste våben, 'regn af våben'* 50[34]. — **vápnaskipti** ik., *våbenskifte, kamp*.

vápnfœrr to., *i stand til at bruge våben, våbenfør, våbendygtig*.

vápnlauss to., *våbenløs, ubevæbnet*.

***Vár** hu., *en af asynjerne, troskabs- og ægteskabsløftets gudinde* (flt. ***várar**, *troskabs- og ægteskabsløfte*; sml. Snorra Edda I, 116: Vár hon hlýðir á eiða manna ok einkamál, er veita sín á milli konur ok karlar; því heita þau mál várar ɔ: *Vår hun hører på mændenes eder og på de pakter, som kvinder og mænd slutter med hinanden; derfor kaldes de pakter várar*), *vígið okkr saman Várar hendi, *vi os sammen med Vårs hånd* (om den höjtidelige indvielse af ægteskabet) 118 b.

vár ik., *vår, forår*.

vár, ef. flt. til ek.

var, fort. af vera.

vara hu., *vare, handelsvare*. — **vörusekkr** ha., *varesæk, sæk med varer*.

vara (að), *advare*; **varask**, *vare sig, tage sig i agt* (við e-t, *for noget* 18[14]).

vara (varir, varði), upers. *vente, ane*, mik varir þess, *det aner mig, jeg venter, aner det*, *margt gengr verr en varir, *meget går værre, end man aner* 133 b.

varð, fort. af verða.

varða, fort. af verja.

varðmaðr ha., *person, som holder vagt, vagt, vogter*.

varðveita (tt), *tage vare på, have i forvaring, forvare* (e-u og e-t).

varðveizla hu., *forvaring, varetægt*.

***vargljóð** ik. flt., *ulvehyl* 126 a.

vargr ha., *ulv*.

variðr, fort. tf. af verja.

varla og **varliga** bio., *næppe*.

varmr to., *varm*.

varna (að), *forholde, nægte en* (e-m) *noget* (e-s).

varnaðr ha. (-ar), 1) *forsigtighed; omsorg*. 2) *hvad man har at tage vare på*; særlig *gods, varer, handelsvarer* (sml. vara).

varningr ha., = varnaðr 2.

varr to., 1) *vár, opmærksom*, verða v. e-s el. við e-t, *blive noget vár*, (upers.) hafði ekki orðit vart við ferð þeira, *man var ikke bleven deres færd vár* 37[10]. 2) *varsom, forsigtig*, *enn vari gestr, *den forsigtige gæst* 132 a, *trúið hánum vart, *tro ham varlig, vogt jer vel for at tro ham* 84.

várr ejesto. (i formerne med enkelt r bruger det ældste sprog i reglen ór-: *órar ættir 111 b, *órum höllum 109 a), *vor* (ofte = *min*; sml. ek sl.); ik. várt som no. *vort, vor ejendom* (sé under sitja yfir). Mærk: engi várr og lign., *ingen af os* (várr i appos. til engi i samme betyd. som ef. af vér).

váru, fort. flt. af vera.

vas = var, fort. af vera.

vaskligr to., *rask, kæk at sé til.*

vaskr to., *rask, kæk.*

vatn ik. (ef. vatns, efter udtalen også skrevet vats, vaz 54[34]), 1) (uden flt.) *vand.* 2) (med flt.) *et vand* ɔ: *kilde, flod, indsø* 103[7, 9].

váttr ha., *vidne.*

vaxa (óx, vaxinn), *vokse; tage til, forøges,* óx honum ásmegin, *hans asestyrke voksede, forøgedes,* vex e-m öfund, *ens misundelse vokser* 68[26] (sé under samr).

vé ik., 1) **hjem, bolig,* byggva vé goða 114 a (= ráða eignum goða 113 b). 2) *offersted, helligdom,* *þyrma véum 131.

veð ik. (ef. flt. -ja), *pant.*

veð, nut. af vaða.

veðja (að), *sætte noget* (e-u) *ind som pant, som prisen i et væddemål, vædde,* *höfði v. of goðspeki ɔ: *sætte hovedet ind som prisen, vædde om hovedet i kappestriden om visdom* 110 a.

veðr ik., 1) *vejr, vejrlig,* fagrt v., *smukt vejr.* 2) *vind, storm, uvejr,* lítit v. ok hagstœtt, *ringe, men gunstig vind* 46[19], v. mikit með stormi, *stort uvejr med storm* 20[36], (flt.) v. byrvæn ɔ: *god bør, medvind* 46[3], mun vera fyrir veðrum, at þau (ɔ: veðr) mœtask í lopti, *det varsler rimeligvis uvejr, at de mødes i luften* ɔ: *varsler om uvejr, storme, som møder hinanden i luften* 76[7]; *oftere i digt. omskr. på *kampen,* der kaldes Óðins v., *Odins uvejr* 129 b, v. et mikla grára geira, *et vældigt uvejr fra grå spyd* 122 b, Sköglar skýs veðr (flt.) 129 b (sé ský).

vefja (vafða, vafiðr og vafðr), *omvikle, indvikle, indsvøbe,* þá var vafiðr fótrinn ɔ: *foden blev forbunden* 95[4].

*vefnisting hu. (-ar; -ar), egl. *'væv-syning', sammensyning af vævet töj,* i flt. om *vævede sejl* 124 b.

vega (vá, vágum, veginn), 1) *hæve, løfte i vejret;* *á bál v., *løfte på bal* 120 a (= á bál bera 120 b); 2) *veje.* 3) *anfalde med våben, kæmpe,* v. at e-m, *angribe, føre våben mod en* (*og tilföje ham et dødeligt sår*) 23[36]; v. sigr, *tilkæmpe sig sejr;* 4) *fælde, dræbe,* *þás vegit hafði Hundings sonu, *da han havde fældet H.s sönner* 122 b.; absol. *fuldbyrde, øve drab* (= v. víg), *sá mun einnættr v. 120 a.

veggr ha. (-jar, sj. -s; -ir), *væg.*

vegligr to., *anselig, prægtig.*

vegna (að), *gå på en vis måde,* e-m vegnar vel, illa, *det går godt, slet for en,* vera má, at þér vegni eigi annat betr, *at det andet ikke går bedre for dig* 94[31].

vegr ha. (-s og -ar; -ar og -ir, gf. -a og -u), 1) *vej,* *á vegum úti 132 a, *eiga til Valhallar vega ɔ: *skulle drage til, være på vej til V.* 130 a, *villr vega 135 b (sé villr); (overf.) hann lætr sér þat verða fyrst á vegi ɔ: *lader det blive sit første foretagende, udfører først det* 44[6]; 2) *retning, side, kant,* skjót annan veg, þannig (= þann veg) sem meiri er þörfin, *skyd en anden vej, hvor det mere behøves* 49[14] (sml. þanneg), kváðu við lúðrar alla vega braut frá þeim, *i alle retninger, alle vegne omkring dem* 72[16], *á hverjan veg, *på hver led* 110 a, á hœgra veg, *på höjre side* (sml. også megin, megum). 3) *måde,* einn veg, *på én og samme måde, éns,* allir mundu frá honum einn veg segja, at . . ɔ: *alle vilde sikkert med hensyn til ham være enige i, at . .* 67[26], á alla vega, *på alle måder, i alle henseender,* annan veg, *anderledes,* er annan veg, en ek hygg, *forholder det sig anderledes, end jeg formoder* 4[33], þann veg, hvern veg, *således, hvorledes* (sml. þanneg, hverneg). 4) *egn,* i forskellige

sms. (sml. austrvegr, norðrvegar, Norvegr el. Noregr).

vegr ha. (-s; uden flt.), *ære, berömmelse,* ef þér þykkir þat þinn v. meiri, *hvis det synes dig at være en större ære for dig* 43[31].

veiðifang ik., *udbytte af jagt eller fiskeri, fangst* (i flt. 17[28]).

veiðimaðr ha., *jæger, fisker.*

veiðr hu. (veiðar, gf. -i; -ar), 1) *jagt, fiskeri,* fara, ríða á veiðar, *gå, ride på jagt* 27[1]. 2) = veiðifang.

veig hu. (-ar; -ar), *drik* (mest digt.).

veik, fort. af víkja.

veikr (ældre veykr) to., *vég, svag* (sml. ofveykr).

veit, nut. af vita.

veita (tt), 1) *yde, give en noget* (e-m e-t), v. e-m lið (sé lið); *tilstå en hvad han ønsker, föje en i noget,* veit mér þetta, *tilstå mig det, föj mig heri* 79[35]; 2) *hjælpe, understøtte* (e-m), it skuluð sitja hjá ok v. hvárigum, *ikke hjælpe nogen af bægge parter* 103[20]; 3) *modtage gæstevenlig, beværte* (e-m), Þorsteinn veitti honum vel, *T. viste ham god gæstfrihed* 74[24]. 4) intr. *indtræffe, hændes; løbe af, gå på en vis måde,* hversu mun þá veita, *hvorledes vil det da gå?* 22[34], þess þyrfti, at þér veitti betr en mér málin við Hrafn, *at sagen med Ravn kunde få et bedre udfald, løbe heldigere af for dig end for mig* 94[5].

veizla hu., 1) *ydelse* (sml. liðveizla); 2) *hjælp, understøttelse;* 3) *gæstebud, gilde,* gøra veizlu í móti e-m, *göre gilde til ære for en* 54[3]; *gæsteri, den underholdning, som de undergivne måtte yde konger og andre øvrighedspersoner, når de rejste omkring i landet* (i denne betyd. ofte i flt.), vera á veizlu, veizlum 61[2.5], taka veizlu 61[4]. — **veizlugjöld** ik. flt., *godtgörelse for den underholdning, som øvrigheden kunde kræve af sine undergivne, når den ikke blev nydt på stedet* 53[28].

vekja (vakða, vakiðr og vakðr), 1) *vække* (af sövne). 2) *sætte en sag i bevægelse,* v. rœðu, *fremkalde, begynde på en samtale* 62[28], v. bónorð við e-n, *henvende sig til en med frieri, bringe det på bane* 83[13].

vél hu. (-ar; -ar), 1) *kunstfærdighed, list;* 2) *kunstigt redskab* 18[14], vél til at taka fiska, *redskab til at fange fisk med* ɔ: *fiskenet* 13[23].

vel bio. (höjere og höjeste gr. **betr, bezt**), 1) *vel, godt* (mods. illa), væri vel, at . ., *det vilde være godt, at* (*om*) . . 84[16]; vera vel til e-s, *være venlig stemt imod en, holde af en* 88[26], mæla vel til e-s (ha.), *tale venlig til en* (men mæla vel til e-s (ik.), *forlange noget på en passende måde;* sml. mæla til); vel at sér (búinn), *duelig af sig, dygtig.* 2) ofte forstærkende ved to., vel vinsæll, *temmelig, meget afholdt* (i mods. til allra vinsælastr) 68[23], *þeim es fyrða fegrst at lifa, es vel margt vitu, *for de folk er det fagrest at leve, som véd ret meget* (*så meget, som er til pas,* i mods. til alt muligt) 133 a.

véla (lt), *besnære, bedrage.*

velja (valða, valiðr og valðr), *vælge, udvælge;* tf. valiðr, *udvalgt, udsøgt.*

velli, vellir, af völlr.

velta (valt, ultum, oltinn), *vælte sig, rulle;* ordsprogelig talemåde: veltr þangat, sem vera vill, um flesta hluti, egl. *det ruller did, søger derhen, hvor det vil være, i de fleste tilfælde* ɔ: *i reglen går det, som det skal og vil gå, alt går i reglen efter skæbnens bestemmelse* (sml. draga til) 78[6].

vendi, hf. af vöndr.

vér, nf. flt. til ek.

vera (em, var, várum, verit; ældre vesa, vas, vesit), *være:*

1) *være, finde sted,* eigi er þat, þat er ekki, *det er ikke tilfældet, det forholder sig ikke således* 16^{12}, 17^{10}, hversu má þat v., *hvorledes kan det være* (*være muligt, gå til*)? 78^{1}, þat má vel v., *det kan godt ské;* *hvat es með ásum? ilt es með ásum! 115 a, *hvat es þér, *hvad fattes dig? hvorledes er det med dig?* 32, hvat er fœti þínum, *hvad fejler din fod?* 84^{13}, var henni nú ok svá, *således var det* (*gik det*) *nu også med hende* 95^{19}. 2) *være tilstede, forhånden,* hann lagði mestan hluta fjár þess, er var, fyr móður sína, *bestemte störste delen af det gods, som var forhånden* (*som han havde*), *for sin moder* 55^{13}, 17^{32}. 3) *være, befinde sig, opholde sig,* Auðun var ok þar, *var* (*opholdt sig*) *også der* 55^{10}; hann var í blári kápu, í brynju, *var i* (*var iført*) *en blå kappe, brynje* 71^{34}; (om livløse genstande) *være beliggende.* 4) upers. (med navnef.), *man kan, må, det er passende, nødvendigt* og lign., nú er þar til máls at taka (sé mál), ekki er at opa undan, *det er ikke nødvendigt* (*du behøver ikke*) *at springe til side* 97^{23}. 5) kopulativt (med et prædikat, der kan være et no., to., bio., el. forbindelser, der træder i deres sted, f. eks. beskriv. ef. el. fho. med sin styrelse), *være,* hann er ennar beztu ættar ok sjálfr enn vaskasti maðr, *han er af den bedste slægt og selv den raskeste mand* 90^{10}, svá stórra manna sem hann var, *af så ansét en slægt, som han var* 88^{28}, sem þér eruð 64^{20}, ek em átján vetra, *jeg er atten år* 84^{25} (sml. gamall); om brugen af en sé i andet sammenligningsled = en, sé under en. Når þat o. s. v. er subj. i sætningen, og prædikatet står i flt., retter vera sig efter dette: váru þat lög, *det var lov* (sé lag B, 1), þetta váru úfriðarmenn (sé sjá 4). — I forb. med fort. tf. bruges vera ved visse udso. til at omskrive förnutid og förfortid (sml. hafa 6) og i alm. lidearten (sml. verða 3), váru þeir (hafrar) flegnir ok bornir til ketils, *de blev flåde og bårne til kedlen* 1^{4}. — Mærk ent. for flt. i forbindelser som: *þó es í sogn út sjau þúsundir, *dog er der ude på havet syv tusender* 127 b. — Om den hyppige udeladelse af vera, især i navnef. efter mega, munu, skulu sé disse. — Med fho.: v. á, *være forhånden,* var allgott veðr á 42^{35}, 44^{26}. v. at (e-u, el. at med navnef.), *være i færd med* (*noget, at*), váru menn at at búa skip, *var ved at göre deres skibe sejlfærdige* $59^{6.8}$. v. fyrir (e-u), 1) *være i spidsen for* (*som anfører*); 2) *være fortrinligere end* (*overgå*). 3) *være forbud på.* 4) *være foran, i vejen for og lign.,* kendu, at kykt var fyrir, *de mærkede, at der var noget levende foran* (*i vejen*) 13^{29}; hann var lengi fyrir ɔ: *betænkte sig længe derpå, undslog sig længe derfor* 20^{17}. 5) *være tilstede* (*hvor en anden kommer*), *være i forvejen på et sted* (sé for øvrigt under fyrir). v. til, 1) *være til, 'eksistere'; være grund til,* var þessi sök til, er . ., *dette var grunden til, at . .* 37^{30}; (med navnef.) *være rede til,* þegar er nakkvarr var t. at eigna sér örina, *så snart der var en, som vedkendte sig pilen* 43^{27}. 2) v. vel til e-s, *være velsindet mod en, ynde en.* eiga e-t um at vera, *have noget at tage vare på,* eiga fjölskyldi umb at v., *have en stor mængde forretninger at varetage, passe* 41^{34}; hvat um var at vera, *hvad der var på færde.*

verð ik., *værd, værdi, pris,* selja við slíku verði, *sælge for en sådan pris* 56^{2}; tvau verð slík ɔ: *den dobbelte værdi, pris* 56^{4}.

verða (varð, urðum, orðinn), *'vorde'*: 1) *indtræffe, forefalde, finde sted, ské,* þessu næst urðu þau tíðindi, er bezt (ik. flt.) hafa orðit, *dernæst indtraf den bedste begivenhed, som har tildraget sig* 80[26], skal þat aldri verða, *det skal aldrig ské* 86[6]; þeim hafði þat orðit, *det var hændet dem* 28[16]. 2) *komme* (*tilfældig el. uvilkårlig*), skjöldrinn varð undir honum, *kom under ham* 53[2] (sml. verða á, v. fyrir). 3) *blive, blive til,* *unz ór varð jötunn (sé ór sl.); navnlig kopulativt (med et prædikat; sml. vera 5), *blive, gå over til en vis tilstand,* eptir þat er Sveinn er konungr orðinn, *efter at S. er bleven konge* 41[1]; hann varð reiðr, *han blev vred,* *mik veiztu verða vergjarnasta, *du må vide, at jeg bliver* (*vil vise mig som*) 116 a, verða dauðr, *dø* (sé dauðr og ellidauðr), (upers.) e-m verðr bilt (sé bilt); verða illa ɔ: *gå slet* (sml. illa), verða á bróttu ɔ: *sé at komme bort, pakke sig.* — I forb. med fort. tf. bruges verða a) om det, der sker tilfældig el. uvilkårlig (sml. 2), honum varð litit þangat, *han kom til at sé derhen, kastede uvilkårlig blikket derhen;* b) om det, der lykkes el. kan ské, hann varð bundinn, *det lykkedes at binde ham* (men hann var bundinn, *han blev bunden;* sml. c), blóð varð eigi stöðvat, *det lykkedes ikke at* (*man kunde ikke*) *standse blodet;* c) undert. ligesom vera til at omskrive lideartèn (dog meget sjælden udenfor nut. og fremtid; sml. b og vera 5 slut.). 4) (med navnef.) *komme i den stilling, at man må göre noget, komme til at, blive nødsaget til at, måtte, skulle,* ek verð hefja þessa teiti, *jeg bliver nødt til at, kommer til at, må begynde* 61[18], 56[23], *nú verð ek liggja lífs andvani, *nu må jeg ligge livløs* 33[30], þat varð hon at þiggja, *det måtte hun tage imod* 15[4], hann kveðsk verða at fara austr, *siger, at han må drage øster på* 88[32], nú verðr at segja frá Pálnatóka, at . ., *nu må det fortælles om P., at* . . (her er verðr næsten = er) 42[29]. — Med fho.: v. á, *komme på, indtræffe;* e-t verðr á fyrir e-m, *en begår et misgreb, kommer i forlegenhed,* nú er á orðit mikit fyrir mér, *nu har der mødt mig store vanskeligheder, stort uheld er tilstødt mig* 57[9]. v. af e-u, *blive resultatet, følgen af noget,* start ok fékostnaðr varð af þessu, *arbejde og bekostning fulgte deraf* 37[19]; *blive til noget med noget,* varð því ekki af ferðinni, *der blev derfor ikke noget af rejsen.* v. at e-u, *blive til noget* (sml. at B, c, 1); (absol.) *indtræffe, ské,* eigi mun svá mikill brestr at orðinn, *så stor en brist er dog sikkert ikke sket* 51[21]. v. fyrir e-m, e-u, sé fyrir. v. til e-s, *påtage sig noget, indlade sig på noget,* er til þeirar farar varð 11[5], til þess hefir engi orðit at skora mér á hólm ɔ: *det har ingen dristet sig til* 86[21].

verðr ha. (-ar, hf. verði, ældre virði; uden flt.), *måltid* (sml. dag-, náttverðr el. dögnótturðr), *koma til verðar, *komme til måltid* 132 a.

verðr to., *værd* (e-s), mikils, lítils v., *meget, lidet værd, betydelig., ubetydelig,* eigi þótti mér hitt minna vera vert, *mindre værdt* ɔ: *ringere* 9[5]; *værdig, fortjænt til* (e-s), þótti þér hann eigi drápunnar verðr? 91[9], þar var stórsœmða fyrir vert, *det fortjænte store hædersbevisninger til gengæld* 70[30], launin munu vera minni, en vert væri, *lönnen vil blive mindre, end det vilde være fortjænt* ɔ: *end den gunst, du har vist mig, fortjæner* 67[16], 71[10].

-verðr to., *som vender i en*

vis retning (sé austan-, ofan-, utanverðr o. s. v.).

*verðung hu., *en fyrstes følge* (*hird*), *krigerskare.*

vergjörn to. i hu., *mandgal, vellystig* (om en kvinde), *mik veiztu verða vergjarnasta, ef ek ek með þér í jötunheima ɔ: *at jeg vil vise mig som den mest giftesyge kvinde, hvis jeg ager med dig* 116.

verit, fort. tf. af vera.

verja (varða, variðr og varðr), 1) *værge, forsvare* (e-t), ver þú eigi meir baki lyptingina, en ek mun (neml. verja) stafninn, *værg du ikke mere med ryggen løftingen, end jeg vil* (*værge*) *stavnen* ɔ: *vis du ikke större fejghed i at værge løftingen end jeg* (*vil vise, mens jeg værger*) *stavnen* 49[11]. 2) *holde en borte fra noget, forholde en noget* (e-m e-t).

verja (varða, variðr og varðr), 1) **beklæde, omvikle, omgive* (e-t e-u), v. e-n armi el. faðmi ɔ: *omfavne en;* tf. variðr, *beklædt, omviklet med.* 2) *anvende, bruge* (e-u), navnlig om *varer, som man omsætter,* hann varði fénu til Íslandsferðar, *brugte godset til en Islandsrejse* 60[31], verja fénu í gripi ɔ: *sætte sit gods i kostbarheder,* (upers.) knörr með farmi þeim, er hingat er bezt varit í Noreg, *et handelsskib med en sådan ladning, som bedst kan omsættes* (*anbringes*) *her i Norge* (sml. hingat) 60[14].

verk ik., *værk, arbejde.*

verkkaup ik., *arbejdslön.*

verpa (varp, urpum, orpinn), 1) *kaste* (e-u); v. orðum á e-n ɔ: *tiltale en,* *es verpumk orði á (= verpr o. á mik), egl. *kaster ord på mig* ɔ: *tiltaler mig* (*uden tilbørlig respekt*) 109 a. 2) *opkaste, opføre* (e-t), v. haug, *opkaste en gravhöj.*

verr ha., 1) **mand,* i flt. verar, *mænd,* þú est æ vísastr vera, *du er altid den viseste af mænd* 114 b. 2) *ægtemand* (mest digt.), *Sifjar v. ɔ: *Tor.*

verr, verst, bio., höjere og höjeste gr. til illa, *værre, værst; dårligere, dårligst,* eigi var ek verr kafsyndr, *jeg var ikke dårligere til at dukke under og svømme under vandet* 61[28], hann bar verst þenna skaða ɔ: *tog sig den mest nær* 10[33].

verri, verstr, to., höjere og höjeste gr. til illr og vándr, *værre, værst; dårligere, dårligst.*

versna (að), *forværres, blive værre,* *versnar allr vinskapr ɔ: *alt venskab forvandles til fjendskab, had* 134 b.

veröld hu., *verden.*

*vesa hu., *tilholdssted, tilflugtssted,* slíkt es válaðs v., *det er den nødlidendes tilhold* (*det, hvortil han kan tage sin tilflugt*) el. *et tilflugtssted i ulykken* 132 b.

vesa, ældre form = vera.

vestan bio., *vest fra;* fyrir v. (med gf.), *vest for.*

vestfirzkr to., *fra Vestfjordene* (på Island).

vestr ik., *den vestlige himmelegn, vest,* ór vestri, *fra vest.*

vestr bio., *mod vest, vest på.*

vestri (el. vesta(r)ri), vestastr, to., i höjere og höjeste gr., *vestre, vestligere, vestligst.*

*vestrsalir ha. flt., *'vestersalene', boligen i vest* 120 a.

vetr ha. (vetrar; vetr), 1) *vinter;* 2) *år* (sml. misseri).

vetrnætr hu. flt., *'vinternætterne',* om *vinterens begyndelse, den 1ste vinterdag* (14de oktober), fyrir enar þriðju v., *för den 3dje vinters begyndelse* ɔ: *inden tre års forløb* 41[3].

vex, nut. af vaxa.

vexti, hf. af vöxtr.

veykr sé veikr.

við (og viðr, navnlig i flere sms.), fho. med gf. og hf., *ved.* A. med gf. a) om stedet, 1) *ved, nær ved,* sitja við stjórn (sé stjórn), falla við árar, egl. *falde* (*kaste sig baglængs*) *ved*

årerne (*for at göre kraftige tag*) ɔ: *trække på årerne* (sé ár); (overf.) vera við aldr (sé aldr). 2) *til, hen til, hen imod,* koma við land ɔ: *lande* (= taka land), þeir kómu skipi sínu norðr við Noreg, *landede i det nordlige N.* 83[29], *snúa upp við tré vefnistingum (sé snúa); (overf.) koma við sögu (sé koma við). b) om tiden, *ved, henimod,* við sólarsetr, *ved solnedgang* 27[2]. c) om andre forhold: 1) *med, imod, til, ved* (om en handling, stemning o. s. v., der går ud over en el. ud på noget), mæla, tala við e-n, *tale med en,* til fundar (móts) við e-n, *til møde med en,* fásk, berjask við e-n, *kæmpe med en* (men berjask við e-m, sé B slut.), eptirlátr við e-n, *föjelig mod en,* úvæginn við alt (sé úvæginn), skiljask við e-n, e-t (sé skilja), samt mangfoldige andre forbindelser (sé under de enkelte ord). 2) *efter, overensstemmende med,* vera við skaplyndi e-s (sé skaplyndi). 3) *imod, i sammenligning med,* e-n skortir við e-n (sé skorta). 4) *med* (om måde, ledsagende omstændigheder o. s. v.), við þetta skilja þeir, *med dette, dermed skilles de* 83[17], fara þeir við þat heim, *dermed drager de hjem* 42[2], við svá búit (sé búa); 5) *ved, på grund af,* við ákafliga bœn Sigurðar 20[18]. 6) *med, i forbindelse, i følge med,* (med ordenstal) við tólfta mann, *selv tolvte,* men: við tólf menn, *med tolv mand* (= með). B. med hf. 1) (om en bevæg. el. retning) *imod, hen imod,* både egenlig og overført: taka við e-u, *tage imod noget,* taka við e-m, *modtage en,* líta við e-m, *sé (hen) på en,* hlæja við e-m (sé hlæja); búask við e-u, *berede sig til noget,* búit er við e-u (egl. *alle forberedelser til noget er gjorte* ɔ:) *det er nær ved, på nippet til at indtræde* (sé búask við), hætt er við e-u (sé hættr); *imod* (for at imødegå, forhindre og lign.), *finna orð við e-s máli, *finde på ord til* (*som svar på*) *ens tale* 117 b, 118 a. 2) *for* (*til gengæld for, som betaling, bytte for*), selja e-t við verði (sé verð), mun þat réttara, ef þú hefir þar við (*derfor, for det*) gefit alla þína eigu 56[5], *gjalda gjöf við gjöf, *betale gave for gave, gengælde gave med gave* 134 a, *hlátr við hlátri skyli hölðar taka, en lausung við lygi, *latter for latter skulde folk tage og falskhed for løgn* ɔ: *folk bör få deres latter betalt med latter og deres falskhed med løgn* (meningen bliver altså den samme, som hvis der havde stået: hlátr skaltu við hlátri gjalda, en lausung við lygi, *man skal gengælde latter med latter og falskhed med løgn;* sml. 135 a) 134. 3) *med, i forbindelse, i følge med* (= með; sml. under A slut.), barðisk hann stundum við meira liði, stundum við minna, *han kæmpede stundum med flere, stundum med færre folk* (*i sit følge*) 38[17]. C. Meget ofte står det absolut uden styrelse: vera við staddr (sé steðja), liggja við (sé liggja), nema við (sé nema), hann hló við, *lo derved* 35[12], búask við, *göre sig rede;* talask við, *tales ved,* skiptask höggum við (sé for øvrigt under de enkelte ord).

víða bio. (höjere og höjeste gr. víðara (egl. af vítt, sé víðr), víðast), *vide, vidt omkring,* víðara annars staðar, *videre andensteds.*

viðar- sé viðr.

viðbragð ik., 1) *hurtig bevægelse; ryk* 11[17]. 2) *udseende, udvortes* (sml. yfirbragð).

víðförull to., *som færdes vidt omkring, vidtberejst;* enn víðförli, *den vidtberejste* (som tilnavn).

***viðhlæjandi** ha. (flt. -endr), *den som tilsmiler en, smigrer, jabroder* (egl. nut. tf.;

sml. hlæja við e-m), ósnotr maðr hyggr sér alla vesa viðhlæjendr vini, *tror, at alle de, der smiler til ham* (*smigrer ham*), *er hans venner* 133 a.

við r ha. (-ar; -ir, gf. -u), 1) *skov.* 2) *træ* (*arbor*) 10[1]; 3) *træ, ved.* — viðarteinungr ha., *planteskud, stængel.*

víðr to., *vid, bred,* víðir vellir, *en vid, udstrakt slette;* ik. vítt som bio., *vidt, langt* (sml. víða).

viðr fho., = við.

viðrlög ik. flt., *straf,* hann hafði þeim v. mikil, at vitar væri rangt upp bornir, *havde fastsat stor straf for dem, for det tilfælde at* (*så fremt*) *bavnerne blev tændte urigtig* 37[11].

viðrmæli ik., *samtale.*

viðrnám og viðnám ik., *modtagelse* (i fjendtlig betyd.), *modstand,* *látum Völsunga v. fá 127 b.

viðrskipti og viðskipti ik., *det at have med én at göre, omgang,* góðr, illr viðskiptis, *god, slem at komme til rette med; hvad man har at göre med hinanden, mellemværende, stridigheder* (= skipti 2).

viðrtaka og viðtaka hu., 1) *modtagelse,* ofte i flt. viðtökur, *gæstevenlig modtagelse;* 2) *modstand* (= viðrnám).

víg ik., 1) *kamp,* *finnask vígi at, *mødes i kamp* 110 a, *val þeir kjósa ok ríða vígi frá, *fra kampen* 112 b. 2) *drab.*

vígja (gð), 1) *vie, indvie* (i den hedenske tid nævnes Tors hammer undertiden som brugt til forskellige arter af indvielse 1[14], 11[23], 118 b). 2) *virke på en ved magiske kræfter, tryllebinde* (sml. kjósa), konungr vígði þá utan steins með málasaxi ɔ: *hindrede dem fra at komme ind i deres sténbolig ved at svinge sit sværd med de indlagte magiske tegn over dem* (*el. ved at kaste det mellem dem og stenen*) 27[3].

*víglið ik., *kampflok, krigere.*

vígr to. (gf. -jan, i alm. -an), *kampdygtig.*

*vígþrima hu., *kamplarm* 122 a.

*vígþrot ik., *'kampophør', kampens ende,* Móði ok Magni skulu Mjöllni hafa Vingnis at vígþroti, *M. og M. skal have Vingnes* (ɔ: *Tors, Vingtors*) *Mjöllner, når kampen er til ende* (således rettere end at forbinde Vingnis med vígþroti, *når Vingnes kamp ophører;* sml. under vitnir) 114 a.

víking hu., *vikingstog, søtog, vikingsfærd, sørøveri.* Vikingstog til fremmede lande for at vinde ære og bytte ansås både for lovlige og hæderlige; de ledededes som oftest af ansete høvdinger, og kun frie mænd måtte tage del deri. Den tid, på hvilken disse tog især fandt sted, har man kaldet 'vikingetiden' (omtr. 750—1000).

víkingr ha., 1) *viking, søkriger, som drager i viking* (sé víking), *fribytter, sørøver,* *røru víkingar 124 b. 2) (senere) *røver i alm., voldsmand.*

víkja (veik, vikum, vikinn; ældre former víkva el. ýkva, veyk, ykvinn), 1) *sætte i bevægelse, flytte af stedet, vende* (e-u); víkjask, *bevæge sig, flytte sig, vende* (intr.). 2) *bevæge sig* (= víkjask; sml. snúa 2) 47[15], v. at landi, *lægge til land* 21[19], v. at e-m, *gå hen til en* 43[11], veik konungr út, *gik ud* 58[18]; v. aptr, *vende om* (*og drage tilbage*); *vende sig om* 36[22].

vili ha. (-ja), *vilje, ønske.*

vilja (vil, vilda, viljat), *ville* (sml. munu og skulu): 1) *ville, ville have, ønske, attrå* (med navnef., en sætning med at, el. gf.), *hitt vil ek vita, *det vil jeg vide* 107, viltu, at ek fara, *vil du have, at* . ., þat munda ek v., at . ., *det kunde jeg ønske, at* . ., *vill þú tölu lengri, *vil du have* (*ønsker du*) *en længere tale* ɔ: *at forsætte samtalen* 126 b, eigi

vil ek þessi heldr en hin (sé hinn). 2) *ville, ville göre: være villig til; agte, have til hensigt; være bestemt på* (med navnef. el. gf.), spurði Þorsteinn Gunnlaug, ef hann vildi ríða með honum. Gunnlaugr kvaðsk þat vilja 81²⁸⁻²⁹; hverjum vill þú heldr gipta dóttur þína en mér? 82²²; vita skyldir þú fyrst, hvat þú vildir 82¹⁴.

villieldr ha., *'vildild' (lynild?)*.

villr to., *vildfarende*, *verða v. vega (ef.), *fare vild af vejen* 135 b.

vin sé vinr.

vinátta hu., *venskab*. — vináttumál ik., *venskabsforsikring*.

Vindasnekkja hu., *Vendersnække, vendisk skib*.

vindr ha. (-s og -ar; -ar), *vind*.

vingan hu., *venskab* (= vinátta).

vinkona hu., *veninde*.

vinna (vann, unnum, unninn), 1) *göre, udføre* (e-t), v. verk, *udføre et arbejde*, v. eins, tveggja verk, *göre gavn for én, for to*, þér vinn ek þat, er ek vinn, *hvad jeg gör, gör jeg for dig* 49¹⁵, v. e-t til e-s, *göre noget for derved at opnå noget*; v. eið, *aflægge éd*; v. úhapp, *forvolde en ulykke* 10²⁶, v. e-m bana, *tilföje en døden* 22³². 2) (genstandsløst) *virke, arbejde, handle*, v. til e-s, *arbejde for at opnå noget*, v. til matar sér, *arbejde for føden*, þú veizt, til hvers þú hefir unnit, egl. *hvortil du har arbejdet* ɔ: *hvad du ved din handlemåde har gjort dig fortjænt til, hvad du har forskyldt* 97²⁵. 3) *udrette* (e-t), þat vinnr ekki ɔ: *det nytter ikke*, v. þörf (upers.), *være tilstrækkeligt*; (genstandsløst) *være tilstrækkeligt, slå til*, v. e-m at fullu, *være tilstrækkeligt for én (til at göre det af med ham)* 72²⁷. vinnask til (e-s), *være tilstrækkelig, slå til (til noget)*, vannsk honum varliga lengðin til, at . ., *længden slog næppe til for den til, at* . . 9⁹, ørindi vannsk til (sé ørindi). 4) med to. el. fort. tf., *få gjort* (sml. fá, geta), ofte især digt. næsten blot omskriv. (sml. gøra, nema, ráða), *v. haus fra bol lausan 99⁹; *v. hefnt, *få hævnet* (= hefna, sé dette). 5) *vinde (ved kamp), tilkæmpe sig* (e-t), v. sigr, *vinde sejr*, v. orrostu, *vinde et slag*, v. leikinn, *vinde legen, sejre i legen* 5²⁴; hversu mikla sœmð ek hefi þér unnit, *vundet til dig, skaffet dig* 28³¹; *indtage, erobre*, hann hafði unnit mikit ríki á Englandi, *havde vundet (erobret) et stort rige i E.* 92³⁶; 6) *overvinde, besejre* 29²⁸.

vinr (el. vin) ha. (-ar; -ir), *ven*, *vin sínum skal maðr vinr vesa, þeim ok þess vin; en óvinar síns skyli engi maðr vinar vinr vesa, *sin ven skal man være en ven (mod sin ven skal man vise sig som en sand ven), ham og hans ven; men ingen skulde være ven med sin uvens ven* 134 b; góðr vinr, *en god, trofast ven*, mods. illr v., *en troløs ven* 134.

vinskapr ha. (-ar), *venskab*.

vinslit ik. flt., *venskabsbrud, ende på venskabet*, þetta mun okkr verða at vinslitum ɔ: *det vil ophæve venskabet mellem os to* 83²⁰.

vinstri, to. i höjere grad, *venstre* (mods. hœgri).

vinsæld hu., *det at være vinsæll, yndest* (også i flt. 65²⁰; sml. kærleikr).

vinsæll to., *vennesæl, afholdt, yndet* (af e-m), Hermundr var þeira vinsælli, *den mest afholdte af de to*.

virða (rð), *vurdere, sætte pris på* (både i egl. og overf. bet., *skatte, agte*; sml. meta), v. mikils, lítils, v. e-n vel, *vise en stor ære* 102³. virðask vel, *være godt anset, yndet, afholdt,*

hann virðisk hvervetna vel, *han var godt anset overalt* 80[15], (upers.) virðisk öllum mönnum vel til hans, *alle folk syntes godt om ham* (egl. *der vistes stor yndest mod ham af alle folk*) 79[18]; (uden vel) mér virðisk eigi skapferði hans ɔ: *jeg synes ikke om, finder ikke behag i* 83[26].

*virðar ha. flt., *mænd.*

virðing hu., 1) *vurdering;* 2) *hædersbevisning; ære, agtelse, anseelse,* vera með mestri virðingu, (*være med störst anseelse* ɔ:) *være mest anset* 77[25], með mikilli virðing ok ást, *med stor agtelse og kærlighed* 78[14].

virðuliga bio., *hæderlig, ærefuldt, med agtelse.*

virðuligr to., *hæderlig, anset, agtet; prægtig, pragtfuld.*

virkð hu., *omhu, omsorg, gunst,* hann bað honum virkða við konung ɔ: *anbefalede ham til kongens omsorg* (sml. biðja).

vísa hu., *'vise', vers, strofe.*

vísa (að; sj. vísa, st), *vise* (med personen i hf.), v. e-m til sætis ɔ: *anvise én sæde* 43[9], vísaði hvárr öðrum til Valhallar, *de viste hinanden til Valhal* (ved en slags ceremoni för kampens begyndelse?) 31[31], *v. e-m valstefnu til ɔ: *stævne, udæske til kamp* 123 b; v. e-m frá, *afvise en,* (upers.) værir þú slíkr maðr sem hann þá mundi þér ei frá vísat, *så vilde du ikke blive afvist* 82[22].

vísbending hu., *vink, tegn, signal.*

*vísi (og *vísir) ha., *fyrste, høvding.*

víss to., 1) *vís, klog* (sml. vitr) 112 b[9. 13], 114 b[19]. 2) *sikker, vis,* verða e-s v., *blive underrettet om noget,* þetta varð ekki víst, *det kom ikke for dagen, blev ikke opdaget* 77[23], þér skuluð þiggja af mér klæði, er eigi er víst, at önnur sé slík ɔ: *som der næppe findes mage til* 69[19]; ik. víst som bio., *vist, sikkert,* hann kveðsk þat víst vilja 75[5]; at vísu, *til visse.*

vissa hu., *vished, sikkerhed;* at vissu, *til visse* (= at vísu; sé víss) 42[8].

vissa, fort. af vita.

vist hu., *ophold* (*kost og logi*) *hos en; mad, proviant, levnedsmidler* (både i ent. og flt.).

vista (að), *skaffe en ophold* (*kost og logi*); vistask, *skaffe sig ophold,* austmenn vistuðusk, en Þorsteinn tók við stýrimanninum, fyrir því at hann beiddisk þangat, *Nordmændene tingede sig ophold* (*omkring hos bønderne*), *men T. tog mod skibsføreren, fordi han bad om at komme til ham* 74[22].

vit ik., 1) *vid, forstand.* 2) *besøg* (sml. vitja), i forb. á vit e-s, *for at besøge en* (*et sted*) 93[18], 120 b (sé meir).

vit, nf. tot. til ek.

vita (veit, vissa, vitaðr, mest i ik. vitat), 1) *vide, have vished el. kundskab om, kende* (med gf., en hel sætning el. absol.), *v. vel margt (sé vel), ek veit mikla féván at segja þér ɔ: *jeg kan sige dig, hvor der er udsigt til at vinde meget gods* 16[34], er þetta var gert ok vitat, *da dette var udført og bragt i erfaring* (ɔ: *og man havde fået vished derom*) 10[2], v. skyn á, *kende til* (sé skyn), v. sér e-s vánir, *vente noget* (sé ván); engan vissa ek þann, er . ., *jeg vidste ingen, som . ., kendte ikke nogen, som . .* 61[29], v. e-n sannorðan, *vide om en, at han er* (*kende en som*) *sanddru* 67[35]; veit ek, ef þú œxir upp með frændum þínum, at þú mundir kunna at vega reiðr, *jeg véd* (*indsér, skönner*) *nok, at du måtte have kunnet kæmpe, når du var vred, hvis du var vokset op blandt dine frænder* 23[33], lát, sem þú vitir eigi, *lad, som du ikke véd det* 96[17]; (forsikringsudtryk) veit trúa mín ɔ: *min tro!* (sé trúa); 2. pers. ent.

frems. nut. veiztu findes undert. brugt med betyd. af bydem.: *veiztu, ef þú vin átt, geði skaltu við þann blanda, *vid* (*du må vide*) 135 a. v. fram, *være forudvidende* (sml. framvíss), *vissi hann vel fram, *han vidste god besked om fremtiden* 116 b. v. e-t fyrir, *vide noget forud* 20[16]. v. til e-s, *vide besked om, kende til noget*, v. til geðs síns (sé geð). 2) **mærke, betegne*, sá es þeim völlr vitaðr ɔ: *bestemt for dem* 110 a. 3) *få at vide, undersøge, prøve*, þeir höfðu gengit upp á eyna at vita, ef berserkirnir væri komnir, *for at undersøge, om* . . 30[11], nú skalt þú v., hvárt mér hafi skilizk, *prøve* (*sé til*), *om* . . 79[31]. 4) *vende i en vis retning*, hann lýstr á þunnvangann þann, er upp vissi, *den tinding, som vendte op ad* (mods. den, på hvilken han lå og sov) 4[1]; 5) *henpege på, tilkendegive, bebude, varsle* (e-t, e-s el. til e-s).

viti ha., 1) *tegn, mærke*. 2) *varde, bavn* (brændestabel, der antændtes som tegn på fjendtligt anfald), bera upp vita, skjóta upp vitum, *tænde bavnerne* (sé bera, skjóta upp).

víti ik., 1) *straf* (sml. helvíti, *helvede*). 2) **fare*, við v. varask, *vare sig for, undgå faren* 18[14]. — vítishorn ik., *'straffehorn'* (et bæger, som skulde tömmes af hirdmændene til straf for ikke at være mødt ved bordet i rette tid) 6[4].

vitja (að), *besøge* (e-s); *indfinde sig for at fuldbyrde en aftale el. et løfte*, v. ráðsins (sé ráð B, 3).

vitkask (að), *komme til besindelse, komme til sig selv igen*.

*vitnir ha., *ulv*, kalda kjapta hann klyfja mun vitnis vígi at, *han vil kløve ulvens kolde kæft i kampen* (sål. rettere end at forbinde vitnis med vígi, *han vil kløve den kolde kæft i kamp med Fenrisulven*; sml. under vígþrot) 114.

vitr to. (gf. -ran), *vís, klog, forstandig* (sml. víss).

*vittugr to., *troldkyndig, øvet i trolddom* (om en völve) 119 a.

*vreiðr sé reiðr.

*vreka sé reka.

vægja (gð), *vise eftergivenhed mod, lempe sig efter*; *skåne* (med hf.) 26[8].

vængr ha. (-jar, sj. -s; -ir), *vinge*.

vænleikr ha., *vænhed, skönhed*.

vænn to., 1) *som giver grund til at vente noget, rimelig, sandsynlig* (sml. ván), var Þjálfa eigi vænt at þreyta skjótfœri við hann, egl. *det var ikke til at vente for T. at* .. ɔ: *det var ikke til at vente, var usandsynligt, at T. kunde måle sig med ham i raphed* 8[34], þat er vænna, at . ., *det er rimeligere* (*end det modsatte*), *at* . . ɔ: *det er sandsynligt, at* . . 2) (om personer) *som berettiger til forventning, håbefuld, lovende*; *væn, skön, smuk* 95[2] (= fagr 78[10]; sml. 75[26]).

vænta (nt) og (ældre) vætta (tt), *vente, håbe på* (e-s; sml. ván), hann vættir þangat Pálnatóka, *han venter P. derhen* 42[26], vænti ek hér sœmðar 64[19], også v. sér e-s, *vente sig noget* 66[1]; þess vænti ek, at . ., *jeg venter* (*håber*), *at* . . 69[20], også upers. mik væntir (vættir), *jeg venter, håber* 64[31].

væra, forest. fort. af vera.

*vætr ik., kun i nf. og gf., 1) *noget*; 2) *intet*, som bio. *ikke*, át, svaf vætr Freyja, *F. spiste, sov ikke* 117 b, 118 a.

vætta = vænta.

vökva (að), *væde*.

völlr ha. (vallar, hf. velli; vellir, gf. völlu), *'vold'*, *mark, slette*; særlig *kampplads*, hasla e-m völl, *afstikke en kampplads for en*, *halda velli, *holde marken, beholde valpladsen*.

völr ha. (valar, hf. veli;

velir, gf. völu), *rund kæp, stav* (sml. vánar völr).

völva hu. (völu), *'völve', spåkvinde*, *estattu völva né vís kona 120 b, *völu leiði, *völvens gravsted* 119 a; i slet betydning *heks, troldkvinde* 125 b[21].

vöndr ha. (vandar, hf. vendi; vendir, gf. vöndu), *vånd*, (*tynd, böjelig*) *grén, kvist.*

vörðr ha. (varðar, hf. verði; verðir, gf. vörðu), 1) *vagt, vogter* (= varðmaðr; sml. sundvörðr). 2) *vagt.*

vörn hu., *værn, forsvar.*

vöru- sé vara.

vöxtr ha. (vaxtar, hf. vexti; vextir, gf. vöxtu), *vækst, skikkelse, störrelse*, mikill, lítill vexti, *stor, lille af vækst.*

Y, Ý.

yðr, gf. og hf. flt. til þú.

yðvar (yngre yðar), ef. flt. til þú.

yðvarr (yngre yðarr) ejesto., *eders.*

ýfa (fð), *ægge, opirre; ýfask, opirres, blive fortörnet.*

yfir, fho. med gf. og hf., *over* (mods. undir). A. med gf. a) om stedet (om en bevæg. el. retning) *over, hen over, ud over*, drógu þeir netit y. hann 13[29], hlaupa y. netit 14[8], hleypr hann upp y. þinulinn 14[3], festi hon eitrorm upp y. hann 14[19], ganga y. ána 100[24], líta aptr y. ána 100[27]; hann feldi hvern y. annan, *fældede den ene over* (*oven på*) *den anden* 40[17]. b) om andre forhold, *over* (om opsyn, herredömme over), setja e-n y. e-t. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *over, oven over*, hann hafði kyrtil utan y. brynju 49[19]; (overf.) sitja y. e-u (sé sitja). b) om andre forhold, 1) *over* (om opsyn, herredömme over), vera konungr y. landi. 2) *om, angående*, láta vel, illa y. e-u ɔ: *ytre tilfredshed, misfornöjelse med noget;* láta mikit y. sér (også y. sik el. um sik) ɔ: *slå stort på, prale* (sml. láta B., 1).

yfirbragð ik., *udseende, ydre*, især om *ansigtstrækkene*, hefir hon hvíti ok y. várt Mýramanna, *hun har vor, Myremændenes, hvidhed og vore træk* ɔ: *den skære hud* (el. *det lyse hår*) *og de ansigtstræk, der er ejendommelige for os Myremænd* 77[33]. — yfirbragðslítill to., *ubetydelig* (*af udseende*), *uanselig;* fagrt kvæði ok yfirbragðslítit, *smukt* (*formfuldendt*), *men udtryksløst* 91[7].

yfirlát ik. og yfirlæti ik., *måde at blive behandlet på*, vera í góðu yfirlæti ɔ: *nyde en god behandling, stor gæstfrihed* (sml. fagnaðr), var ek minstr fyrir mér um atgervi ok yfirlát, *jeg var den ringeste i legemsfærdighed og* (*i henseende til den måde, hvorpå jeg blev behandlet* ɔ:) *blev slettest behandlet* 17[23].

yfirmaðr ha., *'overmand', overhoved, overordnet.*

yfrinn to., *tilstrækkelig, i overflod* (= œrinn el. ýrinn, der bruges i de sammentrukne former); ik. yfrit som bio., *særdeles, overmåde.*

ygla (ld), *give et bistert, barskt udseende, fordreje*, y. brýnn, augu (el. brúnum, augum) ɔ: *rynke brynene, sé vred og barsk ud;* yglask, *sætte et bistert, barskt ansigt op* 54[9], y. á e-n, *sé barskt på en* 54[12]; fort. tf. ygldr som to., *bister.*

ykkarr ejesto., *eders* (*om to*), *y. beggja bani, *eders bægges bane* 19.

ýmiss to. (hu. ýmiss, ik. ýmist; har både usammentrukne og (i alm.) sammentrukne form-

er; i de sidste kan ý også forkortes: hf. flt. ýmissum el. ýmsum, ymsum, o. s. v.), *snart den ene, snart den anden, afvekslende, forskellig*; ik. ýmist som bio., *skiftevis*, ýmist — eða ɔ: *snart — snart*, hann var nú ýmist at Borg, eða heima á Gilsbakka 80[29].

ymja (umða), *udsende en dump lyd, suse, bruse* og lign., *umðu oddlár 129 b; *udstøde en klagende lyd, give sig, stönne.*

ymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *dump lyd, bulder*, heyrðu þau ym mikinn ok gný 2[25], *ára y., *åreplasken* 124 b.

ynði ik., *fryd, lyksalighed* (sml. unað), *þá nam at vaxa fyr vina brjósti álmr ítrborinn ynðis ljóma ɔ: *i lykkens glans, i fryd og glæde* 122 a; nema el. festa y. ɔ: *slå sig til ro (tage ophold) på et sted og føle sig tilfreds der.* — ynðisstaðr ha., *yndigt sted, sted, hvor man lever i fryd og glæde.*

*yngvi ha., *konge* 128 b (kunde her også opfattes som egennavn; sml. navnelisten).

yrða, forest. fort. af verða.

yrkja (yrki, orta, ortr), 1) *arbejde* (absol.); *dyrke, bearbejde* (e-t). 2) (især om sjaldenes arbejde) *digte*, y. kvæði, drápu, *digte et kvad, en drape*, þetta er vel ort 94[23]; også absol. uden genstand, *digte.*

*ýtar ha. flt., *mænd.*

ytri, yztr (ældre ýtri, ýztr), to. i höjere og höjeste gr., *ydre, yderst.*

Þ.

þá, gf. ent. hu. og gf. flt. ha. af sá.

þá, fort. af þiggja.

þá bio., 1) *da, dengang, på den tid*, mæla eptir þeim, er þá eru hjá, *som på den tid (just, netop) er tilstede* 62[15]; þá er (þá es, þás) bo., *da: dengang da, i det, imedens; efter at* 98[15]. 2) *da, derefter, derpå, så*, *fló þá Loki 115, *þá kvað þat Loki 116, 117, grét Helga þá mjök 96[7], Gunnlaugr gekk þá til tals við Helgu, ok töluðu lengi, ok þá kvað Gunnlaugr vísu 96[31]; *da, så, under de omstændigheder, i det tilfælde* og lign., *bindum vér Þór þá brúðar líni 116 b, þá skal á þat hætta 85[33], (i spörgsmål) hví þú þá mælisk af gólfi fyrir? 109 a, konungr spyrr, hvat hann vildi þá, *hvad han da (så) vilde (havde i sinde)* 87[7]; 3) *så, da* (til at indlede eftersætningen), er Illugi bjósk, þá sat Gunnlaugr í stofu 96[13. 30].

þaðan bio., 1) (om stedet) *derfra*, *þ. kømr dögg of dala 109 b, bíða þ. (sé bíða); (om nedstammen fra) *þaðan af aldir alask (sé ala). 2) (om tiden) i alm. med tilföjet fho. þ. af, þ. (í) frá, *fra den tid af*, þ. frá er, *fra det öjeblik af at* 69[31].

þagna (að), *blive tavs, forstumme.*

þakka (að), *takke en* (e-m) *for noget* (e-t 85[23] el. fyrir e-t 65[3]); *lönne, belönne*, guð þakki yðr sóma þann allan 58[29].

þakksamliga bio., *med tak, taknemmelig.*

þambar- sé þömb.

þangat bio., *derhen, did*, þú lézt mik fara þ. í friði, sem aðrir náðu eigi, *du lod mig i fred fare derhen, hvor det ikke tillodes andre* 60[28]; *der, på det sted*, váru þeir mestir menn út þ., *de var de mægtigste mænd der ude, ude på den kant* (egl. *did ud*; sml. út slut.) 80[24].

þangatkváma hu., *didkomst, ankomst.*

þann, gf. ent. ha. af sá.

þanneg, -ig, -ug (egl. gf.

= þann veg, brugt som) bio., 1) *den vej, derhen;* 2) *på den måde, således* (sml. vegr).

þar bio., 1) *der, på det sted* (om stedet, som þá om tiden); også (om en bevæg.) *derhen, til det sted* (især ved koma og fho. at, til): hann bjó þar eptir, *bode der siden* 107[18], ráða búum sínum þar á Fjóni ok öllu því, er hann átti þar, *sine gårde der på Fyn og alt, hvad han ejede der* 41[18]; þar gekk þá at maðr, ok var þar Gunnlaugr, *der gik da en mand hen, og der var G.* ɔ: *og det var G.* (= var sá G.; sml. nedenfor 2) 79[7], þá gengu í skálann tólf menn, ok var þar kominn Hrafn, *og der var R. kommen* ɔ: *det var R., som var kommen der* 101[5], nú gengr Pálnatóki inn í höllina ok þar þeir allir eptir honum, *og* (*dér* ɔ: *endvidere, ligeledes*) *alle hans folk efter ham* (þar står her overflødigt) 43[7], þar var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja, *dér* (ɔ: *på barden*) *var jærnpigge øverst på bægge kanter* (þar står overflødigt, da stedet nærmere betegnes ved det følgende á o. b. h.; kun tilsyneladende har þar her samme betyd. som det tonløse da. *der*); (om stedet i en fortælling, en række begivenheder og lign.), lýkr þar nú sögunni 107[30], þar kømr, at . ., þar kømr enn, er . ., *dér kommer det* (*endvidere*), *at* . . ɔ: *nu* (*da, så*) *sker det* (*fremdeles*), *at*.. 42[23], 43[22]. 2) I forb. med fho. bruges det i samme betyd. som de forskellige forholdsformer af det påpegende stedo. sá, sú, þat: þar á, *derpå,* hon horfði þar á, *stirrede derpå* (*på den, kappen*) 107[1]; þar af, *deraf* 19[34]; þar fyrir, *derfor,* þar réð fyrir jarl, *derfor* (*for den, byen*) *rådede en jarl* 89[3]; þar með, *dermed, tillige, desuden* 79[6]; þar í, *deri;* þar í móti, *til gengæld derfor* 56[31]; þar til, *dertil,* lætr hann þar til eptir Áka at ráða búum sínum, *han lader Åge blive tilbage for at* (= til þess at) *styre sine gårde* 41[17]. 3) Med det henvis. er, sem: a) þar er (þar es, þars), þar sem, 1) *der hvor, hvor,* falsk hann þar, sem heitir Fránangrs fors, *han skjulte sig på det sted, som hedder* 13[13], hann var þar, sem heitir Birkiströnd, *opholdt sig på det sted, som hedder B.* (sml. heita), þar sem þeir fara, *hvor de drager frem* 21[22], 22[5], kom hann þar at kveldi jafnan, sem Hrafn hafði áðr verit um nóttina, *han kom altid om aftenen til det sted, hvor R. i forvejen havde været om natten* (*havde været den foregående nat*) 103[1]. 2) *i det tilfælde, under de omstændigheder, hvor* ɔ: *når; da, eftersom, fordi* 56[32], 83[3], 93[8]; *uagtet* 104[21]. b) þar til er, 1) *derhen, hvor, til det sted, hvor* 32[14], 24[32]. 2) *indtil,* þat samir, at þeir varðveiti, þar til er oss haldkvæmisk, *det sömmer sig, at de tager vare derpå, indtil det kan blive mig til nytte* 16[8], 12[11], 75[6], 81[30] (undertiden kan det være tvivlsomt, hvor vidt betydningen henhører under 1 eller 2, sml. f. eks. 24[32] med 12[11]).

þarf, nut. af þurfa.

þarfleysa hu. og -leysi ik., *unødvendighed, unytte.*

þarfr to., *nyttig, gavnlig,* *mæla þarft, *tale nyttigt.*

þarmr ha., *tarm.*

þars = þar es (er), sé þar.

þás = þá es (er), sé þá.

þat, ik. af sá; þats = þat es (er), sé sá.

þau, ik. flt. af sá.

þegar, 1) bio. *straks.* 2) þegar er bo., egl. *straks når, da* ɔ: *så snart* (*som*), þ. mun þat, er ek vil (sé munu); med udeladt er 98[30].

þeginn, fort. tf. af þiggja.

þegja (þegi, þagða, þagat og þagt), *tie;* *þ. e-s, *tie med noget,*

afholde sig fra at sige noget, þegi þú þeira orða, *ti med de ord!* 116 b.

þegn ha., 1) *fribåren mand.* 2) *undersåt.*

þeim, hf. ent. ha. og hf. flt. af sá.

þeir, ha. flt. af sá.

þekja (þakða, þakiðr og þakðr), *tække, bedække.*

þekkja (kð; fort. sj. *þátta), A. *blive vár, mærke, kende* (sml. kenna), þekði konungr mann, *fik öje på* 58[13], *es harðhugaðr hamar of þekði (opr. vistnok þátti), *da han kendte* (*følte*) *sin hammer* 118 b. B. *göre til behag.* þekkjask, 1) *tækkes, behage.* 2) *finde behag i, tage til takke med, tage imod, modtage* (e-t; sml. þiggja).

*þengill ha., *fyrste.*

þér, hf. ent. og nf. flt. (for ér) til þú.

þerra (rð), *törre.*

þess, ef. ent. ha. og ik. af sá.

þessi (þessi, þetta; for þessi i nf. ent. ha. og hu. bruger det ældste sprog sjá), påpeg. sto., *denne* (som to. og no.): a) som to., þessi el. sjá maðr, kona, *denne mand, kvinde,* þetta sverð, *dette sværd;* kan ligesom sá bruges i forb. med det best. ko. (se inn A). b) som no., hví eggjar þú þessa, *denne* ɔ: *mig* 17[17]; í þessu, *i dette öjeblik.*

þiggja (þá, þágum, þeginn), 1) *tage imod, modtage* (e-t el. absol.; sml. þekkjask), þ. e-t at el. af e-m, *tage imod hvad en tilbyder, modtage noget af en,* hverju launaði konungr þér dýrit? því, at hann þá at mér, *han modtog det af mig* (ɔ: *tog imod det, afslog ikke min gave*) 60[4], *þigg þú at ásum öl, *modtag du øl af* (el. *hos*) *aserne* ɔ: *tag del i asernes gilde* 130 b. 2) *modtage, få, erholde* (sml. fá, geta), þ. bœn sína ɔ: *få sin bön opfyldt* 28[34].

þik, gf. af þú.

þikkja = þykkja.

þing ik., *'ting', fastsat møde, forsamling, forsamlingssted* (sml. stefna), *unz þing kvámu halir, *indtil mændene kom til stævnet* 123 b, *senn váru æsir allir á þingi ok ásynjur allar á máli (sé á); særlig *offenlig forsamling til forhandling og afgörelse af lovgivnings- og retssager* (sml. alþingi, lögretta, þingstöð), nær þingi þeira Svía, *nær ved* (*den tid, da*) *Svearnes ting* (*skulde holdes*) 90[4].

þinglogi to., *som udebliver fra et fastsat møde.*

þingstöð hu., *tingsted, sted, hvor et ting holdes,* þar var þá þ. þeira Borgfirðinga, *dér var den gang tingstedet* (ɔ: herredstinget, det mindre ting, som holdtes om våren) *for indbyggerne i Borgefjord* 75[3].

þinig bio., *herhen, hid* (sml. hinig).

þinn (þín, þitt; ældre þínn, þítt), ejesto., *din.*

þinull ha., = netþinull.

þit, nf. tot. (for it) til þú.

þjá (þjáða, þjáðr), *plage, fortrykke, trælbinde,* *mik eggja spor í eyju þjá ɔ: *sårene piner mig* 34, *mörg es þjóð of þjáð, *mange mennesker lever fortrykte* 131.

þjóð hu., *folk, folkeslag.*

þjóðá hu., *mægtig flod, hovedflod.*

þjóna (að), *tjæne* (e-m el. til e-s 73[12]).

þjónasta el. -usta (ef. -ustu), 1) *tjæneste.* 2) *betjæning,* særlig *kirkelig forretning,* fekk hann alla þjónustu af presti, *han fik den hele betjæning* (*al den betjæning, som kirken foreskrev,* særlig *nadverens sakrament*) *af præsten* 105[3]. — þjónustumaðr ha., *tjæner.*

þó bio., 1) *dog, alligevel* (sml. det første eks. under 2), hversu má þat vera, en þó sé hon þín dóttir, *hvorledes kan det være,*

men dog må hun være din datter ɔ: *hvorledes kan det være muligt (at hun ikke er hans datter, når hun dog er din datter?* 78[1]; får undert. (ved en korthed i udtrykket) betyd. *jo, jo dog, til visse* og lign., þó villtu nú á braut, þá mun ek nú ekki letja þik, *nu vil du jo rejse, da vil jeg ikke*. . . ɔ: *eftersom du jo nu vil rejse, vil jeg ikke* . . 59[13], þó eru menn hljóðir, *folk er jo tavse* 61[9]; ok þó, *og tilmed, og desuden* 15[13]. 2) þó at, þótt bo., *selv om, omendskönt, uagtet* (med forest. m.), *þó mundak gefa þér, þótt ór gulli væri, ok þó selja at (= þótt i den foreg. sætn.) væri ór silfri, *dog vilde jeg give dig den, selv om den var af guld, og dog overlade dig den, om den end var af sølv* 115 a, þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadœgri mínu, þá veiztu, at þú lýgr nú, *skönt (uagtet) du ikke siger mig dit navn på min dødsdag, så véd du dog, at du nu lyver* 23[24].

þokka (að), *bedömme, optage noget på en vis måde (især velvillig)*; þ. með e-m ɔ: *holde med en, tage ens parti.* **þokkask**, *tækkes, behage* (sml. þekkjask); þokkaðr, *yndet, afholdt.*

þokki ha., *sind, sindelag;* især *velvilligt sind, velvilje, yndest,* leggja góðan þokka til e-s ɔ: *fatte tilböjelighed for en, få en kær* 79[20].

þola (þoli, þolða, þolat og þolt), *tåle, udholde,* þ. þörf (sé þörf); þ. e-m e-t, *tåle noget af en,* ekki munu hirðmenn hans vel þ. þvílíkum kögursveinum köpuryrði, *ikke vil hans hirdmænd vel (let) finde sig i skryderi af slige puslinger* 4[12].

þora (þori, þorða, þorat), *turde, vove* (med navnef. med at).

þorp ik., 1) *'torp', flække, landsby;* sj. om *en enkelt gård på landet.* 2) **den til gården hørende mark* (?), hrørnar þöll, sús stendr þorpi á, *det træ, som står på fri mark ved gården* ɔ: *det træ, som står ene og ubeskyttet* (mods. det, der står i skoven) 134 b, þrjár þjóðár falla þorp yfir meyja Mögþrasis, *tre storfloder falder (strömmer) over M.s møers marker* 113 b.

þorpari ha., *mand fra landet, husmand* (simplere end bóndi og ofte med et begreb af ringeagt); þat harmar oss, er þér hlaupið sem þorpara sveinar (foragtelig), *at du løber om som en husmandsdreng* 16[34].

þorrinn, fort. tf. af þverra.

þótt = þó at, sé þó.

þótta, þótt, af þykkja.

þóttu = þótt (þó at) þú.

þraut, fort. af þrjóta.

þreifa (að), *søge at få fat i, føle sig for, famle med hænderne,* þ. um e-t, *beføle noget,* þ. í hönd e-m ɔ: *trykke en i hånden* 79[34] (sml. taka í hönd e-m, *tage en i hånden* 79[32]); þreifask um, *famle for sig.*

þrekvirki ik., *heltegærning.*

þrettándi ordenst., *trettende;* þ. dagr jóla ɔ: *d. 6te januar, helligtrekongersdag.*

þrevetr to., *tre år gammel.*

þreyja og (yngre) **þrá** (þrey og þrá, þráða, þráðr), *længes, føle længsel,* þ. eptir e-m, *længes efter en,* þ. eptir einni konu, *føle længsel efter en enkelt kvinde* 96[17].

þreyta (tt), *anstrænge sig af yderste ævne for noget,* þeir þreyttu at komask í borgina, *anstrængte sig for at slippe ind* 4[25], hann þreytir á drykkjuna, *anstrænger sig for at drikke* 6[21. 34]; þ. e-t við e-n, *kappes i noget med en,* þ. drykkju við e-n, *drikke om kap med en* 6[2].

þriði ordenst. (ef. -ja), *tredje.*

þriðjungr ha., *tredjedel.*

þrífa (þreif, þrifum, þrifinn), *tage fat i (pludselig el. stærkt), gribe, snappe.*

þrír (þrjár, þrjú) talo., *tre.*

þrítugr to., *som indeholder 30*, hamarr þ. ɔ: *en 30 favne höj klippe.*

þrjóta (þraut, þrutum, þrotinn), *få ende, høre op, slippe op*, upers. e-t (gf.) þrýtr, *noget får ende, hører op;* også med 2 gff., e-n þrýtr e-t, *noget slipper (op) for en*, hann þraut ørindit (sé ørindi).

***þrúðugr** to., *stærk, mægtig*, þ. áss (om Tor) 116 b.

þrútinn to., *opsvulmet.*

þrútna (að), *svulme op, hovne.*

þrymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *larm, brag.*

þræta (tt), *trætte, twiste, kives* (um e-t, *om noget*).

þú pers. sto., *du*. Smælter ofte sammen med det foreg. udso., i hvilket tilfælde ú i reglen forkortes, og þ efter den foreg. lyds beskaffenhed kan blive ð, d, t el. bortfalde: vill þú (senere vilt þú) bliver villdu, villtu (viltu for vilttu); det nægt. -at sættes mellem udso. og sto. (sé under -a). Sjælden sammensmælter det med andre ord, f. eks. þóttu ɔ: þótt (þó at) þú.

***þulr** ha. (-ar; -ir), *'taler', vismand.*

þumlungr ha., *tommelfinger (på en handske).*

þungr to., *tung*, binda þeir við svá þungt, at . ., *de binder en så tung vægt derved, at . .* 14[1].

þunnr to., *tynd;* þunt veðr, *tynd luft* ɔ: *klart vejr, skyfri luft*, *þunt hljóð ɔ: *lydløs, opmærksom tavshed* (egl. en tavshed, gennem hvilken enhver lyd let kan trænge, i det egenskaben er overført fra luften til tavsheden), þegja þunnu hljóði, *tie med lydløs tavshed, tie bomstille* 132 a.

þunnvangi ha., *tinding.*

þurðr ha. (-ar; uden flt.), *formindskelse, aftagen*, hvern þurð þú hefir drukkit á sænum ɔ: *hvor meget vandet i havet er svundet ved din drikken.*

þurfa (þarf, þurfta), *trænge til, behøve* (e-s el. e-t el. navnef.), þ. vistir miklar, *behøve mange levnedsmidler* 56[33], þ. muntu at leggja þik meir fram 5[33]; þ. við (med ef.) = þurfa, þ. bráðungar við (sé bráðung), lætr hann flytja upp varnað sinn ok þurfti nú meira við þat en fyrr, *han lader sine varer bringe op og behøvede nu mere* (ɔ: *flere folk*) *til det* (*til at bringe varerne i land*) *end forrige gang* 59[33]; upers. þess þarf (við), *det behøves*, þess þyrfti, at . ., *det kunde nok behøves, at . .*, *det vilde være ønskeligt, om* 94[5].

þurfi to., *trængende til* (e-s), *laðar þ. (sé löð).

þurr to. (gf. -ran), *tör.*

þurs ha., *'turs', trold, jætte* (= jötunn; sml. hrímþurs), *þursa dróttinn 115 a, 118 b, *þriggja þursa móðir 120 b. — ***þursameyjar** hu. flt., *tursemøer, jættedøtre* 126 a.

þúsund hu., *tusende.*

þvá (þó, þógum, þveginn), *to, vaske* (e-t el. e-u), þvá sér, *vaske sig.*

þverr to., *som går på tværs;* um þvert, *på tværs;* ik. (gf.) **þvert** og (ef.) **þvers** som bio., *på tværs, tværs igennem el. over, tvært imod*, snýr hann þvers á braut í skóginn frá þeim, *vender sig på tværs bort ind i skoven fra dem* ɔ: *i modsat retning af dem* 4[17].

þverra (þvarr, þurrum, þorrinn), *aftage, formindskes*, lízk honum nú svá, sem minna hafi þorrit en í enu fyrra sinni, *som om det* (*drikken i hornet*) *var svundet endnu mindre end forrige gang* 6[25], hann mátti eigi sjá, at þyrri (sé mega).

því, hf. ent. ik. af sá.

þvílíkr to., *sådan, slig.*

þý hu. (-jar; -jar), *trælkvinde, tærne.*

þýða (dd), 1) *tyde, fortolke,*

þ. draum 76[19] (= ráða d. 76[20]). 2) *betyde.*

þýða (dd), *göre venlig stemt;* især middelart þýðask (e-n), *göre en venlig stemt mod sig, søge at vinde for sig,* så (fugl) settisk hjá álptinni ok vildi þýðask hana 75[33]; þýðask skóginn, *'ty' (flygte) ind i skoven.*

þykkja (þykki, þótta, þótt; også þikkja), 1) *tykkes, synes, forekomme* (både brugt pers. og upers.), þótti hon mér allgóð 75[27], þótti mér örninn ýfask 75[34], vel þykkir mér Þjálfi renna 5[29], þykkir e-m, *det synes, forekommer en;* oftere (især med følgende mér og þér) bruges þykki = þykkir (egl. forest. måde, brugt som et mildere udtryk end frems. m.; sml. skyli under skulu): *þykki mér ór augum eldr of brenna, *ild tykkes mig brænde fra öjnene* 118 a, eigi þykki mér svá, *ikke synes det mig således.* I steden for et personligt udtryk står þykkir (þótti) undert. upers. med nævnef. flt.: þeir menn, er mér þykkir fóthvatari, *som synes mig fodrappere* (= þykkja, som findes i et andet håndskr.) 5[26], þótti þeim hans vinir helzti margir 68[27]; 2) *tykkes, ansés, holdes for,* hann þótti vera inn mesti gæfumaðr ɔ: *blev ansét for* 60[32], *auði betra þykkir þat í ókunnum stað, *det (vid) regnes for bedre (man får at mærke, at det er bedre) end rigdom på fremmed sted* 132 b. — (e-t) þykkir e-m fyrir el. fyr (e-u), egl. *noget synes en i vejen, til hinder for noget* ɔ: *en finder noget vanskeligt, betænkeligt, bliver misfornöjet dermed, tager sig det nær,* svá mikit sem honum þótti fyrr fyr, jók nú miklu á, *så store vanskeligheder som tidligere syntes ham at stille sig i vejen derfor, forøgedes de nu i höj grad* ɔ: *så betænkelig som han tidligere havde været derved (at fremstille sig for kongen i sin ulykkelige forfatning), blev han det nu i langt höjere grad* 58[11], ef þú vildir eigi svá gott ráð taka, þá myndi mér fyr þykkja í, er þú . ., *hvis du ikke vilde tage en så god beslutning, vilde det have mishaget mig (vilde jeg være bleven fortrydelig over), at du..* 57[29]. — Middela. þykkjask, *tykkes sig, synes, antage, mene om sig selv,* þóttisk Þórr skilja, hvat látum verit hafði 2[28], þykkjumk ek makligri mína bœn at þiggja 28[34], (ofte om det, der forekommer en i drömme) þat dreymði mik, at ek þóttumk heima vera at Borg, ok så ek álpt, ok þóttumk ek eiga, ok þótti mér allgóð 75[21], 29[23].

þykkr to. (gf. -van), *tyk; tæt,* standa sem þykst umhverfis vatnit 54[35].

þyngð hu., 1) *tyngde.* 2) *ildebefindende,* taka þ., *blive upasselig,* Helga tók þá ok þ., ok lá þó eigi 107[3], á mér liggr þ. nökkur, *jeg føler mig noget utilpas* 41[32], hvarf af honum þ. öll, *alt hans ildebefindende forlod ham* 42[4].

þynna (nt), *göre tynd, fortynde;* þynnask, *blive tynd, fortyndes.*

þyrft og þurft hu., *trang, fornødenhed, behov* (sml. þörf), hyggja um sína þyrft, *være betænkt på sin egen tarv* ɔ: *tænke på sin egen redning* 26[6].

þyrma (mð), 1) *ikke krænke, vise ærbødighed mod* (e-u), *þ. véum, *skærme helligdommene;* 2) *skåne* (e-m).

þyrri, forest. fort. af þverra.

þyrsta (st), *göre tørstig,* kun upers. e-n þyrstir, *en tørster;* fort. tf. þyrstr som to., *tørstig.*

þysja (þusta), *styrte frem.*

þægiligr to., egl. *som er til at modtage, antagelig; behagelig.*

þær, hu. flt. af sá.

þökð, fort. tf. hu. af þekja.

þökk hu., 1) *behag, tilfredshed med noget* (sml. þekkja B). 2) *tak.*

þöll hu., *ungt fyrretræ* (mest digt.).

þömb hu., *buestræng* (?). — **þambarskelfir** ha., *som bringer buestrængen til at skælve* (tilnavn til den berömte bueskytte Einarr).

þörf hu. (þarfar; þarfar og -ir), *'tarv', trang, nødvendighed, behov* (sml. þurft), e-m er þ. e-s, *en behøver noget,* *vits es þ. þeims víða ratar 132 b, *nær verðr á vegum úti geirs of þ. guma, *når der ude på veje bliver trang til spyd for manden* ɔ: *når han kan få brug for sit spyd* 132 a, hon kvað þess lítla þ. (neml. vera), *sagde, at der var liden nødvendighed derfor* ɔ: *at det ikke gjordes fornødent, ikke var værdt* 77[4]; *fjár síns, es fengit hefir, skylit maðr þ. þola, *ikke skal man tåle trang på* (ɔ: *finde sig i at mangle, afholde sig fra at bruge, tage alt for sparsomt til;* sml. spara 1) *sit gods, som man har fået (erhværvet)* 133 b.

Æ.

æ bio., 1) *altid* (sml. ei, ey), *því es þat æ alt til atalt, *derfor er det alt (hele jætteslægten) stedse så (altfor) hæftigt* 111; 2) sj. *aldrig*, æ menn hann sjálfan of sjá, *aldrig ser man den selv* 112 a.

æðra hu., *frygt, forsagthed.* — **æðruorð** ik., *ord, som røber frygt.*

æfar og afar bio., *i höj grad, overmåde* (skrives også sammen med to. og bio.).

ægir ha., 1) *havet.* 2) *havjætten (havets gud) Æger* (forskellig fra œgir); *Ægis dóttir, *Æ.s datter* ɔ: *bølge* 124 b.

æsir, nf. flt. af áss.

æta, forest. fort. af eta.

ætla (að), 1) *tro, mene, antage, holde for,* ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn 61[32], hvat ætlar þú slíkt vera, *hvad tror du det er?* 72[4], ætla ek þat lítit gagn ríki váru 63[7], ætlar þú giptu þína svá mikla, at . . 56[12]; æ. e-m e-t, *tiltro en noget.* 2) *beregne, udregne,* þessi (drykkr) mun mestr ætlaðr, *denne må være beregnet som den störste* 6[29]. 3) *bestemme,* eptir því sem ætlat var ɔ: *efter bestemmelsen* 71[2]; æ. e-m e-t, *tiltænke en noget.* 4) *agte, have til hensigt; agte sig (et steds hen),* hann ætlaði af landi, *agtede sig ud af landet, agtede sig udenlands* 82[1]. — Med fho.: **ætlask fyrir**, *have til hensigt, have i sinde.* **ætla til** e-s, *göre regning på, göre sig håb om noget,* hvar til ætlar þú um gjaforð dóttur þinnar, *hvad venter du dig (håber du på) med hensyn til din datters giftermål?* 82[17].

ætlan hu., 1) *tro, mening.* 2) *agt, hensigt.*

ætt hu. (= átt), 1) *æt, slægt, herkomst,* hann er ennar beztu ættar 90[10]. 2) *himmelegn, verdenskant,* flugu í sömu ætt, *de flöj i samme retning* 76[5], ór þeim ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga 76[8. 15. 18].

ætta, forest. fort. af eiga.

ættaðr to., *af (nedstammende fra) den eller den slægt* (der nærmere betegnes ved et bio. el. lign.), vel æ., *af fornem slægt.*

ættmaðr ha., *'ætmand' (mand af ætten), slægtning.*

æva (mest digt.) og ***ævagi** bio. (sml. ei og eigi), *aldrig.*

ævi hu., *tid, levetid.*

Œ.

œði ik., *natur, anlæg* (både om åndelige egenskaber, *forstand, indsigt* 110 a, og om *væsen, manerer* = læti).

*œgir ha., *som indjager skræk* (af œgja, gð, *indjage skræk, forfærde*), œ. Eydana, *Ødanernes forfærder, skræk* (om kong Håkon, som måtte kæmpe med de danske, der understøttede Gunhilds sönner) 129 a; om jætten Isung, der var bleven dræbt af Hödbrod 128 b[14] (dog skal her måske snarere læses Ægir, et andet navn for Isung; sml. ægir). — œgishjálmr ha., *'skrækkehjælm', hjælm, som indjager skræk* (særlig slanger tænktes at bære en sådan hjælm, således Fåvner, når han i slangeskikkelse rugede på guldet), bera œgishjálm yfir e-m, *indjage en skræk, være en rædsel for en* 24[19].

œpa (pð), *råbe,* œ. sigróp, *opløfte sejrsråb.*

œrinn el. ýrinn to., *tilstrækkelig, i overflod* (= yfrinn), *œrna staðlausu stafi 133 b; ik. œrit som bio., *særdeles, meget,* œ. stórr, *meget stor.*

œsa (st), *sætte i hæftig bevægelse;* œsask, *fare hæftig, voldsomt afsted;* fort. tf. œstr, *ophidset, hæftig,* *œstr á ímu, *hidsig på kamp* 128.

œxa, forest. fort. af vaxa.

Ö, Ø.

öðlask el. øðlask (að), *opnå, vinde* (e-t) 118 a.

öðlingr (øðlingr) ha., *ædling, fyrste* (mest digt.).

öðru, öðrum, af annarr.

öfund hu., *avind, misundelse,* ö. á e-u, *misundelse over noget.*

öfunda (að), *misunde,* ö. vinsæld e-s, *være misundelig på en for hans yndest.*

öl ik. (hf. -vi), *øl.*

öld hu., 1) *tid, tidsalder,* *hans aldar æ mun vesa at góðu getit, *hans tid vil altid blive nævnet med berömmelse* 131, *ár vas alda (sé ár). 2) **menneskeslægten, menneskene,* især i flt. aldir, alda synir, *menneskenes börn* 133 b. — *Aldaföðr ha. (-rs), *slægternes fader* (ɔ: *Odin*) 108 b.

öldnu, gf. ent. hu. i bestemt form af aldinn.

öll, af allr.

ölsiðr ha., *skik ved drikkelag,* hitt er ö. meiri, at . ., *det er en bedre gildesæd, at . .* 61[9.15].

ölteiti hu., *lystighed ved drikkelag.*

önd hu., 1) *ånde; liv.* 2) *ånd, sjæl* (sml. sál).

*öndóttr to., *frygtelig, bister.*

öndvegi el. öndugi ik., *höjsæde, hæderspladsen på langbænken i hallen eller skålen* (om fyrstens höjsæde bruges særlig hásæti). Hallen (skålen) lå i reglen i retningen fra øst til vest; langs sidevæggene var opstillet to lange bænke, œðri bekkr, den 'höjere', fornemste, mod nord, og úœðri bekkr, den lavere, ringere, mod syd; midt på hver af disse bænke fandtes et höjsæde, öndvegi; på den nordlige bænks öndvegi med de hellige höjsædestøtter (öndvegissúlur) sad i reglen husets herre, på den sydliges den fornemste gæst; langs endevæggen i skålen lige for hovedindgangen fandtes også

undert. en bænk, tværbænk (pallr, þverpallr), på hvilken kvinderne havde plads. Foran hver bænk stilledes under måltidet borde (sml. under stiga). På gulvet mellem bænkene midt i hallen (skålen) blev ildene, der tjænte til at opvarme og oplyse denne, antændte. Sé navnlig følgende steder: var þeim Illuga ok sonum hans skipat í öndvegi, en þeim Þorsteini Egilssyni ok Hrafni ok sveitinni brúðguma í annat öndvegi gegnt Illuga; konur sátu á palli, ok sat Helga en fagra næst brúðinni, *I. og hans sönner fik plads i höjsædet, men T. og R. og brudgommens følge i det andet höjsæde lige over for I.; kvinderne sad på 'pallen', og H. sad nærmest ved bruden* (som havde sin plads midt på pallen) 96 (sml. hermed s. 77); konungr lætr liggja rúm á enum úœðra bekk í öndvegi ok hundrað manna utar frá, *han lader pladsen i höjsædet på den lavere bænk stå åben og (desuden plads til) 100 mand ud derfra* 42, gengr hann fyrst innar eptir höllinni frá hásæti konungsins . .; þar kømr enn, er hann ferr utar eptir höllinni enum úœðra megin, þar til er hann kømr fyrir Pálnatóka, *han går først ind ad gennem hallen fra kongens höjsæde . .; så går han fremdeles ud efter gennem hallen på den lavere side, indtil han kommer for P.* (ɔ: *han går først ind ad langs med den höjere bænk, i det han begynder ved ham, der sad nærmest kongens höjsæde midt på bænken; derpå vender han om og går den modsatte vej langs med den lavere bænk*) 43.

öndverðr el. öndurðr to., 1) *som befinder sig foran, forrest.* 2) (om tiden) *som er i begyndelsen, tidligst* (mods. ofanverðr), öndverðan vetr, *i begyndelsen af vinteren, først på vinteren.*

øng(v)a o. s. v., af engi.

önnur, af annarr.

ör hu. (-var; -var), *píl.* — örvaroddr ha., *pileod;* brugt som tilnavn.

ør-, uadskillelig part. (egl. samme ord som fho. ór), betegner en adskillelse.

ørendi (el. -indi) og erendi (-indi) ik., *ærende* (af árr, *sendebud*): 1) *hvad man skal udrette, ærende* (*hværv, forretning, besked, som man skal bringe*), þat er ørindi mitt hingat, *det er mit ærende herhen,* reka ø., *udrette et ærende* (sml. ørindreki); flytja ø., *udrette et ærende* (*ved at fremsætte det mundtlig og tale til fordel for det*) $67^{6\text{-}7}$, hann bar fram ø. sín við konunginn ok flutti kœnliga, *han fremførte sit ærende for kongen og fremsatte det forstandig* 67^{24}. 2) *hvad man har udrettet, resultatet, udfaldet af ens ærende, svar, besked, som man får på sit ærende,* fór hann með þessum ørindum til Danmerkr ok sagði frá sínum ørindum, *med denne besked drog han til D. og fortalte udfaldet af sit ærende* 68, þeir segja honum sín ø. ɔ: *hvad de har at meddele* (*som resultat af deres spejden*) 38^{7}, hann bað konung segja, hvert þeira erindi skyldi vera ɔ: *hvad resultatet af deres ærende skulde være* (*hvilket svar de skulde have på deres ærende*) 28^{29}, hafa ø. ɔ: *have udrettet hvad man skulde* (sml. hafa sitt mál), *hefir þú ø. sem erfiði? *har du 'ærende' som arbejde* ɔ: *har du opnåt et resultat, der svarer til det arbejde* (*besvær*), *du har haft?* 115 b, *hefik erfiði ok ø., *jeg har arbejde og 'ærende'* ɔ: *jeg har haft besvær, men også udrettet, hvad jeg vilde, mine anstrængelser har lönnet sig* 115 b. — ørindalok ik. flt., *enden på, udfaldet af et ærende* 42^{18}.

ørendi (-indi) ik. (af ør- og önd), *det at holde åndedrættet*

tilbage, Þórr þreytir á drykkjuna, sem honum vannsk til ø., egl. *så længe åndedrættets tilbageholdelse slog til for ham* ɔ: *så længe det var ham muligt at holde åndedrættet tilbage* (*og han derfor ikke behøvede at tage hornet fra munden for at trække vejret*) 6[22], er hann þraut ørindit, egl. *da åndedrættets tilbageholdelse slap for ham* ɔ: *da han ikke længer kunde holde åndedrættet tilbage* 6[13].

ørendr to., *død* (ør- og önd).

ørindreki ha., *sendebud.*

ørkumla (að), *lemlæste; ørkumlaðr, lemlæstet.*

ørlög ik. flt., *skæbne.*

*ørlögþættir ha. flt. (gf. -þáttu 121 a), *skæbnetråde* (sml. síma).

örn ha. (arnar, hf. erni; ernir, gf. örnu), *örn.*

øróf (ɔ: ørhóf) ik., *uhyre mængde,* *ørófi vetra, áðr . ., *utallige vintre, för end* . . 111, 112.

örr (gf. -van), 1) *rask, energisk.* 2) *gavmild,* örvastr af fé ɔ: *mest rundhåndet med penge* 63[21].

øruggr to., 1) *uforfærdet; stærk, kraftig,* berjask með øruggum atgangi, *med kraftigt angreb* 104[3]. 2) *sikker; pålidelig.*

örvar- sé ör.

øræfi (ɔ: ørhæfi) ik., *åben kyst uden havne,* gerða ek höfn við Agðanes, er áðr var ø., *jeg gjorde en havn ved A., hvor der tidligere var en åben havnløs kyst* 63[4], ilt er til hafna fyrir landi yðru, ok eru víða ø. ok hætt skipum, *det er vanskeligt at finde havne i eders land, og vidt omkring er der åbne kyster og farligt for skibene* 59[15].

øx hu. (øxar, gf. -i; -ar), *økse.* — Øxará (sé navnelisten).

öxl hu., *aksel, skulder* (sml. herðr).

øxn, flt. af oxi.

Navneliste*.

*) Foruden de samme betegnelser og forkortelser som i ordsamlingen bruges her endvidere f. = faðir, k. = konungr. Efter personsnavnene udelades ha. og hu., da könnet fremgår af de tilföjede bestemmelser. Hunkönsordene på -r og -dís böjes som heiðr, hvor intet nærmere er bemærket (f. eks. Ásgerðr, Hjördís, ef. -gerðar, -dísar, gf. og hf. -gerði, -dísi). Böjningen af de sammensatte ord angives ikke særskilt, når de enkelte ord er optagne i ordsamlingen (f. eks. ey, fjörðr, mörk) eller i navnelisten (f. eks. Björn). — I reglen anføres kun det første sted, hvor et navn forekommer.

land? el. måske snarere at opfatte som fællesnavn 'forbi ejdene' (ved Stadtland); eið ik., *'ejd', landtunge).*

Einarr þambarskelfir, *berömt bueskytte* 51.

1. Eindriði af Gimsum 47^{7}.

2. Eindriði, *sön af Önund på Mosfell* 80^{11}.

1. Eiríkr jarl Hákonarson, *Erik jarl på Lade, som i forening med sin broder Sven rådede for Norge i tiden mellem Olav Tryggvesöns fald og Olav d. helliges hjemkomst (1000—1015)* 45 ff., 83 ff.

2. Eiríkr k. blóðøx, *den norske konge Erik blodøkse* 37 ff.

3. Eiríkr k. góði (eygóði), *den danske konge Erik ejegod* 63.

4. Eiríkr k. sigrsæli, *den svenske konge Erik sejrsæl* 90^{1}.

Élivágar ha. flt., *myt. navn* 111 b.

Elli hu. (*sé ords.*).

England ik., *England* 85^{10}. — Englandsfar (*sé ords.*). — Englandshaf ik., *Nordsøen* 85^{8}.

Englar ha. flt., *Englænderne.* — Englakonungr ha., *den engelske konge* 66^{31}.

Erlingr Skjálgsson 47^{12}.

Eydanir ha. flt. (*sé ords.*) 129 a.

Eyfura, *kong Svavrlames datter Øfura* 27^{36}.

Eyjólfr Hundingsson 122 b.

Eylimi, f. Hjördísar 15^{26}.

Eysteinn k. Magnússon, *den norske konge Østen, Magnus barfods sön* 61 ff.

Eyvindr (-ar), *Torod d. vises fader* 80^{17}.

Fáfnir Hreiðmarsson 17 ff.

Féey hu., *lille ø i Nordmøre.* — Féeyjarsund ik., *sundet mellem Féey og Fræði* 38^{35}.

Fengr (-s og -jar), *navn på Odin* 21^{17}.

Fenrir ha., 113 b = Fenrisúlfr (*sé ords.*) 131 b.

Fensalr ha., *Friggs bolig* 10^{8} (*også flt.* Fensalir).

Finnr, *bueskytte hos Erik jarl* 51^{15}.

Finnsleif hu., *Finslev (navn på en brynje;* leif hu. (-ar; -ar), *efterladenskab)* 35^{32}.

Fitjungr (*sé ords.*).

Fjón ik., *den danske ø Fyn* 41^{18}. — Fjónbúi *el.* -byggi ha. (-ja), *Fynbo; flt.* Fjónbúar *el.* -byggjar, *Fynboerne* 41^{5}.

1. Fjölnir, *navn på Odin* 21^{17}.

2. Fjölnir, *Palnatokes frænde* 43 f.

Frakkland ik., *Frankland, det frankiske rige* 14 f.

Fránangr ha. (-rs); F-s fors, *Frånangers fos, i hvilken Loke skjulte sig for aserne* 13^{13}.

Frekasteinn ha., *myt. sted* 126 b, 128 a.

Freyja, *gudinden Freyja (Frøja)* 11^{30}, 115 ff.

Freyr (-s), *guden Frey (Frø)* 11^{28}.

Frigg (-jar), *Odins hustru* 10^{8}, 108.

Fróði, *dansk sagnkonge, under hvem 'Frode-freden' herskede (sml. Snorra Edda I, 374 ff.)* 122 b.

Fræði hu., *ø i Nordmøre (nu Frædø)* 38^{2}. — Fræðarberg ik., *fjæld på Frædø* 38^{31} ff.

Fulla, *Friggs tærne* 12^{26}.

Fyrir ha., *Fyrisåen ved Upsala* 36^{2}. — Fyrisvellir ha. flt., *Fyrissletterne (Fyrisvall) ved Upsala* 36^{22}.

Gagnráðr, *navn på Odin* (*sé anm. til s. 108*).

1. Galti, *Halfred 'vandrådeskjalds' broder* 95^{14}.

2. Galti Þorfinnsson 80^{23}.

Gamli k. Eiríksson 39 f.

Garðaríki ik., *Rusland* (*sé* garðr *i ords.*) 73^{25}.

Gautar ha. flt., *Gøterne, indbyggerne i Gautland* 89^{13}.

Gautatýr (*sé ords.*) 129 a.

Gautland ik., *Gøtland i Sverige;* G. et eystra og et vestra, *Øster- og Vestergøtland* 89^{1}.

Geira Burizleifsdóttir, *Olav Tryggvesöns hustru* 45^{31}.

Geirný (-jar) Gnúpsdóttir, *Önund på Mosfells hustru* 80^{9}.

Geirskögul (*egl.'spyd-Skögul'*), = Skögul 130 a.

Gilsbakki ha., *Illuge svartes gård Gilsbakke længst mod øst i Hvidåside* 78^{16}.

Gimsar hu. flt., *gård (Gimse) i Melhus i Guldalen* 47^{7}.

Gjöll hu., *åen Gjöll (Gjall) på vejen til Hels bolig ('den gjallende, brusende')* 12^{2}. — Gjallarbrú hu., *Gjallerbroen* $12^{2.\,10}$.

Gleipnisvellir ha. flt., *slette mellem fjældene på grænsen af Norge og Sverige* 103^{8}.

Gnípalundr ha. (-ar), *myt. sted* 124 b ff.

Gnítaheiðr hu., *Fåvners opholdssted* 17^{4}.

Gnúpr Molda-Gnúpsson $80^{10.\,19}$.

Gramr ha., *Sigurd Fåvnesbanes sværd* 19^{31} ff.

Grani ha., *(Sigurd Fåvnesbanes) hest* 16^{31}, 26; 126 a.

Granmarr, *myt. konge* 123 a, 127 a.

Gren ik. flt. *el. (som nu)* Grenjar hu. flt., *gården Grenje ('at Grenjum') i Borgefjord vest for Langå ved Valfell* (gren ik. (ef. flt. -ja), *hule, rævehule*) 75^{7}.

Grímr, *Ravn Önundsöns fætter* 101^{24}, 103.

Grímstungur hu. flt., *syd for Åss på vejen til Gilsbakke* 81^{2}.

Grindavík hu. (-víkr), *i det sydvestl. Island, på sydsiden af den store halvø syd for Faksefjord* 80^{10}.

Gripir, *Sigurd Fåvnesbanes morbroder* 20.

Grœnland ik., *Grönland* 55^{17}, 57^{7}.

Guðini jarl, *den engelske konge Haralds fader* 66^{31}.

Guðmundr (-ar) Granmarsson 125 ff.

Gufá hu., *Guvå mellem Langå og Nordå, falder i Borgefjord øst for Borg.* — Gufáróss ha., *'Guvåósen', mundingen af Guvå* 74^{18}, 81^{22}.

Gullinbursti ha., *Freys galt Gyldenbørste* 11^{28}.

Gullnir, *jætte* 126 b.

Gulltoppr ha., *Hejmdals hest Guldtop* 11^{29}.

Gunnarr Hlífarson 74^{9}.

1. Gunnlaugr ormstunga (enn ellri), *Illuge svartes morfader* 78^{18}.

2. Gunnlaugr ormstunga (enn yngri) Illugason, *hovedpersonen i Gunløgs saga* 78^{25} ff.

Guthormr, *Åstas og Sigurd syrs sön* 54.

Gyða, *den engelske konge Haralds datter* 66^{31}.

Göndul (Göndlar), *valkyrje* 129 f.

Haðaland ik., *Hadeland i Norge (omkring den sydlige del af Randsfjorden, nord for Ringerige)* 53^{29}.

Haddingi (-ja); *flt.* tveir Haddingjar, *tvillingbrødrene de to Haddinger, Arngrims sönner* 28^{4}.

Hafr-Björn Molda-Gnúpsson (*egl. 'bukke-Björn'*) 95^{22}.

1. Hákon (-ar) jarl enn ríki Sigurðarson, *Håkon jarl på Lade, Eriks og Svens fader, der blev dræbt af trællen Kark i sit skjul under svinestien på Rimul* 83^{31}, 84^{32}.

2. Hákon k. enn góði Aðalsteinsfóstri, *den norske konge Håkon den gode* 37 ff., 129 ff.

Háleygir ha. flt. (ef. -ja), *indbyggerne i det norske landskab* Hålogaland *(omfattende Helgeland og Nordlandene til Finmarken)* 129 a.

Hálfdan (ældre -danr; ef. -ar), *Åstas og Sigurd syrs sön* 54 f.

Hallfreðr (-ar) vandræðaskáld, *bekendt skjald hos Olav Tryggvesön, der havde givet ham hans tilnavn* 53^{9}, 93^{20}.

1. Hallkell (ef. -kels, hf. -katli) Hrossakelsson, f. Illuga svarta 78^{17}.

2. Hallkell, f. Þorkels í Hraundal 106^{29}.

Jarizleifr (el. -láfr) Valdimarsson, *konge i Holmgård, gift med kong Olav den svenskes datter Ingegerd* 66^{30}.

Játgeirr, f. Aðalráðs konungs 85^{10}.

Jóan (Jón) baptista, *Johannes døber* 73^{17} (*sml. ords.*).

Jófríðr Gunnarsdóttir, *Torsten Egilsöns hustru* 74^{9}.

Jóm ik., *øen Jóm (Wollin) i Pommern.* — Jómsborg hu., *den af danske vikinger ('Jomsvikingerne') anlagte borg på Jóm* 45^{25}. — Jómsvíkingar ha. flt., *vikingerne i Jómsborg* 46^{17}.

Jórdan (*ældre* Jórdán) hu., *floden Jordan i Palæstina* 63^{9}.

Jórsalir ha. flt., *Jerusalem.* — Jórsalaborg hu., = Jórsalir. — Jórsalafari ha., *tilnavn til den norske konge Sigurd ('Jorsalafarer')* 66^{35}.

Jótland ik., *Jylland* 70^{6}.

Jörð hu. (*sé ords.*).

Jötunheimar (*sé ords.*) 2^{10}.

Katrín (-ar, gf. og hf. -u), *Knud lavards datter* 73^{23}.

Kjallakr, *Torgrim godes fader* 82^{28}.

1. Knútr k. enn ríki 92^{34} (*sml. anm.*).

2. Knútr lávarðr, *Erik ejegods sön Knud lavard († 7. jan. 1131)* 63^{22} ff.

3. Knútr, *sön af Magnus Nielssön* 68^{29}.

Kolbeinn, *skjalden Tords fader* 103^{25}.

Kolbjörn stallari 52^{22} f.

Kólga hu. 124 b (*sml. anm.*).

Kollsveinn, *sön af Torsten på Borg* 74^{15}, 98^{19}.

Konungahella hu., *Kongelf ved Gøtaelvens vestre (den gang norske) bred* 88^{35} f.

Kormlöð dróttning, *indfødt irsk kongedatter, gift med Olav kvaran* 87^{23}.

1. Kristín (-ar, gf. og hf. -u), *datter af den svenske konge Inge Stenkelsön, gift med kong Harald i Holmgård* 66^{32}.

2. Kristín, *Knud lavards datter* 73^{23}.

Kúrir ha. flt., *indbyggerne i Kúrland* 65^{26}.

Kúrland ik., *den russiske provins Kurland* 65^{26}.

Kvásir, *'den viseste af alle aser', skabt af aser og vaner i forening* 13^{21}.

Kveldúlfr, hersir ór Noregi 74^{2}.

Langá hu., *Langå, stor å vest for Nordå, falder i Borgefjord vest for Borg* 82^{9}.

Langavatn ik., *Langsø, den store sø, hvorfra Langå har sit udspring.* — Langavatnsdalr ha., *dalen omkring og nord for Langavatn* 81^{29}.

Laufey (-jar), *Lokes moder Løvø* 10^{6}, 116 f.

Lávarðsskógr ha., *det sted, hvor Knud lavard faldt* 73^{19}.

Leifþrasir (*el.* Líf-), *den fornyede menneskeslægts fader* 113 a.

Leiruvágr ha. (*el.* -vágar), *en vig af Faksefjord, ud for Mosfell (i Mosfellssveit)* 91^{24}, 94^{6}; 101^{22}.

Leysingjastaðir ha. flt., *gård i Hvammssveit omkring den inderste del af Hvammsfjörðr, nordøst for gården Hvammr* 77^{15}.

Líf (*egl.* = líf ik., *liv*), *personificeret som hu., den fornyede menneskeslægts moder* 113 a.

Lifangr ha. (-rs), *Levanger ved Trondhjemsfjord* 101^{33} ff.

Litr, *dværg* (*egl.* = litr ha., *lød; sé ords.*) 11^{24}.

Ljóðgeirr saxneskr hertogi, síðan kallaðr Lótaríus, *den tyske kejser Lothar af Saksen (1125—37)* 69^{32}.

Logafjöll ik. flt., *myt. sted* 122 b, 123 a.

Logi ha. (*sé ords.*).

Loki ha., *Loke, et jættevæsen, der tidlig blev optaget blandt aserne* 1^{2} ff., 18^{1}, 114 b ff., 121 a.

Lundún hu., *i alm. flt.* Lundúnir, *London, allerede den gang Englands hovedstad.* — Lundúnaborg hu., = Lundúnir 85^{11}.

S. 61, § 77 *læs: dæmða — dæmðr.*

S. 61, § 78, 1, 2 *og* 4 *skal lyde:*

1. Efter selvlyd og efter f, g, r, m (mb), k og p står ð: *ná . . . heyrðr; dæma* dömme, *dæmða, dæmðr; vekja,* vække, *vakða, vakiðr* og *vakðr; hleypa* lade løbe, *hleypða, hleypðr.* Efter lf, lg, ng og m (mb) fortrænges ð senere af d, efter k og p af t: *fylgja* følge, *fylgda* (ældre *fylgða*), *fylgdr* (ældre *fylgðr*); *hleypa, hleypta, hleyptr* o. s. v.

2. Efter l og n følger ð, når rodstav. er kort, men d (i enkelte ord t), når den er lang: *velja* vælge, *valða, valiðr* og *valðr; fylla* fylde, *fylda, fyldr; mæla* sige, *mælta, mæltr.* I ordene med kort rodstav. fortrænges ð senere af d.

4. Efter t og s følger t: *feita* fede, *feitta, feittr; lýsa* lyse, *lýsta, lýstr.*

S. 62 ff., § 79 *omordnes eksemplerne og indsættes* ð *for* d *og* t *efter disse regler, således at der i* A, 1 *efter* r *tilföjes:* m (mb) og p (efter lf, m, mb senere -da, -dr, efter p -ta, -tr). *I* A, 2 *udgår* m (mb), *i* A, 4 p. *I* B, 1 *skal den sidste sætning lyde:* Fort. og tillægsf. ender på -ða, -ðr (efter lg, ng senere -da, -dr, efter k -ta, -tr). — Også i § 81 og § 83 *samt i böjningsmønstrene* s. 70 *ændres altså* d *og* t *til* ð *i overensstemmelse med reglerne i § 78. Ligeledes skrives* s. 72 *i fort. af* muna (*men ikke af* munu) munða, mynða *for* munda, mynda.

Jeg benytter lejligheden til samtidig at meddele et par andre rettelser og tillæg til formlæren:

S. 26, § 33 *bör efter böjningsmønstrene tilföjes:* I nf. ent. samt nf. og gf. flt. af ordene *nagl, fingr, vetr* er *r* bortkastet (§ 20 og § 21, a, 2); også *menn* fortrængte tidlig det ældre *mennr* (ell. *meðr* ligesom *maðr,* § 19, 2).

S. 52 f., § 72 *bör* B) *stilles foran* draga, aka (*i steden for* flá, klá).

S. 73[4] *er* vill *i 1. pers. trykfejl for* vil.

